

THE JAMMU & KASHMIR UNIVERSITY
LIBRARY.

DATE LOANED

Class No. 297 Book No. Ch 22 A

Vol. _____ Copy _____

Accession No. 26396

--	--	--

Acc. No.
26396
MC. 5.7

68

بغیر صنایع خلاق زمین و زمان

الحمد لله والمنة که در این زمان مہمیت عنوان کتاب لاجواب نسخہ نایاب
مؤلف ہر کس سہمی بہ

۶۳۲۵
تجائب و قصص

مشہور

۱۹۲۶
قصص الانبیاء و قاری

حرف نائش

حاجی چراغ الدین سراج الدین جبران کتب خانہ لاہور

در مطبع سلامیہ لاہور بہ تمام منشی منظور الزمان طبع شد

کتاب مندرجہ کے علاوہ کتب کی کتابیں مندرجہ ذیل سے مل سکتی ہیں

ظہیر السالکین ترجمہ اردو غنیۃ الطالبین اے عاشقانِ دین
 شیخ گیلانی طریقت محمدی بہنوی کتاب بڑی کوشش و جال کا ہی۔ اور
 عرق ریزی و صرف زکریا کے ساتھ ظہیر السالکین ترجمہ اردو غنیۃ الطالبین
 طبع کرالی ہے۔ یہ کتاب اللہ والوں کو قویہ کار سے بہتے والی ہے۔
 خدا کی مائیالی ہے۔ دنیا داروں کے واسطے اس میں ہر قسم کا خزانہ
 موجود ہے۔ جس سے ہمیشہ کے واسطے بہبود۔ کتاب کیا ہے اسمِ عظیم کا
 دریا بہ رہا ہے۔ جس کا جی چاہے۔ اسمیں سے ڈرے بہانگالے۔ شریعت
 اور طریقت دونوں کو دینی سے معمور۔ اگر اس کو نہ پایا ہی نہ موزوں
 دین دنیا دونوں پہوڑیں۔ دوڑو اور اسکو ماتحت سے جانے نہ دو۔ ورنہ
 ایک تھک کھنکھانے والا پڑے گا۔

مبادیہ فیاض بھڑتی ہے کشتی بے سوا دم قیمت صرف
 بحرِ رحمت کو جنابِ آرزو سے کیا غرض

تحقیق الاولیاء اردو مصنفہ خان بہادر میاں غلام فرید
 صاحب پشتر کٹر اسٹنٹ کشتوریں
 اعظم بنا ہے۔ یہ کتاب اپنی طرز میں بالکل نئی ہے مصنف موصوفی
 نیچری و ہر یہ عقیدہ کی تائید۔ انجیل زبور۔ قرآن مجید و کتب اہل ہنود
 سے سچا آیات تائید کی ہے۔ اور معجزات انبیاء و کرامات اولیاء و مقربین
 و حال و رخ و بہشت یوم نشور کا بیان مستند کتابوں سے کیا ہے۔ اہل
 شوق بہت جلد ہی اسکو اگر مطالعہ فرمادیں قیمت صرف

شہباز شریعت القیظ لطیف محمد الفضل عاشق سنت نبوی
 اہل تحقیقین فاضل محل جناب مولانا مولوی توحید محمد
 بیکروی سورتوی نور اللہ مرقہ جمل الجنتہ مشواہ محشی کوشی حامی شریعت
 جناب مولانا حافظ محمد بن باری اللہ صاحب لکھنؤ کی غفرلہ۔ آپس
 موجودہ زمانہ کے مجموعہ فروع کا رد نہایت شیخ و بسط سے لکھا ہوا
 بالخصوص فرقہ عنالہ کے اکثر معتقدات کی نہایت معقول طور پر تفسیر
 کر کے قرآن شریف اور حدیث مبارک سے جواب استنباط فرمائے
 جس میں نے نہایت ہی محنت و صفائی سے خوشخط و قطع موزون اور
 عمدہ کاغذ پر شایعین علم کے لئے طبع کرالی ہے۔ اور بغرض فائدہ
 عوام الناس قیمت صرف دو روپیہ آٹھ آنہ مقرر کی ہے۔

کشف المحجوب ظہیر المطلب اردو الطبع سرت بادہ
 میخانہ تجرید عنقائے قاف قدرت شہباز آشیاہ قربت حضرت
 عالم الامل فاضل محل حضرت محمد علی جویری ثم اللہ ہوئی طبع بہ حضرت
 گنج بخش صاحب رحمۃ اللہ علیہ ترجمہ کیا ہوا مولانا حافظ حکیم شاہ ظہیر احمد
 ظہیری بدایونی۔ کتاب لاجواب صوفیائے عظام کیلئے مستقل قلب بہ مصداق
 اس امر کے ہے

گنج بخش فیض عالم مظہر نور خدرا
 ناقصاں ماسیر کامل کمالاں رار ہنما
 مستان طریقت اولیائے حقیقت کے واسطے بہت ہی بے نظیر کتاب
 ہے۔ قیمت صرف ایک روپیہ آٹھ آنہ

ظہور الاسلام پنجابی نظم زمانہ رسول کریم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 سے خلفائے راشدین کے عہد تک
 تاریخی کتاب عربی میں فلمبند تھی۔ بہت جلد و جہاد اور کوشش سے ہم نے
 پنجابی نظم میں ترجمہ کرالی ہے۔ جنگ جمل اقوام مخالفین سے جو ملک
 عرب اور عجم میں ہوتے رہے ہیں۔ بہادریاں اسلام کا سچا تاریخی واقعہ
 پیش نظر کیا گیا ہے۔ تاکہ اہل پنجاب کو کسی عربی تاریخ کتاب کی ضرورت
 ہی نہ رہے۔ قیمت صرف ایک روپیہ

نجم البرکات سحر موقی القیظ فی نظیر مولانا مولوی محمد ولید صاحب
 بہری۔ دربارہ فضائل و رد و شریف

استغفار تو کل یہ کتاب ہر مسلمان میں ہونی چاہیے۔ قیمت
ترجمہ الزکات اردو اس کتاب کا ترجمہ مینی جبرائیل فقہ مثیل قسہ دہری
 عربی سے اردو میں طالب علمان علم فقہ کے مطالعہ
 کے لئے کرالی گیا ہے۔ قیمت صرف ایک روپیہ

نہر العظیم اردو از فاضل محل حکیم شاہ ظہیر احمد صاحب ظہیری
 یہ کتاب غلط اور سبب مدخل میں مطابق
 آیات و حدیث آن حضرت سرور کائنات صلی اللہ علیہ وآلہ و آلہ و صحابہ و سلم
 مومنوں کے دلوں کو صاف اور پاک اور بیدار و عقوبت لائیاں ہے اور
 گناہوں سے متنبہ اور پرہیز کرنے والی ہے۔ جو لوگ گناہوں کو گناہ نہیں سمجھتے
 انکو عصیان سے بچانے والی بڑی نیک کتاب ہے۔ قیمت

ہر قسم کی درخواستیں مہاجری حاجی حاجی الدین سراج الدین نجران کتب از شہری مولانا انی چاہیں

وَرُسُلًا قَصَصْنَاهُمْ مِنْ دُونِ
مُوسَىٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَصَصْنَاهُمْ

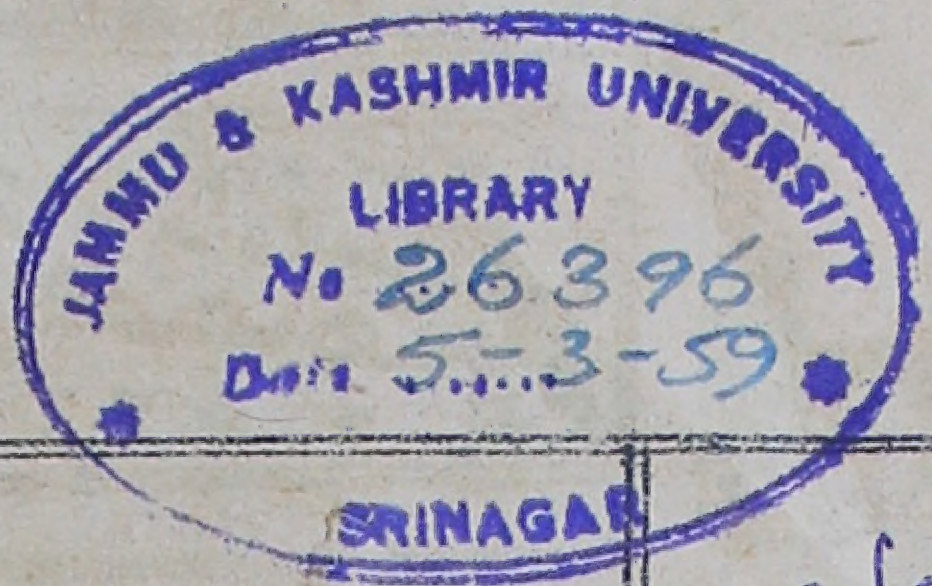
الحمد لله که درین زبان بسمت عنوان کتاب لاجواب و نسخه نایاب مؤلف کرامت علی

عجائب القصص
مشهوره
قصص الانبیاء
۱۹۲۶

حسب رایش حاجی چراغ الدین سراج الدین تاجران کتب بانه ارکشمیری لاهور

مطبع اسلامیه سیکمیل لیس لاهور
بهر اهتمام منظور النماز مانت
طبع

297
Ch 22 A

stor
epd

بسم الله الرحمن الرحيم

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي يَعْطِي النَّبِيِّينَ مِشْرِيقِيْنَ وَصُنْدِي رَيْنَ وَاَرْسَلَ الرَّسِيْلَ اِلَى الْاَسْلَامِ وَالْاِيْمَانِ
هَادِيْنَ اِلَى دَارِ السَّلَامِ وَاقَامِيْنَ صُنَادِيْنَ لِكَيْسَ يَكُوْنُ يَحْيَا وَيَحْيَا وَيَحْيَا وَيَحْيَا وَيَحْيَا وَيَحْيَا وَيَحْيَا وَيَحْيَا
الْقِسَاوَةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْاَنْاَمِ وَعَلٰى اٰلِهِ الْعِزَّاتِ وَاصْحَابِهِ الْكِرَامِ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

جميع جناس حمد سپاس بلند اسان بي مقیاس شمار درگاه مبدی که بدائع و صنائع اورانغایتی مختصری که عجائب را بنیاتی

نقطه خدائی که هر دو جهان آفرید	بقدرت نگهداشت عرش مجید	ز سنگ آتش آب از سحاب آورد
ز شور آب شیرین خوش آب آورد	شب ز روز و روز را شب آورد پدید	درخت کش از حب آورد پدید

میر که آفتاب جهان تاب ز پر تو نور افروزه است خیر که از عرش برین تا فرش زمین بلکه نام جو که تنه خود او است بحر علم و بحر قطره

حیاه زمین و زمان او بود	که مکین و مسکان او بود	بعالم خیر هر چه پیدا بود
همه پیش علمش میبود	همون رازین و همون راز مان	همون آفریننده این و آن

حکیم که بر قم قدرت کامله و حکمت و عالم نقوش مخلوقات را بر صفحه صحنه مستی بنگاشت ریحی که علامت معجزات فوج باوج
رسل و انبیاء را در آیات کرده باشکوه اسل جتاد و صطفار که وسایط تکمیل نمره انسان ساین تحمل ایشانند بر فرشت

فرستنده انبیاء و رسل	گزیننده باد یان سبیل
به قدرت بر آورده گوهر زکان	بحکمت نگهدار کون و مسکان

و تجتبت لا محدود و دره فرخنده درود نامحدود بر جسم و جان نبی انس جان نوگل گلشن یقین بلبل بوستان دین قائم گروه
انبیاء و مرسلین صدر صفه صفاد بر قبیله و فاشه سوار امیدان نبوت و رسالت شهر یار یوان فتوت و جلالت

مقصود وجود اسل عالم	محبوب قلوب لسل آدم	سر و قمر جله کائینات است
---------------------	--------------------	--------------------------

سختی جمیع ممکنات است	موصوف صفات عالیات است	منفوت لغوت اقیات است
رسول الثقلین بمقبول کونین در یائی پیغمبری سرلوستان سروری ماه تابان شان بیادت خورشید سکه سمانت و سعادت		
آنکه رفت از گرفت افلاک	خدا مخاطب به خطبه لولاک	شرف خزان و دود آدم
روشنی بخش دیده عالم	بید الانبیار و الرسل است	ویران بچو جزو او چو کل است
فخر الانام فرخنده نام محمد مصطفی علیه الصلوة والسلام و برال اهل کمال رحمایا و احباب		
اولی الایات او که متصف اند بصفات عالیة هم بربما متعالیه		
ساکنان راه یقین همه شان	مادیان طریق همه شان	
اوست بدر پدای و شان انجم	رضی الله ذلک ائمتنا و عتدهم	
بر روان پیروان اقوال افعال با و با و الی یوم المعاد و المیعاد معروض میدارد و مختلف مجا و اند القوس		
عبد الواحد بن محمد مفتی که چون این فقیه حقیر کثیر التفسیر خود را لائق تالیف منرا و تصنیف نمیداشت جرات		
برین نمیتوانست اما بالتاسا بعضی اخوان لغفا و خلان لوفاشروع میرود در میان تفصیله بعضی انبیا علیهم السلام و		
و ذکر نب مدت العمر که ام که منتخب است از بعضی تفاسیر مثل تیسیر و کشف و کبیر و زوا و المستقراتان جامع البیان		
و جلالین و قشیری و مدارک التنزیل و نیشاپوری و التوار التنزیل المعروف ببیضا و معالم التنزیل امام لغوس		
و وسیط کواشی و عرائس و مفتی و بیات و عین المعانی دنیا مع و بحر الموان و زاید می و کشف الاسرار و تفسیر مع لانا		
یعقوب جرجانی و مواهب علیه مشهور چینی و از بعضی کتب معتبره دیگر از بسیر و غیره مثل لستان فقه الجوالیث		
و معارج النبوة و شفا سئ قاضی عیاض و شواهد النبوة و غیره مع اینها بیات مناسب حال در بعضی ایما است		
بطریقته که هر صغیر و کبیر	باشد از وی همیشه فایده گیر	اندک آن قصصای بی پایان
که سراسر معانی قرآن	بعد جهد مشقت بسیار	آید این نسخه قصص بسیار
روزگات بر لب بر مردم	تا چنین تحفه حاصل آرد دم	بهت این نسخه پیش این پیغمبر
هم قصص هم حدیث هم تفسیر	ما خدا آن همه حدیث و نص است	نام و زان عجائب القصص است
که چه شراست نظم آمیز است	همه شوق و نشاط انگیز است	نیست مهمل بچو نقشهای دیگر
یا مقبول پیش اهل نظر دار	جز قبول نظر نمی خواهد	هیچ زینت دیگر نمی خواهد
و این کتاب شمس است بر بیت باب هر باب ضمن بر چند فصل است		
و ما توفیقی الا بالله رب الارباب و مستبلا لاسباب و صفیة الابواب و علیة قیامات و الیمرها ب		

باب اول

در بیان خلقت نورانیه سرور سرور عالم حضرت محمد مصطفیٰ صلعم و آفرینش سایه مکونات از آن در آن فصل است
فصل اول در آفرینش نور مذکور بعضی کائنات از آن فصل دوم در خلقت هفت آسمان زمین و تفصیل عالمین غیر این

باب دوم

در بیان خلقت نبی الحان یعنی نبیان و ذکر غریبیل یعنی شیطان در آن فصل

فصل اول در آفرینش نبی الحان و سکونت ایشان بر زمین فصل دوم در احوال شیطان بعین لعنته الله علیه

باب سوم

در ذکر احوال ابوالبشر آدم و ذکر اولاد او در آن نه فصل است

فصل اول در خلقت قالب آدم علیه السلام	فصل ششم در تولد تناسل آدم و ذکر کشن قایل نایل را
فصل دوم در تعلیم اسما و یحیی و ملائیکه او را در آمدن او	فصل هفتم در اخراج ذریه از پشت آدم علیه السلام
جنت المائیه و آفرینش خوا علیهما السلام	و پیمان گرفتن خدا تعالی از ایشان
فصل سوم در انتقال آدم و خوا علیهما السلام از جنت بدینا	فصل هشتم در بعثت آدم علیه السلام ذکر وفات
فصل چهارم در پیش آمدن محسن اللام مرآدم حواری و درینا	و مدت عمر او علیه السلام
فصل پنجم در قبول توبه آدم و خوا علیهما السلام	فصل نهم در بعثت شیت بن آدم علیه السلام

باب چهارم

در بیان احوال حضرت ادریس علیه السلام و در آن فصل است

فصل اول در ذکر نبی رسالت ادریس علیه السلام فصل دوم در قصه ماروت و ماروت که هر دو فرشته اند
فصل سوم در برآمدن ادریس علیه السلام با آسمان

باب پنجم

در ذکر قصه نوح علیه السلام و زنده شدنش در آن چهار فصل است

فصل اول در ذکر نبی رسالت نوح علیه السلام	و طول قامت عnoch بن عنتق
فصل دوم در رسیدن فرمان الهی حضرت نوح را بباختن	فصل سوم در بیان دفع طوفان و ذکر وفات و
کشتن و سعادت قوم با او بر وجه و رشتی و زشتی	مدت عمر حضرت نوح علیه السلام
و رسیدن طوفان و درین فصل است ذکر جبابه	فصل چهارم در رسالت اسم بن نوح علیه السلام

باب ششم

در بیان احوال حضرت ہود و درین باب احوال باو کہ کدام جائز است در آن فصل است

فصل اول در بیان نسب رسالت حضرت ہود علیہ السلام و ہلاک شدن قوم او۔

فصل دوم در ذکر شداد بن عاد و ذکر پشت او۔ فصل سوم در بیان مدت عمر و وفات ہود علیہ السلام

باب ہفتم

در قصہ حضرت صالح علیہ السلام و در آن دو فصل است

فصل اول در ذکر نسب رسالت صالح علیہ السلام۔ فصل دوم در ہلاک قوم صالح ہمچو بن قصاست و وفات مد عمر او

باب ہشتم

در بیان احوال حضرت ابراہیم و بعضی اولاد او و ذکر لوط علیہما السلام و در آن فصل است۔

فصل اول در ذکر نسب ولادت و رسالت ابراہیم۔ فصل دوم در انداختن ابراہیم را در آتش نمرود و

و باغ گشتن آن آتش برودی و خواستن او سارہ خاتون را و ہلاک شدن نمرود و دود بالشت کریم و

فصل سوم در بیان ولادت اسمعیل بن ابراہیم و در خواب نمودن ابراہیم را کہ فرزند خود را قربان کن۔

باب نهم

در قصہ حضرت لوط و پارہ احوال حضرت ابراہیم و اسمعیل و اسحاق بن ابراہیم علیہم السلام و در آن دو فصل است

فصل اول در قصہ حضرت لوط و درین فصل است ذکر ولادت اسحاق و ذکر وفات ابراہیم علیہ السلام۔

فصل دوم در نسبت حضرت اسمعیل و اسحاق فرزندان حضرت ابراہیم و ذکر وفات و مدت عمر او ہر کدام۔

باب دہم

در قصہ حضرت یعقوب و یوسف و حضرت یوسف علیہما السلام و در آن پنج فصل است

فصل اول در ذکر نسب یعقوب و جد بن برادران بر یوسف و او را در چاہ انداختن بے تاسف

فصل دوم در بن آمدن یوسف از چاہ و ذکر شیفگی زینجا بر جمال آن عظیم الممال و خریدن عزیز مصر او را

از ملک و غیر ملک۔

فصل سوم۔ در تقریب شدن یوسف عزیز مصر و آوردن دولت اقبال بسوی آن عمیدہ اخصال۔

فصل چہارم در رسیدن برادران پیش یوسف در ایام تشنگی عام برائے طلب طعام۔

فصل پنجم در ملاقات یعقوب با یوسف علیہما السلام و ذکر وفات و مدت عمر ہر کدام۔

باب پانزدہم

در بیان حوال حضرت ایوب علیہ السلام و در آن دو فصل است

فصل اول در ذکر نسب سالت ایوب مبتلا شدن بانواع محن و آلام فصل دوم در زائل شدن آن محنتها از ایوب پاک

باب دوازدهم

در قصہ حضرت شعیب علیہ السلام و در آن دو فصل است

فصل اول در ذکر نسب سالت شعیب ملاک قوم او اہل مدین بود فصل دوم در ملاکتال یکدیگر آن شعیب و دو ذکر وفات و عبادت

باب سیزدهم

در بیان موسی و ہارون علیہما السلام و در آن دو فصل است

فصل اول در بیان نسب لادت موسی و ہارون پادشاهی فرعون مبعوث شدن ایشان اوراد و صدق و بزرگی و ائمہ فتن

فصل دوم در کشتن موسی علیہ السلام قبطی را در فتن او بہرین دو دختر شعیب علیہ السلام را خواستن

فصل سوم در رسالت موسی و ہارون علیہما السلام و دعوت کردن ایشان فرعون مبعوث را

فصل چهارم در مقابلہ نمودن موسی با ساحران و غالب آمدن عصاے او بر حیراتشان ایمان آوردن ایشان غیر و ملاک

فصل پنجم در رد عا کردن موسی بر فرعون مبتلا گشتن ایشان ببلایا و باوجود ایمان نیادادن بوقت دریا غرق شدن

فصل ششم در رفتن موسی بر کوه طور بطیب کتابت ترکمان قوم او عبادت رب لا ربا ب پرستندگی گو سالہ بفرستادے

فصل ہفتم در قصہ ہارون ملعون فصل ہشتم در ذکر کشتن پیکر از نبی اسرائیل و فرمودن

موسی علیہ السلام ہامرت جلیل کہ گاشے را بکشد تا قاتل او معلوم کنند

فصل نہم در ملاقات موسی علیہ السلام با حضرت خضر علیہ السلام

فصل دہم در بر آمدن موسی بانی اسرائیل بمجارہ عاتقہ و جاری شدن چشمہا تا آید زنگ ضربت نرول من و

ساوی و سرگردانی نبی اسرائیل و ریتہ تا چہ سال ہجرت بفرمانی ایزد تعالی ذکر وفات حضرت ہارون موسی علیہما السلام

باب چہارم

در قصہ حضرت ایاس و در آن سہ فصل است

فصل اول در ذکر نسب نعت ایاس علیہ السلام و بعد از ایاس نویسی گدا و از اسلام قوم نافر بام ایشان

لا ترک دادن و ورور بکوہستان نهادن

فصل دوم در ظاہر شدن ایاس علیہ السلام بفرمان ملاک علام بعد از ہفت سال بر جماعت بدھمال

و این خبر ہلاک قوم رسیدن و دوبار جمعی را برائی گرفتند اوروان کردن و بکرو حیلہ کوشیدن و تبت
خود را از پوشیدن و ہر دو بار برایشان آتش باریدن و عاقبت بہ ہلاکت انجامیدن و بار سوم فرمان
حق تعالی یافتن و پیش ملک آمدن و باز بکوہستان شتافتن۔

فصل سوم و ذکر باز آمدن ایاس علیہ السلام بکرم با بجدیل و مخفی گشتن او در خانہ زرنے از اسرائیل
و باز از انجا جریستن و بکوہستان پیوستن و بعد از ہفت سال دیگر بر قوم دعائے بدر نمودن و مبتلا
بودن خلایق تا بہ سال و ہلاک شدن آن و ملک و قوم بفرمان خدا نیچالے۔

باب پانزدہم

در قصہ حضرت یونس علیہ السلام و در آن دو فصل است

فصل اول و ذکر نبی رسالت و دعوت یونس فصیح و م در فرو بردن ماہی بفرمان آبی یونس و افکندن او در صحرا

باب شانزدہم

در بیان ذکراحوال حضرت داؤد علیہ السلام و در آن فصل است

فصل اول و ذکر نسب خلافت داؤد علیہ السلام فصل دوم و ذکر رسالت و بعضی معجزات داؤد
علیہ السلام و ابتلا بزلزلت و سح گشتن قوم او بصورت ہون خطا۔

فصل سوم در انتقال خلافت از سلیمان و ذکر وفات و عمر داؤد علیہ السلام۔

باب ہفتم

در بیان قصہ حضرت سلیمان علیہ السلام و در آن فصل است

فصل اول۔ و ذکر نسب سلطنت و رسالت و بعضی معجزات سلیمان علیہ السلام۔

فصل دوم۔ و نامہ بردن بدید بسوی بلقیس اطاعت نمودن او فرمان حضرت سلیمان علیہ السلام

فصل سوم۔ و گرم شدن نگین و گشتن سلیمان علیہ السلام از بہیت تختین و تقریب سکیم ماہی شکافتن و انگشتری
یافتن و درین فصل است ذکر وفات و مدت عمر او۔

باب ہشتم

در احوال حضرت نوکریا و یکجہ علیہما السلام و در آن دو فصل است

فصل اول و ذکر نسب رسالت ایشان و بعضی چیزائے دیگر۔

فصل دوم و ذکر شجاعت ذکر اویکیجہ علیہما السلام از دست کفار نافرجام۔

باب نوزدهم

در احوال حضرت عیسیٰ بن مریم علیہ السلام و در آن فصل است

فصل اول در مناقب نبی مریم علیها السلام و ولادت حضرت عیسیٰ علیہ السلام

فصل دوم در بیان رسالت عیسیٰ علیہ السلام و ذکر بعضی معجزات او -

فصل سوم در برزخ حق تعالیٰ عیسیٰ علیہ السلام را با آسمان و نزول او در آخر الزمان -

باب بیستم

در ذکر بعضی احوال حضرت خاتم الانبیاء سید المرسلین حضرت محمد مصطفیٰ صلعم و در آن پنج فصل است -

فصل اول در بیان پاره احوال فرخنده قال آنحضرت صلعم که پیش از ولادت ظاهر شده -

فصل دوم در بعضی فضایل و شایستگی که بعد ولادت با سعادت پیش از بعثت آنحضرت رونمود -

فصل سوم در بعضی معجزات که بعد از بعثت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بظهور پیوسته -

فصل چهارم در بیان آنچه از هجرت تا رحلت آنحضرت ظاهر گشته و در بیان آنچه خصوصیت هیکل ازین

اوقات دارد و فصل پنجم در بیان بعضی معجزات که بعد از رحلت آن خلاصه موجودات بظهور آمده و درین فصل است

ذکر مدت عمر و وفات آن سید کائنات علیه افضل الصلوة و اکمل التحیات

باب اول در بیان خلقت نورانی و سرور عالم محمد مصطفیٰ صلی الله علیه و آله و سلم و آفرینش ساکنان آن در آن فصل است

فصل اول در آفرینش نور مذکور صلعم و بعضی کائنات اشیات

بنام خداوند دینا و دین	برآرنده آسمان برین	همون آفریننده نور و نار
رساننده روزی سور و مار	چسان میتوان بود از صاف او	که از حدیث و سنت صفا یار

برابر بابت خایر و اصحاب بصایر پوشیده نماند که در مدارج النبوة آورده که چهار حدیث در میان محدثان مشرفی یافته هر یک ناظر بآنست که اول مخلوقات یک ازان چهار چیز باشد مثلاً یکجا میفرماید اول ما خلق الله نوری - و جائی

دیگر میفرماید اول ما خلق الله روحی و جائی دیگر میفرماید اول ما خلق الله عقل و جائی دیگر میفرماید اول ما خلق الله قلم و هر یک ازین احادیث دلالت میکند که اول انبیایک بوده است و صورت تناقض مینماید زیرا که مرتبه اولیت

جز یک چیز نمیتواند بود و تفریق میان احادیث بر تقدیر صحت آنها راجع بچند تا اولیت تا اولیکه اکثر بر آن

رفته اند آنست که اول حقیقی حضرت پیغمبر است صلی الله علیه و آله و سلم و اولیت روح و قلم و عقل ضافی است یعنی

اول مخلوقات از ارواح روح حضرت محمد مصطفی صلعم و اول از مجربات عقل و اول از اجسام قلم و انشا علم و غیر
آورده که ابو موسی مدنی روایت کرده که نور حضرت سید کائنات پیش از جمیع موجودات به نوح صد هزار سال
موجود گشت بود و در آن بدین سیگه و تا آنکه بسجود میبود و موشد مدت صد سال از سالهای آن جهان که هر روز
آن در برابر سال این جهان باشد و سجود توقف فرموده و بیچ را از آن کثرت بعد حقیقتا لے از آن نور جوهر
بیافرید و به نظر قدرتش منظور گردانیده پس آن جوهر از هیئت آن نظر آب شده مدت صد هزار سال جائے
نمیبود چنانچه یک لحظه در هیچ محلی قرار نیگرفت پس آرد و قسم ساخته از قسم اول عرش مجید آفرید
و از چهار صد هزار رکن از رکنی تا رکنی چهار هزار سال را در تفسیر کشف و کبیر آورده که حقیقتا لے عرش را از جوهر سبز
آفرید و میان دو قائمه از قواجم اوشتاد و هزار ساله راه است ثنوی بود رخ شمع نبود فروز آب ندیده گل آدم
منور و تانہ نظر بر قدش انداختند قائمه عرش نیز افتند و در عالم التشریل در سورہ غافر از شهرین
چو شب نقل کرده که مالان عرش هشت فرشته اند چهار از آن میگویند سبحانک اللهم و بحمدک و لا اله الا انت

حلت بعد علمات چهار و دیگر میگویند سبحانک اللهم و بحمدک و لا اله الا انت و کلمات ایشان نسبت
کرم آبی یا ذنوب نبی آدم این کلمات میگویند ایضا در معالم در سورہ الحاقه آورده که امروز مالان عرش چهار اند
و در روز قیامت هشت باشند در صورت بزرگوئی از سمبائے ایشان تا زانو آنقدر بود که از سمان تا آسمان
یعنی پانصد ساله راه و هر یک از ایشان چهار رویت رومی انسان در واسه در و گاو در وی کرگس و در سوه
غافر گفته همچنین است حال فرشتگانی که گرد عرش اند چنانچه در حدیث آمده بعضی گفته که بر دارندگان عرش
هشت صفت اند از ملائکه و در مدارک التشریل گویند که بعضی هشت صفت نیز گفته اند و ایشان بر سوارند
عرش را بر کتفهای خود و پایهای ایشان در زمین منتهی است و در کشف و تفسیر خم اول در تحت آیه الذین
یحمدون العرش آورده و در حدیث نبوی نیز آمده که حقیقتا لے جمیع ملائکه را امر کرده تا هر صباح روح یعنی صبح
شام از رومی اجلال و اکرام سلام حمله العرش فیام بنمایند ایشان هفتاد و هزار صفت اند که عرش را در میان
گرفته اند و گفته اند که بر گرد عرش هفتاد و هزار صفت از ملائکه طواف میکنند و تهلیل و تکبیر میگویند و پس ایشان هفتاد
هزار و یکر شاد و تهلیل و تکبیر میگویند و در پس ایشان صد هزار صفت دیگر و دست راست خود را بر دست چپ
نهاد و بیچ میگویند هر یک از ایشان بیچ دیگر میگویند و در تفسیر قریمی در سورہ غافر آورده که کعب الا جبار
گفته که چون خدا تعالی عرش را بیافرید و او را بهر پدین عظمت بیگفت بیافرید خدا تعالی بیچ مخلوقی بزرگتر از من
پس مخلوقی که خدا تعالی او را بیاورد و او را ببال دارد و هر با لے هفتاد و هزار پیر و در هر پیر با

ہفتاد ہزار روکو و در ہر روز ہفتاد ہزار دمان و در ہر روز ہفتاد ہزار زبان کہ بیرون مے آید از آن ہنہا تسبیح ہا
 و قطرہ ہائے باران و عدد در گہائے بیابان و شمار بر گہائے درختان و عدد در مائے خاک و شمار یا م و شمار
 عدد ملائکہ و آن چہ چنان بعرش چہیدہ و عرش تا بہ نصف آن رسیدہ و درستان فقیہ ابواللیث رحمۃ اللہ علیہ
 آورده کہ در حدیث آمدہ بدستیکہ خدا تعالیٰ در زیر عرش خروسی آفریدہ کہ مرا و را و بالت ہر گاہ آنہا را
 می کشد از آن مشرق و مغرب تجاوز مے کند چون آخر شب گردہ ہر دو باز و خود را پر کند سازد و بگفتن تسبیح
 سبحان الملت المقدوس پرواز و چون چنین کند خروسان تمام مے زمین با ہائے خود را کشایدین تسبیح آغاز نماید
 و نیز مرویت از حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم کہ فرمود خروں پدید را دشنام بکنند کہ موم را می بخوانند پس مے
 نماز و از قسم دوم قلم را بیا فرید طول او پانصد سالہ راہ و عرض چہل سالہ راہ و از قسم سوم لوح محفوظ را آفریدہ و آن از
 یارنہ در سفیدست و گراہائے مے مرصع بجواہرست و خلاف آن از یاقوت سرخ است و در تفسیر میگوید کہ
 لوح را از یکدانہ در سپید آفریدہ و گراہائے مے از یاقوت سرخ ست سر او بعرش پیوستہ و پایان او در کنار فرشتہ
 ایست و پہنائی آن از زمین تا آسمان و در تفسیر مدارک التنزیل آورده کہ ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنہ
 روایت کردہ است کہ خلقت لوح از در سپید است طول آن از زمین تا آسمان و عرض او از مشرق تا مغرب
 قلم او از نور است و ہمہ چیز در وسط و درست پس قلم در لوح نوشت ہر چہ تا قیامت شد نیست و از قسم چہارم ماہ را
 خلقت گردانیدہ و از قسم پنجم آفتاب را بیا فرید و در ریاض المذکورین میگوید کہ عرصہ آفتاب ہزار و چہار صد ہزار
 فرسنگ است و ہر روزے او را ثوار عرش می پوشانند و حرارت نور بوسے می دہند و روز دیگران حرارت از مے مے
 کشند و بچہنم مے اندازند و ز قیامت تمامی نور مے او بعرش باز دہند و آن حرارت ماہ و جہم آفتاب ہند تا آنکہ
 تاریکی او بنایت و گرمی او نہایت رسد و بقول حکماء عرصہ ماہ یک تمام مے زمین ست و عرصہ آفتاب صد شصت و
 شش ہزار برابر مے زمینست و در اجبار العلوم چنین مست و از قسم ششم ہشت ہشت آفریدہ محل آنہا بر آسمان
 چہارم یا ہفتم گردانیدہ و از قسم ہفتم روز را آفریدہ و از قسم ہشتم ملائکہ را مخلوق گردانیدہ و البشائر مختلف ساختہ
 صورتہائے گوناگون بخشید چنانچہ بعضے ایشان بر صورت گادانند و بعضے مانند گرگان و بعضے مثل ماران
 و درستان فقیہ ابواللیث آورده کہ در حدیث آمدہ کہ بعضے نیمہ بالا از برفت و نیمہ زیرین
 از آتش تسبیح ایشان نیست سبحان من سبح و التار پاکی مر آن خدا را است کہ الفت خوا
 و ساز واری و ادبیان آتش و در قصص الانبیاء عریضے آورده کہ آسمان اول از نور و خضر است
 و سکان آن ملائکہ اند کہ صورت ایشان صورت بقمرست و آسمان دوم از یاقوت و حرست سکان

فرشتگان اند بصورت عقابها و آسمان سوم از یاقوت اصفرست رکان آن ملائکه بصوت گریان آسمان چهارم
از نقره است و ساکنان ملائکه اند بصوت اسپان آسمان پنجم از زرست و ساکنان آن ملائکه اند بصورت حور
عینی آسمان ششم از درفیدست و ساکنان آن ملائکه اند بصورت ولدان و آسمان هفتم نورست بایان
او صورت آن بصورت آدیان و بعضی ملائکه در قیام اند و گروهی در رکوع و بعضی در سجود و بعضی
در قعود و تار و زمو عود که روز قیامت باشد و بعضی در کارهای دیگر مشغول در تفسیر بحر المواجه آورده و
تفسیر از ابوهریره نقل کرده که گفتعالی ملائکه را آفریده و این مجموع را ده جزو گردانیده است نه جزو
فرشتگان و یک جزو را سه صف شیطانی جن و انس مذکور این یک جزو را ده جزو ساخته نه جزو
شیاطین و یک جزو صف مسطور باز این یک جزو را ده جزو گردانیده جزو را جن یکجزو را آتش پیدا آورده
باز انس را صد و بیست پنج جزو گردانیده از جمله یک جزو و مسلمانان صد و بیست و چهار جزو و کافران از
جمله صد و بیست و چهار جزو و کفار و صد جزو در آلهیم میند گفته اند و و از ده جزو در بلاد روم و شش جزو در شرق
و شش جزو در مغرب آن یک اهل اسلام هفتاد و سه فرقه شده هفتاد و ضال و مبتدع و یک فرقه
ناجیه اهل سنت و جماعت و از قسم نهم کرسی را آفرید و آن از یک دانه لولوت و او را بر آسمان
محیط گردانیده و هفت آسمان را در مقابل آن چون حلقه سانت در بیابانی و بر زمین او ده هزار کرسی
بنهاد و بر تیار او سیزده هزار کرسی و در کرسی فرشته نشسته آیت الکرسی بخواند و ثواب آن در نامه اعمال
کاربان آیت الکرسی مینویسد از امتان حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و از قسم
دهم روح حضرت محمد مصطفی آفریده آنرا بر زمین عرش بداشت و تسبیح تقدس خود و چند هزار سال
مشغول ساخت و در شیرین سعید گانز و فی رحیم الله آورده که ظهور نور رسالت پناه صلی الله علیه
و سلم بصورت مرغی ملید بود در بحر رحمت که نزدیک عرش است چهار هزار سال غوطه خورد و تسبیح میگفت و پیرا
صد هزار و بیست و چهار هزار سال بود چون از آن بحر بیرون آمد از هر بال و سق قطره فرو چکید و از هر قطره
خدای تعالی روح پیغمبر آفرید و برویته چون از آن بحر بیرون آمد صد و بیست و چهار هزار نفس رود
از روح انبیاء از آن نفسها موجود شدند بعد از آن آن ارواح نفسها از دند ارواح صدیقان از نفسهای
ایشان پیدا آمدند و همچنین از ارواح صدیقان ارواح زاهدان و از ارواح زاهدان ارواح مطیعان
و از ارواح مطیعان ارواح عاصیان مخلوق گشت و ازین سبب است که مطیعان و عاصیان به هم
حضرت رسالت پناه صلعم محبت دارند و هر دو عالم بسته فتراک او عرش کرسی

فنا
بسیار است

فنا
بسیار است

استفاد است که نور حضرت بید الساعات صلعم پیش از تمامی مخلوقات پیرا بر سر او شمع و مفتاد هزار سال موجود شده بود از برای آن نور حجاب با ترتیب کرده اند و چندین مدت در حجاب نگاه داشتند چنانچه در هر حجابی از حجاب ناسی قدرت و عظمت و تمت و رحمت و سعادت و کرامت و منزلت و هدایت و نبوت و رفعت و هدیت و شفاعت چند هزار سال بداشتند و در هر حجابی تسبیح میگفتند بعد از آن در هر دریای آن دریا ناسی نصیحت و شکر و صبر و سخاوت و امانت و یقین و علم و قناعت و محبت چند هزار سال و را غوطه داوند بعد چند هزار سال در مقام توحید و معرفت ایمان و خوف و رجا و خضوع و خشوع و امانت و حیثیت باند بعد از آن اجمیات

قرنها اندر سجود افتاده بود	غمر مانده در رکوع استاده بود	سایها هم بود مشغول غیسم
در شهادت و عمره و اسلام	از نماز نور آن دریای راز	فرض شد بر حلال امت هر نماز

چون فارغ شد خطاب آمد که ای نور حبیب من خدای پندیده آوروی اکنون از خلقت خواه گفت آلهی چنان دانستم که مرقدرائی امتی خواهی گردانیده و در ادائی طاعت از روی بشریت تقصیر از ایشان واقع خواهد شد پس من این نماز با نیاز خود را در کار ایشان نمیکنم و خلعت مغفرت بپوشانم از تو می خواهم خطاب آمد که ای نور حبیب من نیکو خلعتی خواستی من نیز از تو همی پسندم چون نور مذکور این لوازش در حق خود شاهده کرد و بتازید و چند قطره نور از آن چکید حقیقاً یک قطره از آنها در نظر قدرت خود آوردند و بعد لبست و چهار هزار قسم و اقسام ساخت و از هر قسمی پیچید که خلق کرد باز قطره دیگر در نظر آورد چند قسم گردانید از یک جبریل را بیافرید و از یک میکائیل و از یک اسرافیل و از یک عزرائیل و از یک رضوان که خازن بهشت است قطره دیگر در نظر کرده آنرا ده قسم گوانیده از یک عرش آفرید و از یک کرسی و از یک لوح و از یک قلم و از یک ماه و از یک آفتاب و از یک ستاره و از یک بهشت و از یک بهشت خلیفه رضوان با هر خلیفه هشتاد هزار فرشته و از هر قسم و هم جوهری آفرید طول و چهار هزار ساله راه عرض او نیز چهار هزار ساله راه پس آن جوهر را نظر فرمود و او را اورا خطری رود و دانی که آن آب شد و نیمه آن آتش از آن آب دریا ناریوان گشت و از آن دریا ناریوان موج پید گشت و از حرکات آن امواج با و ناریوان گرفت و آن آتش را بر آب غالب گردانید تا آنکه آب بجوشیده کفنی بر روی آب پیدا گردید و بخاری از آن کف بسورفت آسمانها از و خالق کرد و از کف

آن زمین وجود شد ایستاد	جز پله آن شاه رسالت مآب	چرخ نرد و خیمه زرین طناب
جز پله آن شاه هدایت پناه	ماه نشد قبه این بارگاه	تاز فرغ از رخس اند و تختند
مشعل مهر و آفر و خشتند	و از آن امواج کوه ناپیدا آمد و کاهنادران پدید آمد و آهن سنگ	

آتش فروخت داده و درخ از آن وجود گرفت و از شعله های آن آتش جان که جن باشد و ابوالجن گنیت
 آفرید چنانچه مبین گرد و انشاء الله تعالی و در تفسیر مدارک در سوره سجده آورده که در حدیث آمده
 بدستیکه خدا تعالی در روز یکشنبه و دو شنبه زمین را آفریده و امام ابواللیث رحمه الله آورده که در روز
 یکشنبه بیا فرید و در روز شنبه بگسترانید و هم صاحب مدارک در سوره مذکور می گوید در روز شنبه کوه ها پدید
 آمد و در روز چهارشنبه درختان آب در نموده و خراب و در روز پنجشنبه آسمان را و در روز جمعه کواکب شمس و قمر
 و ملائکه را آفریده و آدم را در ساعت اخیر از روز جمعه گویند که در همین ساعت قائم میشود قیامت از بعضی کتب
 احادیث معلوم میشود که ظهور قیامت باین الصبح و طلوع الشمس میشود چنانچه مشکوٰۃ و مصابح و مفاتیح
 می آورده که یحیی و نه نیست غیر از جن انس مگر منتظر است و گوش بسیار و در روز جمعه از وقت صبح تا طلوع
 آفتاب از جهت خوف قیامت قیامت زیرا که قائم میشود و قیامت در همین ساعت یعنی در روز جمعه میماند صبح
 و طلوع شمس و تفسیر مواهب علیه تفسیر قوله تعالی والقی فی الارض من امی ان تمید بکرم کور شد که در خبر آمده
 که چون حقیقته زمین را بیا فرید بر سر آب متحرک بمقرار بود ملائکه گفتند این بساط مقرر بیکس نمیتواند بود
 حقیقته بر سر کوه ها را بیا فرید تا قرار گرفت در زمین از تپ لرزه آمد سنوده فرو کوفت بر زمین میخ کوه
 و در تفسیر تفسیر آورده که چون زمین را آفریدند بجایت متحرک مضطرب بود حقیقته فرشته را بیا فرید و بفرمود
 تا پائین بر زمین بنهند و زمین بگرائی پائین او بر جائی قرار گرفت پس آن کوه ها را میخ زمین گردانید بجایت و هم تفسیر
 مواهب علیه سوره لقمان گفته که در موضع از خاک نقل میکنند که حقیقته از زده کوه را میخ زمین گردانید بر جائی
 ایستاد از آنجمله کوه قافست و البقیس و جودی و لبنان و سنین و نیز طور سینا و غیر آن عرف صحافی تید میرما
 بهمان رحمة الله علیه در کتاب خیر المملوک آورده که حقیقته ملکه از ملائکه بر زمین مؤکل گردانید و گهائی
 اقلیم زمین غلبه او نهاده چون خواهد که قومی را از خواب غفلت بیدار سازد آن ملائکه فرمان شو تارک
 آن اقلیم را بمیانند و آشوب و زلزله و القوم اندازد کذا فی التفسیر و مدارک التتمیز و تفسیر قوله تعالی
 الله الذی خلق سبع سموات و من الارض مثلهن - آورده که از زمین تا آسمان دنیا پانصد ساله راه است
 و همچنان از هر آسمان نیز پانصد ساله راه است و زمینها نیز هفت است همچون آسمانها هم در هر هفت هم مسافت
 و بعضی زمین را یک پندارند لیکن باعتبار اقلیم سبعه هفت شمارند و در تفسیر زایدی آورده که زمین ها مثل
 آسمانهاست در حدود و در صورت چه در هر آسمان و زمین خلقت از مخلوقات و امریست از امور
 رب العالمین و از زمین دیگر ساختیست چنانچه از آسمان دیگر و بر میخ بن انس می گویند که خلق سه صنف است

آتش
۱۲

لرزه
۱۳

نه زمین تا آسمان صد ساله راه است ۱۴

سنگ بیکان مار باست و سه یک مور حیات و سه یک سیر خلق و هم در وی گفته که ثلث دنیا دریا باست و آب و ثلث آن خراب و ثلث آن معموره آورده اند که رسول صلعم فرمود که قرار زمین از کوه قاف است و در تفسیر کوشی مسطور است که قاف کویت محیط بر زمین و آن از زمروست و یا از زیر جود بشری آسمان از پر تو است و بلندے او پانصد ساله راه است کرے او هزار ساله راه و در زیر زمین گائے است که زمین در میان دو سرون ولایت و آن هزار سرون دارد و از هر سرون پانصد ساله راه است و پائے آن گا و بر لیت ما ہے ست دماهی بر آب است که قهر او چهل هزار ساله است و آن آب بر یادست و آن باد بر تاریکی است و آن تاریکی بر درخت و درخت بر سنگی است و آن سنگ بر فرشته ایست که پائے او بر هوا است و بعضی چنین روایت کرده اند که زمین بر آب است و آب بر ما ہے و آن ما ہی بر سنگی است و آن سنگ بر دو شاخ گا ویت و آن گا ویت بر مری است و مری بر سر فرشته ایست و پائی فرشته بر بال پشه ایست و آن پشه بر دریا ایست و دریا بر باد است و آن باد بر تاریکی است و اقوال دیگر نیز هست و الله تعالی اعلم بحکم فکر کن و صنعت آن پادشاه رکیں همه بر بیج مے وارو نگاه حکمت او مے خند یا رهمه دین عجب خود از نگمدار همه و در منتخب حیات الحیوان آورده که وهب بن مبنه روایت کرده که زمین و زراعت که آفریده شد مثل کشتی قرار داشت الله تعالی مکی عظیم را آفرید و او را فرمود که در تحت ارض و در او از بر دوش خود نگمدار و ملک بر زمین رنت یکدست از طرف شرقی و یکدست جانب مغرب بیرون کرد و اطراف و کناف زمین را نگمدار شد اما هر دو پائی ملک قرار نمود بعد از آن خدا تعالی سنگ عظیم را خلق فرمود و بزرگی آن سنگ بغير الله کسی نمیدانند از یاقوت سرخ که در وسط آن هست هزار سوراخت و از هر سوراخی دریا مے بیرون مے آید که عظمت آن بحر الله تعالی چکس نمیدانند و او را فرمود حق تعالی سنگ که در تحت قدم آن ملک چون زپ پائی ملک افتد آن سنگ قرار نمود پس الله تعالی مری عظیم را خلق فرمود که او را که او را چهار هزار چشم است مثل چشم و گوش بینی و دمان و زبان و دست و پای نیی پائی هر یک چهار هزار دست و میان هر دو از آن دوری پانصد ساله راه است و او فرمود الله تعالی بان که در تحت سنگ رفته آغز بر پشت و شاخا مے خود برداشت و اسم آن ثور کینوا است بعد از آن پایا مے ثور را قرار نمود پس محمد تعالی بیاثر پائی ملک بچکس قرار داد نیست که باو نظر کند از عظمت و خشنای او و بزرگی جیم او بر همه است که گفته اند اگر تمام دریا باو یک سوراخ بینی او ریزند مانند خر مے دریا پائے باشد و او فرمود الله تعالی آن ما ہی را قیام پایا نی آن ثور باشد یعنی او را بر وار و نگمدار و نام آن حوت بهوت است پس الله تعالی قرار گاهای را آب گردانید و در تحت آب هوا

۲
سنگ بیکان مار
سنگ بیکان مار
سنگ بیکان مار

و تحت هوایک آب ظلمات و تغیر از حق تعالی کسی نمیداند که در زیر آن چیست و تفسیر نبی در الحسد لله رب العالمین آورده اند که در تفسیر عالمین بسیار سخن گفته اند و ابی بن کعب و همین روایت از محمد مصطفی صلعم که خدا تعالی را شمرده هزار عالمست فرشتگان باشندگان زمین و آسمان و حمله العرش و کرومیان و روحانیان با کثرت اختلاف جناس یک عالم اند و آدمیان با اختلاف جناس هند و روم و حبش و زنگیان دیوانیان و عرب و عجم یک عالم اند و پریان جمله یک عالم اند و دیوان همه یک عالم اند و ابو سعید خدری می گوید که خداوند عز و جل را چهل هزار عالمست بست هزار و بر و بست هزار در بحر دنیا سر بسیر از انجمله عالمها یک عالمست و مقاتل بن حیان گوید که خدا تعالی عز و جل را هشتاد هزار عالمست چهل هزار در بر و چهل هزار در بحر دنیا سر بسیر از مشرق زمین تا مغرب زمین یکی از ان عالمهاست

باب دوم

در بیان خلقت نبی الجان یعنی بنیان و ذکر عزرائیل یعنی شیطان و در آن دو فصل است

فصل اول در آفرینش نبی الجان و سکونت ایشان بر زمین - نظم

حمد ایزد و تحت یابد گفت	در مدح و شناسش باید گفت	آن خدائی که هست بے همتا
خالق جن و انس ارض و سما	آنکه آمد بذات خویش احد	الذی لم یلد و لم یولد

در معارج النبوة آورده که میان این واقع که حق تعالی فرموده الجان خلقه من قبل نار السموم چنین که آن نار سموم آتشی عظیم بود که حق تعالی در وجود آورد و در آن آتش توری بود و ظلمتی از آن نور ملائکه را بیا فرید و از آن ظلمت دیوان را موجود گردانیده و از عین آتش جان که کفایت او ابوالجن بود مخلوق گشت و چون ملائکه از نور بودند میل بطاعت نمودند و از معاصی معصوم ماندند و چون وجود فیاضین از نور بود و تا چار بے اختیار معاصی و کفر و ناپاسی و افتادند و از نور ایمان و طاعت این در میان هیچگونه بهره نیافتند و بنیان از عین آتش بودند و آن مشتعل بودند هم هر نور هم بر ظلمت را جری بعضی از ایشان بنور ایمان و طاعت و عرفان مشرف گشتند و بعضی بقضائی آتشی بکفر و گمراهی مبتلا ماندند چنانچه روایت کرده اند که چون اولاد ابوالجن بر زمین از نوزاد و تناسل بسیار شدند حق تعالی ایشان را بشهر یعنی تکلیف نمود و بطاعت و عبادت خود امر فرموده ایشان قبول نمودند و خوشحال جهان فانی زندگانی میگرددند تا آنکه یک و سوره ثوابت که نزد بعضی حکماء عبارت از سی و شش هزار سال و تری بعضی بست و پنجاه و دو بست سال و پیش بعضی بست و چهار هزار سال بانهتبارید اما چون خلقت نار بود و نار مظهر تجلی قهرست بعد از مدتی در تهر و عصیان افتادند و راه عتاد و تکبر و فساد پیش نهادند حق تعالی بعد از الزام محبت همه متکبران ایشان را با انواع عذاب و عقاب بلامک گردانیده و

گفته اند که با صبا بر دلان از زمین را بگریز و باو شال مهر را جی میکنند باو جنوب بیاریدین قطرات صفاء و در بار بعد او را بار یک همه شرفی سدره منور است که در آنجا است

و بعضے از ایشان کہ بر جاوہ شریعت مقیم بودند سالم ماندند بعد از ان خدا تعالیٰ ہم از ان نبی الجان شخصے را بر ایشان والی گردانیدہ و شریعت جدیدہ ایشانرا عطا فرمود چون دورہ دیگر عبارت است از مقدار زبان کہ با اختلاف حکما ربین گشت بگذشت بعضے از ایشان نیز بہ حکم کل شیئی جمع الیٰ اصحاب طریق نافرمانی پیش گرفتند شمع زبگوہر ان چشم نمکی مدار کند پچہ مار ہم کار مار لا جرم حکم الہی بافتاد و اعدام ایشان صادر گشت و از نسل بقیہ آن طبقہ کہ بواسطہ استقامت بر جاوہ طاعت سلامت مانده بودند شخصے حاکم ایشان گشت چون دورہ سوم نیز منتهی شد باز آغاز فساد از ہنوا دین طایفہ مسرزد و بغضب حضرت جبار تعالیٰ شادہ گرفتار شدند و از صلحا را ایشان کہ فوجی قلیل باز مانده بودند بر ورا پیام خلقے کثیر پیدا آمدنیکے از ایشان کہ بزور قفل و دستن آراستہ و بسلاح صلاح پیراستہ بودند یا نے گشتہ بدتے بامر معروف و مخفی و بیان احکام شریع قیام مینمودر تا آنکہ از نیچہ ان رحلت کردند و بعد از ان چون بدترین نبی الجان کفران نعمت و عصیان در زیدند باری تعالیٰ شانہ رسولان فرستاد از نصائح و مواظطہ ایشان اصلاً آگاہ نشدند و دورہ چہارم نیز تمام گشت باقتضائے قضائے خدا تعالیٰ جماعت از ملائکہ مجرب این طائفہ نامزد گشت و از آسمان نزول کردہ بانہی الجان جنگ نمودند اکثر ایشانرا بقتل رسانیدند و بقیہ السیف در جزیرہ نا و خرابیا متفرق گشتند و بعضے را کہ بسرحد تینہ نرسیدہ بودند اسیر کردند **فصل دوم در احوال شیطان القصر** چون از جملہ سیران یکے عزرائیل بود کہ فرشتگان بر آسمان برآمدہ و در میان ایشان تبریت یافتہ و روز بروز فطیم و در ترقی بود تا بر تہ تعلیم ملائکہ مشرقی گشت و بروایت سبب بر آمدن با آسمان این بود کہ مے از جہت فساد نبی الجان از ایشان جدا گشتہ بکوس متروی شدہ بمقتضائے سہ از بدان بگریبانیکان نشین + یار بزرہری بود فی انجین + بطاعت حضرت معجوق حقیقی شتغال مینمودند چندان عبادت کرد کہ از غایت عایت طاعت و آداب ملائکہ از حضرت رب الارباب خواست نمودند کہ انجین مطیع در زمرہ ملائکہ اولیت دعائے ایشان قبول افتاد و حقتعالیٰ اورا با آسمان قول ترقی و اود ترقی مدید و آسمان اول عبادت می گذرانید تا آنکہ مقربان ملائکہ آسمان دوم درخواست نمودہ اورا با آسمان دوم بردند و ہمچنین تا بہ آسمان ہفتم رسید بعد از ان رضوان علیہ السلام بنایید و گفت الہی مقربان سموت از طاعت دے مخطوط گشتند اگر وے چند در بہشت جائے یابد یا نیز از فواید بہرہ مند گردیدیم حقتعالیٰ اورا بدعائے رضوان بکنان فرستاد انجا نیز بطاعت الہی تعلیم و مواظطت ملائکہ کما ہی مشغول بود در عبادت افروزد و مجلس عطا در پانی عرش مجید برپا میکرد و بر منبر از یاقوت برآمدہ علمی از نور بر بالائی سر او نصب کرد و شعری بالائے سرش نوشتند می ہستانت تارہ بلند

و چندان ملائکه در مجلس حاضر میشدند که اعداد ایشان جز علام الیوب هیچ کسی ندانست یعنی بعضی گویند که عزرائیل از جنس ملائکه بود بجهت نافرمانی بانی لباس شیطان و او را می شناسند و از زمره ملائکه او را مردود و مطرود گردانیدند و یقیناً نبی الهی چون بحسب طول مان بسیار شدند و از جزایر و خرابیها بیرون آمد و در همه سکون متصرف گشتند و طاعت الهی و از طریق خداشناسی و در افتادند عزرائیل التماس نموده که بر زمین رفته ایشانرا از معاصی باز دارد و براه راست آورد مطلوب او با حاجت مقرون گشت با جمعی از ملائکه بر زمین آمده ایشانرا دعوت کرد جمعی قلیل بخد مت عزرائیل مسرف و نمودند یکی را از صلح ایشان برسات بر کلانان نبی الهی فرستاد تا ایشانرا دعوت فرماید و راه خداشناسی نماید آن قوم از غایت میبایستی و ناپاکی رسول را شریعت شهادت چشایند و عزرائیل ازین قصه غافل بود چون از غیب رسول مدت پدید آمد عزرائیل دیگر برافراست تا دبا و نیز زمین معامله نمودند عزرائیل متعاقب یکدیگر از انبیا می جنس ایشان ناصحان میفرستاد آن بدبختان ایشان را شهید می کردند آخر الامر دیگر برافراست تا دگر و کرده نبی الهی قاصد جان گشتند عاقبت بطائف الحیل از جنگل این سگان امان یافته مراجعت نموده صورت واقعه عزرائیل تبصیل عرض کرد بعد از آن چون از حضرت احدیت رخصت یافت با فوجی از ملائکه مقابل ایشان شتافت و اکثر ایشانرا قتل آورد بقیه در اطراف عالم متفرق گشتند حقیقتی ماکمل روی زمین خلافت آسمان دنیا و عمارت جنت با بلیس کلم داشت و او گاهی بعبادت بر زمین پرداختی و گاهی سجاده بندگی بر بام هفت آسمان انداخته و گاهی علم طاعت درایت عبادت در صحن استراشی جنت برافراختی و چون در فراست و امر حکومت و ریاست استقبال تمام داشت بواسطه دولت و رایت سلطنت برافراشت در دل غم جزم کرد که من بعدا اگر بار دیگر حقیقتی این امر سلطنت را شخص دیگر تفویض کند من در مقام الهایم و تنوع نایم چه خود را در کمالات علمی و عملی بے نظیر میدیدم و هیچکس را در امر خلافت از خود نشانه نمیفهمید میان این احوال بیکروز جمعی از ملائکه را نظر بر لوح محفوظ افتاد و را بخا اطلاع یافتند که عنقریب یکی از مقربان بارگاه صمدی بلعن ابدی گرفتار خواهد شد چون مراجعت نمودند اثر آن غم در چهره ایشان عزرائیل بدید از موجب آن پرسید ایشان صورت واقعه تقریر کردند و از وی التماس نمودند تا حق تعالی هیچ یکی را از ایشان باین مبتلا نکند و اندابلیس گفت این قصه بما و شما نسبت ندارد من سالهاست که باین اطلاع یافته ام و باکس نگفته ام ایشان در دعا مبالغه نمودند او دست بر آورد و گفت اللهم امنهم خداوند این گردان و آن بیچاره خود را فراموش کرد و از غایت تکبری که داشت خود را ازین گرفتاری خارج پنداشت و مسلماً بخشوع و خضوع میل نمود لا جرم بحیران ابدی و خسران سرمدی مبتلا گشت نقلت که روی بدبخت سید بر طبقه در بهشت

نوشتہ دید که مار بندگان است که او را با انواع مکرم گردانیم و از زمین بر آسمان بر داریم و از آنچنان رسانیم بعد از آن او را با مرثی خود تکلیف کنیم و او مخالف فرمان ما کند و از فرموده ما امتناع درزد پس او را مردود و مطرود گردانیم عزایل چون این کلمه را مطالعه کرد هزار سال برین بنده بفرمان لعنت میگرد و بنیدانست که لعنت کریم کند و بروایت در لوح محفوظ نظر کرد و نوشتہ دید اعود بالله من الشیطان الرجیم گفت ای کریم این شیطان رجیم کیت حقتغالی فرمود که بنده است از بندگان که او را با انواع نعم و مکرم گردانیم بعد از آن نافرمانی من کند او را خوار و گفت کریم گفت ای اہی او را بمن شامی تا ہلاکش کنم فرمود زود باشد کہ تو او را بر بینی و بروایت ہزار سال ہر جا کہ سجدہ کردی گفتی لعن الله علی ابلیس چنانچہ گفتہ اند انشا

شہد کہ سلطان بردار سخت	ز اسیر غیبی یکے نکتہ جست	نظر کرد در لوح دیدار قضا	کہ حکمت چنان میکند اقتضا
کہ یکت گزیدہ ز فوج ملک	در افتد ز فوج سمانا سمک	ز جمع ملائک برداش کند	یکت کہ فرمان ز بونش کنند
در افتد ز بسیار سی نگ دیو	ز صد ملائک بیابا گاہ دیو	چو بر غریب طلا عشق فنا د	بنفرین لعنت بان بر کشاد
چنین دیدم کان سیر روزگار	بخود کرد لعنت بسائی ہزار	تو ای ہوشمند از عقل ہوش	و عائن کو کن بنفرین بکوش
ہر آنکس کہ نفرین بد میکند	یقین ان کہ نفرین خود میکند		

باب سوم بیان احوال حضرت ابو البشر آدم و اولاد او در نیابت فصل سست

فصل اول در خلقت قالب آدم بدانکہ در معارج النبوة مذکور است کہ علمائی تفسیر مورخان پاکینہ سحریر چنین فرمودہ اند کہ ارادت الہی یا بجا داد آدم صغی اللہ تعلق گرفت بہ خاک نمناک از ایزد پاک و حے آمد کرے زمین ما از تو خلقی موجود میسازم کہ بعضی از ایشان اطاعت فرمان من کنند و بعضی عصیان درزد مطیعان را در بہشت در آرم و عاصیان را آتش و نرغ سپارم زمین بسکین بان تضرع و زاری بدرگاہ حضرت باری بکش و گفت اگر و روزگار بان را نیم کہ فرمودی بعضی از تو بہشت بنا و نعمت بسازند اما خوف بیم از آن دارم کہ بعضی از من در آتش گذارند این بگفت و گریستن گرفت و چشمہائے کہ بر زمین جاریست گویند کہ آن نتیجہ گریہ و زاری و است بعد از آن خطاب از حضرت مسبب الاسباب بحیرتیل در رسید کہ ناموس اکبر و امی طاووس نامور فرمان مارا بپذیر و از جمیع اجزائے روئی زمین قبضہ خاک بگیر کہ باغبان قدرت در بوستان خلقت نہال با جمال مے نشاند حبیرتیل امین بفرمان رب العلین از طارم افلاک رو بخطہ خاک نہاد فرمان بجا آرو و از تمام روئی زمین از سفید و سیاہ و سرخ و زرد و طیب و خبیث و اہل و جبل قبضہ خاک بردارد زمین از حبیرتیل

اول بر حال چه حال دے پدر و آمدہ بمقام خویش مراجعت نموده خطاب آمد کہ اے جبرئیل تہی دست باز آمدی
گفت یا مژوجو ع کریم بلکه تیکہ بر عفو و کرم تو نموده بر و رحم آوردم بعدہ از رب الجلیل بہ میکائیل فرمان آمد
کہ تو برو پارہ ازان بگیر و آمد و گفت کہ اے خاک سیج آن داری کہ از گل تو کوزه سازند و برو از نور گلابی
پاشند و آنرا بر آب حیات گردانند زمین گفت منت میدارم و لیکن بتیرسم کہ ازان بونہ سازند و در آتش اندازد
میکائیل را نیز قبول برادر و آمد و عرض قبول کردہ باز گشت خطاب آمد میکائیل چرا دست خالی باز آمدی
گفت مرا بگر نہ فرستادی کہ چندین سالست کہ از راه مسکنت نشسته و از گر سنگی سنگ بر شکم بسته
و از بخل آب از دے میکنند من از چین بیایہ نمیدانم کہ چه چیز ستانم چہ رانم بعد ازان اسرافیل بدین مامور شد
زمین بعد از خواهی آمد کہ اے اسرافیل مرا معذور دار کہ قابلیت انیکار ندارم زیرا کہ در آن روز کہ آواز صور
بگوش ہر نزدیک و دور برسد و لرزہ در تمام اندام افتد بجز دبانگے کہ بر من زنتد ہر چہ در میان دارم
بر صحرای آرام و کسیکہ طاقت این چیز نایار د چگونہ شرط خلافت بجا آورد و چہ طور اسرار محبت پوشیدہ
دارد اسرافیل نیز رشتے قبول نموده باز گشت و در بعضے روایات ذکر فرستادن اسرافیل نیاوردہ بلکہ ذکر
جبرئیل و میکائیل کردہ بعد ازان فرمان عزرائیل رسید کہ برو از زمین قبضہ بگیر عذسے و پذیر پیچ حال
بر ضعف حال خاک منخشا پذیر تا این ہمہ سر انجام نیمی گروہ از ابرو نکشائی او بیامد و گفت اے زمین تالہ
پیر زنا ز پیش من قدر نیست و تو ہمہ دنیا نزد من اعتبار فی بندگان را در برابر حکم بادشاہی چہ اعتبار و آفرید
گان را در مقابلہ قضائی آہی چہ اعتذار شمع آفریدہ چکند کو نکشد با قضا کا قریش ہمہ در بند قضا مجوس اند
زمین گفت اگر بنا م جائے آنت اگر خون گرم سرائی آنکہ مشتی عاصی گنہگار بد کردار در وجود آرد و داغ خجالت
بر چین ایشان دارد عزرائیل گفت از زمین عصیان فرزند از شومی باد رست این عصیان از تو خواست
کہ سہ نوبت ترا خوانند و اجابت نمودی اگر در مرتبہ اول فرمان اذعان میکردی ہمہ فرزندان تو مطیع
و فرمان بردار میبودند و دیگر گفت زبان درازی کن کہ من بکام خود کام نخواہد ام بامر حق آمدہ ام
تا بحکم او بجا نیارم ازینجا قدم بردارم القضہ زمین مر چند عذر گفت مسموع نیفتاد و قبضہ خاک گرفت
و روایت است کہ وقت قبض آن قبضہ فریاد از ہنادر زمین برآمد از برای تسکین خاطر زمین
خطاب آمد کہ امی زمین غم مخور آنچه از تو بر آرم بہتر ازان بتورسانیم و بروایتے چون عزرائیل قبضہ
خاک گرفت باز گشت خطاب مستطاب آمد کہ اے عزرائیل زمین بن پناہ برد و وقتیکہ از وی قبضہ میگرفتے
گفت بے خداوند پناہ برد فرمود پس چہ ابرو رحم نکردی گفت خداوند رعایت اطاعت فرمان تو

مقدم داشت بر حرم کرون بر و فرمود که ترا قابض ارواح گردانم تا بوقت اجل روح هر یکی را توقیف کنی ملک الموت
 در گریه آمد و گفت خداوند در میان فرزندان آدم نبی را و اوصیای او را و اولیای او را و اندوود از مخلوقات هیچ چیز را نکرده
 ترا از مرگ نیا فریده و چون این جماعه که برگزیدگانند مرا قابض ارواح دانند هر آینه مرا دشمن خوانند حقتعالی فرمود از برای
 مرگ علتها و سببها خلق بکنم تا مرگ از آن دانند و ترا در میان نه بیند بعد از آن ایزد پاک بر بالائی آتش خاک
 قطعه از سحاب تعین فرمود تا چهل و نه روز بروایتی تا چهل سال بیاروی نه روز و یاسی و نه سال از بحر غم آب بردارد
 و آن دریا نیست در زیر عرش که آنرا بحر الاخران گویند و یکی روز از جوشادی آرد پس کثرت غم و اندوه آدمی
 و قاتل عیش و خرمی بواسطه آنست رباعی آدمی را بحر بغمی رانیت پائی گل جز آدمی رانیت شادی
 از اله عصر بیگانه است آدمی را خود اندوه از خانه است آنگاه خدای کریم بملطف عیم خود در مدت چهل صباغ که
 عبارت از چهل سال باشد بدستیار قدرت تخمیر گل آدم فرمود که حضرت بلیده آدم بیدار بعین صباها و بر
 وایت هفتاد و نه ار ملک مقرب از چشمه حقیق و سلیل آب آورند و بر آن خاک میرنجینند تا آنگاه که گل شد
 بعد از آن آب را فرمان آمد تا از بحر الاخران آب بجز کشید و تا مدت چهل سال بر آن بیارید تا گل سیاه گردید
 پس آفتاب قدرت از خشک گردانید و در تفسیر بحر المواج آورده آن خاک چهل سال گلابه کرده داشتند و چهل
 سال خلیش ناک و چهل سال حاصل یعنی خلیش خشک گشته چون سفال کوزه گران بعضی آورده اند که
 در حین طین ترتیب اعضا او نموده بعد از آن خشک گردانیدند و بعضی گفته که گل را خشک گردانیدند
 و از آن گل خشک صورت آدم بنگاشتند و اظهار کمال قدرت در صورت بیشتر است در بعضی روایات آمده
 که هر عضو از اعضا آدم از بقعه از بقلع زمین آفریدند چنانچه سر مبارک و راز خاک کعبه آفریدند و گردنش از آن
 از خاک بیت المقدس و سینه بے کینه و از زمین بناد پشت و شکمش و دستهایش از زمین مشرق و پاهاش از زمین
 مغرب آنگاه گوشت پوست و رگ پی و خون و غیر آنرا از مجموعه نه زمین آفریدند در خبر آمده که طول قامت
 و شصت گز بود و عرض آن هفت نقلست که قالب آدم علیه السلام مدت چهل سال بیابانکه و طایف بر زمین
 ماند و در مدت بدانکه فوج بر او میگذاشتند و از حیث برکت و غریب بیداد و تعجیب نمودند که پیش از آن زمین
 صوت خلق ندیده بودند و در تفسیر بحر المواج آورده که خوبی در نفس انسان در صد جز و مقسوم شد و نود و نه جز و آدم را بود
 جز و تمام عالم را رومی نمود از آن یک جز و صد جز و گشت دونه جز و بیوسف پیوست و یک جز و نصیب باقی
 نبی آدم و هم در بحر المواج ذکر کرده که درین فرصت ابلیس علیه لعنته آمد و عیبی میگردید میگفت چه عجب
 است که بی پر کردن نایستد و بنی بر زمین افتد و بعد از پر کردن کاهلی نماید ازین حدیرین صفت کاهلی نیاید

اندر سینہ او جانب چپ حجره ایست بی در نمیدانم که در دے چه چیز ناست پندارم که مقام لطیفه ربانی بهمانست
 القصة بعد از آن حقیقائے خطاب فرمود یار روح چون روح لذت خطاب دریافت بسرعت تمام
 اشتیاق و باجارت سرعت نمود بعد از آن حقیقائے فرمود در آئی در مقابل که بید قدرت خود آفریده
 ام روح چون نظر کرد منفذ باریک مدخل تاریک در نظرش افتاد زبان مغرزش بکشاود در آمدن امتناع
 نمود بار دوم همین خطاب آمد و نیز همین جواب گفت تا سه نوبت خطاب آن بود جواب این مرتبه
 چهارم خطاب آمد که در آئی درون آئی بکبر است و بر آئی بکبر است پس در آمد بکبر است و بر آمد بکبر است
 آورده اند که چون دیده پسندیده او نمود روح روشن گشت اول نظرش بر عرش افتاد هر ساق عرش مکتوب
 دید لا اله الا الله محمد رسول الله هی امته مذنبه و انارت عقود است او متی ست گنهگار بد کرد
 و من پروردگار آمرزگار شمع کارشان چیت گنه در زیدین عادت ناست گنه آمرزیدین از نیجا
 و و چیز مفهومی که دید یکے رفعت نشان محمد مصطفی و دیگر عصیان و نسیان امت او در این و دانندیشه
 متفکر شد و پرسید که خداوند این کیست که این نام او با نام تو مقرر ناست فرمود که پیغمبر است از پیغام بر آن
 من و فرزندیست از فرزندان تو که هرگاه از تو پیغمبر دا قح شود و شفاعت او از تو در گذریم و راه عقوبت را
 بنویس پریم بر خاطر غاظر آدم گذشت که مناسب آن ینماید که پدر شفیع پسر باشد و از نیجا بر عکس است
 حقیقائے جبرئیل را فرمود که در باب بنده مرا و از دل او این اندیشه بیرون آر و الا این خطر سبب هلاکت او خواهد
 شد و جبرئیل او را دریافت و سینہ او را بشکافت نصفی از آن بیرون آورد و به زمین بهشت مدفون کرد و آنوقت
 که سبب زکات شد از آن تخم اندیشه رسته بود و آن نصف دیگر که در وے مانده نفس اماره بالستو
 از آن رست که تاقیامت سبب کلفت و غم است اولاد او آمد القصة چون در جسد آدم آرام گرفت هر وقت
 از ذوق قرب و انس حضرت یاد میکرد و ازین قفس قالب تنگ مے آمد مے خواست که این قفس
 در هم شکند و با شبان اصلی خود مراجعت بکند پس چنانچه اطفال را بچنین نامے رنگین و میوه
 نامے شیرین مشغول گردانند آدم علیه السلام گاهی بمل ملائکه و سجود ایشان و بیرون آسمانها و
 گشت بوستانها مشغول میگردد و هر زبان بسلامی و میامی و میواز نهاسے و دوستانه و عطا میامے یادشانه
 او را مخصوص میگردد و ایند تا روح بواسطه آن در کار شانه و بیرون تن روئے چند تواند بود

فصل دوم در تعلیم اسماء و سجود ملائکه آدم را و دخول در جنت الماوی و آفرینش خوا علیها السلام بیشتر
 مفسران بر آنند که ملائکه در وقت خطاب اتی جاعل فی الارض خلیفه اندیشه کرده بودند که هیچ مخلوقی از ما

گرمی تر نخواهد بود زیرا که با از همه عالم عالمتر و کامل تریم بجهت سبقت خود که اورا لازمست دانش علمها و حکمتها
و تجربهها حقتعالی این خود بینی را از ایشان نه پسندیده و در معارج النبوة آورده علمائے فن تواریخ چنین فرموده اند که
بعد از آنکه ابلیس بعین باطایفه از بنی البھان که مطیع فرمان وے بودند در زمین با استقلال متمکن شد و در ول
خاکه ان بیوفانها و در فرمان وریدانی جاعل فی الارض خلیفه پس مراد برین ازین ملائکه ابلیس و اعوان
باشد که با ایشان این خطاب فرمودند ایشان گفتند ان تجعل فیها من یفسد فیها و کیف الدماء خداوند اورا در زمین
کسانے بوجود می آری و میگماری که فساد کنند و خون ناحق بریزند و ایشان را این معنی معاموم شده بود یا بقیاس احوال
آدمیان بجنیان یا از ذکر خلیفه استنباط کرده بودند که تا مقصد نباشد بخلیفه محتاج نشوند یا بجهت ترکیب ایشان
از اصل عناصر با حکمت احاطه و اعلام حقتعالی یا بنظر در لوح محفوظ در عقول ایشان مرکوز بود که عظمت خاصه
ایشان مست کذا فی بعض التفاسیر حاصل آنکه گفتند خداوند از دو عالم بیرون نیست اگر مراد از اینجا و این خلیفه اظهار
معصیت است از جنیان چه شکایت و اگر مراد اطاعت است و نحن نشیر بجمدک و تقدس لک یعنی چنین کس را
خلیفه میسازم و ملائکه با پیاکی یا دمی کنیم آفر با مر تو که موجب حمدست و ذکر تر پیاکی از ناشائسته و نابایسته جواب
آمد که ملائکه شمار بساط زمین را نمائے فانی گمراهند که هر یک بر اعداء مخلوقات بکنه اسرار ربوبیت
نیرسدانی اعلام مالا تعلون من میدانم آنچه شما نمیدانید سوال این سخن از ملائکه در جواب خطاب حقتعالی
زلت بود یا نه (جواب) ابن عباس و ابن مسعود و حسن بصری و ابن جریر و محمد اسحاق و بسیاری
از علماء رضوان الله علیهم اجمعین بر آنند که آن زلت نبود و در سبب حال اقوال آورده اند بعضی گویند طلب مکت
کردند تا دانند که در حکمت این لطیفه چیست و بعضی گویند آن استفهامی بود تا معاموم کنند که این طایفه چون
جنیان مقصد خواهد بود یا چون ملائکه مصلح و شق ثانی تردید مخدوفست و بعضی گویند این سوال بر سبیل
تعجب بود یعنی خداوند در باره ایشان این همه نعمت اجرایی تا فریانی و ایشان در فساد کوشند بعضی علماء گویند
چون بخیاط استطاب مشرف گشتند انبساط نمودند و زبان گفتا ان جعل فیها من یفسد فیها بکثرت و مدحنا پنجم
موسی چون النش یافته با نبساط شناخت و گفت انی انظر الیك جواب آمد لن تراق پس زود تبو به یا نه
گشت نمود که بت الیک و انا اقول لمؤمنین و بعضی علماء بر آنند که ملائکه ازین سوال پشیمان شدند و در صدود
تدارک صلاح آن آمدند و در زمین بقصص آورده که چون حقتعالی فرمودانی اعلام مالا تعلون ایشان آن سوال
خود را گناه شمردند که سخن کردند در چیزه که بآن امور نبودند پس هفتاد سال در گرد و کرسی طواف میکردند و گفتند
للهم لبت الیک لبت الیک لبت الیک و در مناقب منہ العلماء نیز آورده روایت از امام

زیر العابدین کرد آن روز که حق تعالیٰ خطاب اتی جاعل فی الارض خلیفه بر جمع جمع ملائکه ساینده ایشان
 سوال کردند و جواب شنیدند از ان ایشان گشتند و از غضب حق تعالیٰ اندیشیدند از برائے تدارک آن
 سر روز یک ساعت بطواف عرش مجید مصروف ساخته بمصرع و زاری بدگاه حضرت باری می پرفتند مدتی
 چنین بود تا آنکه حق تعالیٰ بر ایشان به بخشود و رحم فرمود پس خدا تعالیٰ آدم را تعلیم اسماء را کرامت فرمود
 که و علم آدم الاسماء کلها و بر رگان را در تعیین آن اسماء احوال است بعضی گویند که مراد اسماء ملائکه است
 و بعضی بر آنند که اسماء ذریت آدم است و بعضی گویند که مراد اسماء همه اشیا است بعد از ان
 منیات را بر ملائکه حاضر کرد و گفت انبیونی باسماء هؤلاء انکم ضد قین خبر کنید مرا بنامهای اینها
 اگر راست گو بودید در آن دعوی پس ملائکه بجز خویش مقرر آمدند گفتند سبحانک لا علم لنا پس خدا تعالیٰ
 از آدم اسماء اینها پرسید آدم همه را بر زبان جاری گردانید و همه لغات که آدمیان تا قیام قیامت بآن تکلم
 نمایند سامی یکیک را یکیک بر فرشتگان خواند تا به فضل و اعتراف نموده زبان بگذرد خواهی کشود و مدح
 تلج تکریم نهاد از کرمش و داد از علم بآدم علمش چون سر من تعلیم شست و طاعتنا را در من ز طعن پرست
 بعد از ان فرمود تا تختی از برائے آدم تربیت کردند و آن تخت هشتصد پایه بود از پایه تا دیگر چندین سال راه
 و آدم را بر آن تخت بنشانند و گوشواره از جواهر جنت در گوش و دستیار را در دست انگشترهای بهشتی
 در انگشت و لباسا به سعادت در بر تاج کرامت بر سر چون تبسم فرمودی چون نور آفتاب دندان دوتا خنجر
 و از غایت فضل و کمال حسن و جمال یا شوق وصال و ملائکه انگشت خنجر در دندان خنجر گرفته بودند و چون فرمان
 حضرت رب العزت در رسید ملائکه تخت و بر ابر گردنهای خود نهاده بر آسمانها جلوه دادند بعد از ان در برابر
 عرش مجید نهادند فرمان در رسید که اسجد و الا دم سجد کنید بر آدم ملائکه فرمان اجابا لا دغان اطاعت
 نمود اول جبرئیل امین و بعد ازین خود بر زمین نهاد بعد از ان میکائیل و بعد از ان اسرافیل بعد از ان عزرائیل بعد
 از ان سایر ملائکه علیهم السلام ایست ساخت محراب ملائکه ایش و سجد کردند یکایک سولیش و بجز آن آتش
 دیو نژاد که بسجود می اوست نهاده هر یک خلعتی یافتند جبرئیل بروحی آمین ساختند و یکبار اوراق بدست
 میکائیل انداختند و اسرافیل برائے نفع سوزنا بیند و عزرائیل بسبب صلا الجیب گردانید و باقی فرشتگان
 را بصمت ابدی ساینده و آنکه از بیخه ابا نمود و مرد و گشت و این سجده تحیت بودند سجده عبادت و سجده
 تحیت پیش از شریعت محمدی صلی الله علیه و سلم جایز بود چنانچه حضرت یوسف علیه السلام را
 برادرانش سجده کردند سجده عبادت مرغی حق تعالیٰ را دریا سجد شریعت جایز نبود چون ملائکه سجده

آدم علیہ السلام قیام نمودند و سجده خود و خدمت صد سال بپایند و بر آیتی فصل چون سر از سجده بر داشتند ابلیس را دیدند
 استاده و روشی از انجانب گروانید و از صورت ملکی پست و پو گردیده بجهت شکر گذارے سجده دیگر کردند و
 سبب تکرار سجده در هر کعتی از نماز بعضی این گفته اند چون ابلیس مردود از سجود بانمود حق تعالی فرمود
 ای لعین از سجده خلیفه من چرا با کردی گفت انا خیر منه خلقتی من نار و خلقتہ من طین من
 از آدم بهترم مرا از آتش آفریده و آدم را از گل و جوهر آتش نورانیست و جوهر خاک ظلماتیست و تفسیر المواجه
 در سوره اعراف و غیره آورده باین محبت سقیم و قیاس عقیم کرده و باعتبار اصل خود را بهتر می پنداشت
 و ندانست **نظم** ز غل حل چه کم آید اگر چه فرع منی است و کیشان منی چه فزاید که اصلش انگوهر است و
 نه خشت بول سبب اینکه اصل آن آب است و مذوقی شهید بود اینکه فرع زنبور است و بطیب مشک
 نگاه کن که اصل آن خوست و نگر که راسخه او چگونه مشهور است و آن لعین از فضیلت خاک غافل بود
 و از حرمت او جاہل صفات کماهی اورا ندانست و ادراک فضایل او نتوانست که خاک مردود بارست
 بار عالم بکشد و سر از بار کشتی نکشد و جانرا منافع برساند هر چند که بر شی بکافتن و شکافتن چنانکه او فرمود فاکند
 و هر چه از تخم کسی و رو کند بدل آن بشمار بار و بد تو وضع و فروتنی او بر همه کس روشنت و مقرر است نار
 بسکسار و تن آزار و زیانکار است هر چند که نافع است که از منافع او مضار بسیار است او بطبع علو جوید و جانب
 بالا پوید و هر چند او را دهنند باز ندید و هیچ چیز از خشک و تر از ایندے او نرید اگر چه روشنائی اثر و ظاهر
 و باطن را بسوزند و اثر فروتنی جوهر خاک را بود که آدم علیہ السلام را بگفتن رینا ظلمنا انفسنا را نمود خاصیت
 ترفع تار و ابلیس لعین اثر کرد و او را در خود بینی و تکبر و بالا شے آورد **نظم** صورت خاک ار چه دارد و
 تیر گے و نیک بنگار ز رے معنی صفات اندر صفات و این همان خاکست کاندرو صفت او
 صاحب دے و نکته گفت ست کردی دیدہ جانرا جلالت و جستن گوگردا حریم ضایع کرد و دست روئے
 بز خاک سپارد که یکسر کمپاست بد القصه چون ابلیس لعین از سجده آدم تنگ نمود لباس کرامت و
 پیشوائی از و بر کشید لباس لعنت رسوائی و روشی پوشانیدند و از تمتعات آنجهانی و عنایات ربانی محروم
 ساختند و از مقام قرب برآمدند و از بهشت بزین انداختند و بجوار از زمین بحر ابریز خود فرستاده و از صورت
 ملکی بشیرن آوردند و قبیح ترین صورتی بتلا کردند تا گویند که دی بکمن و جمال از همه ملائکه زیاده بود و بالها
 او بیشتر چنانچه لباس او از زرق و یاقوت بود و بازو دناش از نور و در هر آسمانی ملقب بقلب خاص
 بود و اول کسی که او را بلعن و طعن و سنگ ار کرد و جبرئیل علیہ السلام بود بعد از ان میکائیل علیہ السلام بعد از آن

و این سبب است که در بعضی نسخات کتب از بعضی کلمات در بعضی نسخات
 و این سبب است که در بعضی نسخات کتب از بعضی کلمات در بعضی نسخات

چنان مفید نفیست کہ بوسی صحبت یارہ اور ایسی نبیایست کہ باوی آتش گیر و جلیسے کہ بائے اُلفت
 پذیر و ورین فکر بود کہ خواب بر و غلبہ نمود و استخوان پہلوئے چپ و خوار اخلق کردند چنانچہ آدم
 را صلا خبر نشد و کشتاف نوار التسنیل در سورہ نصر آوردہ کہ خوار از قیصر آدم یعنی از استخوان فرعونین
 و کوتاہ ترین پہلوئی چپ شکم آفریدند و در تفسیر باب آوردہ کہ بعضی خوار از بقیۃ طین آدم خلق گردانیدند
 و ہم در معارج مذکور است کہ بقولے خلق خوا خارج از بہشت بود و ہر دورا بایکدیگر بر تخت نشاندہ
 در بہشت آوردند قاضی ابی اسدی ابن عباس و ابن مسعود و بسیاری صحابہ رضوان اللہ تعالیٰ
 اجمعین خلق خوا در بہشت بود این قول را بر مکان تزج دادند و روایت از وہب آن بد کہ حق تعالیٰ
 خوا را بصورت آدم خلق کرد چنانچہ رنگ و قامت و قد حسن و جمال بآدم مشابہ بود و در چندین چیز فایق
 بود یکے آنکہ پوست او نازکتر بود از پوست آدم و رنگ و صاف تر بود و چشم او سیاہ تر و بینی او از و
 خور و تر و دندانهای او لطیف تر و کف او نرم تر و او را ہفتدگیو عنبر بودے مرصع بپا قوتہائے و مطیب
 بزعفران و مشک و زعفران بعد از خلق خوا علیہا السلام چو آدم برخویدہ او بکشد و بیک بیدار نش
 افتاد و آنچہ فتادہ نقاست کہ از خوا پرسید کہ تو چہ کسی و از برائی چہ آمدہ خوا گفت کہ من ہم جزو می ام از
 اجزائے تو کہ باری تعالیٰ مرا از برائی تو آفریدہ و نامزد تو گردانیدہ و بروایتی از حقتعالیٰ پرسید کہ خداوند
 این کیست کہ مرا بالواہش تمام و از زوئی آرام دادہ حقتعالیٰ فرمود کہ وے کینرک من ست و نوبندہ منی ترا
 آدم نام نہادم کہ از ادیم رفیت آفریدم و او را خوا نامیدم کہ از حیوانش خلق گردانیدم و او را برائے تو آفریدم
 تا ترا بادی سکونی حاصل آید اکنون خوا تنگاری او کن آدم بفرمان حضرت باری تعالیٰ خوا تنگائے او
 کرد و گفت آلمی از من چہ میخواہی فرمود تقوی و عمل صالح و اینکہ تعلیم کنی او را احکام دین شرایع آدم
 قبول نمود حقتعالیٰ فرمود تا برائے آدم کرسی بنھادند از جوہر و اسرار و نشانند و جمیع ملانک جمع
 گشتند حقتعالیٰ او را بآدم تزویج نمود و عقد ایشان بحد و ثنائے خود معین کرد و نام حبیب خود
 محمد مصطفیٰ صلعم در میان آمدے سک بستی چو در آید بشمارے دے بود اول فکر آخر کار صورتش
 گر چہ ز آدم زادہ و منیش اصل و جوہر افتادہ و بعد از آن آدم و خوا در روضہ رضوان قرار گرفتند
 از تعلیم بہت بہرہ مند می گشتند و از آن شجرہ منجھتہ بہرہ مند می کردند و عجب آنست
 کہ در ہر قطعہ از زمین بہشت کہ منزل می ساخت شاخہائی آن شجرہ در نظر ایشان مے افتاد
 و روایت است کہ ہر صد سال و بیویہ کہ نیمہ روز تر آن بہمان باشد توقف نمودند چون نصف سال زان روز

لے درخت بگزار که بکریم گفت مرا حکم و امرست که در تو آویزم اگر خلاف فرمان کنم چو نتو عاصی باشم فریاد از
 نهاد آدم برآمد که الا مان الا مان یارب خطاب آمد این انت یا آدم کجائی آدم گفت آلهی نیک اینجا آدم
 بر تنه و بشاخ درخت گرفتار زنده **قطعه** نے پستے کہ بی تو چونم اید و ست جگر چڑ و دل پر خونم اید ست
 شنیدم میدان را اینواری چرم از میان بیرونم اید و ست خطاب آمد کہ ای آدم این حال پریشان نتیجہ
 عصیان تست آدم آپس سر وازل پرورد بر آورد بعد از ان جبرائیل اورا بگرفت تا بیرون بیرون بدر
 بہشت رسیدند ندامتی شنیدند کہ اے جبرائیل تو ہمہ انکہدار تادشمنان اورا نیز باد بیرون آوردی آدم رو بدختان
 پستی آورده از آنجا برگ میطلبید تا سر عورت کند ہمہ دختان ایا میگردند چون سوائے بدخت انجیہ و روی ایا نکرد
 و آدم علیہ السلام را برگ داد و بعضے گویند کہ چہا برگ بود خطاب با بنخیر آمد کہ درختان دیگر آدم عاصی را
 برگ نداند تو چرا وادی انجیہ گفت آلهی ہر چند از سے عصیان آمد اما من بہان چشم روز اول برو میگردم و
 آن ہمہ کرامت و بار و میدانم کہ ضائع نخواہی کرد خطاب آمد کہ اے انجیر این یک نظر پسندیدہ بچندین
 کرامت مخصوص شتی یکی آنکہ ہمہ درختان اول دعوی کنند بشکوفہ انگاہ سے نمایند میوہ اول از تو معنی
 ظاہر میسازیم بواسطہ دعوی لیکن چون لے امر من وادی تا اول گوشمالی نہندت صوفیان ہر نان نہندت
 باقی کرامت در تفسیر بحر الدرد مذکورست و در بعضے روایات آمدہ کہ درخت خود بود کہ بآدم برگ داد خطاب آمد
 کہ اے خود ما نفس نفیس تو عالم را معطر گردانیم و لیکن چون بفرمان من وادی تا ترا بر آتش نہند از تو بومی
 ظاہر نشود و در عین تعلیم آورده کہ حقیقے آدم علیہ السلام را بواسطہ ترک فرمان وہ عقوبت بتلا کرد

ترک فرمان و عیل حرامست

اہتری در قبول فرمانست

اول ببتاب کہ آیا من نہی نکردہ بودم ترا از شجرہ دوم ترع لباس و کشف عورت علام را اتفاقست در نیکی
 کشف عورت در نظر ایشان بود اما در نظر ملائکہ همچنان مستور بودند سوم پوست آدمست و بار یک گردا بیندند
 بعد از آنکہ روشن و سپید و محکم بود مانند ناخن و ازان منو نہ سیر انگشتان گذاشتند چنانچہ گذشت
چهارم آنکہ حقیقے از جواب ہر قرب خودش بیرون فرستاد و چہم آنکہ فرقت نهاد میان آدم و حوا وادت صدق بعضی
 گویند و یست سال **پنجم** آنکہ میان او و فرزندان او در میان شیطان عداوت تاقیامت قیم کردہ **ششم** آنکہ اہم عاصی
 برود جاری گردانید **ہفتم** آنکہ شیطان را بر اولاد او مسلط کرد **ہشتم** آنکہ دنیا را ازندان اولاد ساخت
نہم آنکہ ایشان را در دنیا و دنیاویات مختلف انداخت و بعد از ان خطاب بہ حوا آمد کہ اے خوا کجائی او با و انہ
 جزین جواب داد کہ آلهی اینجام بر ہنر بے شرم ندا آمد کہ این بواسطہ آن گناہست کہ از تو در وجود آمدہ

نزاچه چیز باعث بود که آدم را باین خطبه ولایت کردی سبب تنگی او گشته گفت خداوند من هرگز گمان نبردم
 که ترا خلق باشد و بدو غ سوگند یاد کند فرمان رسید که تو هم از بهشت بیرون آئی و ترا دختران ترنیم بشومی
 این امر به پانزده بلا مبتلا گردانم تا روز قیامت **اول** آنکه نجاست در شکم و فرج زنمان نهادم و آن
 خون حیض و نفاس است و دوم بار حمل تا مدت نه ماه یا زیاده سوم شدت درد لادت و هر نوبت طعمه
 مرگ چشیدن چهارم سخت عذت کشیدن پنجم در حکم شوهران بودن **ششم** همار اختیار امر طلاق است
 شوهران دادن **هفتم** نقصان میراث **هشتم** نقصان شهادت **نهم** نقصان عقل و **دهم** محرومی از نصرت
 اسلام یا زو **یازدهم** محرومی از جمعه جماعت و **دوازدهم** محرومی از ثبوت سینه و **هم** نقصان دین **چهاردهم** محرومی
 از قضا و حکومت و سلطنت **پانزدهم** حرمان از سفر بغیر محرم و همچنین ابلیس را بهیم را بتو **ده** بلا مبتلا
 کردند **اول** آنکه از ولایت ملکش معزول ساختند که تمامی روی زمین تا آسمان دنیا و تروی بهشت را در اسلام بودند و **دوم**
 آنکه از خودش و در کرد **سوم** آنکه مسخ و تغییر صورتش کرد **چهارم** آنکه نام او عزرا یل بود و فطیحه ابلیس نام نهاد
 یعنی نا امید از رحمت حق تعالی **پنجم** آنکه او را پیشوا و مقتدای اشقیاء گردانید **ششم** آنکه باید ملعون باطن مفتی آنکه دولت
 معرفت از او کشیده گرفت **هفتم** آنکه در آتوبه بر روی دی بست **هشتم** آنکه او را از خیر غائی گردانید **نهم** چنانچه ممکن نیست که
 از وی نیکی در وجود آید **دهم** آنکه او را خطیب الله و رخ ساختند تا در آتش ایشان از رحمت آهی نا امید گردانند
 بعد از آن جبرئیل معنی طافوس بجزشت و بدر بهشت کشید آن زمان طافوس شش صد بال بود و بنگاه مختلف
 ملائکه که بر و مستط بودند آن بال را از و بودند و چندین بال در باقی گذاشتند و پایهای او را بشومی آن
 پائیزی که بیژنی درآمدن شیطان کرده بود مسخ کردند او را از بهشت بیرون آوردند و نگاه خیره ایشان کردند و آن زمان
 او را چهار پانی بود مثال ستار از بر جد بلون بالوان سرخ زرد و سبز و هر یک از این نگهاتابان بود مانند آفتاب
 و دندانهای او چنان ممدار بود و زبان چون مشک پشت او چون نقره سفید و شکم او چون زرد سرخ و گردن او از
 زبرجد و سراسر او از یاقوت حال آنکه تمام اندام او مسخ بگردانیدند و از شومی آمدن شیطان بدان او هر طایل در
 پنج دندان او نهادند او را از بهشت بیرون فرستادند حق سبحانه فرمود که منشائی این گناه تو بودی پس خوار و نگو
 میباشی بین بسینه بخراش و غذا از سر خاک تیره بخیامیدار و روزگار بدین خوار بگزار و در آن هنگام خطاب از
 جناب حق تعالی آمد که ای ملائکه معنی سر آدم را از آن شاخ درخت خلاص کنید از بهشت بیرون انگیزید آدم پشیده
 گفت آه ای بید قدرت خود آفریدی و از روح خود در من دیدی ملائکه را امر بعباده من کردی مرا ساکن بهشت گردانید
 اینهمه کویها که گرامت فرمودی بیک لک از من واقع شده همه باز در شجره بر خود در طلوع باز نتوان کرد

چہ یاز شد بدشتی قرار توان کردہ فرمان رسیدا ہوا عبید بسرید بندہ مرا پس چون آدم را در کشاکش آوردند باز
 بدشت دیگر دست زد و گفت الہی مرا از بہشت بیرون مے کنی و من طاقت فراق ت ندارم باز خطاب
 آمد اذ ہبوا العیسٰی بسریدش باز بدشت دیگر دست انداخت و گفت الہی تو وعدہ کردی کہ از فرزندان
 تو انبیا علیہم السلام آفرینم و رسولان برگزینم از آن جملہ اور پس را بمقام عاے برآرم و نوح را از طوفان
 در کشتی در آؤم بحق ایشان بر من رحم فرماے و بر حال من بخشائی خطاب آید اذ ہبوا العیسٰی
 بسریدش باز اورا کشیدند باز بدشت دیگر آوخت و اعدیدہ غمیدہ اشک حشرت رخت و گفت خداوند وعدہ
 فرمودہ بودی کہ پیغمبر از نسل تو بیرون آرم و اورا بخلیلی برگزینم و باز از فرزندان او پیغمبر دیگر برآرم سو نام
 و باو کلام کنم بحرمت ایشان بر من رحم کن فرمان آمد کہ اذ ہبوا عبید بسریدش باز کشاکش کردند باز بدشت
 دیگر دست زد و گفت الہی وعدہ کردہ بودی کہ از اولاد مجاہد تو پیغمبر بر بیرون آرم نام او محمد بن عبد اللہ
 صلے اللہ علیہ وسلم و اورا حبیب خود گردانم و از جمیع انبیا علیہم السلام اورا بمرتبہ عالی رسانم بحق او بر من رحمت
 کن خطاب از باب در رسید کہ اے ملائکہ یا بندہ من نیکوئی کنید و باور فق و نرمی بجای آرید کہ شفیع
 بدرگاہ من آورد کہ ہرچہ خواہد از برکت او بیاید بعد از ان با دم علیہ السلام بر پیل لطف فرمود کہ اے آدم
 بر زمین رو کہ بواسطہ خلافت و عمارت زمین خلق کردہ ایم آدم علیہ السلام گفت یا رب میسر و م
 و ایکں اگر تو کہ نعم قبول میکنی و بہشت و نعم جاودانی بہ میرسانی گفت بلی **۱** ہنوز از سر صبح و ارجہ نیم +
 و غرض خوانان نہ بند و کریم و نیائند کسی پرورش عذر خواہ کہ غرض نہانت ستنش گناہ + آدم علیہ السلام و بہشت
 عنبر سرت بیرون آمد جبریل علیہ السلام کہ ہمراہ اے بر زمین اے آمد پرسید کہ در زمین با من کہ خواہد
 بود گفت آنکہ ترا بان شجرہ ولالت نمود آدم علیہ السلام اندو گین شد کہ فراق دوست بس نبود کہ وصال
 دشمن بران بغیر و و بعد از ان گفت یا جبریل مرا بگذار تا بلائکہ پہ وردگار و داعی کنم کہ بیشتر سم و دیگر
 ملاقات میسر نگردد پس رو باز پس آوردند کہ را سلام علیکم یا ملائکہ اللہ استود عکم اللہ و اوسراء
 علیکم السلام اکنون من بسوی زمین روی مے آرم و شمارا بخدا مے سپارم لیکن ارشاد و خواست دارم کہ مرا
 عاصی عابد بخوانید بلکہ عاصی ناسی گویند کہ اے نسیان عصیان از من واقع شد پس آدم علیہ السلام
 و خوا علیہ السلام و شیطان لعین و طاؤس و مار از یکد گردید بر زمین فرستادند آدم علیہ السلام و
 ہن بدست سبب فرود آمد و خوا علیہ السلام بجاہ افتاد و آن کوہیت کہ سوے با سمان از ہمہ کوہا
 ترو دیکتر است و در تفسیر زایدی آوردہ کہ خوا علیہا السلام بجاہ افتاد و بکار و ریاد از سرانیت بجاہ مقصد فرشتگ

راه راست و در مکان شیطان اختلاف هست بعضی گویند که در ایله بصره فرود آمد و رفتی الانس
 آورده که ایله شهریت و چهار فرسنگ بصره قدیمی از بصره بود و قیل آنها من جنان الذی یو بعضی گویند
 فرود آمد اغلب آنست که هبط معین نداشت که جسم لطیف را حاجت بمکان نیست طایوس را بارض حبش
 و قیل زمین کابل را یا صفهان و تا قیام قیامت عداوت میان شیطان و انسان قائم بماند بعد از آن
 جبرئیل عزیمت مراجعت نمود آدم سنگدل شد و گریه آغاز نهاد و گفت اکنون از جدائی بینما می نمیدانم که باز
 آیم جبرئیل گفت تو بنده کنه گارے و من فرشته فرمان بر دار و از پیش و غایب شد آدم را اله و غم
 بر غم شد بمرتب که خاک بر میداشت و بر سر خود انداخت و هرب بن بدر رضی الله عنه گوید که آدم علیه السلام
 روزه بر زمین نهاده مدت سه صد سال نیگاریست تا از آب دیده و فرود آمد در سرانندیپ جاری گشت و
 گویند بمرتب بود که کشتی بر آن رفتی و روایت است که چندان اضطراب و اثر کرده بود که پوست و گوشت
 سر و دست و ترانور لته بود و استخوان ظاهر گشته بعد از آن خطاب بوحوش و طیور ساکنان زمین احوار و مورد
 و رسید که بغیر پرسی آدم بر وید و هر نوع از ایشان می آمدند و او را عزرا پرسی میکردند آدم علیه السلام
 از بیماری گریه و زاری سر بر نمیگرد غایت و حوش و طیور از وی نفور گشته و گفتند مبادا شو
 عصیان آدم علیه السلام بارسد چون این شنید گریه و اندوهش یاده گردید گفت پروردگار عالم سز نشا بل
 آسمان پس نبود که سز نشا بل زمین هم بآن جمع شد نظم خدا یا بعزت که خوارم کن و بدل گشته سر بر هم مکن
 مستطمن چون منی بر سرم و زودست توبه گر عقوبت برم و مرا اثر مساری ز روی تو پس و و گر فکرم
 کن پیش کس گویند که باین سخن خفتعالی بر و رحم فرمود و توبه می قبول نمود و خدا بقرین یثدر رسول
 الله صلی الله علیه و سلم روایت میکنند که چون آدم علیه السلام بر زمین بینا آمد بمرگهای جنت بود که بوی
 ستر عورت می نمود و بواسطه تغیر هوا دنیای آن برگ مشک شد و تخریک با فوار اطراف زمین متفرق گشتند
 نفحات آن در مملکت پراگنده شد و اثر آن تا قیامت بماند بوی عود و صندل و مشک و عنبر از آنست گفتند
 یا رسول الله شکایه از دابه حاصل آید فرمود آری و اینه است مانند فزال زان برگ چریذ و خفتعالی از آن
 در ناف او مشک آفرید و این خاصیت در نسل او باقی ماند چون در فصل چهارم ایه صحرا چهر کند همان خاصیت
 برگ بشتی که در اصل ایشان بود در ایشان نیز ظاهر گردد و فرمود که آن از سه موضع بیش
 نمیتوان یافت یکی در زمین چین و دیگر در سعد و دیگر در تبت گفتند یا رسول الله شنیده ام که عنبر نیز
 از یک دابه بجزرے حاصل میشود فرمود بلی چنین است اما پیش ازین آن جانور برے بود

و در سہند چراغی نمود و آن بر گہا خورد و بعد ازاں جبرائیل با و رہا بجانب بحر برد و آن بزرگترین جانوران
بحریت چنانچه پس وی ہزار گز است و ہر بار کہ عنبر اندازد ہزار و پانصد طل من زن آن باشد
فصل چہارم در پیش آمدن مختہ سام آدم و حوا علیہما السلام را در دنیا و در کشف لاسرار در
تحت آیہ حافظوا علی الصلوٰۃ آوردہ کہ گفتہ اند اول سیکہ نماز یاد کرد آدم است چون از آسمان بر زمین
آمد آخر روز بود تار و شنائی روز میدید لختی آرام داشت چون آفتاب پنهان شد دل آدم معدن غمہا
گردید آدم سرگزشت بدیدہ بود و مقامات تاریکی و اندوہ نکشیدہ ناگاہ آن ظلمات را دید کہ ہمہ برسید
و خود غریب در بخور و از حقیقت خود دور و بچور در آن تاریکی نگاہ کرد و قصد مناجات در گاہ کردی شمع

ذکر نام تو مرا موثر است
ہرگز از یاد توام بیسج نیا ساید لب

اصل ہمہ غمہ باد پیشین ہمہ غمہ خواران و تختین ہمہ برگزیدگان آدم بود و بنیاد دوستی در عالم آدم نہاد
آئین بشب بیداری آدم نہاد و نوہ کردن از درو ہجران و از اریدن نیم شبان سنتی است کہ
اونہا و او در شب نوہ کردی و بنای سکد و از خوارے محراب یاد کردے و دوست را
یاد کردی شمع ہمہ شب مردمان و من بیدار چون باشم و غنودہ ہر کسے با یار و من بے یار چون باشم
آخر چون نسیم سحر عاشق و از نفس بسے زد و لشکر صبح کمین بر کشاد و بانگ بر ظلمت شب زد
جبرائیل بہ بشارت آمد کہ یا آدم صبح آمد صبح آمد نور آمد سرور آمد و شنائی آمد آشنائی آمد
بر خیز یا آدم و اندر نیجاں دو رکعت نماز کن یکے شکر گذشتن شب ہجرت و فرقت و یکے شکر دیدن
صبح دولت و صلت را آدم علیہ السلام نہان حال میگفت شمع وصل آمد و از ہم جدائے رستم
یاد بسر خود بکام دل شتم و اول سیکہ نماز پیشین گذارد حضرت ابراہیم خلیل اللہ بود آنگاہ کہ اورا
بنی کہ فرزند فرمودند و در خواب آنرا بوفی نمودند ابراہیم خود را فرما بر وار کرد و جان عزیز فرزند بحکم
فرمان خداوند نثار کرد و ملک العرش بفضل خود اورا داد و او برائے اسمعیل فدا فرستاد و ساعت
آفتاب از زوال در گزشتہ بود خلیل اللہ در نگریت چہار حال دید در حال خلعتی و رفتی یافت
شکر ایمان بر بست و بخدمت حضرت ربوبیت پیوست و از چہار رکعت نماز گذارد و شکر آن چہار
خاصیت یکے شکر و فیت دوہم شکر تصدیق سوم ند چہارم شکر قد شمع شکر نعمتہائے حق میکن ہام تا کہ حق بر تو
نہا ہام اول سیکہ نماز عصر گذارد و چہار رکعت بپوش آن نور تو دیدہ بند تا یک پسندید و شکم باہی آناہی و رقعہ
در باہی عمیق بہ نفسیہ و دیدہ اللہ انت بسخاک اتی کنت من الظالمین بفرمان الہی آن تاریکی و سیاہی جگر آناہی آئینہ گشت

سبب نیست نماز بخور یک نماز پیشین گذارد

ما بصفای آن حیوانات دریا و عجائب صوالت ایشان میدید چون از فضل حق تعالی او را مدورید از زمین دریا
 بصره افرا میدان ساعت وقت نماز عصر بود و پیش علیه السلام خود را دیدار چهار تاریکی خلاص یافته تباریکه
 زلت تاریکی شب تاریکی آب تاریکی شکم گذشتن این چهار تاریکی را چهار رکعت نماز کرد اول کسیکه گذارد و نماز
 مغرب را عیسای بود چون آن پاک سرشت پاک طینت پاک فطرت بی پدر و وجود آمد و در شکم مادر توریت و انجیل بر
 خواند و در گهواره سخن اند عجب مادر قومی را از اهل ضلالت و بطالت و گفتند فرزندی پدید آمد که در شکم مادر توریت و انجیل بر
 وجود کسب آب متفرق بمعنی است پس گفتند آنچه گفتند و رفتند و در راه ضلالت چنانکه رفتند در نیم
 ثالث و ثلثه کشیدند و ازین معنی عقلت و زریند پدید آمد بے پدر و مادر و پدید آمد طفل در جهاد و گویا که
 جبرائیل آمد که یا عیسی قوم چنین میگویند و زمین می لرزد از گفتار ایشان و خالق زمین و آسمان بالاست
 از گفته این جمعی پریشان آن ساعت وقت نماز مغرب بود عیسی علیه السلام برخاست و بخدست
 خست از خدا تعالی عفو و رحمت خواست و سه رکعت نماز کرد و بیک رکعت دعوی بوبیت از خود دفع کرد
 که تو می خداوند بزرگوار و منم بنده با جرم بسیار و بدیگر رکعت نفی الوهیت از او خود کرد که تو می خداست چاره و
 ما دم ترا پرستارم و بسوم رکعت اقرار بوحده انیت کرد و یگانه و یکتائی نام بار اول کسیکه نماز عشاء چهار رکعت
 گذارد موسی ابو نواخته خالق بے عیب مخصوص تحفه غیب اجر شعیب چون اجل او یا شعیب بسرا آمد
 و از زمین مدین بدر آمد قصد مسکن و اندیشه وطن کرد چون منتری رفت شعیب آمد و پیرایش که دامن ظلمت
 کشیده با وسخت برخاسته و باران رخسار و برقی در هم پیوسته گرگ در راه افتاده و ایلید شش در دره رفته داده
 همه عالم از بهر بے بخروشن آه و دریانی جهان بجوش درآتش همه لشبانه لشبانه رنگ نمائند و در همه عالم یک جلال
 اینم فروخته موسی در آن حال فرو مانده گاه می نشست و گاه می خاست گاه می آید گاه میگذشت گاه بسرا افتاده و
 گاه رفته بر خاک برآید میبگفت و در هر کوئی مرتاکی دوانی و در هر سرسره سرهاکی چشانی و ناگاه نظر
 کرد بجانب طور و دید آن شعاع نور و شین از خدا و غفورانی ناشد موسی را چهار غم بود غم عیال و غم زنده و غم
 و غم فرمان آمد که یا موسی غم مخور حانده میسر که راننده از غم و بنده اندوه منم موسی برخاست و اندر آن ساعت
 چهار رکعت نماز کرد و شکر آن چهار نعمت را در معارج النبوة تذکرات که ابن عباس گوید که آدم و حوا بر فوات
 نفیم و بیست سال گریه نمودند و صمدل با هم گریه و زاری کردند و چهل شبانه روز آب طعام نخوردند و بر روی بیست
 چهل سال کل و غم بر اشتغال نکردند بعد از فوات و ده سال آدم برینا و در بعد از فوات پدید آمدن برهنه و شکم گریه
 بگریه و در این معنی اختلاف بود و شوش میسر یا جهت آن نمی فهمید که بیست و نه روز و شب برینا و در بعد از فوات پدید آمدن برهنه و شکم گریه

رب العالمین بر زمین آمد و از احوال و پیشینه بطریق حکایت بطریق شکایت و آدم علیه السلام اعلام نمود
 و گفت این بسبب بر منگی تن تست پس رفت و حال او بحقیقتی عرض نمود خدا می تعالی از برای من
 از بهشت چهار محبت فرستاد و از پیش و از نزد و از گاو تا اندان شاخ فرزندان حاصل شد بعد
 از آن بدین صبح زو به ماموش پس یکے را از آن خاک گشت و چشم و راه علیها السلام رست آدم بیافت و از
 بیست و پنج به ساخت و از برای حواری اللہ تعالی عنها پیرا منته و معجز یعنی دانسته رست کرد و بر فوات
 خاتمه ای بهشتی گریه نکردند و این خبر و لایست کند بر کوشیدن ایشان بعد از ملاقات آدم با حوا که
 بود است ممکن است که رستن خوا و رایام مفارقت آدم بود و شد و جبریل ششم از ستانده بجوار ساینده
 باشد چنانچه روزی طعام بیان خواهد شد انشاء اللہ تعالی و گویند بعد از آن که آدم علیه السلام از محنت گراما و
 آفت سر مخلص شد بحیریل گفت که در ذات خود منظر بی می بینم بواسطه آن **س** بعبادت نمیتوان
 پرداخت و میچکای نمیتوانم ساخت و چاره خود در و نیدانم و لا جرم بمقار و حیرانم و جبریل
 از کیفیت آن اذیت پرسید گفت چنان گمان می برم که در گوشت و پوست من سوزاند که حرکت
 می کند جبریل گفت این را اگر شکی میگویند گفت دفع این چنان آسان باشد گفت زود باشد که
 طریق آن بر تو روشن گردانم این بگفت و از نظرش غائب گشت بعد از آن بیاورد و گاو سرخ و برایتی
 یکے سرخ و یکے سیاه و آهن و سندان و چوب آن و غانک زنبور بیاورد و آدم سپرد و یک شتر
 از جحیم گرفت و چون بدست او داد آن شتر و پرید و در دریا افتاد و باز جبریل آمد از دریا آورده با و داد
 و همچنین تا هفت نوبت چنانچه خواجه عالم فرمود این آتش دنیا جزو نیست از نود و نه جزو آتش و نوزده بعد
 از آنکه شتر شده است باب هفت یا چون منعم بار بدست آدم و آتش با آدم در سخن آمد و گفت من طاعت
 نخواهم کرد بلکه انتقام از عصبیان اولاد تو خواهم گرفت جبریل گفت همچنین است که میگویند و لیکن من او را
 در بند کنم تا ترا و فرزندان ترا از من نفع باشد پس آتش را بیدانگ آهن و سنگ محبوس کرد و تا قیامت
 آدمیان را از وی فایده است بعد از آن آدم بدالت جبریل آلات زراعت از آهن بساخت و اقل
 یک از آهن پیرایه و آلت راست نمود و آدم بود بعد از آن برای آدم خریطه آورد و در کوه وانه گندم بود
 و گفت ازین بنو تعلق و ادویه که به خوا چنانچه نص در باب میراث واقع شده که لایزال خط لایستین و حقه
 بنی مذکور یکے برای مونس باشد ورنه گندم صبر از هفتاد و هفت ورم بود آدم گفت چنانکه ازین بخورم گفت
 نگذار که باین دفع جوع تو خواهد بود بعد از آن گاو را و زبیر چوب آهن انداز من بشکافد گاو که چندین مدت و جنت

براحت چیده بود و محنت نیکار ندیده و رنج باز نکشیده و کشاورز را شک میبارید آدم یکے چوب برودگان و زبان بفرمود
 بکفاد و گفت مرا چرا میری آدم بگفت نافرمانی می کنی گاؤ گفت هر که نافرمانی کند چوب خور و آدم دانست
 که درین عبارت اشارت بمن است چندین بگریخت که بیپوش شد جبرئیل در رسید و گفت حق تعالی
 میفرماید که در ابتدای حال از غایت عظمت جلال ملائکه ترا سجده می کردند و در آخر کار بجای رسید
 که گاؤ ترا ملزم سازد و آن بجهت موافقت بود و این بجهت مخالف چون آدم ازین اشارت خبردار گشت گاؤ
 از گفتار خویش باز ماند و رفتار پیش گرفت و زمین را صالح زراعت ساخت بعد از آن تخم انداخت از حصه
 آدم گندم برآمد و از نصیب خواجوازی نجاست که صاحب شریعت گندم را در برابر جوا اعتبار فرموده چنانچه
 در صدقه فطر از گندم نصف پیمان است و از جویک پیمان روایت است که آدم پیش حق تعالی بنالید
 و گفت آلهی تخم و زمین یکے و آب هوایکے از کشته من گندم حاصل شد و از کشته جوا فرمان شد که
 مخالف امر من اول از جانب خوا بود که اطاعت فرمان شیطان گندم نخوردش نمود لاجرم جزائے اعمال حسب
 افعال است **و** در زمین آن بجز تخم کوکاری مکار و بکین مثل مشعو باشد هر چه کار کسے بدر و الققه چون
 آتش جوع در آدم شعله میزد و گفت یا جبرئیل علیه السلام ازین گندم سبزی تناول کنم گفت با وجود آنکه از
 جهت این درخت اینهمه محنت و الم کشیدی هنوز شبانی میکنی صبر کن که هنوز کار در پیش است آدم علیه السلام
 بسیار بگریخت و دانست که این مشقت موجب فریست پائی و دروین صبر بچید تا آنکه گندم خوشه کشید پس
 خواست که بخورد جبرئیل علیه السلام بصبر و التماس نمود تا گندم خشک شود بعد از آن یحسین جبرئیل علیه السلام
 دامن راست نمود و گندم در و کرد و خرمن نمود و بکوفت و گاه از دانه جدا کرد و در میان دو سنگ آرد کرد و نمیز نمود
 آدم در برابر که صحت نوری مینو و میخو است که بخورد و جبرئیل منعش میکرد بعد از آن فرمود که مگر بکن پیغمبر
 جمع کن و آتش برافروز آدم همه را کرد بعد از آن کماچی تنگ ساخت و در آتش انداخت تا آن پخته شد گویند که
 طاول عرض آن نان بسد گز بود و در بعضی روایات است که نانها ساخت و در تنور بست چون بیرون آورد جبرئیل
 گفت یکران صبر کن تا آسوده شود بعد از آن تناول کن بجان الله این همه مشقت باید کشیدی تا لقمه میباید پیش
و کس از من در جهان نهمیده تر نیست و زوایح هجر ماقم دیده تر نیست **و** روایت است که جبرئیل گفت که
 آدم سه ساعت از روز باقی مانده چندان تحمل کن که آفتاب فرورد و و هنگام روز کشادن شود آدم
 از جواب آن سوال کرد گفت خدای تعالی ترا در برابر انجیل سه دولت کرامت فرماید یکے آنکه بیامرز و عذاب
 نوز دوم آنکه از تو خوشنود شود که هرگز بر تو غضب نکند **و** سوم آنکه شمارا در بهشت در آوروا و صلا بپوشین و آرم علیه السلام

از حدیث آدم گندم برآمد و از نصیب خواجوازی نجاست که صاحب شریعت گندم را در برابر جوا اعتبار فرموده چنانچه در صدقه فطر از گندم نصف پیمان است و از جویک پیمان روایت است که آدم پیش حق تعالی بنالید و گفت آلهی تخم و زمین یکے و آب هوایکے از کشته من گندم حاصل شد و از کشته جوا فرمان شد که مخالف امر من اول از جانب خوا بود که اطاعت فرمان شیطان گندم نخوردش نمود لاجرم جزائے اعمال حسب افعال است **و** در زمین آن بجز تخم کوکاری مکار و بکین مثل مشعو باشد هر چه کار کسے بدر و الققه چون آتش جوع در آدم شعله میزد و گفت یا جبرئیل علیه السلام ازین گندم سبزی تناول کنم گفت با وجود آنکه از جهت این درخت اینهمه محنت و الم کشیدی هنوز شبانی میکنی صبر کن که هنوز کار در پیش است آدم علیه السلام بسیار بگریخت و دانست که این مشقت موجب فریست پائی و دروین صبر بچید تا آنکه گندم خوشه کشید پس خواست که بخورد جبرئیل علیه السلام بصبر و التماس نمود تا گندم خشک شود بعد از آن یحسین جبرئیل علیه السلام دامن راست نمود و گندم در و کرد و خرمن نمود و بکوفت و گاه از دانه جدا کرد و در میان دو سنگ آرد کرد و نمیز نمود آدم در برابر که صحت نوری مینو و میخو است که بخورد و جبرئیل منعش میکرد بعد از آن فرمود که مگر بکن پیغمبر جمع کن و آتش برافروز آدم همه را کرد بعد از آن کماچی تنگ ساخت و در آتش انداخت تا آن پخته شد گویند که طاول عرض آن نان بسد گز بود و در بعضی روایات است که نانها ساخت و در تنور بست چون بیرون آورد جبرئیل گفت یکران صبر کن تا آسوده شود بعد از آن تناول کن بجان الله این همه مشقت باید کشیدی تا لقمه میباید پیش **و** کس از من در جهان نهمیده تر نیست و زوایح هجر ماقم دیده تر نیست **و** روایت است که جبرئیل گفت که آدم سه ساعت از روز باقی مانده چندان تحمل کن که آفتاب فرورد و و هنگام روز کشادن شود آدم از جواب آن سوال کرد گفت خدای تعالی ترا در برابر انجیل سه دولت کرامت فرماید یکے آنکه بیامرز و عذاب نوز دوم آنکه از تو خوشنود شود که هرگز بر تو غضب نکند **و** سوم آنکه شمارا در بهشت در آوروا و صلا بپوشین و آرم علیه السلام

پس که این کرامتها غامضه نیست گفت هر که از فرزندان تو باین عمل نماید او نیز کرامتها یابد چون وقت رسید
 حوست بخورد و جبرئیل گفت نصیب تو اید کن تا با و رسانم پس حصه او تعیین کرده فرستاد و بار عیال
 آنوقت ایشان از آن روز گردن مروان افتاد و بعد از آنکه آدم طعام خورد و غنچه در باطن خود یافت جبرئیل هم
 آن پریدگن تا این سبب تنگی است گفت تسکین این سبب میرگرد و جبرئیل رفت و متفنی آورد و گفت باین
 زمین بکن تا بزنو بکن و آب خوشگوار و شیرین بیرون آید چون از آن پاره بیانشامید و ردل قرار انجا مید
 بعد در باطن خود چیزهای یافت باز گفت یا جبرئیل این چیست که باران در بدن من حرکت گفت نمیدانم
 حقتعالی فرشته را فرستاد تا میان هر پاهای مسح کرد که کیفیت آن از و دفع شد و بوشی بدیشام آدم
 از آن پرید گویند که از غم این نایدت هفتاد سال اگر است **فصل پنجم** بر نو قبول توبه آدم و خواهر خارج المبنوه
 آورده نقاست که چون آدم سه صد سال بگریه و اینهال گزرا نید میشت آلهی تو آلهی که این عصیان بینا
 از من سرزد پس در اندک طعام بطریق امام این کلمات طیبات اعلام فرمود که سبب قبول توبه
 بود و عمارت تعیین آن کلمات اقوال است اما آنچه قدوه اصحاب حضرت عمر ابن الخطاب رضی الله عنه
 از حضرت رسالت تاب صلی الله تعالی علیه سلم نقل کرده است که آدم گفت خداوند بجزرت محمد
 مصطفی صلی الله علیه سلم گناه مرا بخش حقتعالی فرمود تو محمد را از کجا دانی گفت آلهی آخر روز که مرا آفرید
 و روح در بدن من و سیک چشم بکشادم بر ساق عرش نوشته دیدم لا اله الا الله محمد رسول الله
 دانستم که دمی گرامی ترین مخلوقات است پیش تو که نام او را با نام بزرگ خود میپوسته حقتعالی فرمود سوگند
 بعزت و جلال من که او آخر پیغمبر است از اولاد تو اگر چه او نبودی ترا نمی آفریدم و سبب این سبب
 ترا آخر دیدم و گناه ترا بخشیدم و حضرت علی ابن ابی طالب علیه السلام فرمود که کلمات نیست لا اله
 الا انت سبحنات و بحمدك رب عملت سوء و ظلمت نفسي فاغفر لي فانت خير الغافرين لا اله الا
 انت سبحنات و بحمدك رب عملت سوء و ظلمت نفسي فذنب علي انك انت التواب الرحيم امام حسن بصری
 و بعد این خبر و بجا بد و عکر مشه بر آنند که آن کلمات این بود و بنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفر لنا و رحمت
 لا نكون من الخسرين چنانچه قرآن مجید بآن ناطق است یعنی اے پروردگار راستم کردیم بر نفسهای خود و این
 نافرمانی بود اگر نیامز می گناهان ما را و گزینشانی بر یا شیم زیا که از آن چون این کلمات را بیدان راندند و
 این الفاظ را خواندند حقتعالی یا قونی سرخ از جنت فرستاد تا آنرا در موضع خانه کعبه نهادند و آن یا قوت بد مقصد
 خانه کعبه بود و در او در بود و یک شمرفی و دیگری غمزد و در و قنبدیل از لور او بخته بود و آن خانه رهیت المصور

و صراح تیرے گفتند و چنان بود که از اندرون دیرین ظاهر بود و از یورش اندرون میخورد و بالائی
آن خمیده بر پا کرده بودند از زیر جبر و طناب سائے او از زر بود و هم در معارج النبوا عریش نقل کرده و
در تفسیر بحر الموحج نیز آورده که در وقتی که آدم بر زمین آمد قامت او تا آسمان بود و چون ابتداء میشود
سر مبارک او با آسمان میسود تسبیح ملائکه می شنید و عجایب آسمان می تاز طول قامت و دواب بن هر سینه
و از هیت هیت او رسیدند بدان قامت حضرت آدم به نقصان پیوست و مقدار شصت گز گشت
چون شنیدن تسبیح ملائکه از قوت شد دست و مابر آورد و شکایت از وحشت خود کرد حقیقاً خانه او
از قوت بهشت که در و در و از زمره بود و فرود آمد و لے آخره القصه بعد و حی آمد که ای آدم مراقب الیت
آنجا میاید رفت و آنرا طواف میباید نمود چنانکه ملائکه من طواف آنجا می کنند و عاقل و قبول گردد و زکات
نوع فوشو حج تو سرور گردد پس آدم از زمین هندستان فصد آن کرد و خدا تعالی فرشته را فرستاد تا بر نهائی و
باشد هر جا که آری یک گز یا قدم مبارک او بد آنجا رسید سر سبز گشتی گویند که فاصله میان گام آدم سه ثبانه
روزانه بود و بر وایتی نچاه فرسنگ آورده اند که چون آدم تعلیم جبرئیل عمال حج و زیارت خانه کعبه بجا آورده
بشارت او بر کوه عرفات بر آمد و اتفاقاً خوا نیز از طرف جده متوجه شده بمطالع آدم آمد بعد از آنکه سالها
محت فراق دیده و در و کشیده بودند و بواسطه تصرف هوا و تاب آفتاب بشهر مبارک ایشان تغییر یافته بود بعد
از صد سال باعتبار صحیح ترین اقوال در عرفات ملاقات نمودند و یکدیگر را شناختند از آن سبب نام
آن مقام عرفات و نام آن روز عرفه گشت بعد از آن هر دو باز گشتند ملائکه از آدم سوال کردند که اکنون چه
از رواری گفت مغفرت و رحمت باری تعالی آنموضع با نیجت مسیحی بفرمایند قبول توبه و مغفرت و رحمت
مشف گشت بعد مراجعت سرانند پس از خداوند تعالی اجازت خواست چون رخصت یافت بکسوف ثبات و تروا
مجاذم چهل نوبت دم از هندوستان زیارت کعبه پیاده تشریف آورده و چهل حج گزار و از مجاهد پرسیدند
که سبب پیاده رفتن از چه بود گفت کدام مرکب را تحمل یارویی بوده سوگند یاد کرد که گام از شپا نرو
بود که زمین را آن همه بود و غیر ایشان بر تمام روی زمین یاری نبود و را می بیت الممک که مذکور گشت
خانه نبود و در تفسیر زاهدی آورده که علی بن حسین بن علی بن العابدین میفرمایند که آدم از هند بسوی مکه منتقل
چهار صد بار رفته و از آنجمله چهل بار برای حج و باقی برای عمره و بعد از ولایت سال بخوار سپید و هم در زاهد تفسیر
مدارک لسننیل و غیر گفته که بیت المعمور در مان طوفان نوح بر آسمان سوم یا چهارم یا پنجم بودند و آنرا بن قابل
خانه کعبه که بر زمین نباشد نهاده هر روز بمقام ملائکه و بکران طواف میکنند اینها که یک طواف می نمایند بار و یک

و نام آنجا که آدم و حوا را فرستاد تا بر نهائی و

سه سو خانه نبود او شان بود و هر کس که نفرستاد شان به و عبد الله بن عمرو مجاهد گفته اند پیش
 از خلق زمین بدو هزار سال بر آب کفی مجوف یعنی از میان کواکب بر شکل خانه موجود بود بعد زمین را از و
 گسترانیدند و قتاده رضی الله عنه گفته که پیش از خلق آدم علیه السلام بدو هزار سال ملائکه خانه کعبه را بنا کرده بودند
 و طواف میکردند و انوار التنزیل و تفسیر قوله تعالی ان اول بیت وضع للناس للذي ببكة آورده
 که از رسول پرسیدند که اول خانه که بنا کرده شد برای عبادت مردمان کدام است فرمودند که مسجد حرام است بعد از آن
 بیت المعمور باز از مقدار بدی که در میان هر دو دو سوال کردند فرمود که چهل سال نیز آورده اند که بعضی روایت
 کرده اند که اول کسی که آنرا بنا کرده ابراهیم علیه السلام بود ابن عباس رضی الله عنهما گفته اند که آن اول خانه است که
 آدم علیه السلام آنرا بدو گاری ملائکه بنا ساخت بعد از آن چون بمردایام بایندام پیوست ابراهیم راست کرد باز
 چون خرابی ویران گشت قومی از قبیلہ جرهم که زن حضرت ابراهیم علیه السلام از ایشان بود بنا نمودند
 باز چون ویران شد عمالقہ راست کردند باز قریش باز حجاج بن یوسف و در تفسیر مواهب علیه می گویند که
 مفسران آورده اند که علامت شرف خانه کعبه روشن و میرمن است چنانچه هر که بر و نظر می کند
 چشم او اشکبار میگردد و همچو ابر بهار میگردد و دیگر میل و لیاقتی مردم بآن خصوصاً حاجیان که البته دل ایشان
 بسو آن می کشند دیگر اختصاص آن بقبیلہ مومنان دیگر آنکه هر خانه خرابی که قصد
 خرابی آن نموده هرگز نتوانست چنانچه در قصه اصحاب فیل تفصیل معلوم میگردد و دیگر آنکه هیچ پرنده برام آن
 نمیتواند نشست و دیگر آنکه هرگز یک ساعت هم نه در روز نه در شب بی طواف کننده نباشد و دیگر آنکه اولیاء الله
 هر شب جمعه و جمالی آن حاضر شوند و دیگر آنکه جنیان نیز بطواف یایل میباشند و در انوار التنزیل آورده که
 هیچ پرنده بر بالائی آن نمی پرد بلکه چون آنجا میرسند شرف میگردد و دیگر آنکه درنده ها و سبلع زمین حرم بهر
 حیوانات اختلاط می کنند و متعرض آنها نمیشوند **فصل ششم** در توالد و تناسل آدم و حوا علیهما السلام
 و ذکر کشتن قایل با بیل در معارج النبوة آورده آدم و حوا علیهما السلام بعد از محنت مفارقت بر حمت مواصلت
 بهره مند گشت بقیه عمر بفرغت میگذرانیدند و در قبول احکام الهی تعالی شانه میگوشتند تا بفرمان
 ربانی نوع انسانی چنانچه دانی آفرودند و بزراعت و عمارت زمین استقبال نمودند و آیت که حواری الله عنها
 بست نوبت حامله گشت و در معالم التنزیل نیز در تفسیر قوله تعالی و اتل علیهم نبا انی آدم بخلق آورده اند
 که حواری الله عنها چهل فرزند در بست بطن بزاد و در هر بطنی یک پسر یک دختر توانا و نومی او اول ایشان قایل
 بود و توانماد اولیایا و آخر ایشان عبد المعبود و تولد او هفته بلغیت بعد از آن خدای تعالی در نسل آدم

شانی خانه کعبه نزد حضرت آدم است

بعد از آن باہل پھر ایندن گویند ان خود مشغول گشت کہ قابیل تروا و آمد قال لا قتلناک گفت کہ ترا خواہم
کشت باہل گفت مرا چہ میکشی گفت یابن سبب کہ قربانی تو قبول افتاد و از من نہ پس خواہم جمیلہ مرا تو
خواہی برو و مرا خواہی پیچہ تو خواہند سپرد و فرزندان تو بر فرزندان من فخر خواہند کرد و او گفت و رین امر را
گناہ نمود زیرا کہ خدا تعالیٰ جز از متقیان قربانی قبول نمیکنند و معاف التضرع و بحر الموانع آورده کہ قابیل
قتل باہل را میخواست لیکن صوت قتل نمیدانست بد آن سبب نمیتوانست ابلیس بعین شکل آدمی شد
مرغی را در دست گرفت و سر آن مرغ را بر سنگی نہاد و سنگی دیگر بر سر آن زد تا کہ فتنہ شد و بمرو قابیل چون
باہل را در خواب یافت سر او را بر سنگی نہاد و سنگی دیگر بر سر او زد و مغزش پریشان شد و بمرو باہل درینوقت
بست سالہ بود پس قابیل حیران بماند و نمیدانست کہ چہ بیاید کرد و او را چون اول مرده بود از آدم میان
پس آمد و در انبساطی پدید آمد تا چهل روز پشت گرفته بھر طرف میگردید این عباس فرمود تا یکسال میکشد
تا آنکہ مقتول بوسے گرفت و سباع و طیور بر قابیل غلبہ کردند و ہر وقت کہ بخاوی بخورند کبیا رنگ آمد
و از چہ رنگ شکایت کرد و نبش اللہ غوا یا یحیٰ فی الایتہما یکتخت خدائی تعالیٰ و ذراغ را کہ با یکدیگر جنگ
کردند و یکدیگر را کشت و در زمین بتعار خود حفہ ساخت و او را در آن انداخت خاک را بر آن پاشید
و این از برائی آن بود کہ نہایہ قابیل را چگونہ پوشید برادر خود را و از این عباس رعایت و تفسیر بہرہ می نیز آورده
کہ آدم چون بچ رفت اینکار از قابیل نیست آورد و از شومی این عمل بعضی نباتات و میوہ ہا را نقصان
پذیرفت و از بعضی درختان ہلاک باریاد و خار کہ پیش از آن نبود پیدا شد و شبنم کہ بر مرغ و مو و ووان
شود رنگ زمی ز فعل بدان و خوش و طیور کہ با دمیان الفت داشتند گریزان گشتند گریزان از یوفائے
ایشان و بابر آمد و تمام عالم را تاریک ساخت و ہول و ترس در وہا برآمد آدم موجب تغیر عالم از تہرل پرید
گفت از شومی گناہ قابیل پس از قابیل تست کہ باہل را کشت آدم چون آنرا شہید بسیار غمگین گروید
و چون باز گشت از قابیل باہل را رسید گفت مرا نگہبان او نکردہ چو ازین قضیہ نامرئیتہ رنج بسیار کشید
بعد از آن قریب سال خندید گفت اندلغمہ کہ از آن شجرہ منجید خورہ بود و لطفہ کہ از آن لقمہ حاصل شد مادہ
قابیل بود و شومی آنکہ لقمہ حرام بود قابیل بفرمانی خدا تعالیٰ دید و حسد برادر نمود و کار او تا پدید نیار رسید
کہ کفر و زید و دین آتش پرستی گزید و تمام اندام او سیاہ گردید ہر کہ میدید ترسید کہ مبادا او را بکشد و روحہ
اند کہ ہر کہ او را میدید سنگی بر او میزد کہ زخم او را میزد و ہر کہ او را میدید سنگی بر او میزد و ہر کہ او را میدید
آنکہ رفت از فرزندان یکدیگر برو سنگی انداخت و او را بجان ساخت و بعضی گویند کہ حقتالی با و بردی گماشت

که اورا توتستان در گرم ترین مواضع زمین اندازد و در زمستان بسردترین جائے زمین بتلا سازد
و تا قیامت بدین بلا مغذب باشد نظم کسے که صرصر طلش باوم به چراغ عیش سطلو مان بیرون ترسد
از ان کانیه و نعلی + اگر چه ویرگیر و سخت گیر و با هم ثعلبی در تفسیر خود گفته که نصف غدا و دو نخ
تمام مرا و را خواهد بود و در حدیث شریف آمده که هیچکس در جهان گشته نیست و دیگر آنکه قایل در گناه
قتل او و شریک میگرد و بجهت آنکه اول کسی که اینکار از واقع شده بود که من سن سندن سستین
فله و نه ها و در من عمل بها و نزدیک بعضی قوم یا جوج و با جوج اندلس است و هم در معارج القبوة است
که اوم علیه السلام یا خوا و در موضع پاکیزه نشسته بود ناگاه از بجزیب جوئے از آب صاف روان گشت
و آن جوئے از پشت پدید آمده بود و جبرئیل علیه السلام با جمعی از ملائکه از پنے آن رسید طبعی از
میوه های بهشتی بر کف و گفت السلام علیکم یا ابائحی و این بامیت که در بهشت اوم علیه السلام را
برین نام خواهند خواند جبرئیل گفت این میوه نارایتناسی گفت یلی بن میوه بهشتی است که از حقیقت
خواستم که قبل از مرگ من الغام فرماید ملائکه گفتند خدایتعالی مطلوب تو تیر فرمود اکنون ازین میوه
تناول کن و درین آب شتاب غسل کن و خود را پاک سازد یا خوا بجهت دار که امره زیعاده انتقال نور
خواه عالم صلی الله علیه و سلم در پشت رسیده قطعه محمد کا فریش سایه درست و در تحت فلک یک پاییه
اورت + طقیلش هر چه بود و هر چه باشد کرامت پیش ازین دیگر چه باشد اوم و خوا علیهما السلام
بموجبین فرمان اطاعت نموده و خوا حامله گردید و در مدت حمل آن نور از میان دوستان و چون
آفتاب درخشد و بروایتی از وقت انتقال آن نور مایه تار و زو و ملاوت شدت ابلیس بعین رابه تجابله
که چهل ساله از جائے گشته شدن بایل بود و مقید نموند بقول جهم و در معالمت التفریط ایراد نموده که درین وقت
اوم علیه السلام صدوسی ساله بود و نقطه شریف سر بامیت بمعنی بخشیده خدایتعالی و او را دریا نیرفتی
گفتند و آن نیز سر بامیت بمعنی معلوم یرا که اول کسی که تدریس تعلیم مسائل نبوت و حکمت انتقال نمود
بود این فرزند عابد بن حبش جمال و فضل و کمال از جمیع فرزندان اوم فائق بود و نور محمدی صلی الله علیه و سلم
از زمین مبارک و تابان بعد از ان که فرزند رشید تجدد بلوغ رسید جبرئیل علیه السلام پیش اوم علیه السلام
آمد و گفت خروائیت علیه السلام را در فلان موضع حاضر گردان که من با جمعی از ملائکه و آنجا خواهم آمد تا
عهد و میثاق بجهت این نور از وی بستانم روز دیگر ابوالبشر بموجب این امر که رفته و گردنم افکند
و در مدت پید بپیر جا که خاطر خواه اوست خشیست را در آنجا برد جبرئیل علیه السلام با هفتاد هزار فرشته آمد و عهد و میثاق

از شیت علیه السلام گرفت و تقام یاقوت بر پارچه از حریر بهشتی نوشتند و شهادت ملائکه محکم کردند و آنرا
 به سجده و جبرئیل علیه السلام بر او مهر کرد و مضمونش این بود که در نگهبانیت نور محمد کس بسیار کوشید
 و رسانید آنرا مگر پاکیزه ترین زنان و تابوت سکینه از بهشت آوردند و با آدم علیه السلام سپردند
 و آن صندوق بود از چوب شمشاد لمع بطول آن سه گز و عرض دو گز بود و صور جمیع انبیاء علیهم السلام
 در آن منقوش بود و در کشف الاسرار مذکور است که بعد و هر پنجشنبه که خانه بود در آن و آخر
 ترین همه خانه رسول آخر الزمان بود خاتم النبیین و رسول رب العالمین خانه از یاقوت سرخ
 و پیغامبر یا محمد صلی الله علیه و سلم آنجا بصورت نماز ایستاده و بر دست راست و دست چپ
 ایستاده و بر پیشانی نورانی و کس نوشته اند اول من یکتبه من امة ابوبکر رضی الله عنه و بر چپ
 عمر بن الخطاب است بر پیشانی و کس نوشته لانا خدا و فی الله توستر لا یستدر و از پس و ذی النورین بر پیشانی
 و کس نوشته بار من البررة و در پیش و کس علی بن ابیطالب بر پیشانی و کس نوشته هذا اخوة
 و ابن عمر و پیرامن و کس عام آن علیه السلام و خلفاء و قضاة و شکر بسیار از مهاجرین و انصار القصة
 آن تابوت سکینه را باو هم سلیم نمودند و مقرر کردند که آن عهد نامه در آن تابوت نگه دارند و وصیت
 کنند با فرزندان که هر یک عهد نامه را باین طریق بنویسد و در آن تابوت نگه دارند و آنچه در دست
 بجا آرند و مهمل نگه دارند و باید دانست که این عهد نامه در هر زمانه بجز شخصی از آباء و اجداد آنحضرت
 از زمانه شیت تا زمان عهد الشیخین لمطالب کسی بجز کسی میسر میسر و آن تابوت پیش آدم میبود
 و از و به شیت میسر و از ویسائرا و لا و مجا آدم تا آنکه با ابراهیم و از و به یعقوب علیه السلام بعد
 و ربی اسرائیل بود تا آنکه بموسے پیوست و اوتورات را در آن نگاه میداشت بعد از آن با نبیا اسرائیل
 تا بشمول رسید چنانکه میان آن بیاید ان شاء الله تعالی القصة در آن تابوت سکینه
 جانوس بود مانند نگهبان و احوال و ذی بود و وبال از یاقوت باز بر هر در و کس او مشابیه رومی انسان
 بود و چشم داشت چون دو مشعل فروخته آواز او همچو آواز شیر در وقت کارزار با کفار آن تابوت پیش
 شکر میکردند و آن سکینه از تابوت بیرون می آمد و از شعاع از چشم و شمعان خیره گشته از بانگ
 او اسبان دشمن بر یک دو لهائی شان تیر میزدند و بعضی گفته اند که سکینه با وی سخت بود که در وقت
 جنگ بیرون می آمد و بر روی دشمنان و زیدی و ایشان متفرق گردانید می بعضی گفته اند که رومی از نور خدا تعالی
 که اگر میان ایشان اختلافی میشد و در سخن با هم میگردید بعضی بر آنند که طشت زر بود که از بهشت آورد و بود در آن

تابوت سکینه از بهشت آوردند

فصل ہفتم

علیہ السلام شہادت دیند و از خراج ذریت از پشت آدم علیہ السلام عہد و میمان گرفتند
 خدا تعالیٰ از ایشان و اذا خذ ربك من ابني ادم من ظهروهم و معارج النبوة مذکور است را بن
 عباس کہ چون حقتعالیٰ آدم را فرید باو خطاب فرمود کہ اے آدم ترا کہ آفرید گفت تو یا رب فرمود رب
 تو کیت گفت تو رب منی فرمود پس سجدہ کن مرا آدم علیہ السلام فی الحال سجدہ کرد باز خطاب رسید
 کہ اے آدم از تو و از ذریت تو عہد و پیمانی گیرم کہ موجب استحکام تو و خدمت باشد گفت دارم حقتعالیٰ
 فرمود تا حجر اسود را از پشت آوردند و آن از باقوت جنت بود سفید و چون سفیدی رفت شتائی او
 چون شعلہ افتاب اکنون بجهت ساسدست ناپاک مشرکان سیاہ گشتہ روایت کردہ اند کہ اگر شامت ساس
 کافران نبودی ہر مبتلا و دروند کہ اورا بسود و حقتعالیٰ لے اورا شفا کرست فرمودے القصہ حقتعالیٰ
 ذریت آدم را از صلب و بیرون آورد و بالیشان عہد نامہ کجرا الاسود سپرد و در تفسیر ہزارک میگوید کہ جمہور
 مفسران بر آنند کہ اخذ میثاق بعد از خلق آدم پیش از دخول و در جنت بودہ و در عرصہ کہ در بہشت است عرض
 آن سی ہزار سالہ براہ است در تفسیر عالم و مواہب علیہ آوہ کہ حاکم ابو عبد اللہ در صحیح خود آورده از ابن عباس
 کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ خدا تعالیٰ لے گرفت میثاق از ذریت آدم بنعمان و آن
 بوجہ بیت نزدیک بعرفات و آنرا نعمان سبحان گویند و بقولے بطن نعمان خوانند و در باب آوردہ
 کہ اخذ میثاق در دن ہمار بودہ و آن زمینیت در دلایت ہنر بعد از خروج آدم از بہشت ہم در ہم مذکور است
 کہ بقول امام کلینی میان کہ و طائف بودہ و در معارج النبوة نیز گفتہ کہ بعد از خروج او از بہشت بودہ و
 تفصیل ابن آنت کہ آدم ہر سال بجهت طواف کعبہ یک شرفیہ لے آمدہ اعمال حج بجامی آورد تا آنکہ یکبار
 در پس کوہ عرفات کہ آنرا اودمی النعمان میگویند بہ خواب رفتہ بود کہ حقتعالیٰ ید قدرت خود را بہ پشت
 آدم بسوزد الحال ذریت او بر مثال موچہا تریسی کہ در دنیا پیدا میشوند تا قیامت یعنی پسر از پدر و پدر
 را از جد تا بہ آدم در طرفہ العین از عدم بوجود آمدند و ہمہ کس مدت ایام طفلی بانتہا رسانیدن ببلوغ و کمال
 عقل رسیدند و زبان بہ تکلیف شرعی گذرانیدند و علامات وضع حقتعالیٰ دیدند بعد از آن از ایشان گواہی
 خواست کہ است بر یکم آیا نیستیم پروردگار شما قالوا بلی گفتند اے تو پروردگار مانی و چون بدینا آمدند بعضی
 بواسطہ تعلقات این عالم پنبہ غفلت و رگوش ہوش آوردند و آن عہد فراموش کوتاہ امارت ان مفرکہ کا سومی اللہ
 مجرگشتہ اند و آوند از نور رگوش جان ایشانست است از ازل پیمان نشان رگوش بفرما قالوا و فرمود
 در نفحات الانس مذکور است کہ علی سہلو اصفہانی قدس سرہ را گفتند روزی بے یاد واری گفت بلے چون یاد دارم

وہم درو تبت کہ اول طائفہ کہ از ذریت آدم نظر ہو پست انبیاء بودند علیہم السلام و از ایشان اول کہ جبکہ میران
 رسول بابو و صلے اللہ علیہ السلام بعدہ خطاب رسید کہ اے محمد ترا کہا فریدہ گفت تو خداوند فرمود کیست
 پروردگار تو گفت تو یارب فرمود سجدہ کن خداوند خود را پس خواجہ عالم صلے اللہ علیہ وسلم سجدہ
 در آمد حق تعالیٰ فرمود اے محمد از تو عهد و میثاق بگیرم گفت بے خداوند فرمود برین جبر الا سود و رت تہ ان حضرت
 صلے اللہ علیہ السلام دست مبارک خود بر آن نهاد و ابتدائی عہد و پیمان از حضرت محمد صلے اللہ علیہ وسلم
 بود بعدہ از فوج بود یعنی از ان از سایر پیغمبران علیہم السلام ذلالت قولہ تم و اذا خذنا من النبیین
 میثاقہم و صلات و من فوجہ الا یہ و از ایشان نیز ہمین منوال سوال بود سجدہ ایشان گرفتن عہد پیمان مسج
 جبر الا سود و نیز بطریق تحقیق پیوست بعدہ با گروہ انبیاء خطاب فرمودہ کہ این محمد بن عبد اللہ رسول
 منست و در آن زمان اورا بیرون آورم و شما ذکر فرمایید او در کتب خویش مطالعہ خواہید کرد و بوسے بیان آن
 ذلالت قولہ و اذا خذنا من النبیین ما اتیتکم من کتاب و حکمت ثم جاء کمر و سوال مقتدی لما معکم
 بعد از ان بناحق ذریت آدم را بیرون آور و بر مثال مورچا و از ایشان خالقیت در پیریت خود را سوال کرد
 ہمہ اقرار نمودند فرمود کہ سجدہ کنید مرا اگر درین اقرار صادق هستید ہمہ در سجدہ درآمدند مگر کافران منافقان
 پشت تھائے شان راست بماند و سجدہ نتوانستند کرد و محمد بن عتبہ قدس سرہ گوید کہ چون مومنان
 سجدہ کردند کافران و منافقان نکردند ایشان دو گروہ گشتند بعضی سخت آنکہ توفیق رفیق ایشان
 گشت و اینمغنی در ول ہر یک از ایشان گزشتہ کہ سجدہ کثرت کردی از خدمت پسندی توفیق بجوم سر
 بلند می و دوبارہ سجدہ نمیکراند بدرگاہ آن یگانہ بجا آورده و بعضی گفتہ اند کہ موجب فریفتن و سجدہ
 در نماز نیست و بعضی از ساجدان چون دید کہ جماعتی فرمان نبروند ایشان از سجدہ اولن ایشان فتنہ و سجدہ
 نمیکراند پیرا خفتند باز آنہا کہ اصلاً سجدہ نکردہ بودند چون بعضی را و سجدہ ثانیہ دیدند ایشان نیز دو گروہ
 شدند بعضی کہ از نا کردن سجدہ اول ایشان گشتند و سجدہ ثانیہ با ساجدان موافقت کردند و بعضی برخالف
 قدیمہ ماندند و ہرگز سجدہ نکردند حاصل آنکہ ہمہ ذریت آدم بر چہا ہر قسم شدند طائفہ ہر وہ سجدہ بجا آوردند
 و ایشان مومن زیستند و مومن روند و طائفہ باز مخالفت و زریدند و سجدہ نکردند ایشان کافر زیستند
 و کافر روند و فرقہ در سجدہ اول موافقت کردند و دوم مخالفت پس ایشان مومن زیستند و کافر روند
 و فرقہ بر عکس ایشان مومن سجدہ بدایت ہر کرا و ادای بدایت بد و ہمراہ باشند تا نہایت آوردہ اند کہ آدم
 و حیان ذریت خود بعضی را بر مثال چراغہا کہ نور آورده اند و بعضی را چون ستارہ و درخشندہ و بعضی را پسندوارانے

و بعضی سیاه و ظلمانے دید پرسید خداوند اینها کیا مانند فرمود آتشا که چون چراغ اند و پیغمبران اند و آنها که چون کواکب
از علما نند که و از زنان انبیا اند و آنها که سپید و نورانی اند اصحاب یسین اند و نیکبختان اولاد تو اند و آنها که سیاه
و ظلمانی اند اصحاب شمال و بدبختان اعقاب تو اند و بعضی گفته اند که بعضی چون آفتاب بود و
بعضی چون ستاره و بعضی چون شمع و بعضی چون چراغ و بعضی پیروزان و بعضی چون سیاه رویان
آنکه چون آفتاب بود حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم بود و آنها که چون ماه و ستاره بودند سائر انبیا
بودند و آنها که مانند شمع بودند علما بودند و آنها که چون چراغ بودند زاهدان و عابدان بودند و آنها که سفید و بودند
سائر مومنان بودند و آنها که سیاه و بودند کافران بودند بعد از آن حقیقتی اهل سعادت را فرمود و هو کلاء فی الجنة
و کلابی و در باب اهل شقاوت فرمود کلاء فی النار و کلابی آدم گفت آری همه شان یکسان چرا آخری بدی حتی
فرمود اراده از پیشه با چنان ناقد گشته که چون طایفه مخصوص نعمت ماباشد و بشکر گذاری مایه و از دایره
زیادتی متمتع و آخری فی فضل و کرم ایشان پردازیم و کار ایشان چنانچه قاعده فضائل انعم است بسیاریم
لے آدم آسانرا بسیار بدیم و از بر لے آن سکان مقرر گردیدیم و زمین را خلق کردیم و از بر آن باغستان
تعیین نمودیم و بهشت را با انواع لطافت و عواطف آراستیم و از بر لے طایفه نامزد کردیم و درخ را باقسام
عذاب و عقوبات محفوف ساختیم از بر لے جماعت و درخ را منقولست که در وقت عرض او آن نظر آدم
در میان اصحاب الیمین بر یک فرزند سعادت مندا افتاد که میان مردم نورانی بود بصورت
و سیرت بے نظیر و دیندار می نمود و با وجود این همه ناز و اعزاز لے گریست دل آدم پر ویده گریان
آن فرزند چون پسند بسوخت و کیفیت احوال او از جبرئیل سوال نموده او گفت یکه از پیغمبران اولاد
تست که تمام او را و خواهد بود و گفت موجب گریه او چیست گفت بهمت زنتی که مدت چهل سالش
بکریانند گفت عمرش چه قدر باشد گفت شصت سال گفت عمر من چه قدر باشد گفت هشتاد سال گفت
از جمله ارسال چهل با و بخشیدم بعد از آن رویه دعا آورد و گفت یارب از عمر چهل سال بر ما ریده بردار و از لے
دار و عا لے او بکمل اجابت رسید حکم گردید که عمر او صد سال باشد و بروایه ای یمنعمون را و شتند و شهادت
للا که حکم گردید بعد از گذشتن مدت نهصد و شصت سال از عمر آدم چون ملک الموت به قبض روح آدم
آمد لے گفت مرا وعده ایل بعد از هشتاد سال مقرر شده هنوز چهل سال باقی است ملک الموت
واقع داور میان آورده آدم از دوستی جان انکار اینکار کرد و رجوع از همیشه جایزه پنداشت
ملک الموت تفصیل این فتنه را بعرض حقیقت لے رسانید بگرم خود عمر آدم هشتاد سال تمام عطا فرمود

و از امیر المؤمنین علی رضی اللہ عنہ مرویست که چون آدم از جنت بسوی زمین فرو افتاد کتاب آفتاب
 قن و سیاه گشت پس جبریل آمد و گفت یا آدم میخواهی که با من آملی تن تو سفید گردد گفت بلی پس گفت
 در ماه سه روز که سیزده و چهارده و پانزده باشد روزی که چنان آدم روز اول گرفت ثلث جسد
 سفید می پذیرفت در روز دوم دو حصه و سوم روز تمام اندام او سفید گشت ازین جهت این
 سه روز ایام البیض می نامند و بعضی وجه تسمیه آن دیگر گفته اند حضرت محمد مصطفی صلی اللہ علیہ
 و سلم چون در مدینه شش پچنین روز ایام البیض و روز عاشره را میداشت تا هفده ماه برآمد آنگاه
 روز ماه رمضان بآیت کتب علیکم الصیام واجب گردید و بست و هشت حروف تهجی بر آدم
 فرستاد بعضی گویند کتابی شمل بر چهل صحیفه بروئی نازل فرموده و در کشف گفته که دو صحیفه بر
 نازل گردید مضمون آنها اسرار حرکت طبیعی و معرفت منافع و مضار و کیفیت تسخیر شیاطین و هندی
 و حساب و غیر آن بود نقلست که قایل بنابیل را کشت مردود گشت برین و رفت بآتش پرستی مع فرزندان
 مشغول شد خدا تعالی در آن هنگام با آدم وحی فرستاد که رو قایل و فرزندان او را بدایت کن ایشا نرا
 مهمل بگذار سه راه نیست روز طریق متاب ۶ بنه گام گامی که خواهی بیاب ۷ و در تفسیر بشکوه
 سلمی ایراد فرموده که شرک در زمان آدم و شیث علیهما السلام نبوده بلکه در زمان اخنوخ البنی یعنی
 او پس رونموده اما کفر در زمان آدم علیه السلام هم بود چنانچه از قایل و اولاد او نمودن میرا که ایشان
 امر خدا تعالی را راکو ندانند و شرک بنیاد دهند و میان کفر و شرک فرق است چه کفر سر حنت و شرک شرک
 انبار گردانیدن است القصه بعد از تبلیغ و دعوت آدم فرزندان از و معجزه خوانند از سنگ غار ایشان بفرمان حضرت
 باری تعالی آب خوشگوار جاری گردانید و درخت ربوے خود خواند اجابت نموده و منگیزی درخت و بصدق نبوت او
 بقدرت الهی گواهی دادند و دیگر معجزات کثیر از و بوجود چنانچه در کتب تواسخ بیان کرده اند عارف محمد امیر علی
 بهمد آور کتاب ذخیره الملوک باب پنجم آورده که در خبر است که در ایام حیات آدم اولاد او احفاد و کچله را رسیدند
 فرمان حق تعالی بدیشان ساینده و منبط قانون معاش ایشان کرد و در سمیت میان ایشان نگه داشتی طعام نخورد
 و جامه و ختمه نبوئید و نه خند و سخن جز بضرورت نگفتی و از غایت ضعف الشراقات مراقب نشستی و اولاد او از فرزندان
 آمدند پائی بر پلوانی آدمی نهادند و بر دوش او میخندند و بر سر او نشستند از طرف دیگری آمدند او هیچ نمیگفت بعضی
 او را در آن حالت ملاست کردند گفت فرزندان آنچه من دیدم شما ندیده اید باینکه من کشیدم شما کشیدید این حرکت
 هر صاحب نعیم خنان بجا طرب لبوان انداختند بر سر که اگر حرکت دیگر کنم در غل آنها فلین بنده گردانند القصه میرا اولاد و خوبیان شرایع

و در تفسیر ایام البیض ۱۲۰۰ شرک در زمان آدم علیه السلام و کفر در زمان آدم علیه السلام

و ایشان را توحید شناسی لایق فرمود و در وقایح که میان ایشان اختلاف پیش آمد حکم مینمود و ایشان را هزار زبان آموخت
 بود که اهل یک زبان سخن بزنند و دیگر فهم نمی کردند و از یک یکگر تعلیم میگرفتند در میان ایشان تا آنکه وقت
 وفات وی بود نزدیک یکصد گویند که چهل هزار رسیده بود چون هزار سال عمر تمام شد منشور حیاتش متوقع ماموش
 گشت همه و اولاد خود را جمع کرده ایشان را بطاعت اطاعت و وصیت نمود و از متابعت شیطان و زنان منع فرمود و وصیت را
 بوسیله بسیار مخصوص گردانید و از جمله آن پنج وصیت است گفت اشیات باینها عمل کنی و با اولاد خود رسانی
 اول آنکه دنیا آرام نگیر و بوسه دل ندی که من بهشت دل نهادم و بحسرت تمام بین آوردند و دوم آنکه بگفت
 رن عمل کنی که من بگفته خوا بیا اگر رفتارشم شمر زن از پهلوی چپ شد آفریده کس از چپ راستی هرگز ندیده سوم
 آنکه هر کار یک بجوای کنی و در عاقبت آن نظر کنی که بجای پسند اگر من بجاقت حال خود نظر کردی نزدیک بمن آنچه رسید
 چهارم آنکه هر کار یک دل متروک باشد البته دست از آن کار بردار که در وقت خوردن آن شجره دل من مضطرب بود
 پنجم آنکه بجز کار یک ترا پیش آید البته با دوستان مشورت کنی که اگر من در امر خود با ملائکه مشورت میکردم باین
 بلا مبتلا نمیشد و بعد از آن در محافظت نور محمدی صلی الله علیه و سلم مبالغه بسیار نمود و وصیت گفت ای
 پدر و ذکر محمد و فضائل او از تو بسیار شنیدم میخواهم که بدانم که مرتبه او از مرتبه تو زیاده است یا بعکس است آدم جواب گفت
 بار دوم سوال نکردم جواب نداد و سوم بار گفت آدم فرمود ای فرزندان من صلی الله علیه و سلم بس بلند
 است که سید انبیاء و سید اصفیاء است صلی الله علیه و سلم گفت حق تعالی بارت او شش کار کرده که بمن نکرده
 اول آنکه بیک زلزلت مرا از جنت بر آورد و ایشان را با گنا مان بسیار بهشت خواهد آورد و دوم آنکه
 بیک زلزلت آواز عصیان آدم در عالم انداخت و گنا مان مرا آشکارا ساخت و هست او صد هزار گناه کند
 و پرده ایشان نبرد و سوم آنکه بیک زلزلت مرا از خواب بگرداند و ایشان را با صد هزار گناه صغیره و کبیره از دوستان
 جدا کنند چهارم بیک زلزلت سه صد سال بگریتم و عذر ما خواستم بعد از آن توبه بمن قبول افتاد و ایشان را
 حاجت باین نفع بجز و پیشانی که در دل گزارد گنا مان ایشان بیامرز و السلام توبه
 پنجم آنکه مرا بیک زلزلت برهنه و بیچنان بدینا فرستاد و امت او را منیچ گناه برهنه کند
 ششم آنکه من بعرفات رفتم و گریتم و از چشم خون ریختم آنگاه توبه بمن قبول کرد و شمر
 پازروم بوس بر نیاید این معنی باب دیده و خون جگر تواند بود و امت او را احتیاج باین نباشد
 که یک قدم از خانه بیرون نهند و همین که گویند خداوند بد کرد و یکم گناه و زریده ایم گوید آمرزیدم
 بار بیست علیه السلام و صایا و نصایح بسیار کرد اول آنها توحید بود و شهادت

ف هزار زبان و در آن آدم علیه السلام پدید آورد و وصایای آدم علیه السلام

ای آدم سر خود را بردار آدم سر خود را برداشت و بهشت را آراست و دید حقیقتاً برائے او آماده و تمهید کرده بود بوی که نمود آدم روی بجانب ملک الموت کرده گفت آشنه کار خانه بهیبت و سبب است ای پسر لاریتید ان خشیت ریاست عجل عجل حید کن که جان مشتاق وصال جانان و بند تن و قید بدن از پائے مرغ روح برو از پس ملک الموت رو قبض روح پر فتوح آدم آورده و آدم به تسبیح و تهلیل و تهلیل شتغال نمود و جبرئیل ملک الموت خطاب فرمود که اے قابض ارواح بطریق رفیق و مواسا روح مطهر ابوالشیر قبض فرما که اهتمام احترام ادا و از اهم مقامات است چه معلومست که و سبب مخلوق رفیق مید قدرت خداوندیت جل جلاله روح نازنین و بشرف انصاف نفیست فید من روحی مختص همه فواح ملک و مکان اطباق فکلی بسجود او و امور و منیرا و امش در خطایر قدس مقرر ضرورت ملا خطه ابن تشریحات باید نمودن و در تیسرین امر مہما کن کوشیدن و چون ملک الموت را امر خود فارغ شد شیث تعلیم جبرئیل آدم علیه السلام را غسل داده کفن پوشا بند و امامت کرد و نماز جنازه گزارد و یک روایت چهار تکبیر چنانچه حال شروع است گفت و بعد از ان او را بیک در کثیر که غار لیت در جبل ثوبیس دفن ساخت و در تفسیر بحر المواج مذکور است که چون آدم رخت هستی از جهان در بست و جان بحق تسلیم نمود ملائکه او را بایرگ کنار نشستند و بجنوط مطیب کردند و کفن پیچیدند و طرف مدفن کشیدند و بجائے او و زمین گوسه و لحدی که کندند و او را برداشتند و دو لحد بر سنت مومنین داشتند و عمر او نهر سال بود چنانچه گذشت و در بستان فقیه ابواللیث شیرازی روایت ابن بنہ ہم چنین آورده و از کتب الجبار نقل کرده که عمر او بنص سنی ال بود و در ہما بنجام فون خدا تا نکہ در زمان طوفان نوح علیہ السلام تابوتی راست کرده جسد شریف آدم را در آن تابوت در آورده در کشتی نهادہ بان خود برد چون طوفان تسکین یافت نوح او را در سراندر پ فرود آورد و آنجا دفن کرد و در معارج النبوة می گوید کہ نقاست کہ در سراندر پ بر سر و ضہ آدم در خلعت کہ دوبارہ در ہر سال میوہ آرد و ہر گل و ہفت برگ آرد و ہر برگ و نوشتہ لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ بادشاہ آنجا چند گمانستہ داشتہ کہ آن گلہار اگر رفتہ می آرنند و بخزینہ دار می سپارند و در میان ان می کنند تا گویند کہ چون برگے از ان گل بجویند و در دیدہ نابینا کنند بفرمان الہی و برکت اسم مبارک حضرت سالت پناہی ان نابینا بینا گردد و سہ نام است انیکہ در دیوان ہستی ہر و نگرفتہ نام پیشدستی ہر و چون نام نیست نام آور چہ باشد مکرم تر بود از ہر چہ باشد و اگر برگے از ان درخت فرود افتد زمین او را فرو برد یا فرستہ می آید از اے باید و ہیج تنو از ریزہ آن نباشد کہ آن برگ غذا می خورد سازد و آتش را یارائی آن نبود کہ آنرا بسوزد فصل نہم در ذکر نبشت شیث ہم معارج النبوة گوید کہ چون شیث عقل آراستہ بکامت پیرانہ بود بر اکثر طوئف جن انس طاعت پناہی بر می شو گوید خبر

فمن آدم غار لیت در جبل ثوبیس در کثرت آدم تابوت آدم با نوح کسی بود در زمان طوفان آدم

و موافق شریعت آدم پنجاہ صیغہ برے نازل شد و آن محف علوم حکمی یا ضی کہ علم ہیئت و ہندسہ
 حساب موسیقی باشد و علوم آسمانی و صنایع مشککہ چون اکیر کیمیاگری وغیرہ بود اکثر اوقات شیت بزین
 شام قامت مینمود و گویند کہ تولد و کے نیز در آن زمین بود و در محافظت رعایت آن نور مدام اہتمام
 تمام میفرمود تا آنکہ اوراد اعیہ خواستگاری بامر حضرت باری اشارت جبرئیل یا بفرمودہ آدم بشورت
 برادران و خواہران پیدا آمد و زنیکیس صاحب جمال صاحب ثنی بود و بہ خواضی اللہ تعالیٰ عنہا مشابہت تمام
 داشت نکاح کرد و قبہ از یا قوت و زمر و بنا کرد و زفاف او در آن واقع شد و بعضی گویند کہ آن زن از
 جن بود و در عرائس آوردہ کہ از برائے شیت نیز خواستگاری خالق کردہ فی در پید اجفت کہ باشد القصہ
 چون آن زن آبتن شد از ہر طرف آوازے می شنید کہ اورامی گفتند این نور محمد صلی اللہ علیہ وسلم کہ در شکم
 تو دانت نہادہ اند مبارکباد تا آنکہ از فرزندے انوش نام بوجود آمد و او بمعنی صادق است و آن نور مایہ سرور
 از پیشانی نورانی مے میخافت و اول کسیکہ درخت خراش داشت بود و چون بعد بلوغ رسید شیت اورا طلبید
 گفت کہ پس من از برائے محافظت این نور عہدہ بیان از من گرفتہ و من نیز از تو عہدہ گیرم انوش
 قبول کرد بعد از آن شیت از دنیا رحلت کرد و در بستان فقیہ الوالدیت آوردہ و از وہب نقل کرد
 کردہ کہ عمر او ہفت صد سال بود و بعضی مورخان آوردہ کہ قبر او در شہر بندا است القیۃ چون انوش پنجاہ
 سالگی رسید قنیاں از وجود اندر مئے آن متولی است یعنی غائب و از دی فرزندان بسیار متولد
 شدند و عملاً بہ ہفت پنجاہ سال رسید چون قنیاں ہفتاد سالہ شد ہلایل از وجود آمد و مئے این مدوح
 است عمروی ہشتصد سال چہل سال بود و بروایتی ہشتصد سال و در ایام دی کثرت از وحام خلایق بسیار شد
 تا آنکہ اولاد آدم علیہ السلام در اقطار عالم متفرق شدند و ہلایل کہ از اولاد حضرت آدم علیہ السلام
 بیابان آمد و شہر بسوس بنا فرمود پیش از آن مردم در غارنا و بیش حصائے بودند و چون ہلایل شصت
 و پنج سالہ شد بیابان بیامی موحده و بروایتی بیامی منقوطہ تحتانی لقطین بے الف بروایتی
 بالف یعنی بیابان متولد شد و مئے بے ہر ضابطہ است و چون عمر او ہشت
 و شصت و دو سال رسید مر او را از فی بر فرود نام فرزندے رفیع الشان عظیم البرتان متولد
 شد خونخ و برہ ایتی خوش نام کہ ادریس پیغمبر است و مدت ہشت و شصت و دو سال
 در عالم زندگانی یافت و در ایام اوبت برستہ در میان مردم پیدا شد و ادریس علیہ السلام
 از برائے اندرز ایشان مبعوث شد باب چہارم در ذکر احوال حضرت ادریس و در آن تفصیلات

و کما کہ در کتب معتبرہ نقل شد کہ حضرت ادریس علیہ السلام در آن زمان در غارنا و بیش حصائے بودند و چون ہلایل شصت و پنج سالہ شد بیابان بیامی موحده و بروایتی بیامی منقوطہ تحتانی لقطین بے الف بروایتی بالف یعنی بیابان متولد شد و مئے بے ہر ضابطہ است و چون عمر او ہشت و شصت و دو سال رسید مر او را از فی بر فرود نام فرزندے رفیع الشان عظیم البرتان متولد شد خونخ و برہ ایتی خوش نام کہ ادریس پیغمبر است و مدت ہشت و شصت و دو سال در عالم زندگانی یافت و در ایام اوبت برستہ در میان مردم پیدا شد و ادریس علیہ السلام از برائے اندرز ایشان مبعوث شد باب چہارم در ذکر احوال حضرت ادریس و در آن تفصیلات

نهی میفرمود و در حل انتقال آفتاب از رجه بدجی دیگر در ویت هلال و وصول کوکب سیاره بین النهر
خود و امر بدجی قربانی میکرد و روزه آن بود که هر روز دوازده هزار بار تسبیح گفتی و گویند نیم الدهر بود ملائکه می
آمدند و در صحت او میبودند ریاضی کا ملان در راه حق خون خورده اند و بندگی و حق پرستی کرده اند
چون نومرد کار ریاضی روز شب و روز و بکشد ترا راه طلب و گویند که امت خود را فرمود که نسی بار
بر آسمان مایه آدم و بر اسرار عالم علومی واقف گشتم و ایشان را از شمار رسولان که بعد از
من مبعوث خواهند شد خبر دادی و از واقع طوفان نوح اخبار کرد و گویند از برای صیانت محافظت قبور
اجداد و وستان از تالاج طوفان یکی از عظامی ارکان دولت را فرمود تا گنبد امان در مصر بنا کردند و خود از
مصر رحلت نمودند و تمامی رعایا سکون طواف کرده و بمصر باز آمد بعد از آن فیج الدرجات جل جلاله بموجب
ورق عنامکانا علیا رفعت منزلت کرامت نمود و بحیات محبت بدجنت قلد مخصوص گردانید چنانچه در فصل ثالث
مبین کرده انشا الله تعالی فصل دوم در قصه روت و ماروت و در تفسیر کسیر نشیا پوری معالقم مدارک و زایدی آورده
که در زمان ادیش ملائکه چون فسق و فجور آدمیان مشاهده کردند گفت آلهی عاصیان را آفریدی و با انواع عطا بایشان
را مخصوص گردانیدی و در خلافت زمین ایشان را از ابرگریزی با وجود این ترا محبت میکنند و گناهان می
وزند اگر بجای ایشان بابا شیم نافرمانی تو کنیم حقتعالی فرمود که اگر در شما نیز شهوت و هوای نفس نهادم
چنانچه در ایشان نهادم هر آینه از شما نیز عصبیان امکان داشت گفتند معاذ الله که بوجود آن از مآلگاه
سرزند پس فرمان حقتعالی در رسید که دو فرشته که بهترین جنس قوم شما باشند اختیار کنند تا در زمین با قضا و
حکومت مشغول شوند ملائکه اول جبرائیل و میکائیل را اختیار کردند ایشان بدرگاه حضرت باری تضرع و
وزاری نموده خود را عفو کنایند حکم آمد که دو فرشته دیگر بر آید ایشان ماروت و ماروت بر آوردند و هر دو ایشان
بهترین جنس بودند حقتعالی از صفات آدمیان مثل شهوت و هوای نفس در وجود ایشان نهاد و بر حکومت
بر زمین فرستاد از شرک قتل انفس و زنا و شرب خمر منع فرمود و هم در معالقم التشریل ایضا فرموده که امام
کلی گفته است که خدا تعالی ایشان را فرمود که کسی از میان خود گزیند ایشان ماروت و ماروت و عزرائیل را اختیار
کردند عزرائیل هرگاه در سر خود شهوت یافت با استغفار تافت و سوال نمود حقتعالی او را باز با همان بر و پس
چهل سال در سجده ماند بعد از آنکه سر خود از سجده برداشت هرگز از جیاسر بالا نکرده و القصه ماروت و ماروت
در زمین حکومت میکردند چون شب میشد اسم اعظم میخواند و بر آسمان می آمدند و در شب تار و عبادت مشغول
می بودند تا آنکه هنوز یکماه از نخل گذشته بود که روزی زنی زهر نام بجن تمام که با شوهر خود نزاعی داشت پیش ایشان آمد

۱. ادیش در زمانه بزرگداشت

دیدند و بخت او متلاک شدند و خردل بر بیجائی برداشتند و خورد و بطلبان گذاشتند آن زن باو امتناع نمود
 رفت باز روز دوم آمد ایشان باز تکلیف این کار کردند و گفت قبول نمیکنم مگر بشرطیکه در چند چیز فرمان برید بیاید
 که شراب خورید و پیش بت سجده کنید و قتل نفس گفتند حقتعالی ما را از این امور منع فرمود پس باز رفت
 بار سوم در یک قدح شراب بروست گرفته آمد ایشان باز طلب این کار کردند و باز همان شرط پیش آورد
 ایشان گفتند که سجده بت و قتل نفس هر کدام عظمی است بر آن اقدام محالست اما شراب نوشیدن فی الجمله
 از تمایسان تر است باید اختیار نمود پس شراب خوردند چون دست گشتند آن زن زنا کردند چون فارغ
 شدند دیدند که شخصی از حال ایشان مطلع و واقف گشت او را گشتند و پیش بت سجده هم کردند و بعضی گفتند
 که چون او را تکلیف این امر نمودند او گفت اگر درین قضیه رعایت من کنید و به شوهر من عاقل کنی راضی شوم پس چنین
 کردند باز گفت اگر شوهر من را قتل ساینه چنان کنم بیک از ایشان مردی را گفت از عذاب خدا بیاید ترسید
 او گفت عفو رحمت پروردگار پیشمار است پس او را گشتند و ازو طلب زمین یعنی کردند گفت بتی دارم که اگر
 با من پیش آن بت سجده کنی قبول کنم ایشان آن فعل هم کردند و گفت بشما جمع نمیشوم تا آنکه اسم اعظم که
 پادشاهان آسمان میروید مرا تعلیم کنید ایشان تعلیم کردند و چون اسم اعظم را خواند حقتعالی او را بر آسمان
 رساند و مسخ شده بصورت ستاره گشت بعضی بر آنند که ستاره زهره بود و رسوم آسمان است بعد
 ازین گناه هرگاه ماروت و ماروت قصد بسوئے آسمان کردند و نتوانستند دانستند که این از شومی گناه
 است پیش در پس رفتند و حال خود گفتند و ازو التماس کردند که بدرگاه اله شفاعت کنید و چنین کرد پس
 خدا بتعالی فرمود که عذاب دنیا را اختیار کنید یا عذاب آخرت ایشان بمشورت جبرئیل عذاب دنیا اختیار
 نمودند زیرا که این منقطع است و دنیا گذران است بهر ارپیش و کمی و خواهش بشادی گذران خواه غمی
 زین مشغولات البته باید رفت و خواهی بھر از سال خواهی بزمی بخلاف عذاب آخرت که اودائی است پس
 ایشان را در چاه که از عراق یا بابل که از کوفه است باغیر اختلاف روایات عذاب میکنند و کیفیت آن اختلاف است
 بعضی گفته اند ایشان را بموادی سر و خنجر انداختند و بعضی بر آنند که در چاه انداختند و بعضی گویند که ایشان
 را سنگون آویخته اند و تازیانهائی آهنی میزنند و اقوال دیگر نیز هست ایت کرده مردی را چاه گزشت دید که او فغان
 را سنگون آویخته و روی سیاه دارند و چشمهای کبود و میان بان ایشان و میان آب مقدار چهار انگشت است
 و پیشگی عذاب کرده میشوند آن مرد چون انجالت را دید گفت لا اله الا الله ایشان چون کلام او شنیدند پرسیدند
 که تو کیستی گفت از آدمیان هستم گفتند از امت کیستی گفت از امت محمد رسول الله صلی الله علیه و آله گفتند محمد پید گشت

آدمی گفتند الحمد لله و اظهار خوشی نمودند آن مرد گفت بچه سبب شحال گشتید گفتند محمد پیغمبر آخر الزمان
است صلی الله علیه و آله پس معلوم شد که مدت عذاب ما باخر سید رسیده شود که ایام غم نه خواهد ماند چنان
نماند چنین نیز هم نه خواهد ماند **فصل سوم** در آمدن ادریس به آسمان و معالمتنزل رسوله صریح
از کتب و غیره نقل کرده و در معارج النبوة نیز مکتور است که در عرش تعالی قصص التتزیل مذکور است که از
ابن عباس روایت کرده اند که رفد ادریس سیر میکرد و حرارت آفتاب و حرارت کرد با خود گفت که آفتاب از چند
هزار ساله میتابد و از پیش او ذات من چندین اثر میباید تا حال آن فرشته که حامل آفتاب است چه باشد دعا
نمود که بار خدا یا تحفیف کن او را از گرانی و گرمی و او را در سایه عنایت محفوظ دار پس او را بیکت دعای بی
خطی حاصل گشت او بحضرت قاضی الحاجات مناجات کرد که یارب سبب این تحفیف چه باشد خطاب رسید که این
تشفیع امری است که بجهت تحفیف تو از ماردال کرده دعای مقرون با جانب گشته آن فرشته را محبت او غالب
آماز حقتعالی اشرف صحت عقد اخوت با ادریس درخواست نمود حقتعالی میان ایشان عقد اخوت بست و
بشرف زیارت و اورا گیل صاحبش اجازت فرمود و ادریس با و گفت ابرار ترا ملک الموت محبت است و در
اعزاز و کرم تو اشتهام بینماید میخواهم که از وی التماس کنی که اجل مرا تاخیر کند تا باینچه تو انم بقیه عمر در خدمت و طاعت بگذرانم
که خلقت جن انس بر کجاء و کسبایست میدانم آن فرشته گفت باینی الله مکر فیضه اذا جاء اجلهم لا یستأخرون
ساعة ولا یستقدمون از جمله یقین تو نیست گفت بی مهت لیکن تو این خواست با ملک الموت در میان آر
مضاqqه گذار فرشته از حقتعالی اذن خواست فرمان آید که ای ملک ادریس را برداشته پیش ملک الموت بترحال خود
باز با خود بگوید آن فرشته ادریس علیه السلام را برداشت و بر آسمان چهارم نرد و آفتاب گذارشت و خود پیش
ملک الموت رفت و گفت اے برادر حلتی دارم میخواهم که از روی برنداری و یارای حاجت
مرا بر آرمی گفت تو انم ترا به مقصود رسانم گفت یارمی دارم از جنس آدمیان ادریس نام التماس
بینمایم که در اجل و تاخیر کنی گفت این بدست من نیست اما این مقدر تو انم که در وقت
اجل و تاخیر گردانم تا آنکه تواند ساختگی بکند گفت چنین باشد پس ملک الموت دیوان
و قزاقوت پیش آورد و روی نظر کرده گفت درین دفتر چنین ثبت اوقاده که این شخص نزد یک
آفتاب فوت شود گفت من این را نزدیک آفتاب گذاشتم آدمم گفت برو که غالباً او شره زیراک
از حیات و باقی نمانده آن فرشته باز آمد و دید که ادریس رحلت نموده و مرغ روحش از
آشیانه قالب پر داز کرده ملائک هفت آسمان بروی نماز کرده در بیت المعمور مقبره ساخت

و تا این زمان در میان مومنان در فضاه مکان علیا تجارت از آنست مدفن و سه چهارم آسمانست قطعه
 گر کاخ تو بر پیرا عظم سازند و در کار تو چون سلسله در هم سازند به علم قبت این حجره فاتی ترا به ترکان اجل مروت رسانند
 و بعضی بر آنند که بعد از وفات باز حیات یافته تا اکنون زنده است و سبب بر آمدن او بر آسمان این بود که وهب
 بن مثنی گوید که ادریس مدام از تخریج جام مرگ توقف در تخت ارض و انتظار نفخ صور و امتداد زبان بعثت نشو و نقبض
 می نمود و از عذاب جحیم و ثواب نعیم بسیار اندیشه میکرد و فرصت غنیمت دانت و در وظائف طاعات و عبادات
 روز بروز افزون و تا آنکه مرده اند که از تمامی طبیعان روی زمین آن مقدار که طاعت عبادت میبردند از ادریس
 تنها آن مقدار می بردند تا آنکه غزایل علیه السلام را باین واسطه اشتیاق ملاقات و شد از حق تعالی اذن گرفته
 بر زمین آمد بصوت بشری با و مصاحبت مدت سه شبانه روز با وی بود و چون در خوردن و نوشیدن به او
 موافقت نمیکرد ادریس علیه السلام دانست که و از جنس جن است انسانیست تفحص حال می کرد و گفت من
 ملک الموت ام پسید بقبض روح من آمده گفت نه زیارت تو آمده ام گفت از تو انتماس دارم که جان مرا نشانی
 و شربت مرگم چشانی او بعد از امر الهی روح مبارکش قبض کرد و باز خدا تعالی روح او را بقالب آورده و غزایل پسید
 که یا ادریس مقصود ازین چه بود گفت تا تلخی مرگ پیشیده باشم و محنت مفارقت کشید تا یا سعاد و چنانکه باید
 و نشاید پردازم اکنون حاجت دیگر دارم میخواهم که دوزخ و بهشت را به بیم تا در مقام خوف رجائیم ملک الموت
 فرمان الهی او را نزدیک دوزخ برود و گفت مالک درخواست بکن و یا سعاد و یا بکشاید همه بلیقهایش بمن نماید
 مالک خواست ملک الموت و را آتش و چون ادریس علیه السلام را نظر بر واقعا و پیشکش گشت ملک الموت او را
 برداشت و کنار خود نهاد و تا آنکه بهوش باز آمد گفت ای ادریس من دین امر کاره بوده ام با چون تو درخواست نمود
 باین بلا مبتلا گشتی باز گفت ای ملک الموت یا سعاد و یا دیگر دارم می خواهم که بهشت را بمن بنمایی تا جبر این
 نقصان حاصل آید ملک الموت او را با خدا تعالی تا به بهشت رسانید از رضوان رایش را نشاندند
 ادریس در آمد و بتفریح انهار و انهار و حور و قصور و ولدان و غلمان و سائر لطایف عواطف ساعتی برآسود
 ملک الموت باز تکلیف مراجعت نمود و گفت بیرون آئی تا نزد بقیع تو باز سانم ادریس باین کلام التفات
 ننمود و هر چند او میبانه میکرد ادریس امتناع میکرد و میگفت ملک الموت بیرون نمی آیم ازین مکان فرمان
 الهی را بیکار بطور خود باز گزار و مضایقه پیش میاخذ حق تعالی فرشته فرستاد و میان ادریس و ملک الموت حکم
 کند او از ادریس پرسید که تو چه میگوئی گفت خدا تعالی فرمود کل نفس ذائقة الموت هر نفس چشیده
 مرگست من شربت مرگ چشیده ام و جای دیگر فرمود و ان منک الا دادها نیست شما را و میان بیکس میگوید

و گرزنده است بر دوزخ تبقریب آید که چون مومنان برگزینانش مُرده و افسره گرد و بر دوزخ نیز
 گذشتند و دیگر فرموده و با هم غنمها بخریدین و بستانید ایشان یعنی آدمیان از بهشت بیرون کرده شدگان
 یعنی بعد از دخول در بهشت جاوید بمانند اکنون از بهشت بیرون نمی روم مگر بامر حق تعالی فی الحال از
 حضرت متعال خطاب رسید که اے ملک الموت دست از بیدار و اورامیانار که برضائے من و امر من
 درین داخل شده و بخت و لیل کلام میکنند و حق بجانب است اکنون در بهشت قرار دارد و دفعه
 مگانا علیک عبارت از درجات جنت است و گویند آسمان چهارم و قیل آسمان ششم می آید
 و با ملائکه عبادت موافقت میکنند و هم در معارج النبوة آورده است که ادیس علیه السلام در وقت وفات
 آدم علیه السلام صد ساله بود و در بعضی روایات آورده که صد شصت ساله بود و بیست و سه بعد
 از آدم علیه السلام بدو بیست سال و نه و صحت پنج سال در نبوت گذراند پس در وقت عروج و
 آسمان چهار صد ساله و پنج ساله شصت و پنج ساله بود و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال. القصه گویند که
 ادیس علیه السلام شصت و پنج ساله بود که زنی را که بلر و ز نام داشت در نکاح خود آورد و از وی فرزند
 متولد شد متولدش نام و معنی او در عربی منشرح است و نور محمد با او انتقال فرمود چون متولد شد بصد
 ساله رسید زنی عربا نام را بخواست و از وی ملک متولد شد و معنی بزرگ است چون متولد شد بصد
 و هفتاد و شصت سال رسید بعالم باقی رحلت کرد چون ملک صد هشتاد و ساله شد زنی نکاح کرد و از وی نوح متولد شد

باب پنجم در بیان قصه حضرت نوح علیه السلام و فرزندان و بنیان بانیان است

فصل اول در نسب سالت او و بدانکه در انوار التنزیل در تفسیر و لقد ادسکنا نوحا الی قومه
 گفته که نوح بدو بیست و نهم علیه السلام میرسد و در معارج گفته که نام و زبان سریانی بشکر بود و عرب
 نوح میگفتند و نقیبا و شیخ الانبیاء و نجی الله مشهور است و در وجه تمییز نوح چند قول است و از انجلیه قول
 مرقوم میگردد و قول اول آنکه روزی بر سگ گرگین گذشت که عضای او مجروح بود چون آن سگ
 مجروح نوح علیه السلام نزد یک شگفت و دشواری سگ قبیح گندمی در سخن درآمد و گفت اگر
 طاقت داری بهتر از من بیا فرین و بروایتی گفت که نفس مرا عیب کنی یا نقاش بعد از آن گفت آ
 نوح زبان خود نگه دارد که نام آدمیت را تو بر خود جاری نساخته و نقد نبوت را در کینه خود نمیداخته اگر پوشتین
 سگ از من بد کنی میتوانم و اگر داغ محرومی بر جبین آدمیان ننهد هم توانم نوح ازین کلام خجالت سخت پیدا شد

نوح آنکار نهاد و چندین سال بکسایت انبیا سبب نوح مشهور شد قول و ما آنکه چون نوح بعد از تسکین طوفان از کشتی برآمد شیطان پیش او آمد و گفت ای نوح در دمه من حقی عظیم ثبات فرمود دل نوح علیه السلام در طبعیدن آمد و گفت اکعین کاسے که مرضی تو در آن باشد هرگز نخو استام خود آن کدام عماست که مرضی دلپندیده توافقاده گفت من آن جوان من بسیار رخ می کشیدیم تا امت ترا مستوجب دوزخ گردانیم و ایشان را بر آن نگاه میداشتیم تو یک عائی کرد و همه را یکبار هلاک گردانید که نوح علیه السلام از آن دعا پشیمان شد گفت کاش من این نه کرده و بر ایندانی قوم صبر کرت بعد از آن از غایت تاسف چهل سال نوح میکرد و میگفت تا مستی نوح گشت قول قوم آنکه چون در حق پسر خود کنعان به حق تعالی گفت ان ابني من اهلي و از حق تعالی جواب شنید ان لیس من اهلك ان عمل غیر صالح فلا تسالن مالک به علم سبب نوح و زاری و گشت و این سبب بنی بر قول کسی است که اسم نوح راعی و استن و الا اشتقاق و فقطب مناسبت ناله نوح علی و سبب سالت و آن بود که چون او را پس ازین عالم رفت و متنی بر آن بگذشت آثار دین اسلام و تراغ مندر من و گشت و بر روی زمین همه کفایت گشتند خدا تعالی نوح علیه السلام را بر این گشت تا ایشان را دعوت فرماید و از افعال شنیعه منع نماید و در عریس از ابن عباس نقل کرده که فرزند علیه السلام دو قسم بودند یکی قسم در عمارات می بودند آنها بنی قایل بودند قسم دیگر در کوهها و ایشان بنی شیش بودند و پس از بنی شیش صاحب جمال بودند و زمان ایشان قبیح عسوت و بنی قایل بر عکس آن بایس لعین نزدیک مرد و اما ز اهل عمارت یعنی قایل و عسوت بشری نفس خود را با جاره بود و او تا حدیست او کند بعد مانی من زاری پیدا ساخت و آنرا میخواست از آن صدک بسمع مردم رسید که هرگز مثل آن نشینده بودند بسماع آن مزار مردم بسیار از و عام می نمودند بایس نبین روزی اختیار کرد که بنواخت آن مزار مشغول شود و بعضی گویند در سال یکبار بود و مردم شهر و حواله در آن روز جمع می آمدند و آن روز عید ساخته بودند اتفاقاً فرزند از کان حبال یعنی بنی شیش بدان مجمع رسید زنان و مردان را مجتمع گشته دید و در میان ایشان زنان صاحب جمال مشاهده نمود که در قوم مثل ایشان نبودند از آنجا بکوه مراجعت کرد و خبر بقوم خود برد و بدو گشته ایشان را عید و دیگر بدان مجمع آورده و آن مجمع بواسطه اجتماع مردان زنان فواحش بسیار می داد و چون آن اجتماع بعد از آن به فسق و فجور کفر و نیکاکرشی به حق تعالی نوح را برائے اندر ایشان فرستاد و هم از ابن عباس مرویست که آدم و حوا و حیت کرده بود مرد و اولاد و شیش را که با اولاد قایل متکحب اختلاط مکنید همه اولاد

شیت علیه السلام در کوهها و منارهای بیرونند تا روزی صد نفر بنی شیت از کوه فرود آمدند تا سوال بنی عم خود یعنی
 اولاد قایل معلوم کنند و مردان بنی شیت که بر صاحب جمال بودند چون بنی قایل ایشان را دیدند بصدر
 چنگال در ایشان آویختند و ایشان را مجوس گردانیدند و مضبوط نگاه میداشتند بعد از آن نفان دیگر از کوه
 فرود آمدند تا احوال برادران معلوم کنند اینها را نیز بر پیشینان مربوط و مضبوط کردند بعد از همه بنو شیت
 فرود آمدند و در میان یکدیگر در آمدند و در میان ایشان اختلاط بمناکحت انجامید بنو قایل بسیار شدند
 تا بجاییکه هر چهار طرف زمین را فرا گرفتند و در میان ایشان کفر و بت پرستی شیوع یافت و گویند سبب
 بت پرستی ایشان آن بود که چون آدم علیه السلام فوت شد مؤمنان مرکافران را از زیارت او منع می
 کردند ابلیس ایشان را گفت که من از برای شما مثال بر مثال او ترتیب کنم تا شما زیارت و طواف کنید شما نیز
 بر مسلمانان تفاخر کنید چنانچه ایشان شما را نفرین میکنند ایشان قول ابلیس لعین را مستحسن شمرده و از برای آن
 ایشان پنج بت ترتیب کرده و دو وسوا عم و یغوث و یعوق و نسر چنانچه آسامی آنها در قرآن مجید مذکور است و
 ایشان بعبادت این اصنام مشغول گشتند و گفتند که نوح را بعث فرمود تا ایشان را از عبادت اصنام منع
 کند ایشان از آن متمنع نشدند و بر آن عمل نمایند مصر بودند تا در طوفان آن بنیان اپناشته
 شدند و در مواهب علیه و سوره نوح آورده که دو صنی بود بر صوت مرد ساخته و سوار بر صورت
 گاو و یعوق بصوت اسب و نسر بصوت گرس داشتند آنست که اینها آسامی پنج مرد صالح است
 که میان آدم علیه السلام نوح بودند و مردم بر ایشان اعتقاد تمام داشتند بعد از مرگ ایشان بصورت
 ایشان از چوب و سنگ پیکرهای ساخته و تعظیم آنها بنمودند و پیرو در آیدم پرستش این اصنام مشغول
 گشتند و تقصه بعد از طوفان ابلیس آن بنیان را بر آورد و عرب را به پرستش ایشان امر کرد پس مشرکان عرب
 پنج طایفه شدند قضا عه بعبادت و مشغول گشتند و بنزاع سوار گردیدند و اعلی و انعم یغوث را پرستش
 مخصوص گردانیدند و کهلان یعوق را به خلائی گرفتند و حمیر نسر را اختیار نمودند و به پرستش این بنیان اهتمام
 تمام نمودند تا حقتقائے در آن طاعت آباد چراغ رشتاد و بنور وجود محمدی صلی الله علیه و سلم برافروخت
 و علم نبوتش را برافروخت تا این بنیان را شکست و از جزیره عرب بیرون انداخت آورده اند که حق
 تعالی نوح را دیده چیز مخصوص ساخت یکی آنکه وی اول الغریم بود یعنی شریعت و نسخ شریعت سابق بود
 و او پس و شیت علیه السلام بر شریعت آدم میفرمودند و دوم آنکه سلسله انساب آدمیان با او منتهی می شود
 ازین معنی آدمیان او را آدم ثانی گویند چنانچه بیان انشاء الله تعالی می شود آن که بر جمیع

اہل بین مبعوث شد چہارم آنکہ اول پیغامبران او کہ خلق را بکفر و بیم نمود پنجم آنکہ اول پیغامبران و
 بود کہ امت بدی و ہلاک گشتند ششم آنکہ اول کیکہ بعد از حضرت رسالت پناہ محمد رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ وسلم سراز خاک بر آوردے باشد ہفتم آنکہ پیچکس از انبیاء علیہم السلام برابر وے زندگانی
 در جہان فانی نیافت ہشتم آنکہ با وجود کلان سالے کہ مدت ہزار سال از عمر وے گذشتہ بود و ہنوز
 یک ندانی از دند تھائی او و پیچ استخوانی از استخوانہائے اوست نشدہ و پیچ موئے او سفید نگشتہ
 و یک ذرہ از قوتش کم نشدہ نهم آنکہ این مقدار عبادت الہی محبت داشت کہ با وجود ہفت اوقات
 دعوت در ہر شب ہزار و ہفت صد رکعت نماز ادا کردی و ہم آنکہ با وجود چندین ایذا و آزار ہا از قوم
 خود دیے و جھاکشہای حسانہا می خود را از ایشان باز نہ داشتے و در بیغ نکردی و پیوستہ خاطر بر تفقد احوال
 ایشان بر گماشتے و ہر روز چند بار بر در خانہ یک میرفت و بدین توجید ایشان اسے خواندند و در شبائی
 تاریک فتنہ در مائی سرامائی ایشان گرفتہ میگفتی بگوید لا الہ الا اللہ و ایشان اورا بہ خون و دیوانگی بسنت
 میکردند تا آنکہ مدت نہ صد پنجاہ سال با خیال گذرانید جماعت اندک با و ایمان آوردند و ارکفار آزار
 بسیار با حضرت میرسید و صبر و تحمل میکوشید میگفت اللہم اھد قومی قائم کلا بعبادت گویند کہ اورا
 چندان میزدند کہ اعضائے او شکستہ میشد و ہوش او میرفت اورا در کمری پیچیدند و در خانہ آتش
 میرسانیدند چنانکہ گمان میرسند کہ مردہ است چون شب میشد از شفا خانہ آن یگانہ تعالی شانہ دوا و صحت
 با و کرامت میشد چہ ان نوبت چنان ہیو بود کہ در جامع ایشان می آمد و ایشان بدین اسلام پیچاندند
 از ان سنگدان چندان سنگ بجانب میرسید کہ اعضائے او مجروح و شکستہ میشد و نہ بر سنگدان
 پتھان میشد و یہ ہوش منگیشت چنانکہ نے گفتند کہ مردہ است چون شبے آمد حیریل علیہ السلام
 فرمان ملک علام آن سنگدار از آبلای وے برداشتے و اول سلامت بدین آمد می علی الصبح پیش
 قوم رفت باز آغاز دعوت اسلام بنمودے و نقلست کہ پیر از ریشیان قوم او سپرد داشت اورا وصیت میکرد
 کہ در ایامی فوج کوشیدہ فائز امانت او آنچه تواند بتقدیم رساند تا آنکہ اورا روزے پیش فوج آورد و گفت این فرزند
 این ساحر کذاب کہ ترا مخالفت او میالغہ مینمایم نیست البتہ کہ گفتے او مغرور نہ کردی و ازین آبا و اجداد
 و منحرف نشوی و آنچه ممکن است و را یاد امانت او سعی کنی آن پسر بد گھر عصا را از دست پدر
 بد اختر خود گرفت و چنان بر تارک مبارک آن پیغامبر نیکو سیر و کنون وان گوید نوح بدرگاہ الہی
 نہاید گفت با خدا یا تو دانا ہستی و پنهان و آشکارا میدانی کہ بندگان تو یا من چہ معاملہ سے نمایند

من ایشان را برآه راست میخوانم و ایشان بمن امانت میرسانند الهی اگر باین بندگان نظر عنایت تباری ایشان را راه نجات نمائی و الامرادرین بلا صبر کرامت فرما کاش مرا علمی بود که زینهار اینج کد ام به تو سلام مشرف خواهد شد یا نه خطاب الهی در رسید که هر که از امت تو ایمان آورد و منی بود آورد گفت خداوند از نسل اینها کسی باشد که بعد ایشان ایمان آورد تا بامیتد آن مشقت بسیار کشم و از جهد و سعی و ست نکشم خطاب رسید که ایمان نیارند پس نوح علیه السلام از قوم خود بگئی نومید شد و برائے هلاک اینها دعائے بد کرد و دعائے او با حیات مقرون گشت فرمان در رسید که ایشان را بطوفان فنا غرق میسازم و ترا دهل ترا بسبب ایمان امان از طوفان کشتی خواهد بود که تعلیم بایساری و خود را باهل خود دران اندازی -

فصل دوم در رسیدن فرمان الهی حضرت نوح را بساختن کشتی و معالنه قوم با و بدو در کشتی و رفتن در رسیدن طوفان و درین فصلت ذکر حیات طویل قامت عیج بن عتیق آورد و اند که چن امر الهی شد که اسی نوح کشتی را راست کن گفت الهی کشتی چیست گفت خانه از چوب که بر بالای آب دو گفت خداوند از چوب ندارم از کجا آرم فی الحال خفتعالی چند نهال از درخت سال بدست جبرئیل ستاد تا آنهارا بنشانند تا مدت بیت سال چنانچه در مواهب علییه ست تا چهل سال بجمال رسید چنانچه در معالم و معارج النبوة گفته و درین مدت اثر دعائے آنحضرت بر ایشان بسیار راه یافت چنانچه درین مدت زمان ایشان فرزند نیاروند و باران بنارید سه خشم مردان خشک گردانند سحاب چشم دلهار کرد عالم را خراب و نوح از دعوت ایشان باز ایستاد و ایشان نیز از ایاد و آزار و بازه مدند بعد از ان امر الهی نوح را بیداخت و نهمینا ساخت در رکن دوم از کتاب معارج النبوة در ذکر ولادت حضرت سید عالم صلعم در واقعه هشتم آورده که چون نوح بساختن کشتی ماموگشت فرمان رسید که یک صد و بیست چهار هزار تنه ترتیب فرمائی و برینها اسمای انبیاء علیهم السلام ثبت نمائی چنانچه او ثبت نمود و دیگر بر سر کار آمد که اسمای مکتوب الواح نوح گشت ته پریشان خاطر شد و دیگر نوبت ثبت کرد و بارموشد مضطرب گشت و حی آمد این اسمای شریفه را مصد بنام ماکن و ختم آن بنام حبیب من گردان یعنی محمد بنی آخر الزمان صلعم تا در کنف عصمت و حفظ حمایت ما از حکم شیطان در امان آید حضرت نوح تعلیم غیب مسارها را برای این الواح ترتیب فرمود و بر هر یک اسمی از اسماء انبیاء مر قوم نمود و سمارا اولین بنام حضرت رب العالمین استوار کرد و باقی تحتها را بمسار علیهم السلام چون مسار یکم مشح بنام سید عالم صلی الله علیه و سلم

بود بر آن الواح فرد کوفت نهاد و میان عالم غیب را و آوردند که با لوح الان تحت غفلت انکس کشتی تو تمام
 شد و رونق کار به انجام رسید نقل است که چون تختها که بنام انبیاء علیهم السلام مرقوم بود در کشتی
 یکبار بر درخته مانده بود که چهار تخته دیگر مندر میشد یا جبرائیل علیه السلام گفت که تخته آخرین بنام خاتم
 الانبیاء منتهی است نمیدانم که باین چهار تخته چه معانی که جبرائیل علیه السلام بمکاتب عرض کرد و فرمان
 رسید یا شیخ الانبیاء محمد را چهار بار است که قصر اسلام بان چهار رکن مندر خواهد این چهار تخته بنام آن چهار
 یار کبار رضی الله عنهم معلوم و منقش سازد و در کشتی خود بر دار تا فک استخوان از برکت این اسمی میمون ساحل
 نجات برساند پس تعلیم جبرائیل است که در وقت در ساختن آن کشتی قوم بر دوش گذشتند و با شتهزار
 محو گفتند ای نوح بعد از منصب سالت بحرفقت در دگر می شغول شدی ظاهر مرغ تو خلی رسیده است
 و دیوار کشته که در هیچ جای قطره آب پیدا نیست تو کشتی میسازی بعد از آن فرمان مطلق رسیده که ای نوح
 این قوم مستحق عذاب شده اند وقت آن نزدیک سیده میباید که در ساختن کشتی تعجیل نمائی و فرصت نکنی نوح
 یا سه پسر خود و مددگار دیگر با اهتمام تمام کشتی را ساخت و هم در معارج البتة آورده اند بآنکه مقدار طول و عرض
 و بلندای آن کشتی روایات بسیار است اما صحیح و مختار اینست که طول آن ششصد و شصت گز
 بود و عرض او سه صد گز بود و سه طبقه داشت طبقه پایین مقام سباع و دواب و طبقه میانه
 مقام وحوش و طيور و طبقه بالا محل نوح و بر وایتی طبقه میانی برای ذخیره طعام و شراب بود و در
 تفسیر بحر المواجه آورده که بعضی گفته اند سه گز طول و پنجاه گز عرض و سی گز ارتفاع داشت و بعضی گویند
 که طول آن هزار و دویست گز بود و عرض آن شصت گز و نیز آورده که حواریان خواستند از عیسی که کسی را
 زنده گرداند که ایشان را خبر از کشتی نوح برساند ایشان را نزدیک پشه آورد و نوحی را از خاک آن پشه برگرفت
 و گفت میدانید که این چیست و این کیست گفتند خدا و رسول خدا میدانند گفت این خاک بنام من نوح است
 عصار پشه زد و گفت تم باذن الله ناگاه کعب استاده شد دست جنبانید خاک از سر می افشانند چون
 او را از وصف کشتی نوح پرسید او گفت طول آن هزار و دویست گز بود و عرض آن سه صد گز و در آن سه
 طبقه بود و بعد عیسی گفت باز گرد چنانکه بودی و چنان شو که من میگویم و بعضی گفته اند طول آن کشتی هزار و دویست گز
 بود و عرض آن پنجاه گز و ارتفاع آن سی گز و بعضی گفته اند طول آن سه صد گز و عرض آن صد و پنجاه گز
 بود و در تفسیر یک عالم التنازل گفته که نوح علیه السلام کشتی را در دو سال از چوب ساج راست نمود و طول آن
 صد گز بود و دویست و دویست بود و عرض آن پنجاه گز و ارتفاع آن سی گز و بعضی گفته اند که طول او سه صد گز بود و عرض

صخرہ نجاہ گز و گفته اند تسبیح داشت در بطن اسفل مکان خوش سبلع و ہوام و در اوسط مکان دواب و النعام و
در اعلیٰ جای نوح و نوح ان علیہ السلام و بعضے گفته کہ روایتے ہفت طبقہ بود و در طبقہ اولے جای
نوح و آدمیان دیگر بود و دوم تابوت آدم و سوم عرفان و در چہارم سباع و در پنجم سنوران و در ششم
دواب و ہفتم گیاه طعام و تخم میوہ و الفصائل کشتی بصوت مرغے بود و سرش چون سر طاووس و سینہ او
چون سینہ بط و بروایتی چون سینہ کبوتر و دُنب چون دُنب خر و پیوند نامی دور زائی اور البقیہ وغیرہ
محکم کردہ بود بعد از ان وحی آمد کہ اے نوح براتھ قلب آدم تابوتی ترتیب کن کہ در ہنگام تواتر و توالی امواج طوفان
وجود و سجدہ اور آسیب نہ رسد نوح از چوب شمشاد تابوتی راست کرد و آنرا در طبقہ اعلیٰ جامع کرد و منتظر فرمان
بیہوش تا آنکہ حکم رسید کہ از ہر جنس حیوانات جفت را و کشتی انداز گفت خداوند حیوانات روی زمین جمع کنم
حق تعالیٰ یہ چہار یا د شمال جنوب و صبا و بوراست حکم فرمود تا در زمین کوفہ پیمہ پیش نوح علیہ السلام آورد
و تفصیل عالم التزیل آوردہ کہ بعضے گویند ہر چہ متولد از گل است چون پشہ و کس آنرا گذاشت و در کشتی برداشت
باز گفت خداوند اشیر را یا گا و گرگ را یا گوسفند چہان جمع کنم فرمان رسید عداوت میان آنہا من نہادہ
و ام الفت ہم خواہم نہاد کہ کسی را نیازارد و روایت است کہ حق تعالیٰ مہبت اشیلگداشت تا ہیچ حیوانی
نتواند کہ ضرر ساۃ فرمان رسید کہ ہیچ جفت حیوانے و انسانی مجامعت نکند کہ نوالد و تناسل موجب کثرت
است و ہیچ مرغے بآن خود طعام نخورد و آب نہ آشامد و مجامعت آنجا نہ دیگر آنکہ فوت یکسالہ ہمراہ خود
یہ کشتی برداشت گاہ نوح از حیوانات جفت را اختیار نمود چون بکار کثرت و فرمان رسید مناجات کرد و گفت خداوند
ابن ما راست و این کثرت نہ باشد کہ بمر دم ضرر رسانند و بن باب چہ حکم است حق تعالیٰ حیرا بیل را فرستاد کہ
نیش از کثرت دم و مار بردار تا ہیچ کدام ایشان کس را نیازارد و بعد از ان با حضرت نوح عجلتینہ کہ ہر فرسے
را از او بشی آدم کہ نام مبارک تو بزبان راندہ گوید سلام علی نوح فی العلمین انا کذلک نجزے
المحسنین اند من عبادنا المؤمنین از مار و کثرت دم ہیچ کدام ضرر نہ رساند موخان گفته اند کہ پیش ہمہ جانوران
مورچہ در آوردہ با خودش برد و در طبقہ اعلیٰ اورا جلے داد کہ مباد بسبب ضعف حال یا بحال حیوانات گردد و بعد
ہمہ دراز گوش کہ خبر بود در آمد نقل است کہ چون دراز گوش دست و کشتی نہاد تا در آید شیطان حیلہ برانگیخت و
یاد ہم او خود بیا و بخت ہر چند نوح علیہ السلام بانگ میزد و خرم ہم عجلت بسیارے نمود تا در آید نمی توانست نوح ۳
گفت ادخل دان کان معک شیطان و رانی اگر چہ بالو شیطان باشد فی الحال دراز گوش در
آمد بعد از آنکہ نوح تفحص احوال اہل کشتی مینمود ابلیس را در زاویہ از روایابی گشتہ نشسته

نوح علیہ السلام فرمود می لعین با جارت خود آمد گفت با جارت تو گفت از آمدن تو آگاه نیم گفت نه آخر
خرراگفتی که در آئی اگر چه با تو شیطان است در دم خورده بودم و او را نمی گذاشتم چون تو اجازت دادی
هر دو با هم درآمدیم نوح علیہ السلام چون خواست تا دیر از کشتی بیرون سازد وحی آمد که اسے نوح
دیر بگذار که ما را در ضمن این کار حکمت است بسیار بعد از آن نوح به نصیحت او پرداخت و گفت
ابلیس چه بود که خود را مردود ساختی و ایمان معرفت بر انداختی گفت اکنون چه فرمائی اگر علاج آن ممکن باشد
به جان و دل بگو شوم نوح فرمود به خدا یتعالی رجوع کن و تو به کن گفت نه دادم که تو به من متبذل افتد
یا نه نوح بجناب الهی عرض کرد خطاب آمد که نابوت آدم حاضر است اگر او را سجده کند پذیرفت
شود و نوح این پیغام رسانید گفت آن زمان که زنده بود بر تخت حیات نشینده او را سجده نبرد و اکنون
که مرده جان ملک الموت پیروزه و ازین عالم در گذشته و جا گذشته چگونه او را سجده کنم نوح از وی عرض
فرموده نقلست که جبریل علیہ السلام آمد و نوح گفت که علامات طوفان آن بود که از تنور گرم با آتش
آب بر آید اتفاقاً زنی زن نوح در تنور نان می پخت ناگاه آب از میان آتش بر آمدن گرفت
او چون او را دید نوح اعلام نمود و در تفسیر جامع البیان معالم التنزیل آورده که آن تنور می بود از
سنگ که خوا علیہ السلام که در آن نان می پخت بمیراث نوح علیہ السلام رسیده بود و هم در معارج النبوة فرمود
روایتی است که نوح اولاد و اهل خانه و تابعان خود را در کشتی در آورده کنعان پسرش بود با مادر خود
و احله نام کناره نموده ایشان را از دو مسیر پدیدند و بر ایشان میخندیدند و ایشان هر دو با کفار یار بودند و با آنها
موافقت مینمودند هر چند نوح علیہ السلام بطریق شفقت می فرمود که ای فرزند با مادر و کشتی و مائی
و با کفار کج رفتار همراهِ مشو و جواب میداد که قلے کوه ما و غار ما بسیار است آنجا رویم تا باران و
طوفان بماند نوح گفت فکها را رنده نیست از طوفان که نتیجه فرمان الهی است غیر از و درین گفتگو
بود که موجی او را در ر بود و غرق نمود چون بمقتضای قول سیدنا نام علیہ السلام که اولادنا کلبا و نافرندان
جگر گوشه ها پدرانند خاطر عاظ و تنگ گشت و از روی خلاص آن فرزند گریه بانش گرفته رو بقبله آورد
و گفت آن فرزند نیست و از اهل من و وعده که تو بنجات من وارد هست و خلف در وعده تو ممکن نیست
فرمان آمد که ای و اهل دین تو نیست کافر انیا موسی چه نسبت پس سوال کن از من آن چه
نسبت ترا آن چیز علم و دانش ازین خطاب غتاب آمیز شعله های دود انگیز و در کانون سینه
نوح مشعل گشت تا به قیامت ازین ندامت به شفاعت گنه گاران نتوانست پرداخت در مدارک آورده

کہ آن پسر کنعان نام با حام کہ پسر صلی نوح بود قبول جمیع یا پس زن و قبول غیر مشہور و قبول شیخ ابی منصور
آن پسر مذکور با کفار موافقت و بایہد منافقت داشت و پدر او را بر دین خود سے پیدا شت ازین سبب
کہ گفتن رب آن انبی من اہلی زبان برکشو و الاجرات برین امر نمی نمود و ہم در معارج النبوت مذکور
است کہ در بعضی روایات آمدہ کہ کنعان چون دید کہ آب غلبہ میکند از برائے خود و صندوقی ترتیب کرد
و شکافہا و پیوند ہائے او را بقیرمطلے ساخت تا آب داخل نشود و در آن در آمد صندوقی بر رو آب بر انداخت
عدت او را بول بر او برگاشت تا در حال بر آب بول غرق شدہ ہلاک گشت قطعہ

بہ مکر و حیله عذاب خدا لے رد نشود نیاز بایہد و اخلاص نالہ سحرے

نوان گرفت بیک آہ ملک ہر دو جہان ازین معاملہ غافل مشو کہ حیث خوے

و یوسف بن مہران از ابن عباس رضی روایت میکنند کہ چون آب بر آمد عروج بن عتق کہ سیرہ آدم بود عتق نام
ماورست کہ دختر آدم بودی و شہرت با در خود یافته بود و در تفسیر یہی گوید بر روایت ابن مسعود نام او عروج بود و
بعضی گویند عروج بن عروج و در بحر الموان کہ گوید کہ نام ماور او عتق است بعضی گویند عناق القصة عروج نر و نوح
آمد و گفت مراد کشتی راہ وہ نوح ایا نمود و گفت معاذ اللہ کہ اہل کفر و کشتی من ہا یا بد و او را در کشتی نگذاشت
حاصل آنکہ سیرہ بنبرہ بر گوزمین سجات نیافتہ مگر عروج بن عتق و آن بسبب قامت طول فامت او بود و در
معالم التشریل آورد کہ درازی قد او بمرتبیہ بود کہ آب طوفان از بلند ترین کوه چہل گذار امید بود و ہنوز آب بزانو
او نہ رسیدہ بود و قد بالائی سہ ہزار و سہ صد و سی سہ گز بود و ثلث آن در تفسیر یہی بحر الموان آوردہ
و در معارج النبوت نیز گفتہ کہ در عرائس گفتہ کہ طول و بست سہ ہزار و سہ صد و سی و سہ سوم حصہ گز بود و آن
گز از گز ہائے عامہ خلائی بیک قبضہ زیادہ است ابر در کمر گاہ او میگذشت از قدر و یا باہی بست بیرون
آوردے و با قناب بریان کردی و خورے در ہیچ خانہ نیگنجید ماور و عتق با عناق نیز بزرگ جسم بود چنانچہ
بہر جا کہ نشستے قریب بیک جریب بن گرفتے و عرض ترا گشت و سی سہ گز بود و طول سی دو گز و بر ہر انگشتے
دو ناخن داشت بر مثال دو اس نیز با وجودیکہ دختر آدم بود اما اول کسی ست کہ بنیاد فحش و فساد در عالم نہاد و ہم در
بحر الموان کہ گوید کہ باین گرائی مقدار سہ صد شخصت کردہ زمین پیادہ رفتی کہ اول کسی خون جہان بنام بنحیت
قبیل پسر آدم بود و اول کیکہ زنا کردہ از عشق مذکورہ دختر آدم روی نمود و بنامت ابن معامیہ حقتا لے برو
یادان فرستاد و مانند سیلان و گرگان پرست بنشران و گر گسان برابر خزان تا او را کشتہ خوردہ گوید کہ حکمت
الہی باقی گذاشتن خلاص ساختن عروج از طوفان تا آنکہ نرمان آدم متولد شدہ بود و در زمان پیدین

پیغامبر بود تا زمان موسی علیه السلام ماند و گویند که وی به عمر سه هزار و شصت سال رسیده بود و نوح را در
 ساختن کشتی فی الجمله مد و نمود لهذا عمر و از او یافته و آسپناست که بعد از آن که نوح علیه السلام تختها را
 که تراشید و موشح بنام پیغامبران گردانید و کشته ساخت چهار تنه می بایست گفت جبریل نوح گفتی که
 محمد خاتم انبیاء است و کشتی به تنه او تمام است اکنون چهار تنه دیگر میباید تا تمام آید جبریل گفت احمد را
 چهار بار بخواند و ده که تا چهار تنه منوب بنام ایشان نباشد و پیدا نه کنی کشتی راست نشود پس گفت میان
 رود نیل و تنه است کسی را بفرست تا آنرا بیارد و از آن چهار تنه بتراش نوح عروج را طلب نمود فرمود
 که اگر فلان درخت بیاری من ترا سیر گردانم گویند که او پیش ازین در تمام عمر خود سیر نه خورده بود و قبول نمود و آن
 درخت را از بنج کنده آورد و پیش نوح علیه السلام افکند نوح سه قرص جوین پیش و نهاد و او بخندید و گفت یا نوح
 من بهر چه پیشین نان خورم و سیر نمیشوم به ازین سنان چگونه سیر میشوم نوح فرمود و سبحان الله الرحمن الرحیم و نیل
 بگفت دست بنان و از کرده یک نیم قرص بخور و چنان سیر شد که دیگر نتوانست خوردن پس نوح از آن درخت چهار تنه
 تراشید تنه اول بنام حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه محلی گردانید و تنه دوم بنام عمر بن الخطاب و تنه سوم بنام عثمان
 و تنه چهارم بنام علی کرم الله وجهه و کشتی تمام شد و بعضی گویند که حکمت در گذاشتن عروج آن بود که آنها که بعد ازین
 پیدا آید از قطره طوفان ایشان را آگاه گرداند و بعضی حواله علم الله کردند و گفته که سران بجز علماء انبیاء کسی نداند
 پس پس پرده قضا راه نشد و در سر قدس چاکس آگاه نشد بهر کس بیل عقل مزی گفتند و معاویه گفت
 قصه کوتاه نشد و در مواهب لدینه آورد و اند نوح و هر که بومی بود عاشقانه حبیب از کوفه یا از هند یا از عین که در کعبه
 بخزیره در کشتی نشستند و در معارج النبوة آورد و در مدارک نیز ابرار و ساخته که پیغامبر علیه الصلوٰه و السلام فرمود
 که ایشان هشت نفر بوده اند نوح و زوجه مومنه او و سه پسر او حام و سام و یافث و بنان ایشان بعضی بر آنند
 که مردان ده کس بودند این چهار و شش کس دیگر یا ده کس دیگر یا زمان خود که مجموع بست کس باشند
 و بعضی بر آنند که هشت تن و هشت نفر بوده اند و بعضی گفته اند که هشت تن بودند و قصه چون در کشتی
 در آمدند و طبقه پوشش بر بالائے آن نهاد و پیوندائے و در زائے اذنیقه و غیبه استوار
 نمودند بعد از آن که ابرسیا که از وی سموم قهر عیاذاً بالله می وزید در فضائی عالم و از مشرق تا
 مغرب بر روز یافتن گرفت و روز ماه و ضیائے آفتاب بروانی حجاب سحاب متواری گشت و در شب
 از غایت تاریکی برابر شد و هر هفت ستاره بفرمان الهی در سرطان که بر خ آبست در یکدرجه بلکه در حد
 یک دقیقه مجتمع گشت تا بحکم حکیم علی الاطلاق و جمیع آفاق عالم باران عظیم باویدن گرفت و قطره بارش بر سر

بسیار دید آسمان سرنگون میشد و چشمه ها از زمین جوشیدند گرفت تا آنکه مدت چهل شب و روز برین منوال
 بهمین حال آب از آسمان میرسخت و زمین آب چشمه را برانگیخت تا همه عالم دریا شد و آن کشتی از کوه بر روی
 آب ان شد و تمامی روی زمین را سیر کرد و چون بزم کعبه رسید هفت بار طواف گردان کرد و بروایتی
 تا یک هفته طواف آن میکرد گفته اند که بر آنجا که الحال کعبه معظم است کوهی فرستادند تا آن زمین شریف را
 از عذاب آن نگهدارند و منقولست که چون سبب تیرگی هوا و ابر و پوشیدن کشتی چندان تاریک شد
 که روز از شب ممتاز نمیشد حضرت نوح علیه السلام مناجات بجناب قاضی الحاجات نمود و گفت ای دو گوهر
 نورانی از بهشت فرستاد تا آنها را در دیوار کشتی نهاد یک گوهر که نورانی تر بود و قائم مقام آفتاب و چون
 نور او بظهور پیوستی اهل کشتی معلوم کردند که روز شد و چون آن گوهر دیگر که باین مرتبه نبود و درخشان
 میداشتند که شب در رسید چون در کشتی نجاسات بسیار جمع شد و از روی آن اهل کشتی اندام میکشیدند
 نوح بجناب عالی عرض کرد و می گفت که دست بروم منیل مال و بعضی گویند فرمان آمد که بر پیشانی چنان مالنی الحال
 فیه دست را بیا بید پس منوکی یک و یک ده برفتادند و همه نجاسات کشتی را بخوردند و چون نوح فرموده
 بود که هیچ حیوانی بجفت خود جمع نشود موش اطاعت نکرد و جماعت نمود پس موش بیفزود و بسورخ
 نمون کشتی تعرض می کردند باز نوح علیه السلام دعا کرد و فرمان رسید که میان و ابروی شیر بکسی چنان
 کرد و شیر عطسه زد و به حکم الهی جفت گردید از بینی می افتاد و موشان را بخوردند سه چون زره لطف
 حمایت کند بجای همت کفایت کند **فصل سوم در بیان دفع طوفان و کوفات مدت عمر نوح ایضا**
 در معارج النبوة آورده که مدت شش شاه کشتی برومی آید میگشت بر آبی پنجاهه چون واقعه طوفان
 بتحایت انجامیده کفار عرق شد امر الهی در رسید که ای زمین آفت را فرود آورده و آسمان آب خود را باز بر
 بعد فرمان رسید تا کشتی بر کوه جودی قرار گرفت و در اوار التشریل میگردد که آن کوه است در صلب مدین و در
 شام آنگاه نوح علیه السلام مرپوش از کشتی برداشت و بیرون آمد روایت است که ناکماه بر آن کوه
 همانند بعد از آن غراب را فرستاد که از کیفیت و کیفیت آب شتاب خبر آرد و غرابی هم بدقتش بهر دار خواری
 مشغول شد و از خبر دادن تغافل نمود نوح بروی کوه تکیه کرد و گفت ای همیشه ترساک باشد و در درسه
 را و از مردار ناپاک باشد و خواطر مردم در وقت گرفتاری و میان محنت و دمانی با جایت رسیده
 از آن کوه تر را فرستاد که خبر تکیه بر دست برست و چند آنکه سرخی و پاهای او است و آب شست نشان
 فرو رفتن آنکه پاهای گل آلوده در قی زبونی و متعار گفته باز آمده نوح علیه السلام خبر کرد نوح در حق و عاریت کرد

مقدار پیوسته محبوب قلوب مست همیشه در مقام این امان و خورم انقصه روز عاشوره بود که از کشتی برون آمدند
و آن روز را مبارک میمون آنست روزی که کشتند و چون چشمش بر آب افتاد و در کشتی میگردید و در چشمش
و این سنت است که با دگاری بماند بعد از آن فرمود که قریب پایان کوه بنا کردند و اندلس است الثمانین یا سوق الثمانین نام
نهادند سی شش هزار هشتاد و پنج سال که در کشتی یا شهریه و بیت هشتاد و پنج سال بعد از آن بعثت بانی تمامی ایشان بدو
حلت نمودند مگر نوح و سه فرزندش از لوح ایشان بماند پس نسبت تمامی بنی آدم نسبت به نوح است از جهت او را آدم ثانی
خوانند شهرت نوح را چه میدانی و در جهان است آدم ثانی چون در میان فرزندانش تقسیمت کرده چنانچه جزیره
عراق و فارس و خراسان و شهر شام بساطم و دو دیار مغرب و دیگر حبشه هندوستان را به اقسام از زانی داشت و زمین
با چین و ترکستان بیافش داد و در مدارک التمزین مگر راست که عرب و روم و فارس و خلیج که در سواطع مسموه عالم اند از اولاد
ساحم اند و اهل هندوستان و بنگیان حبشیان از نسل حام اند و جمیع ترککان را چون با جوح فرزندانش بیافش اند و گفته اند که
جنس انسان در حقیقت اندازا نا بجملة نه حصیه با جوح و ما جوح اند و هو اسیب لینه آورده که در اشکال احوال ایشان اختلاف
است اندر بعضی عالمی است که قامت بعضی ایشان بمقدار شیر است قد بعضی بقاییت و از وحیدیت بنوی آمده که
بعضی از ایشان بر مثال شجره از ره اند و آن درختی است در طایفه شام که طول آن صد است گز است و بعضی را طول و
عرض مساوی است بعضی از گوش فرشت از دیگر گوش لحاف میسازند و در وصف ایشان چنین گفته اند آیات

بگوشت دراز از جزایان برده گوئی	نه شرمی و نه بنیش دل نواز	بگوته چشمه سگ جیفه جوئی
بهنگام خفتن خن سپند سیر	یکه گوش بالا و دیگر بنزیر	در آن چشم کوتاه گوش دراز
کشان پیش در زیر زانو می نشان	برون آمده اشکشان چون گران	شکن بر شکن چکن ابروی شان
چو بوزنیگان آمده در وجود	عزوه در دروخ سسرخ ویده کیود	شکم پهن پا خرد و گردن دراز
ندارند جگر و خوراک هیچ کار نمیرود و یکسان نازاید هزار		

و معارج النبوة آورده است که در سیب یا سی رنگ اولاد حام اختلاف کرده اند از انجمه یکسان است که هم حلال
فرموده نوح علیه السلام کرده و کشتی بابل خود و زویکی کرده بودند لهذا نوح علیه السلام و حق او و عاقله برگزیده
که خدایا نطفه اش را منتفی گردان بسبب آن فرزندان او تا قیامت سیاه فام گشتند و روایات دیگر هم
است که هب بن مینه میگویی چون طعام کم شد و اشجار بر کنار جو با خر و سیر گشت و بر مردم بروی زمین
قرار گرفتند و ایس نزد نوح آمد و گفت یا بنی الله و باره من احسان بیکران فرمود و ای کنون بشت که گذاری آن
مقرر آمد من تا هر چه از من پرسنی جواب آن گویم و براء در رخ پیوسته نوح از او اعراض کرد

و وحی در رسید که هر چه میدانشتی از و پیرس که بجز راستی بزرگان او جای نگر فایده نوح از وحی رسید که کدام
 مردم از بنی آدم ترا مدد گاه کنند گفت آنکه حوض و بخل و تکبر دارند و شتابانی در کارهای کثیر نوح گفت
 احسان من در حق تو کدام است گفت آنکه غایب بد کردی و همه را یکبار بدو رخ رساندی و مرا از
 مشغولی بایشان بازمانیدی نوح از ایشان پشیمان شد و تا چهل سال گریه کرد و بروایتی صد سال گریه
 ناری بدرگاه باری تعالی نمود و گویند بعد از آن بساختن کوه کاسه و خمر و مثقال اینها مامور شد مدتی
 برین صرف کرد بعد از آن بشکستن آنها مامور شده یک یک شکست غمناک گشت و در گوشه نشست و گفت
 الهی منتهی رحمت کشیدم که اینها را درست گردانیدم اکنون همه ضایع شده منم فرمان آمد که روزی
 چند از گل آوند چرخ ساخته و با وجودیکه نه جسم داشت نه حرکت و نه قدری دارد نه قامتی و نه بدنی دارد و نه
 جان و نه عیال و نه خانمان و نه فرزندی دارد و نه پیوند ترا خوش نیست که اینها را ضایع کنی مارا
 از کجا هلاک قومی پسند که هر یک در گلزار جهانی برکنار جویند و زندگانی بهنجو سر و پوستانی قائم بر کشیده
 و چندین سال بالوایع غم خود پرورانیده همه را بدو عای تو هلاک کردم الحال بغرت و جلال خود سو گند
 یا میکنم که بعد ازین هیچ قسمی بعذاب طوفان هلاک نکنم ازین سبب پشیمانی نوح زیاده گردید و غم بر خاطرش
 غالب آمد و در آن غم بود تا آنکه وفات یافت گویند که چون وفات نزدیک رسید از فرزندان خود ساقم را
 طلبید و او را بعهده خود گردانید و وصایا کرد و درین وقت ساقم چارصد و چهل و هشت ساله بود از کعبه الانبیا را
 نقل کرده بکوهی بطریق سیرفته بود ملک الموت نزد او آمد و او را رسیدن اجل در نور دیدن اهل گاه
 ساخت نوح از شنیدن اینحال نعره زد و چنانچه از آواز او همه حیوانات صحرای حاضر آمدند بعد از آن گفت یا
 ملک الموت مرا چندین مهلت میدهمی که روم و فرزندان خود را وداعی کنم ملک الموت گفت یا بنی الله دستور
 نیست پس گفت درین صحرا بر من نماز که کند گفت ملائکه مقرب که با من همراه اند بر آئین نماز آمدند نوح
 بر مرگ خود اقرار داد و دل بر آن نهاد و در تفسیر عالم التنزیل در سوره اعراف آورده که بقول
 بعضی نوح چهل ساله مبعوث شد و بقول بعضی پنجاه ساله و بقول بعضی صد ساله و بقول بعضی
 دویست و پنجاه ساله و بهم در مواهب علیه معالم التنزیل در سوره مذکور آورده که بقول ابن عباس
 در چهل سالگی مبعوث شده بود و نهصد و پنجاه ساله خلق را بخدا میخواند دعوت نمود و قوله تعالی و اٰل
 فیهم الف سنه الا خمسین عامًا و بعد از طوفان شصت سال بزیست و عمر او نهصد و پنجاه سال
 بود و بقول مقاتل در دویست و پنجاه سالگی مبعوث شد و نهصد و پنجاه ساله قوم خود را دعوت کرد بعد از طوفان

و دویست پنجاه سال زندگانی نمود و عمر او هزار و چهارصد و پنجاه سال بود و در تفسیر مواهب آیه و رده در سوره
 عنکبوت از وهب بن منبه نقل میکنند که عمر او هزار و چهارصد سال بود و صاحب عین المتعانی فرموده که در صد
 پنجاه سال بزرگسالی عمر او هزار و شصت و هفتاد و سه سال بود و در معارج النبوة آورده که در صد و پنجاه سالگی
 میخواست و نه صد و پنجاه سال تبلیغ رسالت کرد و بعد از طوفان شصت سال دیگر باقیمانده چنانچه مجموع
 عمر او هزار و هفتصد سال بود و هزار و پانصد نیز گفته اند و قصه جبرئیل و عزرائیل و ریحال از وی سوال کردند که
 ای درازترین پیغامبران از روی عمر و بیار چگونگی باقی گفت چون سرای دو دراز یک در آمد و از در دیگر
 برآمد آنگاه جان مبارکش قبض کرد و ملائکه او را غسل دادند و بروی نماز جنازه گذاشتند و اهل بهشت آسمان
 و زمین بر مرگش چکس چیدان نگریست که بر مرگ نوح گریه کردند **فصل چهارم** در ذکر رسالت سام بن
 نوح علیه السلام و معارج النبوة مذکور است که روایت کرده اند که سام از کبار انبیای مرسِل بود و بواسطه کمال
 و رافعی صواب بنام دانش و فراست کیاست فامقام نوح گشت نوح سایر اولاد خود را بمتابعت او و
 معموره عالم و میانه آفایم که بهترین مواضع ربع مسکونت نامزد او نمود و عا کرد که اکثر انبیاء و اولیاء حکما و
 سلاطین امر او صلح از نسل او باشند و محرمیت اسرار نبوت رسالت او را میسر شد بعد از آن از در قفا
 بار البقار حلت فرمود و عمر سام پانصد سال بود **یاست ششم** در بیان نبی علیه السلام و درین فصل است
فصل اول در نسب رسالت او و هلاک شدن قوم او بدانکه در معالم التنزیل و انوار التنزیل و مواهب علیهِ
 آورده که نبی سام بن نوح به دو یا شش شیت میرسد و معارج النبوة است که یک شیت او را حقتعالی
 بقوم عا و فرستاد تا ایشان را راه شریعت نماید از افعال تنبیه منع نماید و هر چه در عقل و شرع بد باشد نکند هر که
 با جرو باشد و آن قومی بودند از فرزندان عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوح علیه السلام که بنام پدر کلان
 خود مشهور بودند ایشان بنیابت طول قامت داشتند و در تفسیر بحر الموح آورده که بعضی گویند طول ایشان
 ششصد گز بود و اقصر ایشان ششازده گز و بعضی گویند طول ایشان صد گز بود و اقصر ایشان شصت گز و
 بعضی گویند طول ایشان صد و بیست گز و اقصر ایشان هشتاد گز بود و معارج النبوة آورده که در تمام روی زمین
 قبل از طغیان ایشان نبود و مردم بسیار بودند و مال وافر داشتند و دیار ایشان از حضرت موت تا عجم بود و قواست ایشان
 بمرتبه بود که چون پای بر سنگ نه می پازان و فرو رفتی و ستونهای بقع خود از سنگ بساختند و بر پای می آن کوهها را
 رفیع ایشان بنامیکردند چون عبادات هنام سائر اقسام فسق و فجور می داد و خفتعالی بود که از خویشان ایشان
 بود و فرستاد و مدت پنجاه سال آن گروه باشکوه بایمان و توحید میخواندند و از عذاب ظلم و فساد و فسق و عشار

می ترسانید و میفرمود که از دایره شریعت پائی بیرون منجهد و عصیت سعی نکنید ایشان تقبول اوائفت
 نکردند مگر چند کس ایمان ایشان آوردند اما ایشان نیز بسبب دفع ضرر کفار ایمان خود را ظاهر نمیکردند چون
 هود علیه السلام در ایمان ایشان مبالغه میفرمود آن قوم مطر و قضا نداشتند و قتل او میکردند تا بمان هود علیه السلام
 این قصه تا فرجام بعضی اورسانیدند و سلامت اهل ایمان و هلاک کافران از حق تعالی درخواست نمود
 حقتعالی قبول نمود و بعد از آن آسمان بهار بید آب از چشمها و چاهها ایشان کم شد باغها و کشتهها خشک گشت
 تا مدت سه سال چنانچه در تفسیر معالم التنزیل آورده و بروایتی تا هفت سال آن گروه ناهموار بقحط و تنگی گرفتار ماند
 و هر چند هود ایشان را نصیحت مینمود که بخدا ایمان آرید تا ازین بلا خلاصی یابید می گفتند که بگفته تو ترک
 عبادت اھتمام خود نمیکنیم آخر الامرین بد کردار آن برای طلب باران جماعتی را بکامه معظمه فرستادند ایشان
 بهفتاد تن بودند در آن زمان کسی را از مومنین موصوفه و کافرو ملحد چون مشکلی پیش آمدی توجه بکامه معظمه کردی
 و آن زمان بجای کعبه تلخی سرخ بود و آنجا میرفتند و دعای کردی و بشارت اجابت مشرف گشتی
 مراد خویش زورگاه یا دشا ہی خواه که ایچ کس نشود تا امید زان درگاه و هم در معالم التنزیل و بحر الموانج
 مسطور است که در آن زمان وزیرین مکه معظمه عاتقه ساکن بودند معاویه بن بکر که سر قوم عاتقه بود ایشان را
 بهمان ساخت بانواع ضیافت پر و خفت مدت یکماه تمام بطعام شراب مشغول شدند و از غافل گشتند
 بعد از آن عزم درآمدن حرم سراستفسار کردند در کعبه معظمه آوردند انقضه چون در آنجا رفتند مترید که یکی
 از مسلمانان بود ایمان خود را پنهان نمیکردند و همراه ایشان بودند گفت تا قوم شما ایمان نیارند و باران نیارد ازین
 کلام معلوم کردند که مسلمانانست از وجدانی نمودند و فرمایند باز حج کردند و قبل از بهترین ایشان بود پیش
 آمد و گفت یارب بطلب باران آمدیم اگر بود راست گو است پس باران بفرست و هم در معالم و بحر الموانج
 است که میان ایشان شخصی بود لقمان می در راه طلبی زمی عمر شافت عمر هفت کس که هشتاد سال
 زید یافت و مترید که مسلمان بود از ایشان بر کران بود و این دعای کرد و اکی طاقت کرسکی نه دارم مراد و دنیا
 نیاز و نعمت بدارم و از سئید که بدارم و فی الحال بقدرت اکی سق طعه ایر در هوا پدید آمد یک سقید یک
 سرخ و یک سیاه و از دکانر سئیدند که ای قبل ازین سابر بر خود و قوم خود یک را اختیار کن گفت سیاه
 را اختیار کردم که در آن باران بسیار میبارد آنگاه ای سیاه بسوی منزل گاه رفتی نهاده چون قتل تا بمان
 او این حال را دیدند یکدیگر را بشارت میدادند که این ابرست که بوستان امانی و چین زندگانی ما این
 سبز و خرم خواهند شد و ندانستند که این نه ابر است بلکه آتش بار است و هم

اقوال بطریق اجمال آورده که عاد مذکور دو پدر داشت شد یثمداد گفته اند که هر دو پادشاه گشتند و اهل مشرق
 و مغرب را بقهر و غلبه مطیع کردند و شد یثمداد بعد از هفت سال بمرد و شداد او تنها پادشاه گشت او گویند کیمیا
 گر بود و همه عالم مسخر گشت حقیقتاً هو و علیه السلام را بدعوت شداد فرستاد پیش و آمد و گفت
 خدایتعالی ترا هزار سال عمر داد و هزار گنج بنهاد و هزار دختر خوب و نیکو کردی و هزار لشکر شکست
 این نعمت خدایتعالی است اکنون بشکر آن ایمان آر تا ترا دو چندان نعمت دهد و میفرماید که با وجود این
 نعمت قیامت ترا حساب نکند و یہ بہشت رسانم بپاید کہ پیش از نزول موت برین عمل اقدام کنی تا موجب
 نجات جادوانی باشد و گفت من صفت بہشت شنیده ام من نیز در دنیا بہشت سازم کہ مرا بہشت خدایتعالی
 حاجت باشد پس کل ان ملک کہ چین ہزار و فرمان ہر یک بودند نصین کردند و در عالم میکشند بطلبی بنی کہ بایق
 بہشت باشد تا در صحرائی عدن کہ از دیار عرب است زمین پاکیزہ یافتند و دویست شاتر و پادشاه فرمان شداد
 پیدا بودند ہمہ ایشانرا نوشت کہ ہر کس زر و نقرہ ز مرد و یا قوت و جواہر از خزانہا و کانہا آنچه تواند در آنجا رساند
 و سہ ہزار است و صاحب صد مرد و پیش ہر شاد و بکار داشتند اول تا چہل گرز زمین فرستادند و بہر گ
 مر مر بر آوردند و چہمہا و جویہا روان کردند و گرد آن دیوار کشیدند خشتی از زر و خشتی از نقرہ و باندی آنجا
 حصہ گز و کنگرہ تا از مر فارید آوردہ اند کہ بر بالائی دیوار حصار ہزار قصر ساختند و بر ہر قصر ہزار
 علم افراختند و فرش او نیز بچہین طریق بود ہزار کوشک در میان آن بنا کردند از زر و سیم و زبرجد و بجا
 گل مشک عنبر و زعفران ریختند و ستونہا از زبرجد سبز و یا قوت ساختند و مکمل بزور و یا قوت یا
 مکمل بجواہر و بر بالائی قصر باغہا فرو دانہا جویہا و ریاض باغہا آراستہ کردند چنانچہ تنہا سہ
 درخت آن و شاخہا از یا قوت سرخ و برگہا از زمر و دیار زبرجد سبز و شکوفہا از سیم بود و در میان ہر
 درختی درخت میوہ دار می نشانند کہ از میان سیم زر و بر آید میوہا گوناگون بر آوردند و شکر گزہ
 آن لولو و مرجان و جویہا روان ساختند و جویہا سہ آب شیر و می و انجبین روان کردند و بر
 در آن بہشت چہار میدان ساختند و درختہا سہ میوہ دار نشانند و بر در ہر میدان صد ہزار
 کرسی زرین و سہین نہادند و بر ہر کرسی ہزار خوان و بر ہر خوانی ہزار گونہ طعام نہادند و مدت
 صستہ سال پیوستہ و انعام آن انعام تمام میکردند بعد از آن دختران و غلامان خوب و نیکو
 از اطراف عالم جمع کردند کہ بجائے حور و غلمان و آنجا باشد اما اول دیدن او را خواست و لشکر
 بے قیاس بیاراست و برای تماشا سہ آن جامی دلکش روان گشت چون یک شبانہ روز

راہ ماند حقتعالی فرشتہ را فرستاد تا آواز کرد و ہمہ شان ببردند و بروایتے دولیت غلام خاص برآ
 تفرج آن کرد چون نزدیک رسید ہمہ غلابان را بان چہا میسردان فرستاد و خود با یک غلام در
 بہشت میرفت چون یاسا نداشت رسید شخصے را استادہ دید پرسید کہ تو کیستی گفت ملک الموت گفت
 بچہ کارآمدہ گفت قبض روح تو کنم مرا نہایت دہ تا یکبار بہشت خود را بینم گفت فرمان نیست بلکہ ترا بترخ
 باید رفت گفت چندان فرصت دہ کہ از اسب فرود آیم گفت حکم نیست یک پائی برکاب داشت یک
 پائے بر آستان کہ رنج و محنت کرد و بعد جبرئیل ہانگہ تا غلابان او کہ در آن چہا میسردان بودند ہمہ
 ہلاک شدند و ببردند و یک لقمہ طعام خوردند و بہشت او را در زمین فرو برد چنانچہ اثر او پیدا نیست
 و در تفسیر مولانا یعقوب سحرخی رحمۃ اللہ تعالیٰ آورده اند کہ شداد بن عاد نہ صد سال عمر داشت و
 آن ملعون دعویٰ خدائی کرد و ہمہ روعے زمین را گرفت و بہشتے ساخت و مدت صد سال چون
 تمام شد خواست تا بلشکرائی خود و آید و آن را تفرج نماید چون نزدیک رسید حقتعالی ہمہ ایشان
 را بیک آوازی کہ از آسمان رسید ہلاک گردید و ہمہ در تفسیر مدارک التنبیل مواہب علیہ آورده کہ
 شخصے کہ اورا عبد اللہ بن قلابہ نے گفتند در طلب شتریکہ از و کم شدہ بود و صحرائے عدن میگردید
 در بیابانی باین شہر رسید کہ صفت او کردہ شد و چون پہچکس آنجا نبود حیران ماند و بہشت او زیادہ
 گشت و تنیخ بردست گرفت و در آمد و بانو گفت کہ آیا این بہشتی است کہ خدا تیعناے وعدہ کرد
 مومنان را بان پس قدرے از ان جواہر برداشت و بہ دیار یمن آمد مردم چون آن گوہر ہا در دست
 او دیدند گمان کردند کہ کجے یافتہ و قصہ در زبانے مردم افتاد تا آنکہ معاویہ رضی اللہ عنہ کہ در آن ایام
 حاکم شام بود خبر رسید او را طلبید تمام حکایت را از و شنید از کہ سبب اخبار پر سبب کہ در دنیا شہرست
 چنین و چنین باشد و ہمہ اصناف او را بیان کرد و گفت آئے شہرست کہ آنرا شداد بن عاد بنا کردہ و
 حقتعالی در قرآن مجید یاد فرمود کہ لہ یخلق مثلاً فی البلاد افریہ نشدہ مانند آن در شہر ہا و از
 نظر مردم پوشیدہ شدہ و خواندہ ایم کہ در زمان حکومت لومرد کوتاہ بالا شخ رنگ کبوتر چشم کہ بر روعے
 وے حال و بگوش علائمی باشد کہ بطلب شتریکہ بد آنجا رسد آنرا بہ بیند پس باز نگریست و
 عبد اللہ بن قلابہ را دید گفت و اللہ کہ آن نیست و حاصل سوہم در بیان شد عمر و وفات حضرت
 بود علیہ السلام ہمہ در خارج النبوة مذکور است کہ بعد از ہلاک آن قوم آمد و حضرت ہود با مومنان
 در یک طرف حضرموت عمارتھا و مترجھا ساختند و با من و امان آن مکان نے بود نہ آخر

بیا تو خدای خود را بخوان ما خدایان خود را نخواهیم و عاقبتی هر که محل اجابت رسد بگیرد متابعت باید کرد و بنویسد آفراده روز دیگر که ایشان بود صنام را بسیار تشنه و بیرون رفته هر ششم حاجتی از صنام خواستند اثر اجابت نظر نرسید فروتنی چون برآمد و محاسن کس که نتواند از خود براند گس پس نخل رسوا شد و در سطلال در پیش افتادند خنوع بن عمرو که یکی از اشراف قبیله بود و اشارت بسنگی که در عیدگاه ایشان بود کرد و گفت اگر ازین سنگ شتر ماده بیرون آید سپید موی که بال موی پیشانی و چشم داشته باشد و آبستن دانه بود همین که بیرون آید در حال بزاید بخدایتعالی ایمان آریم عبادت صنام گذاریم و اگر نتوانی آنچه خواهیم نتوانی آری ما را رساییم و قصص انبیاء مذکور است که وحی آمد که ای صالح قبل از تو چهار سال این ناله را در سنگ آفریده ایم تا معجزه تو باشد ما ازین قوم عهد می بگیریم که او را نکشند و او را و شیر سیرخورند صالح علیه السلام ایشان عهد گرفت بعد از آن دو رکعت نماز گزارده از حضرت غرث اظہار آن معجزه درخواست نمود مومنان آمین می گفتند پس آن سنگ جنین نایب در گرفت و شتر ماده همچنانکه طلب کرده بود بیرون آمد بسیار بزرگ که از یک پہلو تا پہلوئی دیگر صلبست و گز بود و روان شد تا در میان محرم رسید و تنجید بچه نایب که در بزرگی قریب مادر خود بود پس هر دو را بصرانها و ندو چریدن گرفتند خنوع مذکور را توفیق رفیق گشته فی الحال ایمان آورد و سایر اشراف قوم نموده با وجود که این همه یدند اما نگردیدند و گفتند صالح ساحر است و ایشان هفت قبیله بودند و یک چاهی داشتند که از آن آب می آید و عمیق است فاست هر دو بود و هر روز آنرا آب پر میشد و این هفت قبیله ازین چاه آب میخوردند و کم نمیشد شتر ماده مذکور که بر آن چاه می آمد و سر فرو می آورد همه آب چاه را می خورد پس صالح بفرمان ملک عام و بنده ان الماء قسمه بینهم آب را قسمت کرد و گفت بجز و ز برای قوم بود پس یک شتر صالح علیه السلام آنجا می چنانکه آب خورد می شیر داد می و هر هفت قبیله از آن شیر میبرد و شیرند و مشک را میگرد و دیگر و ایشان ستوران ایشان آب میخوردند و از شیر و غن و میگرد و شیر را برای تجارت میبرد و چشم و موی می چنانکه بایستی ایشان میگرفتند تا آنکه توانگر شدند و چهار سال این حال گذشت عاقبت کفران این قبیله پیش خود ساختند و خود را در طمہ ہلاک ساختند

قصص دوم در ہلاک قوم صالح

و تفسیر مولانا بقیوب چرخ آفریده که شتر صالح تا در ایشان بود و در حمال میبود و شتران ستوران ایشان بزرگ او میبردند و فردی آمدند و لاغر و ہلاک میشدند و در زمستان بر عکس این بود حال ایشان بواسطه اوجراب بود این محنت بر این فرود و قبیله نمودن بود و بغایت خود می گرفتند و شتران پست و تشنه و شتران قحط

نقشه حضرت صالح و آوردن کافران عیدگاه
آب خوردی
بیان قدر
شیر دادی
۱۲

بودند و کشتن او سعی نمیدادند و مرد برایشان عاشق بودند و خواستگاری میکردند و ایشان نیز
 بسیار مال داشتند و روزی هر دو بخانه آن دو زن میمان شدند از آن دو زن یکی گفت آب نداریم که میمانی
 فدا بجای آری کم از سبب آنکه امروز نوبت شتر صالح است و دیگر گفت اگر در میان مرد بودی آن شتر را
 بکشتی آن مرد و عاشق گفتند اگر ما بکشیم ما را چه میدهد هر دو زن شتر را بقتاب نقاب از وی برداشتند و
 گفتند ما و همه ما را از آن شماست و هر دو شتر را بسیار بخوردند و مست شدند و از آن ایشان
 هفت کس از کافران بودند ایشان را نیز شتر را بدزدیدند و جمع شده و آن راه که شتر ماده برآید
 خود آن آب میرفت کمین کردند چون پیدا شد شمشیر را گرفته برخواستند که او را بکشند شتر ایشان را حمله کرد
 همه گریختند چون شتر سر آب خوردن فرو برد و یکی از آن و عاشق فاسق که از پس شتر کمین کرده
 بود برخاست و پانی راست او را پی کرد و دیگری پانی چپ او را برید که فقه الناقه و عنوا عن امرتهم یعنی
 تا قرایه کردند و از امر پروردگار خود سرکشی نمودند شتر ماده برآید و دیگران آمدند او را بکشند و گوشتش
 کردند بخانههای خود بزرگچاه و چون حال بد بگریخت صالح را این خبر رسید یا مومنان آمد چون بچه
 اش صالح علیه السلام را بدید بنیاید سه بار گفت دروغ ما در من میدید تا همان سنگ بشکافت و این بچه
 در آمد و ناپدید گشت در محاسب علیه در سوره القدر آورده که بچه او بچه برآمد به بانگ کرده از آنجا باسمان رفت
 و گویند او نیز کشته شده آنگاه صالح علیه السلام گفت که خفتعالی و عده فرمود که بعد از سه روز عذاب
 نزول خواهد کرد و در اول روزهای شمار زد و در دوم شتر و در سوم سیاه بعد از آن همه هلاک شود و
 و عده اول اصلا کذب خلاف راه نیست چون این بگفت بعضی کافران قصد کردند که صالح را هلاک کنند چون
 روان شدند در شترگان ایشان را در راه بانگ هلاک کرده و در مواهب علیه سوره نمل آورده که صالح در غایب
 مسجده داشت و شیعه او را بخانه میگردان و ایشان گفتند و عده عذاب بعد از سه روز دیگر است تا پیش ازین
 کار صالح بسازیم پس اول شب بدان غار ورآمده و کمین نشستند تا چون در آید بکشند ناگاه فرمان
 الهی سنگ برایشان فرود آمد و همه را در زیر گرفت و در غار پوشید و ایشان در آنجا هلاک گردانیدند
 انقصه کافران دیگر گفتند که صالح ایشان کشت و اینرا بکشیم لشکر بسیار جمع کردند و این کوفران
 اصلا از حقیقت کار خبردار نگشتند و از اسلحه یقین حرفی نتواندند و بزدان گمراهان محبوس ماندند و قومیکه
 صالح علیه السلام آن بودند ایشان را نگذاشتند و گفتند که صبر کنید که بعد از سه روز عذاب آید شمار هلاکین را
 بنیاد صالح را کشت ایشان باز آمد از صیل چشمنه بود که شتر آنها در دشت و در جمیع شتر کشته شدند و شتر

جبریل علیہ السلام در سید دیوار نامی ایشان بجنبانید همه از خانه خود گریختند و اشک حسرت از
 دیدہ ریختند بعد بانگ بر ایشان دو آتش از جانب آسمان پدید آمد کہ همه خاکستر شدند و در وایتی باز
 صلح علیہ السلام رسیدند کہ ہیکہ ہلاک میشویم گفت بیک بانگ جبریل پس چاہے عظیم برکنند
 و عیال و اطفال را رانجا کردند خود پنبہ در گوش نمودند و جانہائے گران در بر کشیدند تا آواز
 جبرائیل نشوند چون این ہمہ بکردند جبریل آئینہ از زمین بیک بانگ کرد پس ہمہ ہلاک شدند
 و در تفسیر مبارک آوردہ کہ عقر نافع در روز چہار شنبہ بود ہلاک ایشان در روز شنبہ شے نمود و در
 تفسیر زاد المیر در سورہ ہود کہ در آن سر روز کہ وعدہ حیات داشتند در بیوت خود ساکن شدند
 و قبر ہا کنند و منتظر عذاب میبودند چوں روز چہارم آفتاب طالع شد هنوز عذاب رسیدہ بود کہ
 از خانہ ہائے خود بیرون آمدہ یکدیگر را میخواندند کہ ناگاہ جبرائیل بر صحت خویش پایش بر زمین سر
 آسمان پر نامی پر آگندہ و کشادہ کردہ از مشرق تا مغرب ہا میخسے از زمرہ و بالہائے سبز و نہا ہا
 سفید پیشانی تورانی در خانہ ہا می برافروختہ و محے سر سرخ برنگ مرجان بر ایشان نمودار شد چون این
 حال مشاہدہ کردند از میبت پناہ بخانہ ہا می خود بردند و رے بمساکن بمقابلہ آورند جبرائیل نعرہ
 زد کہ **مَوْتُوا عَلَیْکُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ** بجا ببردند و زلزہ در بیوت ایشان افتاد و سقف ہا بر ایشان فرو
 آمد و تفسیر سبط آورد کہ خدا تعالی بدان صبح ہلاک کرد ہمہ آنرا کہ از قوم نمود بودند و مشارق مغارب
 و سہول و یال مگر یک مرد کہ او را بوزغال میگفتند از حضرت رسول صلعم پرسیدند کہ بوزغال کیست
 فرمود کہ پدر قبیلہ لقیث و در مواہب علیہ در سورہ ص در ذیل آیت کذبت قلبم الخ آوردہ
 کہ مکتوب قوم صلح مراد را در وقت دعوت ثانی بودہ چہ اول کہ صلح علیہ السلام خود را دعوت
 فرمودہ ہمہ ایمان آوردند چون فے وفات کرد ہمہ مرتد گشتند حقتعالی باز او را زندہ گردانید بر ایشان
 فرستاد و برین نوبت ایشان اورا نشناختند بر نان مجرہ طلبیدند از اخراج نافہ کہ واقع شدہ بعضے
 ایمان آوردند و جمعی تکذیب نمودند و بسبب عقر نافع ہلاک شدند انقصہ صلح علیہ السلام آنہا کہ ایمان
 آوردہ بودند سلامت ماندند و در تفسیر جلالین در سورہ قہو و در معالم التنزیل در سورہ احکاف
 گوید کہ ایشان چہار ہزار کس بودند پس بصلح گفتند ازینجا کہ فہر خدا نازل شدہ میباید رفت برائنی بشام
 روی نہاد و بشہرستان مخون رسیدہ و رانجام مقام نمود چون مدت عمر صلح تمام شد ازین عالم رحلت
 کرد و بر حمت حق پیوست و او را در مسجد جامع دفن کردند و بر وایتی بحر مکہ معظمہ مقیم گشتند پس صلح

در روز چہارم آفتاب طالع شد هنوز عذاب رسیدہ بود کہ از خانہ ہائے خود بیرون آمدہ یکدیگر را میخواندند کہ ناگاہ جبرائیل بر صحت خویش پایش بر زمین سر آسمان پر نامی پر آگندہ و کشادہ کردہ از مشرق تا مغرب ہا میخسے از زمرہ و بالہائے سبز و نہا ہا سفید پیشانی تورانی در خانہ ہا می برافروختہ و محے سر سرخ برنگ مرجان بر ایشان نمودار شد چون این حال مشاہدہ کردند از میبت پناہ بخانہ ہا می خود بردند و رے بمساکن بمقابلہ آورند جبرائیل نعرہ زد کہ **مَوْتُوا عَلَیْکُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ** بجا ببردند و زلزہ در بیوت ایشان افتاد و سقف ہا بر ایشان فرو آمد و تفسیر سبط آورد کہ خدا تعالی بدان صبح ہلاک کرد ہمہ آنرا کہ از قوم نمود بودند و مشارق مغارب و سہول و یال مگر یک مرد کہ او را بوزغال میگفتند از حضرت رسول صلعم پرسیدند کہ بوزغال کیست فرمود کہ پدر قبیلہ لقیث و در مواہب علیہ در سورہ ص در ذیل آیت کذبت قلبم الخ آوردہ کہ مکتوب قوم صلح مراد را در وقت دعوت ثانی بودہ چہ اول کہ صلح علیہ السلام خود را دعوت فرمودہ ہمہ ایمان آوردند چون فے وفات کرد ہمہ مرتد گشتند حقتعالی باز او را زندہ گردانید بر ایشان فرستاد و برین نوبت ایشان اورا نشناختند بر نان مجرہ طلبیدند از اخراج نافہ کہ واقع شدہ بعضے ایمان آوردند و جمعی تکذیب نمودند و بسبب عقر نافع ہلاک شدند انقصہ صلح علیہ السلام آنہا کہ ایمان آوردہ بودند سلامت ماندند و در تفسیر جلالین در سورہ قہو و در معالم التنزیل در سورہ احکاف گوید کہ ایشان چہار ہزار کس بودند پس بصلح گفتند ازینجا کہ فہر خدا نازل شدہ میباید رفت برائنی بشام روی نہاد و بشہرستان مخون رسیدہ و رانجام مقام نمود چون مدت عمر صلح تمام شد ازین عالم رحلت کرد و بر حمت حق پیوست و او را در مسجد جامع دفن کردند و بر وایتی بحر مکہ معظمہ مقیم گشتند پس صلح

از آن استفسار نمودند هر کالاسی گم شده یا متاعی از دیر و کصايش آن طبل بر و از روان طبل آن
 آید که کالاسی تو بر آن مقام است و در آن چنان نام است آنکس سوخا آن شتافتی و در محله که شنیده بود
 یافته و بگر آنکه بر دوشهر از شهرهای ملک است او طلسمی بر صورت زنی بغیه کرده بودند که تقصص حال غایب
 از آن نمودند هر کالاسی بود که مکان او نمیدانستند و نشان او معلوم نمیشد و در معین سال ماه روبرو
 آن آوردند و از حال غایب استفسار میکردند غایب شهریکه بودی مکان او و حال او معاینه شد آید و آنکه
 نمرود مدت هزار و نه سال پادشاهی کرد چون بدید که در آن چهارپایه تخت آن بدخت بر چهارپایه می نهاده
 و بر آن قبه او دیواره می گوهر آرات و بطناهای زرین میکشیدند و بر آن درخت انقضه آن ناپاک بود
 او را که بیایک عوی غمناکی آغاز نمود و گفت تا بترا بر صحت او اطراف عالم فرستادند اهل عالم را عباد آن بت
 اهر و مردم پرستش میکردند هم ازین معنی اهل غافل بودند که کفر و شرک زید بن حضرت پروردگار را هریت
 تالایق و تاسر و از نعوذ بالله منه قال الله تعالی و کذالك تدی ابراهیم ملکوت السموات الا حق الایه و تفسیر
 معالیم و او اسباب آورده است که در نمرود بن کنعان که پادشاهی روزین میکرد و بابل شهری در واقعید که گویا افراسیاب
 بطریق نمود که در شعلع جمال آن نور آفتاب استاب بود گشت از غایت فروغ بیدار شد و کاهنان منجمان جمع کرده از
 تعبیر این خواب پرسید ایشان گفتند که در ولایت مال مولود کنج طالع از خلوتگاه خانه عدم نالود و فیضای صحرا
 وجودی خواهد که پلاک تو و اهل ملک است نوزده است باشد و نهونین مولود مستقر صاحب مدد رحم نه پیوسته که میاید که و
 سال حال بود و آید و مردم را دعوت فرماید پس عتی را در ملکات خود مکرر کند و در آنرا از صاحب مدد عیامت زمان روز
 و در وقت ولادت دختر را گزارشند و پس از آنکه رند و حکم آن چون آن سال صد هزار طفل مقتول گشت ابای هیچ
 فایده نشد سعادند پیر کند نبره تقدیر ندانند تقدیر خداوند نبره پیر بماند و چون از ویست سید که آن نطفه در
 رحم مادر قرار گیرد کاهنان منجمان قیاس منجمان اختر شناسان نمرود و گفتند که آن نطفه که از او بچین
 فرد ندری بود و آید در شب فلان از صاحب پید و شکم مادر قرار میگردد و حکم نمود تا در آن روز که پیش آن شب بود
 هزاران زن زمان چون نوزده شهره بین کردند و کسان را بر دروازه نشانند تا هیچ مرد و پسر نیاید و هیچ زن
 بیرون نرود و گفته اند که از پیر بر ابراهیم بود و نمرود یکی از مقربان حرمان خود پیر با جمعی از خواص پیران رفت
 و در آن شب آن امیران از خانه بیرون رفتند و هر طرف می رفتند اتفاقاً کافر را مادر ابراهیم بر دروازه افتاد که از حفظ آرد
 نمرود گشته بود چون نظر آرد بر آن حبه منظر افتاد آتش عشق در کانون دل او مشتعل گشت تا بان جمیل جليلة خلوت
 ساخت خداوند نماند قطره نطفه را از سحاب صلیب ریخت رحم مادر که مستقر آن گوهر نژاد بود قرار داد حضرت

ابن عباس میگویند که روز دیگر کاهنان منجمان فریاد بر آوردند که ای ملک نطفه وصل آن فرزند که از وراثت
میبرد و دفع آن سعی مینویسی بر رحم مادر قرار گرفت ازین معنی خاطر او برآشت باز بتاکید تمام گفت که هر چه
که بوجود آید اور بکشد القصه مادرش حمل خود از آذر پنجمان میداشت و چون آن پنهان داشتند در گذشت بنابر
ضرورت او را از آن اطلاع داد و گفت این پسر باشد او را در خدمت ملک بیاور و در مواهب علییه سوره انعام
گوید چون زمان ولادت او نزدیک رسید مادرش خود را بجهانه از شهر بیرون کشید و در غارهای که در میان دو
کوه بود ابراهیم را زنده و خرقه پیچید و او را در همان مکان گذاشت و غار بنگ محکم و استوار ساخت و آذر را
گفت از ترس گمناشتگان نمرود و مردود و بصحرا نعام و آنجا پسر زادم و فی الحال بمرد و در خاکش دفن کردم و
آذر با و کرد و تصدیقش کرد و در معارج النبوته آورد و پیش از وقت ولادت او ابراهیم مراد را گفت بیا در
وقت ولادت خوف هلاکت میباشد میباید که در تنگه رفته پیش صنم عظیم معتکف شد تا تماس کنی تا ازین و طم
هولناک سلامت بگذرم از چهل شبانه روز نمرود ماند و درین مدت او را ابراهیم نه در زیر زمین تیب ساخته و در
در کار بود و مهیا ساخته وضع حمل نمود و چون از تنگانه رسید از حال زنده پسرش گفت بقای تو باد و فرزند
متولد گشت و لیکن هفت ساعت در گذشت آذر راست پنداشت و خلاصی و شکر کرد و بهر تقدیر چون آذر بدقتی
ماوراء فرزند خبر گرفت و اگر دیرتر بر پسر رسید میباید که انگشت ز رانی بکشد از و شیر میچکد و تفسیر تفسیر گفته که
روزے مادرش نفخه نمود و دید که از یک انگشت و آب از دیگر شیر از یک غسل از دیگر مرغی و غنای بیاد از این
عباس است که در روزی برابر هفته در هفته برابر ماه میشد و مواهب علییه آورده روز برابر ماهی و در ماهی
برابر سال نشود نمایان و روایت است که چون ماه شد مادرش از شهر بیرون کرده او را در غارهای در آورده و در هفته از
خبر میگرفت چون مادرش از غار بر رفتی شگفت از هوا آمدی و در غارهای قرار گرفت چون باز آمدی آن سنگ و در شکم
و مواهب علییه آورده در سوره انعام که چون پانزده ماه شد با جوان پانزده که برابر شد و از غار بدر آمد و گفته اند که
هفت سال یا سیزده سال باین حال علی اختلاف الاولین غار بود و بهر تقدیر چون ابراهیم بزرگ شد مادرش باز گفت پسر
آن روز خبر برگ او بر روع بتو داد و من بچوانی رسید است رعایت خویر و فی و تیکو خوئی پس آن در یکجا بنجار آورد و طم
نمود از جمال پسر خوش برآمد مادرش را گفت این را بجانم آورده که بلا زمت نمرود و بریم آذر رفت و از ابراهیم غار بدر
آورد و وقت نیاز شام بود و در پایان غار کله های اسپ شتر و مایه گوشت جمع بودند ابراهیم علی السلام مادر پسرید که
اینها چه چیز اند مادر و از خبر ابراهیم گفت اینها را به و در کاری باشد که آفریده است حال از رزق میدهد پس را گفت
این بخانه تو از خالق چاره نیست که آذر به کار او باشد و ترا به سیم که پودگار من کیست گفته من که تو ام گفت پودگار تو

کیت گفت آذر گفت پروردگار او کیت گفت نمرود گفت پروردگار او کیت گفت یاشن بانگ و نرود که مثل این
 سخنان بگو که خط تمام دارد و در معارج النبوة گفته که مادرش گفت خاموش که ابراهیم است و بروا بیته
 مادرش گفت پروردگار ملک کو اکب است گفت پروردگار آنها کیت مادرش نجل گشت او بیج گفتن نتوانست
 و روایت است که از مادر پرسید که یاشن تو گفت رومی تو گفت حسن تو زیاده است یا
 حسن پدر گفت حسن من گفت پدر جمال تراست یا ملک گفت پدر تو ابراهیم گفت اگر آفریدگار پدر من ملک
 است چرا او را بهتر از خود آفرید و اگر آفریدگار نیست چرا نیکی ترا از خود آفرید و اگر آفریدگار من بودی چرا مرا خود
 بهتر آفریدی مادرش از جواب عاجز گشت پریشان حال شد و پیش آورده گفت آن کودک موعود که خبر دین
 نمرود خواهد پیوست آذر حیران گشت که کدام پسر است مادر ابراهیم علیه السلام مخفی داشتن پدرش یا فتن
 او در تنخانه و غار و بخت جدال و حجت گوئی او بیان کرد آذر بغایت شگمناک گشت و نیت هلاک او کرد
 حضرت منقلب القلوب محبت او در دل او پیدا آورد که ضرر به پسر رساند و با وی لجن آورد آنچه میان او مادرش
 و حجاب گذشته بود میان ایشان نیز گذشته است چون گفت خدای نمرود کیت پدر شما پسر بودی زود گفت ای
 کودک خود سال از بزرگ متعال خاموش باش هم در تفسیر معاصی علیه الرحمه انعام آورده است که در تفسیر نیز مذکور
 است که چون ابراهیم بشهر درآمد او را بیدین نمرود بزند نمرود و مرد و مرد و کریمه نظر بود ابراهیم او را بیدر تخت
 نشسته و غلامان ماه منظر و کنیزکان پر می پیکر و تخت آن بدبخت صفت ده از مادر پرسید که این چه کس است که مرا
 دیدن و آورده آید گفت خدای ما هست گفت این همه ملازمان بر حوال تخت او کیا نند گفت آفریدگان او نند
 ابراهیم قسم نمود و فرمود که مادر چگونه است که این خدای شما دیگر از خود خو تر آفریده است بستی که او را ایشان
 خوبتر بودی القصه حضرت ابراهیم پیوسته ندمت هنام کرد و پرستندگان هنام را دشنام داد و
 و قوم او مجا و له میگردند و تفسیر معاصی علیه ذیل قوله تعالی اذ قال لابیة قمر هذا التماثيل التي
 انتم لها عاكفون یعنی یا کن ای محرم چون گفت ابراهیم علیه السلام پدر خود را و قوم خود را
 چیت این شکلهای و صورت ها که پیوسته شما عبادت آن مجا و را نید و آن هفتاد و دو صورت
 بود و در معالم الترتیل گفته که بعضی از زرد بعضی از نقره و بعضی از آهن و از زیر و سنجینه که
 بسنج باشد و چوب سنگ و تفسیر گوید که نود و یک تن هم را از زر ساخته بود و مکه کلن بجا آورد
 گوهر شاهوار بجای چشمهای تعبیه کرده بود و در تبیان آورده که صورت بودند بر هیئت سبلع
 و طیر و بهایم و انسان و بر قول بعضی تماثل بر صورت هیاکل کو اکب بوده بر هر تقدیر در جواب

ابراهیم گفتند یا فیتیم پدران خود را پرستندگان این چهار پس مانیز تقلید ایشان کردیم ابراهیم گفت بخدا که بودند
 شما و پدران شما و گمراهی روشن خطای آشکارا تا آنکه آورده اند که نمرودیان روز عید داشتند که دو
 آروز بصرامیترسند تا آخر روز تماشا میکردند و در وقت مراجعت به بتخانه می درآمدند صنایع بسیار است
 بوقلمانی نواختند آنگاه سترزمین نهاده و رسم عبادت بجای آورده بجانهای خود باز می گشتند چون ابراهیم خلیل الله
 در بابل گشتن با جمعی از ایشان فرمود گفتند فردا روز عید است بیرون آئی تا ببینی که دین آیین ملجوزیست ابراهیم
 بلا و نعم جواب ایشان میگفت روز دیگر که میفرستند خواستند که او را با خود ببرند بهانه بیماری پیش آورد ایشان از او
 دست باز داشتند رفتند ابراهیم علیه السلام پنجاه از ایشان فرمود سوگند بخدا که هر آینه تدبیر کنم و جهد کنم بشکنم
 صنایع شما را بعد از آنکه صنایع را بگذارد بتماشاگاه خود و دید که از آن جمع سخن را شنیده با کسی نگفت
 اما چون قوم رفتند حضرت ابراهیم علیه السلام تبری برداشتند همه صنایع را بشکست بزرگتر آنها را بگذاشت و
 تیر را برگردان آنها نهاده بیرون آمد تا شاید نمرودیان بان بت بزرگتر رجوع کرده از او پرسند که شکسته آن صنایع
 کدام است چه از نشان معبود است که در حل مشکلات رجوع بوی کنند عرض ابراهیم ازین عمل الزام قوم نمود
 انقصه چون نمرودیان به بتخانه درآمدند از وقوع آن صوت متحیر مانده گفتند که کرده است این عمل را با خدایا
 ما هر آینه از ظلمان است پس و نفخص اقتاده خواستند که بت شکن را پیدا سازند آنکس که سخن
 صنایع از ابراهیم شنیده بود با دیگر بگفت در بان زبان فی الحال با مرا کنی نمرود در رسید و در معارج
 النبوة آورده که پس نمرود با خصار ابراهیم فرمان داد و رسم ایشان چنان بود که هر که بر ملک آدمی اولاً سجد
 کرد بعد از آن گفت و شنید و میان آورد پس چون ابراهیم در آن معجزه و رعایت رسم ایشان نفوذ
 سجد آن مرد و نمرود بسبب اعراض او از سجود نفخص نمود و ابراهیم فرمود من جز پروردگار خود را
 سجود نکنم نمرود گفت پروردگار تو کیست ابراهیم گفت پروردگار من آن کسی است که زنده میگرداند و
 میراند زنی الذی یحیی و میمیت آن مرد و گفت انا حی و امیت من آن کسم که زنده گردانم و میمیرانم آنگاه
 فرمود که دو مرد را از زندان بیرون آور و یکی را بکشت و دیگری را بگذاشتند پس یکی را احیا و دیگری را میت نهادند
 آن نادان آن مقدار ندانست که احیا عبارت از احیاء حیات است نه از بقای آن ماتت عبارت از اذاب
 روح معیل علاحی مثل قتل و صلب مانند آن ابراهیم اگر چه برین مقدمه مستحضر بود اما به قصه آنکه ازان قاصد آن
 گمراهان بدان نمیرسد تمسک بحج و بگمراهان واضح تر نمود و گفت ان الله یاتی بالشمس من المشرق
 فات بها من المغرب اگر دعوی خدای میبانی آفتاب هر روز که از مشرق این فلک نهمروز طلوع میکند یکبار از جانب مشرق

فہت الذی کفر پس نمرود کہ کافر بود متحیر و مبہوت ماند حقیقتی ابراہیم درو کہ بغیرت جلال من کہ قیامت قائم نشود
 تا خورشید از مغرب بر نیارم تا چنانچہ عجز انبرد و وظاہر گشت قدرت من بر کمال نیز ظاہر گردد و روایت است
 بر آری جبریل فی الحال آفتاب را از طرف مغرب طالع گردانید و این عجیب کہ از برای سلیمان آفتاب کہ حق
 تعالیٰ جبریل را فرستاده بود با و گفت کہ اگر این لعین ابراہیم را گوید کہ تو آفتاب را از طرف مغرب بر
 آورد و ابراہیم کہ مرتبہ اول بند نر بود از برائے او نیز میتوانست کہ بر آرد چون نمرود بعضی باین نکر و لاجرم
 تا بر سیدن قیامت موقوف شد بعد از ان نمرود و حاضران سوال کردند کہ انت فعلت هذا بالهتنا یا
 ابراہیم ابراہیم بیان مارا شک گفت از یہاں پس یگفتند صنام سخن نگویند و نشو ند گفت یکے گویند و نشو و
 رانیز نظر بود معلوم گرنگی چہ خیزد زمینش بزرنگی چہ خیزد بدست خودت بگین ترا شد زہر و دل بگین خرا شد
 پس ہمہ مردم از جواب عاجز آمدند و سر ریش زگفتند چون ایشان را حجتی نماند بہدلت و مشغول شدند و گفتند کہ
 اورا بنویسم **فصل دوم در بیان ختن ابراہیم** و در آتش نمرود میخواستن بی بی سارا خاتون و ہلاک شدن نمرود
 بلکہ مطر و در قصص آوردہ کہ در سر کار نمرود تنور آہنی بود کہ اگر کسی غضب سخت مینمود میگفت تا آن تنور آہن
 میساختند و آنکس سے انداختند تا آنکہ میسوختند چون برابر ابراہیم غضب نمود گفت تا اورا نیز در تنور انداختند
 پس باذن خدا بتعالیٰ پہنچ ضرر آزار با و رسید نمرود و مطر و گفت کہ اورا بکہرید چون اورا پیر و گوشت و فہرہ
 آتش افروختہ و یکمتری سے ہم سوختہ پس اہل مملکت جمع کرد و گفت چہ میگوبید از دشمنان ابراہیم گفتند
 مصلحت آنست کہ اورا قید نمائی و فرمانی تا در صحرا بنیرم بسیار جمع سازند و آتش کردہ اورا اندازند پس چا
 در بنیقدار بسیار آتش بنیو و بنیو اند کہ از سحر خود آنرا سازد و در معارج النبوة آوردہ کہ ابراہیم مدت چہل روز بعضی
 زیادہ نیز گفتم اند تا بہفت سال زندان مجوس بماند پس نمرود و مطر و امر نمودن اقرب قریب کہ از فریاد کوفہ بود
 و آنرا کو فی مینامیدند چہاں دیوار کرد زمین چہاں و سنگ است کردند و بندی دیوار ہا صد گز بود و در مواہب
 علیہ آوردہ کہ از ارتفاع آن شخصت گز بود و بروایت ہر اک طول آن سی گز بود و عرض آن بست گز در
 معالم در سواہ انبیاء آوردہ کہ بعضی از یاران میگفتند کہ اگر این مرض شفا یابیم جمیع بنیرم برای ابراہیم بنیریم
 بعضی وصیت میکردند کہ در حالت بیماری بخیر بنیرم انداختن در آن چہاں دیوار می بعضی از زنان نذر میکردند
 کہ فلان حاجت من برآید بنیرم برآں جمع کنم و بعضی خیال آنسا یہ سات توایب لیسان منیر و خندہ از ان
 بنیرم منخریدند و دنان می انداختند الفصہ بخین نایکاہ بنیرم جمع میکردند تا بالائی دیوار بنیرم پر کردند و چون فلان
 یار بنیرم آتش لکان زدند ابراہیم لعین ایشانرا تعلیم کرد کہ بنیقتن سازند از دیوار نذر نذر و گفت کہ ابراہیم جمع

او را بده اگر نرسد مردم گویند که بیکت پیر این تو نسوخت پس نمرود پیر این خود با و پوشانید غل بگردن
 بند بر دست پایش نهاده و در منجیق نشانند و در آتش انداختند فی الحال جبرئیل با هفتاد هزار
 فرشته در هوا بیست رسید گفت اگر خواهی تا یک پر بر آن آتش زنم و او را دیکه محیط افکنم گفت
 خدایتعالی ترا چنین فرموده است گفت نه گفت آن کن که خدایتعالی فرماید جبرئیل گفت هل لك
 من حجة ایح حاجت داری گفت اما الیك فلا حجة دارم حاجت من آنست که تو را بگویم حاجت
 داری نخواه گفت حبسی من سوادى علمای محالی حاجت من آنست که تو را بگویم حاجت داری نخواه
 گفت ای سوادى الله درست بود و حق تعالی فرمود یا نارا کونی برودا و سلاما علی ابراهیم
 ای آتش باش برودت و سلامت بر ابراهیم این عباس گفت اگر نه گفتی برودا سلامت ممکن بود که ابراهیم از
 سزایش در عالم آتش برود که هر چه بیک در میان آتش سستی میکرد و گذر خد که آن از پی نفخ و
 افروختن آتش بود این سبب سوزنا صلی الله علیه و سلم بکشتن آن فرمود انقضه چون ابراهیم با آتش
 غل و جامه نمرود بسوخت و هیچ سبب بودی رسید و فرمان حقتعالی آتش سوزید و چشمه آب شبنم پدید
 آمد جبرئیل علیه السلام فی الفور سختی از بلور و حلهای پستی آورد و بوی پوشانید و گفت از قدرت خدا
 تعالی تعجب کنم اما از صبر تو مرا عجب آید که برای حقتعالی از کسی حاجت خواستی و چو بهای آن درختان
 که باره سوخته بودند هم برین فرو بردند و شاخهای سبز بر آوردند و میوه داشتند و از چهار گوشه
 تخت زر گس و منبشه و مید و در لوانی آورد که روایت کرده اند که ابراهیم گفت بنده ام من هرگز خوش عیش
 نزد با نعمت ترا از روزی که در آتش بودم و نمرود و مطر و دیر مناره رفته نگاه میکرد چون او را با این حالت دید
 گفت و بیفای من ضلع شد پس شگهار و منجیق نهاده می انداختند و آن شگهار و منجیق می انداختند و در یکجا
 جمع شده همچو باران می بارید تا آنکه همه آتش را میسوزید و بر بام نمرود بر آن مناره بود و گفت ای ابراهیم
 میگو خدایت که تو داری که ترا در میان چنین آتش نگه داشت و نفی عالم و مواهب علیه و ده که چون ابراهیم
 میان آتش نمرودی فرو آمد فی الحال غل بند و بسوخت و روحی او گل نسیم در میزد و چشمه آب شبنم پدید
 و هفت روز و خطره آتش بماند و نمرود و مطر و در بالائی قصر پدید که ابراهیم با غل خوش و بکشتن شسته است با ملک
 انطل سخن میگویی که ملک انطل و صوت ابراهیم بودند که برگرداگر و از نشان آتش شعله میرند نمرود و او را داد که با
 ابراهیم خدایتعالی که تو که قدرت برین مرتبه دار و میدانم که بزرگ خداست و گفت آنی تا بیا و او فریاد می کرد
 فرمود که خدایتعالی آن فریاد تو قبول نکند و ای که بکشتن خویش با شتی در خیر آمده که نمرود و چهارم نمرود و بانی نمرود

ابراہیم گرفت و مے آرند کہ تا چند روز بجکس مارند و تہہ پیر میکرد کہ مسلمان شود لیکن ایمان بادشاهی زبان
دارد و چون مردم کرامت ابراہیم را دید ہر کراختنغالی خواستہ بود پیش آمدہ ایمان آورد از ان جملہ
یکے دختر نمرود و مرد و بود و درین وقت ابراہیم علیہ السلام شانزدہ سالہ بود و معارج النبوت آوردہ کہ چون حق
تعالی آتش نمرودی را برابر ابراہیم سر نمود بسلا متش از ان ہلکہ بیرون آورد بسیار می از بندگان
کہ مؤید بودند من عند اللہ بان حضرت ایمان آوردند یکی حضرت لوط علیہ السلام برادر زادہ ابراہیم
و لوط بن ہاران بن تاج کہ آورہ باشد ختنغالی اورا نیز بدلت نبوت مشرف گردانید و دیگر سارہ
خاتون بود دختر عم ابراہیم علیہ السلام و سارہ بنت ہاران اکبر رخ آذر عم ابراہیم علیہ السلام ہاران کہ
پدر لوط علیہ السلام برادر ابراہیم علیہ السلام باہارانی کہ پدر سارہ بود عم ابراہیم علیہ السلام و اسام موافق بود
دیگر بعضہ خاتون بنت نمرود کہ با عقل و زراعت بود و در آن وقت کہ ابراہیم علیہ السلام را در آتش
انداختند او بمیالغہ بسیار از پدر اجازت گرفت تا بریندی خانہ کہ برای اشرف ساخته بودند بر آید
و از حال او و قوت نماید چون او را دید کہ در میان آتش ازیرائے او گلستانے ترتیب کردہ اند و نیاز
او را بر بالائے تختی بہشتی بر آوردہ گفت یا ابراہیم علیہ السلام چرا چال است کہ آتش ترا اصلاً نسوخت
بلکہ فروغ کار و رونق بازار تو بان برافروخت ابراہیم علیہ السلام گفت من کان فی قلبہ معرفۃ اللہ
یجہد النار سارہ عرضہ گفت اگر اجازت فرمائی در این آتش نزدیک تو آیم گفت بگو لا الہ الا اللہ ابراہیم
خلیل اللہ بعد از ان قدم در آتش نہ ایچ پاک مار پس از قصر فرو آمد و آواز بر آورد کلمہ توحید گویان خود را
در آتش انداخت بیکبار آتش در زیر قدم او فشرہ گشت تا خود را تروا ابراہیم علیہ السلام رسانید و با حضرت
ایمان تازہ آورد و از انجا سلامت بطرف پدر مراجعت کرد چون پدر را مان ایمان آن نینسر مشاہدہ کرد و
دید تعجب و تعجب افزود لیکن از ترس ملامت نقصان ملکیت بڑین باطل خود استمرار نمود و دختر را برابر تاد
ولالت کرد و آرزو می شفقت و نصیحت فرمود و دختر ملتفت نشد دیگر بار تحویل نمود متاثر نگشت
تا رائے ناصواب آن بد اختر شوم منظر یہ آن فرسار گرفت کہ آن پاکیزہ سیر را باشد عذاب
معذب گردانیدہ و بفرمود تا او را در سیاست گاہ زندان مستلقی در آفتاب سوزان بچھار
میخ آہنی دست و پائے بر دوختند و آتش محنت و بلا بر جان آن فرزند ارجمند درویند
برافروختند حق تعالی بحبر ریل علیہ السلام و حے نمود کہ اسے حبس ریل
کنیز کہ مراد ریاضت و دشمنان او را بر آورد نزدیک خلیل اللہ علیہ السلام فرستاد

۱۲
قصہ خاتون دختر ابراہیم علیہ السلام
در عصر طوفان بہشت نمرود و در روز جزا

جبرئیل علیہ السلام از آن محکمه دانید و نزد خلیل شد علیہ السلام رسانید با ابراهیم و دخترها و مسافری بجا همراه بود
بعد از آن ابراهیم علیہ السلام او را به پسر خود مدین بجای آورد و دخترها را آن دختر نیک اختر را از مدین
بست و فرزند بطناً بعد بطن داد که همه بر سر نبوت نشسته و الله الموفق. القصه چون ابراهیم علیہ السلام ملک
از آتش برین آمد و جمعی با و ایمان آوردند این قصه افوا که عالم افتاد و بتدریج در ولها قرار میگرفت و اعلام
اعلام دین اسلام روز بروز ترقی می گرفت و در این معنی تغییر کلی در باطن در می آمد تا
روز ابراهیم در خلوتی طلبیده یا و گفت که بواسطه دعوت تو باین دین محدث خلط در امور مملکت
من پیدا شده اکنون بر خیز و با صاحب دتا بجان خود ازین مملکت بیرون رو که پروردگار تو بحفظ
جانب تو و کفالت تو معین و ناصر تو خواهد بود ابراهیم این معنی قبول نمود و از اقلیم بابل بشام
هجرت نمود و روایت است که چون ابراهیم علیہ السلام مردم را دعوت بنمود و از نمرود و و نمرودیان
دشوار آمد قصد قتل او کردند و بعضی گفتند قتل او میسر نخواهد شد چنانچه سوختن او نشد و صواب
آلت که او را از مملکت خود اخراج کنیم چون ابراهیم علیہ السلام این معنی از قوم خود دریافت
لوط و ساره خاتون هجرت متفاوت چون منزله بیرون رفتند امر حق تعالی آمد که ابراهیم را
خاتون را به نکاح خود در آرد گویند اول وحی که با ابراهیم در آمد این بود و الله اعلم و ساره حسن کمال
جمال بود چنانچه در بعضی روایات آمده که حسن یوسف دو دانگ حسن ساره خاتون گویند که و
بصوت حور عین بودا تفاوت همین بود که بر او حلهای مئی هشتی نبوده و پاکی از حیض نداشت و مقدر
بود که همه عالم حسن دیگری بعد از آن ابراهیم علیہ السلام دراز گوشه به بست و درم خریده ساره خاتون را
بر آن سوار نمود و ابراهیم در نیوقت سی و هشت ساله بود میفرستند تا به حیران رسیدند روزی چند آنجا اقامت
نمودند و از آنجا بمصر رحلت کردند و بعضی گویند ساره دختر ملک حیران بود در آن وقت که ابراهیم علیہ السلام
بجانب حیران رحلت فرمودند او را بنکاح خود در آورده و الله اعلم و صاحب کشف در سوره عنکبوت
آورده که ابراهیم در نیوقت هفتاد و پنج ساله بود و در همین سال این و متعال سمعیل علیہ السلام را بگو
ارزانی فرمود از بی بی هاجر که کنیزک ساره خاتون بود و در قصص الانبیاء آورده که ساره دختر پادشاه
بود که ابراهیم در راه خواستگاری او نمود آنچنان است که چون خدا تعالی او را از آتش نمرود و نجات از زانی
فرمود و به بشام نهاد و در راه به شهر می رسید که مران جا بهای نیکو پوشیده روی بمیدان می نهاد از ایشان
سبب پرسید گفتند پادشاه ما دختره دارد که بخوبی بنیظیر عالم است هر چند پادشاهان اطراف بسویت او نخواهند

قبول نمیکنند و میگویند که همه به بنیم هرگز ایندکنم و بگز نیم او شوهر من باشد بهفت روز است که مردم بصحرا
میروند همه را می بیند ایامی کس را اختیار نکرده حضرت ابراهیم نیز همراه ایشان رفت و رسید آن
بگوشه نشست آن دختر بهفتاد کنیزک نقاب بر روی کشید و ترجیح زرد به جواهراتش بدست گرفته آمد
گرمی آن میگشت چون نزدیک ابراهیم علیه السلام رسید نور محمد صلی الله علیه و سلم او مبین بود بر جمال
و عاشق گشت و آن ترجیح در کنار و انداخت و رفته بر تخت نشست پس ابراهیم علیه السلام را
پیش پد آورند و بدتر کرد و گفت نیکو شو هر یافتی و لیکن چه سود که مرد مسافر است بعده بزرگان
شهر جمع شدند و عروسی او کردند و آن دختر ساره خاتون نام داشت بعد از آن ابراهیم علیه السلام قصد
شام کرد و ساره خاتون از پدر خود رخصت گرفته همراه و کشیدند که در مصر بادشاه است ظالم که مردم
رامی آزار و باز نان میبلست تمام دار و ثا بحدیکه هر نفع عروسی میکنند اول پیش او برند و در راه با مردم نشانند
تا از هر تنگ بانه ستانند هرزبیکه در کاران پیش او برند که اول او را شاید و خوشش آید
نگاه دارد و الا گذارد ابراهیم را از آن چاره نبود و خواست که صندوق سازد و او را در آن اندازد و درش
را بفصل محکم کند پس چنان کرد چون با جداران شاه می آمدند و خواستند که صندوق بکشانند تا دانند
که چو متاعیست گفت این را بکشانید و هر چه خواهید بشاب هم چون این شنیدند برکشاد آن بسیار
حریص شدند آخر او را کشادند و زنی را دیدند که حسن جمال بود او را در پیش پادشاه بردند فرمود تا ویرا
بجایم برونند و جامه های نیکو پوشانیدند و معطر و مطبب گردانیدند و در خانه آن پادشاه آوردند
حق تعالی بفضل و کرم خود حجاب از پیش چشم ابراهیم برداشت تا هر چه میان او و ساره خاتون گذرد
معاینه کند چون دست بطرف او دراز کرد دست و خشک گشت بر پائین خواست تا نزدیک و
رو تا بزانو در زمین زور رفت تو به کرد و به شد و پایش زمین برآمد چون بر و قصد کرد چشمش کور شد
باز تو به کرد و به شد باز چون چشم پر و باز کرد طاقت نیاورد و هفت اندام و خشک شد تا بینا گشت گفت
ای زن عاکن تو به کردم گفت این ازین نیست از شوهر نیست که او دوست خداست پس ابراهیم طلبید
و گفت مرا بجل کن که تو به کردم فی الحال جبرئیل علیه السلام گفت از و رضی نیاید بود تا آنکه از جلال ملک خود برآید
ابراهیم گفت خدا بتعالی چنین میفرماید پادشاه هر چه داشت تسلیم ابراهیم نمود همه و نیمه کرد و نیمه برای خود نگه داشت
و نیمه برای پادشاه گذاشت دعا کرد و سرعت به شد آن پادشاه یک کنیزک آورد و خود بر و نیکو خودی بر ساره
خاتون کرد و گفت ازین این کنیزک را بیا از خویشان شماست هر که قصه و میکردم اندام من خست گشت تو میکردم پیشم

اکنون این را بنویسیم که در حق تو ظلم کرده ام مرا بجل کن کذا فی التفسیر بدی در بحر الموانح آورده که در خانو
 را کنیز کے داد بگفتن با اجرک یعنی این اجرت است زبان کشا چون کنیزک را در خانه آورد با جره نام
 کرد آنگاه رویش نهادند سارہ خاتون احوال خویش پیش ابراهیم می گفت او گفت غمناک مباش
 که حق تعالی حجابها از پیش چشم من برداشت تا هر چه کرد و دیدم و هر چه نوگفتی شنیدم سارہ خاتون
 خوشحال گردید و آن کنیزک را که با جره نام بود با ابراهیم بخشید چون به بیت المقدس رسید جبرئیل علیه السلام در
 رسید گفت که چشم بر زمین افکن تا بجاییکه نظر مبارک تو افتد نعمتها پدید آید ابراهیم علیه السلام نظر کرد و خداوند تعالی
 آبهای روان پدید آورد و درختان پر میوه گشت و آنجا قیام کرد و سبله هر جا رسید نیکو سرشته اگر دوزخ
 بود گردد بهشت و مرا آنجا می شریعت آموزت و جبرئیل سنگی از بهشت آورد آنجا که بیت المقدس
 است نهاد و گفت این قبله است قبله انبیائی که بعد از من پدید آیند و قولہ تعالی و قد مکروا مکرمهم
 آنچه در معالم التنزیل از علی کرم الله وجهه و رضی الله عنه نقل فرمود این آیت در قصه نمودن جبار است
 که چون سلامتی ابراهیم علیه السلام از آتش مشاهده کرد و گفت بزرگ خدای دار و ابراهیم علیه
 السلام که او را از آتش بر داشتند من میخواهم که بر آسمان برآیم و او را مشاهده کنم اشراف قوم
 او گفتند که آسمان بقایت ارتفاع دارد و رفتن بروی حالت نشیند و گفت تا صرحت یعنی
 مناره ساختند بدت سه سال بقایت بلند و چون بر آنجا رفت آسمان را همچنان بلند دید و روز
 دیگر آن بنا یافتند و در مواهب علیه در تفسیر آیت قد مکروا الذین من قبلهم فاتی الله بدنیامهم
 الایة آورده که بعضی بر آنند که مراد ازین بنا قصر است که آنرا نمود و مردود بیابان ساخته بود و ارتفاع
 آن پنج هزار گز بود و گویند دو فرسخ و در معالم نیز آورده دو فرسخ و عرضش آن بود که بر آن برآید
 و مشاهده امور آسمانی کنند و بر خدا سئو ابراهیم مطلع شود و با وی مقابله کند بعد از اتمام آن قصه با وی
 از مذهب بیت الهی و زبان بنی اسرائیل بر کند خراب گردانید و در تفسیر ثعلبی معالم التنزیل آورده که
 سر آنرا دریا افکند باقی بر خانه نمود و بیان افتاد و از می هیب ازان پدید آمد زبان قوم باطل
 شد یعنی بهم برآمد و سخن ایشان مختلف گشت و وجه تسمیه آن شهر که کوثر نام داشت بیابان نیست
 و حجر بر طبری رحمة الله تعالی آورده که زبان همه مردم زبان نمود و سریانی بود چون سقوط صرخ نافع شد
 و زبانها مردم اختلاف پدید آمد و هر قومی زبانی سخن گفتن آغاز کردند و هیچکس از قومی زبان قوم دیگر
 نمآشت فهم آن نتوانست و هفتاد و دو زبان جهان پدید آمد و قصه در معالم التنزیل آورده که چو صرخ پانی در مقام

بجزه خاتون نام مادر حضرت اسماعیل علیه السلام ۱۱

صلا گویند نام شهر نیست ۱۲

و خلق بسیار ہلاک شدند و مرد و مرد و خشم گرفت و گفت یا آسمان من یا خدای ابراہیم کہ منارہ مرید گنبد
 جنگ کنم پس چہار کس را پرورش داد تا قوت تمام گرفتند و صندوقی چہار گوشہ ساختند و ریختے فوقانی
 و دیگر تختانی در و آلاستہ چہار مردار بر سر نیزہا مکروہ اطراف صندوق برتن کر گسان بستند ایشان از
 غایت جوع میل رجوع بہا لا کردہ جانب مردار پرور نمودند و صندوق را کہ نمود و بایک تن دیگر در آنجا نشست
 بود بھوایر و ند بعد از شبانہ روز فوقانی کشودہ نگاہ کرد آسمان را بہمان حال دید کہ بر زمین میدید بہ فبق
 خود را گفت تا در تختانی بکشد و گفت نہ کہ تا چہ می بینی آن گاہ آنکس نگاہ کرد جواب داد کہ غیر از آن چہ
 نمی بینم بعد از شبانہ روز دیگر باب فوقانی بکشد و وہمان حال بود کہ روز سابق مشاہدہ نمود رفیق سے کہ
 باب تختانی بکشد و بجز تار یکی و دو چپک نہ مشھو بنمود و مرد و مرد و نیزہ نیزہ را یا مردار سرخون کرد و گسان
 را میل زیر کردند و در وقت فرو آمدن آواز حبیب اینچہ کر گسان ظاہر شد نزدیک بود کہ کوہ ہا
 از ماکن خود را بکلی کردند و در منتخب حیوۃ الجوان گفتہ کہ کس جانور نیست کہ از ہمہ مرغان عظیم الجثہ
 و سر بلع الطیران است بہر نہ کہ بیک زاز مشرق بمغرب میزد ہم در قصص الانبیاء آوردہ کہ چون داعیہ بشر
 پیدا آمد ابلیس لعین تعلیم نمود تا چہار کس را آوردند و پروردند و بیک صندوقی راست کردند و یک شبانہ روز
 اینہا را اگر نہ کردند از ان بعد آن چہار کس را در زیر چہار رکن آن صندوق بستند و از بالا سے سر
 کر گسان گوشت آویختند تا اینہا قصد گوشت کنند و بسو بالا روند خود بایکے از خواص در میان نشست
 و کر گسان صندوق را گرفتہ پر داز آغاز کردند بعد از سر روز دیگر در زیرین صندوق بکشد
 ہمہ روئے زمین چون آب دیدہ پس در دیگر کہ بطرف بالا بود کشود و تیر در کمان نہاد
 نما صگہ گفت تیر بکدام کس خواہی زد و گفت بخدا می گفت این خدا نیست کہ کس را مقہو سازد
 نمود و مطر و بروئے خشم نمودہ اورا نہ ہوا بینداخت حقتعالی اورا بہشت برد پس نمود
 مطر و تیر بطرف آسمان انداخت حقتعالی اورا بخون ماہی آلودہ نمودہ پیش نمود و مطر
 آورد و نمود شاد شد و گوشت کہ بسوئے بالا بود زیر آورد تا کر گسان قصد پایان کردند چون بر
 زمین آمد باز ابراہیم پیش و سے رفت و گفت ابراہیم آگفت من خدائے ترا شتم
 اینک تیر خون آلودہ بین ابراہیم نمود خدائے مارا کس نتوانست کشت گفت
 شکر خدائے تو چہ انت گفت شمار شکر او کسے نداند غیر از و سے کہ ما بعلم حیوۃ
 دیک آلاہ نمود و گفت من شکر خود را جمع سے کنم تو نیز شکر خدا را جمع کن تا جنگ کنم و نمود و نمود

تمام سپاہ خود را بجا کرد و زمین فرود آورد و ابراہیم علیہ السلام مناجات کرد کہ اے خدا بیچون این ملعون
 جنگ تو آمدہ اور ہلاک کن پس ملائکہ را فرمان الہی رسید کہ یک سو را از کوفہ قاف بکشائید و بعد ہر
 سو ایک پیشہ و پشتہ پیشہ با جمع شدہ چون ایسے در ہوا می آمدند ابراہیم میگفت اینک لشکر خدا تعالی
 رسید پس نمرود و مردود گفت تا علمای بر پا کنند و کوس ہمارا فرو کوفتند و آدمیان خروشانند و بوقھا
 در میدند تا لشکر پیشہ لا متفرق گرد و فائدہ نکر د و بر سر ہر ساری پیشہ نشست و بجز ہر مہم ستر
 گوشت و رگ اورا می خوردند و یک ذرہ در اتمام اینہا زیادہ نمی شد و در میان پیشگان مہتری بود پائے
 لنگ از ہر عضو یکی داشت و یکے نہ داشت از خدا تعالی درخواست نمود بار بار ہلاک نمرود و مردود
 بفرت تا لعین را ہلاک کنم آن لعین برگشتہ بکوشک خود آمدہ تفکر میکرد کہ آن پیشہ لنگ بید نگاہ تا تو
 و نشست و می زن خود گفت ازین قسم جانوران بودند کہ لشکر را ہلاک کردند و اما ایشان کے را
 نتوانستم کشت آن پیشہ فی الحال از راہ بلخی در سرے درآمد و منظر اورا میخورد و او بخود می تحسید
 و علاج او نمیدید سے سوی او خصمے کہ تیر انداختہ پیشہ کارش کفایت ساختہ اگر کے چیز بر سرے
 زوی اورا آسودگی دے داد و بعد از چہل روز بامر الہی باز ابراہیم پیش نمرود و مردود رسید و گفت
 بگو لا الہ الا اللہ ابراہیم رسول اللہ گفت کیست کہ گواہی دہد کہ خدا تعالی یکے است تو رسولی پس چہ
 در خانہ بود از فرشتہا و سلاحہا و غیرہ ہمہ زبان فصیح و بیان صریح گفت لا الہ الا اللہ ابراہیم رسول اللہ
 گفت ہمہ ہمہ را بخورید و در دریا افکنید باز گفت اکنون کہ گواہی دہد یوارا و متونہا در انیسر بیگانگی خدا
 گواہی دادند گفت تا اینجا انیسر کنند و سوختند گفت این مان کہ گواہی دہد گفت جامہ کہ بر تن تست
 نیز چنین گفت تا اینجا را نیز کنند و سوختند گفت این زبان کہ گواہی دہد نیز میل علیہ السلام کہ گفت
 یا ابراہیم کاوان بوقت مرگ از خدا منبرند ایمان می آرند اما و می کافر ترے شود فی الحال پیشہ از راہ
 بیسی و بیرون آمد و نمرود و مردود جان داد و روائست کہ اورا خادمی بود کہ چوبی بر سر می میدتا اورا قرار
 آرام شد تا آنکہ چہل شبان وز گذشت و عاجز گشت یک نوبت بر سر می زد سرش و نیم شد و در ساعت
 بمرد و آن پیشہ چون مرغی شدہ بود بر آتش پرید و برفت در لیا بآوردہ کہ حقتعالی نمرود را مبتلا کرد ایند
 یہ پیشہ کہ در پینی اورفت و در اقم الدماغ جائے گرفت و بزرگ شد و چہار صد سال آنجا ماند و درین مدت
 پیوستہ مطرقہ بر و میزدند تا فی الحال آرام میبافت چنانچہ بزرگوار شیخ فرید الدین عطار فرمود
 نیم پیشہ بر سر دشمن گذاشت و بر سر او چارہ سالش گذاشت چون بد حکمش ضعیفی را مدد سلطنت خصم می کردند

بعد از آن مردم از قوم نمرود مانند و بودند و با ابراهیم علیه السلام می نشستند و در راه اکثر مردم شهر
 بوی ایوان آوردند **فصل سوم** در ولادت اسمعیل علیه السلام در خواب نمودن ابراهیم را که فرزند خود قربان
 کند قوله تعالی واذ قال لبت وجعل هذا بلداً آلایه و تفسیر اینست و غیر آورده و در تفسیر بدی قریب همین
 مضمونست که چون ابراهیم به بیت المقدس آمد و سارو خاتون نیز در آنجا بود و بعد از مدتی از ماجر رضی الله عنهما اسمعیل
 علیه السلام متولد شد و درین وقت از عمر حضرت ابراهیم نو و دو سال گذشته بود سارو خاتون بغیر تنه افرو و دو گفت
 نمیتوانم دید که ماجر را فرزند باشد مگرانی میباید که ایشان را بجائی رسانی که میوه آبادانی آنجا باشد قبول علیه السلام
 درآمد و گفت همچنان کن که سارو خاتون میگوید پس ماجر اسمعیل را گرفته ران گشت و در زمین که اکنون مکه معظمه است
 ایشانرا گذاشت و در آنجا آبادانی نه بود نه آب گفت من یازمی آیم بادن یان دیده گردان میسوی شام آورد و کار
 محنت ذراق بسری چون ماجر نشسته گشت هفت بار بر سر کو صفا آمد و رفت و آب نیافت بعضی گویند که از نیست
 گشت که حاجیان هفت بار طواف صفا می کنند چون گویند روی متغیر شد اسمعیل باشد خود زین می یابید حق تعالی بفضل
 خود چشمه آب جاری نمود که آنرا زمزم گویند پس از آن آنجور که یک سنگ برداشته و در پیش او را به بست پس ناگاه از راه قافل
 پیدا شد که طلبت نمودند و صلاً آنجا ندیده بودند پیش ماجر آمدند و گفتند تو کیستی او جمله احوال خود با ایشان
 گفت ایشان گفتند اگر ما را در آنچه شریکی کنی ما را در شیر شریک زیم بر دانی گفتند اگر گویی اینجا چنده باشم
 و در هر یکا تراده یک بدیم و قبول نمود پس مدتی آنجا ماندند بعد از روزگار ابراهیم از روی بدین اسمعیل شد
 از ساره خاتون اجازت خواست که میخواست سفر چندین روزه اختیار کند و اسمعیل را به بنیم ساره خاتون گفت
 بشرطیکه چون آنجا رسیدی از شتر فرو دینی و می قبول کرد چون نزدیک سید ماجر او را زد و دید فی الحال
 با استقبال آن فرخ فال آمد و ایشانرا آورد و گفت از شتر فرو دانی تا سرت بشویم گفت با ساره خاتون
 عهد کرده ام که فرو دینم و بر سوار می بشما ملاقات نمایم پس ماجر هجده سگ آورد تا ابراهیم بجای نهاده و سگون شد
 نیمه از مگوئی بست بعده آن سگ بطرف دیگر نهاد تا او پای دیگر بران نهاد و نیمه باقی نیز بست
 و اسمعیل را دید بزرگ شده خوشحال گشت هر دو قدم ابراهیم در آن سنگ دو شد اکنون مصلی حاجیان آنجا
 است که آنرا مقام ابراهیم میگویند و ایشانرا دوا کرده پیش ساره خاتون باز آمد و عبادت مشغول گشت
 گویند چون عبادت استادی آواز جوش دل نایک گرده میرفت همان خانه ساخته بود خالق امر را دعوت
 می کرد و طحام مینه او شرف مردی بخواست و کرامت بسجود هر لاین و ندارد و مدتی زود بود
 و تفسیر معالم دیگر المواجه در این قول تعالی و جعلنها لک مناسبتاً و از این نقل کرده

که چون ابراهیم با جبره اسماعیل را در مکه گذاشت و مراجعت نمود مدتی بر آن گذشت تو هم جبره این جا
 ترول کردند اسماعیل علیه السلام بزرگ شد و از میان ایشان ختنه نکاح کرده و جبره علیها السلام ازین
 عالم رخت بر لبست بر حمت حق پیوست باز ابراهیم از ساره خاتون اذن گرفته بودی مکه معظمه رفت اسماعیل
 در خانه نمود زن چون ابراهیم را شناخت بعبادت ضیافت و اکرام و اعزاز او پرداخت حکایت
 شکایت از عسرت مشیت پیش آورد چون زمانه گذشت ابراهیم باز گشت و گفت اسماعیل را ازین
 سلام رسانی و بگوئی که آستانه وجود بگردانی چون اسماعیل علیه السلام آمد بفرستادی پدرش محمود و
 استفسار کرد زن او و آنچه گذاشته پیش او گفت از وی هیچ تحقیق همه احوال گفت اسماعیل علیه السلام گفت
 که او پدر من ابراهیم بود که مرا به تبیل زن امر و موه پس آن زن گذاشت و زنی دیگر از آن جماعت خواست
 که خانه او بسیار است سال و گریه ابراهیم به اجازت ساره خاتون بکه معظمه باز آمد اسماعیل در خانه نیافت
 زن جدید اسماعیل تحیل به خدمت ابراهیم علیه السلام و شافت ابراهیم علیه السلام از احوال ایشان پرسید
 اظهار وسعت مشیت و شکر گذاری نصرت باری زبان جاری ساخت و گفت لطفت نمایند و فرود
 آیند چون ابراهیم علیه السلام با ساره خاتون عهد کرده بود که از شتر فرود نیاید زیاده از پیش احوال توقف
 بمکند و در نیاید پس زن به خطیم تمام طعام پیش آورد و گفت باشید تا اسماعیل بیاید و حق خدمت
 شما و اکنه ابراهیم زبان بدعا بکشد و دل بر بازگشت نهاد و گفت اسماعیل را بعد از سلام از
 من بگوئی که آستانه که داری محافظت آن لازم پنداری زن او گفت باری سر بشوید و غبار
 سفر از روی و سر و در کنید پس سنگی را برداشت و در زیر پای راست او گذاشت و نیمه سر
 او شست بعد از آن زیر پای چپ او نهاد و نیمه باقی را شست اثر هر دو پای او در آن سنگ
 ظاهر گشت گویند نقشی که در آن سنگ مشق شده است بمقام ابراهیم است انقصه چون اسماعیل به خانه
 رسید بپس پدر خود رسید از زن احوال پرسید او گفت بی رسیده بود این چای من پر روشن نیک
 ترین مردمان در حق تو و چنین چنان گفت و باز رفت اسماعیل گفت آن ابراهیم بود که مرا بگذاشت
 تو امر نمودم در معالم و در سوره و الصافات آورده و از محمد بن اسحاق نقل کرده که چون ابراهیم علیه السلام
 خواست بر ابراق می نشست اول روز از شام می برآمد و نیمه روز مکه معظمه میگذاشت و از آن روز
 از مکه معظمه برآمد شب شام پیش اهل خود می بود و درین مفسران اختلاف کرده اند که آن فرزند
 که بفرمان وی ابراهیم علیه السلام را امر شد اسماعیل بود یا اسحاق اما صحیح تر آنست که اسماعیل بود آن چنان

کہ ابراہیم علیہ السلام خواب دید کہ اورا بگفتند بر خیز و قربان کن یا مادہ دولت نتر قربان میکرد و تا شب
 ہم بخین خواب میدید و هر روز و دیت نتر قربان میکرد و شب چهارم خواب دید کہ گفتند بر خیز و قربان
 را قربان کن خواب پیغامبران بمرتبه وحی است یا مادہ از سار خانوں اذن خواست رد بگفت نہاد و پیش
 ہاجر آمد اسمعیل در بحالت نہ سالہ بود و روانوار التضریل مارک و سورہ والصدقات گفتہ کہ پیروہ سالہ بود
 و در عالم التضریل آوردہ کہ قبول بعضی ہفت سالہ بود پس ابراہیم گفت یا ہاجرہ گفتہ اسمعیل را نشان
 کن گیسوانش را بعین مشک بپاش سر و چشم او بکشت جاہلانی نیکو پوشانش کہ جائے معانی میرویم
 او چنین کرد و ابراہیم کار و ای دوستی را آیتین بمعاد و روان شد و اسمعیل در عقب و میرفت ابلیس
 بعین پیش ہاجرہ خانوں آمد گفت چہ ترا میسر و کہ بگفت یسج پر یگناہ پس خود را نکشد گفت خدایتعالی
 او را فرمودہ است گفت سحر ترک رضائی خویش کنم و رضائی دوست چہ پس پیش اسمعیل آمد و گفت پدر ترا
 بکشتن میبرد و گفت یسج پر پس را نکشد گفت خدایتعالی چنین فرمودہ است گفت جان من فدائی او
 باز چون پیش ترا آمد پدر را گفت ای پسر کجا میبری گفت بخواب خدایتعالی چنین فرمودہ کہ ترا قربان کنم تو چہ میگوئی گفت
 دوستان خود را شب خواب نکشد تو دعوی دوستی میکنی اگر شب بخفتی این خواب نئی دیدی خواب با دیدہ عاشق چہ کہ
 چشم چون شمع باشد و شمع چہ شہای شفا را خواب نیست بیکفر آن چشم ہایے آیت و گفت یا ابت اقل ماتو من سجد
 انشاء اللہ و گوامین الصابریین و چہ را چہ ترا امر شدہ باید کہ بشتابی کہ مرا انشاء اللہ بعد از صابران میانی
 تا خیر نمکنی کہ مرا ابلیس بر حیم و وسوسہ از راہ می خواہد کہ بر دہی ہر دو بہ سنگ انداختن بسوی ابلیس بعین مشغول
 گشتہ و از اینجا است کہ حاجیان در موضع ہفت سنگیزہ سے اندازند چون بہ نہار رسیدند کہ اکنون حاجیان
 آنجا قربانی میکنند یا ابراہیم علیہ السلام گفت اسے پس چہ میگوئی گفت ہزار جان فدائے فرمان
 خدایتعالی است و در عالم آوردہ است کہ گفت ای پدر تراست و صحبت میکنم اول آنکہ دست پائی من محکم
 بہ بندی کہ مباد و خود را بجنبانم و صبر کردن نتوانم و در گروہ عاصیان باشم یا آنکہ اضطراب کنم و جامہ
 مبارک تو خون آلود گرد و من بہ بی ادبی منسوب گردم و دوم آنکہ دست من بر خاک نہی تا من
 رومے زخم بینم و نور دسے من نہ بینی مباد کہ ہر پدری فرزند می بکشد آید و در فرمان الہی
 تقصیر سے یا تا خیر سے کہ رود و سوم آنکہ چون بخانہ روی سلام من و دعا سے بسیار
 بہا و در نگار من رسائی و جامہ محون آلودہ را بوسے سپاسے تا او را از من یاد گاری
 باشد کہ فرزند دیگر ندارد پس ابراہیم بر لیسان دست و پاسے اوست و حکم کرد

و کار و بر حلق اسماعیل کشید کار و پیچکار نکرد و گفت آپد کار و مایه میباید که حال اینچ و ندر غره را بنحاطر عا طراه
 نهی که بغایت شاد و مانم شعر ازین بهتر نباشد در جہانم بد که قربان خداوند دست جانم و ابراهیم کار و
 راقبوت تمام کشید هم نبرید اسماعیل گفت آپد سر کار و در حلق من فرو بر ابراهیم سر کار و در افرو برد و
 نه که در تنخ در دستند و شد ابراهیم در شمشاد کار و در زمین انداخت کار و به سخن آمد که ای ابراهیم
 آنکه ترا یکبار گفت برو مرا بقتاد و بار گفت که نه و در کشف آورده که خفقتالی از پیش شکل حلقه حلق اسماعیل
 پرید آورد و کار و در از بریدن باز داشت و گفته اند که حلق او میسر بود باز درست میشد آنگاه آواز کشیدند
اللہ اکبر اللہ اکبر لا اله الا اللہ واللہ اکبر واللہ اکبر یا ابراهیم خواب خود راست کردی در مدارک آورده
 که در وقت ذبح جبریل علیہ السلام گفت واللہ اکبر اللہ اکبر اسماعیل گفت لا اله الا اللہ واللہ اکبر و جبریل
 خلیل اللہ فرمود واللہ اکبر اللہ اکبر واللہ اکبر و این سنت در وقت ذبح قربانی باقی ماند و در پانجا حقتعالی
 خدای اسماعیل علیہ السلام گویند فرستاد که رنگ او سیاه و سپید بود و بر وایتی همه تن سپید بود و سر و
 سیاه و در معالم آورده که بقول اکثر علماء مفسرین آن کبشی بود که چهل سال در جنت چریده بود و بقول ابن
 عباس رضی اللہ عنہ چنانچه در مدارک التذکرہ نیز آورده آن گویند قربانی اسماعیل بود که خفقتالی او را
 در فروس اعلیٰ تربیت کرده فدای اسماعیل گردانید و فدایتا بذب عظیم شعر چو نبد بفرمان او بود
 خدایش بکعبان یار و ر بود و اگر ذبح اسماعیل علیہ السلام تمام میگشت این سنت باقی مینماند و مردم
 پسران خود را ذبح میکردند و این سنت را بجای آوردند پس ابراهیم آنرا قربان کرد و اسماعیل را به باجره
 خانون سپرد و باز پیش سارہ خانون رفت و بعد از مدتی جبریل آمد و گفت خدای تعالی ترا سلام
 میرساند و میفرماید که خانه بنا کن که طواف گاہ خلایق باشد گفت کجا بنا کنم گفت روان شوتا ترا معلوم
 شود پس برشته تری سوار شد و ابروی سیاه پیدا آمد که باندازه خانه کعبه بود و برابر او میرفت و گفت
 بهر جا که این ابرساکن شود آنجا بنا کن چون بنیاد کعبه رسید بر ایستاد پس ابراهیم آنجا بنا نهاد و بر وایتی
 طے رسید و باندازه کعبه آمد و بنیاد و بعضی گفته اند که جبریل باز نمود که این قدر خانه بنا کن و در
 معالم التذکرہ در سورہ انبیاء آورده که بقول بعضی خفقتالی با وی برانگیخت تا آنجا رفت گرداگرد بیت اللہ
 از آنجا رفت و بقول امام کلینی در آن ابر مذکور بود و تکلم نمود که یا ابراهیم بر قدم من نه رانیا کن پس اسماعیل
 رنگ مبداء ابراهیم بنامی نهاد تا آنکه تمام شد و تفسیر بحر الموانح آورده که بعضی روایت کرده اند که جبریل
 رنگت آورد و اسماعیل مبداء و ابراهیم می بر آورد و سنگسار نه بیج کوه طور سینا و طور زینا و طور ابنا و جوش

و ضایح بنای کعبه را مرتب کرد و جبرئیل بر ابراهیم را برین آورد که ندائی مژمان بکشد ابراهیم گفت که چو نوع
 ندانم و چه گونه آن ندو در گشت خلق رسانم من کوستان و خلق و اطراف جهان فرمان رسید که از
 تو ند کردن و شنو نمیدن از ما حاصل شود پس ابراهیم بر کوه انقیس برآمد و بر یک سنگ استاده گشت
 آن سنگ مرتفع شد تا آنکه بر همه سنگ بعلو پیوست خدا تعالی زمین را بچو سفره طعام جمع کرد پیش ابراهیم
 آورده بده ابراهیم ندا کرد که ای عجلت مسلمانان خدایتعالی برای شما خانه را راست کرده بنای برآورده قصد
 زیارت آن کنید و حج آن بجای آرید خد تعالی آواز قدرت و ریاست آورد هم سائید همه صدای او شنواید و هر که
 در علم الله بود که حج او را ضعیف خواهد شد یا وجود آنکه در پشت پند یا در شکم مادران بود اجابت نمود بلیه یعنی
 لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ تا آخر بر زبان او گذاشت ازین جهت بیتی گفتن سنت حاجیان گشت تا قیامت عمل بر
 آن واقع شد پس هر که یکبار بیتی گفت یکبار حج میگرد و هر که دو بار گفت دو بار حج میگرد و گفت که بعد
 اتمام خانه کعبه بر ابراهیم گفت منت خدای را که این خانه بدست من تمام نمود جبرئیل آمد گفت خد تعالی میفرماید که این
 پیش من چندان قدر ندارد که در دست آری یا اگر نه راسی کنی یا برهنه را بپوشانی نزد من آن بهتر بود

طواف کعبه دل کن اگر دلی داری	دست کعبه معنی تو دل چه پنداری	طواف کعبه صوت حق از آن فرمود
که تا بواسطه آن دلی بدست آری	هزار گنج عبادت هزار جان کرم	هزار طلعت شبها هزار بیداری
هزار روزه نماز و هزار حج و نیاز	قبول نیست اگر یکدلی بخیاری	بعداد از ابراهیم نذر کرد که بغیر همان

طعام نخورد و قال الله فدا قال ای هی مذهب ادنی کیف فقی الموتی و تفاسیر کرده که روزی ابراهیم گفت خدایا
 آفریننده عالم و زنده کننده و میراننده تویی لیکن من خواهم که مرا بنمانی که مرده را چگونه زنده فرمائی تا یقین من
 زیاده شود و در مواهب علی میگویی که از برای شهنو و کیفیت حیرانین سوال کردند آنکه در اصل احیا و راستی
 بود و در عالم و مواهب علی آورده که ابلیس بعین بر لب یا میگذشت نظرش بر مرداری افتاد که مرغان هوا
 و جانوران دریا و دوان صحرا هر یک از و باره میر بودند ابلیس بعین بانو گذشت خوش شد و جلیلیا فتمم
 کوه نظر آن کج طبع را فریب میتوان داد که آخرین اجزا را متفرقه را از حوصل طیور و جواف سبل
 و معانی ننگان و ماهیان چگونه جمع توان کرد خد تعالی حتی فرستاد خلیل الله که بشاره فلان دریا
 شو که دشمن من دایم مگر ستوده هر شسته زنی بدست آورده خلیل الله میباید و ابلیس بعین جان
 واریه شهنو و قرار کرد ابراهیم فرمود چه محل تحب است هانکس که این ایتم از کتم به هم بفرماید
 آورده بود قادر است که در یا فراره نفر نه جمیعست و ساند اشعار

چون بخوابد باز قايماً ميکنند آنکه داند کوزه کردن از نخست چه عجب ثبات را سازد و درست هم پس حکم
 الهی چهارم که خوسرط و سن زانغ و کبوتر يا گرگس باشد گشت سرنامی اين چهار دوست گشت باقی
 همه را جمع کرده و در دادن بوقت و چهار يا هفت غلوه کرده بر چهار يا هفت کوه نهادند و سر را بست گرفت
 و گفت بيايد باذن الله تعالى ذره ذره گشته بسرايموستند و در دست و باز زنده گشته اند آنکه پيش از
 وجود جان نبخشند هم تواند که بعد از آن نبخشند چون در آورد از مردم بود چه عجب باز گرگ و کبوتر و گوسفند و
 کبک مسواک کرد و استنجا با آب کرد و آزار دوختن پوشيدن شارب را گرفت پيری را ديد و خند کرد و رسم نمائی
 انداخت ابراهيم بود و در مواهب عليه و رده همچنانکه در حال حيات در مهاجرت خانه و بساط دعوت انداخته بود و بعد
 از مافات حال اين هرست هميشه خاص عام از فائده پرفايد و بهره مندانه و نيز آورده که بخت صحيفه بروی
 نازل شد و زجر است که در هشتاد و سالگی خود را به نيشه خفته کرد و پاره احوال ابراهيم در قصه حضرت ط عليه
 السلام بيان ميکرده آيد انشاء الله تعالى باب حکم در قصه حضرت لوط عليه السلام پاره احوال ابراهيم و اسماعيل
 و اسحاق و فرزندان حضرت ابراهيم عليهم السلام و در آن **فصل اول** در قصه حضرت لوط
 و درين فصاحت ذکر ولادت اسحاق و ذکر وفات ابراهيم عليه السلام بدانکه در مدارک التنبيل آورده
 که چون ابراهيم سلامت از آتش برون آمد لوط عليه السلام که برادر زاده او بود نفوس خواهر را ياد برداشت
 بحر الموانح اين عم او بود و نيز ياد اربابان آورده همراه شده بود لولایت شام آمدند ابراهيم السلام به فلسطين
 فرمود و لوط عليه السلام بموتفکة قامت نمود و بميان اين دو موضع مسافت يك شب و روز بود و خداي
 تعالى او را نيز رسالت داد و در بعضي شهرها فرستاد و در مواهب عليه سوره اعراف آورده که با بل موتفکة مبعوث
 شد و آن پنج شهر بود و يکي سدان و آن عظم بدین ايشان بود و ديگر عامه و دمار صابو راه صعود گویند
 در هر شهر چهار هزار و در هر چهار شهر يک آدمی بود و بسندان خلق را دعوت بحد اميکرد و
 بست چند سال در ميان ايشان بود و بخيرات امرين و از فواحش نهي ميکرد و يکي از فواحش بوط
 بود هم در مواهب سوره هوا آورده که علمهای بد ميکردند از لواطت و کبوتر بازمی و صفيه و در مجالس شين
 و بر استخار بر سر راهها نشستن و در قصص الانبياء آورده اند هفت شهر بودند که مردان با مردان و بر و اين
 زمان زمان جمع ميگشتند و راه ميرود پس لوط عليه السلام مدت بست سال در ميان ايشان بود و شريعت ابراهيم عليه السلام
 و امر معروف و نهی منکر و بجهت و کمال ميکردند و قست الامر باک شدند و آنچه است که روزي جماعت ملائکه پيش ابراهيم
 لا يترکند و در حد ايشان اختلاف است و تبين در سوره الذاريات گويد که چهار ملک مقرب بودند و جبرئيل

و میکائیل و اسرافیل و عزرائیل علیهم السلام در عالم در سوخته و گفته بقول ابن عباس و عطا الله فرشته بودند
جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و بقول مجربین که بیست و هشت فرشته بودند جبرئیل علیه السلام هفت و یک بقول
ضحاک و بقول سری بازده و بقول مقاتل دوازده و هم بصورت مهران نیز کور و خوشبو و آمده
بر ابراهیم سلام گفتند قالوا سلاما قال سلام قوم منکون ابراهیم علیه السلام گفت سلام بر شما
گرچه هستند تا شناخته شده یافت هرگز چون شاقو می ندیده ابراهیم در صحت و قامت مرا گویند چه کسی آن
ایده ایشان گفتند ما میهنیم پس بازگشت ابراهیم علیه السلام بجا تنبیل خود و بر جی که ایشان معلوم کردند که
کجا میرو پس گو ساله فریه بریان کرده پیش ایشان آورد ایشان دست بطعام دراز نکردند گفت ابراهیم خورید
گفتند نمیخوریم چون چنین دیدند از آنکه میاد و از آن باشند و قصد می بکنند چه در آن روزگار هر که یا کسی
دشمنی داشتی طعام و می خوردی چون ملائکه از ابراهیم علیه السلام اثر هم مشاهده کردند گفتند مترس که ملائکه ابراهیم
ابراهیم گفت چرا پیشتر خبر نکر دید که من این گو ساله ذبح نمیکردم و از مادر جدا نمیکردم و در مدارک مواهب
علیه و سوره و اللق ادبای آورده که جبرئیل علیه السلام بر مبارک خود بر گو ساله بریان کرده مایه زنده و زود
و جریست قرطه بکنان روی بطرف مادر نهاد و با و پیوست ساره خاتون و در پس انشاده این حال مشاهده
نمود و ابراهیم علیه السلام نیز در آن صحت متعجب شد ملائکه دیگر باز سخن آغاز کردند گفتند بشارت میسریم
زافزندی از ساره خاتون که نام وی اسحاق باشد و ابراهیم علیه السلام در این حالت صد ساله یا صد و دوازده
یا صد و بیست ساله بود و ساره خاتون نود و نه ساله یا صد و دوازده ساله بود پس ایشان نه از راه قدرت بلکه
از راه عادت تعجب کردند که در حالت پیری از ایشان فرزندان بوجود آید ملائکه گفتند خدا بیعیالی قادر است
که بے مادر و بے پدر فرزندی بپیدا آورد چه جایی آنکه از دو پسر دیگر گفتند باری بپاک تو هم بوط علیه السلام مه ابراهیم
هم در مواهب علیه آمده و رسو و هفتی پس ابراهیم را دوا کرد و در وی بموفقیت نهادند و آن چهار شهرستان
بودند در هر یک صد هزار مرد و شصت هزار بود چون نزد یک سده و هم رسیدند که بوط و بوط و نگاه کردند و بر او پدید
که در زمین کاسه می کرد و پیش رفتند و سلام گفتند و چون ایشان را دید غماک و سنگدل شدند از
جهت همانداری بلکه سبب آنکه ایشان را بار و بهای خوش و صورت های دلکش دیدار بدی
و بیایکی قوم اندیشند فقال هذا یوم مصیبت گفت این روز سختی که بر من آورده اند که
میاد که قوم ایشان بد فحاشی کنند و حضرت لوط علیه السلام معلوم نکرد که ملائکه اند بلکه مسافران خیال
کرد و گفتنالی با ملائکه گفتند بود تا لوط علیه السلام چهار نوبت به بر سی قوم گواهی و ایشان را بپاک کنی و بپاک

میهمانان را دید گفت بشمار سید خبر این شهر کار ایشان گفتند حبیب ایشان گفتند لوط را شرم آمد گفت گوئی میهمان
 که بدترین این عالم این قوم اند جبریل میکائیل را اشارت کرد که اینک یک شهادت کرد پس لوط بایشان بشهر
 نهاد چون بدو از راه رسید همان سخن تکرار فرمود چون بشهر درآمد دیگر بار عاده کرد چون بخانه رسید دیگر بار ادا
 نمود و شهادت اربعه موجود شد بعضی مردم که میهمانان لوط دیدند بدیگران خبر رسانیدند باز لوط که کافره بود
 چون این حالت میهمانان باین خوبی دید و که قوم را خبردار گردانید قوم بخانه لوط آمدند و خواستند که بایشان
 فعلی کنند لوط دروازه خانه را بست و نگذاشت که در آیند و دروازه را در آمدند لوط چون این حالت
 را دید ترسید میهمانان گفتند که مترس که ما رسولان خدا ایم و بر آفتاب این قوم آمده ایم جبریل میکائیل بر خود و گواهی ایشان
 و میسر چشمهای قوم گردانید و بر دینی اثر چشم و بینی از رویشان محو گردید و بر آید و در دند که اینها جا و اقامت
 گفتند یا لوط بگو که چشمها و سایر اعضا ما را بگردانید که تو به کردیم جبریل میکائیل بر خود و گواهی ایشان بایید بهتر
 شدند و از آنجا رفتند و گفتند و اگر تو اینهم مراد خود را از میهمانان لوط بستانیم شهر در دل هوس گناه و برب
 تو به زمین نوبه نادرست باری تو به ملائکه گفتند یا لوط تو بابل و عیال خود در پاره از شب ازین شهر
 بیرون رو که علی الصبح باین قوم عذاب میشود و زن خود را که کافره است با کافران بگذار لوط در آن شهر
 شب با عیال و الحال روان شد بوقت صبح جبریل میکائیل بر دای خود را بر زمین فرود آورد و شهر را بایشان
 را برگرفت و در بحر الموح آمده که ایشان را پنج شهر بود و آنرا جمله یک شهر کرد و این کار نبود جبریل میکائیل آن
 شهر گذاشته چهار شهر دیگر برداشت و در دیوار و چنانچه برگردانند و رختی نه خنجر و هیچ حلقه و ری نه لرزید
 و سوسه ایشان از سبودان نه غلطی که گوی در گواره پیدا نشده و چندان بسوسه آسمان برود که
 اهل آسمان بانگ مگان و آواز خروسان شنودند و از آن قوم کسی خبردار نبود و سر فکون کرده بدین
 گذاشت و سنگها بر ایشان بارید و هر سنگی که نام هر کدام آن سنگدان بر آن نوشته بود با و میرسد
 و بعضی گویند که بر کندن زمین در حق آنها بود که مقیم بودند و بر آن کسان که مسافر بودند سنگها افتاد و
 چون عالم از سنگ بار و در عجب نبود که بر سنگ بار و در تفسیر را هر آیه که سنگ بزرگ همچو خنجر
 بود و سنگ خنجر بر قدری بود و آورده اند که یکی ... از ایشان حرم که معطره درآمد و چهل شبان
 روز از آن سنگ که نامزد او بود و در هوا معلق است نداد بهین که از حرم که بر سر آن آمد و بر سر افتاد
 پلاک شد و لوط با اهل و خنده کیش خویش پیش ابراهیم رفت و عبادت خدا مشغول گشتند بعد از آن
 و دیگر فرزندان ساره خاتون متولد شدند و در تفسیر آورده که اسمعیل از آن حق بهیرونه سال کلان بود و نقصه

اجل حضرت ابراہیم نزد یکسریه فرزند از اطلبید و صیتهای نمود اسماعیل فرمود خلیل الله حق تعالی ترا نبوت داد و خلعت بچه دو گفت بپوشه خلعت که بپوش بر دم اول آنکه صدام غم روزی خورد و گفتیم که خود چه خوردیم دوم آنکه بی میوهان طعام خوردیم سوّم آنکه چون دو کار پیش آمدی یکی کار دنیا و دیگر کار آخرت کار آخرت را مقدم میداشتیم بعد از آن جان مبارک بقایطس ارجح سپرد و او را در شام من کردند در لیستان بربیت کعبه الجبار آورده که مدت عمر یکصد و سیصد و پنج سال بود و در معارج النبوة نیز آورده که حضرت ابراہیم نزد هبایل کتاب هفتاد و پنج سال و در معارف مبتدی و ولایت سال تعیین کرده و در اخبار الزمان مسعودی صد و دو و پنج سال گفته و علمای تواسخ قول مسعودی را ترجیح داده اند و علمائے حدیث اتفاق کرده اند بر ولایت سال و الله اعلم بحقیقه الحال

فصل دوم در ولایت حضرت اسماعیل و اسحاق فرزندان حضرت ابراہیم و ذکر وفات و مدت عمر هر کدام آورده
 اند که اسماعیل در هر سال از مکه معظمه زیارت پدرش رفتی و برادران را دیدی باز بکعبه معظمه رجعت نمودی و او را زنی از بزرگان مکه معظمه از و چند پسرا و دختران داد و حق تعالی او را پیغامبری داد و زمین مغرب که آنجا بیت پرستان بودند فرستاد تا ایشان را سجده اینها را خواند و نگذار و تا براه آرد پنجاه سال سمیان بود و ایشان را نوحی اینها را خواند تا آنکه همه مومن گشتند و باز بکعبه معظمه رجعت فرمود و پیغامبر مسل بود و بعد مدتی فوت شد و او را در بکعبه مؤ پهلوی والد پیش آجره قبر کردند و عمر او یکصد و سی هفت سال بود چنانچه در لیسان فقیه از کعبه آنجا نیز روایت مناجح کرده و اکثر علمای نسل می اند و چه شرف که خواجه پیر جهان نبی آخر الزمان حضرت محمد مصطفی نیز از اولاد است

خوشوقت آن پدر که چنین باشدش پسر	شایان آن نصف که چنین پروردگار
آیا از و مکرم و انباز و عزیز	صلوا علیه ما طلعت الشمس و الغمر

و خدا اینها را اسحاق را نیز پیغمبر داد و بابل شام و کنعان فرستادند و دختر هتتر کنعان زن او بود و او را و پسر او یوسف آمد و او را ان عبس یعقوب از ان نامیدند که از عقب عبس آمد و اسحاق در حق یعقوب دعا کرد که خدا یا یعقوب و فرزندان او را پیغامبری ده و عایش مقرون با جابت گشت بعد از اسحاق ذات یافت او را و شام نزدیک خود ساو خاتون من کردند و عمرش صد و شصت سال و صد و هشتاد و دو چنانچه در لیسان فقیه فرموده *

باب دوم در قصه حضرت یعقوب و یوسف و سایر فرزندان ایشان

فصل اول در ذکر ولایت یعقوب و جبرین برادران بر یوسف و عداوت نمودن او را و چاه انداختن آورده اند که یعقوب پسر اسحاق بود و در زمین شام سکونت نمود و نظم و لطیف از و شش میگری داد و بکعبه آنجا نش فرستاد

چو آن فتنه بکنان محل افکند و قتلش و قتلش فرزند و مردم بسیار با و ایمان آوردند و تفسیر معالم موابی علیہ
آوردہ کہ اورا دوازده پسر بود شش از یک تن کہ خالہ یوسف علیہ السلام بود و آنی ہمہ اورا روئیل و شمعون
و لاوی و یافث و یون و شجر است و تفسیر بحر الموان آوردہ دختر خالہ یعقوب بود و لیائی نام داشت دو از
یک سریت دان دان و لغتانی بود و دوازده سریت دیگر دان حار و اشراست دوازده زن دیگر کہ یوسف بنیامین
باشد و آن زن را حیل نام داشت خواہر لیائی کہ گونید کہ مادر یوسف علیہ السلام در وقت ولادت بنیامین
از بن سرائی رخصت بر لبست و بر حمت حق پیوست و یوسف علیہ السلام درین وقت دوسالہ
بود و بہ واسطہ پنج سالہ بود و این از ہمہ برادران و تمام پسران نیکو و خوبتر بود چنانکہ گونید و دانگ
حسن اورا تنہا دادند و یک دانگ تمام برائے اہل عالم از آن خوبی کہ باشد و لبران را و دو بخش اورا
بچہ مردگراں را کمال حشون از اندازہ بیرون و از حد عقل و فکر گشتہ بیرون و یعقوب علیہ السلام خواہر
داشت بزرگتر از خود روزی بر آیدین فرزندان یعقوب علیہ السلام رفت گفت یوسف علیہ السلام بمن
دہ کہ پرورش او کنم پس یوسف علیہ السلام را با و پسر دوازده خانہ خودش بر و یعقوب را ہر گاہ آرزوئے
روئے یوسف علیہ السلام ملشد بخانہ خواہر رسید و اورا دید کہ آنکے سالے چند برین برآمد یعقوب بن و نہیہ خواہر
نیک فرجام گفت کہ من تاب مفارقت یوسف علیہ السلام ندارم اورا بمن باز دہ چوں این سخن باز شنید
بنیامین از فرمانش سر نہ چید یا چون محبت او و یوسف علیہ السلام غالب بود جلد سازی نمود کہ بآن باز یوسف
را از پدر بگیرد پس کمر بندی داشت کہ ابراہیم علیہ السلام اورا پیوستہ بر کمر بستہ کہ کمر بستہ
کہ ہر دیش پستی ہنر دست اندازی آفاق رستی و از دہا سحاق و از وہ خواہر یعقوب رسید اورا در کمر
یوسف بزریر جاسد او پنهان بست کہ اصلاً اورا از ان اطلاع حاصل نشد بطرف پدرش فرستاد و
آوازہ و انداخت کہ آن کمر بند را کسی فرودیدہ و از روئے حکمت دفع تہمت اول زہر کہے می بست
چون نوبت یہ یوسف علیہ السلام در رسید از میانش چست بکشد و در شریعت ایشان چنان بود کہ اگر
کے چپکے فرستد و فرید صاحب کلائی آن در در اعلام خودی سلخت پس از باین بہانہ یوسف را
بخانہ برد و بعد از چند روز وفات یافت یعقوب یوسف علیہ السلام را پیش خود آورد و خاطرش خرم گشت
و اورا از ہمہ فرزندان دست میداشت قال اللہ تعالیٰ قال یوسف لا میر یا ابت الایہ و موابی علیہ
و معالم آوردہ کہ یوسف در سن دوازده سالگی شب جمعه شب قدر بر کنار پدر خود در خواب و ناگاہ سر را بہ از خواب
بیدار شد یعقوب بسیار از او پرسید کہ اے پسر ترا چہ سبب از بعضی منقولہ شد کہ در شبی پیش یعقوب خوابت بود

دخندہ شیرین از لب ظاہر شد ازین مضی شوق دل یعقوب افتاد چون چیم از خواب بکشا و موجب آن
پرسید گفت کہ در خواب دیدم کہ یازده ستارہ آفتاب مانند آسمان فرو آمدند و پیش من سجده
کردند یعقوب دانست کہ یوسف بمرتبہ عالی رسد کہ یازده برادر او کہ ستارگان اشارہ ایشانست
با یعقوب علیہ السلام روجہ او کہ خالہ یوسف است و شمس و قمر کہ عبارت از مادر خالہ است تعظیم کنند و
مگر ہم نمایند چون این خواب برادران یوسف شنیدند بسیار حسد و زیدند دیگر آنکہ در سخن ہمراہی یعقوب
درختی بود پس بلند ہر فرزند کہ ختنہ عالی یعقوب را بنجیدے همان ساعت از اندرخت تازہ شاخ برویدے
و با قزاق برابر سر کشید چون بحد بلوغ رسید یوسف یعقوب آن شاخ را بریدے و عصا کردہ بدست او دادے
غیر از یوسف علیہ السلام کہ بوقت ولادت او شلے از اندرخت نرسے نہال باغ جان بود
از شاخہ کہ با او شاخ چوبین ہمراہیدے پس شبے پنجان با پدر گفت کہ دکان خدایتعالی مرا عطا
و تربیت بفرستد کہ مرا از عہد جوانی تا بوقت پیری دستگیری نماید یعقوب علیہ السلام دعا کرد جبریل
برائے دمی عضلے سبز از بہشت از زیر چہ آورد و ازین سبب حسد برادران زیادہ از حد شد پس
بشورت نشستنیکے گفت اورا بیاید بکشت دیگر و گفت قتل گناہ عظیم است نمیتواند کہ دہلکہ
اورا در بیابانی ہولناک رسانیم کہ از پدر دور افتد و برگ خود ہمیر و بگری گفت این از قتل بدتر است بہتر است
کہ اورا دور بردہ و رچاہے کہ بر سر آبے باشد انکیم کسی از قافلہ اورا برآوردہ و اورا گرفتہ بشہرے دیگرے
آرد ہمہ برین اتفاق کردند و یوسف را فریقند کہ یک روز یا با صحرائے نمی آئی کہ تفرج ثانی گفت اگر
پدر اجازت دہد بیایم پس ہمہ جمع شدہ پیش پدر رفتند و گفتند فصل بہار رسیدہ منبرہ ما از زمین میہ
چہ باشد کہ یوسف را یا با صحرائے نماندیش نماید و دلش بکشا و یعقوب فرمود کہ من بے بہار
رخسار یوسف چون بلبل خزان دیدہ خواہم بود رواندارید کہ شما در گلزار ما باشید و من بخارہ حیران گرفتار
باشم فرزندان یعقوب از پدر نومید شدند پیش یوسف آمدند و از تماشای منبرہ و صحرائے او و گفتند کہ
موسم گل دوسہ و زشب غنیمت شمرید کہ اگر نوبت تالاج خزان خواہد بود یوسف کہ تماشای منبرہ و صحرائے او
شد و با برادران پیش پدر آمدہ التماس اجازت نمود این مقالہ رسان حال بعرض رسانید کہ سیر من در گلزار و تماشای
اگر اجازت شد شہر بہترین باغ دنیا ہے یعقوب فرمود بہتر شمر کہ شما رواندارید و غافل باشید و اگر خورچیدہ ان زمین کہ
شما بریدہ گرگان فرزند میا و اگر کے قندے کند و این از بہران گفت کہ در خواب دیدہ بود کہ بر یوسف گرگ
کردہ ایشان گفتند ماہ کسی گاہ را کاہد ان تنویم پس ابن ابی یوسف یعقوب قنبرہ اقصی رضاہ دل بر حیران نہادہ

بعد از آن بفرمود تا یوسف را سرتن شستند و جامها پوشانیدند و خوشبوی بدن پیراهن که جبرئیل علیه السلام
 با ابراهیم در وقت درآمدن او بآتش نمرودی آورده بود و یعقوب را میراث رسیده بود تعویذ ساخته بر بازوی
 یوسف بست و خود نیز تا در واره کنعان همراه فرزندان مشایعت کرد یوسف علیه السلام را در کنار گرفته
 گریه کنان وداع نمود سه روز و دایع گریه نه در خوردیده بود و طوفان اشک تا بگریبان رسیده بود و گفت
 از رفتن تواند و هی بمن رسید نمیدانم که سرانجام کار بکجا خواهد کشید و بچه چیز خواهد انجامید باری مظهر اموش
 نکستی که من نیز ترا فراموش نخواهم کرد و بر فرزندان در محافطت یوسف مبالغه بسیار فرمود چون روان شدند
 یوسف علیه السلام را گله بر دوش و گاه به سر سر می نشانند و یعقوب علیه السلام در ایشان می
 نگرست و از شوق تفای فرزند ارجمند میگريست چون از نظر مبارک وی غایب شدند و او
 بکنعان رسد و او را بر زمین انداختند و دست جفاکاری می کشادند و گفتند کجا اند آن یازده ستاره
 که ترا سجده کردند که تا اکنون ترا از دست ما بر نماند و میگريست و هیچکس از ایشان را دشنام و ایلام
 نمیکند داشت و پیش ایشان ناله و زاری می سودی نداشت می مهر نماید بدل از گریه جفا کاران را به سینه
 بر تنگ تر وید چه گنه گاران را تا آنکه بچاهی رسیدند که در سه فرسخی از کنعان بود تا حوالی بیت المقدش یا
 در زمین اردوان سرچو تنک بود پایانش کشاده بنفتاد و فرمقت داشت باز یاده می چچی چون گور طم تنگ
 و تیره و تاریکیش چشم عقل خیره چپس و شش بستند در سن میانش محکم بستند و بچاه فرو گذاشتند و دهن
 پیرانش سنگی که بر سر چاه بود در آویخت چون آنرا دیدند پیرانش از بر شش کشیدند و چون بمقدار نیمه
 چاه رسد پدر سن را بریدند از حضرت ملک الله بنطاس هر شبان سده المنته فرمان در رسیدند که
 بخندنی در باب بنده مراد او را در هوا اندازد نگذار که به بن چاه برسد جبرئیل به پیش آنرا که یوسف در تنگ
 چاه برسد او را با چنجه مقدمه خود گرفته بر بالای صخره که در چاه بود نشانید و هم در بحر الموان آورده که گفتند
 که آب چاه تیره و شور بود چون یوسف در و افتاد شیرین گشت و صافی شد و هوام چاه که رسیدن
 یوسف معلوم کردند از سوراخهای خود بیرون آمدن نتوانستند مگر با رفی که قصه کردند و بر یوسف حمله
 آورد جبرئیل با ننگ سخت بر روان مار گشت و نایامت نسل او بکری پیوست و بعضی آورده اند که
 اندران چاه مقدار یک نیر آبی بر بالای آورده بود و در آب سنگ بود و فرمان حق تعالی آن سنگ آب برید یوسف
 بر آن سنگ نشست و جبرئیل آن پیراهن که یعقوب تعویذ کرده بود بکشاد و بر او پوشانید از طعام شراب
 بهشت بوی رسانید و گفت حق تعالی میفرماید نمکین میباش که ترا بر روی ارقعه چاه میسازم و در آن حاتمند

تو گردانم حبر و زبانی خیانت پیشکاران را گرد و پیکار و نیش و زهر و دل ریش و تیر و پست رسام
 نگند پیش سرشت رسام و نیز در بحر الموح آورده که وحی بر یوسف در حالت کودکی بود همچو عیسی و
 یحیی علیهم السلام گویند که درین حالت یوسف دوازده ساله بود یا هفتده یا هشتده ساله و این مدت
 در آن زمان هنگام صبا بودی و پیش از سی یا چهل سال بلاغت رسد و در عالم التزیل آورده
 که برادران یوسف علیہ السلام نیز غاله گشتند و پیراهن او را به خون آلوده نمودند و نوحه کنان پیش پدر رسیدند
 که مادر گلگوسفندان رفته بودیم و یوسف تنها مانده گرگ آمد و او را خورد و یعقوب چون دید که پیراهنش پر از خون است
 و ندیده گفت ازین خون بوی یوسف علیہ السلام نمی آید آن عجیب گرگ بود که او را خورد و پیراهنش را ندیده
 و این کاریست که شما کرده آید اگر راست میگویید آن گرگ بیارید ایشان در صحرا رفتند و یک گرگ را گرفتند
 و دانهش بخون آلوده پیش پدر آوردند که اینست یعقوب گفت ای گرگ چرا فرزند مرا خوردی گرگ بحکم
 خدا در سخن آمد و گفت بدان خدا یک نر از بنمیری عطا فرموده است من یوسف علیہ السلام را خورد و ام از آنکه
 گوشت و پوست بنمیران بر دو ان حرام است بلکه گفته اند که برخاک نیز حرام است که گوشت ایشان را بخورد
 و گویند که بعد از مردن اجداد انبیائی علیهم السلام بر حال خود میماند و اصلاً خاک آنها را تعبیر نمیداد و در بحر الموح
 گویند که آن گرگ گفت که ما گردوسفندان تو نمی رویم نزدیک فرزندان شما چگونگی شویم یعقوب علیہ السلام
 بر آشفست و فرزندان را گفت شنیدند که گرگ چه می گوید پس از ستوه اندوه بدو آمد و ناله کنان قاف
 و آمد و میگفت یا قراة عبی و یا قراة فواد فی ای یطرحوك فی اهی جحر غرقوك و یا
 سیف قتلوك آخره چشم من و اسیبوه دل من در کدام چاه ترا انداخته اند یا در کدام دریاں تها غرق
 ساختند یا بکدام شمشیر ترا کشتند و نمیدانم که حال تو چه پست آورده اند که پیراهن یوسف سه اثر داده و
 سه عقد و شکل تشاده یکجمله پیراهن خون آلوده یوسف علیہ السلام که درست بود پدرش آن خبر
 در میگی یوسف مادرست نمود و دوم آنکه پیراهن زنجیر از پشت پاره کرد و جیریا که یوسف در سستی
 پیدا آورد و سوم آنکه پیراهن که پشت بر آورده بود و حیات یوسف و او را بگفتن آن بر روی چشم
 یعقوب بکشاد و بعد از آن یعقوب علیہ السلام گفت که من این کار را بر خدا انداختم و از روی
 صبر جمیل می خواهم پس شب روز میگریست تا آن که نابینا گشت و از چشمش نم سوزیدند
 پر بود اما ظاهر نمی کرد و زبانی جبرئیل پیش و آمد و گفت یا حبیب ربی مرا
 از یوسف علیہ السلام خبر ده گفت تو یوسف علیہ السلام را پیران

پہرہ بودی نہ سجده می نرسید ان خود پیرس در تفسیر ملک التبریل بحر المواجه آورده سبب جداے یوسف
 این بود کہ یعقوب علیہ السلام میبجائی کرده بود و در ویشے طعام از یعقوب علیہ السلام طلبید غافل ماند
 و نہ داد و خدا بتعالی فرمودہ کہ چنان کہ تو از روی درویش طلبش باز داشتی من نیز از روی ترا از
 تو باز دارم اگر با و طعام میرسد آن وقت چہا روز عبادت میکردا کنون تا پہل سال ترا در غم و اندوہ
 بدارم و بعضے گویند کہ یعقوب علیہ السلام جاریہ با فرزند خرید و آن فرزند را از و جدا ساخت و فروخت
 و آن جاریہ بجزارت وقت آن میبخت آن کنیزک از فراق فرزند تازیت میگرفت و گورشد
 ازین سبب یعقوب علیہ السلام بفراق یوسف علیہ السلام پیوست و بعضے گفته اند کہ یعقوب علیہ السلام بر
 گوسفند و بچ فرمود و آن گوسفند از فراق فرزند بسیار نالید از ان سبب کار یعقوب علیہ السلام فراق
 انجامیدست از مکافات عمل غافل مشرک گندم از گندم بر وید و جوز جوید اینچنین گفت است پیر معنوی کاے
 برادر ہر چہ کاری بر روی و یعقوب علیہ السلام گفت لکمی آنچه کردم بہ غفلت کردم نہ بہ قصد اگر بودے
 احوال تو از من بدتر بودی **فصل** و ہم در بیرون آمدن یوسف از چاہ و ذکر شیفتگی نجار جمال علیہم
 اللہ تعالی و خیرین اورا مالک غیر مالک قولہ تع و جاءت سیادة فلاسلوا و ما دھم الایہ مفسران را در آن
 اختلاف است کہ یوسف علیہ السلام چند گاہ در چاہ بود بعضے گویند کہ یک شبانہ روز بود و گردے برآمد
 کہ شبانہ روز و بعضے بر آنند کہ ہفت شبانہ روز کار دانی از میان بطرف مصر میرفت و راہ غلط کردہ
 بودند کہ ناگاہ بر سر آن چاہ رسیدند و تا بجائے منزل کردند ملک کاروان سالار بود بر سر چاہ رفت و
 دومی بر آب و دانگند یوسف علیہ السلام از ترس خدا بغیر خدا تانی میکرد و جبریل گفت مرخص پذیرد
 و من دلوس را بگیرد یوسف علیہ السلام آخر ہر تست این دو در چاہ آمد یوسف دست در آن دلو
 نرود تا در میان نشست در معالہ آورده کہ دیوار ہائے چاہ بر فراق یوسف گریستند و درائیس المردین آوردہ
 کہ مالک در کشیدن حیران بماند چہ آنرا بغایت گران دید در چاہ فرونگریست آن ماہ را در دو مشاہدہ کرد
 قال یثاری گفت ای مژدہ و شادمانی و گفت اند کہ بشری نام یارا بود کہ اورا بھائی اعانت طلبید و
 گفت ہذا غلام این پسریت کہ دلو را گران ساختہ پس بہ مدد گاری او یوسف از چاہ بر آورده چون او
 باین روی دلا را می دید پسر کہ تو کیستی فرشتہ یا پری یا آدمی گفت من آدمی گویند کہ برادران یوسف
 علیہ السلام نفحص میکردند کہ تا انجام کار او چہ شود چون معلوم کردند کہ کار وانیان اورا بدو پیش ایشان رفتند
 کہ این غلام ماست اما گریز پاست از ترس خود را در افگندہ میخوایم کہ او را بہر قیمت کہ

باشد یوسف و شیم و زیادت ادنگو شیم یوسف علیه السلام خواست که حال خود را بگوید برادران پنجگانه
 برادران عبرانی به او گفتند آنچه میگویم اگر برخلاف آن چیزی بگوئی ترا از دست اینجائی کشیم و دور برده میکشیم
 خاموش ماند مالک گفت من زریکه داشتم مناع خریدم ام یاسم درمی چند ناسر مانده پس به هفتصد دینار پیاده
 یا نوزده یا بیست درهم که هر دو در کم کنعان بود فروختند چنانچه در بحر الموانج آورده در روایت کرده اند که چون
 برادران یوسف علیه السلام آن درجه را گرفتند باز گشتند و آنها را بر زمین ریختند و گفتند درم مطلوب
 نداشتیم مقصود ما همین بود که یوسف را از پیش پدر و برادران بزم داند حاصل گشت و تفسیر خواهب علیه گفته
 که هفتصد درم بوده یا بیست درم هر برادر می دود و درم برداشت و تفسیر سبط آورده که پیودا علیه السلام چنانچه
 نگرفت دور تفسیر معالم آورده که بقول ابن عباس و این مسعود و قناده بیست درم هر کدام از برادران دو
 درم گرفت و بقول مجاهد بیست و دو و بقول عکرمه چهل درم و الله اعلم به حقیقت باشد لعل در مژدن
 ز چنگ پس گرفتند در برابر خاک سنگ و در بحر الموانج آورده سبب بندگی یوسف علیه السلام آن
 بود که روزی در آئینه شکل خود دید گفت اگر من بنده میبودم تا کجای تو انستی قیمت من کردن حقیقتاً لای خرم
 چون صوت خود دیدی چرا مصور اشک نکرده و در قیمت غره گشتی پس ترا در بندگی انگستی و قیمت تو بنایم
 بتو بعضی گویند که خدا تبعائی خواسته بود که بادشاه مصر گردد و بوسی حال بنده گان نمود تا چون اورا بنده گان
 باشد قدر ایشان بشناسد لهذا اورا در بندگی اولاً انگشت افق و قصص آورده که چون انا نجافا فله وان
 شد بر سر راه قافله قبر مادر یوسف علیه السلام بود آنجا گریه و زاری آغازید و میگفت یوسف را برادران -
 آواره و اسیر بیچاره کردند و از خدمت پدر و زیارت قبر مادر دور انداختند و از وطن اهل ذبیله جدا ساختند
 و بغربت و ناکامی مبتلا نمودند و گور مادر بزرگوار در کنار گرفته و کاروان پیش رفته شخصی از کاروان
 باز پس ماند بود از پسر سبب چون اورا دید گفت تو چه میمانی که گریه پائے آنجا هست که ترا فروختند
 راست گفتند و آن بدبخت طپانچه سخت بر روی مبارک یوسف زد و چنانکه جهان بروی تاریک شد گفت
 خداوند اتودانانی آنکار او انبانی میدانی که بر یوسف مظلوم چه میروند تا آنکه کاروان رسیدن فی الحال
 باو میسناک بر سر سباه و بر تن صاعقه و رعد پیدا شد کاروانیان چون آنرا دیدند ترسیدند که
 با او اندک گفتند بگریه که کسی بتو نایک گفته است کرده است که این عقربت با صعبیت نداشتن شخص
 که یوسف را طپانچه زد و بدو گفت من این علامه را طپانچه زده ام سر بسوئی آسمان کرد و لب بجنبانید در عاقبت
 این حال ظاهر شد اهل کاروان جمع شدند پیش یوسف آمدند و غدر را خواستند پس از استقامت در گذشت

و آن بلا دفع گشت چون بمصر نزدیک رسیدند در مصر میان مردم شتهار یافت که مالک بدین صفت غلامی خفته نامی می آرذ تا آنکه بیاد شاه مصر که ملک بآن نام داشت و کافر بود او را نیز فرعون میگفتند بنجر سید طیفه نام با اظفیر که وزیر او بوده او را عزیز میگفتند نیز نام تمام امور سلطنت بدست او داده باو گفت تا باستقبال کاروان رفته آن غلام را نظاره کند و درگاه بادشاه آرد چون عزیز او را دید خواست که پیش ویش سجده کند ابابوسف سرش از خاک برداشت و گنجه داشت که سجده بکند بعد به مالک قرار داد که او را پیش بادشاه بیاورد پس عزیز آمد و شمسار حسن یوسف گفت چون بادشاه آن را شنود غیرتش فرمود پس حکم فرمود که روزی که این غلام اینجا حاضر آمد همه خوبان شهر لباسهای نفیس پوشیده جمع آیند و باو مقابله نمایند باشد که باین تقرب بازار او سود شود چون در روز موعود همه حاضر گشتند و مالک بیعت را بازار را آورد و از اهل شهر شور و غریب و برآمد اتفاقاً و در آن وقت وزیر بحساب پوشیده بود چون یوسف از رخ مبارک که چون آفتاب بود و نقاب بر انداخت مردم پنداشتند که آفتاب برآمد آخر دانستند که از مصر جمال یوسف است و همه خوبان بمنفع و خجل و شرمند و سرافکند شدند و بی هر جاشود و گشتکاران سهار اجز نهان بودن چه باراج پس مشادی بانگ میزد که میخواید غلام کلام ظرافت لطیف نیکو و خوشنویس خردمند و بلند پس بیایا جیال پس از مصریان در خور دسترس هر کس هوس خریداری او کردند گویند اول کار هزار دینار شخصی خریدار شد و خریداران دیگر پس از آن بصد هزار دینار رسانیدند و دیگر نقد وزن یوسف مشک او فرمود آن افزود و دیگر وزن لعل نایب مکنون بر آن افزود و همین طور با انواع نفایس ترقی می نمود تا آنکه عزیز بیکبار همه چندان داد و در قصص آورد که بهادینار زر سرخ و چهل هزار درم و صد عقده مر و درید و هزار نافع مشک هزار ششامه عنبر هزار من کافور هزار جامه طلسمی هزار نصب مصری هزار شتر بختی و هزار اسب تازی خوشخام نیکواندام هر کدام مزین باین رد و لکام هزار کنیزک رومی و هزار غلام ختانی و هزار و شصت سلاح بلکه زیاده عزیز او را خرید نمود و در تفسیر بحر المواجه آورد که بعضی گویند که یوسف درین وقت بر اشتفت و مالک گفت که این چیز را قیمت من مستان که من از جرم و از تقصیر نبیگی بر ترم تو میدانی که من بکتم یوسف بن یعقوب بن اسحاق بن ابراهیم عبرانی ام مالک گفت قنت خریدن من چرا گفتی گفت قنت آن نبود پس مالک عزیز گفت من این را بیست درم خریده ام از تو چه پوشیده دارم بر دست تو زیاده از آنچه خریده ام فروشم و بیوسف گفت که من بگفته تو عمل کردم و چندین مال بخر فتم تو ب که ابراهیم بود تو بزرگی و زرنگارده از خدا بخواه که مرا فرزند می خشد و مال بد که پس ندارم و مال بندک روزگار میکند را نم یوسف دعا کرد و دعا کرد

یوسف زن او حامله گشت و وپس از بازده حمل آورد هر حلقه دو پسر بار نهاد و بعضی گویند مالک از ده جاریه داشت
حق تعالی در نسل او برکت نهاد و هر جاریه دو پسر از او فرزند داد و قال الذی اشتراک من مصر لا ممانه اکر می مثنوا
انقصه عزیز یوسف را بخانه آورد و باز آن خود که زلیخا نام با حسن تمام بود و پسر نموده عین المعانی زلیخا را بضم ز و بفتح
لام تصحیح کرده و در بستن به فتح ز و کسر شصت و گفت این بند را بفزند و گرفته ایم چون فرزند دیگری ندارم
باید که در رنگ فرزندان او را نگهداری و تنگت بی نهایت در حق او نگاری چون زلیخا بروی نظر انداخت نیز از
قبضه تقدیر بر رفت دل زلیخا بر آمد و بر حسن یوسف شیدا و عاشق گشت بعضی آورده اند که زلیخا غایبان در خواب
پیش ازین بخیرین سال شنبه جمال یوسف گشته بود و آنچنانست که در زمین مغرب طیموس نام با شصت تمام
یاوشا به کافر بود زلیخا دختر داشت که حسن و زینب نام بود و در شب خواب بدید که ناگاه جوانی بلکه جوانی حسن
و جمال بمشال آمد و چون صبح از خواب بیدار شد هر طرف نظر انداخت از آن فرخ رخ هیچ نشانی نیافت
خواست که از غم آن مرد چالاک گویا ترا چاک کند اما شرم از مردم او را مانع آن یعنی شش شب روز بادل سپرد
میگذرانند و از دیده غم دیده اندک میباشند و با کسی ظاهراً نمیکرد و کنیزکان چون این حال و دیدند حیران ماندند
که سبب اینچنین باشد یکی گفت که ظاهراً او را چشم زخم رسیده که کسی مثلش ندیده دیگر می گفت از دیو پری گزند می آید
رسیده و یکی گفت شاید کسی او را سحر کرده و یکی گفت این همه آثار عشق است دلش از شیک بزرگ عشق است
و کسی به بیداری ندیده و خوابش کوئی این آفت رسیده و از آنجا که او داشت بخوابش او آمد و در خدمت کسی
خوابش را بویاد او و گفت این راز خود از من نپایید نهفت پس از خواب خود او را اطلاعی داد و دوباره گفت
باین اطوار خواب نا راست جان نمیباید گریست بلکه اینها کار دیو است گفت بویاد او را چه یار که باین شکل و لایق خود را
نمای چون نصحتش فایده نکرد خاموش گشت تا که یکسال یا پنج سال گذشت بار دوم باز شی او را به خواب دید و همانطور
اعل و دید پس از خواب نشاء بر خود را پائی او نهاد و گفت ای کس که دل جانم بر تو راست گوئی تو کیستی از فرشته آید
گفت من آدمی ام اگر در دعوی عاشقی صادق صادقی بے حقت باش که من نیز بیایم تو نشاء منم چون از خواب بیدار
شد سه ز حد بگذشت غوغا بیکه پوش و یکصد گشت سودا بیکه پوش و پیدایش ازین اقع آگاه گشت از دانا یان
در گاه علان آنرا خواست ایشان غیر از زنجیر و سنج تدبیر ندیدند پس ایجان باکر از زر که تهره دار بود از لعل و
گوهر ختمه و در بامی او انداختند بعد از ساله نوبت سوم باز او را به همان شکل و لایق خود دید و در خواب دید و ازین
و ازین بخت گفت بیای که ترا آفریده است از خوابان و بیدار کرد و نام شهر مقام خود را گاهی عزیزم مقام مست و بخت
گفت که آخرالمرغ بر من چه شده که اکنون بگریزم و بگریزم و بگریزم و بگریزم و بگریزم و بگریزم و بگریزم و بگریزم

بھاننا برادر خود دید و کنیز کا زنجیر لے کر گھٹ پھر مارا تشارت پیدا ہوا کہ عیال پریشانی کہ از من فتنہ بود یا ز آمد چون
 این شبنم بطرف او تافت داد و ارشاد مان دید زنجیر پای او گرفت بعد از چند گاہ رسولان بادشاہان
 پیش پدرش آمدند سے زلیخا را ازین معنی خبر شد کہ زانہ پیشہ زیر و زبر شد کہ یارینان ز مصر آیا کسے است
 کہ عشق مصر یا نم پشت شکست و ہمین حال بود کہ اورا پدر خواند و پیغام ہر بادشاہ یا اورا سائید زلیخا معلوم
 مینمود کہ از عزیز مصر کسے پیغام نیاورد و بیچاکس و بگریزی نشد و از پیش پدر نا امید شدہ درخواست پدرش از
 سودا عزیز مصر زاری او بدہ بود و شوق و بیقراری او ہمیدہ رسولان را خلق ہائی بادشاہی بختیدہ غمخوہی
 نمود و خست کردہ و گفت عزیز مصر را شایستگی کردہ و این فرزند نامزد او شدہ بعد از ان یک نامزد مقرر بان خود
 لیسو عزیز مصر دان ساخت چندین شخص را فرستاد و پیغام داد کہ مرچیدہ را کے خواستگاری این فرزند درین ایام
 پیغام بادشاہ روم و شام و غیرہ میرسد اما قبول او نمیدرسد و نگردد و خاطر اورا ہم بار و ہم ہشتاد و
 آٹے خاک شام را شوم و براہ مصر حرم او بیل است و برای مصر شگش و دیل است و عزیز چون این فزودہ
 را شنید کلاہ فخر او بر آسمان بود و گفت لازم بود کہ من نیز برائے آوردن آن نیک سیر روان شوم اما
 بادشاہ مصر حیان در خدمت گرفتہ کہ یک ساعت از دور بپارم لیکن برای حق گزارسی و صد عمارتی و ہزار
 کنیزکان و غلامان خوشخرام و ازار باب کیا است دریاست ہر کہ باید شاید روان سازم تا کہ تنظیم تمام غرا
 و اکرام اورا بپارند رسول پدر زلیخا گفت بادشاہ ما ازین چیز ناگفتنیست پس پدر زلیخا ہزار کنیزک و ہزار مرد
 غلام با حسن تمام و ہزار اسب پانوش اندام و ہزار شتر بختی دار چیز ہائے نفیس صد شتر و دولت منقرش دیبا
 زیبا و دولت و من گوہر و دولت طلہ مشک و فرہیا کردہ یازلیخا روان ساخت و مشغول می روان
 گشتہ گونی نو بہاری و رخ آرد و از دربار و دیاری و بہر چارہ باران متراشین شدہ ہمہ ہی زمین بھوای
 چین شدہ چون بمصر نزدیک سید عزیز مصر ہانام لشکر با استقبال رفت و آنچه بہکم پیشکش آوردہ از کنیزکان
 و غلامان اسپان مونس و شہینہ و ابرہیمینہ و گوہر ہائے خربہ و لشکر ہائے مصر تنگ بر تنگ و حلوا ہائے
 رنگارنگ ہمدراز اسے زلیخا گذاراند زلیخا چون شوق غالب بود از شگافت خیمہ بطرف شے نگاہ کرد کہ آہی
 بر آورد و گفت کہ این نہ آنست کہ من اورا در خواب دیدم و جست و جویش مختصا کشیدہ ام لے فلک چہ
 کردی کہ بر دغ بے نصیبی درد غریبہ نیز از و دسے مقصود دل خود عہد بستہ بودم کہ لے جنت
 ہانم چہ باشد کہ بدامانم دست کس نبیالاید این سے گفت او می بالید و شے بر خاک سے ماہد ناگھان
 بافت غیب آواز داد کہ اگر چہ این عزیز مصر مقصود تو نیست اما از راہ او ترا مقصود دل

حاصل آمدند و مبادا از صحبت و ایجاب ہمیت مکر و مانده سلامت قفل سمیت و کلیدش را بود دندان از موم
 بود کار کلید موم معلوم و عاقبت او را در مسرای فرحت افزای عزیز پرورند و ہمہ اسباب حشمت او را
 دمان مکان حاصل بود اما چه سود که پیش رو ضمه رضوان بود ہیے رخ دلدار چون زندان بود و
 پس آن بیچارہ ہموارہ در انتظار نگار بود تا آنکہ روز سے سیرکنان رختہ بود چون بازگشت زود و پیر
 کہ بر در بادشاہ مصر غوغاست پرسید کہ اینچہ تقریب است گفتند مالک یک غلام فرختہ نام از کنعان
 آوردہ میفرود شد چون زلیخا نظر بر دے انداخت بشاخت فریاد بر آوردہ ہیوش گشت ہودج کشان
 ہودجش را بر آمدند و بخانہ اش رسانیدند چون بہوئل باز آمد عزیز را بر انگشت کہ آن غلام را بخیر عزیز گفت
 آنچه من دارم از خزینہ و دغینہ بہ نیمہ بچاؤ بر نیاید زلیخا دے داشت پیراز گوہر کہ بہای ہر گوہر خراج کشور
 بود ہمہ را شمرده بغیر زین پیرہ کہ اینہا را بقیمت او ہرہ عزیز گفت کہ بادشاہ میل آن دارد کہ او را بخیر و گفت
 پیش بادشاہ رختہ بگو کہ فرزند سے ندارم اگر فرمان یابم بہ خریداران این غلام بشاہم چون
 اتکاس بادشاہ عزیز شد بہا جان رفت داد و داد را خریدار الفصہ زلیخا چون صال آن فرخ فال میرشد دل خود را
 بخدمت او را مشغول کرد و ہر کار کہ لطیف ترمی آورد از جاہہای زیبا از رکش دیبا و کمرهای زرین و تاجہای مصلح
 زرگوہر ہر روز غیر تکرار او را پیشانی تا آنکہ بہ ہفت سال با نیال در گذشت یوسف علیہ السلام چاہو کنیزکان
 زلیخا را مسلمان کرد و زلیخا او را بیچ خدمت نمیدنمود ہر چند زلیخا او را میخواست یوسف علیہ السلام از دے
 گریزان می بود مدت ہفت سال بجال زلیخا بنظر نہ کرد و زلیخا پیش دایہ از و گلہ میکرد و میگفت کہ من نے
 پروا نہ دو اصلای طرف من نظر نمیکند آخر دایہ را پیش یوسف علیہ السلام میفرستاد و او دید انجا زبان نصیحت سے
 کشادہا ہرگز قبول اونیافتہ و میگفت زلیخا را بگو کہ تو اینکار پسند کہ از فرمان سر نہ یحکم و حالانکہ من غلام ر
 خریدہ ام عزیز مرا بفرزدی نام بردہ و این خانہ شمرده در خانہ او جانت چون وزم از نیجت سے لزوم
 چو طاقت زلیخا طاق گشت دایہ را تہ پیرہ خاطر رسید بہ زلیخا گفت چون ارم یک بنای کہ در در ہر صورت
 تو و یوسف نقش باشد باندہ راست کرد و یوسف علیہ السلام را در انجا حاضر باید آورد چون صورت ترا با صوت
 خود و کجائے در انغوش بیند مہر او بجنبہ و باسانی چنانکہ دانی وصال او حاصل شود پس مصلحت دایہ بنائے
 و لکش راست کرد کہ فرش او از زمرہ بود و ریش ہمہ مصلح از عاج و انبوس آن ہفت خانہ بود اندر یک دیگر و در
 ہفتم خانہ چیل ستون مرصع از درہا فروختند و شکل جانوران زیبا ساختند و صحن آن پر از طاووسان
 نرین بدہا و بالہا مرصع از جواہر ہر رفسراختند و ڈائے شین و مریبان آن درختے

نشانده بهیبت جلال که ساق او از سیم خام شاخه های او از زرد و بر گهایش از فیروزه و بر تنش او مرغی راست
 نمودند که بال و آن از زرد بود و منتقارش از لعل و در هر موضع شکل یوسف و زینجا هم آن خوش کشیده چون
 با تمام رسید زینجا آنرا دید محض او از نوب حبی خود را اگر است یوسف را طلبید و تشنگی گرفته بصدافسون آورد او را در خانه
 اول درش به قفل محکم کرد و بختنه های او را میفریفت اما اصلاً او را ضعیف نشد تا در دوم خانه او را بختنه های آنکه گرفته رفته میفرم
 خانه اش در آورد و در خانه را قفل میکرد و یوسف سرخویش در پیش آنگاه بود و یوسفی او نمیدید اتفاقاً نظر
 او بر فرش افتاد و صوت او یکی جمعه شده دید نظر گردانید و بطرف بالا نگریست آنجا نیز همان مشاهد کرد و چپ
 راست چشم آنگاه آنجا نیز همانرا دید و اگر در را و گردید و او را دید و هم جفت آن دو گل رخسار را دید و پس ناچار
 بے اختیار بطرف زینجا دید از حسن جمال حیران ماند زینجا امیدوار گشت و گفت چه باشد که یکبار
 بطرف این دل افکار نگری و برور هم آوری و کام او دهی یوسف علیه السلام گفت از و چه ملاحظه
 دارم از دل از خدا و دم از عزیز زینجا گفت هر چه که از خرنیه و دینیه ست بصدقه دهیم تا عذر خواه گناه تو باشد
 و عزیز را شریته دهیم که با جانش سیر و تاقیامت بزنجیر و همچنان یوسف را میفریفت و او سخنهای
 او را رد میکرد تا آنکه زینجا خجسته کشید و گفت اگر کام روانی باین خجسته خورنیز خود را بکشم و چون عزیز
 مرا پیش تو گشت نه باید بکشتن تو شتابم یوسف گفت ای زینجا شتاب که از من رخ مقصود نخواهی
 دیدن و به آرزو خواهی رسیدن او را اصلاً تاثیر نشد یوسف علیه السلام را نیز دوسه بخاطر عا طریب
 انصامت اوزان سواس پاس میداشت انتظار میبرد که چه ظاهر شود و در تفسیر بحر الموانج آورده که بعضی
 گویند ناگاه جبرئیل یا اسرافیل بر صورت یعقوب ظاهر گشت انگشت در دهان گرفته میگفت که پس یعقوب
 زنا میکنند و بعضی میگویند که جبرئیل یا اسرافیل بصوت یعقوب گفت اسمک مکتوب فی الانبیاء تعمل
 عمل السفهاء یعنی نام تو در دفتر انبیاء است و عملی که کردی آن میخوای عمل سفهائست و بعضی گویند در آن
 خانه طفل شاه در گهواره بود و او خاله راده زینجا یا برادرزاده عزیز بود آن آواز داد که از یوسف این عمل
 سزاو نیست و بعضی بر آنند که در سقف خانه نقش و لا تقربوا النساء یعنی نزدیک نامشودید گردان نگذیرد
 دید از بهیبت این نهی پس خجسته و بعضی گویند بر دیواری که برابر او بود نقش و لا تقربوا النساء در نظرش نمود
 چون وی بطرف دیگر گردانید و روی و ان علیکم لحافین نوشته دید اسی را و شامی بر کردار او گفتار
 شایگانها بهر امانند از ملائکه بعد از آن نظر بر دیوار که دیگر گماشت روی و ان تقربوا النساء فیه سطوح
 تبرید از غدا و روزیکه به شام باز گردید و در آن روز بحساب چون نظرش بر دیوار چهارم افتاد

نقش بعلہ خائنہ کلا عین ما تخفی الصد زجر یعنی میدان خدا تعالیٰ خیا متھا چشم و آنچه پوشیدہ ساخته است
بینہ می نماینے ضمائر و سرایر ہمہ میدانہ چون سرفروگداشت اقی معکھا اسمع وادی نشہ یافت یعنی بدستیکہ
من باشا ام یعنی بیشنویم و می بینیم چون بر شفت نظر کرد خدا تعالیٰ صوت یعقوب بعضے گویند صوت عزیز برگر گفتن
او اشارت کنان در نظر آورد آمد بعضے میگویند کہ یوسف در کنج آسخانہ پردہ زرکش فروشت دید پیرید کہ پردہ برای صحبت
پردگی آن کیست نہ لیجا گفت آن طرف بتی ست کہ تلش از زر و چشپس از گوہر و درونش پر است از مشک از فر
تازندہ ہستم اورا پیشتر ہم اکنون این پردہ برائے این بستم کہ از من این بے دینی کہ می بینی نہ بیند یوسف
گفت ہر گاہ تو از بت جیس بے ادراک شرمناک گشتی من از تو بیشتر شرم دارم کہ از خدا تعالیٰ شرم دارم شرم
تو از دے سنے شدی شرمناک ہما شرم با پذیرہ ان پاک بعضے گویند کہ کسے را دید کہ مے گوید کہ اگر نیجا
بکنے خود را از رتبہ نبوت فرو گانی و بھر تقدیر نا بخار و گردانید و بیرون متنوچہ شدہ بھر دروازہ کہ میرسد
بے درکشائے قفل در جائے پردہ در جائی پیرید و زینجا پلے او میدید و او می گریخت و باخرین دروازہ
با وہیست دست در دامن او در آویخت و از طرف پشت پیراہن او دریدہ و از دست او بیرون جست چون
بیرون آمد عزیز یوسف دید کہ آشفتنہ و پریشانست از حال او پرسید جواب بے ازوے حسن ادب کہ دران اشار
نمود با و گفت عزیز از سر مھر دست آن پیرچہہ گرفتہ بسو خانہ اش برد چون زینجا ایشان را دید متحاط
گزارانید کہ یوسف احوال او عزیز را گفتہ باشد حکم آن گمان آواز برداشت نقاب از چہر آن را
نہ برداشت و گفت این بندہ کہ تو اورا بغر و ناز سرفراز ساخته پرورش نمودی من خفتہ بودم کہ سر بالینم آمد
خیالش آنکہ من ازوے آگاہ نہ باشم و او کام خود از من بردارد چون دست بسوے من دارا کرد بیدار
گشتم او ہر اسان گشتہ گریزان شد و من از پے او دیدم کہ اورا بگیرم چون دامنش بدست من افتاد
چاک شد عزیز روی خود بہ جانب یوسف کرد و گفت ترا بفروزم می گرفتم و بناز نعمت پروردم تو برابر
ان در حرم من خیانت وزیری یوسف فرمود یا عزیز زینجا بر من افتد روی دروغ میگویند و مرا بسو خود میخوانند و من
ازوے کہ سخت در پے من بودم در دید عزیز گفت تا این غلام در خانہ منست ہرگز ازوے خیانتی ندیدہ و دوغے
نشدہ ام حیران بماند و گفت ای یوسف برین عوی گواہی داری یوسف بگہوارہ کودکی اشارت کرد عزیز گفت کی
نشماہ یا چہارہ ماہ چہ داندہ چہ سخن گوید یوسف گفت خدای قدرت را کہ اورا سخن را زد و در طایفہ یسین آوردہ
کہ عزیزان کوک پیرید کہ چہ میگوئی قدرت قادر بیچون سخن در آمد گفت یوسف راست میگویند و تفسیر معلوم
و مواہب الیہ واردہ کہ آن کودک پسرانہ زینجا بود و گفتہ اند کہ پسر علم و بودہ در بحر الموج گفتہ کہ بعضے گویند کہ پسر

حال او بود و بعضے گویند حکمت بود و گرفتار و کردار معتمد علیہ کہ ملک عزیز مصر کار با بطرف اور رجوع داشتند
 و اور حکم امین راست گویند داشتند و بعضے گویند مرد بود یا عزیز بکجا نشسته و بعضے گویند ضعیف بود کہ عاجز
 از سخن مینمود بر طریق خارق عادت زبان بکشد و بر پاکی یوسف ادائی شہادت نمود و بعضے گویند مخلوق بود
 نہ انسی و نہ جنی حقتعالیٰ اور پیدا آورد کہ را دعای یوسف ادائی شہادت کند بہر حال عزیز او پرید کہ چہ میگویی
 او سخن درآمد و گفت اگر پیراہن یوسف از پیش ریدہ است لیکن راست گوشت اگر پس ریدہ است یوسف علیہ السلام
 راست گوئی است سے عزیز از طفل جن گوش این سخن کرد و ان نفیشت حال پیراہن کرد چون بد کہ پیراہن
 از پس ریدہ سے عزیز بلیجا آورد و گفت اینہمہ مکر تو بودہ پس کرد کہ ز لیجا را بکشد و یوسف علیہ السلام را برندان کردند
 آن کودک گفت اے عزیز اگر اینکار کنی خود را رسوائی پس عزیز گفت اے یوسف این کار پوشیدہ داری
 و کسی ظاہر کنی و اے زلیخا تو از نیفعل بد استغفار کنی گویند کہ این سخن بعد سہ ماہ باہقت ماہ در افواہ مردم
 افتاد و زنان مصر عیب ز لیجا میکردند کہ عجب گمراہی اور پیش آمدہ بعلامہ خود مفتون گشتہ و دائم اشک و نیران ست
 و از وی گریزانست سے نہ گاہی میکنند پوشش نگاہے نہ گاہے مینزد با او بر است و زلیخا چون شنید کہ زنان و برا
 ملامت میکنند و عوتے کرد و ایشان را خواند و ہمہ کو را بر تختے جدا گانہ نشاند و پیش ہر یکے خوان از الوان نعمتہا نہاد و بعد
 بدست ہر یکے ترنجی و کار داد و یوسف را بیاراست و پیش ایشان آورد چون اورا دیدند بہوش گشتند و کجا ترنجھا
 و تہمای خود بریدند و حیران بماندند چون یوسف بخا نہ رفت بہوش آمدند گفتند این بشریت از آب گل مرتشہ بلکہ
 فرشتہ ایست لیکن گفت اینست کہ مرا از عشق و ملامت میکردند گفت ملامت بر تو نیست بلکہ ملامت بر ماست اما
 چنین باز بین کہ در خانہ داری چرا اورا نفریبی گفت من جہد کردم لیکن با من نمیسازد و ہرگز نمی پردازد و اگر بعد
 ازین کام من بد اورا برندان فرستم سے نگو مرغ وحشی جز بدان رام کہ گیر و دقطن بچند آرامہ زنان گفتند یوسف
 را پیش از ما بخوان تا اورا نصیحت کنیم شاید فرمانبرداری تو کند و عرض ایشان آن بود کہ باز نظارہ آن سرناز کنند زلیخا یوسف
 طلبیدہ ایشان اورا پیش خود نشاندند ملامت کردند و گفتند چرا فرمانبرداری زلیخا کنی مینرسی کہ اگر با و میسازی بر تو چشم گیر و ترا
 برندان کجا بپندارند است فرستہ و آنجا نہ بیت تیغ و تنگ مردم از و بفرسنگ میگیزند اگر ترا از حال و تنگ مال آید
 ما با ہمار و مسازد باش کہ ما نیز بخوبی چون ماہ بنیظیر مستقیم چون یوسف این سخن را گوش کرد از بہر حاجات دست دراز
 کرد و گفت خداوند ازندان است ترست پیش من از صحبت این مکارگان سے عجبے مانہ اہم و کار میان و مرزندان
 برازیدہ اینان بہ صد سال زندان نشیم کہ یکدم طلعت اینان بہ بینیم پس خدایتعالیٰ و دعای اورا قبول کرد و اورا اند
 زمان بعد از آن روز متعجب گشتند زلیخا را گفتند کہ صلاح آنست کہ اورا چند روز زندان داری تا کہ ہمہ دلائل را ہم گرد

پس یحییٰ بغیر گفت که من این علامه بذا هم گشته ام در طبع مرا از خدمت او گریخته پدید آمده بهتر است که او را در زندان کنی تا مردم گمان برند که گناه از وی بوده است و من از ملامت مردم باز هم غریز را این سخن مقبول افتاد و زندانش فرستاد چون اهل زندان او را دیدند شاد و بهادری را دیدند بر ایشان گابرک خندان و خرم و گلستان شده همه مقدم او شاد گشتند و زبند و رویش از او گشتند و بشادی شد بدل اندوه ایشان کم از گناه غم چون کوه ایشان به یحییٰ بر آن شاه خوبان زندان خانه جدا گانه نامزد کرد و تختی در میان او نهاد و شش بهائے زیبا از اطلس و دیبا و روانداخت و دایم او را معطر ساخت یوسف آنجا پیوسته بر حکم عادت بعبادت مشغول میبود یحییٰ بر آن او هر روز از نعمت های چیز بدست محرم کنیز می فرستاد چون باز آمدی از احوال فرخنده مال حضرت یوسف علیہ السلام پرسیدی و همیشه نالیده و از کرده خود تشیوان بودی و خود نیز بوقت شب پنهان زندان میبرد یوسف را میبرد روزانه از جام خانه و دیوار زندان میبرد و شبش آن بود و روزش تا بدان روز که زندان بود بجای آن دلا فروز و بنودی همچو خلایق از نیکار مگه و دیوار دید گاه و دلا و قولتم و دخل مع الصبح فیتان دور معالمت الترتیل آورده که ملک یان را و بنده بود یکی ساقی و دیگر طبّاخ یا جواز ملک برایشان گمان برد که او را هر میبرد حکم زندان کرد اتفاقاً با یوسف علیہ السلام زندان درآمد و وزیر تدان یوسف بعضی بدلت اسلام شرف گردانید و در غمخواری احوال زندانیان کوئید و ایشان را تعبیر فرمود و این زندانی خوابها دیدند و گویند ساقی و دیگر طبّاخ و جواز تا دیده یوسف را از روی امتحان پرسید گفت من در خواب می بینم که در باغی اصل ناک که بروسته خوشه انگور رسیده و خاصه ملک است من همیشه از آن انگور برائے شراب و طبّاخ یا جواز گفت من در خواب می بینم که در مطبخ ملک سفره نان بر سر آرم و مرغان می دایند از آن نان بخورند خیره مار ازین تعبیر هر دو خواب هر دو را نیز بمقتضات سلطان ساخت و گفت شما که ساقی ملک است و دیگر طبّاخ و جواز و پیا شام ملک خود را شراب چنانکه پیشتر بوده آن دیگر که طبّاخ یا جواز است بردار کشند چون مدتی گذرد از سر و بخورند یکی گفت دروغ گفته ام و هیچ خواب دیده ام یوسف علیہ السلام گفت همچنین حکم کرده شد خلاف آنچه گفته ام خواب بود ساقی را گفت هرگاه پیش پادشاه رسی ازین بیگناه یادآوری اتوانی احوال او بفرصت او ساقی بگوئی هست در زندان غریبی از عدل شاه دوران نصیبی چنینش بیگنه پسند بخور که هست این از طریق معدلت دور باشد که مرا از بلای زندان یازماند و خلاص گردانند چون سه روز برآمد ملک کسی فرستاد یا طبّاخ یا جواز را که حیانت او ثابت شده بود بردار کشند و در تعبیر بجز المواجه آورده که ثبوت حیانت با این طریق بود

کہ طعامیکہ طبایح یا خیار را نختہ بود ملک را بخوردن آن کرد و بر آن اقدام نمود چون جانور سے بگریزا
 خورائیدند بملک رسید ساقی کہ امانت تحقیق یافتہ بود بکھان منصب بخشید بدو داند طعم امانت باین
 طریق بود کہ شرابے کھاتی آوردہ بود چون او را آشامانیدند وی آشامید را و این بیچ ضرر رسیدا چون بمرتبه
 تربت شاه رسید وی را از ساغر جاہ آشامید از احوال یوسف غافل ماند چند سال بر خاطر او دنیا و دوزخ عالم
 التمزیل از حسن بصری حمۃ اللہ آوردہ کہ جبریل علیہ السلام نزد آن آمد یوسف علیہ السلام را شناخت و گفت
 یا خال المرسلین چیست کہ می بینم ترا در منزل کنہ کاران جبرائیل گفت یا طاهر طاہرین حضرت یوسف علیہ السلام
 سلام میسرند و میگوید شرم نمیداری کہ آدمی را سبب میدانی و او را شفیع میگرددانی سراباخی یاری از
 من جو نہ از خیل و سپاہ و راز با من گوئی فی یامیر شاه و ہر گز یاری کنم برتر شود ہر کہ او را
 افکنم انتہ شود و بغرت جلال من کہ ترا چند سال دیگر در زندان بدارم گفت در خیال از من رضی ہست
 گفت آری گفت اکنون باک ندارم پس یوسف علیہ السلام گفت یا جبریل خفتنا ای عزیزان کہ مرا بیخ و نہانت
 بنا گدا و محنت زندان چرا بر من نہاد و گفت تو چرا گفتی یاریت نزد من زندان دوست تراست و چرا اختیار کار نہ
 گذاشتی و عاقبت در مکر زمان زندان نخواستی یوسف گفت یا جبرائیل بیچ از پدر من خبر داری گفت در بیت
 الاخوان رفتہ نشست و در آمد رفت مرمیستہ تا بینا گشتہ بغیر گریستن در فراق شاق تو کاستے ندارد
 یوسف علیہ السلام گفت خدایتعالی پدرم را چرا بفراق مبتلا کرد داند و کارشش باین مرتبہ ساینہ جبرائیل
 گفت بسبب دوستی او با تو خفتنا نہ پسندد کہ کسی بغیر از تو کسی را دوست گیرد و تقریباً در فحاشات
 الانس مذکور است کہ شیخ ابو بکر کتابی گوید وقتے ابراہیم خواص از سفر آمد گفتم در بادیہ چہ شگفت و چہ
 عجیبی گفت حضرت من رسید گفت ای ابراہیم علیہ السلام خواہی کہ بانو ہمراہی کنم گفت نے گفت چرا گفتم
 او را شکین است ترسم کہ دل من با تو پیوند و القصر یوسف علیہ السلام گفت ویرادرین بیخ و بیچ اجرے
 باشد گفت ہر روز ثواب شہیدی دہند یوسف علیہ السلام گفت پس صاحب کشتاف گفتہ کہ حضرت رسالت پناہ
 از جبرائیل علیہ السلام پرسید کہ غم داند و یعقوب در فراق یوسف علیہ السلام چہ مرتبہ بود گفت برابر ہفتاد و ہزار
 و ہزار مردم حضرت مصطفی صلعم فرمود او را چہ مقدار مرزدادند گفت ہر دہ صد شہید آری چکس برابر یعقوب
 در آتش مفارقت سوخت تا پچہل سال در مدارک التمزیل تا ہشتاد سال از فراق آن یگانہ آفاق تا زمان مصل
 بیچ حال چشم او خشک گردیدہ بار ہجرت پشت او جمیع اللہ صلوات اللہ وسلامہ علیہ جمیع الانبیاء و المرسلین
فصل سوم در سبب گشتن یوسف عزیز مصر و محاربت آن با قبال سبوی آن جمیدہ خصال و لبث فی السجن

بصریح سنیدین تفسیر مواہب علیہ غیر آورده که بعد از خلاص ساقی از زندان هفت سال یوسف در زندان بماند
 و مشهور است که از اول یا آخر یا دوازده سال ماند و در محال نیز آورده که پنج سال پیش از ان بماند و هفت
 سال بعد از ان چون مدت محنت تمام شد ملک یان خوابی بیدار و اما و حکیمان و تدبیران را طلبید و گفت
 من در خواب دیدم که هفت گاؤں فریاد از جوی خشک یا از پس پرده بیرون آمدند و هفت گاؤں را غریب کردند
 و آن گاوان فریاد خودند و در محکم ملک آن ایچ زیادتی نشد و هفت خوشه سبز دیدم بد از رسیده پس
 هفت خوشه دیگر خشک پیدا شد یان خوشه های سبز او کجاست بر آنها غلبه و خشک است تعبیر خواب کنید
 گفتند این خوابیت شوریه و محال و احم آورده و هم خیال ما اینچنین خوابها را تعبیر نمیدانیم ساقی آنجا حاضر بود
 یوسف علیہ السلام و رایا و آمد گفت ملک من طباح در زندان خوابها دیده بودیم و آنجا یوسف نام شخصیست
 پیش از خواب خود را گفتیم و تعبیر خواب نمود و همچنان شد که گفته بود و شمع بود بیدار و تعبیر این خواب
 و شغواص این دریا گریاب و مرا پیش و فرست ما این خواب را با و گویم و تعبیر آن از و
 بجویم ملک یان شاد شد و او را فرستاد چون ساقی پیش یوسف آمد عذر خواست که از فراموشی واقع شد
 یوسف گفت که این از تو نبود و بتقدیر خدا تعالی بود پس ساقی خواب ملک پیش و گفت یوسف فرمود
 که هفت گاؤں فریاد و هفت خوشه سبز عجارت از هفت سال است که در جهان فراخی خواهد بود و باران بهار و دشتها
 خوب بر آید و هفت گاؤں دیگر را غر و هفت خوشه خشک اشارت به هفت سال دیگر است که قحط و تنگی پدید آید و مردم
 بهلاکت رنند ساقی خیمت ملک مد آن تعبیر تقریر کرد و ملک سائر مردم ازین سخن حیران ماندند ملک خواست
 که گوش خود از زبان و بشنود و از زندانیان ساقی پرسید که این مرد کیست و سیرتش چیست و چه کار
 میکنند گفتند جوانیست خوب و پس نیکو و بنده عزیز است که او را ملک خریده و میگوید مرا بے گناه در
 زندان داشته اند و من بنده احم بلکه پیغمبر احم بردان بر من حسد دارند و مرا از خانه بر آورده اند و فرستند و
 نماز میگزارد و عبادت خفگی بجای می آرد و تسبیح و تہلیل می گوید و همیشه در راه ذکر و فکر می پوید
 و غمخواری زندانیان مینماید و هر چه او را می آید از خانه زیاده دیگران بحتاجان میدهد پس ملک عزیز
 را خواند و گفت که جوان که از روی نشان میدهند و صفت آدمی کنند بر اوصالت و دلیل است او را
 چرا در زندان کرده و گفت من او را چون در زندان داشتم احم و از وی هیچ خیانت نکرده احم لیکن تهمت خیانت
 با من اندیشید و او را در زندان داشتم احم و تحقیق او نه پیوسته که از دگسای است یا نه ملک گفت بروید
 و او را با کرامت تمام بیاورید چون پیش یوسف رفتند یوسف گفت من بیزن نیایم تا آنکه پادشاه حال من

بیگناه آگاهانه گردد و عزیز خوشنود نیاشد و از آن زمان که در خانه زینجا مراویدند و دستها بریدند حقیقت آن مرا
 سوال کند پس ملک فرمود تا زینجا و آن زمان را حاضر کردند و از ایشان حقیقت پرسیدند گفتند ما از یوسف بجز
 پاکی و شرمناکی نبردیم زینجا دید که بجز راستی فائده ندارد و نیز پیاکی یوسف اقرار کرد و گفت من اورا بصل خود
 خوانده بودم چون کاظم من نهاد به زندان فرستاد و ملک چون از زینجا و آن زمان این سخن شنید خوارش او پدیدار
 یوسف علیه السلام زیاده گشت گفت بیایید یوسف را بیایید پرستار جمیع محصات مملکت بوی چهارم سه
 ملک اول خوشتر از آنی زده که دستور ملک اینچنین میسرود و در تفسیر آیه آورده که هفتاد و حاجب ایام هفتاد و سپ است
 با تکیه و لباس نو تمام برندان خانه فرستاد تا به عظیم تمام یوسف را بیارند آورده اند که حکم کرد که از ایوان پادشاه
 تا برندان رخ روی سپاه بایستاد و تخیل می کند خود بر یوسف علیه السلام عرضه دارند و ادراک عظیم و تکریم به خلعت باقی
 خورانه بطرف ملک و آنکه کردند چون نزدیک رسید پادشاه نیز استقبال نمود و اورا در کنار گرفت و بر پهلوی
 خود نشاند و از روی ادب با و می سخن زد و در تفسیر بحر الموانح و معالم التنزیل در آیه قائما کلامه
 قال انک الیوم لاینبأ مکیمن امین آورده که ملک با هفتاد زبان یوسف کلام کرد و از نیز به هفتاد زبان
 جواب با صواب می گفتند و ملک جوابها و می شکفت و در تفسیر بحر الموانح آورده که بعد از آن چون یوسف خواست
 که مراجعت نماید و پیش پادشاه بیرون آید برخاست و زبان عبری ادعا کرد و ملک چون این زبان را نمی
 دانست فهم کرد و چون آن متوانست گفت این کدام زبان است گفت زبان عبری زبان پدران منست یعقوب
 و اسحاق و ابراهیم علیه السلام وقت بیرون رفتن سلام زبان عربی کرد و درین سخن نیز زبان که ملک نمی
 دانست آورد ملک گفت زبان این کیست یوسف گفت این عربیست زبان خلیل است زبان من بمحیط است
 که پس از ابراهیم خلیل است و معالم التنزیل آورده که یوسف علیه السلام وقت بر آمدن بر ملک سلام کرد و بلسان عربی
 بعد از آن دعا کرد و زبان عبری و هب گفت که یوسف با و جوقا نکند و بنوقت سیال بود و هفتاد زبان ملک با و
 کلام نمود و جواب هر کدام گفت این دو زبان بران افزود و ملک جایل فضائل و جزایا شمایل او تعجب کرد و حیران
 و اول پیش خویش نشاند و از تعبیر خواب خود پرسید جواب پذیر شنید گفت تدبیر آن هفت سال قحط و تنگی حدیث
 سه چنان تدبیر آن کردن توانیم غم خلق جهان خوردن توانیم گفت در کثرت و مادی باور کرد که درین هفت
 سال فراخی مردم را اعتنا بیا کنند چون غله را بدزدند آنچه بالیت آن سال شد پاک نموده خرج کنند و بانی
 برای ذخیره چنان در خوشه گذارند که تباها نشود و در معالم التنزیل گفته که ملک بیان بن لید نیز در دست یوسف بیا
 آورده و در مواهب علیه ذیل قولی و ان قد جاءک یوسف من قبل بالیت آورده که بعضی گویند که سبب

ارباب آمدن و آن بود اورا پس قیمتی ببرد یوسف علیہ السلام اورا بدعا زندہ کرد و دی ایمان آورد و در تفسیر مدارک و
 معالم التنزیل آوردہ کہ تختی زر سنج مرصع بانواع جواهر برائے یوسف علیہ السلام مقرر کردہ و تاج مکتل بر سر
 وی نہاد و خاتم خود بدست داد و ہمیشہ خود را حایل نمودہ و گردنش کرد و کلیدائے خزان بوسے پیر زمام
 اختیار مملکت بدست داد و ہمہ ملوک ارکان و لشکر را تابع او ساخت و عزیز را عزل کرد و بہ اندک زمانے
 بتقدیر ربانی ازین جهان فانی عزیز تخت بر بست فوت گشت و بکی را بسر برہند تلخ و بخت و دیگر را
 بجاک اندر آورد و تخت ہزلین را تخت اندوہ کوہ بر کوہ شد و در ویرانہ رفت و نشست از ہر کہ قصہ یوسف تنبیر
 یسم و زربا و بخشہ می تا ہر چہ داشت ہمہ را تلف کرد و پیر و نابینا گشت و قاتلش از بار غم خم شد و کارش بجا
 رسید کہ اورا در محفہ مے نشاندند و بر سر راہ یوسف علیہ السلام آوردہ می ماندند و با ساز سم سمندان و بلند و عسا
 کران و بلند خورند میبودہ شدی خرم بگرد خاک را ہش نشستی خوش باواز سپاہش و برویتے
 بر سر راہ یوسف خانہ از نے ساخت و شب روز بادل پر سوزان در ہمان جامے بود آوردہ اند کہ چون یوسف
 علیہ السلام بیرون آمدی چہ نہار پیادہ و سوار بے سلاح و فلح دار و خدمت او بودے تا آنکہ
 روز نے زینچا پیش یوسف علیہ السلام بر سر آہے کشید و فریاد آوردہ کہ یا کریم ابن الکریم زمانے یابست
 و قصہ بر غصہ زینچا کے ضیغہ را گوش کن یوسف علیہ السلام چون آواز شنید عثمان اسپ باز کشید
 و گفت اسے زینچا اینچہ حالت است کہ دلت پر ملالت ست گفت چون شاہد ملک در انخوش کردی
 مرا فراموش کردی لا جرم این دیدہ غمیدہ از بس گرسنہ نابینا گردیدہ و قائم از بار غم نمید ازین سبب
 وایم خراب عالم گفت از مال جمال چہ شد گفت ہمہ در راہ تویر باد رفت گفت اسے خدایتعالی ایمان آر
 پس ایمان آورد یوسف علیہ السلام گفت اکنون حاجت تو چیست گفت میخواہم کہ حقتعالی باز مرا
 روشنائی چشم و ہمان جمال جوانی از رانی نو بایر تا طلعت زریبانی تو بینم و بخدمت تو مشغول شویم حی
 آمد یا یوسف علیہ السلام آنچه میخواہی بخواہ کہ با جابت مقرون خواہی رہی حضرت یوسف علیہ السلام
 دو گانہ گذارد و ہر سجدہ نہاد و دعا کرد ہنوز سر از سجدہ نہ برداشتہ بود کہ زینچا گفت یا یوسف سر بر از حالتے
 کہ خواستی روا گشت گویند باز دیدہ اش بنیاد گشت جوانی حسن جمال اورا بروحہ کمال حاصل گردید و زاید الحد
 خوبی یافت یوسف علیہ السلام گفت ایچ از روی دیگر داری گفت اکنون مقصود من اینست کہ مرا بہ عقد
 نکاح خود در آری و حی رسید کہ اسے یوسف چنان کن کہ زینچا میگوید یوسف چشتے خسرانہ ترتیب فرمود
 ملک سران ملک خواندہ سے بقانون خلیل و بن یعقوب بآیین جمیل و صوت خوب و زینچا را بعقد خود آورد

بقصد خویش بختاگو ہر آورد و دور مدارک غیرہ و تفسیر قولہ تہ ولا جبر لا خیر للذین امنوا و کانوا یقنن
آوردہ اند کہ چون یوسف با زینب خلوت نمود و را بگرفت و از وی دو فرزند را جنمہ بوجود آمد کہ افرایم و منشا بود
التفسیر چون یوسف با زینب ہمدر گاہ نشست امور ملکے را چنان کار بست کہ از وی کسی آزرده دل
نشد و حکم کرد تا مردم بر راحت اشتغال دارند و انبار خانہائی عالی بخاوند و در ہفت سال از ہر خانہ کہ
جمل بیش نقد کفاف بمردم میدادند و باقی ہمچنان با خوشہائے نگاہ میداشتند تا کہ سال طاعون قطع
پدید آمدند و در زمین مضر شام تنگی غلبہ پیدا شد مردم مصر کرب و بیوسف آوردند و تفسیر مواہب علیہ
آوردہ سال اول بنفوذ وی کہ داشتند غلبہ با ایشان فروختند سال دوم بر زمین و جوارہا سال سوم بہ غلام کنیزک
سال چہارم چہار پایان سال پنجم بصلع و عتق سال ششم فقیر زندان ایشان سال ہفتم ہمہ خط بند کے
دادند و تہہ شدند و در عالم التزیل مدارک آوردہ کہ سال سوم بہ چہار پایان سال چہارم بہ غلامان و
کنیزکان و در سحر المواح آوردہ کہ سال سوم بڑاٹ موشی سال چہارم بر مینھا و سہ سال پنجم بہ غلامان و
کنیزکان باقی چنانچہ نہ کور شد بعد از آن یوسف بصوت حال را بملک گفت ہمہ بندہ تواند و اختیار بدست
تست پس یوسف ہمہ را بہ حضور ملک را دکرد و اموال داد و ایشان ہر چہ گرفتہ بود بدیشان باز داد و
حکمت الہی دین بود کہ اہل مصر یوسف را در وقت حید و فروخت بصوت بندگان دیدہ بودند قدرت از
و حکمت لم یزلی طوق بندگی آورد گردن ہمہ مردم نہاد تا کسی را در بارہ او سخن بے ادبانه نہ رسد
آوردہ اند کہ یوسف در زبان قحط ہرگز سیر نخوردی و را گفتند ہمہ خزان ملک مصر بدست تست ہر اگر سنہ
مہمانی گفت میترسم کہ اگر سیر نخورم حال گر سنگان از یاد من دود بدست سیر ایشان نہ پردازم در باب پنجم ذخیرہ
الملوک آوردہ کہ در خبر است کہ چون یوسف علیہ السلام سلطنت نشست روز بروز ضعیف تر و پراویدند از شدت
این حال سوال کردند بچ نہ گفت روزی الحاح کردہ گفتند کہ این ضعیف بہ جهت مرض نیست حکم بکشد
شوند گفت علاج حاضر است گفتند چگونہ گفت ہفتہ سال است کہ در بادشاہی نفس من در آزر و کسالت
کہ اورانان جوین سیر ہم نہاد و گفت چہ امیدی اینہم شقت چہا بر نفس وی نمی و اورا تشریش میہی گفت
موافقت گر سنگان محتاجان میکنم و میترسم کہ یکے در ولایت من گم نہ باشد و مرا در موقف قیامت گرفتار
کنند کہ بملک مشغول گشتی و از حال ضعیفان محتاجان خبر نہ گزینی **فصل چہارم** در رسیدن برادران پیش
یوسف در ایام تنگی عام برائے طلب طعام قولہ تہ و جاء اخو یوسف قد علوا علیہ عرفہم فہم لہ
منکرون در مواہب علیہ آوردہ چون از قحط بکنعان رسید کار برادران یعقوب تنگ شد گفتند اے پدر و شہر مصری است

کہ ہمہ قحطزدگان را مینواز و دو کار غریبان را بدل خواه ایشان بیسازد اگر فرمانی بروی کم و طعام از کجہر سنگان
 کنعان برآیم یعقوب با جازت فرمود بنیامین کہ برادر حقیقی حضرت یوسف بود او را پیش خود نگذاشت
 و در برابر دیگر ہر یک با یک شتر و بضاعتی کہ آن پشیم و پشیر و یا کفشہا و دایم ما بود و در ہر آہ آورد و در یک
 شتر با بضاعت بہمت بنیامین ہمراہ برد و در مصر خبر یوسف علیہ السلام رسید کہ جماعتی بر اسے
 خریدن غلہ رسیدند و فرمود تا ایشان را پیش آوردہ پس یوسف علیہ السلام ایشان را شناخت ایشان
 او را شناختند چنانچہ جبرائیل علیہ السلام در چاہ یوسف علیہ السلام از ملک العلام پیغام رسانیدہ بود و احوال
 خود بتعرض کنند و تو دانی موبہا ایشان کیانند ہر موی ترا ایشان ندانند و تا شناختند ایشان
 بسبب طبل عہد بود و چون بچہ سال از واقعا ایشان گذشتہ بود با آنکہ یوسف علیہ السلام از پس پردہ
 با ایشان کلام کردہ بود و در بحر المواح آوردہ یا از سبب تغیر شکل و سیما از امرے بالتجار و از صغر سوائے
 کبر و از سخافت بضاعتی شجاعت ہا از جہت غلبہ گرنگی کہ موجب فتور بصر نقصان نظر است یا از جہت
 برفعی کہ بر رگے افکند یا از جہت آنکہ با وجود حدت نظر و شدت بصر خفتن لے ایشان را روئے یوسف
 علیہ السلام نمود و از اخفائے شان یوسف علیہ السلام مرے حکمتی بود یا از جہت آنکہ بادشاہانہ بخت
 نشستہ بود و لباس خسرانہ در بر و تاج شامانہ بر سر طوق زرین در گردن داشت ایشان از ہیبت کسوت
 او چندان نظر کردن نتوانستند پس یوسف علیہ السلام گفت کہ شما چه کسانید کہ بجا سوسان گفتند معاذا اللہ ما
 پسران یعقوب پیغام میرایم گفت پدر شما چند فرزند دارد و گفتند دوازده پسر داشت یکے را در حالت
 خردی گرگ خوردہ و یکے را پدر پیش خود نگذاشت نابوی تسلی گیر دو مادہ کس بملازمت آمدہ ایم و بروایت
 یوسف علیہ السلام چون برادران را دیدند شاک و اندوختہ است کہ ایشان را عقوبت کند و حی آمد کہ چنانچہ ایشان
 بنو و زریہ اند اگر تو ہم با ایشان در برابر آن بدی کنی پس فرق چہ باشد میان تو و ایشان سے
 بدی را بدی سھل باشد ترا ہا اگر مرے حسن الی من اسارہ یوسف گفت کسے این جا باشند کہ
 شما را بشناسد گفتند مردم مصر را نمی شناس گفت از شما این جا باشد و دیگران بردند و آن برادر
 باقی ماندہ را بیارید تا حال شما بر من تحقیق شود ایشان فرمودند انداختند بنام شمعون برآمد پس سے آنجا
 ماند و یوسف علیہ السلام فرمود تا بضاعت ایشان گرفتند و عوض آن یک یک شتر بار گندم بھر یک
 داند و بضاعت ایشان را در یار ہائے گندم ایشان پنهان نہادند چنانچہ ایشان را از آن خبر نہ شد
 و این از بہر آن کہ دانستہ بود کہ پدر را بجز ازین بضاعت نیست پس آنرا باز فرستد با آنکہ نخواست

که ایشانرا طعام به بهاد و دما آنکه چون در خانه خود رفته بارها کشانید آن بضاعت که کسی بایشان تسلیم کرده بود
 بر خود حلال ندانند و باز بیایند القصد ایشان گفتند که شتر بازرگانی برادر را که در خدمت پدر است بدین
 فرستادن بشمار مردم و هم به شتران ایشان مبالغه نمودند که بر حال زار ما به شتران و در حجم فراموشی تا بجرم تو
 مفرز از و ممتاز کردیم یوسف فرمود که دیگر بار او را نیز بیاید تا من ششمارا کنم و هم اگر نیاز به ندیمم
 که به خوا علیه السلام گمان بر دگر این ملک مگر یوسف علیه السلام است که بما احسان بے پایان کرده و از
 احوال ما پرسیده و آواز او به آواز یوسف علیه السلام میآید برادران دیگر گفتند یوسف را ازین مملکت
 که داد و این خصل چشم از کجا بصر سینه خدا تعالی میداند که یوسف در جهان ناپدید گشت و اگر این مرد
 یوسف بودی در حق ما چنین نیگویی فرمود پس ایشان روئے بکنعان آوردند چون رسیدند یعقوب
 علیه السلام از احوال ایشان پرسید گفت از یوسف علیه السلام هم خبر یافتند گفت عجب است چنین سال
 است که او را اگرگ خورده خبرش از کجایم پس گفت عزیز مصر بشما چگونه پیش آمد پس هر چه گذشت
 بود ایشان بیان کردند و بسیار شکر گذارے او نمودند بغایت او را ستودند و گفتند باران کرمش همه را
 رسیده و خوان الوان نعمتش همه جاکشیده و گفتند که عزیز ما را گفته که اگر بار دیگر ان برادر را نیاید
 شما طعام نه و هم یعقوب فرمود مگر یوسف است که این چیز را بشناخت پس ایشان بارانی گندم
 را کشادند چون بضاعت خویش در بارهای خود یافتند بسوئے پدرشافتند و گفتند ای پدر آنچه احسان
 عزیز میگویی در آن راه دروغ نمیگویم و اینک بضاعت ما را نیز داده است اکنون بار دیگر باز رویم بن
 یامین را با خود همراه بریم از پیشتر طعام بیشتر آری یعقوب علیه السلام فرمود ازین سبب گمان من بیشتر
 شد که یوسف است پس گفت بن یامین را بشما فرسیدم مگر آنکه سوگند یاد کنی که با وی مکر و غدر
 نوزید او را سلامت بمن رسانید که از دوری او بغایت متفکرم ایشان برین موجب قسم یاد کردند پس
 یعقوب علیه السلام نیمه از طعامها بمردم داد و نیمه برائے اهل خود نهاد و بر رفتن فرزندان رخصت کرد و
 گفت چون خواهی که در شهر مصر داخل شوید همه برادران از یکت و از ره داخل نشوید مبادا که کنس چشم زخم
 بطرف شما نگردد آن بضاعتی که در بارهای خود یافتید باز بر پیشاید که به غلط در بارهای شما
 افتاده باشد شما را نگارشتن آن حلال نبود پس روان شدند و یوسف علیه السلام را چشم در
 راه بود که بن یامین را بیا رند چون بمصر رسیدند از دروازه های متفرق چنانکه پدر و صحبت
 فرموده بودند آمدند چون خبر به یوسف علیه السلام کردند از ده تن از کنعان رسیدند یوسف شاد شد که باز دهم

بن یامین باشد فرمود تا ہم را بی توقف باز دارند و درین هنگام یوسف بر تخت نشسته بود نقاب بر رخ نهاده
 پرسید چه کسانی گفتند کنعانے ما را فرموده بودی که برادر خود را بیارید و از پدر و خواستیم و بعد
 و بیان آوردیم و بضاعتی که برده بود پیش او نهادند فرمود ما را باین حاجت نیست یہ شما باشد گفت
 نشیند ایشان بر حائیه بساط نشستند و حکم کرد تا شش خوان آراستہ پیش ایشان نهادند کہ برادر از یک
 پدر و مادر بر یک خوان طعام خورد پس هر دو کس بر یک خوان نشستند و بن یامین تنها ماند بگریه آمد یوسف
 فرمود آجوان کنعانی چرا از دیدہ اشک فشانی سے غمی داری نہ انہم کہین غم از چیست از جانت سرزدند
 این ماتم از کیت ۴ بگو این بیقراری از کہ داری بامید انہم ز تو رجی کہ داری ۵ گفت ای ملک حکم فرمودے
 کہ ہر کس یا برادر اعیانی خود بر یک خوان نشیند مرا در پدر و مادر خود کہ یوسف بود یا دادم یا خود گفتیم اگر او بود
 با من این شان موافقت نمودی و بر سر خوان نشست و ننہا نمادی یوسف علیہ السلام گفت بیا تا من ترا
 یہ برادر سے گیرم و با تو بر یک خوان نشینم پس فرمود تا خوان و برادر نشستند و پس پڑہ پڑہ خود نیز پیش
 رفت و اورا طلبید و رجح المواج و تفسیر و بعد داخل علی یوسف اوی الیہا خاۃ آوردہ اند کہ درین هنگام
 یوسف علیہ السلام بر جامہ بن یامین یوسف یوسف بسیار نوشتہ دید از ان سبب آن پرید گفت یوسف نام
 برادری داشتہ از شوق او نام او بر جامہ نگاشتم چون یوسف علیہ السلام نقاب بستہ دست بطعام دراز
 نمود بن یامین کہ دست او نگریست بگریست یوسف گفت باز این مگر چیست گفت این دست مثاہ دست
 یوسف علیہ السلام میدانم ازین سبب گریه میکنم یوسف گفت برادر تو یوسف را چه باشد گفت اورا گرگ خورد
 و آرام از دل پدر من برد و ہوش مارا ہمہ سحر و جبر بود یوسف گفت خوردن گرگ اورا معاینہ کرد و این خبر
 از معاینہ آوردہ گفت من آنجا نموده ام اما از برادران شنیدہ ام یوسف برادران را طلبید و این خبر
 از ایشان پرسید گفتند آسے ہمچنانست و این واقعہ شامہ ما پیوست یوسف گفت شنیدہ ام کہ از شما
 کہ ہست کہ و نبال شرمید و و شترامی گیر و و گلہ او آن میکنند گفتند ہمچنین ست و شمعون را نمودند کہ
 آن کس است یوسف علیہ السلام گفت آنکہ کار شتر با بن مرتبہ ساند گرگ برادر او را بچند و چگونه درین
 تواند باز گفت شنیدہ ام کہ یکے از شما درخت ازین سحر بر میکنند و بشاخصا و چوبہا آترایزہ ریزہ میکنند آسے چنین است
 اشارت برویل کردند کہ ہمیت یوسف گفت پیش برادری کہ چنین بود گرگ درین برادرش چگونه پیشتر شود
 باز گفت شنیدہ ام کہ از میان شما کسی است کہ اگر پیش دروازہ شہر نعرہ زند ہر حاملہ کہ چہیں شہر باشد
 از ہمیت آن یکبار اقلند بار و گر اگر دانے بدارد و حوامل بہا بچم را در اقلندن بازار و گفتند بچہ ہمچنین است

شارت برپه و اعلیٰ السلام کردند که آن صفت نیست یوسف علیه السلام گفت بچشم و زبانش کسان بزرگ را
 در تیکار چه محالست پس وقوع آن محال است ایشان شرمند گشتند و بسکون پیوستند انقضه چون شوق
 بنیامین غالب بدو این کلمات شوق آمیز از و کشید نقاب از چهره مبارک برگرفت و گفت منم برادر
 بنیامین چون سئو آوردید بیهوش گشت چون با خود آمد باز زبان حال گفت سبب آنچه می بینم به
 میدار نیست یا رب بنیامین را در چنین راحت پس از چندین خواب و آنگاه قصه چاه هر چه بر سر
 گذشت بر او پیش بنیامین بیان کرد و گفت این تمام پدر و برادر با تو دانسته ام و اگر ترا بی بهانه و حیلته باز دارم غم و
 اندوه پذیرد یا ده از حد میشود و اگر مصالحت دانی ترا با من تهمت کنم تا نزد من بمانی و باید که این امر از برادران مخفی
 داری و زبان بنیامین قبول نمود و انیس پرده بیرون آمد و حکم شد که کار سازی کنعان بنیامین پس
 بهر برادر یک شتر و از گندم پیمانه کرده دادند و یک شتر به یوسف و یاطاسی یا آوند می از مس یا فقره یا از زر
 یا از زبرجد هر صاع به جواهر که ملک آن آب خور و درین ایام بجهت عزت طعام آنرا پیمانه ساخته بودند
 یوسف فرمود تا آنرا در بار بنیامین بپنهان ساختند و اجازت رفتن نشان دادند چون یک منزل رفتند
 جمعی را از ملازمان در عقب شان فرستاد تا تفحص بارها شان کنند باید که شتر به پیمانه آید چون آنجا رسیدند
 ندانند که کار و انیان شکار و زوید یا نیمه که یوسف را از پدر و زوید یا این سخن نه فرمان یوسف گفتند چون
 این ندانست ایشان رسید گفتند چه زوید یا نیمه که از ما میجویند که ما را از روان می گویند گفتند شتر به ملک
 که پیمانه غلبه بود نمی یابیم هر که بدید یا نشان آن و هر او را یک شتر یا گندم دهیم برادران یوسف گفتند
 به خدا که ما صاحب این کار نیستیم و شما میدانید که میزان این ایم و اهل بتو تیم بضاغته که در بار اول و در بار
 مائده بودند چون درین نوبت بیامیدیم باز آوردیم که بتید که دهن های شتران بتاییم تا زراعت
 کسان نه خوردند ملازمان یوسف گفتند اگر شما دروغ گویند یا نشد و آن شتر به از بارهای شما
 یا نیمه جزای آن چه باشد گفتند درین مانیست که هر که زردی نماید چون پیدا آید جزای او آنست که زرد
 بنده صاحب کالا بود و بعد از آن همه بارها جتنده و از بار بنیامین یافتند و او را نزد حضرت یوسف آوردند برادران
 نیز همراه آمدند یوسف فرمود اینچه عملست که از شما آید و شنیده بگفتند که از اول و زردی بنیامین از حیا سرپوش
 انداختند و زبان طعن بر بنیامین مسکین کشادند که اینچه فعل نامناسب تو سر و سبب نیستاید و بنیامین در پرافات
 جراحان اهل احسان از امکانات به تو احسان میدی و کفران نمودی و بکار غرضی طغیان نمودی و گفتند اگر و زردی کرد
 عجب نیست که برادر می نیز زردی کرده و او اینچنانست که در سحر المواجه و تفسیر قالوا ان یوسف فقد سرق اخر من قبل گفته یوسف

در حالت خردی از خانه پدری باز خانه یک غلام یا تانی یا مکیانی ذرید به بساکی بشیر بود یا آنکه از خانه مادر
 جدی او که کافر بود یا از خانه خال خود که او نیز کافر بود از کشتن تیرین گرفت و شکست و در
 زیننه که آنجا مردار کشته بودند دفن کرد یا آنچه مادر او خواست که با یعقوب علیہ السلام از حران فلسطین برو
 یوسف را در خانه جد مادر می فرستاد و او را آنجا دشنه زرین بخفیه دست داده بمادر سپری و آنرا با خود همراه برد
 برادران او با بهمت ذردی متهم کردند یا آنکه کمر بند عمه بخفیه در کمر یوسف علیہ السلام بسته بود و تهمت ذردی بد
 پیوسته آنرا مرد داشتند و تفسیر میخواستند و روه که این سخن یوسف را بد آمد یا خود گفت بعد از آنکه چندین
 ایذا و جور و جفا با او کرده اند برین سالها برآمده هم در حق او چنین چیزها میگویند پس غیبی امین را بکسان خود
 پدر و برادران و خلاص او هر چند میبالت نموند سودی نداشت روئیل را آتش خشم شعله زدن گرفت و موبهائی
 تن او را بچو غار استاده کشته سلاز جامه اش بیرون کردند و هم در تفسیر بحر الموانح و معالم التنزیل آورده که
 برادران را گفت ده بازار آنها که درین شهر است بمن تنها بگذارید یا دشتا همه برگیرید یا بادشاه را بهر گنج رید
 و شما جمله بر اسحاق و اهل آن روانید برادران گفتند کفایت بادشاه خود گیر این عهد عظیم در کار فحیم بر خود بنید
 گفت از من جدا نشوید و دور روید و خواست که فریادی نموده سه بیک نعره کوبی ز جابر کند به بیک ناله
 شکر بهم برزند یوسف چون این حالت دید ترسید پس خود را گفت هر دست را بر پشت و فرو و آرد چون دست
 وی بر روئیل رسید غضب تسکین یافت روی خود را به برادران کرده گفت شما مرا مس کرده آید گفتند بجه خدا بیکه
 درین شهر نخنی از اولاد یعقوب هست چه گهره یخ از ایشان خشم گرفتی چون یگر می از اولاد یعقوب مس کرده
 تسکین یافتی و هم در معالم التنزیل آورده که در بار و غضب آهنگ تخت یوسف کرد یوسف نقابت از تخت فرو
 آمد و او را در بود و گفت ای کنعانیان شما زور خود مغرور گشته آید مینپارید که کسی بشما علیه من نتواند رسد خدا بیکه با
 پست آفریده زبردست مقرر است آفرید چه گفتم ز کونانان تسکین است نتوانا ترا تو هم از کس است پیشان میدهم پس
 نمیروزاری نموند که ای ملک و را پدر می است پیر خسرید و بعد از هلاک در او یوسف بد و لغت او چه باشد که او را گذاری
 و از یاکو را بگمار می آید پسر را پندار که ناقص برادرش کردیم گفت معاذ الله که بیگناهی به بندگی گیرم من آنرا گیرم
 که کالای خود از پیش او یافته ام و اگر بجای او دیگر بگیرم پس نه شب از جمله تمکاران باشیم چون میشه ندکناره
 گرفتند و از گونه تدبیر آغاز نمودند روئیل یا بهو گفت پدر از شما عهد میمانی گرفته در محافظت نیامین نیاب
 شما گویند خوره آید پیش ازین شان یوسف تفسیر از شما واقع شده مصلحت اینست که من نیز این جا میباشم و
 شما در حقیقت حال پیش پدید گویند ناچه فرمایید پس کنعان نهادند و بخت پرآمده حقیقت بعضی ضعیفانند و فرمود

اینکالیت که شما خواسته بود و با هم قرار داده آید و مگر نه ملک مصر چه میداند که جزایم دزدی نیست که او را به
 بندگی بیاید گرفت چه پیش ملک درازدن و چند مسرتی تا آن گشت بود به بندگی رفتن پس بر من است
 صبر بیل پس شاید که خدا تعالی بپسار و یوسف را و بنیامین آن برادر بزرگ که در مصر نده گویند که بعد ازین چنین پیشتر
 نابینا گشت و قدرش زیاده و نداشت و بعضی گفته اند یعقوب علیه السلام را دوستی بود در عالم التشریل گوید که او را به سایه
 بود و پیش و آمد و گفت ای یعقوب چه چیز است که بصارت ترار بود و پشت ترا خم ساخت و رنگ روئے ترا
 تغییر داده یعقوب گفت که بنین بر یوسف علیه السلام بصارت دیده طری بود و غم بنیامین اندام خم ساخت و اندوه
 دیگر برادر شما که در مصر است آب رنگت می پاشد تغییر داده جبرائیل علیه السلام گفت یا یعقوب اگر بخدای تالای خود آرد و اگر
 پیش بگری مالی فائده نکند آورده اند که یعقوب علیه السلام به شش ساله و زکریا یوسف علیه السلام بود چنانکه
 غیر یوسف کم است که بزرگان می رفتی تا زکریا علیه السلام آمد و گفت خدا تعالی بعد سلام میفرماید که تالای
 یوسف را یاد کنی اگر بعد ازین نام یوسف بر می نام تو از دیوان پیغامبران پاک کنم پس یعقوب نام
 یوسف علیه السلام پسر تالای رسیدت که فرزندان یعقوب علیه السلام گفته تالای اندر یاد یوسف تالای
 وزاری کنی ترسیم که دین غم دانه و به میر گفت شکایت میکنم غم و اندوه خود را بخدا تعالی نه بغیر
 او زیرا که کس یکسان و چاره کن بیچارگان اوست در مواهب علیه گفت که در بعضی تفاسیر آورده که چون یعقوب
 برائے یوسف علیه السلام ابن سخن گفت و حی آمد که لے یعقوب علیه السلام بعزرت و جلال من اگر یوسف
 و بنیامین مژده بودند بدین تالای وزاری که نو داری من ایشان را زنده ساخته تو باز رسا نم پس
 ازین مژده به فرزندان گفت من میسرانم آنچه شما نمیدانید از حیات یوسف علیه السلام در سیدن
 وی بمن گویند روزی یعقوب علیه السلام بجهنم گفت از ملک الموت پرس که جان یوسف علیه السلام
 قبض کرده جبرائیل رفت و باز آمد و گفت میگوید که جان قبض نه کرده ام در عالم آورده روزی ملک الموت
 بر یارت یعقوب علیه السلام آمده بود و در بحر المواح آورده مدارک گوید یعقوب علیه السلام ملک الموت را
 در خواب دید و بجز نقدیر از و پرسید که روح یوسف علیه السلام قبض کرده گفت نه و الله که او زنده است
 اگر بطلب او بشتابی شاید که او را بجایی پس بدین امید واری گفت ای پسران بروید از حال یوسف
 علیه السلام و برادرش شخص کنید و از رحمت حق تعالی تا امید میباشید و در عالم مواهب علیه السلام است یا
 نبی اذهبوا فتحسبوا من یوسف و انجیدوا لانیسوا من روح الله و در بحر المواح در تغییر است قال هک
 علمتم ما فعلتم بیوسف آورده است که یعقوب علیه السلام نامه یوسف که عزیز مصر نوشت

بدین مضمون که از یعقوب اسرائیل بنی اند بن اسحاق ذبیح اند بن ابراهیم خلیل اند یسوی عزیز مصر مابعد آنکه
 من اهل بنویمیم که بلاراموکل ماگردانیده جدم ابراهیم خلیل اند دست و پا میزنند و آتش نمرووی انگشت حق
 نعلی اورا نجات داد پدرم اسحاق را کار و بر خلق نهادند خدا تعالی برای او قدر فرستاد و مرا پسر بود و دوست ترین
 همه فرزندان من برادران اورا به صحرا بردند پس من خون آلوده آوردم و گفتند اورا اگرگ خوردمن در فراق او
 چندان گریتمیم که چشم سفید شده اورا برادری ایمانی بود که بوی تسلی داشتیم اورا تو بدردی گرفته و داشته
 و مانده از ان خاندانیم که دزدی کنم یا از مادر دمی در آید اگر این فرزند مرا خواهی داد فهو المراء و الا بر تو دعائیم
 که اثر آن تا بفرزدها میبین تو برسد و السلام و این نوشته را بفرزندان داد و اندک بضاعتی از جنس و راهم تا
 سه یا کاسد پاره ریشم و روغن زیت امثال آن ترتیب نمود و ایشان بمصر آمدند با اتفاق برادری که آنجا بود و
 بدرگاه یوسف نهادند و آن نامه را با وی دادند یوسف علیه السلام نامه پدر را بر پیش رو آورد و زار زار بگریست و در
 حال جواب آن نامه نوشت که یوسف یعقوب اسرائیل بنی اند بن ذبیح اند بن ابراهیم خلیل اند از عزیز بیان
 اما بعد پس تحقیق رسید من کتابی که مثل بود بر تختهاست آید تو و ابتلاست تو بفراق اولاد و ایجاد واقف
 شدم برو پس برتست بنجمیل زیرا که کسی که صبر کند ظفر یا به چنانچه آید تو صبر کرد پس ظفر یافتند
 چون این نامه به یعقوب علیه السلام رسید به گفت من ازین نامه اثر یوسف میبایم بجهت آنکه
 این نامه نه سخن ریاست بلکه سخن پیغمبر است و یعقوب علیه السلام نامه نوشت پس فرزندان که
 به آنجا باشند و بعزیز تو وضع کنی تا مگر بشما فضل کنند و فرزندان را باز دهد و بارهای طعام نیز به
 که قحط و تنگی بغایت رسیده چون آن نامه بفرزندان رسید برادران جمع شدند پیش یوسف
 علیه السلام آمدند و تضرع و ناری کرده گفتند یا عزیز اینجا بخریت و مانده ایم دیدر آنجا بخریت این
 بضاعت اندک بی مقدار و بی اعتبار که آورده ایم بفضل و کرم پذیرد و کار بر ما تنگ نگیرد ان
 مقدار گندم با غنایت فرماست امید در دمنان را دکن + دل امید دارانرا دوا کن + و برادر مارا
 نیز بوجه صدقه هم عطا کن چون اهل ولایت ترانده اند از بندگی و میترایند و خیر و آنگاه یوسف دل
 پریشان بر ایشان بیوخت گفت ایامید انید آنچه کردید بیوسف و برادر او فعل ایشان با یوسف طاہرست
 و با بنیامین علیه السلام از ان بود که خوابی اعتبار میداشتید بر تبه کنی هیچ یکی نمیگفت الا از روی عجز
 و ندانست یوسف این سخن از روی نصیحت گفت نه بوجه عتاب آنگاه نقاب از رخ بر افکند ایشان را
 نظیر آن شکل و شمایل افتاد و گفتند تو می یوسف علیه السلام زیرا که این جمسال بر وجه کمال

دیگر زانیت گفت منم یوسف و بنیامین که برادر منست برادران روئے پخت آوردند و خواستند که پاسے
یوسف بگیرند و از تخت فرود آمد و ایشانرا در برگرفت ایشان گفتند بخدا یکک بحسن و صورت و کمال سیرت
نرا برگزید بر ما و ما گناه کارانیم بفضل و کرم بر ما به بخشائی گفت هیچ سزانش نیست بر شما امروز من هرگز
گناه شمارا بر زبان نیارم و امید دارم که خدا تیرا عاف کند شمارا بیا مرز که اعتراف بگناه کردید و از ان پشیمان
گشته شمس گرت هست زندانه بیرون بیس + چو گفتمی که بدر رفت نیک آدمی + روایت کرده اند که
چون یوسف گناه برادران به بخشید برائے طعام هر باره داد و شام ایشانرا می طلبید روزی یوسف
پیغام فرستاد و نماز با خطایحوا واقع شده و این عنایات و التفات که در حق ما مبرمائی یا بیشتر شرمند
میشویم گفت شما از قدوم سعادت لزوم خود من منتی نهاده اید چه در مصر هر چند بادشاهست دارم
و ایشان همه ملوک من گشته اند مگر ایشان مرا بنده لیست درم خرید به بادشاهی رسیده میبارند اکنون
با آمدن شما بر من نسبت حضرت افراستم پیدا شد و گفت امید داری از حضرت آنت که دیدار پدر فرموا
بترجمن نمایم سیرت دارم چنان امید که قیوم ذوالجلال + بار و گریب کند دولت وصال **فصل**
پنجم در ملاقات یعقوب علیه السلام با یوسف و درین فصل ست بیان وفات و مدت عمر هر کدام و در
بحر المولج گفته که از زمان فرقت یوسف تا روز وصلت هشتاد سال بود و در نیت یعقوب از گریه
خشکی نمود و بعضی گویند که نابینا شده بود و بعضی گویند هنوز اندکی در چشم او بینمود و یوسف برادران را
گفت نابینائی پدر از چه بود گفت پیراهن بر روی نهاده میگریست تا آنکه نابینا شد گفت در مان و می
هم از پیراهن منست پس آن پیراهن خلیل که جبریل در چاه بوی پوشانیده بود و وحی بدو رسید که آن را به
کنعان فرمود که این پیراهن مرا به پدر من برید و بر روی پدر من افکند نابینا شود آنگاه پدر و شما با همه
کسان خود بیایید در مواهب علیه گوید که یهودا گفت پیراهن خون آلوده پیش پدر من برده بودم این
پیراهن فروم من حواله کن که بپریم شاید فرخ این پیراهن تدارک اندوه آن پیراهن کند شمس چو
کاری پسندیده آرم بجائے بشوم مهربان یار فرخنده رائے + یوسف پیراهن بوی داد او بسیار
را بهجت پدر و متعلقان او محبت ساخت به برادران تسلیم کرد و جماعل کنعان را هدیه فرستاد و بفرمانه آنکه
پدر را یافت و چون ایشان از عمارتهائی مصر جدا شدند و به صحرا رسیدند باد صبارا حق تعالی فرمان داد
تا در ساعت بومی پیراهن یوسف بمشام یعقوب سانی یعقوب کجی که پیش او حاضر بود گفت من
بوی پیراهن یوسف میبایم لیکن شمارا بنقصان عقل نسبت میکنید آنها گفتند هنوز در حیرت قدیم

ہستی در محبت یوسف و توقع ملاقات اول بعد از چہل سال یا ہشتاد و سی آورده کہ یہود پیش از برادران بہ
 کنعان رسید و پیراہن یوسف بر روی افگند ہم در ساعت یعقوب بنیانشد و چشمش روشن گشت و اورا
 مر جاگفتہ و در قصص میگوید کہ یوسف پیش از یہود دیگر کسی کہ وی پنجاہ فرنگ میرفت فرستاد تا
 یعقوب را بشارت داد و گفت یوسف در مصر بادشاہ است و بنیامین را نیکو داشتہ یہود از عقب میرسد
 و پیراہن یوسف آرد و تو آرا بر چشم خود مالی و بنیا کردی یوسف گفت بر کدام دین و ملت است وی گفت
 بروین اسلام ملت آ بانی خویش پس یعقوب و اہل کنعان شادمان گشتند و یہود ابھرہ رسید و
 پیراہن را بر روی پدر افگند بنیانشد و گفت من نے گفتہ تھا کہ میسرانم آنچه شما نمیدانید بعد از ان
 دیگر برادران نیز در آمدند و در پاسے پدر افتادند کہ اسے پدر غرض طلب کن برائے ما از خدائے
 تعالی کہ ما گھرا یکم یعقوب گفت کہ آمرزش خواہم خواستہ شد از خدا تعالی و در بحر الموح و مواہب علیہ
 میگوید برامی آن تاخیر کرد کہ شب جمہ و تا وقت سحر برسد کہ درین اوقات مظنہ اجابت دعوات میباشد یا
 خواست کہ بداند کہ یوسف از ایشان عفو کردہ یا نہ واضح ہست کہ تاخیر کرد تا وقتیکہ بمصر رستی بعد از
 نماز تہجد رو بہ قبلہ استناد و یوسف را در قضای خود داشت و دیگران در عقب او آنحضرت و علمے کرد
 و فرزندان امین میگفتند حق سبحانہ تعالیٰ اجابت فرمود و تفسیر مواہب علیہ گفتہ کہ یعقوب با جمیع اہل
 و عیال و اطفال متعلقان روان شد و در محال آورده کہ ایشان ہفتاد و دو کس بودند از مردان زمان
 و بقول مسروق نو دوسہ و در معارج النبوۃ و ضمن نعمت سابقہ آورده کہ بروایتے ہفتاد نفر بودند
 و بروایتے ولایت و ہر دینی چہار صد چون بمصر رسید یوسف فرمود تا مصر را راستند و خود لشکر
 را راستہ بالکے یان و تمامی اشراک با استقبال پدر فرخ فال و اولاد فرخندہ مال برون آمد چون بصرہ رسید
 لشکر یوسف ہفتاد و فوج گشت و ہر فوجے دو ہزار سوار بود یعقوب با فرزندان بر بالائے پشتے بر آمدہ
 تفرح مینمود پادشہ یوسف جوق جوق از پیشے میگذشتند و شرائط خدمتکاری بجامے آوردند یعقوب
 ازین کوکہ و تخیل تعجب میکرد و جبریل فرود آمد و گفت از آماشگی این لشکر چه عجب میداری ببالا نگر کہ
 لشکر ملک از زمین تا فلک بہ نظارہ آمدند و بشا و نو خوشحال اند چنانچہ از اندوہ تو غمناک بودند تا آنکہ
 یوسف از دور پدید شدہ و در عمارتی مرصع نشستہ و علماء و حکماء مصر در چپ راستے صف
 کشیدہ چون از دور نظروں بر یعقوب و اولادے افتاد از عمارتی فرود آمد خواست تا سلام کند جبریل
 گفت بگزار تا پدر بر تو سلام کند و در خبر است کہ یعقوب پیادہ شد چون چشمش بر جمال یوسف افتاد

سلام بر تو یاد اے برنده غمها و نیز در معارج النبوة آورده که هر دو دستها بگردن یکدیگر گیر آورد و
 میگرفتند و از هوش رفتند گویند پنج ساعت یعقوب علیه السلام به هوش ماند و چه خوش حالیت
 مے دوست دیدن پس از یکدیگر رسیدن و شراب خوش دلی را نوش کردن و بشادی دست
 در خوش کردن و بکام دل زمانی آرمیدن بهم گفتن سخن و از هم شنیدن و درین وقت
 ملائکه که رویان و عالم بالا تماشا اے این مشتاق سوخته آتش فراق بنمودند جبریل علیه السلام بهفتاد
 فرشته طنقهها تشار از کنوز داران قرار بر فرق ایشان مے پاشیدند و جناب الهی مینالیدند که خداوند اے کسے ارباب
 کسے این نوع محبت باشد که امروز یا یعقوب را یا یوسف است است فرمان آمد که مرا با هر یک از امت
 پیغام میرا خزانان محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بهفتاد و بر بنیست س همت از پیغمبران او خوشتر و
 متمش از امتان محبوب تر و در بحر الموان آورده و آنچه بعضی گویند که یوسف علیه السلام بدیدن یعقوب
 علیه السلام از اسپ فرو دنیا ماز شومی آن انتقالی نبوت در سل او در آمد این سخن بر یوسف علیه السلام
 افزایست و نسبت اینکار با دکار نامست یوسف برگزیده خدا بود این چنین کار نشاء است از دنیا
 و این عمده گزیده و ناپسندیده از وی و نماید و نیز در بحر الموان و معالمت تنزیل آورده که بعد از ملاقات یوسف
 علیه السلام از یعقوب علیه السلام پرسید اے پدر چون وقتی که روز قیامت ملاقات خواهد شد
 چرا میگرفتی و چرا در غم دانه و زلستے گفت یقین من نبود که تو پیغام میر خواهی گشت و از دین آبار
 و اجداد نخواهی برگشت بهتر سیدم که عیاداً با الله در دین دیگر مے در قیامت با من ملاقی
 نشوے گر یمن ازین سبب بود چون در مصر در آمدند ایشان را در منزل خود برد و پدر و خاله
 را بر تخت نشاند و پدر و خاله و برادران پیش وے سجده توحیت کردند و تعظیم ایشان در آن
 زمان بسجده بود یوسف علیه السلام چون این حال را مشاهده نمود گفت اے پدر این سجده کردن شما
 تعبیر خواب منست که در حالت خرد می دیدم و خدا آنرا راست گردانید و مرا باین تعبیر رسانید و این
 چنین از لطف او بدیع و بعید نیست و هم در معارج النبوة مذکور است که یوسف بعد آمدن پدر و اولاد
 او در مصر تمامی مردم مصر را در مسجد جامع جمع کرده بر منبر آمد و خطبه خواند و بر پیغام میرا خزانان که مجلس است
 صلی الله علیه وسلم صلاوة را کیا ت فرستاد و بعد از آن فرمود اهل مصر شما کیانید همه گفتند بنده گان تو ایکم یوسف
 گفت که همه بدانید که این پیغمبر برگزیده و این نور هر دو دیده یعنی یعقوب پدر منست و ایشان فرزندان
 او و برادران من اند همه شما را بطیفیل این شیخ که در پامی منبر نشسته از او کرده ایکم فریاد از آنها بر مغر و مرتبه یوسف

ظاهر گشت و در مدارک تفسیر له تعالی توفی مسلما و الحقنی بالصالحین آوده که روزی یوسف
 دست یعقوب را گرفته خزینه های زویم دانه و منعه و اسلحه میجو و ناچون بخزانة کاغذ رسید یعقوب
 علیه السلام از پرید که پسر تو این مقدار کاغذ بودی دست روزی یک ماه صلاح بسو من مکتوب فرستاد
 یوسف علیه السلام فرمود جبرائیل چنین فرموده گفت بارے سبب ترا پرس گفت ترا با و
 زیاده جهت مندرست از من پس یعقوب علیه السلام از پرس گفت خدا تعالی مرا چنین
 فرموده بود از جهت آنکه بفرزدان گفته بودی یوسف را بشما ندیم بدست زمین که او را گرگ خورد
 و چرا از من نه ترسیده نیز آورده اند که ردایت کرده که یعقوب بعد از ملاقات یوسف علیه السلام
 بست سال زندگانی نمود بعد از آن بدار البقا حلت فرمود بموجب وصیت که کرده بود او را یوسف
 زمین شام پهاوی پدر او اسحاق علیه السلام برودن کرد و در بستان ابوالیت آورده که عمر او یک چهل و
 هفت سال بود در معام التزیل و تفسیر آن ذی لطیف لما یشاء و الله هو العالم حکیم نقل کرده اند یعقوب
 در نابوتی که از چوب ساح ساخته بودند بطرف بیت المقدس نقل کرده اتفاقا در همان روز نجار را در غیض نیز وفات
 یافته بود پس هر دو را در یک قبر دفن کردند ایشان هر دو از بطن توانان زاده بودند و عمر هر یک صد و چهل و هفت
 سال بود و در طائف آورده پس یوسف باز بمصر آمد و بست سال دیگر زندگانی یافت بعد از آن شبی
 پدر یا پدر و مادر هر دو در خواب دید که میگوید که ای یوسف بغایت مشتاق فامی تو ایم بشتاب تا سه روز دیگر
 ترد ما آتی چون بیدار شد برادران را طلبید و صیته ها کرده یهودا علیه السلام را و یحیی خود گردانید و فرزند را برد
 پس دوباره از سره فرود آمد که دیده بود بروحه وصال انتقال فرمود حضرت حقایق پناهی مولانا عبد الرحمن الجانی
 قدس سره السامی فات یوسف بدین طریق میفرماید که در روزی یوسف را بیکر کرده لباس شهر پاری برون
 آمد با هنگ سواری و چو پا در یک کاب آورد و جوبل دید و گفتا کن زین پیش تعجل امان نمود و چرخ عمر
 فرسانی که شاید در کاب دیگرش پائی و بکف جبرائیل حاضر داشت سیمی که باغ خانه و میبافت زیری چو
 یوسف را بدست آن سبب بنهاد و زن آن سبب بوید جان داد و بهم در مدارک بحر الملاح آورده پس مصر در قو
 او با یکدیگر اختلاف کردند و کشتن بسوی محله های خود نزاع نمودند از جهت دریافت برکت تا آنکه بحث و
 جال نوبت القتال پیدا تر بران قرار یافت که اول صندقی از مرمر کنند و در روئیل نهند که آب همه کس بر تانست
 او همه کس برابر بود و برکت او همه یکسان باشد پس چنین کردند و در همانجا بود تا آنکه بعد از چهار صد اموی علیه السلام
 او را در زمان خود نقل کرده در شام نزد یک آبار او دفن کردند و عمر یوسف و سالی صدست که کذافی البستان و یضارا

مدارک و تفسیر قوله تعالى الذی فی شئنا لا من مضی آوره که یوسف نهضه له بود که عزیز مصر او را خرید و نیزه سال دیگر در منزل او گذرانید و درستی سالگی ملک بیان ابن لید او را منصب بارت بخشید و درستی و سالگی او را خدا تعالی حکمت علم عطا فرمود و صدفیت ساله بود که ازین عالم رحلت فرمود ان شاء الله علم بالصواب -

باب دهم و بیان حضرت ایوب صابر و در آن دو فصل است

فصل اول در بیعت ایوب علیه السلام و متبلا گشتن او با انواع محن و الامم و بدانکه در معالم التنزیل آورده قوله تعالى حجتنا اقلنا و سورة انبیاء نیز در مواهب علیّه آورده که ایوب روی بود و نسب به عیص ابن اسحاق - و در تفسیر باب گفته که مادرش دختر لوط بود چون حقتعالی او را یغیبی دید خلعت نبوتش پوشانید و هفت پسر و دختر خطا کرد چنانچه در مواهب علیّه سه پسر هفت دختر بقوله چنانچه در معالم آمده یا هفت پسر هفت دختر بقوله چنانچه نیز در معالم و در مدارک آورده و مال بسیاری بوی داد و شعر دنیا طلبی بصره و نیات و نیت غیبی طلبی هر چه کجاست و نیت در کثافت مدارک سورة انبیاء آورده که سه هزار شتر و هفت هزار بز و گوسفند و یازده و پانصد بستان گاو داشت و پانصد غلام که هر کدام جفت رانی و تخم افشانی میکردند و در زمین با تخم میکاشتند و هر یک عیال اطفال داشتند و با مردمان نیکوئی بسیار میکردی و هرگز نان نه خوردی تا ده درویش نیز کردی جا نموشیدی تا ده برهنه را بنوشانیدی و شب روز بطاعت گذرانیدی و در سوّم خیرات چنانکه باید نشاید بجا آوردی و در سبب ابتلائی او اقوال است در کثافت و الوار التنزیل در سورة ص آورده که مظلومی پیش او با ستغاثه مینالید بفریاد و رسید یا آنکه موشی او در نایب با و شاه کافر بود با و عدامت بنمود و غرامی فرمود و در مدارک آورده که منکره وید و خاموش گردید یا آنکه شانی زن کج کرد و بخورد و همسایه بگریه سنگی بر سر برد و در مواهب علیّه سورة انبیاء آورده که ابلیس علیه اللعنه بر وحده بر و گفت ای ایوب در عافیت و فراخی عیش و سعادت مال بسیار دارد و فرزندان بسیار دارد اگر او را بزوال اولاد متبلا سازی عبادت و طاعت نگرارد و کفران نعمت ترا پیش آر و حق تعالی فرمود نه چنین است که تو میگویی او را زنده البتة پسندیده و برگزیده اگر هزار بار در آتش ابتلا او را گذاریم بر محک اغیار کامل عیار نخواهد بود ابلیس مردود گفت مرا مال فرزندان او مستط گردان تا حقیقت حال و نه ظاهر گردد و حقتعالی ابلیس لعین را بر و مسلط کرد و دیوان را گذاشت تا اشتغال با مال اموال او را و فرمودند قول بعضی مفسران آنست که فرشتگان گفتند ای مقدر طاعت بقوت آن نعمت که خدا تعالی او را کرامت فرموده داده می کند و دلش به فرزندان نشا و دانت حقتعالی فرمود من آن نعمتها از و باز گیرم تا شما دانید که

اور عبادت محض اُسے رضامندی میکند و بروایتی خود گفت یارب مرا بیلائے ابتلا دہ تا اور بلا صبر کنم و یولت
 صابران را بجم و بعضے گویند کہ روزے مبتلائے گذشت و گفت این مبتلا را سراسی این بودہ است حق تعالی
 این سخن از مے نہ پسندید اورا مبتلا کرد و بعضے بر آئند کہ یکے را گفت کہ حق تعالی کہ مرا نعمت بسیار دادہ است
 او بمن نیکوئی کردہ است من طاعت عبادت و شکر گذاری حضرت ہارثی تعالی بسیار میکنم حق تعالی این سخن از
 وی پسند نہ کرد و بلا را بزرگداشت چنانچہ در مواہل و در سوگاہ انبیائی گوید کہ شترانش لجاجتہ ہلاک شدند و
 گوسفندانش بسببیل و گرگ و اب فدا افتادند و زرعش بر سج عاصف متلاشی گشت ہفت پیرسہ دختر و
 زیر دیوار آمدند و بعضے آوردہ اند کہ ہرچہ در خانہ اول و دوازگاہان و غیرہ جملہ آتش سوختہ شد و دیوار خانہ بر
 اولاد او افتادہ ہمہ مُردند الفصہ ہر بار کہ اورا از ہلاک چیز خبر میکردند میگفت بچشم آخزا کہ دادہ بود باز برد و
 صبر و شکر بجائے آورد و میگفت کہ دنیا دار بلا است و محل ابتلا است کہ حق تعالی بندگان خود را بآن مے
 آزماید و میباید کہ کسی دل در وی نہ بندد و شمع جہان پیر کہ در بند مال فرزند اند و عاقل اند کہ طفلان نا
 خردمند اند تا آنکہ مے در محراب عبادت استادہ نماز میکرد ناگاہ در در پاوی و ظاہر گشت اما س کرد و
 در ساعت خروج گشت رفتہ رفتہ تمام اندام اوریش کرد و بعد از روزگاری کہ تہا در مفاہم نہ چون مے برین
 آمد بوی گندہ و تن وی پر گندہ شد و کمر ہا غلبہ کردند گویند چندین ہزار کرم در و ظاہر شد وستان اہلبیت
 مے از ور و گردانیدند اورا چہار زن بودند سہ زن طلاق خواستند و یکے ن رحمت یا رحیم نام نہت افزائیم
 بن یوسف یا ماخیر نہت یشابن یوسف یا لیا نام نہت یعقوب و ماند و گفت من طلاق نمیخواہم زیرا کہ با تو
 و نعمت بودم و در ہم بالو باشم شمع شمع شمع شمع آنکہ و نعمت زندہ لاف یاری برادر خواندگی دوست آن
 باشد کہ گیر دوست نہت در پریشان حالی و در ماندگی و آخر الامر مردم آن یار ایوب گفتند ازینجا بر میاد کہ این
 بیماری تو دور دیگران نہت کند و در شتی اورا از مکان بیرون کردند و بیچارہ افارب و التفات نکرد و گس کہ
 شاگردان او بودند اورا برداشتند و روان شدند و بز زار زار گریستند و میگفت بزرگوارترین اینفرقہ من ہم ملایم یاری و
 خواری بیرون میکنند تا آنکہ اورا بقریہ دیگر بردند و نہادند و نہت چند ہر کہ اہل آن قریہ نیز اورا بدر کردند چنانچہ گویند
 ہمچنین از ہفت قریہ اورا بردارند و نہ چون شاگردان عاجز آمدند صحرا می یجائی از چوب و غیرہ سایہ کردند و در آنجا
 اورا نہادند بعد از چند روز ایشان نیز رفتند همان زن تنہا با و ماند و خدش میکرد سہ زن با ما کانیہا نہت
 سہ چرخ ہفتین افزاشتند و ایوب طاعت عبادت و نہت ضعف و سستی از حالت تندرستی کم نہ
 کرد و ذکر تسبیح فرو نگذاشت یک طرفہ العین غفلت فرمود و در عالم گوید کہ مدت مرض او بقول ہست سال و

یک روز ہم زبان بیفروودہ و بقول گفت سال و نقول بعضی ہفت سال و ہفت ماہ و ہفت روز بانوار التبریل
ہفت ساعت نیز گفتہ و در مارک پیروہ سال گفتہ و ہم در مارک معارج ہزودہ سال نیز گفتہ و در تقاییر
آورده کہ فرستہ زن اورا گفت از خدا تعالی بخوادہ تا ترا از بلا عاقبت عطا کن گفت مدت فراخی و صحت من
نرسیدہ و در مواہب علیہ سورۃ انبیاء آورده کہ فرستہ ایوب علیہ السلام بدگاہ ملک عالم بنالید و گفت رب
انی مستی اللہ یارب مرایجی و مخنتی ریڈیقل ہلزلین شکایت او معلوم بیصبر و مقہوم میشو و مقتعالی اورا
صابر نام کردہ کہ انا و جلد فاک صابر ابد رستی کہ بایا فلتیم اورا صابر جواب آن بر نیوجہ تقریر میکنند کہ از شیطان رنج
یومی رسید چہ نزد او آمدہ گفتہ مرا سجد کن تا ترا ازین بلا برین آرم ایوب با تحقیقات از ضرر آن مطر و شکایت نمود
از رنج خود بیا آنکہ جمعی از انان کہ بوی ایمان آورده بودند گفتند کہ اگر دین و خیر بودے بدین بلا مبتلا
نگشتی این شہانت اعلیٰ دل اورا مجروح کرد و این سخن بزربان آوردیا آنکہ چنان ضعیف شد کہ بعض نماز و بعض
نیاز قیام نمیتوانست نمود بدین سخن تکلم فرمود یا آنکہ کرمان آہنگ دل زبان می کردند و بعضی محفل و فکر
خدا بودند از فوت ایشان نرسیدہ این لفظ بزربان لاندیا آنکہ ہر سحر و جیواسطہ ملکی یا بشر از بارگاہ اعلیٰ
خطاب مستطاب ایوب بدوق و شوق این پرستش کوہ بلاراجان میکشد و بان خوشی بود و در
سحران روز کہ این ہر راحت مرا ہم راحت با و میرسد باین خطاب سرفراز شد لہذا فریاد برآورد کہ سرتاب رانی
انظر خضر عرم وصول الخطاب من آنجناب بالافس و بعضی محققان برآنند کہ شکایت با و نہ بود نہ از دیا آنکہ بپیر
در لہے بصوت پیر پیش زن او آمدہ و گفت تو کیستی کہ چنین غمگین هستی گفت بیماری دارم کہ حال او
اوپنین است ابلیس گفت خمر و گوشت خوک باید خورد تا این علت باطل گنجد فح گردد و بر طرط شود
چون پیش ایوب علیہ السلام آمد و تحقیقت را بازگشت برہ خشم گرفت کہ مرا بمصیبت خواہی افکندن و
سوگند یاد کرد کہ اگر بہتر شوم ترا صد چوب زخم و این کلمات گفت یا آنکہ چہل روز و وحی با وے فرود
نیامد این شکایت از جہت آن کردیا از آنکہ کرمان کہ در بدن او بودند یکے یا دو بزرین افتادند و بر
خاک گرم می طپیدند و ایوب علیہ السلام آنرا برداشتہ دریش خویش بجائے نہاد و چون این کار با
اختیار او واقع شد چنان گزیدند کہ ناب نیاورده این کلام بزر بانث جاری شد و در بحر
للواج آورده یا آنکہ زن او در فریات میگشت کہ کاسے کند و چیزے جنس طعام بہت ایوب
علیہ السلام بسیار و بیچ کس کارے با و نہ فرمود در یک وہ زتے کافرہ بود تو انگر کہ او ویرا
کاسے کارے گفتے پیش وے رفت و گفت مرا طعماسے بدہ تا نان برائے

برای بیمار دل افکار بر م و فردا نکالے باشد مکنم گفت مرا کار نیست کہ ترا بگویم لیکن کیسے خویش بر
 یمن وہ تا ترا طعام و ہم و آن کافرہ بر موسے و کیسے می و عاشق بود و خواست کہ بدان حیل از و بتا نہ
 تر کہ زن کسی عاجز مبادا و زن مکارہ خود ہرگز مبادا و عزیزان را کند قید زن ان خوارہ و فقید زن
 بود و اگر قتر رہ زن ایوب گفت بر مبتلا می من رحمی کن کہ سے دست بر موسی من انداختہ بر می خیزد و
 عبادت خدائی میکند زن کافرہ بر سے رحم نہ آورد پس چارہ کیسے خود برید و موسی دادا بلیس علیہ اللعنة
 بصوت مرد پیر شدہ پیش ایوب آمدہ گفت کہ زن تو نابکاری و بد کرداری کرد و اگر قتر و مویش برید
 ایوب نگین شدہ و زار زار بگریست و این بگفت و قسم یاد کرد کہ ہر گاہ تندرست شوم زن با صہ چوب زخم
 واداعلم **فصل دوم** در زائل شدن آن محسن آلام از ایوب و مواہب علیہ پارہ سکہ انبیاء و پارہ دوسرہ
 ص آوروہ کہ جبیل پیش ایوب علیہ السلام آمدہ گفت چرا خاموش نشدہ گفت رضا بقضا دادہ صبر میکنم
 ہے تو اگر دبا قضاے خدا چارہ نیست جز رضا بقضا جبیل گفت بلالہ در خزنہا بسیار است تو
 طاقت اندازی از خدائی عافیت نخواہ پس ایوب علیہ السلام خواہش عافیت نمود و خدائے اجابت
 فرمود و جبیل بیامد و گفت یا ایوب پائے خود را بر زمین زن ایوب پائی مبارک خود بر زمین و بقدرت
 خدائے دو چشمہ آب از تحت قدم او جوشیدن گرفت یکے گرم دیگر سرد جبیل گفت این
 چشمہ آب گرم برای غسل کردن است و این چشمہ آب سرد برای آشامیدن است پس ایوب علیہ السلام در
 چشمہ آب گرم غسل نمودہ و در چشمہ آب سرد بیاشامید و علتہای ظاہری باطنی و ذائل شدہ و گفتہ اند
 چشمہ یکے بود بوقت نوشیدن سرد و بوقت غسل کردن گرم کارگردنوار و گراسان بودہ پیش رفت
 جملگی یکسان بودہ و آنگاہ جبیل از بہشت روا آورد و ایوب آنرا بر دو شش افکند و ہر بالائے محلے
 نشست بعد از نماز عصری زن او پیدا شد چون ایوب را بر جای خود دید فریادید آورد و نوحہ کرد
 و چپ و راست می دوید ایوب علیہ السلام آواز می شنید گفت ای زن چه بود است ترا کہ زاری میکنی گفت
 بیماری داشتہم اکنون اورا نمینا بم گفت تو بیج نشانی داری کہ چگونه بود و چه نام داشت گفت آن
 زبان کہ تندرست بود مانند تومی نمود و نام او ایوب بود و پیغامبر خدا بود و چنان ضعیف شدہ کہ کرمان
 گوشت و پوست رگ پی او ہمہ خورہ بود و ند ایوب گفت اورا یہ بینی بشناسی گفت متاسم گفت ایکہ
 من ایوب ام زنش چون نیک نگاہ کرد معلوم نمود کہ ایوب است پس شاد بہا کرد و از و پرسید کہ از چه سبب چنین شدی
 حضرت ایوب قصہ خود باز گفت پس بان بہ شکر گذاری خدائے کثا و ند با شارت جبیل و بفرمودہ ہاوند

چون بدان موضع رسیدند دیدند که حیریل هر يك از فرزندان او که هلاک شد بودند آواز میکردند و ایشان به
 زبان حقیقے بیرون می آمدند تا آنکه همه زنده شدند و هرگاه که چاهها پایان را بستند همه زنده یافتند
 و آن سه زن که از طلاق خواسته بودند باز به خانه آورد و هم مواهب علیہ در سوره انبیاء و نمودند که ابن حیریل
 فرمود که نعمتی که از ایوب فوت شده بود از نقود و گان و استخوان و گوشتندان و فرزندان و و چندان حقیقے
 بوسے باز داد و ابر سرخ یا سفید فرستاد تا سوز بلخ زمین بسیار بد و راحف آفریده که سه شبانه روز
 در حوالے سرکے او بسیار بد و در معالمت آورد که حقیقے زن او را باز جوان کرد پس بست و شش
 پسر از و زاینده هم در معالمت و جلالین آورد که مرا و را خرمنگاه با بودند خرمنگاه گندم و خرمنگاه جو پس حقیقے
 دو سحاب را برانگیخت یکی بر خرمنگاه گندم طارا و یکی بر خرمنگاه جو پس بارشخت این نتیجه صیرا بود و شش
 کلیه صبر کسے را که باشد اندر دست و هر آینه در گنج مرا بکشاید و در معالمت و زویل آیت انما یوفی
 الصبرون اجرهم که در قیامت با ایشان صابر را برصافات حاضر آوردند برائے ایشان میرانے
 نصب کنند و یوانی وضع نمایند بلکه ایشان فرورند و مای ایشان بجا بکار بای ایشان
 بجائی رسید که اهل عاقبت که در دنیا لے ندیده و بستی نرسیده باشد نمائند که کاشکے اجساد ما بمقراض پاره
 پاره ساختند تا امر قد با اهل بلاد یک سلک جمع آمدند می ایوب پیش ازین نمی بود این زمان شریعت آمدش
 و رسول گشت پیش محمد بن قسم خواست که زن خود را صد چوب بزند حیریل پیام آورد که ایوب خوب
 نباشد صد چوب نرفته بگیرت صد چوب از خرمائی خشک که بعد صد باشد و زن خود را بدان زن و سو گند
 خود راست گردان چنین کرد و گویند بعد ازین چهل و هشت سال ایوب بر لبست چون مدت عمرش بر
 آمد از دنیا برفت عمر او صد سی و پنج سال یا صد و چهل و یک سال صد و چهل و شش سال بود و الله اعلم
 لکن لخط که دست و چهل از پاره نمائند و نه مال بفراوردند و فرزند

باب دوم در بیان حضرت شعیب علیہ السلام و در آن دو فصل است

فصل اول - در نسب سالت او و هلاک قوم او که اهل مدین بودند بدانکه در تفسیر معالمت و انوار تفسیر
 و غیره ما در تفسیر قوله تعالی محمد بن آخاهم شد عیباہ آورده اند که شعیب بدو کرسی به مدین ابن ابراهیم
 میرسد حقیقے او را پیغمبری داد و با اهل او اهل یک فرستاد و مدین مدینه بود یعنی شهر مسمی باسم
 باونی او که مدین ابن ابراهیم امیر بود و اهل مدین هم شب خوشان بودند بخلاف اهل یک ایشان هم شب بنو ابراهیم

همیشه بود که در آنجا درختان بسیار میوه های بسیار بود در آن موضع ساکن بودند و بجز او آن بود که چون خواسته
 که بچوب بلند بر آید کوچه سر فرو داد و در می تا شعیب حکم زبانی بآسانی برآید شعیب پیش قدرت
 کارها دشواریست و بجز با قدرت او کاریست و هر یک از قوم او دو کیال بود و دو میزان یکی بزرگتر
 و یکی خور و در بدان بزرگتر می خرید و بدان خور و در می فروختند با وجود کفر و کین و زن خیانت میکردند
 و در صحرا راه میزدند و بر سر راه نامی نشسته بودند هر کس میخواسته بکار امت شعیب بیاید منع میکردند و میترسانیدند
 و بدان داشتند که آنهارا میپرستیدند و اطراف در نهاده و دنیا را میسریدند و شعیب ایشانرا این چیزها منع میفرمود
 و بطرف ایمان دعوت مینمود و از عذاب خفتن میترسانیدند و میفرمود من رسول الهی پیغام رساننده و نصیحت
 کننده بر من ساینده است و پس جمعی اهل بدین بگفتند ایمان آوردند و ازین بدکارها باز آمدند و جمعی دیگران کار
 بنمودند و میگفتند ترا و آنرا که تنوایمان آوردند بیرون میکنیم از قریه خود تا آنکه شما باز گردید رجوع کنید بکیش ما که کفر
 است و شعیب تمام روز در مواعظت پند بآنها گروه ناسعادتمند میفرمود و همیشه نماز میکرد و ایشان از جهت خیریت
 و استقامت میگفتند شعیب آیا نماز تو میفرماید که ترک نسیم بنماز که پدران پرتییده اند از آنها دست بداریم از آنچه
 می کنیم از نقصان کیل وزن و قطع اطراف و دوا هم و نایب شعیب فرمود که بدین دنیا و دین مغرور نباشید
 و در دها تخم عقلمت نپاشید که ناچار جزای آن هر کردار شما خواهد رسید ایشان میگفتند چه کنیم که تو نابینائی و از اقربا
 مائی و ضعیف و ناتوانی و الا ترا سنگها میگردیم چون شعیب امیدگشت بر ایشان نفوس کرد جبریل در رسید و
 گفت یا شعیب با اهل خود و آن کسانی که تنوایمان آوردند از اینجا بیرون که بر ایشان عذاب نازل میشود
 شعیب اهل خود و مؤمنان برآورده بیک فرسنگ از شهر ایشان فرود آمد پس جبریل بوقت صبح که خفته بودند
 از اطراف بالای ایشان بانگ زد و لرزه عظیم پیدا شد که همه در لرزه برآمدند و هلاک گشتند منقول است
 که بیچ دو امت بیک عذاب هلاک شدند مگر قوم صالح و قوم شعیب علیهما السلام لیکن آواز جبریل در حق
 قوم صالح از تحت ایشان بود و اهل بدین را از فوق ایشان و طریقه یعنی جهان بر نهمند کسی از آنجا نماند
 و فصل دوم در نزول عذاب از ایکه شعیب بر ایشان نیز مبعوث بود و درین فصل است ذکر وفات و
 مدت عمر او در تفسیر مواهب علییه سوره شعراء آورده که از ایل ایکه کسی بوی ایمان نیاورد و هر چند شعیب ایشان را
 دعوت میفرمود از عذاب عید بنمود و را نکذیب می کردند و میگفتند بیستی تو بنگر آدمی مانند صفات
 بشریه پس بچه چیز بر ما دعوی فضیلت رسالت میکنی و ما گمان می بریم ترا از کذب و روع گویان
 و اگر از راست گویان هستی پس خدای خود را بگو تا بیفکند بر ما پاره از آسمان که در عذاب بود شعیب گفت

که حق تعالیٰ در آنست بپنجه میکند عبادت اصنام دکن و روشی در طعام و سار معاصی و غذای که جز آن احوال
 به شما خواهد رسانید اگر احوال باشد شما احوال نخواهد بود و نخواهد رسانید آورده اند که چون ایشان در انکار او
 انگبار را خد تجا و زکروند حق تعالیٰ هفت شب بار و زحمتی بر ایشان گذاشت بمشابه که آب چاه و چشمه
 ایشان به جوش آمد و انقباس ایشان فرو گرفت بدون خانه در آمدند حرارت زیاده شد و سگ به پیش
 نهادند و هر یک در پائی درختی افتاده از گرما پخته میشد ناگاه ابرسیاه و هوا پیدایش شد و نسیم خنک ز بدن گرفت
 اهل ایکنه جوش دل شده بیکدیگر را آواز دادند که بیایند تا در زیر سایه او جمع شدند آتش از دمی بیرون آمد همه
 را بسوخت و بعضی گویند که چون حرارت ایشان بغایت رسید حق تعالیٰ کوهی را فرستاد که چون سانبانی
 شد در هوا بایستاد و در زیر آن آبهای خنک پدید آمد ایشان پناه نبردند کوه آوردند کوه بر ایشان فرود آمد
 همه را هلاک کرد و شعیب با قوم خود که با و ایمان آورده بودند یا ز بمیدین آمده ساکن شدند و بعضی گویند بر
 هلاک قوم خود شب روز چندان میگرفت که نابینا شد و احکام شریعت را جاری نمیفروود تا آنکه
 موسی پیش او آمد و شبانی او کرد و دختر را بموسی پسر زنی داد چنانچه در قصه موسی به
 تفصیل تمام بیان کرده آید ان شاء تعالیٰ و چون موسی از پیش او رفت شعیب
 هفت سال چهار ماه زیست آنگاه از دنیا رحلت نمود و عمر او دویست و پنجاه و چهار سال بود
 کدانی البستان و قبرا و بعضی گویند به مکه در میان صفا و مروه است و ان شاء الله

باب دهم در بیان احوال حضرت موسی علیه السلام و آن فصل است

فصل اول در نسب و ولادت موسی ایام بادشاهی فرعون بنی عمن و انداختن مادر او را و صندوقی
 دور در بار و ذیل انداختن بر آنکه در معالم التنزیل و انوار التنزیل در تفسیر قوله تعالیٰ ان الله اصطفى
 ادم و نوحا و ال ابراهیم و ال عمران علی العلمین ه آورده اند که موسی بن عمران
 بر پشت بالادی بن یعقوب میرسد و تولد او در زمان فرعون بنی عمن بوده و در مواهب علیہ
 در سوره اعراف در ذیل آیه ثریبعتنا من بعد هم موسی الی فرعون و ملائمه آورده اند که نام
 او قابوس بود یا ولید بن مصعب بن بیان و فرعون لقب او بود هر بادشاه مصر را فرعون می گویند
 چنانکه ملک هم را قیصر و بادشاه فارس را کسری و ملک چین را خاقان و بادشاه یمن را قبیح گویند
 این فرعون از اولاد آن فرعون بود که در زمان یوسف بوده در سوره مومن در ذیل

و لقد جاءكم يوسف من قبل بالبینات اوردہ اند کہ بعضے نے فرستے اند کہ فرعون موسیٰ ہمان فرعون یوسف
 بود یوسف علیہ السلام ایمان آوردہ چون یوسف علیہ السلام در گذشت و میرزین برگشت تا ندان موسیٰ
 عمر یافت القصہ فرعون خلق را بعبادت خود بکلیت بینم و خود عبادت کو اکسب میکرد و واضح آنست کہ ہر
 صوت بتان ساختہ بود و ہر یک را از قوم خود بتے دادہ بود کہ آنرا عبادت میکنید تا آنجا شمارا بمن ترویج
 گردانند و ازین سبب گفت انا سبکم اکاملے اینہا خدایان خود اند و من خدا بزرگترم ابلیس این
 سخن بشنید و گفت مرا طاقت ناع این کلام نیست من دعوی خیریت کردم ازینہم بلا بر من رسید چنین
 لاف مینزد تا کج کار او خواہد رسید و دیر بیاہ نامہ و سنگدل و زنا پاکی ابلیس از وی مجمل بود و قصص
 آوردہ اند بعد از آنکہ فرعون دعویٰ خدائی نمود خدا تعالی در تن وی عیب پیدا کرد و در نیل رانشک گردانید
 خالق بر او جمع آمدند و گفتند اگر تو خدائی رویل روان کن پس تنہا ببحر اسیرون رفت و از شک و شکس
 را با خود نبرد و بجائی کہ آبادانی نبود و در غاری فرو شد از حقتعالی ترسی و روش پیدا آمد پس غل در گردن
 خود نہاد و در و قبلہ شدہ بدرگاہ خود حضرت معبود سبحو در رفت و گفت خداوند انونی بے نیاز و تو بر حقے و من
 بر باطل بلکہ نیار بر آخرت اختیار کردم ہر چہ مرا باید درین جہان بمن وہ کہ برای دنیا جان میکاہم و از آخرت
 بیخ نمخواہم نہ بے سعادت و شقاوت سرمدی برگزیدہ تفاونی کہ میان آن این نیافت چون فرعون
 بیعون این مناجات کردہ ناگاہ جبریل بصوت مرو پیدا شد فرعون گفت تو کیستی گفت من فریاد می
 ام شکایت از شخصے دارم گفت اینچہ وقت داوخواہن است درین سخن بود کہ آب نیل نفدرت رب جلیل
 پیدا شد فرعون نشا و شد و گفت ای جوان قصہ خود بگو و او بدہم گفت ہر بندہ کہ کردن از فرمان خداوند خود بگرداند
 و خداوند او را نکو دارد جزا کہ چہ باشد فرعون گفت جزائی و می آنست کہ او را در دریائے نیل غرق کنن
 آن مرد گفت در خانہ تو راہ مراند ہند و نگدارند کہ پیش تو آیم و حال خود بتو عرض کنم نوشتنہ وہ تا بران حجت
 بان بندہ کار کنم گفت قلم و دوات دکانند حاضر نیست آن مرد کہ جبریل بود گفت من دارم بیا رہم پس
 فرعون نوشت کہ ہر بندہ کہ گردن از فرمان خدا بگرداند و خداوند او را نیکو دارد جزا کہ او را در دریائے
 نیل غرق کنن و نوشتہ را گرفت و رفت و بعضے روایت کردہ اند کہ فرعون از در حقیقت کہ در نیل فرمان
 تو کردیم تا اگر گفتی رہان شوروان میشد می داگر گفتی بایست بایست او داگر گفتی یا اشریر کہہ رفتی و اگر گفتی فرو
 بنبر رفتی چون اہل مطہر بخین دیدند و بخدائی و می گردیدند صلا ازین مضمون آگاہ نشدند کہ آفریدہ اسجد و سرے
 چہ کار و بندہ را دعویٰ خواجگی چہ سزاوار سے ہر کہ ہست آفریدہ بندہ است و بندہ در بند آفریدہ دست چہ کجانی بندہ کہ مرید

و تفسیر رک تبیان غیر آن از تفاسیر آورده که جبرئیل بدیوان مظالم فرعون آمد و گفت امر حقیقت در
 شان بنده که نشو و نمائی و مال خواهی خود یا بد و تیرتیب و از سایر بندگان ممتاز گرد و پس کفران
 نعمت پیش آورد و عموماً خواجگی آغاز کند و فرمان موالی خود بنزد فرعون بدست خود و ذیل فتوح
 از نوشت میگوید ابو العباس و لیار بن مصعب که ستر گئے آن بنده که پر سید خود بیرون
 آمده و نعمت او کفران نماید است که او را در ریاض نیل غرق سازند جبرئیل آن خط را فرا گرفت
 و رفت تا آنکه روزی بکاہنان او را گفتند که پس کرد و بنی اسرائیل را بید مملکت تراز و بزوال آید در سو
 و التذات و تفسیر مولینا یعقوب چرخ آورده که وہب بن منہ روایت کرده که فرعون علیہ اللعنه در
 خواب دید که او را گفتند که شخصی پیدا شود که ملک خراب کند چون بیدار شد بسیار غمگین گشت که این خواب است
 پیشان چون قوم را خبر کرد همه گریستند و او را هزار جادو و هزار کاہن هزار منجم بود همه را جمع کرد و خواب
 را بایشان باز گفت همه گفتند که بعد از چهل روز تعبیر خواب گوئیم پس ایشان گفتم پوشیدند و نان جو
 خوردند و بر خاکستر میخفتند و شبها بیدار بودند و در روز روز میباشند و دیوان را که عبادت می کردند پیشتر
 ایشان را می کردند و می نایند تا ایشان را خبر کنند از حقیقت خواب فرعون و دیوان در آترمان به
 آسمان میرفتند و از ملائکہ کلام می شنیدند و بکاہنان میسازیدند و در تفاسیر و تحت آیت و حفظنا
 من کل شیطان الرجیم آورده اند که از ابن عباس منقولست که از زمان آدم تا وقت عیسی علیہ السلام
 بر آسمانها میرفتند و از ملائکہ که اخبار روح محفوظ در سر می نمودند سخنان می ربودند و زمین آمده با
 دوستان خود از کاہنان می گفتند چون عیسی متولد شد ایشان را از آسمان منع می کردند چون
 ولادت با سعادت حضرت خاتم الانبیاء و المرسلین صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دست و او از همه آسمانها
 ممنوع گشتند و بجهت رجیم ایشان شہر باقیہ از آسمان مقرر شد و ابواب کہانت بکلی مسدود گشت
 انقصہ چون وحی بکاہلان عرش آمد که مادر بنی اسرائیل پیغمبر است و فرید که او ملک فرعون را
 اندازد او را ہلاک سازد و در شب جمیع اشرکان ماہ بعد از ساعت از پشت پر در چم در در آید دیوان چون آنرا
 شنیدند بر زمین آمده بکاہنان منجمان ساحران رسانیدند کہ بعد از چهل روز دیگر اینچنین خواهد شد ایشان پیش
 فرعون آمده حقیقت حال بیان کردند گفتند چه جلد کنیم کہ مادر و پسر پیغمبر و کشیم تا این شخص موجود
 نشود گفتند کہ ما نتوانیم مادر و شب چلم مردان بنی اسرائیل را از زمان جد کنیم و کشیم تا این شخص پیدا نگردد
 ندانستند کہ تغیر تقدیر محال است شمع بود و ہر کس را اگر گوئی رائے نہ باشد مگر آنکہ خواہد رائے

پس ان شب عمران بنی اسرائیل را در یک موضع جمع کردند و ہنری را چیز دادند کہ شب درین موضع باشند
 روز منجمان در آن شب بیدار بودند و فرعون با عمران پدر موسیٰ کہ از خواہن و بود در شہر مصر رفت و
 فرعون نمیدانست کہ عمران از بنی اسرائیل است و لشکر بیرون شہر ماند و فرعون عمران را گفت ادا کو شک
 من جائی نرو و با جامہا خواب کنی و می چنان کرد زن عمران را خبر شد کہ و در شہر است نزدیک
 آمد اتفاقاً با ہم جمع آمدند قطرہ نطفہ کہ بادہ وجود موسیٰ بود از سحاب صلیب در شکم مادر قرار گرفت و
 اورا پیش ازین دو فرزند بود و نزدیک ہارون نام داشت و یک دختر مریم نام داشت پس عمران گفت
 مرزن خود را آنکس کہ فرعون از وی بہتر سدا میفرزند را خواہد داین را از لہ ہمان دہندہ زبان میارہ
 با سر کرد و درون افتد نہ بیرون و درون صمد لہ را کند چون چہ خوش گفت آن کو خوشے نکو کار
 کہ سرخواہی سلامت سر نگھدار و منجمان در آسمان نظر کردند نشان آن یافتند کہ آن پسر در رحم مادر آمد
 نوید آوردند فرعون پرید اینچہ حالت عمران گفت او از بنی اسرائیل باشد کہ یکدیگر بازی میکنند چون با داد
 شد منجمان رو بہائی خود سیاہ کردہ و جامہا دریدہ پیش فرعون آمدند کہ آن دشمن تو امشب در شکم مادر خود آورد
 فرعون در خشم شد ایشان گفتند چون مادر او را بآید بد بیر و کنیم چون موسیٰ را مادرش بآید گفتند آن دشمن تو
 ظاہر شد فرعون منعم شد گفتند ہمہ زنان بنی اسرائیل جمع آرد و فرزندان ایشان را کہ در نیامہ پیدا شدند
 پسر از ابکش دختران بگزارد و تفسیر مدارکت معالم و مواہب علیہ سکہ قصص آوردہ کہ فرعون دایہائی
 مصر را موکل ساخت بزنان حاملہ بنی اسرائیل و جمعی دیگر برایشان موکل گردانید پس ہر حاملہ کہ پسر او
 زلوتی فی الحال او را کشتند سہ تا آنکہ نوہ ہزار طفل را کشتند شصت ہزاران طفل سر بریدہ
 شد تا کلیم اللہ صاحب ید شد و دایہ بر مادر موسیٰ موکل بود و در حین وضع حاضر شد چون موسیٰ را
 فرا گرفت و در روی نظر کرد و آئہ و فریقتہ جمال او شد و محبت عظیم در دل او پیدا شد گفت لے من
 غم مخور کہ من سترافاش نکنم و موکلان را بگویم کہ بچہ دخترے بود مردہ او مادر خاک کردیم بشرط آنکہ این
 فرزند سعادتمند تر از اینج کس از اقربا و ہمسایگان نہ بنید مادر موسیٰ سہ یازیدہ او را مخفی داشت و
 قولے از آنست کہ بعد از ولادت آن جمعی از موکلان خود را در بنی نہ افکندند و خواہر موسیٰ را برداشتہ
 و تنور می کہ برائی نان پختن پر از آتش کردہ بودند افکند و آن کردہ بچہ نادیدہ از آن خانہ بیرون
 رفتند چون مادرش بر تنور آمد دید کہ آتش گل و ریحان شد موسیٰ بان بازی میکند انقصہ مادرش
 مخفی پرورش میکرد و بہیچستہ ترسان ہر سان بیو و بہمت آنکہ فرعون بان زیادہ از زیادہ سخت

و تفحص میکرد و در دیار بای نیل آورد و است که مادرش اولاد موسی بن یعقوب بود و در دیار بای نیل که دختر لاوی نام
 نوخانی بنون در اول اسم و تفسیرش بر عین المعانی نوخانی گفته بیای شناه تختانیته در اول بصر تقدیر به مادر
 موسی الحاح شد که شیر به پیر و را چون بترسی که مردم قصد کنند او را و صند و قی نهاده در یابی نیل افکن از دشمن
 متوسس که او را ضایع نه خواهد کرد و در فراق او غم داند و ممکن که باندگانی او را بسوی تو گردانیم و بر وجهی که دلخواه تو
 بود بتو باز رسانیم و او را شرف نبوت و رسالت از زانی داریم چون مادر موسی معلوم کرد که فرعونیان در دست
 پسران اسرائیل مبالغه دارند و در و و گری را که آشنائی عمران بود فرمود که صند و قی پنج شیر تراشد
 چون با تمام رسید بمادر موسی تسلیم نمود و در خاطرش گذشت که او کودکی دارد و میخواهد که او را صند و قی کرده
 از موکلان بگیرد و نزد گمشدگان فرعون آمد و خواست که صوت حال بیان کند و زبانش بند شد بخانه خود
 آمد و خواست که نزد فرعون برود و تمامی حالات بیان سازد و پیشش نایب باشد و اینست که آن مولودی
 که کاهنان نشان می دادند اینست فی الحال تو به کرد و به شد و ناید و بوی ایمان آورد و بعضی گویند که
 مومن آل فرعون است و مادر موسی آن صند و قی بقیه اند و ده موسی را و ردی بخوابانید و شب در رود
 نیل روان افکنده گردانید و چون از آن دریا باغ خانه فرعون میرفت صند و قی از آن جو باغ خسانه
 فرعون درآمد و از آن خود اسبیه نام برکنار آب جوی بود و آب از قوم بنی اسرائیل قوم یعقوب
 علیه السلام بود و یعقوب بپنجامیر خود از سبط نبوت و ورعین المعانی آورد که غم موسی بود چون قی
 پیش ایشان رسید بگریختند و سرش باز کردند و کس بارخ چون ماه با چشم سباه بر آواز جمال
 او حیران ماندند و بر زبان گفتند ماه زیباست ولی روی تو زیباست از چشم زگس نه کم چشم
 تو عناست از و قتاوه گویند که در چنان موسی سیاهی ملاحتی بود که هر که او را دید گفتون گردیدی اسبیه
 خاتون و فرعون ملعون چشم او را دیدند و دل ایشان محبت او پیدا شد و در عالم گوید که فرعون را دختر
 بود که غیر از و فرزند می نداشت بعزت برص مبتلا شده بود کاهنان میگفتند که فلان روز و فلان ساعت
 وقت طلوع آفتاب رود نیل و در و شبته انسانی یا نه شود و این علت برص بپس او را یل گردد و در آن
 روز معهود که روز و شبته بود فرعون آیه دختر و محرابان برکنار رود نیل انتظار انسانی موعود میسر که ناگاه
 می دیدند که صند و قی بر شئی میان تمام امواج نمودار شد فرعون ملازمان امر کرد که زنجیر در بجزیره
 در آنجه پیش من بیارند ایشان از هر جانب کشته ها را نهند و او را بگریختند و پیش فرعون آوردند چون هر
 آن صند و قی کشادند موسی دیدند و محبت در دل حاضران ناظران پیدا شد فرعون غم بخاطر داشت

کہ این پس چکو نہ از قتل سالم باندہ مبادا آن مولود سے کہ میگویی بید آن باشند زن فرعون گرفت از میان شنبہ
ام کہ در فلان شب آن بچہ مرد پس از آنچہ تریدم خاطر جمع شد دست از آن طفل باز دارد و او را
بگزارد تا دختر خود را بوسے علاج کنم پس قدر سے از آب ہن او بر موضع برص آن دختر بمالید و زہد
کہ فی الحال زایل شد پس آن دختر زہد و سکے اورا بوسید و در کنارش کشید پس آب بہ فرعون گفت این
کووک روشنی چشم من و تست بہیست فرزند را شفا یافت اورا نکش شاید کہ سود رساند ما را علامت خیر و برکت
برجین مبین او ظاہرست ما اورا بفرزند می گیریم کہ قابلیت آن دارد فرعون گفت مرا خود با و حاجت
نیست اما چون میل ترا با و دیدم اورا بتو بخیر دم و او بہ تربیتش مشغول شدہ در حدیث نبوی و قول
مطہوی وارد شدہ کہ اگر چنانچہ آب گشت فرعون نیز میگفت ہر آئینہ اورا نیز حقتا لے ہدایت میفرمود چنانچہ
آبہ نمود و انقضیہ یا سبہ میگفتند کہ اورا نامی نہ گفت کہ اورا موسی نام کرد و میرا کہ اورا آب شجر با فیتیم و موہبتے آب
ست سنی این معنی شجر است آوردہ اند کہ ما و موسی و دختر خود را کہ میریم نام داشت صح آنت کہ نام او کتب و قوم
بہر تقدیر او آگفتہ بود و بر کنار رود نیل برود چشم بر صندوق میدار کہ کجا میرود چون صندوق بیاب فرعون در آمد
و بہر خود را در باغ انداخت و صورت حال مشاہدہ نمود چون ما و موسی سے گفت کہ آن صندوق بدست فرعون
بیچون افتاد بے صبر و بیقرار گشت و قولے آنت کہ چہن شنبہ کہ اورا بفرزند می برداشتند دل او از اندوہ و غم
فارغ شدہ از شادی خواست کہ ظاہر کند کہ این فرزند منست اما صبر و زہد پس خواہر موسی را طلبید و گفت کہ
از موسی خبر گیر و بیار گاہ فرعون باندہ از دور نظر میکرد دید کہ اورا آب در کنار گرفته و ایشان نہ دانستند کہ او
خواہر موسی است آوردہ اند کہ موسی انگشت شہادت خود را می بکشد و از شیر پاک مے چکیدہ
رساند زرقی بر و جھو کہ باید بسازد کار بانوے کہ شاید ہر روز می بیند یا لہذا نواز و بہر ہمت بیکسانرا کار سازد
چون خواہر موسی دید کہ برای دایہ مضطرب گشت گفت من شمار از من موسی کے کہم کہسا بہ کہ بہتفتت اورا تر بہ بنایند
و نیکس خوانان او باشند مان کہ وزیر فرعون بود چون این کلمہ شنید و گفت این زن را بگیر یہ کہ این زن سے
دانند کہ این کووک از کدام خاندانست گفت من بدین معنی گفتم کہ نیکس خوانان فرعون باشند پس و برا
قلے کردہ گفتند برود آنکس را کہ گفتی بیار او رفتہ ما و خود را بیاورد و در آن حال موسی در کنار
فرعون بود و ہر چہ دایہ ما آورد و موسی سے بر سے دانستند سے از و بہتافت و شیر را نمی گرفت چون
اورا در کنار ما و نہادند و بوسے ما و ہشام موسی سے رسید بوسے متوجہ گشت بہتافتش گرفت فرعون
گفت تا کہ متی کہ این طفل را تو نموی بہر تریل کرد و گفت من نے نے ام خوش شہر می با گیر و تن

۱۲۵

و قومی و شیرین بنایت شیرین و پاکست اینج طفتی ترو من نیاروندند الا که شیرین قبول کند گفت نایب ت و هر
منفر کرد مونس را بد و پسرند و گفت این طفل را در خانه خود برده نگاه دارد و هر هفت روز یکبار پیش پای مادر مونس
را گرفت و نشان گشت متوجه به خانه خود شد و دانست که وعده الهی راست است و شمع خلاف وعده محالست
مذکریم آمد و بیغم گریه کند و وعده را وفا نشاید و در مدارک التزیل و مواهب علیه در سوره طه آورده اند که روزی فرعون بنو
را در کنار گرفت مونس یکدست بر پیش او که مرصع بجو اهر بود و دراز کرده قدر از آن برکنده بدست بگریه پیچیده بر روی
آن بر خیزد و فرعون خشم گرفت و حکم قتل او کرد و آیه نون گفت که این کودک چون جواهر درخشان دید بدان
متوجه گشت اگر آتش بیدار آن دست نخواهد رسانید پس طشتی پر از آتش و ظرفی پر از یاقوت و کفش
پیش مونس نهادند موسی علیه السلام دست دراز کرد و یاقوت برگیرد و جبریل دستش گرفته بسوسه
آتش برده آتش بر داشتند و در میان نهاد و زبانش بسوخت و گریه بران بماند و آتش است که
لگنتی و بستی در زبان مونس بود و ششش نمیکند مفهوم نمی شد و بعضی می آرند که دست و سوخت هر چند
فرعون در علاج آن کوشید بجای نرسید چون مونس بعد از بعث دعوت نموده گفت بسوسه که ام خداست
خوانی مرا و مودبان خدا تبخال که دست مرا شفا بخشد و توار علان عاجز بود و دانست علم و **فصل دوم**
در کشتن مونس قبطی را و رفتن یارین و دختر شعیب علیه السلام را خواستن و القصه چون مونس
علیه السلام کلام شد مردم او را بزرگ میدانستند و او را فرزند فرعون می پنداشتند تا آنکه چون به بستان سالکی
رسید چنانچه در مواهب علیه در سوره شعراء و زویل آیه ولدت فیما من عمری سنین گفته و در معالم در سوره
طه در آیت و قتل نفسا فنجینک من القم آیه گفته و در دوازده سالگی قبول این عیاس که از کعب
الاجار نقل کرده و هم در معالم در سوره شعراء در سی سالگی آورده قبول و بهر حال وقت قبول با بعد از نماز
شام مونس علیه السلام در شهر مصر یا در شهری دیگر که از ولایت مصر بود درآمد و دید که مونس از قبطیان که قوم فرعون
بود یکی از بنی اسرائیل که اولاد یعقوب بودند خصوصت میکنند و آن قبطی نان پز فرعون بود و آن مرد
از بنی اسرائیل بود و تکلیف میزد که شنید و آن شخص که از بنی اسرائیل بود چون مونس را دید
فریاد از دست قبطی نمود مونس قبطی را گفت دست از او بردار قبطی من مونس را در دمو مونس را و مشتت ترو
پس او بقتاد و جان داد موسی و آن شخص از آنجا گریختند و از قبطیان که دیگر آنجا حاضر نبود موسی علیه السلام
پیش پروردگار خود استغفار نمود که یارب این زلفت بسوخت از من رفت و من تنم کردم نفس خود پس
ملا بیا من حق تعالی او را آمرزید و مونس را رسان بود که کلماتی خاص شنید که کسی بیاید تا آنکه در ویرانه ها گشت و گفت

باز فریاد میکرد و یارے طلبید قبطی دیگر مونسے گفت تو مرد گمراهی که دیر و ز سبب قتل گشتی پس آن هنگام که
 مونسے علیہ السلام خواست که قبطی را بگیرد و از او دفع کند آنکه از بنی اسرائیل بود گمان نمود که بر سر من آید
 تا مرا زندگفت ای مونسے میخواهی که مرا بکشتی همچنانکه کشتی دیر و زن آن قبطی را چون این سخن شنید دانست که آن
 قبطی را مونسے کشته است خبر بفرعون رسانید و او بارکان دولت خود مشورت محم بر قتل مونسے قرار یافت
 آن شخص که مومن آل فرعون بود گویند که خاله زاده فرعون بود نام او جیز حیل بود و تفسیر گفته که خازن فرعون
 بود و در عالم و مدارک آورده که بقول بعضی قبطی بوده این عم فرعون و بقول بعضی سبطی بود یعنی اسرائیلی و
 بصر حال چون از خیال آگاه شد متوجه شد که مونسے او آمده گفت فرعون اشراف قوم او میخواهند که بر نو فتنه
 انگیزانند چون تو ریزند بقصاص آن قبطی که او را کشته اگر چه بنیاد هم که بکرم الکمی نتوانند که ترا آزار رسانند شمع
 و شکر با و اگر جهان گیرد و شمع خورشیدان آن نمی میرد لیکن میاید که ازین شهر بیرون رفته که من از جهت سلامتی
 و نصیحت و خبر خواهی و مهربانی چنین میگویم مونسے همان دم بنیاد و راه و رفیق از آن شهر بیرون آمد
 ترسان بود و میباد کسی از پی او در آید و میگفت خداوند ما را از گرده تمسکاران بازاران در موضع آورده
 که جیز حیل در آمد و گفت ای مونسے متوجه بشهر مدین شود و بر سر راه کرد مونسے قدم بدان جانب نهاد و از مصر
 تا مدین بهشت روزه راه است مونسے بطرف مدین توجه نمود و راه نمیدانست گفت شاید حق تعالی مرا راه راست
 مدین نماید پس بهشت شبانه در میرفت و جز گیاه در آن راه خوردنی نداشت تا آنکه بجای که بر کنار شهر مدین بود
 رسید بدید که گروهی از مردمان آنجا جمع شده مویشی خود را آب میدهند بجای فرو و ایشان دوزن اند میسرند گوشتند
 خود را بار و دیگران خلط نشوند از آنجا که شفقت ذاتی انبیا علیهم السلام با شدل مونسے بر ایشان
 بیخست و خواست که مدو این در ماندگان فراید پس پیش ایشان رفت بطریق ادب گفت شما چرا گوشتندان
 خود را آنجا جمع و آنجا طاهر کردن با دیگر گوشتندان باز بیدار میگفتند آب نمیدیم گوشتندان خود را تا وقتیکه تاز و نه گردانند
 ایشان گوشتندان خود را و هر چه فضل و زیادتی آب مویشی ایشان بماند گوشتندان خود بدینیم بیا که و نیز بکار پسیم مدکاریم
 و پدید ما پر ضرر است نمیتواند که بیاید و ما نمید گویند که ایشان خشنان بشویند نه و آشکار است که دختران شعیب بودند چون
 مونسے بر حال ایشان اطلاع یافت بگوشتندان ناقت و گفت این ضعیفهارا از نظر ما میبند اول گوشتندان ایشان را بیک
 کینه تاز و بخانه باز و در صیاحی ره بیکم آن ازاده گیر و چو تاز و دست افتاده گیر که کسی نیاید بنید و سر بخور
 که نیکی رساند خلاق خدا و ایشان از روی حکم و استخرا گفتند ما ایشان را آب نمیدیم اگر تو میتوانی بیا و آب دیده مونسے
 بر چهره آید ایشان را که نظر و میان دو ابرو افتاد و نزدیک و بطرفی رفته بنظر راه بایست و ند مونسے با آنکه بهشت شبانه روزه

طعام خورد و پوٹھا بدوئی کہ وہ تن می کشیدند آب کشیدہ و گوشتدان نشان بر آب گردانید و بعضے گفتہ اند کہ بر سر چاہے دیگر رفت و شگے کھیل تن پر میگرفتند از سر آجہ و برشت بدوئی کہ چیل تن آب می کشیدند تنھا آب کشید و موسیٰ آب ایشان بر خند موسیٰ در سایہ دیوارهای یاد بخیر نشست گفت خداوند را ہرچہ بفرستی بسو من بدان محتاجم تو مہربانی پریشین کار جہت مدد دین و دنیا فقیر شدم و توانگر سے کہ نزد فرعون دادم گذارتم سے توانگری کشد سوی عجب سخت ناز خوش ست فقیر کہ دار و ہر نار سوز و گداز و خزان حضرت شعیب آنروز چون زد و بہ خانہ آمدند پیر سبب آنرا از ایشان پرسیدہ آنکہ شعیب چشم پوشیدہ عادت داشت کہ ہر روز دست بر پشت گوشتدان مالید و معلوم کردی کہ گرسنہ و تشنہ اند چون در آنروز گوشتدان را دید کہ نیک بپزیدہ اند از سبب آن پیر ایشان تمام ققہ عرض کردند و فضائل مناقب موسیٰ بیان فرمودند پس یکسخت خضر را فرمود کہ برو و او را زد و بہار تمام کافات آن فرخندہ صفات بکنم و پیش موسیٰ آمد گفت پیر من ترا سلام میرساند و میخواہد کہ تا پا داشت در آنکہ آید می مواشی مارا بدوئی برای طمع مزد بلکہ از جہت زیارت شعیب و بتقریب صحبت و راستنای با و اجابت فرمودہ سے با بدان کم فیشین کہ در مانی و خود پیر است نفس انسانی بخت یکست از دست مدہ کہ بدو میثوی رحمت ماہ صحبت با عہدہ فصل بہار و باد را بہر زمان کند عطار و در سایہ کہ میرفتند آن دختر نیک اندیش پیش میرفت و موسیٰ پس چون باومی آمد جامہ آن دختر از بعضے اعضائی او برداشت موسیٰ او را میفرمودند تا از عقب من آئی و مرا بسخن بدلائت را خانہ بدست و مہمانی و برائی بسخن نامحرم ہم را حنی نہ شد و گفت تا سنگ را برگرفت و بسوی راہ می انداخت موسیٰ بجانب میرفت تا آنکہ نزد شعیب رفت و سلام کرد و جواب سلام باز داد و دست یکدیگر گرفتند شعیب از احوال و پیراہ قصبہ خود را با و باز گفت شعیب معلوم کرد کہ آواراہیت نبوت است گفت مترس نجات یافتی از گردہ تمکاران چہ ایشانرا بدین لایت مرست نیست پس فرمود تا طعام حاضر کردند و پیش من سے آورد و عاز خوردن آن دست برداشت و گفت ما کار آخرت را بدینا نمیشروعیم یعنی برای مواشی تو کہ آب دہ ام بگا خدا بود نہ برای جز شعیب فرمود کہ این طعام نہ مزد کار نیست بلکہ عادت است کہ ہر کہ در منزل بارسد بطریق ضیافت و خدمت کنم حالا تو مہمانی و این لحضر سے رسیدہ از مروت و چنان میمانم کہ رو کنی کہ مہمان سخن میزبان قبول کند مگر از ان طعام تناول فرمود و را شمار این حال بیکے از ان و در خضر پہرہ گفت کہ شد و را تا توانی نشانی شبانی بہر و اگر کہ توانا دایم است آوردہ اند کہ پہرہ در آنکہ گفت کہ قوت توانائی و امانت آواز کجا معلوم کردی او قصد کشیدن سنگ و گفتن او کہ از عقب سے رو از گفت بتو بہت جوان بہت ناخال مطلع گردید گفت میخواہم کہ بربی و ہم ترا بکنی و حقہ ہر کہ اطمینان خواہی انیکہ بہت سال

ثبانی من کنی و اگر آن ثبانی را بدو سال زمانی پس آن فضل و کرم است موسیٰ علیہ السلام قبول نموده گفت
 ازین دو مدت که هشت سال یا از یاد سال است هر کدام را تو انهم یا خیر انهم و خدمت شما را بخدمت میباشم و
 سعادت دو جهانی درین پیدا کنم در عین المعانی در سوره قصص آورده که دین رافع هم مقدمه حضرت خضران پیران
 لایم بود و ایشان میگرفتند و در شرح ما شرح شده بحکم این آیه جمیله والوالنساء صدقاتهن منخله و آنکه جزو ثلثه
 جزو ثلثه بود و منوع است نزدیک هم عظم رضی الله تعالی عنه سخلات امام شافعی و گفته اند معنی آیه آنست که بخرد آنکه
 میباید میگویم دختر خود را بنوع صدق و خیر من آنست که هشت سال ثبانی کنی الا القصد چون شعیب است که گویند آن
 را موسیٰ پیار و عصا بر او میبایست شعیب را در خانه عصا بود یکی از آنجمله عصای بود که آدم علیہ السلام هشت
 همراه آورده و آن از چوب آس بود طول او ده گز و سواد و شانه بود و در زیر پستان نشانده و از آدم شعیب را پیش
 رسیده و چنان قرار یافته بود که آن عصای بر او کلیم الرحمن نگه دارند چون آواز فریاد غیبی از ظهور بر بیرون
 آید بوی پیارند و شعیب آن عصا را بجهت رفعت شان و عظمت بران او حرمت تمام میداد و هیچکس را نمیکشاد
 که او را تصرف کند و بعضی گویند که دختر را فرمود تا از آن عصا بایک بار برای موسیٰ پیار و دو دختر رفته همان عصا
 را آورده بدست پدر او پدر گفت این عصا را باز برد و دیگر عصا را بیا که این عصا پیغمبر مسل بود حکم
 الهی چنانست که برای یک پیغمبر نگاه میداشت و کس نتواند آن نیست دختر تا هفت نوبت آمد رفعت
 نمود همان عصا بدست او می افتاد اما صحیح آنست و در مدارک التذکره نیز قریب همین مضمونست که در شبی موسیٰ
 را بجهت عصا و آنجا فرستاد تا یکی از آن عصا را اختیار کند موسیٰ علیہ السلام دست بجانب عصا دراز
 کرد همان عصا آدم علیہ السلام آواز کرد که مرا اختیار کن آموست که من از آن تو ام موسیٰ علیہ السلام آن
 عصا برداشتند پیش شعیب علیہ السلام آمد و گفت ای موسیٰ علیہ السلام شان این عصا بزرگی است این
 حواله کلیم است اولاً بهاستی گزار و عصا دیگر بر آورد و موسیٰ علیہ السلام خواست که او را نهد و دیگر بردارد باز
 آن عصا با دو کلام نمود که یا موسیٰ علیہ السلام را بگیر باز آورد و شعیب باز مانع آمد و چنین تا چهار نوبت یا هفت
 مرتبه چون میان موسیٰ و شعیب علیهما السلام گفت و شنید بطول انجامید موسیٰ گفت هر بار که من عصا
 دیگر کنم عصا با من نمیست میبندد که مرا بردارد من نمیتوانم که عصا را از نیجالی باز گردانم قبولی که از حق
 رسیده و کمن چه باز نمیکوی کند هر کمن به شعیب پیغمبر شد و گمان برد که کلیم اللہ این تواند بود و حق تعالی فرشته را فرستاد
 تا میان ایشان حکم کند آن فرشته آن عصا را بر زمین نهاد و آنکه مقدار چهار انگشت فرود رفت بعد از آن
 گفت که هر کدام این عصا را بقوت نبوت از زمین بر کشید این از آن باشد اول شعیب بقوت تمام در کشید او

آن اهتمام نمود و پیشتر چون نوبت موسی رسید عصا را بر زمین کشید شعیب گفت که مے کلیم ست پس شعیب
 آن عصا و گوسفندان را با دسپرد و در معالم آورد که در عصا موسی اختلاف بقول عکرمه رضی اللہ عنہما و
 از بهشت آورد و بود و بعد از وفات او جبریل علیہ السلام اورا گرفت نزد او میبرد تا آنکہ در شبی موسی ملاقات
 نمود و با دسپرد و بقول دیگر آنچنانکہ بالا مبین گشت در مدارک آوردہ کہ بقول امام کلبی از شجره عوج بود کہ مذکور
 آنقدر آن ازان شد و الفصحہ شعیب گفت ز ہمار گوسفندان را بفلان جا ببری کہ آنجا می آید ہست ہمہ
 گوسفندان مرا ضائع کنند شہر اگر چہ کس بی اجل نخواہد مرد و تو مردی آن آرد با موسی علیہ السلام مرا
 گرفته بیرون آمد و گوسفندان موسی بآن دادی آرد ہا نہادند و ہر چند خواست کہ گوسفندان را باز دارد
 نتوانست چون آنجا رفتند موسی بر پشت نشست و گوسفندان میچریدند ناگاہ خواب غلیظ کرد و بخت و آن
 عصا بہ پہلوئی خود نهاد آن آرد ہا ازان دادی برآمد و قصہ نمون آن عصا آرد ہا گشت آن آرد ہا را گشت
 موسی چون بیدار شد آرد ہا را دید کہ گشت شاد شد و تعجب نمود چون بچانہ آمد از حال آرد ہا شعیب اعلام نمود
 او دانست کہ این کار عصا است کہ ہر کس موسی کردہ شہر ہر کس را این تمنا کے رسید موسی بایہ
 کہ آرد ہا کشتہ پیش شعیب موسی گفت کہ درین سال ازین گوسفندان ہر مادہ سفید رنگ سیاہ سر
 کہ بزیاد برائے تو بہ بہ کردہ آید پس وحی بہ موسی آورد رسید کہ ہر گوسفند را در موضع کہ گوسفندان
 ازان آب خوردند شہ چنان کرد پس یہیچ گوسفند خط نہ کرد کہ بچان رنگ فرزند آورد و شعیب
 نیز بشرط خود وفا کرد و در قصص آوردہ اند کہ نقل است کہ چون موسی ہشت سال شبانی کرد
 سال نهم شعیب گفت امسال زین گوسفندان ہر بزرگ کہ بزیاد ازان تو باشد آن سال ہمہ گوسفندان
 نر بزاوند سال دیگر گفت امسال ہر مادہ کہ پیدا آید ترا باشد آن سال ہمہ مادہ پیدا آید نہ سال سوم
 گفت ہر بزرگ کہ سیاہ زاید ترا آید ہم آن سال ہمہ بزرگ سیاہ پیدا آید نہ سال چہارم گفت امسال ہر بزرگ
 کہ سفید باشد ازان تو باشد آن سال ہمہ سفید آمد نہ سال پنجم گفت ہر چہ سفید سیاہ ترا آید آن سال ہمہ سفید
 و سیاہ پیدا آمدند و ہر بار شعیب عدہ را وفا میفرمود تا آنکہ گوسفندان موسی از گوسفندان شعیب پیغروند و در
 مواہب علیہ کہ وہ سال موسی شبانی کردہ وہ سال دیگر مصاحب شعیب بود و در معالم التذیل و سورہ طہ ذیل
 قولہ نعم قلبت بین اہلین آوردہ کہ در آن سال مضر شہر وہ سال دیگر پیش شعیب ماند و اللہ تعالی اعلم
فصل سوم در رسالت موسی و ہارون دعوت کردن ایشان فرعون را و تفسیر معالم التذیل و مواہب علیہ
 در سورہ طہ آوردہ کہ موسی و ہارون خواست کہ بہ جانب مصر رفتہ مادر ہارون را بہ ہنیدار شعیب زنت خواستہ زان

در یک شب که تاریک و هوا سرد می وزید آبی بارید ایشان راه گم کردند و نزدیک دی امین رسیدند و موسی متفرق شدند و آتش جمعه بود و زوجه موسی علیه السلام که بقول صحیح صغور نام بود وضع حمل نمود و از و پس بوجود آمد آتش مخارج شد و موسی علیه السلام چند آنکه سعی فرمود از سنگ بیرون نماند ناگاه از دور جانب کوه طور آتش دید مرا بخانه و خادمان خود را گفت هماین جا باشد که من آتشی دیده ام شاید بیارم بر شما از آن آتش شعله در سحر جوی یابی یا جهره خود از آن فیلد یا چوبی روشن کنم یا انگری بیارم یا در آن مکان نمازی بیاکم که ما براه رساند و از راه نمونی محروم نگردانند شعله بود و در کس از عالم آگاه نماید سحر دولت خانه ام راه پس کسان خود را گذاشت و تنها بجانب آتش روان شد چون بان آتش رسید آتشی سفید و درختی بنر که غاب یا غیر آن بود برافروخته و در حوالی آن با سچکس نه میخیزد و از روشنی آتش و بنری سخت تعجب کرد و تبیج ملائکه بشنید پس ترسید و بهوش گشت و بعضی روایت کرده اند که هر چند بطرف آتش میرفت آتش از و دور تر میشد و چون او را ترک داد با و قریب میشد پس ترسید و بهوش گشت چون بهوش آمد ندانید که یا موسی چون این نرا شنید رسید که متکلم کبیت گفت منم پروردگار تو پس ای ایس علیه اللعنه و سوره بطرف و راه داد که شاید این کلام شیطان باشد موسی علیه السلام گفت تحقیق دانستم که این کلام خدا تعالی است زیرا که شنیدم آن از جمیع جهات و همه خارج است پس او از شنید که بیرون کن از پا خود و نعلین را گفته اند آن نعلین نجس بوده از پوست حمار غیر نعل لوح واضح است که از پوست گاو پاک بود اما حقتعالی بیرون آوردن فرمود و تا قدم موسی زمین مقدس را لمس کند و برکت آن بهائی رسد و محققان گفته که این تعلیم تو وضع و بیت که بر بساط ملوک با نعلین نتوان رفت لهذا بعضی سلف چون بشر عانی قدس سره و غیر آن پائے برهنه سیر میکردند بعضی معنی بیفکن نعلین خود را این گفته اند که یعنی دل خود را از فکر این دنیا فارغ گردان اما قریب فرمود که فکر دنیا و آخرت از دل بیرون افکن یعنی در عالم نفی قدم بردو گونه نه الفصه چون موسی علیه السلام پا برهنه شد و در وادی مقدس قرار گرفت خطای رسید که آنچه چیز است بدست راست تو ای موسی حقتعالی بجست انس و الفت گرفتن بموس علیه السلام توقع هدایت او این سخن فرمود و الا داناست که بدست او چه چیز بود یا برای تنبیه فرمود یعنی حاضر باش تا عجایب و به بینی موسی علیه السلام گفت این عصای منست تکیه میکنم و میریزم برگ از درخت بر امواشی بدو و مراد آن عصا کار است و بگرموسه علیه السلام را چون شوق و نشاط حاصل شد بر لفظ همین که عصای منست اکتفا نمود و در جواب آن افسرد و شعر ~~سر بسجده میخوابم~~ که با ششم ها تو در گفت و شنود

یک سخن گشتیم صدستان گویم ترا بآوردہ اند کہ حق تعالی بعضی عجایب و آن عجایب پیدا آوردہ بود چنانچہ در
 تفہیم عالم التزیل تفصیل مبین گشتہ کہ آن عصا باموسی رفتی و سخن گفتی و از سبلع و دوان و ہوام
 موسی را نگہداشتی و زاد برداشتے و یا دشمن و حرب کرد و چون موسی و خواب شد و مرا خفاقت نمودی
 و بر سر پایہ کہ رسیدنہ او جیل گردید و شاخہاے او دو گشتی و آب بر کبیدی و اگر بر زمین غلایندے
 و رخت سایہ دار گشتی و پر پیوہ کہ مرغوب و مطلوب او بودی و پر وہید پیدا شدے و در شب نامی تیرہ چون شمع
 و چراغ نور خشیبے و اگر بجهت آب بر زمین زدی چشمہ آب روان شد و چون از زمین برگرفتے آب
 فرو رفت و در تفسیر نبیایح این نیز آوردہ کہ در وقت در ماندگی بر زمین کردے و سوار گشتے انقضہ چون سوار
 این سخن گفت نہ آمد کہ سینگن اوراپس بینکند در پس خود فی الحال آواز عظیم بگوشے رفت باز
 نگریست ناگہان اورا ماسے یافت کہ ہر جانبے شتافت و در تفسیر مہاسب علیہ در سورہ نمل گفتہ در اول حال
 چون مار خرد می بودہ و در آخر اثر دانی شدہ و در تفسیر ابو الیث آوردہ کہ در دایم مقدس جان بودہ یعنی ماسے
 باریک تیز و دزد و فرعون اندوہا و ہم در مواہب علیہ آوردہ در سورہ نمل کہ اول حال ماسے خرد و باریک تیز
 رو بود بعد از آن ماسے زرو شد، بر پچی عصا رسید بعد از آن اندامی بزرگ شدہ ببار شتر سختی دوازده شدہ
 بر چہار قائمہ سطر کوتاہ رفتن آغاز کرد میان ہر دو طرف دین و ہفتاد و ناچل گز بود و در دمان او دندان
 بزرگ و چشم او چون برقی و در خشیبہ و سنگہا عظیم کہ میر رسید یک نفیہ میکرد و در ختان بزرگ را از پنج بر
 میکند و بر میر و چون موسی این حالت را دید تیرید و رو بہ گریہ نهاد و فرمان در رسید کہ ماسے بگیر وے را
 مترس از و کہ اورا بہیبت و شکل سختین بگردانیم موسی دست خود در دمان و کردہ محنین و می را گرفت
 ہمان عصا شدہ دل موسی علیہ السلام آرام گرفت دیگر بار نہ رسید کہ ہر دست خود را در حیت تا بیرون آید
 پسید و روشن بے علت شبہ عظیمی رسید بر حص نہ باشد پس دست خود را در حیت کرد و چون بر آورد و قدرت
 ربانی نورانی چون برقی و خشنودہ بود کہ نور او بر آفتاب علیہ منیر و آنگاہ خطاب شد آمد کہ بدین دو
 معجزہ یعنی عصا و تیرہ چنانکہ بر و بطرف فرعون و دعوت کن اورا عبادت من کہ از حد در گذشتہ و خودے
 ربوبیت میکند موسی علیہ السلام چون این ضمنون نفید بان خود اندیشید کہ من تنہا با فرعون و لشکر او چگونہ
 منقاد و متواضع گردم پس از خدا تعالی تقویت طلب کرد و از سبلے نیاز و دعا کرد و گفت ای پروردگار
 کشادہ گردان بین من تا در وسعے گنجہ اینچہ و می کردہ و کنی یا تمحل و بزدبار باشم و از ہر سختی تنگس دل
 نشوم و آسان کن مرا بر تبلیغ رسالت و بشارت کہ از زبان من تا فہم کنند سخن سنان من دیگر

دیگر وہ ان یارمی دہندہ من مارن برادر مراد نیاز اور اور نبوتہ بامن معاملہ آورده کہ مارہن فصیح تربو و از رو
 زبان و جمیل نرو سپید پوست از موسیٰ و موسیٰ گندم گون بود و گردانہ خطابت رسید کہ ہر چہ تو خواستی تنو
 دوم و تفسیر تفسیر آورده است کہ کسان موانع با انتظار گذارند و در نیز از و خبر نیافتند دور آن صحرا متحیر
 بمانند قضا را از اہل مدین آنجا رسیدند و صفرا را شنید پیش پدرش بروند بعد از غرق شدن فرعون ملعون
 نیز موسیٰ بدیشان رسیدہ آنکس کہ ترا شناخت جانرا چہ کند و فرزند و عیال و خانہ مرا چہ کند دیوانہ کنی ہر
 دو جہان می بخشی و دیوانہ تو ہر دو جہان را چہ کند و بروایت موسیٰ نرو یک صفرا آمد کہ حوران بہشتی گرد و سر
 آمدہ اند و گرگان و گوسفندان او میکنند سجدہ شکرانہ بدرگاہ آن یگانہ بجا آورد و حقیقت حال خود با صفرا
 گفت صفرا فرمود یا موسیٰ در فرمان تبتعالی نقصیر را راہ مدہ و شتاب پیغام رب لا رباب برسان موسیٰ
 عصا با خود برداشت و ہر چہ داشت نرو صفرا بگذاشت تنہا روان گشت وقت نماز خفتن بمبصر رسید چون بخانہ
 خود آمد در دروازہ نرو گفتہ تو کیستی گفت محمدمیشان در راکشاند و پارہ طعام پیشش نہادند پدرش
 عمران نمادہ بود بعد از ساعتی مارون در آمد پرسید کہ این کیست گفتند کہ ہمایت مارون ترو یک آدمیکیت
 دانست کہ کیت بانگے دو بہوش شد مادر و خواہر چون اورا شناختن بہوش گشتند و بعد از زمانی بہوش آمدند و
 یکدیگر را در کنار گرفتند و احوال پرسیدند بعد از ان موسیٰ گفت شمار بشارت باد کہ خدا تبتعالی مرا پیغامبر کے داد و
 بیواسطہ من کلام کرد چون مارون این را شنید شاد گشت و برپائے برخاست خدمت پیش ایستاد موسیٰ
 گفت یا برادر از پیغامبر شریک من کردہ تا بالتفاق پیش فرعون برویم داو دعوت کنیم و گفت مرا معجزہ
 داد کہ اگر این عصا را بیفکنم ماہے غلیظ شود تا ہر چہ خواہم کند و دیگر آنکہ چون دست بجیب برم و برآرم چون
 خورشید تابان بہ آید مارون از یادہ خوشحال شد و ہم در مواہب علیہ در سورہ طہ آورده کہ چون
 موسیٰ بمبصر نوجہ فرمود وحی آمد بجاہون کہ باستقبال برادر براہ مدین روان شو پس در اثناء راہ
 ملاقات نمودند و موسیٰ شرح احوال تمامی باز گفت اے برادر آنکہ بالتفاق پیش فرعون بعین باہم رفت
 و بہ حق دعوت باید نمود و خبر دار مارون گفت اسے برادر شوکت و ہیبت فرعون از آنچہ دیدہ بودی زیادہ
 شد و بانکہ چہ حکم بقطع عضوے و قتل و برادر کشیدن میکند موسیٰ اندیشہ ناک شد
 و ہر دو برادر بالتفاق گفتند اسے آفریدگار ما نے نسیم انا کہ فرعون شتباہی کند لفقوبت او نگذیرد
 کہ بدو معجزہ نمایم یا آنکہ بنسبت حضرت موسیٰ بے اوبانہ گوید خطابت آمد کہ از و کہ من باشا ام بجزا
 و نصرت بیشترم آنچہ گویند بنیم و آنچہ کرد یعنی خاطر جمع دارید کہ او نتواند بہشت ما خرم کے رساند

شعر محالست چون دوست دارد ترا ملک و دوست دشمن سپارد ترا + در معالم در سوره شعر آورد که بقول
بعضی در شب بر در فرعون پدید آمد و در کوچه در بانان تزییدند و پدید آمدند که در کیت موسی گفت رسول
رب العالمین در بانان پیش فرعون رفتند و گفتند مجنون بر در رسید و میگوید که رسول رب العالمین ام
فرعون نرک او داد تا آنکه صبح شد پس ایشان را نزد خود طلبید و بقول بعضی بعد از یک سال ملاقات پسر
شهر چون فرعون موسی را دید شناخت و گفت ای موسی آیا پدر و دیم ترا در حالتی که طفل بودی و دست
سال بودی مثل ماگزانیده و قطبی را کشتی تو از ناسپاسی به نعمت مرا فراموش کردی که قصه قتل یکتا تو را
من کردم و می گفت در آن وقت من آگاه نبودم که پشت زدن آنکس کشته شود چون از شما تزییدم
مگر ختم بمیدین رفتم پس بخیر مله پروردگار من در وقت رجوع از مدین بطرف وطن علم و فهم و نبوت
و گروانید مرا از پیامبران هر سال الفقه موسی و مارون گفتند باز جانب پروردگار رسولانیم و ترا عبادت
او بخوانیم که با نوحی رو بران راه که فرموده است + نوش آن باد که پیروده است + راست کردار
قوی ایمان باش + مرکز دایره فرمان باش + و آن کلمات که حقتعالی با ایشان تلقین فرموده بود
ادا کردند فرعون گفت پروردگار شما ای موسی که عبادت او دعوت میکنی با وجود که هر دو برادر در اینجا
حاضر بودند موسی را در خطاب تخصیص کرد و بجهت آنکه دانسته بود که در زبان موسی شکی نیست و سخن او نیک
منفرد نمیشد و خواست که پیش خصما محفل منفعل سازد و از کشادن آن مگره خبر داشت پس معنی زبان
فصیح گفت که پروردگار ما آنکس است که داده است هر چیز را از انواع مخلوقات صورتی و شکلی لایق موافق
حال آن و بگفت حقتعالی بیان فرمود فرعون چون شنید تزیید که مبادا تو هم او عبادت چنین خدا میل کنی
این سخن بایه جامی دیگر برده موسی را فرمان الهی چنین بود که نمری پیش فرعون سخن گویند و راه درشتی نیونید
شاید پدید پدید و عبرت گیرد که با نوحی هست تا بر آید تزیید کار + مارامی دشمن به از کارزار چو کاس بر آید
باطلش نوشی به حاجت به ندمی و گردن کشی + ایشان نمری مارا با فرعون سخن میگفتند و از وی که جوابها
نمودند نمیگفتند و روایت کرده اند که چون موسی با و گفت بخدای ایمان اگر گفت اگر ایمان آرم خلاص
بمن چه چیز و گفت سر چیزیکه جوانی باز و دیگر ملک تمام عالم تو مسلم دارد و دیگر صد سال عمر تو نیز اید فرعون
گفت یا موسی باز گرد که من زیر میارم با و مشورت کنم پس ایشان بخانه آمدند و به مان بے سامن که وزیر
بے تزیید بود حکایت کرد و گفت تزیید چیز مرغبت نه مگر جوانی مان بے سامن گفت ترا من جوان
کردم چون شب آید پیش آمد و خضاب کرد و سیاه گردانید فرعون چون پدید آمدت که جوان کم و نیکو

پیش فرعون آمدہ باز دعوت کرد کہ من رسولم از پروردگار عالمیان بطرف تو و قوم تو معجزہ پیدا و جتنی ہو یا آوردہ
 ام کہ بر صحت سالت من گواہ ست پس بفرست بنی اسرائیل با ما دوست ساز خام گرفتن ایشان کوتاہ کن تا با ضر
 مقدس یعنی شام کہ وطن آبائی ایشان بود باز گردند ریاضی ایک حکم شروع را می کنی + راه باطل میروی بد
 میکنی + چونکہ بد کردی بدی یابے جزا پس بدیہا جملہ را خود میکنی + در مواہب علیہ تفسیر تولا تعالیٰ
 فادسلی امعنا بنی اسرائیل آوردہ اند کہ فرعون بنی اسرائیل را بہ بندگی میگرفت و سبب آن بود کہ چون
 یعقوب با ولاد خود بمصر آمدہ فرار گرفت نسل ایشان بسیار شد و یعقوب یوسف و برادران او در گذشتند
 ملک بیان کہ فرعون وزیران یوسف بود و پس از ش منصب نام بنی اسرائیل را حرمت تمام داشت
 چون نیز بمصر و فرعون زبان موسیٰ بر تخت سلطنت نشست و زبان بلا ف انا دیکہ الا حلت بک
 بنی اسرائیل دعویٰ اورا قبول نمی کردند و گفت پدران شما درم خریدہ یا لودہ اند و شما چند یادگان
 مابند پس ایشان را بہ بندگی گرفت تا وقتیکہ موسیٰ پیغامبری یافت گفت اسے فرعون دست از
 بنی اسرائیل برد و بخدا و سالت من ایمان آر شمع بگذار رہ ہوا پرستی + روار سور خدا پرستی و معالمت
 و مدارک التشریل وغیرہ مذکورست کہ فرعون گفت اگر دین دعوت راست گوہستی پس معجزہ و حجے
 بیا ر موسیٰ عصا را از دست افکند پس آن اثر دای شد ظاہرا نکاہ چکس و در آن شکے مانند کہ از دست
 و دین را کشادہ باین دین او ہشتاد گز بود و فلک زمین نہاد و فلک بالای برنگرہ قصر فرعون و در بجانب
 فرعون آوردہ ملازمان در گاہ آن لعین نہر حکمت غنیمت شمرند فرعون نیز بگریخت و در منہنگام فرار بست
 و پنجہزار آدمی ہلاک شد و فرعون نعرہ زد کہ ای موسیٰ سوگند میدہم بدان خدا یک فرستادہ مانی کہ عصا سے
 خود را بگیر کہ من بتو ایمان آرم و بنی اسرائیل بتو سپارم موسیٰ قفا بخزیدہ ہائی خود را گرفت ساعت ہمان عصا
 فرعون باز آمدہ بر سر رخوتست گفت بیج معجزہ دیگر داری کہ بیماری پس منعی دست راست بگریبان بر
 بغل چپ در آورد و بیرون کشید ناگاہ دست و تابان بود بقدرت الجلال افشانی او بیابست کمال قطعہ
 شب تاریکستان خدا ہی بتابد چور و زرخشنده + این سعادت برور بازو بست تا بخت شدہ خدای
 بخشنده + آوردہ اند کہ موسیٰ گندمگون بود چون دست بگریبان کردی بیرون کشید نور او بر نہ بود کہ بر نور
 آفتاب نمود میان آسمان و زمین روشن میساخت چون باز بگریبان بردی ہما حالت اول شدہ
فصل چہارم و اتفاقا بنمون موسیٰ با ساحرین فرعون غالب آمدن عصا بر ساحرین و ایمان آوردن
 بنیان وغیرہ فلک آوردہ اند کہ چون موسیٰ این معجزہ را بایشان نمود فرعون شرافت قوم خود را طلبید

دست گندم گونزاید بیضا بیرون آرد و میخوابد کہ قطبیا نرا از ولایت مصر بگرد و حکومت را برپایی اسرائیل را فی داور
وندانستند که در درگاه حضرت کردگار یحیی کس را جای چون چرانیت سے مفتاح اختیار بدست قضا و هیئت
از هر که خواست بستد و آنکه خواست داد فرعون گفت تدبیر این چیست گفتند مرم و شهر با بخت تا هر جا که ما را هر عالم فر
سحر باشد و از پیار ند گویند و هیچ قرن چندین سال خرم بوده که در قرن موسی بودند و میان حان که در قصاص صیحه مصر بودند و قوله
و ادسل الیهم فی المدائن حاکمین و در مواهب علیہ گوید کہ و تفسیر میان علی آورده که مدائن معبد برادر بودند و ایشان را در
فن سحر محاکم تمام بود چون ستاده فرعون ایشان سید و خود را گفته که ما را بر سر قمر پر بر بر او چنان کرد و ایشان پند خود آواز
داوند و گفته امی پدر ملک مصر را طلبید بجهت آنکه و کس پیش او آمد و بر سلاح و لشکر و کار برتر از آنکه ایشان را عصا نیست
چون مصر اندازند اثر و میگرد و هر چه پیش آید میخورد فرعون العبد و که ما را ایشان مقابل کند صاحب فرج و اب که چون بحر
رسید پسید که و قبتک ایشان در خواب میباشند آن عصا اثر و میشود یا نه اگر میگردد و بداند که آن و نیست چه و قبتک در خواب
اثر ندارد و چون اینحال را نمینوال بود شمارا بلکه یحیی کس را از اهل عالم قوت مقاومت ایشان نخواهد بود و انقضه و برادر صانع شاکر
که بقضا و کس و دنیاچه در عالم آورده و در سوره طه یا دوازده هزار یا بشش و پنجاه هزار یا هشتاد هزار یا هشتاد و نه هزار آمده
بدگاه فرعون جمع شده و گفته آیا باشد را اجرای کریمیم ما غلبه کنندگان بر موسی فرعون گفت اگر شما یا خید از مقربان من هرگاه
خواهید بر من آیند آورده که مخزن آن جماعت چهار تن بودند آن دو برادر و دیگر در باب آورده که این چهار کس نیز هرگز بود چون
بمصر آمدند سوال جواب پدر با قوم گفتند ایشان از خواب بیداری مگو و اثر داشتن سوال نمودند معلوم شد که هرگاه موسی در خواب
میباشد عصا اثر داشته باشد یا سپانی میکنند ایشان را اثر دو پدید آمد و غرور و خاطر افتاد و ما مخفی میباشند تا و قبتک فرعون سحر اطلبید مقرر
شد که با ساحران طره و مقابل کند و مجلس شد و در عالم آورده و سوره طه که آن روز روز بود و یا عاتوه یار و زید یکم هم مصر ضعی
حاضر بودند ساحران عصا را در سحر میمان آورده فرعون با لای شخی نفر چکنان نشست مرم بنظراره حاضر شدند
نهار ساحر یکطرف صفت کشیدند و موسی و هارون بیگانه تپانند و قوم فرعون بگمان بر و ند که موسی و هارون با
آنجماعت که از حد بیرونند از کجا بری توانند کردن اما بعضی ممان عاقل و بیدار دل نفین کردند که سحر ساحران همه
و هم قیامت منسوب بن موسی و هارون محالست اگر گیتی سرسبز بود و گیر و چرخ مقبلان هرگز نمیشد چرخ را که
از و بر فرزند و بر آنکس زندگیت بسوزد و ساحران بطریق ادب پیش آمد و گفتند ای کون عاقلان عصا خود را یا ما بکنند
ما نیم رشتا و عصا خود را موسی از روی کرم و خلق فرمود که شما اول میگیرید و هم در مواهب علیہ آورده که رشتا و مرگ
را از میان کا و اک تافته و یافته بودند و بقره طه را که در چوبهار از میان نهدی ساخته میان همه را از سیلاب پر کرده و میدان
انداخت چون زارت آفتاب بدینجا رسید سیلاب در حرکت آمد و آن رشتا و چوبهارا مثال باران بر یکدیگر

پیچیدن گرفته و در تفسیر عین العارف آورده که زیرین را تپتی کرده بودند و آتش برافراخته با تپتی بر یک انداختند
 چون حرارت آتش از تحت گرمی آفتاب فوق اثر کرد و فی الحال آن اشکال حرکت آمده چنان نمودند که همه
 میدان پر از مارانست و در عالم آورده پس دل موسی خوفی پیدا آمد خوف طبیعت بشریت که مباد قصد ادا کنند ما
 آنکه نظاره گیان میان سحر و معجزه فرق نکند. حق همه باطل نماید و او با شهادت روز روشن چون شب
 بود تماشای او می آمد که مترس ای موسی که امر تو از خواص عام پوشیده نخواهد گشت و تو بلیان غالب می شوی و
 میفکن عصا خود را پس موسی آنرا میفکند و مارها شده و من کشاده پس آن سحر بلیان بتسویج و تکریم کرده بودند و بدو رخ
 بر دم می نمود و آن چهل خردار رسد و چوب بود و با بنفشه و درباری صغیر و دریا کم و بیش بعضی گفته اند که هفتاد هزار
 رسد هفتاد هزار چوب در مدارک التمزیل گفته که هفتاد هزار رسد بود و برابر آنها عصا بهر حال همه فرو برد و در
 بنظر گیان آورده و مردم گرفته خلاق بسیار آن از وحام بپاک شدند گویند که فرعون نیز گریخت و چند گام
 شتافت خلائق آن روز تنگی او را یافت موسی او را گرفت همان عصا شد از آن سحر و چوبها هیچ اثر نماند و سحر
 یکدیگر گفتند که این سحر بودی یا بستی که جاودا باطل نمود که سحر میخیزد تا چیرنگند پس موسی آنکه شده در ساحل سجد
 کنندگان حقیقی را و از روی صدق گفتند ایمان آوردیم به پروردگار عالمیان که بچوشت پروردگار عالمیان موسی
 ما زن و اوصاف جمیله از حدیث بیرون فی فضل آواز و نواز خواندن و عدل و سبب و جباران فرعون گفت
 ایایان آورید پس موسی پیش از آنکه شمارا دستور دهم معلوم شد که موسی بزرگ شاست و در سحر و سواد و علم و هنر سحران
 ست شما با هم خسته آید و میخواهید که ملک براندازید ازین شهر قطیف یا از بیرون کنید این ملک را بنی اسرائیل خاص باشد
 هر کس بر یک دستها است شما و پاهای چپ این را کشیم شما را بر رخ خرم که در از ترین حقایق ما همه کس شما را مینویسند
 گیرند یا نبند که کدام یک را یعنی من یا خدای موسی که بدو ایمان آورده آید سخت تر است از روی عقاب عذاب آن
 چون از جام خبر جفائی مست شد بودند و از انوار بآبی که بدل ایشان یافته از دست شد و هر چه جواب گفتند
 تا از اختیار کنیم بر آنچه آمده جاز معجزات و شجاعت گویند که در عین سجد بهشت نعیم از ایشان نمودند و او را تپتی
 در وقت سجد و خفتالی اجابها از پیش چشم ایشان برداشت تا به سخت التری میدیدند چون سر از سجد برداشتند
 از فرش تا به عرش مشاهد کردند پس گفتند یا نعیم تراست که برینیم بر آنچه از نشانهای روشن
 هر چه خواهی یا ما کن که پر دانی آن نداریم حکم تو درین جهان بیش نیست و آخرت را باید گرفت چاینبه تو
 از حکم معزول و بیستم مشغول خواهی بود پس روی از فرعون برگردانیده گفتند ای پروردگار چه بر خیزد یا ای ده
 ما را تا درین بلائی طافتی بکنیم و بمیران ما را سلطان شست قدم بر امیسان و هم

در موآهیب علیه رسوۃ شعر گوید که آورده اند فرعون گفت دوست پائی ایشان را بریدند و بر دار کشیدند حضرت موسی
 از برائی ایشان میگرفت حضرت عیسیٰ در نظر موسی برداشته منازل قرب مقامات ایشان را به نظر و
 در آورد تا تسلی یافت موسی جادوان کان ست پادور باخندند در قضایای قرب موسی تا خندند
 برگرفت آندست پادور جان آن دست از حق باطله کس جادوان تا بدان ناز و سیر را زآمدند در هوا
 عشق شصت باز آمدند آورده اند که جمعی از بنی اسرائیل که بموسی ایمان آورده بودند متبریدند هم از فرعون و هم
 از کسان خود که ایشان را خطاب کنند و در تفسیر سحر المولح آورده که بعضی گویند که آن قوم فرعون بودند که بموسی نصرت
 کردند و آنچنان بودند که دختران قوم موسی در خانه های قبطیان بودند و زنان ایشان میل بطرف ماوران
 می نمودند بعد از آنکه خداوند حیوان از قبطیان ایمان آوردند بموسی نصرت کردند تا آنکه ایشان نیز از قبطیان
 بودند از آل فرعون ترسناک می نمودند بجهت حال موسی گفت بر خداوند تعالی توکل کنید و کار خود را با و گذارید
 پس ایشان چنین کردند و در موآهیب علیه و تفسیر او جینا الی موسی داخیه آورده اند که بعد از ایمان یز
 قوم و اشتغال ایشان بعبادت الهی فرعون حکم کرد تا مساجد و معابد که در بازار و محله ها ساخته بودند خراب
 کردند ایشان را از ادائے نماز منع نمود و حق تعالی بموسی فرمود که نودون خانه ها جایگاه عبادت کنند تا
 کافران بعبادت ایشان مطلع نه گردند و در موآهیب علیه قصص آورده که موسی فرعون دعوت میکرد تا آنکه
 روزی ایمان کرده خود را می گفت نمیدانم مگر شمار اینج خدا که در پرستنده غیر از من موسی میگویی و خدای
 دیگر است آفریدگار آسمانهاست پس بهمان بی سامان گفت فاد قذالی یا هاهمان علی الطین و التراب و
 بر قل تا پخته شود و بعد از آن که یک بر چنین خشت حکم نمود فرعون بود یعنی روزی خود گفت که خشت پخته بسیار دوتا
 کن برائی من قصر بلند که او را پائنها باشد چون نروبان تدر یا همان روم شاید که مطلع شوم بر خدا موسی و پیغمبر خلیل
 که او میگویی فرعون خیال کرد که حقایق حقیقت و بر آسمان مکان دارد و بر فتن کس آسمان امکان دارد و ازین
 معنی خبر نداشت ع با مکان آفرین چه کند صاحب کشف و معالیم آورده که امان پنجاه هزار و شصت و جمع کرد
 دمای ضروران و پختن خشت و گچ و آهنک و تیرا شدن چوب رفیع بنا امر کرد پس بنای او را و نذر بنایت
 محکم و بلند و را آورده که چون بانجام رسید فرعون ببلائی او را در خیال او آن بود که فلک نزدیک رسید
 باشد چون ببلائی آن برفت و گرفت آسمانها از بلائی آن همچنان دید که از روی زمین می بیند فعل
 گفته گفت تا تیر به طرف آسمان انداختند آن تیر خون آلوده باز گردید فرعون همچون گفت بکشم خدای
 موسی را خدای تعالی عیسیٰ را فرمود تا وقت غروب آفتاب چنانچه در معالیم آورده خود را بران قصص و سه پاره

یک قطعه بر لشکر فرعون افتاد و نہر ہر قبطی کشتہ شد و پارہ دیگر دریا فرود آمد و دیگر کجانبے افتاد و هیچ کس از
 استادان فرودوران زندہ نہ ماند فرعون با وجود این حال تباہ آگاہ نگشت و تکبر و غرورش زیادہ گشت و در معاملہ آوردہ
 و صاحب علیہ ہم آوردہ و سورہ تحریم و در قصص الانبیاء بانکہ تفاوت آوردہ اند کہ آسیہ خانم زن
 فرعون بہ موسیٰ دہارون مخفی ایوان آوردہ بود و چون آشکارا کرد فرعون گفت یا آسیہ از دین موسیٰ برگرد تا
 من ترا خانہ زرین بنا کنم گفت حقتعالی مرا در بہشت خانہ بنا فرماید بہتر از آنکہ تو بنا کنی فرعون گفت ترا
 عذاب کنم آریہ گفت ہر چہ خواہی کن آن باک ندارم پس فرعون گفت تا جاہان از تن او برآوردہ اورا
 چہار میخ کردہ در آفتاب افکند نہ حقتعالی ملائکہ را فرمود تا بگردوی آمدہا ہما ہی خود او را سایہ کردند و رو
 بجانہ آسمان کرد و گفت خداوند انودانی آشکارا دہانی میدانی کہ فرعون عذاب میکند تا از دین موسیٰ
 برگردم باز فرعون گفت از دین او برگرد تاوار عذاب من برہی خلاص شوی گفت ترا باتن کارست باطل
 من و سترس نیست گویند کہ چون فرعون از پیش گرفت موسیٰ پیش آسیہ آمدہ رہ باو کرد و گفت بموسے
 خدایتعالی مرا بیند و دین موسے فرمود آری در بہشت آسمان گفتگو می تست و ملائکہ بنطارہ تو آمدند از خدا
 حاجت بخواہ آسیہ خانم گفت رب ابن لی عندک بیتا فی الجنۃ و بنجی من فرعون و عبدہ بنجی من قوم
 الظالمین یا رب بنا کن بلعی من جانہ در بہشت بران طراز فرعون قوم او کہ ظالماتند و مرا این میرسانند حقتعالی
 جاہان از پیش چشم برداشت تا در بہشت قصر نامی خود را بدید گویند فرعون ملعون باز تردا و آمدہ گفت آ
 موسے برگرد تا ترا عذاب کنم آسیہ بنجدید و گفت مرا عذاب تو بہ نجات فرعون گفت تا آسیہ سنگی بسینہ
 آسیہ نہادند و از ان عذاب بیج خبر نبود و بعضی گویند کہ سنگ بر جہد نہادند کہ روح بدست مدد تھا سیر
 آوردہ اند کہ حقتعالی اورا بجہاد و بر آسمان برداشت و حالاد بہشت است در مواہب علیہ سورہ مومن آوردہ
 کہ خرقیل مومن آل فرعون بود روز گفت کہ ای قوم متابعت من کنید و ایمان تا بنمایم ترا راہ راست شجر
 عقل جز راستی نفرمودہ است و اینہم طمطراق بیخودہ است و فرعونیان ازین سخنان معلوم کردند کہ وی ایمان بر موسے
 آوردہ است زبان بکشادند کہ شرم ندری کہ از عبادت فرعون و عبادت دیگر و آری خرقیل گفت من شمار اینچونیم
 بگو خلاص یافتن از عذاب خدا با ایمان آوردن بہ متابعت پیغامبر شما میخوانید مرا بدین کہ کافر ہستم سجد آ
 رب العالمین و از بلعی او شریک گردانم حال انست کہ غیارتہ خدا نمیدانم و شما میخوانید مرا عبادت انکر
 کہ سخن او بیخودہ است و اعتباری ندارد نہ دنیانہ و آخرت ای گردہ من شمار زندگانی اینجہانی فانی و فریضہ
 است نمیدانید کہ بساط عیش بانکہ فرصت در نورہ و ہر کہ حقیقت را ناکرد و تحقیق او شود کہ بیج نمی آرزو و

قبطیان را و از قتل ترسانیدند و گفت باز میگذارم کار خود را بخدا بیگانی تو کن و میکنم تا مرا از شر شما نهدارد
 و گویند که فرعون حکم کرد تا او را بکشند و میگریختند و بگوئی نهاده بنما مشغول شد خدای لشکر باغ و دکان و گنج
 تا بگریزد و آمده پاسهانی آغاز کردند و نتیجه تفویض نمودی بگریزد کشتن لاسر آوده که فرعون از خوش جمعی را
 فرستاد تا او را بیاورد و سیاست کند ایشان بوی رسیدند و در نماز ادا کردن بر او دیدند خدا نگهبانی دو گانه مشاهده کردند
 پرسیدند پیش فرعون آمدند و بحال بیان کردند همه را سیاست کرد تا این سخن فاش و ظاهر نگردد و فصل پنجم
 بیان در این کار و موسی بر فرعون و قوم او و میخواستند ایشان را با دواعی غلو و تجاوز با وجود آن ایمان بیاوردن
 و عاقبت الامر در میان غرق شدن قولته و قال الملاء من قوم فرعون اتن د موسی و قومہ لیبسد فی
 الارض الخ و در محال التزیل و مواهبت آوده که ایمان تشنگاه فرعون را گفتند که یا موسی و قوم او را میگذارم
 دست از ایشان بزمیداری ملک خراب کنند و مردم را از تو متنفر گردانند عبادت ترا بگذارند میاید که موه قه و ارباب
 قتل آری میگذارم معلوم نمیکند که قتل موسی قادر نیست که بگریزد خدا نیست مگر طاعت و امت کجاست
 پس گفت پس بنی اسرائیل را بجهت ناسل ایشان منقطع گردود و له ایشان شکست شود موسی را باران ببارید و هندی
 نباشد و خزان ایشان را زنده گردانند تا خدمت زمان قبطیان کنند و گفت با ایشان غایب ایمان منسوب حکم اند چون
 این تهدید به جمع جمیع بنی اسرائیل میضرب شد و بگوئی آوردند و گفتند یا موسی قتل آنکه اندرین تهدید قبطیان
 نیمه و زار انداخت میفرمودند و نیمه و زار آنرا میگردانند پس آنکه نو آمدی بشیر و جفا افتادیم و یا کار میفرمایند و بگریز
 گفتند پیش از ولادت تو پس را را کشند و بعد از ولادت دست باز داشتند و چون تو از دین باز آمدی انبار را باز
 میخواستند که بکشند و موسی را و بسیار خدایتوانی صبر کنیدی باشد که خدای دشمن شمارا هلاک گردانند و ملک او
 بشما سلم دارد و این موقوف در وقت است که تا نزد عده هر کار که هست موسی نمکنداری میز که هست و نیم
 محال هوا پس آوده که بعد از این موسی بگو قبطیان عا بگردید و یا بنقوم طاعی که از فرمان تو انحراف نمیشد و نعمت مال غره شد
 اندیشنا بر با گرفتار کن پس خدای قضا و خستگانی ایشان بگذاشت باران از ایشان زده شد و میوه ما
 نشان نقصان پذیرفت تا آنکه چند سال برین حال برآمده اصلا ندیدند که گفتند و از کفر باز نه ایستادند و بعد از آن
 خدای طوفان را بر ایشان برگذاشت و آنچه آن بود که در مصر هفت شبانه روز باران بارید بر تاریک پدید آمد
 خانه قبطیان و را آمد مردمان زمان بر پای ایستاده ماندند و دکان را بر بلندیه ها نشاندند و قهر طغی که در خانه هستی
 غرق گشتی و با وجود که خانه های بنی اسرائیل خانه های ایشان متصل بود یک قطره آب نماند و دریا که خاک باشد
 پادشاهی کن و زمان او باش هر چه خواهی کن و بعضی گویند که طوفان باران که قبطیان را بر گردانند و نمود تا آنکه

یک شب هشتاد هزار دختر نازیده مرد و بعضی گفته که طوفان آبها بود که هر چه بطریق عموم روی نمود این عذاب اقل
در ایشان واقع شد و اثر آن در جهان ماند القصة قبطیان بهنگامی جمع بفرعون کردند و از ونا امید شدند
و روی موسی علیه السلام آوردند که از حقتعالی و خواستهای این عذاب دفع کند و با تو ایمان آریم چون این طوفان
بدعا موسی علیه السلام بر طرف شد و آب روی زمین و ریختههای ایشان ظاهر گشت بمنزله که هرگز ندیده بودند
باز کفران نعمت و زریه ایمان نه آوردند و بیا در آب شان نعمت شناسی، ندیده طبع شان جز
ناپاسی و پس از و تعالی بلخ سواره بر ایشان فرستاد تا اکثر مزروعات باغهای شان به خورد و دیگر باغچهها را بشوید
پناه بموسی آوردند و سوگند بخوردند که اگر این بلا دفع شود بخدای تو ایمان آوریم موسی علیه السلام به صحرا
بیرون آمد و بعضا خود اشارت بمشرق و مغرب کرد و جمله ملتهای آن طرف متفرق گشتند و روایتی بدعا موسی علیه
خدا تعالی با و می را بگذاشت تا بلخ را برداشت و دریا انداخت ایشان دیدند که مقدار از مزروعات مانده است گفتند
ایشان را راست ایمان نیاوردند بعد از حقتعالی بلخ پیدا و فرستاد تا آنچه باقی مانده بود بخورند و گوشت بلخ را هم بر راعتهای
بش کرد بلکه چوبها را سفت و تختهای چوبین را بخیرا و منجها آیین را نیز به خورد و در خانهها و باغها و کشتهای
اسرائیل یکس فلح هم نه در آمد و این بیکت آن بود که موسی علیه السلام ایمان آورد و وفای نمودند
هر آنکه جانب الهی نگه دارد و خداش در همه حال از یار نگه دارد و بعضی گفته اند که بعد از دفع بلخ چون ایمان نیاوردند
حق تعالی کثرت پیش از پیدا آورد پس موتهای و ابد را در یک شب همه را در تمام بشر قبطیان بر طریق آبها چسبیدند
و خون ایشان می یکیدند و گوشت ایشان می خوردند و اگر طعام پیش می آوردند بهار کنند پیش میشد و بنی اسرائیل
سلامت میماندند باز پناه بموسی آوردند و اگر این عذاب از بار طرف شود ایمان آریم موسی علیه السلام دعا کرد
و همه بر طرف شد گفتند که یقین شد که در قن سحر از جمله ما هر آن هستی که این رنجها بما میرسانی دیگر باره حقتعالی بر
ایشان لشکر نرسد که غوکا شده نامزد فرمود تا بجای خواب ایشان در می آمدند و در دیگها و آوند های ایشان می
افتادند و طعام و شراب ایشان ازینها پر میشد و چون کسی برای سخن در میان می کشاد و فی الحال غوسه
در دهنش افتاد و در خانههای بنی اسرائیل یکس هم غوکا هم در آمدی پس عاجر گشتند پیش موسی آمدند
و سخن تو به ایمان آوردند بدعا موسی حقتعالی باران را فرستاد تا همه غوکا و دریا انداخت باز
ایمان نیاوردند و در که خدا بستی روی عباد و بیج کلیدش نتواند کشاد و قفل که او در دلهای اندکیست
که بشاید و در و کند پیش حقتعالی رد و آب چاههای ایشان را خون گردانید چون بنی اسرائیل آب
می کشیدند آب صاف و خالص بر آمد فرعون از قبطیان یکس را از بنی اسرائیل یکس را در آمدند و جمع کرد

از طرف بنی اسرائیل خواصی که می‌نوشتند از جانب قبطی خون بود که می‌آشامیدند **آب نیل آبت**
 قبطی خون نمود و قوم موسی را نه خون بود و تا آنکه زنی از قبطیان فرستاده را از بنی اسرائیل بود
 همسایه بود و روزی گفتند آب دهن بنید از دور دهن من بریزد او همچنان کرد چون از دهن خود دهن
 او میریخت خون میشد و چون بنایت تنه گشت بجای آب از برگ درختان سبز آب می‌کید چون پرنش
 میرسد خون میگردید و بعضی گفته اند که عذاب خون آن بود که همه قبطیان را خون از بینی میرفت عاقبت
 پیش موسی رفته از خویشاوری و نضر عفاری کردند و غم را کردند که البته بعد از دفع این عذاب
 بخدا ایمان نخواستیم آورد و موسی دعا کرد این همه بر طرف شد اما هرگز از فسق و فساد و کفر و عناد نه
 گشتند و هر کدام ازین عذابها تا یک هفته پیوسته میبود و در هر دو عذاب یک یک یک فاصله بود و کذا فی

تفسیر انوار التنزیل در مواهب علیہ و تفسیر قوله تعالی او قال موسی بنی انک اقبیت ذرعون و ملا
 ثم ذبنت و امواکا فی الحیوة الدنیا ثم آرد و اندک این عباس و مؤه که از مضر زمین حبشه کوه بود و آن معاون
 ذبیقت فضا زبرد بود همه تعلق بفرعون داشت و فرمان او درینموضع روان بود ازین سبب مال بسیار بخورد
 تصرف قبضه آمد همه متمول و متحمل شد و سبب ضلال ایشان گشت پس موسی دعا کرد که ای چرخ و کار
 با فرعون و قوم او را مال و زینت داده ایشان برین نعمت مغرور شده گمراه میکنند بنده گان ترا خداوند عالم
 ایشان را محو گردان تا بزوال نعمت شوکت ایشان بشکند قتاده گوید که همه نایر و دراهم ایشان سنگ شد بر
 همان فکله نقشه که داشتند می‌ره فرموده است که نام احوال ایشان از نفوذ و طعنه‌ها و درختان میوه
 همه سنگ شد و دیگر عافرمود که بر طعمای ایشان مخرنه تا سخت دل شوند و ایمان نیارند موسی و زنت بود که
 ایشان ایمان نخواستند آورد و اجر موسی دعا کرد که دل طعمای ایشان سخت گردان تا ایمان نیارند و به بنده عذاب و ناک
 و مارون آیین میگفت حقت تعالی فرمود عای شمانجواب شد اما تعجیل نکند که در وقت ظهور خواهد رسید در عالم
 گوید که بعد از چهل سال اثر این دعا ظاهر شد و مواهب علیہ سوه شعر آورده که موسی سال بگرد میان فرعونیان
 دعوت میکرد و معجزات بدیشان می‌نمود و زبرد و فساد ایشان می‌افزود و ناوقت هلاک ایشان نزدیک بدین حکم الهی
 صفا شد موسی که هنگام عذاب قبطیان رسید با تو خود در شب از مصر بیرون و با فرعون با قوم خود پیشتا آید شمار از دریا
 سلامت در گذر نام و ایشان را غرق گردانم موسی با قوم خود خبر داد که ما را بشارت از پروردگار شده که فرعونیان را
 هلاک باکم و بنی اسرائیل سلامت بگذرانم بدین چو ایشان را طریقی راست کالیت بخوار استکاران تنگاریست
 در مختار آورده که موسی بنی اسرائیل فرمود تا پیریه با و زیور از قبطیان بهیهانه آنکه عیبه نزدیک میر میخواستیم که کسان

خود را بآنها آرایش و فرین سازیم عاریت گرفتند و فرمود که در فلان شب ساخته شده بوقت طلوع قمر در
 فلان موضع جمع شوند ایشان چنین کردند چون نوبت رحیل شد بنی اسرائیل را راه دروازه بدیشان مشتبه
 گشت و معلوم کردند که یوسف صلیق دعا کرده تا بنی اسرائیل تابوت و ابا خود بیرون نبرند از مصر بیرون
 نتواند رفت و از آن قوم کسی را از محل دفن یوسف اطلاع نبود مگر هر که مرا بر صندوق یوسف
 مطلع گرداند هر مردی که خواهد بدیدم از تمام قوم عجزه سه بشمار آنکه در پشت زن موسی باشد و را خبر کرد که در
 قعر دریای نیل است پس بر آوردن آن به نیشب آن خال نموده قبیله قمر بواسطه السماء رسید مقیم ساخته رو
 یستشام نهادن چون روز شد آخر و زهر ایشان از مصر قبطیان رسید زیرا که ایشان می پنداشتند که
 اسرائیل بساختگی اسباب عید در خانه های خود اقامت نمودند روز دوم چون خواستند که از عقب ایشان روند
 باهر آبی در خانه قبطی یکی از اغراه قوم بمرد متعزیت او مشغول شدند و این از بهر آن واقع شد تا قبطیان
 از بنی اسرائیل در مانند که ایشان پیش از رسیدن دریا متعزض نشوند فطم کس کو بکار تو دانا بود و بر تمام
 او هم نواند بود و بجز و گشش رو مکن سوئی کس و مراد دل خویش از جوی بس که درین روز فرعون بجمع لشکر
 امر کرد پیش شمرستان که پامی تخت آن بد بخت قریب بود کسان را فرستاد گفت این گروه بنی اسرائیل اند
 اند و حال آنکه عدد مردان کار بنی اسرائیل که پس از است سال گذشته و سی یا شصت رسیده بودند شش
 صد هزار هفت هزار بودند و عدد مجموع قوم از کحول و ثیاب و نسا و صبیان یعنی از و دمو و حیوانات زمان
 و خردگان هزار و نه هزار کرده بلکه باشد که دویست هزار و چندین بودند اما فرعون ایشان را به نسبت لشکر
 خود اندک شمرد و گفت ایشان از ما گریخته اند و پیرایه های قوم ما را برده اند و ایشان اندک اند و لشکر
 ما بسیار و همه سلاح دار و داندگان مرا هم کارزار هستند ایشان نه سلاح تمام دارند و نه بعلم حرب
 دانا اند انقضه فرعون ششصد هزار بر مقدمه لشکر و آن کرد و ششصد هزار و میمنه تعیین گردانید و
 ششصد هزار بر عقب و فرمود و ششصد هزار سوار در ساقه مقرر ساخت و خود با لشکر بی شمار در
 قلب فرار گرفت پس هنگام طلوع آفتاب نزدیک به بنی اسرائیل رسیدند و در آن زمان ایشان بکنار دریای
 قلزم که مابین طرفین آن یعنی سرد و کرانه چهار فرسنگ بود و در و نیل رسیدند و بر مرد و ساختگی عبور می کردند که
 ناگاه ابریه فرعون پیدا شد ایشان گفتند لشکر فرعون مارا در خواهند یافت دست این لشکر پیش را گرفتار
 خواهیم شد موسی فرمود و چنین است که ایشان شمار نیاید زیرا که با ماست پر و کار ما بسیار می دهد و کار می و
 آشکارا راه نجات زود نماید ما آورده اند که چون فرعونیان نزدیک به بنی اسرائیل حضرت پروردگار حجابی از نجای

در میان فریقین پدید آمد و چنانکه یکدیگر نمی دیدند فرعون قوم خود را گفت فردا ایندنا قباب بلند را بدینجا
از میان بر خیزد و بر سر ایشان رسیم که راه نخلستان ایشان بسته شده است و در باز پیش لشکر از پس کجائو اندگر نخت
لیکن بنی اسرائیل اضطراب بدان مرتبه رسانیدند که حضرت موسی بنی اسرائیل فرمود که ما دریا را به حکم تو گردیم و انیت
تو من بعضیها گفتند و ازین دبر حکم فرمائی موسی بربا یا آمده عصا خود بر روی رود گفت یا ابا خالده را راه ده پس دریا
بشکافت و در دو دوازده طایفه پدید آمد طول هر یک ده فرسنگ عرض آن دو فرسنگ و دوازده گروه بنی اسرائیل هر
گروه اول و یک پس از دوازده پس یعقوب علیه السلام بود و هر پاره از آب بخوکوه نزدیک بر جا خود بایستاد و هر جا
که دریا شکافت آفتاب بر زمین یافت و باوی وزیر را بهار خشک گردانید پس هر گروه که او را سبط می گفتند از راه
آمد سلامت گشته برکناره دریا قرار گرفتند چون فرعون بعین بر کناره دریا رسید آن حالت را دیدخواست که بخود آن قوم
خود را فریب بد گفت آن قوم به بینید که دریا از هیبت من چون شکافت تا من ملعون بطریق خفیه با من گفت تو
خود میدانی که این صحرای بر ما موهو واقع است نهاری که دریا در نیایی که هلاک شوی پس خواست که عمان بر تاج پیریل
بر ما دایه نشسته خود را در پیش فرعون بریا افکند فرعون بعمون بر غیر می تند سوار بود و الغیر چون بگویدان شمیر
عمان تملک اختیار از دست فرعون بیرون کشید و بیدار نهاد و لشکر یان بر فوج براسه دریا درآمدند
و میکائیل علیه السلام بر عقب آن لشکر می آید ایشان را بتیاخت تا آنکه همه را دریا انداخت بعد از آن حکم الهی
در رسید که دریا بحال خود باز به یکبار آب بهم پیوست و فرعون با جموع فرعونیان غرق شدند و
چند لشکر و ناو نیز شد و زمانه بخندید گین نیز شد و بهم در مواهب علیه سور و پوش علیه السلام آورده که فرعون
در وقت غرق شدن داشت که هلاک می نمود گفت ایمان آوردم با آنکه نیست این معبودی مستحق عبادت
مگر آن خدا می که بنی اسرائیل به دعوت موسی و ایمان آورده اند بجزیریل گفت اکنون ایمان می آری که اختیار
نداری و پیش ازین تا فرمانی وزیر می آن نوشته را که از او گرفته بود و بوی باز نموده گفت قیوتی تو عمل اتو نمودم آورد
اند که چون فرعون بعین قوم او غرق گشتند بنی اسرائیل دغدغه بخاطر رسید که فرعون غرق نشد و مبعوثها
ساز کرده لشکر از دریا بگذارند و عقب آن در آید حقتعالی تن فرعون باز ره زمین که در بر داشت و ادرا
می شستند به مواب یا بیرون انداخت چون بنی اسرائیل تن به روح او را دیدند تسلی یافتند و در راه
آورده که قبیله قوم فرعون که در موهو غرق شدند او را مسلم ندانستند و قبول نه کردند و گفتند که فرعون قوم خود در
جزیره یا بصید مرغ و ماهی مشغول است حقتعالی بدریا فریاد فرستاد تا او را بسکیار بر کناره دریا بر زمین بلند افکند
چنانچه او را همه کس دیدند و عبرت چید می گرفتند که هر بنده که خود را از غرق شدن در گرداب فنا خلاص سازد و چرا

صد آنکه آنکه اعلیٰ السبح جهانیان برساند و معلّم گفته که از آن باز آب مرده را فرو نمیدید و در تفسیر بحر المواج آورده
 که در حکایت آوردند که در آخر شب بر آب طلب ای می بدریانها و چون دست در آب انداخت ریش فرعون
 که مرصع بجو اهر بود و دست افتاد و میخواست ازین رخ بر میگردد و جواهر از ریش بیرون آورد و گفته اند همین جن در
 کوشک فرعون بنزد و در می نشستند و چون مروری نیافته بود بروغم آن میخورد و گفته اند که خداوند
 جرک در گوش و می افتاد و این حکایت میان خدایان آشکار گشت غرق شدن فرعون بعلم زمان پیوست چه
 مرصع ریش فرعون بود و غیر او بدین صفت کسی نبود و در تفسیر اشارت است که عاقبت ظالم نگویند است و
 آخر کار و ظلم استگار است در عین المعانی این است التاسر یعرضون علیها عند و عبتا آورده اند که با ملود و
 شبانه گاه بجایون قبطیان و درون رخ بدیشان مینامید دابن مسکو فرمود که ارواح فرعونیان در آن مکان سیاه
 است و صبح و شام آتش بر ایشان عرض بکنند تا قیامت و چون قیامت قایم میشود ارواح ایشان
 بآیدان آنها باز آید ملائکه ایشان گویند در آیند در سخت ترین عذابی که عذاب جهنم است آورده اند و
 فرعون چنانچه سال بود و هم در مواهب علیّه سوره شعراء آورده و گفته است که بنی اسرائیل بعد از ملائکه
 فرعونیان بمصر آمده و با غنای اموال خانهای ایشان را در تصرف خود آورده اند و صحت آنست که در ایام دولت
 داد و علیّه السلام بر ملک مصر غلبه و تصرف اموال قبطیان شد و الله اعلم بالصواب **فصل ششم در رختن**
 موسی علیّه السلام بر کوه طو بطلب کتاب ترک و دن قوم او عبادت حضرت یسار باب گوساله پرست شدن بفریب
 سامری قول نعم و داعی فله موسی ثلثین لیل و در عالم مواهب علیّه بحر المواج آورده که موسی بنی اسرائیل و عده گردید و بعد
 از ملائکه چون کتابی بیارم بشما از تدبیر حق تعالی هر چه شما را بآید در آن تفصیل بیان کرده آید چون از دریا بجا یافتند قوم
 فرعون غرق شدند و بنی اسرائیل طلب آن کتاب نمودند موسی بحضرت ربّ الاربابان کتاب درخواست نمود و حکم الهی
 شد که کسی وزر زره برار پس آن بکوه طور آئی تا با تو سخن گویم موسی وزر زره بر داشت روزی یکم تو بکوه طور
 نمودی و گریه داشت از آنکه حق تعالی کلام کند از دهان و گویی وزر زره آید پس برای دفع آن بوی بر سواک
 میکرد ملائکه گفتند ما از تو بوی مشک می شمیریم آنرا بر سواک دفع کردی و گریه داشت وزر زره را بر سواک
 آفته است و حق تعالی حکم کرد بر این که تو ده روزه ذی الحجه نیز زره دارد پس موسی علیّه السلام ده روزی ذی الحجه نیز زره داشت
 بعد از آن خود را درون را فرمود که من بطلب کتاب کور بجانب طو بر میروم تو بلیغ من باش میان قوم بصلاح اگر هر
 کاریر که شایسته صلاح باشد و متابعت مکن به تیاره کار را در تفسیر بیان آورده که موسی آن هنگام که مقرر شده بود
 بطو حق تعالی خواست که با و کلام نماید فرمود که هفت فرسخ گرداگرد تاریکی و ظلمات در گذشت و موسی آن تاریکی

شیطان لعین از وی براند و ملکین کابینین از وی دور ساختند و آسمان را بنظر و در آوردند و ملائکه دیدند و استاد
 و عرش عظیم و جی ظاهر گشت پس خدایتعالی با وی سخن گفت در دنیا بیع آورده که او را بستاند و هفتاد و نه روز و پانز
 هفت صد هزار حج آنست که نو و نه هزار یکصد و شصت و شش آورده که خدایتعالی چهل و نه روز با موسی کلام فرمود چون موسی سخن
 خدایتعالی شنید از جوامع کلام ربانی جزو شنید و فراموش کرد که او در دنیا هست و خیال بستان که در فرودس اعلی است و دانست
 که جان من مشاء و تعالیست گفت ای پروردگار من بنامی مرادات حق تا نظر کنم بطرف تو خدایتعالی فرمود کن ترانی توانی
 مراد و دنیا چه حکم را فی بر آنچه واقع شده که هر بشری که در دنیا که من نظر کند بمیرد و در بارگاه و ده که بعین فانی مراد و بینی
 بلکه جمال بر دیده یابی مشاهده باید کرد و آن دیده در پشت خواهد بود و بدانکه طلب سکونت خدایتعالی را دلیل جواز
 روایت است چه اگر روایت محال بود موسی این نموی چه طلب محال از انبیاء علیهم السلام جایز نیست در کشف الای
 سر را آورده که مقام خود را فاسد که خطاب بن ترانی شنود و عالی تر بود از آنوقت که گفت ای ترانی زیرا که ایست
 در عین مراد خدایتعالی بود و آنوقت در قیام مراد خود خدایتعالی بودن کاملتر است از قیام مراد خود و شمع بن ترانی
 میسر از طوموس را جواب هر چه آن دوست آید سر نه گردن متاب و اگر چه خم بن ترانی بوی رسید الحال بود
 صریح تمیید که تو را در صفت ضعیف بشریت طاقت دیدن اندری از آن نعمت بن ترانی و لیکن نگاه کن بطرف
 کوه زیرا که بلندترین کوه است و ولایت بدین دست قوه تحمل تو از و بیشتر نه پس اگر این کوه باشکوه بهنگام تحلی من برو
 قرار گیر و در جامی خود ثابت ماند و استقرار پذیرد تو نیز بهیچ مراد طاقت دیدار من ترا باشد و اگر کوه را طاقت
 دیدار من نباشد تو هم در دنیا از تحمل این کار و گذر پس خدایتعالی از نور خود و از نور عرش مقدار سوار سوزنی
 بر آن کوه ظاهر گردانید بعد از آن حیات علم انشائش بنش روی آفرید تا نور خدایتعالی را دیدر عین المعانی از سهل ساعد
 نقل میکند که خدایتعالی نور خود را در ای مقام و نه حجاب مقدار و هم ظاهر کرده و آن ساعت هر لوانه که در کوه زمین بود پیش
 آمد و هر بیماری که بود شفا یافت عرصه بین سرسری پذیرفت آبجائی شوار از نزدیک و در پیشرو پیوست و صنام بر روی
 افتادند و آتشهای محوس فرود در میان معالمت آورده که آنکوه بدان عظمت پاره پاره گشت و شش کوه بگر آن جدا
 شد و کوه که احداثات در ضلوعیت بهرینه افتاد و سه کوه دیگر که نورست و بیشتر و چرا بکافق پس مواز هول این مشاهده
 یکشان روز از عیش و خمین هم غرقه و عیش و روز جمعه بجهوش بماند چون بهوش آمد گفتند با کیست مرز از چه نالایق
 حضرت گفت یا آنکه دیده شومی در دنیا و من اول گردیدگانم بعظمت جمال نعم انما که بیچ بشر بود و دنیا طاقت دیدار
 تو نیست پس خدایتعالی برای تسلی یا موسی فرمود که اگر چه منع کردم ترا از دیدن خود بجهت صلاح حال تو نمیکنم میباشی که من
 ترا برگزیدم بر بنی اسرائیل هرگز اینک در زمان تو هستند بر سالت و مخصوص گردانیدم ترا به سخن گفتن بے واسطه

بیواسطه پس بگیر آنچه عطا کردم ترا از امر و نبی و عمل کن بدان و باش از شک و گمان و نازل شد بر اس کے او
 هفت لوح یا تہ وہ و در تفسیر و المیدر از وہ آورده و انقبول موافق قول اہل کتاب و طول ہر لوحی وہ یا
 دوازده گز بود و از یافت سرخ بود چوب سہ بہشت یا از زبرجد یا سنگ تمام کہ ارقام سے کنیز بود تا چون
 نقش و رنگین صحیح تر است کہ از زمر و سرود و آفتاب و شتر بود و ہر چیزیکہ در دنیا محتاج الیہ باشد و حکم شد موسی کہ فیہ اگر
 این لوح را بجز نام تمام و بفرمائی قوم خود را تا بصدق عمل کنیہ بر آنہا و در تفسیر و مارک در قولہ تعالی و کتاب اللہ
 الاحاح ذکر کردہ کہ چون تو بیت نازل شد بہ مقدار مہتا و بار شتر بود نہ خواندہ بود کسی آنرا تمام مگر حضرت موسی
 یوشع و عزیر و عیسی علیہم السلام و ہم در مارک در ذیل قولہ تعالی الحد بعد کہ در یک وعدہ احسن آورہ کہ
 تو بیت ہزار سکہ بود ہر سورہ ہزار آیت ہفت و شتر آنرا بر میداشتند و در تفسیر ہر سکہ یک سکہ بود کہ سامر
 نام مرکب بود از قبیلہ سامرہ از عظمائی بنی اسرائیل بعضی گویند از کرمان بود یا غیر آن قوم بنی اسرائیل بلکہ از بحر
 گو سالہ پرستان بودہ و او را موسی ابن منطفرے گفتند و اصح آنست کہ از بنی اسرائیل بودہ و وقتی کہ فرعون
 پسران ایشان را میکشت متولد شدہ بود مادرش بعد از تولد او یکبارہ رد و نیل در جزیرہ میگذرد و در عالم آورده
 کہ او را در غار نہادہ و حق تعالی جبریل را فرستاد تا او را پرورش میداد و طعام شراب بر او میآورد و میسازید
 و ضامن یعنی ہمہ شدہ کردگار کار خدا را بخدا و اگر از بدین سبب جبریل ایشانرا در روز غرق شدن
 فرعونیان از زیر سم اسب جبریل قبضہ خاک پراشتہ بود و محافظت مینمود بقول دیگر روز غرق قطبان سوار
 را دید کہ چون اسب قدم برداشتہ از زیر سم گیاہ سبز رستی و او را در زیر یک بوخت کہ این سوار جبرائیل
 اوست بحد و موآمده است خاک از زیر سم اسب او برگرفت و نگاہ میداشت تا آنرا بآن سکہ کہ بہ طور رفت و سامر
 بہ خدمت ہارون آمدہ گفت کہ پیرایہ نامی از قطبان عاریت گرفتہ بودیم با ماست ما را تصرف در آنجا نہ
 فردی بینیم کہ بنی اسرائیل آنرا بخورند و میفرورند و طاعت فرمان لکھی نمیکوشند سہ ہزار نگار کہ نہ پسند خدا
 بود و گاہ بندگی بند ہارون فرمود ہا جمع کردند و سامر را فرمود تا اینچہ را بمانت نگذارد و سامری آنہا را قبض نمود آورده
 بقول سامری ہارون گفت حکم فرما تا ہمہ در یکجا کردہ و آتش اندازند و گذارند ہارون فرمود تا تمام ہارون آہند و در جہیز خجہ آتش
 و آن ہند سامری کہ در زرگری ماہر بود ہمہ گذاشت و قدر از آنجا کہ از زیر سم اسب جبریل گرفتہ بود آنرا
 دور قابی ریخت مانند گوسالہ ساخت فی الحال زندہ گشت و گوشت پرست بر و پیدا شدہ یا از درآمد و گویند زندہ شدہ
 لیکن بجماع وضع کہ ریختہ بود بانگ و پیش از ساختن او بہ بنی اسرائیل گفتہ من خدا موسی را بشما بنمایم بشرطیکہ
 متقاعد و مطیع من باشی ایشان قبول کردہ اند و چون گوسالہ را راست کرد و او را آغاز نہاد و سامری گفت این اللہ شاہ الاموی است

کہ بطاعت بطور فرستہ گویند کہ چہار دانگانی بنی اسرائیل کہ دو حصہ باشند اور حصہ مذہبی پرستند و تفسیر موشی معالم
 آورده شش لکھ دوازده ہزار سلامت مانند کہ گو سالہ نہ پرستیدند و ان ایشانرا میگفت کہ القیوم چرا مبتلا شد
 آید بیاد تو گو سالہ پیری کینہ اور عباد آئند کہ آفرینگار شاست خالق ارض سماست برین و ثابت بایستہ گفتند یا پیوستہ
 پیش گو سالہ میکنیم و قینکہ موشی بطرف باز گرد و بیہیم کا پیش گو سالہ میکنند یا نہ و آنچه سامری گفتہ کہ انجہ امی موشی است
 گفتہ یا موشی علیہ و سورہ اعراف تحت ولما و جمع موشی الی قوم غضبان اسفا آورده اند کہ موشی وقت بازگشتن
 بین قضیہ نامرضیہ خبر یافت واضح است کہ مقتضای و را و طور خبر داد کہ قوم بعد از ان تو گو سالہ پرستند نہ سامری
 ایشان را اگر اسلختہ و ہم در مواہبت و سورہ طہ آورده کہ بعد از آنکہ چہل و نہ گذشت موشی او حصار از و گرفتہ بازگشت شمناک
 دانہ ہنناک عمل ایشان بود چون میان قوم خود رسیدند با نکتہ خرویش ایشان شنید کہ اگر دو گو سالہ دف مینروند
 و قصص مکر و نغمات بسیار آغاز کرد و از بہت سلامت گفت ای گروه من آیا وعدہ کردہ بود آفریدگانما کہ کتاب بشما ہد من
 بطلب آن نرسد بودم یا در از شر دشمنان منافقت من چہل و نہ کردہ بودم بجان عذابا تا آمد موشی بانحوہ رسید کہ در آید
 بنما غضب شد بیدار است کہ در بدیل من پس انکہ بیفکند موشی او حصار از و غضب بیدار شد بیکند تا ز و وارد
 بنما و چنانکہ کسی چہرہ از دست بیفکند و تفسیر لکشتہ بل آورده کہ انہار بیفکند و نکتہ شش حصہ شد ہر چہ آن کتاب
 بود و آن فیصل ہر چیز بود و انرا بلکان بر نہ و یکجہ شد کہ در و ہر وحشت بود و در طم و درہ یقینانہ چہ کہ در آن عظمت
 بود و بیان حکام حلال ہر ام آنگاہ موشی از بہت غضب برکاسبانی دین باقی پیشانی مارون و محاسن مبارک اورا
 بدستی گرفتہ بگو خود کشید و گمانش آن بود کہ مارون منع ایشان تقصیر و ناجیہ کردہ و گفت اے مارون چہ
 چیز باز داشت از انکہ چون دیدی کہ ایشان گمراہ شدند متابعت من کنی و غضب بر موشی خدا کے نعل ایشانرا
 منع نمائی یا انکہ از پی من آئی و خود را بمن رسانی گفت ای پیور و برادر علم تقصیر نکردہ ام این قوم ہر ابچار
 دیدند و تنہا یافتہ زبون گرفتند و زد یکس بود کہ مرا بکشند بسیاری مبالغہ و منع ایشان و من ترسیدم
 کہ اگر مقابلہ و مقاتلہ کنم با ایشان را بگذارم و پی تو آیم تو کوئی جدائی انداختی میان بنی اسرائیل و نگاہ
 نہ داشتی سخن مرا کہ بودم بصلاح کار این مسکین من آن ملاحت بسیارید کہ مرا امانت رسانائی و دشمنانم را خوشحال
 نگردانی و تفسیر انوار التشریل در سورہ طہ آوریل قوله تعالی یا بنی اسرائیل انما ابعثناکون و موشی از شغل و تفریق
 قدیم سی گفت ای پیور و من اگرچہ بلغز پیری و ماوری بود و بخت گویند برادر موشی او بود و چہوہا متد کہ از یک
 ماور و پیر بود و در مارک سورہ اعراف آورده کہ ذکر ماور از انجہت نمودہ کہ و چہوہا بود و ہم در مارک جلالین در سورہ
 بریم گفت کہ مارون از موشی علیہ السلام برنگسہ و در انوار التشریل در سورہ اعراف تحت قوله تعالی و انما ابعثناکون

انخذ براس نینجده فرموده که سال بود هم در انوار التشریل و در ذیل و هبتنا لمن و هبتنا انما ناول علی السلام بنیا
 در عالم در سوره طه و تفسیر قوله و استعمل علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب
 سال در گستره موسی علیه السلام این عذر مسلم داشت گفت که در کار من پیامبر را درین عمل بد که
 بابر او بزرگتر نمود و یاد آنکه اوح افکنده و پیامبر را در امر انقضای کفر و توفیق آمده باشد و در منع
 ایشان در کوی سامری کرده گفت اینچنین که عظیم از تو فرمود و در ابیغایت غیب فرموده و خواست که او را بکشد
 وحی آمد که او را کشت صفت سخاوت بر او غالب است و چون از سخاوت و خلق را منفعت بود نفع حیات
 از او بر نتوان داشت آنگاه موسی فرمود تا آن گوساله سوخته و خاکستر ساخته بقوله که او را گوشت پخت
 و استخوان بود یا آنکه بسویان ریزه ریزه کرده بقوله جنتی که بودی حیات در و یا انداخته سامری
 را گفت نظر کن بسوی من و خود که پیوسته در عبادت او بودی «عده غدا بے که مرزا است و در آخرت
 هیچ وجه خلافت آن نه کنند با تو در آن بلکه بفارسیه و چون مرزبان از قتل تو منع کردند پس بیرون رواز
 میان تا که عقوبت تو در ندگی تو نیست که گوی که هر که نزدیک تو آید مسکن مرا و دور نشو از من چه مقرر شده
 بود که هر که نزدیک شود بوی هر دو را بپ گیر پس مردم از دیگران شدند و تنها چون در میان صحرا
 میگذشت دهر گرا از دور میرید و مبالغه بنمود که نزدیک من میاد و مارک گفته که جمعی از اولاد سامری درین
 زمان نیز همین حال دارند و در انوار التشریل و در ذیل آیه و اذ قال موسی لقوم یا قوم انکم ظلمتم انفسکم
 آورده چون بنی اسرائیل پیشان شدند از عبادت گوساله و دانستند که گمراه شدیم گفتند اگر رحمت نکند
 پروردگار ما بقبول تو به دنیا فرود ما را به خدا که ما باشیم از زیانکاران و هلاک شدگان پس موسی بامر الهی
 فرمود که تا ایشان به صحرا رفتند و نزد ما آمده سر را در پیش افکندند تا درین باور از ده هزار مرد و شمشیر بکشد
 بیامده و در اول روز تا وقت استوار شدند و هر کس در پیشان بکشد پس تو به ایشان قبول افتاد و در مواهب علیه
 و در ذیل قوله ما اجمعک عن قومک یا موسی آورده اند که بنی اسرائیل بعد از هلاک فرعون از مواسسه عانمودند که
 از برای قوانین شریعتی و قوانین حکام آن زمین سامری و در بنیاب بخت یار یاب مناجات فرمود خطاب رسید
 که با جمعی از بنی اسرائیل بکوه طور دانی تا کتابی که جامع احکام شرع باشد بتو بهم بگویند و کس از رگانه قوم نوزده متوجه طور
 شده باقیمانده گان که عده کرد که هر روز و یکبار می خواند و در میان مردم چون به ترویج رسید قوم را گذشت از غایت غیبتی که
 بکلام الهی بیشتر از آن کرده بالا آنکه در میان خطاب رسید که چه چیز است این سخن ترا بیشتر آمدی از گروه ای که گفت اینک
 آینه ایشان در میان عبادت است بیشتر و بیشتر و تو را نخواستی و راضی گردی زمین زیرا که فرمانبرداری موجب ضایع امر است

بی رضا تو گل باغ نعیم هست پسینه من دلخجم و هم در مواهب علیّه که تندرخت و اختار و سبعین جلد بلیقانتا آورد
 که از حضرت حق تعالی فرمان رسید که یاموسی جمعی را از بهتوین قوم بنی اسرائیل با خود بطور بیار تا از پریش گو ساله و از آن گمراهی
 غرر خواهی کنند موسی هفتاد و کس را برد و قوی آلت که طائفه از بنی اسرائیل گفتند که خدا تعالی یاموسی سخن نکرده
 آنچه برالواح است کلام موسی است حق تعالی فرمود که یاموسی جماعتی را از بزرگان قوم خود با خود بیار تا کلام حق تعالی
 بشنوند و بران گواه باشند موسی هفتاد و کس را با خود بطور برده چون بطور رسیدند بری دیدند که میان موسی و
 ایشان حایل شد و موسی بر پرده غمام در آمد و این هفتاد کس بسجده در افتادند و حق تعالی باموسی کلام
 فرمود و امر و نهی و وعده و وعید نمود پس چون آن منکشف شد موسی بیرون آید و گفت اے قوم
 شنیدید کلام پروردگار را گفتند کلامی می شنیدیم اما متکلم معلوم نبود وقتی ایمان آریم که خدای تعالی
 را آشکارا به بنیم همین که این سخن گفتند صاعقه پدید آمد و همه را بسوخت و قوی آلت که در گرفت ایشان را
 آذاری میباید همه از هول آن بگردند و گفته اند از ره در تمام اندام ایشان افتاده بمرتبه که بند ما و پیوند ما می فصل
 ایشان از نزدیک رسید که از هم جدا شوند و بمیرند موسی چون آنرا دید نزد رسید که بنی اسرائیل تقبل ایشان ننهادند و ام
 پس گفت ای پروردگار اگر خواستی که ایشان را هلاک کنی هلاک میکنم پیش از بر آمدن ما از میان قوم و مرا نیز
 هلاک میکنی یا هلاک میکنی ما را بسبب آنچه کرده اند بخردان از قوم ما یعنی عبادت گوسال را یا دلیری بر طلب دیدن
 تو در دنیا ان الهی قنیتک نیست این کردار ایشان مگر از مایش ابتلا می تو مرید گان را یعنی ایشان را کلام خود شنوا میکرد
 تا طمع دیدن تو کردند باز گوساله آذاری پدید آورد و تار و می بوی آوردند گمراه میگودانی بدان ابتلا هر که میخواهی که
 گمراه شود و راه نمایی هر که میخواهی که راه یابد پیش پیامر ما را بخشایر ما و تو بهتوین امر زندگانی گویند که گستاخی
 عاشق ترک ادب نیست عین ادب است رباعی گفتگوئے عاشقان در کار رب جوشش عشقت ترک ادب
 هر که کرد از جام حق بکج عرنه نوش آفت ادب اندر دهن عقل هوش آوردند که چون موسی حیران ماند میگوییست و
 میگفت خداوند با بنی اسرائیل چگونه که بزرگان ایشان کجاست و حق تعالی ایشان را باز زنده گردانید و نقلست که
 بنی اسرائیل بعد از نزول تورات سرکشی و پریش گرفتند و گفتند احکام این کلام بغایت دشوار است گردانیم
 و گردن از این بشوئیم حق تعالی کوه طور فرمان داد تا از جای خود برخاسته بر سر ایشان آید و پریش ایشان آتشی
 بر افروخته و در پس در پائین رخسار پدید آمد و چون گریه گاه ندیده بر افتاده حیران ماند و حق تعالی فرمود و اگر بیاور
 عطا دادیم شما را از حکام بجهت تمام و یاد کنیم همیشه آنچه در دست از ثواب عذاب ایشان قبول کردند و حق تعالی
 آنکوه را از سر ایشان دور نمود

فصل مضمون در قصه قارون ملعون و تفسیر بیایع معالمتی و مواهب علیّه و نقل

محمّد بن اسحاق قارون عمّ موسیٰ بود و بقول دیگران ابن عمّ او بود هم در مواهب علیّه گوید که بعضی گویند خواهر زاده موسیٰ
 بود و اصحّ آنست که پسر عمّ موسیٰ بود و زینا و یعنی شوهر خواهر موسیٰ علیه السلام نیز بود و از بنی اسرائیل با جمال
 و مال تر بود کسی از و مال و جمال زیاد داشت از غایت خوبی نور و روی او مردم او را متور می گفتند نوریت را
 کس از و بهتر خوانده بود و در زمان فقر و احتیاج نواضع خلق یلانهایت داشت همین که توانگره موسیٰ
 نمودش حالش متغیر گشت و بر قوم خود تمّ کرد و خواست که همه مردم در تحت حکم او باشند و از نیمنعی غافل بود که
 انبیا و حبیب سعادتی است رباعی از اردول خلق محبوبیستی تا برکننده آه زنی نیم شبی بر مال و جمال خویشین
 بیکه مکن کار زایشی بر نداین راهی بته گویند که فرعون او را حاکم بنی اسرائیل کرده بود و بر ایشان ظلم میکرد و بیکه
 از حدّ شتر می و زربد و جاهلای رنگین از وجه حرام پیشبید جاها و از کردی تا آنکه بر زمین می کشید
 و سبب کثرت مال او بعضی گفته که بخزان یوسف علم میداشت آنها را بداشت و بعضی گفته اند که او وقت خازن فرعون
 بود چون حقتالی فرعون را هلاک کرد اموال او بدست و ماند و گفته اند که موسیٰ علم کیمیا را بخواب خود آموخته بود و قارون
 را تعلیم نموده اکثر برانند که چون فرمان آمد موسیٰ که تورات را بر بنویس تا تعلیم در خلق بیشتر باشد موسیٰ گفت ای زور
 ندارم از کجا آرم حقتالی کیمیاگری آموخت پس موسیٰ سوم حصّه از کیمیاگری یعنی دانگن سیه پوش را آموخت او
 شاگرد و خاتم موسیٰ و از اولاد یوسف بود سوم حصّه کالب آموخت و از اولاد یهودا بود و سوم حصّه قارون را پس
 قارون پوش و کالب فریفت باقی علم کیمیاگری از ایشان آموخت و از مس سرسبز میگرد و تا مالش بسیار شد و
 بعضی آورده اند که در وقت غرق فرعون فرعونیان گویا که از زیر سیم اسپ جبریل میرست آن گویا تا شیر کیمیا
 گرمی داشت همان را برداشت چون ساری آن را ساخت مغرور گشت هر چند مومنان و قوم او به طریق نصیحت
 او را می گفتند شادی مکن ببال دنیا که گذشت و اموش مکن آنرا که نصیب تو از این جهان فانی کفنی خواهد بود و پس
 پس از آن بنیدیش ببال منال خویش غره مشوق قطع کرد یک تو شام تا بمن خواهد بود و در سر حدردم تا ختن خواهد بود و آنرا
 که این جهان کنی غم سفر همراه کو چند گو گفتن خواهد بود و اصلاً گوش نمیکرد و در کشف آورده که شصت و شتر کلید ترا نهاد
 قارون می کشید و در تفسیر مارک التزیل نقل کرده که شصت و شتر ان کلید را برداشتند هر گنج و خزینه
 را یک کلید بود و هیچ کلید از یک انگشت زیاده نبود و از پوست حیوانات ساخته بودند تا یک باشد هم در
 معالط التزیل نیامع آورده که اولی طغیان عصبان که از و سرزد آن بود که حقتالی و حی فستاد و موسیٰ که قوم
 خود را فرمائی تا که هر کس چهار رسته سبز از چهار گوشه چادر خود بیاورد موسیٰ گفت آلهی این را ز بھر چه فرمائی گفت
 بھر آنکه بنی اسرائیل مردمان غافل ماند خواستم که در جاهای ایشان علامتی باشد که چون آزار به بینند یا و کنند که من کلام خود

بایشان فرستاده ام من گفت یارب زمانی تا بهم چادر بنهند نباشد که ایشان این امر را حقیر دانستند خطاب
 رب که ای موسی اندک چیز از فرمان من حقیر نباشد لیکن چون ایشان در کار خفراطاعت من نه کردند موسی فرمود تا
 جمله بنی اسرائیل را بچاکراند و نکر قارون ملعون که بکبر فرمودند فرمان الهی بجا نیارود و گفت خدایتعالی بنده گان خود
 را علامت از بهر آن میگذراند تا ایشانرا بشناسد و هم در مواهب علیه رسوله قصص آورد و اندک قارون بر موسی
 علیه السلام حسد و کینه در برینه داشت تا آنکه روزی موسی علیه السلام گفت منصب است تو بر و دوری است از سج
 زتانی ای ماردن علیه السلام پیروی من گفتم گفت من آنرا از خود نکرده ام خدایتعالی چنین فرموده است
 که حق تعالی چون در قسمت کناد و کسی را آنچه می بایست داد و نیست دفع اندر آن هست غلط و نه را خواهی خواهی
 خدایتعالی خالق ارض و سما گفت انفعلا و تعالین گفت قسم بخدا یکبار تصدیق کنتم تا دلیل آن بمن بمانی
 موسی بنی اسرائیل را خواند فرمود تا عصای خود را در شیشه یکجا کرده با عصای ماری ماردن در صومعه
 گذاشتند و چون روز شد نگاه کردند که عصای ماردن برگ بنه بیرون آورد و بود آن عصا در درخت
 با دایم بود موسی علیه السلام فرمود این علامت کرامت ماردن است قارون ملعون گفت این نیز از جمله سخنان
 نیت آنگاه قارون با تابعان خود از موسی علیه السلام جدا شد و موسی علیه السلام با سه پسران و آشکارا
 لازمیکرد از جهت خویشی و قرابت او موسی علیه السلام را میرنجانیدند آنرا میداد و یکنانه ملوکانه بنا کرد و هشتاد گز بنه
 بود و در ماری او از زر ساختن دیوارهای آنرا به تختهای زرین زمین او بنیادیت پرکار کرد و یکباره نشست گاه آنرا
 از دیوار طلسم بیابا است و گرهی را از اشراف بنی اسرائیل میخواند تا با وی طعام میخورد و حکایات میکرد و در هرگاه
 موسی خنده میکردند حاصل امر آنکه هر جا که این نوع خوشش میبایست مقام نبی است امیات هرگز هرگز
 که در زمین بود و هرگز یکبار ازین بود و نمرد و که قصد آنرا کرد و آنرا گری چنان کرد و گرفتار آمدی گدایی بهر نیت
 چنین بود که فرعون بعین چویم و زرد داشت به گردن او زرد و سرش افتاد و حلقه اگر گز خفتی و هرگز کنار یکم بختی بهم
 در مواهب است آورده که موسی قارون بعین بیرون آمد باریش خود بر شتری سفید گذشت و پشت نشسته جا از خوانی پوشیده و
 چهار هزار گز زمین صفت با و سوار شده و در کثافت آورده که نو نه را کس که جامه مصفر داشتند با وی نشستند مردم پیش
 ازین رنگ مصفر نرید بود و در موضع آورده که نه را جاریه با و بودند یا شتران سفید با زین زرین و جامه از خوانی زرد و
 با یکدیگر القصد دایم پیش آزار حضرت موسی علیه السلام میداد و اوقیتکه حکم زکوة نازل شد با وجود آنکه او را عشر باربع
 مال میبایست و موسی بفرمان الهی با وی صلح کرد که از نه را دنیار یک نیار به قارون ملعون یکبار و بیستمی عظیم بر او نازل
 خست مانع او شد جمعی از بنی اسرائیل طلبیده گفت هر چه موسی گفت فرمان میریزد این مانع خواهد که اموال از شما

بت اندوختہ رہا ہی چھوٹے گئے گفت میخواستیم کہ اور در میان قوم رسوا کنیم تا کسی سخن سے نشو و پس نہ فاجره
 را طلبید آرا پاره کپاس پاره نروداد بانبار دینار یا پندار در بزم یا طشت از زر و عدہ کرد کہ یہ ہم نقرار آنگہ
 بحضور محام افزار کند کہ موسیٰ علیہ السلام با دسی زنا کرده است و از نیست کہ حدود ہمیشہ فرسج میباشد
 روز دیگر در سرائے خود بنی اسرائیل جمع کرد و نزد موسیٰ علیہ السلام آمدہ گفت مردم جمع شدہ اند و دفع
 دارند کہ تو بیائی و مجلس ایشان را بیارائی و موعظت و نصیحت فرمائی موسیٰ بیاض احکام تورات میان فرمود
 کہ ہر کہ فردی کند و تش میسر کند ہر کہ نہ ناکند محض نہ باشد صد زبانہ اش بزیمہ و اگر محض است شکارش
 بکنیم قارون درخواست گفت اگر چه آنکس تو باشی گفت بلی اگر چه آنکس من باشم قارون گفت بنی اسرائیل
 گمان سے برند کہ با تو فلان زن نہ ناکر وہ آئین را خوانیم تا بخصو تو گوید موسیٰ فرمود اورا حاضر کنید آن زن را
 آمدند موسیٰ علیہ السلام گفت اگر نہ خدا کہ در یار بر بنی اسرائیل شکافہ و تورات را فرستادہ است بگو
 و کمی را بگزار و راستی را پیش گیر آن زن بہیت لکھی دریافتہ گفت یا موسیٰ قارون مرا گفتہ کہ چہ نیمال
 بتو ہدم تا این دو ہمیان را برابر رشوت دادہ تا تو از انکم و من ما وجود معاصی و بدکاری ہا چگونہ پنہم
 کہ بر تو ہمت دروغ خدیم و اینک آن ہمیان را بہ قارون بابت بنی اسرائیل محقر قارون بعین پدید نہ کرد
 و یکہ دیگر ہمکس ہوید اوروشن گفت موسیٰ و بنحاک نہادہ از قارون شکایت کرد و حی آہ کہ زمین بفرمان
 تو کردیم ہر چہ میخواستی اورا فدا کئے موسیٰ فرمود ای قوم مرا بقارون فرستاد چنانچہ بفرعون فرستادند ہر کہ با
 قارون ست بر جای خود باشد ہر کہ بانست بر کنارہ رودیل بنی اسرائیل از ان محفل برکنارہ رفتند الا
 وہ کس با قارون ماندند آنگاہ کلیم اللہ از زمین خطاب فرمود کہ بگید ایشانرا ناست انگ میدارنگ فرو برد بار دیگر
 گفت باز زمین ایشان را بگیتارہ فرو رفتہ باز گفت بگید ایشانرا تا کہ فرو برد بار دیگر گفت تا گردن رفتہ دہر چہ
 تضرع نالای کردند و دل موسیٰ از نہ کرد تا آنکہ زمین ایشان را فرو برد و اکثر نفاسی فرودہ کہ حق تعالی وحی فرستاد
 موسیٰ علیہ السلام کہ یا موسیٰ قتاو بار قارون یارن ہو فیا و کردند و قریب و رحم در میان آوردند و بفریاد ایشان
 در رسید و رحم نہ فرمود بغیرت جلال من کہ اگر یک بیت مرا میخوانند اجازت میگردم الفصہ بعد از فر
 رفتن قارون تا نابالغان او بخردان بنی اسرائیل یا یکدیگر گفتند کہ مودعہ قارون را فرو برد و اموال خزان
 او را خود تصرف شودہ موسیٰ درخواست نمود با حق تعالی کہ اموال سرگرا و نیزہ زمین فرو برد و لباب کردہ
 کہ قارون ملعون با خانہ و مال ہر روز بخفہ از قامت خود بر زمین فرو میرود و نفع مصو بارض سفلی خواہد رسید یعنی در
 وزہ قیامت میں تاخرین کہشتین شد برسد گنج قارون کہ وہ میر و از قعر ہنوز نہ خواندہ باشی کہ ہم بغیرت و بخت

فصل ششم در کشتن پسر از بنی اسرائیل فرعون مکر با مقتدای که گاؤ را بکشد تا قاتل او معلوم
گردد و در تقاضای آوردن که در بنی اسرائیل مردی پیر بود مال بسیار داشت و او را بیج فرزندی نبود و یک پاد
برادر زاده داشت که فقیر بود و چشم پر مال عم داشتند و در دایت مارک انوار التّنزیل آورده که پسران عم او
بودند و از غایت طمع مال شمی پنهان او را بکشتند و در راه در میان دو قریه او را انداختند و از اہل آن وقت
خوبه را طلب نمودند ایشان جمع شد پیش موسی آمدہ بموقع عرض رسانیدند کہ یا کلیم اللہ دعا فرما کہ شاید بتو وحی
آید تا قاتل او معلوم گردد چون موسی دعا کرد وحی آمد کہ ایشان را بفرا می تنگاہ و یاد بخ کنند و پاره گوشت او بر
زنند و زنند شدہ بگوید کہ قاتل کیست ہر گاہ کلیم اللہ علیہم السلام این خبر بایشان رسانید گفتند یا نبی ما سحریت
و استغفار میکنی کہ این طور سخن میگوئی گفت بخدا می پناہ میکنم از ان کہ یا شمع از ناوان و سحر یہ کنندگان آنچه
من میگویم بفرا مان حقتعالی میگویم گفتند از حقتعالی دعا کن کہ آن گاؤ پیش شد یا جوان گفت حقتعالی
بفرا مید کہ آن گاؤ نہ پیرست و نہ جوان بلکہ میان ہر دو باشد گفتند یا موسی رنگ او چگونہ باشد موسی
گفت کہ حقتعالی بفرا مید کہ رنگ او زرد و در غایت زردی کہ شاوان میگردانند از رنگ خود نظر کنندگان را دیگر
را گفتند حقتعالی را بگو تا آشکارا کند برای ما کہ آن گاؤ کار کنندہ است یا صحرا چرندہ و ما انشا اللہ تعالی برین گاہ
لاہ یا یمینم از حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم مقبول است اگر بنی اسرائیل انشا اللہ نمیگفتندی ہرگز
آن گاؤ را نمی یافتند آن گاہ موسی فرمود کہ حقتعالی میگوید گاؤ است کہ نہ زمین را شکافتہ و نہ آب دادہ است
برائی نہ راعت و پس خود در صحرا میچرید گفتند در اقل مرتبہ موسی فرمود کہ گاؤ را بکشید اگر بھمین سخن گاؤ را
مے کشند جابز در بود و ما کار بر خود نشو از کرد ہر زمان زبان سوال از کردند و ر خود تنگ میگرفتند
و رغبہ عالم التّنزیل آورده کہ پیر مردی صلح از بنی اسرائیل بود و او پسر داشت و آنرا گو سالہ بود ...
... کہ او را در پیشہ گناہ داشت و گفت یارب این گو سالہ کہ حوالہ تو کنم بتو میسپارم تا چون فرزند من
بزرگ شود با و برسانی پس آن پیر مرد صلح از دنیا انتقال نمود و آن گاؤ کلان شد و بیج کس او را گرفتند
توانست آن پسر بزرگ شد بغایت نیکو کار و پسندیدہ کار بود حق خدمت مادر خود چنانچہ ہست بجای
آورد و در بھر الموانح آورده کہ روزی آن پسر و حیات پدر خود و رمی بہ پنجاہ ہزار درم خرید و چون
صاحب دُر را در خانہ خود برائے او اسے بھائی آورد پدر را در خواب یافت بہ بیدار کردن او شتافت و
صاحبش را گفتند کلید صندوق پیش پدر منست صبر کن تا بیدار گردد و صندوق بجای پدر مال تو او انما بعد از
ساعتی صاحب گفت وہ ہزار درم کم میکنم از قیمت آن مرد پدر خود را بیدار کن قیمت مال ہزار و ہزار

بمن سپار دیکر گفت بیدار کردن پدر تو انم اگر تا بیداری توقف کنی بیست هزار مریه گردانم تا پدر او در خواب
 بود صاحب دراز جهت شتابانی از بهاکم می نمود پس از جهت ادب پدر می افزود و بعد از مردن پدر
 نصیب قسمت کرده بود چنانکه دودانگ شب سختی و دودانگ نماز ادا کردی و دودانگ دیگر بهر مغفرت پدر ذکر
 کردی و طبقه بر سر بالین ملو شسی چون روز شدی بصر ارفعی و پخته بهیرم آوردی و فروختی و بھائی
 آنرا سه حصه ساختی یک حصه بصدقه دادی و یک حصه مادر دادی و یک حصه خرج خود کردی تا آنکه روزی مادر را
 گفت پدرت از فلان بیشه گوساله برسی تو بخدا پشتره رفتی از حق تعالی بخواه تا او را بتو باز دهد و شعرا اگر در جستجوی
 او نسیبی و مراد جویند و می باز یابی و نشان آن گادانت که از شعاع آفتاب از پشت می بناید و هر گاه که
 آن گاؤ را بیند گمان میکند که زراعت دوست آن پسر با شادمانی و روان بیشه رفتی گفت خداوند آن گاؤ که پدر
 من بتو سپرد است بمن باز داد آن گاؤ هر چند که وحشی بود کسی نمیکند داشت که او را بگیرد و آنگاه او بکسی نیندیشد
 و فرمان یرد او گشت و بعضی روایت کرده اند که لیکن هم در آمد که فرمان برادر پدر من نشین او گفت مادر
 چنین نگفت است لیکن گفته که گردن و بگیرد بیا گاؤ گفت اگر بمن سوار می نمودی هرگز بمن فادری بودی
 لیکن مان سولیس اگر کو ہے را فرمائی که از مکان خود بر کنده شود متابعت تو کند هر آینه اطاعت تو نماید و پیوسته
 تو آید از جهت نیکوکاری تو مادر خود پس او را گرفته پیش مادر آورد و گفت بچند فروشم مادرش گفت ای پسر
 تو فقیری و بیسج مال نداری این گاؤ را بفروش بیه وینا را مانت و بنامی من آر چون او را به بازار حق تعالی فرست
 بصوت مرد و فرستاده تا آمد خریداران بودند و گفت ای جوان این گاؤ بچند میفروشی گفت بیست یا از رضای پدر خود
 شتر میگویم فرستاد گفت بشش وینا بفروشی رضای مادر و بیا را و گفت اگر هم گاؤ را زبدهی هم بفروشم ای رضای
 مادر چون پیش مادر رفت گفت بشش وینا می خری گفت بفروشی رضای من شرط کن چون دیگر بار به بازار باز
 آمد همان فرستاده باز آمد و گفت بمادر مشورت کردی گفت آری بشش وینا می خری رضای مادر و فرستاد گفت
 دوازده وینا میبیم اگر مشورت بفروشی گفت نه بی اجازت و بفروشم باز چون پیش مادر آمد قصه بیان کرد مادرش
 گفت آن شخص فرستاد است که پیش تو می آید و ترا می آید باز در و سپرس که گاؤ بفروشم یا نه چون به بازار رفت
 آن فرستاده باو آمد پس از شش پربید گفت مادر را بگو که اینک مادر و که موسی ابن عمران بیامد و این گاؤ را از
 شما بخرد و به بهائی که پوست بهاز زر کرده بشماید و بسبب مرگ و در بنی اسرائیل کشته میشود و کذا فی الکداسی و در
 تفسیر ای چنین آمده که بنی اسرائیل چون آن گاؤ خواستند پسر گفت بفروشم تا سخت از مادر و سخنوری
 نخواهم بخانه آمد مادر را خفته یافت گفتند نه را وینا میبیم بفروشی باز سو مادرش تافت و از خفته گفت ایشان

بیخیزد و دینار کرد و نجات داد و آمد و او را نشنیده بود و بیرون آمد گفت که ایشان را فرودند و شتابانی می نمودند
 من حق ما و نگذاشت که بیدار باشد آن پوست بپس گاو پرند ما و نشنیده چون بیدار شد از دست و
 خواست و دست و پا و دینار و تحت انقضیه بنی اسرائیل از چهل سال طلب این قسم گاه بود چنانچه در کشف
 هم آورده تا آنکه این گاو را یافتند و اتفاق می افتد از خرید و فروش آنکه پوست گاو را پر از زر کرده بهای
 آن و هند پس او را بکشتند و بیخ دوم او یا گوش او یا زبان یا دل یا زبان یا پلان او بر آن کشته و در
 نه الحال بقدرت این و ذوالجلال زنده شد و از رگهای بریده و خون میرفت و نام قائم آن خود که آن
 هر دو را زاده و زنده گفت افتاد و دیگر و تحت انقضیه بنی اسرائیل از چهل سال طلب این قسم گاه بود چنانچه در کشف
 کرده و او را علم با اصواب **فصل پنجم** در ملاقات حضرت موسی و حضرت خضر علیهما السلام قال الله تعالی و اذ
 قال موسى لفتاکا ابرح و تفسیر می رسد علیه آورده که من بعد از ملک فرعون بنی اسرائیل جمع کرده خطیب خواند که
 از ستمکاران برآمد و همه را دایمی آنکلمات حیران بر ماندند یکی از بزرگان قوم و گفت یابنی اسرائیل چکس شد در کوزین از توانا
 تر منی گفت نمیدانم و همه عالم از خود و ناتوانی علم گویند و ضمیمه مبارکش انجمنی گزشت با آنکه کسی این سخن بگوید حقیقاً
 می فرستد که از او جمع انجمن یعنی جمعی در یافعی فارس مردم بنده است که انتصاب او ایام او را به علم خاص
 پیش و بایک از خاص خود مای بریان کرده همراه بر که او را بدو خواهد نمود آن بنده خضر علیه السلام بود و حضرت
 موسی یوشع بن نون بن افرایم بن یوسف علیهما السلام را که شاکر و خادم را و بود و گفت یطلب خضر میر می یاب و هر که
 از سفر بر می آید تا او را بیاورد دست او طلب نام ناکام من بیاید بیان رسد جانان یا جان تن بر آید ای تو شع و طلب
 این بنده صالح با من موافقت نماید و همراه من آئی یوشع گفت که هر چه می آید از انجمن خضر و هر جا که میرود می آید بد
 اینجا می آید از هر دو شاد و دلگرمی آنرا که همراهی من باشد و پس یوشع چند گروه نلن مای بریان اتفاق می افتد و هر روز
 شد پس آن هنگام که جمع البحرین می نهادند و یکسان چشمه بحیات بود و کنار آن می گوید بر آن بنشینند و موسی و خواب
 رفتند و یوشع در آن چشمه وضو ساخت و نظره آن دست و بر آن مای بر یکدیگر و احوال زنده گشت و بعضی گویند بر رسیدن بهر
 آن بحیات آن مای بر انجمنی یافت و بعضی می آید که یوشع علیه السلام آن مای در آن آب نشست و پاکیزگی
 آدمی جست بهر حال قدرت باری تعالی از زنده گشته از دست او و حیرت در و بیاورید و یوشع را که و بحیرت موسی از خواب
 بیدار و یوشع عرض حال مای دریا نموده و می برآید و از غایت تعجیل سفر فرودش کردند مای خود را پس آن را گرفت راه
 خود را و دریا بهر جا که مای فرود رفت آب بلای مای راه چون طاق بلندی است و در میان خشک میشد از جمع البحرین که نشسته و یوشع
 را گفت بیا بر طوم ما تا به خوریم و بیا سایم چون یوشع سوار میشد و در قضا مای بر او شرب می آید و گفت خضر فرمودی آن و گفت

آن فرشته از شیطان فرمود و انقضه ماهی است که آنجا بود و یک ماهی طلبیدم چه حقیقتی بامین
 دمی فرستاد که ماهی از مارا بخورد نمود پس باز گشتند بر نشانه های قدم خود تا آنکه رسیدند بر آن موضع که
 ماهی بدربیا آمده بود و راهی بریده کشاد و خشک گشته بر آن درآمد چون بجای حضرت علیها السلام رسیدند او را
 دیدند و تکبیر کرده جامه خود را کشید و موسی علیه السلام کرد و حضرت جامه از روی دور کرده جواب سلام داد
 و گفت تو کیستی گفت من موسی بنی اسرائیل حقیقتی امر فرموده که با تو صحبت دارم و از تو چیزیست بپایانم
 در قصص آورده که روایت کرده چون بجای حضرت علیها السلام رسیدند دیدند که گنبدی از آب بر سر حضرت علیها السلام
 معلق است و او آن نماز می گزارد و آنجای میان مهر و دریا بوده و آن دریا بهم نمی آمیخت چون از
 آن فرغ شد موشه بروی سلام کرد و حضرت گفت علیک السلام یا بنی بنی اسرائیل موسی گفت چه کس را گردانید ترا بنام
 من گفت آنکس که ترا نبوت داد بر رسالت فرستاد و آنگاه موشه گفت آیا پیروی کنم ترا بشرط آنکه پیامورانی مرا نه
 آنچه بنوا موته اند حضرت گفت تو نمیدانی بامین صبر کردن موسی گفت چرا صبر نمینمایم کرد گفت بجهت آنکه تو پیوسته
 و حکم تو بر ظاهرت شاید از من علی صا و رشود که در ظاهر ناشایسته نماید و تو حکمت آنرا ندانی پس بر آن
 صبر کردن نتوانی موسی علیه السلام گفت انشاء الله تعالی بیانی مرا صبر کننده بر آنچه از تو بینم و فرستای تو نگریم
 پیچکات حضرت علیها السلام گفت اگر پیروی کنی مرا پس چیزی از من بپوش تا آنکه برای تو بیان آن کنم موسی علیه السلام
 قبول فرمود و هر دو با هم بگریه راه آوردند و پوشع بر عقیب ایشان میفتد و بر کنار دریا تا آنکه رسیدند بکشتی و از
 اهل آن در خواست نمودند که مارا در کشتی بسیار پادحان اهل راضی نشدند و حضرت ایشان را تفتیم و در آوردند چون
 در کشتی نشستند بمیان یا رسیدند حضرت تبری داشت و پنهان از مردم کشتی را سوراخ کرد و در تفسیر جلالین آورده که
 که با وجود سوراخ آب نمیداد موسی گفت آیا میخواهی که غرق گردانی اهل کشتی را حضرت گفت یا نگفتم ترا نمی توانی
 بامین صبر گردانی موسی علیه السلام گفت این شخص از خاطر من فتنه بود مگر مرا با آنچه فرمودش کردم پیغمبر بامین بدین
 مقدار توانم مکن پس در کشتی بماند و بر قند تا بدی رسیدند در بیرون آمدند و جمعی از کودکان یازی میکردند
 و یک یک بکسری بباله رود و بلند قامت که خطه بر گرد آب و ظاهر شده در میان ایشان بود و حضرت او را از میان
 باریان طلبید و در پیش دیوار برد و بر سرش به دیوار می تاخت و گوی او خفه کرد تا او را از کج کرد و او را برد موسی گفت آیا
 کشتی شخصی را بگذاشت و بقیاس لچک و کشتی هر آینه آوردی چیزیست ناپسندیده حضرت گفت آری من نه گفتم
 و اهل صاحبیت که تو طاقت نیازی بر فعلها نمی توانی صبر و زینت موسی علیه السلام گفت اگر سوال کنم ترا از
 پیوسته که واقع شود از تو مثل این بعد ازین مصاحبت مکن یعنی چون نوبت ترا میخلفت کنم

و ترک صحبت من معذوری و در حدیث بنوی آمده است که حقیقتاً رحمت کنا و برادر موسی علیہ السلام
 که اواز جیت شرمه و حیا گفت که اگر بعد ازین سوال کنم با من مصاحبت کنن اگر این سخن بگفتی
 و با مصاحبت خود درنگ نمودی هر آینه چیزهای عجب دیدی قطعه صبرست کلید گنج مقصود و
 بے صبر و سرانگی نشود و اگر صبر کنی ملو با بی و وز پائے در افقی از شتایی پس آنجا رفتند تا آنکه وقت
 شام بقریه رسیدند و اهل آن قریه چون شب میخوردند و از راه میبستند و بر وایتی هیچ کس نمیکشادند
 ایشان خواستند که بقریه در آیند چون بیگانه بود کسی در وازه نکشود و چون نوشته همراه نداشتند بغایت
 مضطربند اهل آن قریه را گفتند یا اینجانب غریبیم و گرسنه چون مارا در قریه جائے نمیدهند یا جائے
 طعامی برائی ما نیستید ایشان ابا کردند آنکه ایشان را همانی کنند تا چایب اختیار گرسنه بیرون قریه شب
 گذرانید و با مادر و برادر نهادند که در نواحی آن قریه دیوای بود یکطرف مائل شده و نزدیک بافتاد
 در تفسیر جلالتین آورده که ارتفاع آن دیوار صد گز بود و در مدارک هم آورده که طول آن صد گز و عرض
 و ارتفاع آن مایل در راست شد با آنکه بستن و پاره پشته و محکم ساخت با آنکه قریه را دیوان
 کرده بنیادش سنگ و گل محکم کرده بنا کرده موسی گفت مردم این قریه مارا جائے ندادند و طعام نفرستادند
 بر آنچه دیوار ایشان محکم کسی اگر میخواهی میگرفتی بمقابله آن مزدی از ایشان خضر گفت ایست
 جدا میمان من و تو که گفته بودی اگر نوبت سوم چندی برسم با من صحبت مدارا کنون آگاه سازم
 ترا بمن آنگاه نتوانستی بر آن صبر کردن و از رفته ظاهر بر آنکار کار کردی یا موسی بد آنکه آن
 کشتی از محتاجان بود که ایشان ده بر بریدند پنج از ایشان بیچاره جاننده پنج دیگر طامان که بجهت
 زندگانی کار میکردند و در راه و پیش راه ایشان باو شاهیت که کشتی میگردد هر کشتی که درست میبند
 من آن کشتی را عیب ناک کردم تا او نگیرد و این محتاجان بکلی محروم نمائند و با غی
 خضر گردد و کشتی را شکست و صدور کشتی و شکست خضر هست پس عداوتها که آن یاری بود پس خرابیها
 که ساری بود و دیگران کشتی نگشته حکمت در کشتن او آن بود که مادر پیا و موسی بودند و او کافر بود یا بضع
 پس ترسیدیم که شاید ایشان با فسق و کفر او در سازند از جهت هربانی که والدین را بر ولد است و آنجب
 کفر و طغیان ایشان گردد پس خواستیم آنکه بدای بد خدا میخواستند ایشان را فرزندی از و بهتر که پاکیزه بود از
 گناه و هربان باشد برادر و پدر در تفسیر جلالتین عالم التتمیز و مدارک آورده که قبول بعضی حقیقتها و بعضی
 آن پس ایشان را دختر و او و پیغمبر او را بعد خود آورد و از پیغمبر و دیگران که سبب بدایت آتمنی

شد بقول بعضی هفتاد و پنجاه نسل و پدید آمدند و گفت آن یواری برای آن مرتب کردم که ایشان و کودک
 یتیم بود که در آن قریه اند و در زیر آن دیوار گنجرات ایشان اگر آن دیوار بمقتل گنجیم ظاهر میشد و مردمان او را می
 برداشتند و پدر ایشان مرد صالح و شایسته بوده و تفسیر جامع البیان آورده که میان پدر صالح هفت پسر بوده
 خدا نعم ایشان را بجهت صلاح آن پدر محافظت فرموده او ناسخ بود پس خواست پسر و گمار تو که چون قیامان بلوغ
 رسد و رشد و پدایت پیدا کنند سیرین آرد آن گنج خود را و نکردم آنچه تو دیدی باز تو خود بگو که بفرمان حق تعالی کردم -
 ششصد و شصت و شش نفر را که در آن قریه بودند و در آن دیوار گنجرات ایشان آورده اند که آن گنج بود از زر و نقره و
 گویند که کتب علم بود مشهور تر آنست که لوحی بود از زیر بر آن نوشته بود بسم الله الرحمن الرحیم عجب میدارم از کس که این را
 بقضا و قدر چکونه اند و بگویند عجب دایم از آنکه ایمان آورده و برزاق حق چنانچه خدا در آن نیکو کند و عجب آنکه کسی که
 تصدیق مرگ کند چنانچه ایمان گذارد و عجب آنکه کسی که ایمان دارد بحساب قیامت بر آنچه غفلت نمود عجب است از کسی که
 حقیقت دنیا و تغیر احوال انقلاب احوال را باب و دادند چنانچه در آن زمان بنده که ادا الله محمد رسول الله بعد از آن خضر گفت
 یا موسی انیت حقیقت آنچه توانستی بر آن صبر کردن آورده اند که موسی و خضر یکدیگر را وداع کردند و هر یک در منزل خود
 آوردند و بروایت در مفارقت خضر گفت یا موسی و پندار من گوش از یکدیگر میباید نه رو خوشو باشی در میان خلق
 و ترش و مباش که حق تعالی ترشتر و راد و رست ندارد و دیگر آنکه از هیچ کس چیر طمع مکن نه از برای خود و از برای دیگر
 این بگفت و ناپدید شد و ملاک عالمش از جانان جدائی است و تخیل بعضی آنکه بعد از آشنائیت *

فصل دهم در بیان موسی و بنی اسرائیل به محاربه علقه جاری شدن چشمانی آب ز سنگ بضرر عصا و
 ترول من و سلوانی و سرگردانی بنی اسرائیل در تنبیه ناچسب سلسله حجت بفرمانی حق تعالی و ذکر وفات مارون و موسی
 در باب پنجم در خیر الملوک آورده که در خبر آمده بعد از ملک فرعون کسی را سلطنت و نبوت حج گشت حق جل علیه و عود و وحی
 فرمود که لشکر بنی اسرائیل به طرف اریحا بریا عالق قهریب کند و ملایمت بیت المقدس از ایشان خالی گردانند چون لشکر عرض
 شد و از ده فوج بود هر فوج صد و بیست هزار مرد و بعد از آن و کودکان نقیبان لشکر و از ده نقیبانند و هر نقیب
 صد و هزار مرد و ملاک چنانکه حق تعالی در قرآن مجید فرموده و نقداً اخذنا من بنی اسرائیل و بقشنا منهم اثنی عشر
 نقیبتاً و هو و بر و ایتی سی و شش و ایتی سی و شش سال برین لشکر حاکم اند و نبوت او را هر کس بود و ده خانه بلکه در نبوت ملاک فوت
 هم نبود و پوینتنه باز گونی و شیک و کلاه نمادی به سر نهادی و نعلین از چرم خام در پا کردی و عصا و شمشیر در دست گرفتی
 و هر جا شب رسیدی با آنجا مقام کنی و بنی اسرائیل را نبوت طعام او ندیکه طعام چارشت داد و دیگر می بشام
 فرستاده و خبر است که در در سبط ملا و نبوت طعام شخصی میداد و آن شخص در آن طعام تقصیر کرد و اگر کسی بر موسی

غالب گشت نباید و گفت الهی اینچنین است که مریدان مبتلا کرده یک مراطعام چاشت میداد و دیگر می
شام میدادند حقیقتی حل و علامه بود و وحی فرمود که پس عمر آن جنگ مباحش که ماروزی و دستان خود را بر دست
بطالان یعنی بیهوده گویان و هزاره کاران گردانم تا آن بطالان بسبب نیدن آن روزی و دستان با سعادت
ای می رسیدند و تفسیر میسر علیه ذیل قوله تع و بعثنا منهم اثنی عشر نقیبا قولهم یا قوم ادخلوا الارض للفق
آورده که حقیقتی و عده فرموده بود موسی که ارض مقدس یعنی ایلیاد از یاجا یا جمه لایت بنی اسرائیل از رانی
دارد این موضع در آنوقت سکونت گاه جباران بود و ایشان را عیالقه می گفتند مردمان بلند بالا و توانا بودند
از نقیبه قوم عاد و تفسیر از ایدر آورده در ذیل آیت مذکور است که قد هر مر می ایشان ششصد
گز بوده و در زیر آیت قال فانها محرمة علیهم آورده که بعضی گویند که طول قامت ایشان هشتاد و گز
بود و بعضی گویند که صد گز بود و بعضی چهارصد و بعضی هشتصد و بعضی ششصد گز چون لشکر فرعون غرق شد و
مصر بنی اسرائیل را تسلیم شد فرمان الهی در رسید باطن مقدس و دید که هزار فریه دارد و هر فریه هزار بار است
و جبار و کینه جباران پس موسی علیه السلام دوازده نقیب یعنی هترو ستر که هر یک از سبطی بود از قوم خود اختیار نموده
تا نقیش احوال قوم کند تا معلوم کند کدام کس فاکند و هر یک فل محامات سبطی باشند پس با قوم تردید
از اینجا رفتند و نقیبان را تحسین عیالقه فرستادند ایشان با یکی از جباران ملاقات کردند که او را عیال بن عشق می
گفتند و ذکر جبارت طول قامت او بالا گذشت یعنی در قصه نوح علیه السلام بیان گشته و با آنها عیال بن
دیدند یک خوشه انگور آمدند و بود که آنچسب نتوانست برداشت و آنچسب پوست انار ایشان میجوید و تفسیر
بحر الموانح آورده که چون موسی علیه السلام دوازده نقیب بجای خود تعیین کرد و ایشان را دعای اولی میداد و هر دوازده را بر
گرفت و پیش پادشاه خود آورد و بعضی گویند که عیال بن عیال ایشان را دید و بیکار نداشت همه بیک کف دست خود
برداشت و در خانه آورد و پیش نمون خود انداخت و گفت ایشان آمده اند میخواهند که با ما جنگ کنند چه میگوئی
ایشان را اگر دشمن و پیش تو افکنم زن او گفت ایشان را میبار و دیگر از تابانند و با قوم خود حکایت شناسند چون آنها
خبر شنیدند تیر شدند باز کردند بعد بیک از باغ گرفت برای خوردن ایشان انداخت نیمه آن انار بود و از ده را
سیاحت بعد از آن گفت شما بروید نیمه انار باقی مانده با خود ببرید چون خلاص یافتند بسوی لشکر خویش شتافتند
انقض نقیبان باز گشتند گفتند که بنی اسرائیل از حال این قوم خبر نتوان کرد زیرا که نرسن ایشان غالب میگردد و
نوفانی کرده بمصر باز کردند پس عهد کردند که ایشان این خبر مخفی دارند ایشان را جنگ این قوم نیز گفت پس لشکر گاه آمد موسی
و هارون علیه السلام از حقیقت حال خود خبر دادند پس نفوز دوازده نقیب بید قوم خود را خبر کردند و صفت جباران و خبر که

دیدہ بود و نریان نمودند و نقیب کہ یوشع بن نون بود از سبط یوسف کالب بن یوسف از سبط یهو و ابرہہ و فرار
 خود بمانند و در محاط و راہی در سورہ ماندہ آوردہ و در معارج النبوتہ کہ موسیٰ علیہ السلام درین ہنگام
 لشکر خود را ترتیب کردہ بود و در عرصہ کہ یک فرنگ و در یک فرنگ علاج یا عوج بقصد ہلاک ایشان کوہ
 کہ یک فرنگ یک فرنگ بود از زمین جدا نمود و بر سر گرفتہ بیاورد تا بر لشکر موسیٰ علیہ السلام اندازد و
 ایشان را ہلاک سازد و حقتعالی ہدیرا فرستاد تا بمنتقا خود ان سنگ را سوراخ کرد چون طوق و درگوش افتاد
 و از پای در آمد موسیٰ علیہ السلام کہ قامت و وہ گز بود و حصائے او نیز وہ گز بود بخت و عصارا پر و
 زوہیا شہ اش رسید و زخم کاسے افتاد و لشکر موسیٰ جمع گشت و شمشیر با و خنجر با و تیغ ہا کشیدند و سعی
 بسیار سرازتن جدا کردند بعضے از استخوان پاچی و بر روی رود نیل پے ساختند تا یک سال گزرگاہ کا و انھا
 بود و عمر او نہار سال و ششصد سال گفتند الفصہ و غوغہ در میان بنی اسرائیل و اضطرابی پیدا آمد و
 گفتند باین جباران چگونہ جنگ کنیم مانع و اکیم در آن بین تا آنکہ ایشان از آنجا بفرار آیند یوشع
 و کالب گفتند ای قوم در آیند بر ایشان ناگهان ایشان را در را بگذر تنگ گیرند و بصرار با بکنید کہ شما را بمانند
 و ایشان جسمی چندان میدل گفتند توکل کنید درین باب و بپایاب گفتند ای موسیٰ ما ہرگز نمے دایم ہم
 و الہیت تا آنکہ ایشان در آن اند کہ حکمت و مصلحت تقاضا کن ہمیکند شمع مزین با سپاہی از خود بیشتر کہ
 نتوان زدن مشت بر بیشتر تو دو کس تصدیق میکنی و سخن وہ کس تکذیب میکنی و باورنداری بر تو و پروردگار
 تو یا تو مار و ن پس جنگ کنید با ایشان و ما اینجا نشسته ایم موسیٰ چون از قوم خود نومید شد گفت اسے پروردگار
 من مالک نیستم مگر ذات خود را و برادر خود را یعنی مرا جز بر تن خود و برادر خود حکم نیست پس جدائی افکن میان ما و
 میان این گروہ بیرون رفتگان از دایرہ فرمان تعالی فرمود کہ این زمین مقدسہ حرام است بر ایشان نہ در
 آیند و آن ونہ مالک شوند بر آن بسبب نافرمانی تا چهل سال سرگردان حیران باشند و درین کہ شش ہفت
 پس قوم موسیٰ علیہ السلام درین مقام تا چهل سال گردان و حیران بودند ہر صراح غریمت سفر کردند تا شام
 راہ میرفتند و شب باز بچمان مکان ممکن سکونت بینموند کہ با مادان از مکان رجالت میکردہ بودند و اکثر برین
 اند موسیٰ و ہارون علیہما السلام نیز درین تہہ با ایشان بودند لیکن ایشان با عیش و ذراحت قوم را عقوبت و حرات
 چنانچہ در تفسیر مارک انوار التذریل تفصیل مذکور است و گفتہ اند کہ موسیٰ و ہارون یوشع و کالب علیہم السلام از
 زمین تہہ میرفتند و از جہت موافقت قوم بازمی گشتند و در تہہ آمدند منقولست کہ در آن تہہ چاہے بود
 بنی اسرائیل چندان آب از آن چاہ کشیدند کہ خشک گشت از آن تشنگی ماندہ شدند موسیٰ دعا کرد و موسیٰ آمد

که عصا خود را بر سنگ بزن و تفسیر کبیر نیشاپوری سائر تفسیر آورده که آن سنگ بود که موسی آنرا از
طور آورده بود و در تفسیر زایش آورده که مراوراد و از ده پستان بود همچو سه آدمی یا سر گریه مینمود
یا آنکه مربع بود و در تفسیر هر یک گز از یک پهلوی سه چشمه جاری میشد یا آنکه چون تیه آهنند آن سنگ در سخن
آمد که یا موسی مرا از نجا بر دار بکار آیم و او را تو برد و نگاه میداشت یا آنکه او را آدم از بهشت آورده بود میراث
یثیبر یک سیده و او را با عصا حواله موسی کرده بود و موسی او را در هر سفر همراه داشتی و طول و دو گز بود یا آنکه
موسی از بس با حیا بودن خود را بنوعی میپوشید که هیچکس چیزی نمیتوانست دید پس قوم او میگفتند که موسی
در تن عیبی دارد یعنی برهنه عیال و از بهجت بدن خود را بسیار میپوشد و در ستر آن میکوشد حقیقتاً
خواست که زبان خلق از کوتاه گرداند روزی موسی در آب آمد و جامه بر سنگی نهاد و آن سنگ بقدرت حق تعالی
روان گردید و در پی آن سنگ یثیبر بنی اسرائیل او را برهنه دیدند معلوم کردند که در اندام موسی هیچ
عیبی نیست پس با ناسرت یثیبر آن سنگ بروا داشت یا آنکه سنگی معین نبود و بر تقدیر چون منزل میگرفتند
او را عصا مینوالت و دوازده چشمه بعد دوازده گروه بنی اسرائیل که اولاد دوازده پسر یعقوب بودند آب ان میشد
و بقدرت حق تعالی آب شیرین و خوشگوار پدید میآمد و چون روان میشدند او را به عصا مینویسند خشک میشد
آورده اند که در قبیله بنی اسرائیل را خیمه سائبانی و طعانه نماد و چاهایان که داشتند کشته خوردند بحجرات آفتاب به
گرسنگی عاجز شدند موسی حامی کرد و حق تعالی برابر ایشان سائبان گردانید من و سلوئی را میفرستاد و من انجمن بود
سفید محویرف یا بن میثیبا شهیدان متی و یگر که نازل میشد و در تفسیر عالم التشریل آورده که نازل میشد مانند
برف و بهشتی بر خدایان ایشان مقدار عای بر آید انسان سلوئی گوشت بود یا مرغی از کنج شک بر رگش بود
و از کوه تر بود تر یا همچو کوه عریض بود فریاد میکرد که از زبان بر شاخ می نشینند و نغمه خوش و آواز می آید
و کلهش ایشان بظهور رسید پس باه و ندیدنی ایشان فزع کردی و پریا کردند و آنچه درون آنها یا خوردنی
میجوین و از خسته بخرات آفتاب بریان ساختند و پیش ایشان می آید اذت اکثر چنین روایت کرده اند که آنجا نوران
مخوردند پیش ایشان می آمدند ایشان آنها را میگریختند و ذبح میکرد و رگ خون و استخوان داشتند گوشت حق تعالی
او را بر مسدود میخواست این جانوران همچو باران میرفت در درازی یک میل و بلند می یک نیزه و هر روز از هر طالع آفتاب
چنان بود که بگشای فرود می آمدند از بگشای امتحان ایشان روزی ترا ننگین صاف تر و مرغان فریه
ترا آمدند ایشان خلاف کوه بر اثر فرود نگاه میداشتند گوشت بد بوئی گنده شده بود و گرم فتاد و ترا ننگین نیز
متغیر گشت پیش از آن گنده شدن گوشت و متغیر گشتن طعام نبود از فعل ایشان این بلاد جهان پدید آمد و گویند

گویند کہ در تینہ خن موسیٰ بنی اسرائیل رازمی شد جاہا ایشان چرکین کہند میگشت برایتے چون چرک
 میگشت اما چون در آتش انداختند پاکیزہ شد بعد ارکسگی کہ در آتش می افکند موسیٰ را در شب برائے
 دفع تاریکی از آسمان عمودے از نور نزول نمودے و بعضے روایت کہو عائد کہ این نعمت ہائے پیش در آمدن
 ایشان در تیرہ بود در آنجاے نیز باقیہ بود و قوے آمنت کہ بعد از چہ سال موسیٰ بعضے از بنی اسرائیل کہ
 زندہ ماندہ بودند برقت واریج رافع نمودہ مذتے در آن مکان بود و اسم آمنت کہ موسیٰ مارون در تیرہ و فات
 یافتند اول مارون فوت شدہ بعد موسیٰ نیز رحلت فرمود و اکثر اہل تیرہ وفات یافتند و اولاد ایشان
 جو اتان تو انادر رسیدند و حقتقائے یوشع را رسالت داد و ایشان با طاعت کردند و یوشع با ایشان بر رفت
 و ولایت ایلیا و ایجارا گرفت و بنیاد جباران بر انداخت و بعضے طریق وفات موسیٰ و مارون علیہما السلام چنین
 نقل میکنند کہ موسیٰ مارون را گرفت بر خیز تا از تیرہ بیرون رویم پس بر رفتند و بیاضی رسیدند کہ آب
 مردان داشت و بر کنارہ جوئے آن تختی بود مارون بر آن تخت نشست و گفت با برادر خوش مقامی است
 ملک الموت میامد جان مارون برداست **و** درین بارخ شکر نیامد بلکہ کہ مادی اجل بخش ازین بکندہ
 نہال بسال گزید و تخت ہک بخش بر آریکے بادستہ عمر مارون از عمر موسیٰ معلوم گردد کہ مارون بسال کرد
 تا چہار سال از موسیٰ بزرگ بود و یک سال پیش موسیٰ رحلت فرمود پس موسیٰ اورا بگذاشت
 و پیش قوم آمدہ خبر کردہ ایشان گفتند تو آرا کشتہ او گفت من نگشتہ ام گفتند پس اورا بنما
 چون آنجا رسیدند مارون را دیدند کہ بیج زحمتے نداشت اما سخن موسیٰ قبول نیکرد و دل ایشان
 قرار میگرفت از بسکہ اورا دست میداشتند بہ جہت علم و خلق او پس حقتقائے اورا زندہ گردانید و بجفت یا قوم
 من بکم خدا می رود ام موسیٰ مرا نکشتہ این بجفت جان بداد و ناپدید گشت و در عالم در تفسیر قولہ تعالیٰ **تَسْهَوْنَ**
فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ آورده کہ امام سید فرمودہ کہ حی آمد موسیٰ کہ اجل مارون نزدیک
 رسید باید کہ اورا بظان کوہ برمی چون آنجا رسیدند درخت عجیب دیدند و یک خانہ درختیست کہ بر آن فرشتہ زیبا
 انداختہ مارون را بنایت خوش آمد گفت ای موسیٰ میخواہم کہ بشابم و برین تخت بنواہم موسیٰ گفت بنسپ مارون
 گفت بہتر سم کہ سباده صا جہانہ بیاید و بر من غضب نماید موسیٰ گفت مترس کہ من دانم و کفایت از شر
 او مینماید مارون گفت بیا کہ ہر دو بنسیم تا در غضب خانہ شریک باشیم چون ہر دو خوابیدند آثار شہاس
 نمودند گفت ای موسیٰ تو مرا فریب موسیٰ چون وفات یافت آنخانہ درخت را برداشتند و تحت اورا موسیٰ
 آسمان بروند و ہر گاہ کلیم اللہ بازگشت بنی اسرائیل اورا بقتل متہم داشتند پس

دو گانہ بدرگاہ آن بیگانہ اور نمود و عاگرد آن تخت نازل شد چنانچہ میان آسمان و زمین اور او پر بندہ موسیٰ
 را تصدیق نمودند و از علی ابن ابی طالب مرویست کہ موسیٰ و ہارون بر کوہ برآمدند پس ہارون وفات
 یافت موسیٰ علیہ السلام مراجعت نمود بنی اسرائیل و یہ گفتند کہ تو آنرا کشتہ دایدا نمودی پس ہر امر حقیقتاً
 ملاکہ ہارون علیہ السلام بر بنی اسرائیل گزرا نیدند دشمن از موت بزبان رانندہ ایشان راستی رود
 او بعد از ان فرشتگان او را بردند و در جائے دفن کردند چنانچہ مطلع نگشت بر قبر او هیچکس مگر یکس
 پس گردانید حقیقتاً او صہم و یکم و الحمد للہ اعلم بالصواب عہد بن مہمون گفتہ کہ موسیٰ و ہارون
 علیہما السلام بسوی بعضے از غار رافقہ بودند پس آنجا ہارون علیہ السلام مرد موسیٰ اورادفن کرد چون
 سوئے بنی اسرائیل باز گشت گفتند تو او را کشتہ موسیٰ علیہ السلام تضرع و زاری بدرگاہ بارخیزاے
 نمود و حی آمد کہ بنی اسرائیل را بر سر قبر او برکہ من اور زندہ گردانم چون ایشان را آنجا بردند اکر دیکہ یا
 ہارون پس ہارون علیہ السلام از قبر برآمد موسیٰ علیہ السلام سر او نشانند و گفت من ترا کشتہ ام گفت
 مے لیکن بروت خود مردہ ام موسیٰ علیہ السلام گفت باز بجو ابگاہ خود برگرد و از آنجا برگشتند موسیٰ با قوم خود
 بر تہ برآمد گفت از عمر من بسیار مانده است دیوشع علیہ السلام را فلیفہ ساخت ملک الموت بعد از چند گاہ بہت
 قبض روح موسیٰ کلیم اللہ علیہ السلام و گفت یا ملک الموت چندین ہزار کامہ میواسطہ را از حقیقتاً شنودم
 و ہا و ہکلام بودم و هیچکس در میان نہ بعزت خداے کہ ہر رسالت دادہ بسوی بنی اسرائیل فرستادہ کہ جان مرا تیر
 میواسطہ بوسے پیارم و ترا در میان بہارم اگر چہ ترا مہل الجحیم پندارم **و** لا اگر چہ نیک کردار بود
 در حجت مشوقہ گران بار بودہ ملک الموت رفت و گفت کہ ای تو آگاہی کہ کلیم تو جان من تسلیم نمکند و در
 بعضے احادیث بنویسے و اقاول مصطفوے آمد کہ موسیٰ علیہ السلام طمانچہ بر سنے ملک الموت زد
 چنانچہ چشمش کور شد ملک الموت بر پشت و گفت خطا و ندامت بودی بندہ فرستادی کہ موت را سنے خواباتیک
 چشم مرا کور نمود و حقیقتاً چشم او زخمی بود و پیغام بطرف موسیٰ فرمود کہ میخواہی بیشتر از حیات بہرہ گیری
 و نہ بہرے اگر چنین ست دست خود را بر پشت گاوی بند و بعد و ہر موسیٰ کہ زیر دست تو آید از عمر تو بقیہ شد
 موسیٰ گفت بعد از ان چہ خواہد شد گفت موت رو خواہد نمود آنکاہ کلیم اللہ گفت پس اکنون بر موت قرار دادم
 و دل بر آن نہاوم و بعضے آوردہ اند کہ خطاب آمد موسیٰ میخواہی کہ نزد من آئی گفت یا رب خواہم لیکن آرزو
 دارم کہ یکبار بر آنجا میمیرم و ہا تو مشاجات کنم و کلام تو بشنوم فرمان رسید کہ بیا مو ببطور رفت و دل گذاشت کہ
 فرزندان جز و یکس را ہم بکہ سپارم ہر دو رسید کہ موسیٰ عصا بر زمین زن موسیٰ عصا بر زمین زد و شگافت دریا پدید آمد دیگر بار خطاب رسید

که عصا زن چون زد شکسته سیاه به قدرت آله پیدا شد باز حکم الهی شد که عصا بر سنگ ن چون برد آن سنگ
دو پاره شد کرمی ازان بیرون آمد بر گیسو بر در دهن گرفته تبسم میکرد باین مضمون پاکی است مرا آن خنذار که مرا
بیند و کلام من می شنود حال من میداند و روزی بمن میسازد خطاب مید که یا موسی کرمی را در تحت الشری در
قعر ریاد و سنگ فراموش نمیکند و زندان ترا چگونه فراموش سازم **و** ز فیض کرم ذوالجلال و مشرق ارزاق
پر آب لال و شاه و گدار و زمی از و میخورند و موی منخ قسمت از و می برند و موسی خوشدل گشته باز گردید در راه که هشت
کس گوشتی کنند گفت این گور از بهر کیت گفتن از برای دوستی از دوستان خدا صاحب این گور بقدر است احتیاطی کن
موسس علیه السلام در گور نخیسید گفت نیکو گور است کاش که مگر بود جبرئیل سیدی از بهشت بیا و رد موسس
علیه السلام آنرا شبیه جان بحق تسلیم کرد ملائکه او غسل دادند و از جامه بهشت کفن دادند و بر وی نماز
گزارند و بهمان مکان دفن کردند و گویند که قبر او را نباید کردند تا هیچکس نداند که قبر او کجا است در بستان
حقیه ابو القلیث آورده که عمر او صد و بیست سال بوده در معالم در سوره مائده و از انوار التنزیل در سوره شعر
آورده که صد و بیست سال بود در بعضی صد و پنجاه و بعضی صد و شصت سال نیز گفته اند و الله اعلم بحقیقه الحال

یا حبیب دهم در قصه تریاس عالی السلام در آن فصل است

فصل اول در ذکر نبی بعثت الیاس علی السلام بعد از نو سیدی از اسلام قوم نافر جام ایشان ترک کرده زدوی بگوستان نهادن

قوله تعالی ان الیاس بن الموصی بن در معالم التفریل آورده که بر وایت این مسعودی الشیخ الیاس نام در پیش است و بقول دیگران
 و بجزرت و نبی است از انبیای بنی اسرائیل بن عباس فرموده که ابن عم اسبج رت و محمد اسحق آورده که سیه کرسی بهارون بن عمران
 برادر موسی علیه السلام میرسد قصه او چنانست که هرگاه خرقیل بنی اسرائیل مقتول شد و نارسیدگان بنی اسرائیل
 بجوانی رسیدند اصنام را عبادت میکردند و فسق و فساد و شر و عناد میکردند و حق تعالی الیاس را بنو تن رسالت

داد و برای تبلیغ ایشان فرستاد و در هر زبانی بعد از موسی علیه السلام برای سجدید آنکه از تورات فراموش
کرده بودند پیغمبران نبی اسرائیل معوث و یثرب نبی اسرائیل و زمین شام متفرق بودند و آنچنان بود که یوشع
بن نون علیه السلام فتح شام نمود آنرا میان ایشان قسمت نهاد و گریه را در بعد یک و لواحق آن مکان داد
و یک نام زمینی است از شام و بعل اسم صفتی از اصنام و بعل و رفعت اهل یمن بعضی رب است و بعل
در آن زمین بود از بعد یک نامیدند و ایشان از عبادت میکردند و آن تبتی بود و خدا در طول است گز و هر چه از
طرف رکود است و بخت و مفتون او بودند لغایت تعظیم او نمی نمودند آنکه چهار صد کس خادم آن داشتند

و او را که ایشان را کلابیاشی او میداشتند و ابلیس علیه لعنة در جوف آدمی درآمد و سخنان ضلالت و بطالت
 تکلم میکرد و ایشان را از راه میسر خادمان آن سخنان یاد میکرد فتند مردم را تعلیم کرده میفریفتند و بدین دلیل
 علی و حجت سقیم نامستقیم ایشان را در غلطی عظیم و خطائی مخیم می انداختند و گمراه میساختند و ایشان را میخواستند
 که او نیز بت پیوستند و قوم خود را گمراه میکرد و ایشان را بر عبادت اصنام باعث میشدند هر چند ایاس ایشان را
 بدعوت اسلام میکوشید قبول نمیکردند بلکه سخن او نیشیند و گریاکس از امر ملک که تصدیق ایاس ننمود و باو ایمان
 آورد و این مکانی داشت که در وقت غیبت خود او را بر رعیت میگماشت آن پیش مردم ظاهر میشد و میان ایشان
 حکومت میکرد و بسیار از انبیاء علیهم السلام را او کشته بود و پیرو معمر گشته گویند یحیی ابن زکریا را نیز او کشته بود
 و دبیر و وزیر او مرد مومن حکیم بود که سه صد پیغام هر را که اراده قتل ایشان داشت از دست او خلاص نمود و هفت
 شوهر کرده از ملوک بنی اسرائیل و بیشتر گویند که مقتاد فرزند او با وجود آن مکارگی و بدکاری هم داشت القعه
 همسایه این ملک صالح بتانی داشت نزدیک قصر ملک که معیشت زندگانی او از آن بود ملک عایت همسایگی
 او ننمودید و آنکه مردم در خوبی آن تعجب میداشتند و از او بسیار می گفتند آن زن بد مکاره مکاره صد
 در زید و حیدر انگیخت در غضب آن میکوشید و میخواست که مرد صالح را قتل بخامد ملک او را مانع می آمد اتفاقاً آن
 ملک برآمده بود بسفر بعد که مدت غیبت او دراز کشید زن او او نیمه را غنیمت داشت جمعی طلبید پیش خود حاضر
 کردند ایشان را باعث برین شد که گواهی دروغ بدهند که این مرد همسایه ملک دشنام داده ایشان قبول
 کردند و در آن زمان حکم چنان بود که بر هر که دشنام بکشد ثابت میکردند او را قتل میرسانند پس آن
 زن بپایه آن مرد همسایه گفت که من رسیدم که تو ملک دشنام داده آن مرد را نکار نمود آن زن بے بصیرت
 بد بصیرت گواه برین گذارید شهادت گواهان کور آن مرد را قتل کرد و بستان او را گرفت شعل
 گوهر بد بخش تا نکند اصل بد از خطا نکند چون ملک از سفر باز آمد زلش این قصه نامرضیه با و باز گفت
 ملک ازین بفایت آزرده شد که اینکار بد از من نمود بر صواب نبود بعد از اینکار نه پنجم خود را رشتکاری که
 و نیز بدت و در دراز آن باز که همسایه بود حق جوار و امر می داشتیم چه حق گذاری او بر ما لازم بود اکنون
 تو ختم اینکار یعنی حق جوار به بدترین حالتی رساندی ماو گفت سن اینکار برای تو کرده ام و حکم به حکم تو ملک
 گفت گنجایش نبود که تحمل میکردی و بجهت حق جوار او راستی آزرده می گفت شرم چه شد پس ملک نام ایاس
 را بسوی آن ملک قوم او فرستاد که او شاترا از غضب خفتعالی خسر بد که در آن ملک است اندو بخوبند که خفتعالی قسم
 یاد کرده که اگر ملک زن او از نیکار تو بنگهد و آن بستان را ببرد او و همه بدست آید ایشان را ملک از هم در میان

ہمان بستان اندازم و بجز ارمایش از ارم دار و بیکار تا آنکہ خالی شود و استخوان از گوشت پوست بہرہ نگیرد
 از ان بستان بگذازد کہ مان ہر گاہ آن بادشاہ راندہ در گاہ آنرا شنید غضب کرد و گفت یا الیاس
 بخدا یکہ نمی بینم این را کہ تو می خواہی بآن بگو باطل نہ بینم فلان و فلانرا از ملوک بگریز دین کہ ما براہیم
 ایشان بہت مے پرستیدند و میخوردند بچہرہ میگرفتند و بادشاہ مے میکردند نقصان نیایشان نکرد آن
 دین کہ تو اورا باطل بینداری بعد از ان ملک قصہ تغریب الیاس نمودند چون الیاس حساس کرد و
 و ترک داد و در کلبسوئی کوہستان ہنار و بر کوہی کہ سخت تر و دشوار بود صعود نمود و آنجا تنہا و ترسناک پیوہ
 و در درہ کوہ ہا و غار ہا بسر میبرد از نبات زمین و ثمر و شجرہ مے خورد و باز آن ملک جبکہ باز بعبادت بعل مشغول شد
 و جاسوسان برائے طلب الیاس نگاشت اما حق تعالی اورا در ستر خود میرداشت و چون ہفت سال بنہیل
 گذشت حق تعالی اورا فرمود کہ برایشان ظاہر شو و شفا بخینط خود حاصل کن پس حق تعالی الیاس را کہ محبوب ترین فرزند
 او مشابہ ترین ایشان با بود سخت بیمار کرد و ایند تا آنکہ کارش بنویسد یعنی انجامید ملک طلب شفا از ان چہار صد
 انبیاء کہ خادمان بعل بودند نمود کہ برائے او فیت شفاعت از درخواست کنند ایشان ہر چند پیش او دعا
 کردند اجابت نشد و درین زمان حق تعالی شیطان را باز داشت و نگذاشت کہ در شکم بعل در آید و آواز
 نمایند پس بہ ملک گفت کہ در نواحی شام اصنام یعنی آلہ دیگران مستند اینچہار صد انبیاء را پیش آنہا بفرست
 تا بآن آلہ کہ بعل است شفاعت کنند گفتند کہ او بر تو غضبناک است کہ اجابت تو نمیکند ملک گفت برائے
 چہ بر من غضبناک است و حالاکہ من طاعت او میکنم گفتند از بیہوشی کہ الیاس انمیکشی و او آلہ ترا منکر است
 گفت چگونہ اورا بکشم کہ پس من علیاست و از طلب بد و مشغولم و مرا الیاس بموضع معروف و معہودست کہ
 قصد او کردہ شود اگر بہ پس من عافیت پیدا آید بطلب الیاس نتاخم کو اورا یافتہ بکشم و آلہ خود را راضی کنم بعد از آن چہار
 خادم بعل را بطرف اصنام شام فرستادند تا آنہا پیش بعل شفاعت کنند و از و شفا پسرا و نمایند:-

فصل دوم

در ظاہر شدن الیاس بفرمان الہی بعد از ہفت سال بر آن جماعت بخصال و اینخبر بہ
 ملک قوم اور رسید و وہا جمع را بر او گرفتند اورا دگر و دیند و بکار و جیلہ کو شدند و بہت خود را از و پوشیدند
 و ہر دو بار برایشان آتش باریدند عاقبت ایشان بہلاک انجامیدند بار سوم فرمان حق تعالی یافتن و پیش
 ملک آمدن و باز کوہستان ثمتا فتن ہم در عالم آوردہ چون ایشان نزد یک بکوہ رسیدند کہ در آن الیاس
 بیوہ حق تعالی چی فرستاد کہ از کوہ فرود آید و بایشان مکالمت و معارضت نماید و گفت ایشان منترس کہ من
 نگہبانم ترا و در آل ایشان عیب افکند پس الیاس بر ملاقات آنکوہ از کوہ نازل شد پہلن بیابان مید را ہتا و گروا بند

و گفت بستی خدا تعالی را بطرف شما و قوم فرستاده پس اگر او پیغام پروردگار خود گوش کند و برگردد بصاحب خود
برسانید که خفتعالی میفرماید که آیاندانستی که منم معبود بحق و خداوند مطلق هیچ خدائی نیست بغیر از پروردگار من
جیل و آفریدگار نبی اسرائیل ایشان را در سرانجام و زندی سگ روانم و سیرانم پس جیل نزار برین آورده که من شکم آری
و غیره و ثانی می پیداری در اینها شفاء پس خودی انکاری حال آنکه ایشان باک نیستند چیزی را بر آن نفسهای خود که آنچه میخندیم
پس بسوی من توجه باید کرد که همه اینها هم **س** محارث اگر سر برین در نمی که باز آیدت دست حاجت هستی + سوگند
بعضت جلال من که هر آینه ترا در چشم و غصه می آرام که پسر ترا میراثم و از بیعالم بردارم مبادانی که هیچ احد بجز از من نمی
تواند که کسی فایده یا ضرری رساند چون از یاس این پیغام شنیدند باز گردند و ملک خود بخرسانند و گفتند چون
در فلان موضع رسیدیم یاس علیه السلام را دیدیم که از بالا کوه فرود آمد ضعیف نحیف گشته و مو و ریشته و پوست از
گوشت او دور شد و لباس از پلاس ساخته بارادید از موقوف طلبید و هرگاه که با پیوست هیت در عقب در دهانشت
و چنان خوف او درون ما افتاد که زبانهها بلند شده از سخن کردن باز ایستاد و ما با وجود کثرت و جمیعت او به حرف زدن
نموانستیم تا آنکه بر گشتیم و تیمو پیوستیم و آنچه گفته بود ملک باز گفتند او گفت از حیات خود متمنع و منتع نمی شویم
ما دامیکه یاس ازنده است با و بر نیایم مگر بیکر و فریب جیل پس پنجاه کس از قوم که صاحب قوت بودند با طرف یاس
روان کردند و ایشان را برین آورد که آنجا رسید و در کوه جیل و غنچه بکوشید و نیت خود را از و پیوست و او را خا طر جمع زید
و درین ورطه اندازید که با تو ایمان آورده ایم و تصدیق تو کرده ایم چون باین فریفته شود و پیش شما بیاید و را
گرفته بهارید و نگذارید ایشان روان شدند تا آنکه بر آمد بر کوهی که یاس علیه السلام در آن میبود متفرق گشته با و از
تا می بلندند و گردنهای ایشان را بر شوهر ما و منت نهیر ما که با با جمیع قوم تو ایمان آورده ایم که راستی تو میگویدیم همه
نبی اسرائیل ترا سلام میزنند و میگویند که پیغامهای تو بار رسیده و آنچه فرمودی معلوم باشد بسوی آنچه میخوانی ما را
اجابت نمودیم بسوی ما و در میان ما حکم قرار گیر که ترا مطیع و مستقادیم در امر و نهی و با وجود ایمان و اذعان
ما ترا نشاید که از ما تخلف کنی بیاید که سوئی با یاسی او اینهمه از ایشان مکر و خدع بود و هرگاه که یاس
شنود طمع او در حرکت آمد که شاید ایمان بیارند و نرسید که اگر ظاهر نشود شاید در معرض خطاب عتاب الهی
بیاید پس از تعالی او را توفیق دعا و ادب پس بگفت خداوند اگر ایشان در آنچه میگویند صادق اند مرا اذن فی
و اگر کاذب اند و فارغ و مکر و کنند مرا از شر ایشان بگردان و آتش بوزان بر اینها بگمار و هنوز دعائی او
تمام نشده بود که آتش از آسمان نازل شد و همه را گرد و پاک ریخت چون اینجور حشت آخرت را رسید
از قصه یاس انشاع و منور باز بجمله گریه پرداخت بهمان مدد کرده بانسکوه و مکر و حیل دیگر و اگر از اینها

قوی تر بود برائے گرفتن ایاس آن سخت ایشان خبر برقله کو مہار آمدند پراگندہ شدہ آواز کردند کہ یاسی شد
 باز عقاب خدا تعالیٰ پناہ بتو پیش جویم و در راہ اتفاق ہی پویم سلیم مادر رنگ پیشگان منافقان و دوزگان
 پیش از اینجا رسیدند و بتو منافقت در زین رو آنچه پیش ازین بود بغیر از علم ما بود کہ اگر از این بدستیم
 آہائیم کشتم و از اجانب تو کارزار ایشان میکردیم اما پروردگار کفایت فرود و ہم ایشانرا ہلاک
 نمود و انتقام ما تو را آنقوم کشید چون ایاس علیہ السلام آفرشید باز ہمان طریقہ سابقہ دعا کرد و درین بود
 کہ باز فی الفور بقدرت حق تعالیٰ برہم آتش سوزان یارید و کار حبلہ ہلاکت انجامید و درین آتش پیر
 آن بدبخت در بلائی سخت و مرض میبود و تشویش اوروز بروزے افزو چون ملک این خبر ہم شنید بسیار
 غضب و زرید خواست کہ برائے طلب ایاس علیہ السلام خود برآید لیکن مرض او را مانع آمد پس خواست کہ آن
 مومن را کہ دبیر و وزیر یا میان بود با جماعت بہ جانب ایاس علیہ السلام فرستند کہ شاید باو الفت کند و ہمراہ او بیاید
 پیش از ظاہر ساخت کہ در حق ایاس علیہ السلام را دہ بدی ندارم و بعد از آن اورا نمے آزارم باوجود کہ ملک بر
 ایمان ادغان بی مطلع بود اما بجهت کارگذاری و امانت داری و متعوض شد و جماعتی را باہے ہمراہ کردہ
 پنهانی از وہاں گفت کہ اگر ایاس با اعتماد میریایہ اوراے آزارید و لا بستہ پیش من یارید و پیش دبیر
 انابت و توجہ خود ظاہر کردہ گفت کہ وقت آن رسیدہ کہ توبہ کنیم زیرا کہ جملعتے از یاران ما سوختہ شدند
 این ہلاکہ مادریم میدانیم کہ بدعائی الیاس است این نیستیم کہ اگر دعائے بد کند بر باقی ماندگان از ہلاکت
 شویم بدعائے او پس بہ جانب او روان شود باد بگو توبہ کردم و باز گشتم و توبہ مادرست نمیشود و رضائی پروردگار
 حاصل نمیکرد و قلع خلع اصنام معتبر نباشد مگر ایاس علیہ السلام باید و میان با اقامت نماید و ما را امر و ہی
 فراید و خبر کند را بہدان چہ رضامندے حق تعالیٰ حاصل آید کہ شرف جاودانی و سعادت دو جہانی در طاعت و
 اعلیٰ اوست و اینہم مکر و خیلہ سازی دو غایتی بود پس ایشان روان شدند باثر رسیدہ ہر ہالاک کو برآمدہ
 ند اگر ند ایاس علیہ السلام آواز مومن شناخت و چون مشتاق او بود میل دیدن او نمود و حی آمد کہ برو با
 برادر صالح ملاقتی شد تجدید عہد کن پس ظاہر شد برو سلام کرد و مضامحہ نمودہ گفت خبر حیرت مومن
 گفت آن جبار مکار قوم او را بہ جانب تو فرستادہ اند چنین و چنان پیغام دادہ اند بعد از آن گفت
 ہر آئینہ من تیرسم از نیکیہ کج تو برگردم و پیش او روم بکشند ہر چہ میخواہی مرا مرز مانی اگر گوی پیش
 تو باشم و اورا ترک دهم و اگر خواہی ہمراہ تو باشم و جہاد کنم اگر مرا پیش او بر سالتے فرستی با پیغام تو با و
 برانم ہم بندہ فرایم و اگر میخواہی پیش پروردگار خود و عاکن تبار ازین دشواری تا خلاص بد و بسطوب

حقیقی ساندورینہ نگام وحی آمد بالیاس کہ باین ہمہ پیغام از جانب ملک قوم او مکررت و کذبین بلے
 آنیکوید نارتو ظفر مند گردند و اگر این فرستادگان ملک و باو خبر دهند کہ الیاس بن ملاقات نمود اورا بنادر
 البته او متہم شود و از قتل امان نیابد بیاید کہ تو ہم نہ و دی روان غومی ہر گاہ بوئی برسد من ہر دو شمارا
 از سر و تنکمدارم چہ بلائے مضاعف بر سپہش آن دارم تا اورا بیچ ہمے دغمی بجز او نمادہ بعدہ پسر را میرا نم
 چون بمرگ پرواز و اورا از تو غافل گردانم پس نیال فارغ البال بسوئی صحرا و جبال باز گردی الیاس چون آنرا
 غنیمت را ایشان روان شد ہر گاہ کہ پیش ملک رسید خفتلے بلائی شدید و آثار موت بر سپہش گماشت
 و ملک اصحاب اورا باو مشغول داشت در نیمیان الیاس باز سالم بمکان خود باز گشت بعد از آنکہ آن پسر گزشت
 و جزع و فرح ملک کم گشت باز الیاس یاد کردہ از دیر موسی خبر او پرسید و گفت غم موت فرزند و جنح و فرزع
 ما تو را بخود کشید اکنون از وی سیج ندانم و حیرانم دیگر موسی بملاک گفت من بر تو گمان غفلت ہم نہ انتہی کار او محکم کردہ
 باقی ملک چون اورا شنید روانہ و گردید و ایندو از بہت اندوہ غم پسر ترک او داد و روانہ بکار خود نہاد قتل سوم
 در ذکر آمدن حضرت الیاس بکلمہ پروردگار و مخفی گشتن او در خانہ زنی از بنی اسرائیل باز از ان مکان جریستن و
 بکوہستان پیوستن بعد از ہفت سال دیگر قومو عانو نمودن و مبتلا شدن خلائق تا سال ہلاکت شدن ملک
 بفرمان خفتلے در عالم التمزیل فرمودہ کہ ہر گاہ بدستور از برگزشت الیاس شتاق مرگ گشت و از کوہ نمودہ
 پیش رفت از بنی اسرائیل کہ مادر یونس بود مخفی شد شہامہ آنجا کہ ماند و دینہ گام پونس متولید شدہ بود شیر میخورد
 و مادر او خدمت الیاس میکرد چون بعثت جبال عاونند بود بتنگی خانہا کی تنگ شد از آنجا برآمدہ بموضع خوبال
 ملحق گشت و مادر یونس بقرت فرقت او مصیبت میگرفتہ اند و گمین بود بعد از آنکہ ملحق شد کہ یونس را از
 شیر باز داشت یونس فوت شد مادرش را مصیبت رسید پس بلے طلب الیاس کو طپید ہر سو میدید تا آنکہ
 اورا یافت و گفت بعد از تو موت مصیبت زدہ شدم و بلائی شدید بہ من عارض شد کہ بخیر او فرزند من ندارم پس ہم
 فرمانی پیش پروردگار خود عانمانی اورا زندہ گرداندم و من اورا دفن نکردم ام بلکہ در مکانی بجامہ مخفی پوشیدہ
 روئید و تہو آوردم الیاس گفت ما این نفرمودہ اند من بندہ مامورم و از نافرمودگی دورم پس آن بیطاعتی نمودہ
 و زاری کردہ الیاس را مہربان کرد و مادر یونس را پرید کہ پسر تنگے مرده گفت ہفت روز است کہ جان بحق سپردہ
 است پس الیاس باور دادہ شد و بعد از ہفت روز دیگر بمشرق اورا پیدا و امر دہ یافت کہ چہار دہ روز گذشتہ پس و خنر
 ساخت و نماز گذارد و بدعاے پرواخت خفتلے اورا زندہ گردانید پس برخواست و شہادت الیاس را بجا بہت و باز
 بمکان خود پیوست و ہر گاہ عجیبان و طغیان قوم او اند و رگزشت و دی ہنمنے و تنگ شد وحی و یومہ و بلند ہفت سال

و خلائق از زندہ شدن او شادمان شدند و الیاس را بجا بہت و باز

در آن حال که خائف بود که یا ایلیاس را نیچہ خوف فرستد جزع و فزع است کہ نواداری یا نبیاری کہ تو بروی
 من یمنی و حجت من زمین من از خلق برگزیدہ چہ دانی از من بجاۃ نامن یا ہم فرازیرا کہ من خداوند کبریم ایلیاس
 گفت من میخواهم کہ مرا بسازد و یا خود ملحق گردانی از نبی اسرائیل ملوحم و ایشان از من بازوحی آمد کہ ای
 ایلیاس من روز منی این ازل آنرا الحال خالی از تو نبی گردانم کہ قیام و نظام و اصلاح و امثال او را تو نبی
 بمصلحت یا نبی سی لیکن از من چہ پیشہ دیگر طلب تا برسانم ترا بان مطلب ایلیاس گفت اگر
 مرا نبی دانی پس انتقام من از نبی اسرائیل است تا حق تعالی فرمواند مقام چہ میخواهی گفت آتھی بر
 خزان سہوات قادر گردان تا آنکہ در مدت ہفت سال بیج امری نیخیزد و دعوت من و قطره فریزد و البتہ شفاعت
 من گفت یا ایلیاس من نہربان ترم بخالق خود ازین اگر چہ ظالم باشد ایلیاس گفت تا پنج سال باز
 حق تعالی ہمین جواب فرمودہ گفت ولیکن تا سال اختیار بدست تو میدہم ایلیاس گفت یا رب
 من چہ چیز زندگانی کنم فرمود سخن گردانم برائی تو از جنس پرندگان تا بیازند برائی تو طعام و شراب
 از زمین کہ شکار و دان باشد و آبادان بود ایلیاس گفت من بدان رضیم پس حق تعالی باز آنرا از ایشان
 بازداشت و بر مویشی و دواب درختان ہلاکت گماشت مردم بیلائی بتلا بود و ایلیاس بہ حال خود بود
 پنهان از قوم و در ہر جا زرق و میسید و قوم نیز بتلا بودند اگر یوشی نان از خانہ می شمسیدند
 می گفتند کہ اینجا ایلیاس ہد بود و ابن عباس رضی اللہ عنہ فرمودہ کہ ایشان تا سال بقسط و تنگ
 گرفتار بودند روزی ایلیاس بر یک عجوئے گذشت و از و پرسید کہ آیا نزد تو از جنس طعام چہ نیست
 او گفت بلے اندک آرد و در غن زیتون دارم اگر دانی بیارم پس آنرا آورد و ایلیاس دعا بکرت کرد و بدست
 خود نمود حق تعالی آنرا بنان فرمودہ چنانکہ اینان آرد و انبان زیتون پرگشت ہمسایہ او را دیدند از و
 پرسیدند کہ این ترا از کجا حاصل گشت گفت مردی بر من گذشت کہ چنین بود او صاف او بیان
 فرمود ایشان معلوم کردند کہ ایلیاس خواهد بود و در طلب او شتافتند از ایشان گر نیختہ پناہ گرفت بہ خانہ
 نے از نبی اسرائیل کہ مرا واپسری بود کہ اورا ایسع ابن خطوب میگفتند آن پسر رضی بود آن زن اور
 در جائے مخفی شد ایلیاس دعا کرد و پسر او را از مرض غفایافت پس ایسع اتباع او کرد و با و
 ایمان آورد و تصدیق او نمود و ملازم او شد و ہر جا کہ میت روی ہمراہ بود و ایلیاس من بزرگ سال
 شد بہر کمال ایسع نحو سال و جوان بعد از آن وحی آمد بسوئے ایلیاس کہ بسیاری از خلق بے گناہ
 از جنس طہر و مہم و بہائم و رواسب آب ہلاک گشتند ایلیاس علیہ السلام گفت یا رب بگذار مرا تا آنکہ

فصل اول در لزب ذکر ولادت و دعوت او - در قصص الانبیاء آورده کہ دی از اولاد یهود علیہ السلام بود و مادرش

از نبی اسرائیل بوده بعضی از مورخان آورده اند کہ یونس بمادر منسوبست و پدرش از ذریت ملاوی بن یعقوب علیہ السلام بود و تاریخ ابن شیمہ آورده است نام مادر یونس علیہ السلام است بیچ کہ نام از انبیا علیہم السلام است نہرت بیافستہ بہ اسم مادر یونس علیہ السلام و گفتہ اند متناہم پداوست بعضی گفتہ اند کہ از اولاد بن یامین یعقوب علیہم السلام است و در معالم و مورخین در سوره یونس آورده کہ حقتعلیٰ اورا رسالت داد و باہل غینوی کہ از زمین موصل است فرستاد و تکی ایشان را بخدا تعالیٰ دعوتی نمود و ایشان سخن اورا رنجابندند آخر بہ تنگ آمدہ گفت یا اہی مرا قوم نکند بہیست کہ کندی عذاب خود بر ایشان نازل کن حقتعلیٰ دعائی اورا اجابت فرمودہ و گفت خبر دہ قوم خود را کہ بعد از سہ روز بقولے بعد از چہلہ روز عذاب بشما نازل میشود یونس ایشان را خبر داد و یفرمان اہی از میان بیرون رفت و در شگاف کوہی پنهان شد چون زمان موعود نزدیک رسید حقتعلیٰ بمالک و نوح خطاب فرمود کہ مقدار جوہر از سموم دوح یا بنی قوم فرست مالک علیہ السلام فرمان انہی بجا آورد و آن سموم بصورت ابر سیاہ و باد غلیظ و فشر ہائے آتش آمدہ شہر ایشان را فرو گرفت مردم شہر دانستند کہ یونس علیہ السلام راست گفتہ بود و در کوہی ملک آوردند و او مرے عاقل بود گفت کہ یونس علیہ السلام را طلبیدند نیاقتند ملک گفت اگر یونس برنت خدای او کہ مارا با دعوت میکو باقیست و دانا شنوا اکنون بیچ چارہ میت الا بخر و شکستے و نضرع و زاری کہ بدر گاہ او بریم پس ملک سرو پا بر منہ کردہ لباس پلاس پوشیدہ بہ سایر مردم بر پیروی او کردند و در دژی بصرہ انہادند و مردوزن خرد و بزرگ خرد و نرس فریاد کردن گرفتند و کوہکان و بچگان چارہ پایان راز مادران جدا کردند و بیکبار بطنہا خالص ساختند آواز برداشتند کہ امنایسا جاب یونس علیہ السلام ایمان آوردیم ہا سچہ آورده است اورا یونس و از اول ذے الحجۃ تا دہم محرم بر نیز جہت نالیدند و در بن چہلہ روز از فغان نالہ تیانہ نمودند و در ماندگی و بیچارگی عرض نمودند **و**

لطف کن ای مرہم انکارگان	چارہ کن چارہ بیچارگان	چارہ ناما ساز کہ در ایم	گرتو برانی بکہ رو آدریم
چمن بجانہ از سخن خام خویش	ہم تو بیا نمرانعام خویش	قافلہ شد ای بی ما بین	ایکس مایکسی مابین
جزو تو قبلہ نہ خواہیم خفت	اگر نوازی تو کہ خواہد نو خست	بعضی گفتہ اند کہ خداوند یونس علیہ السلام گفتہ بود کہ	

خدا تعالیٰ فرمودہ کہ بندگان را خرید کنید و آزاد سازید این را کان تو ایم بکرم خود از یغذای خدا کن جماعتی دیگر نیاہد بکار ب یونس خبر داد کہ حقتعلیٰ میفرماید بیچارگان اورا بند از دست گیرند ای چارہ در اندوایم بفضل خود مارا نکند و خرد و بزرگ کہ ہمہ بیکبار خیر بینند کہ اسی بود و کار یونس گفتہ کہ نمران نہایتست کہ ہمہ ظلم از او در کنند بیدار ما بگناہ گرسخو اند

باستم کرده ایم آنرا عفو کن **ب**صناعت نیاد و دم لا اتمید و خدا یار رحمت کن تا تمید و جمعی دیگر میگفتند خدا یا یونس را میگفت که پروردگار فرموده است که سائیلان را در مکینا سائیلان روشی بدرگاه کریم تو آورده ایم ما را در مکینا مانتیگان را آورده ایم دست پندارند همه و نقد فیضی نه برین مثنی گنهار همه و قاضی حاجات محتاجان در ولینان توئی پس روان کن از کرم حاجات بسیار همه نقصه روز چهارم که روز آدینه بود عاشورا اثر مناجات بظهور آمد برات نجات از دیوان قاضی الحاجات نوشته شده و ظلمات سحاب و درگشت چنانکه در تفسیر بارک نیرنگ کوراست *

فصل دوم از

آنکه در خود برودن ماهی بفرمان الهی یونس را و انگندن او را در شکم ماهی و در سوره یونس بشهر سبزویر صورت واقع مطلع گردید ملال بسیاری بر و غالب آمد با خود گفت من اینها را از عذاب نرسایندم و عذاب بر رحمت مبدل گشت اگر من بدین شهر بروم بدین غنبت کنن رویه صحرانهاد و در معام التنزیل در سوره و الصافات و تفسیر مولانا یعقوب چرخ در سوره نون و القلم آورده تا آنکه بکناره دریا رسید و چون رسید آمد و زن او را پسر کلان او برد و گرگه آمد پسر دیگر او را خور و یونس تنها با خود هم در معام التنزیل و مواهب علیه سوره و الصافات آورده که قوم از تنجار کجشی می درآمدند یونس نیز با ایشان درآمد چون در میان دریا رسیدند کشتی با بستاند و ملاحان گفتند بنده گر بنحیه دین کشتی هست که کشتی نمیرود و عادت آن قوم چنین بود که بنده گر بنحیه را در پیای می انداختند تا کشتی روان میشد یونس گفت که بنده گر بنحیه منم با بنحیه بغیر از فرمان الهی از قوم گر بنحیه اهل کشتی گفتند معا و الله تو بنده باشی سیم آزادان صلاحیت از روشی تو ظاهر است یونس مبالغه کرد که گر بنحیه منم چون یونس در آن باب مبالغه بغایت رسانید و قوم نمی شنیدند فرمود که قرعه زنجیم پس سه نوبت قرعه زدند هر سه بار قرعه بنام و سه برآمد اهل کشتی او را بگریختند و قصد کردند که پدر یا اندازد و حقت بایست ماهی الهام کرد تا پیش کشتی آمده و حسن باز کرد ملاحان یونس را بطرف دیگر بردند ماهی از آنجا نیر پدید آمد یونس سر در گریبان کشید و خود را در دریا انداخت پس فرو برد و او را ماهی و نفس خود را ملاست میکرد که چرا از قوم خود گر بنحیه فرمان الهی بد آن ماهی در رسید که من او را طعمه نولسا ختم بلکه درون تر از ندان او گردانیدم احم باید که تر کیب افروز هم فریاد دواهای در نگذاشت او را محال کرد که مادران را بفزندان باشد رعایت می نمود و سر از آب برداشته می گرفت و یونس در آن نفس میزد و اوقات چهار ساعت یا یکروز یا سه روز یا هفت روز یا بیست روز یا چهار روز یا شش ماه یا هفت سال یا اختلاف اقوال در یکم ماهی ماند و آنجا می در هفت دریا بگفت حقت ما گوشت و پوست او نازک ساخته بود چون آگینه تابویش عجب است یا را مشاهده می نمود و در معام سوره انبیاء آورده که گویند آن ماهی آخرتیش

ہزار سال راہ بردہ بود و گفته تا نہایت زمین اورا رساند و آدمیوستہ بذکر حضرت ذوالجلال مشغول بود و در ظلمات
 تسبیح میگفت و آن تاریکی دریا و تاریکی شب تاریکی شکم مای بود گفته اند آن مای یگر خورد و تسبیح او این بود
 لا اله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین چون مای بسر آمد بفرمان الہی ورازدرون خود بر آوردہ
 در صحرا در جاییکہ درختی و کوہی نبود انگیز یونس بیمار و نحیف شد بود چون طفلے کہ از مادرش متولد شود موئے
 او رختہ حقتعالی درخت کہ ورا بر بالائی سر او برویاید و سبب گرداید تا برگہائی خود را سایہ کرد و در را
 و امیر آوردہ کہ خاصیت ورق کہ و آنست کہ گس گرد آن نیگردد و حقتعالی دیر بہ درخت پوشید تا از آفت عذاب
 و حرارت آفتاب میں باشد و بزکوہے را یا مادہ آہور بفرمان داد تا بیا یزد و پستان خود در دہن یونس نہاد و را شیر
 میداد تا آنکہ پوست و محکم شد و مویش برآمد و قوتی پیدا کرد و در درخت رفت و آفتاب و قوت چون بیدار شد
 درخت کہ و خشک یافت ہمگیں گشت حی آمد کہ بر درخت کہ و غمناک گشتی و بر ہلاک چندین ہزار بندگان من
 بدو نما کردی لقصہ حقتعالی بار حضرت یونس را بہ طرف ینوی فرستاد ایشان صد ہزار یا صد ہست ہزار یا صد و
 ہفتاد ہزار بودند کہ ارسلنا الی ماترالف ما و نرمدون چون خبر رسید یونس ایشان سید ملک قوم با استقبال سے
 بیرون آمدند و عذر مانخواستند و بیا تعظیم و دانشند و بردست او از سر نوایمان آوردند و احکام شریعت
 و وعظ و نصیحت او قبول میکردند تا آنکہ او را حقتعالی بداد البقار ساینده و برحمت حقتعالی پیوست
 عزت مبارک او در کوفہ است **قصہ نقش یونس جملے نکرده کہ مای گور یونس چو یونس بخورد۔**

باشانہ قوم بیان احوال حضرت داؤد علیہ السلام در آن فصل است

فصل اول در ثبت و سبب خلافت موسیٰ کہ در عالم التنزیل در تحت قولہ تعالیٰ ان الله اصطفیٰ آدم نوحاً
 کہ داؤد بنہ کرسی بہ یہود ابن یعقوب میرسد لطف الہی بتوت و سلطنت او را ازانی داشت
 و آنچنان بود کہ در موسیٰ علیہ و غیرہ آوردہ و در تحت قولہ تعالیٰ الملاء من بنی اسرائیل من بعد موسیٰ
 فرمودہ کہ من بعد وفات منی اسرائیل پیغمبران خود کہ قبول صحیح موسیٰ بودہ گفتند یا نبی اللہ حکم خدا تعالیٰ تعین فرما
 از میان ما یا دشمنی را تا بتجدد او در راہ خدا کارزار کنیم جنگ نمایم با جالوت و قوم او ایشان عالمہ بود ملاز اولاد و
 کہ ہمیشہ عبادت اصنام میکردند و شرک بودند بنی اسرائیل بدست ایشان جزدیاندو بودند و در میان ایشان ملکہ کار
 و بارہ بود بستان پیغمبر ملن خود الشماس ملکی کردند آن پیغمبر گفت یا رب چون فرض کردہ شود بشتان الہ بلکہ کہ شمشیر
 خداوند متعالی مقابله و مقاتلہ کردن ایشان گفتن چرا کارزار کنیم و حالانکہ بیرون گردانند ما را از موسیٰ

زمان از شهر ایلیا بالشکر خود برآمد با علام پیغامبر با باهام حقتعالی گفت ای لایق خدایتعالی از این رو است شمارا درین
 هوای گرم بخونی از آب که میان شهر و نخلین ظاهر شود تا مطیع از عاصی ممتاز گردد **و** خوش بود که
 محاکم بجز به آید میان **و** تا سیرد **و** خود هر که در بخش باشد پس گفت هر که یک کف آب پس کند او پیر و من
 ست و هر که یک کف آب اکتفا نکند پیر و ندب من نیست آورده اند که حقتعالی بکمال قدرت خود جوئے
 آب در راه ایشان آورد چون لشکر و آن هوا با تشنگی غالب بدان جوئی رسید بیا شامید نداد از آن جوئے آب
 زیاد از کف مگر اندک ایشان که سی و صد و سیزده کس بودند یک کف اکتفا کردند هم از آن یک کف سیراب
 شدند هم خطرناک ایشان از بقیه کف پر شد آنها که زیاده از یک کف نوشیدند بهائی آنها سیاه شدند و تشنگی بمرتب غلبه
 نمود که هر چند آب بیشتر خوردند تشنگی تر شدند **و** کاسه چشم حریصان پر شد تا صدف تلخ نشد پیر و نشد
 چون طلوت و آن سه صد و سیزده تن از آب بگذشتند و آن دیگران که خلاف کردند گفتند طاقت جنگ با جالوت
 و لشکر او نداریم و قوی آنست که از لشکر او شصت و شش هزار از جوئی بگذشتند و از آن چهار هزار بگذشتند چون چشم
 ایشان بر لشکر جالوت افتاد سه هزار و شصت و شش نفر کشته شدند و پیشانی شده گفتند طاقت حرب جالوت
 نداریم و آن سه سیزده تن که باقی بودند گفتند بسیار اندک گروه از مومنان غالب شده اند بر گروهی بسیاران
 ای کفر و عدوان پیاری بود و کاری حضرت باریت پس طاقت بان سبب سیزده کس مقابل لشکر جالوت صف
 بر کشید و آن لشکر نفوس منقص نه از سوار خنجر گذار تیغ زن و نیزه دار بودند جالوت نیز بخود مردی عظیم الجثه و با
 شورت بود و گویند اسلحه او نیز رطل آهن بود از آن جمله خودی که بسر خود نهاد و صدمه رطل بود و دارا نوار التفریل و در
 مواهب و تفسیر **تقی** از دو جالوت آورده اند که پدر او علیه السلام پشش سپرد بیک در لشکر بود و او علیه السلام
 خروتر همه بود و ثبانی گویند آن منمود حقتعالی حکم کرد با پیغامبر زمان که جالوت مرد و دارد دست او کشته
 نمود و او را طبلیده و در **کاسه** با او علیه السلام کلام کرد و یاد او و بامکش جالوت را پس آن **سینه** سنگ در
 بوزنه داشت و به لشکر طاقت رسید و ایشان از حقتعالی صبر نصرت و خواستند چون صفوی لشکر راستند مقابل
 نمود و او و لشکر ایشان خود نهاد و بر خود جالوت از خود سرش شکست و خودش بریشان گشت و لشکر او هر میت خورده
 متفرق گشتند و طاقت تمط کرده بود که هر یک که جالوت را بکشید و دختر خود با و دهد و او را و سلطنت شمر یک
 نمود و ستم پس دختر یک دختر خود را با او داد و او مفتوح از مملکت خود بگذشت و با او خواب و فاسی بکشد و او را در جسد کشت
 تا به تیره که شریسی نه از مردم بهمانی و او میگوید در چنانچه در ذیل آیه الله الملك المایه آورده با تشنگی نه از
 چنانچه در معانی تنزلی و سبب **ع** که در دایره سینه زنده پیش و سلام داد چنانچه در کشف آورده است

رباعی چون حال ستمقان آگهی بهر چه خواهی هر که خواهی دهی + دیگر انرا این تکلف کے رواست بهتیار این
 تصرف با تو است **فصل دوم** در رسالت حضرت داود و ذکر گریا بعضی محنت او و امتداد او و بر لقی و سخن شدن قوم بصوت
 یوزنه ما آورده اند که حقیقتا بعد از سلطنت او را کتاب نیز گرامت فرموده زبور زبان یونانی و عطا فرموده مواهب علیہ
 سورة التمار و سورة نوح اسرائیل در ذیل آیه و اتینا داود زبور آورده که شرف بدان کتاب و سلطنت آن کتابیت
 عالی از ذکر او و انوای متضمن حمد ثنائی با الهی و موعظت و صفت حضرت رسالت پناهی ستایش و محبت و کمای
 ای و صفت تو در کتابی است + و نعمت تو زبور داود + مقصود توئی و آفرینش + باقی بطیفی است موجود +
 و شریعت داود همان شریعت تورات بود و تفسیر بحج المواجه و را اید که روایت کرده اند که بعد مکه تا زمان عیسی چهار
 هزار تغییر بر یک شریعت بوده اند چون ایوب الباش و الیسع و یوشع و سمعون و داود و ذکر گریا و یکصد و بیست و شش
 که هر یک متابعت میکردند و در تفسیر عالم مواهب علیہ در سوره سبا آورده که روزی فرشته بر یارت داود آمد
 گفت اینیامبر خلیفه خدا ولی است که طعام تو از کسب تو بود پس انرا بختیماے پیشه خواست امرش شد
 که آهنگری بکن پس نرم گردانید خدا تیغای بر او آهنگری آتش بی آله چنانچه در دست داود و انتموم نمود و
 هر تصرف که میخواست میکرد و چون عنایت قادر قسیم کرد + در کف داود آهنگری موم کرد + و هم در تفسیر
 معالم النخیر و تفسیر تیسر آورده که هر روز یک ذره تمام راست نموده و شش هزار ورم میفرودخت و چهار
 هزار ورم تصدق نمودند و هزاره خرج می کرد و در باب آورده چون وفات یافت هزار زره در خانه او بود و عین
 المعانی آورده که خوش آواز و بمرته بود که بر پر ساختن مشغول گشتی سباع و طیور و خوش از منازل
 خود بیرون آمده آواز و نواز او بگوش می نهادند و از نعمت های جانفزائی او مصطرب گشته و در معالم
 التنزیل در سوره بقدر ذیل آیت و آتبه القدامک و الحکمت و علمه ما یشار آورده که آیتان و باد هم ایستاد و
 در حجره او آن بود که هر گاه خواستی کوه یا اوردان شد + و چون تسبیح میگفت کوه یا تیر یا و موافقت
 کردند کدانی مدارک التنزیل و مرغان بلای می شری صغها بر کشید بالغان دلا ویز می نمود بسیار کس از شنندگان پیش
 و بعضی میمان میشد و هم در مواهب علیہ سوره قص آورده که صاحب کشف الاسرار فرموده که تسبیح های گوهرها و
 سنگها اگر چه بر قلا پوشیده است از قدرت حقیقتا بیدار و بدیع نیست و تسبیح صفا در دست مصطفی کی از خود بود قدرت
 بیک از بویا و سنگ را در یکبار قطرات از آب باران هزار و سیصد و بیست و هفت قطره بود و در اندک آیه بهر حلیت
 سنگ با و بجامه اندک می و با خدا چندی است که طرفه ایست و آفریده است و انهم یستعاضونک حسرت میسر نیم آن
 بے سناجات کرد خداوندین سنگت این گردانی و عایشی آن ولی مقبول گشت و همان سنگ بود که بیشتر از و

روز خطبه ای بسیارید فرموده و شایان این شد که گریه بهر حدیث جواب داد که نوبت اول خطبه نامی گریه از خوف عقوبت
 و حال دیگر حکیم از شادی این سلامت باز آمدن بدین درگاه بجز گریه کردن کار نیست و دیگر در شکوه
 المصباح و در خفاقی قاضی عیاض آورده که رسول الله صلعم فرموده که قرارت زبور بر داود و چنان آسان
 بود که زین بر دواب میفرمود و آنرا شروع مینمود پیش از آنکه زین بکشند و اینگونه در دو مقام تحت آیت
 و قلیل من عبادی الشکور گفته که حضرت داود تمام اوقات روز شب تقسیم نموده بود هیچ ساعتی نبود که یک کس
 از این خانه می نماز استاده نمیکرد و خود همه بطاعت میگذاشتند و یکروز روزه میداشت یکروز افطار میکرد و
 هم در مواهب سوره خلاص آورده که میایدالت که قصد نکاح کردن او و زن مرد او را نام اختلاف بسیارست
 بعضی بروج نقل میکنند که شرع و عقل آنرا قبول نمیکند و آنچه بصحت قرین مینماید آنست که او را یازده روزه
 کرده پیغام فرستاده بودند و یکسان رسیده که با وی عقد نکاح کند او بیایه را و در خردشت افتاد و بوی دادند و حضرت داود
 پیغام نمود و او را بخواست و نکاح کرد و پیرایش ازین بود و نه زن بود و صد شود و زاده میسر آورده که عتاب الهی بر وی
 آن بود که بعد از خطبه او را و خطبه نمود و در مدارک آورده که سه صد سرت نیر داشت حقیقتا خواست که او را عتاب
 فرماید که بعد از خطبه شخصی خطبه کرد و هرگاه که از انبیا منظور فعلی واقع آید از دیگران بعید نیست و در میان آورده
 که فرمان در رسید تا جبرئیل و میکائیل بصورت دو هم فرود آمدند و با هر یک جمع از ملائک و در کشف از قدرت
 الناس ابن عباس نقل کرده و در معالم و مواهب نیز در سوره فصل آورد که حضرت داود روزی با قسمت کرده بود روزی
 عبادت کرده و در حکم مینمود و در وعظ میگفت و روزی بشارت خاص خود مشغول میشد روزی که بیالاکخانه می آمد
 پاسبان برخواست آنرا ایستاده مردم را از آن برو منع میکرد و اتفاقاً آنروز بصدورت انسان بخانه داود آمدند بالا بعبادت
 خانه او رفتند چون ایشان را دید پاسبان که بجا جازت آمده بودند ایشان گفتند که با دو گروه هم که تم کرده اند بعضی از ما بعضی
 را پس کفراف میان بعد از راستی وجود کن حضرت داود فرمود که سخن کنید یکی از ایشان بر دیگر محاسنات کرد و
 گفت این برادر نیست یعنی دروین صحبت مرا و انودنه پیش بدست مرا یک پیش است پس گفت مرا که پیش خویش هست
 بدست من بکن در ملک من کن غایب که بر من بگذشت مرا که تعلیل کنم در آن و او گفت اگر حال بر اینوال است بخدا
 که او ستم کرده است بر تو چون او این سخن گفت ایشان بر خاستند از نظر او غایب شد و در تاویل فتاده و گمان برد
 که مرا امتحان کرده اند و این حکمت انگاه شوم پس از پر و کار از من خواست سر بسجده نهاد و میگفت گویند که چهل
 نهار روز بگریست و بر این تاج چهل سال پس بیامرزید و در قضا و قطعه در زندان گناهانیت و شریک بهر نزد مقام
 نیست و از زندان صل بار بار چاره غم از ناله میبارید و در تفسیر گفته اند که هرگاه خدایت و از تو بخواهد قبول شود

اولاً جائی استغفار بر آگهیگار بد کردار پیش از خود میگویند و نیت است مگر بنیاد گنہگارانی افکاران و
قبل ازین خطبہ نصف ہر ابھیانم نصف شب بقیام میگزینند بعد از آن صائم الدہر و قائم اللیل گشت یعنی ہمیشہ
روز و شب تمام شب بیدار و سرخوردن آسمان بر نکرد و تا آنکہ قیامت مریست کہ اگر شکہائے
اہل زمین جمع کردہ باشند ہر آئینہ شکہائی و اکثر اگر شکہائی و او دو تمام اہل زمین با ہم زندہ باشند اگر شکہائے
آدم کہ او را از بہشت بر آوردند اکثر روایت کردہ اند کہ زلزلت و اور وقت قرار ت زبور آب روان سے
استاد ہائیم و جو عرض طیور گوئیں میدانستند سو خواہ چون بعضی نعمتہائی و نقصان پذیرفت و کم شدن گرفت
گفت آہی ہذا خداوند این چیست گفتند خطبہ نامہ رضیہ کہ از تو سرزد و آواز حسن و ابرہم ساختہ از آنجناب
آہی عرض نمود کہ خطبہ مرا بخشید و مرا نیا مزیدہ گفت آری لیکن آن حالتی و فربتے کہ میان من و تو بود مر تفع گشت
پس آنرا نہ خواہی دریافت ہرگز نہ آنقدر بشارت انسانی نماند و در تفسیر معالم التنزیل و کشف الاسرار
در سورہ عمران در ذیل آیت آیتہ اللہ الحکمۃ و علمہ قما یشارا و ہ کہ حقیقتاً بدو سلسلہ عطا فرمودہ بود بکر
او کہکشان آسمان ہوتہ بود طرف دیگر بسو معدو او و در قوت چون آہن بود و زنگ آتش او و ہمہ خلق ہائے
گردا و مرتع بجواسر بود و ہر بیکار کہ دست میزدند بیغد و از خصمیں ہر کدام کہ بر حق میبودست او بسلسلہ میروان
دیگر بگرفتند آن قاور بود و بیج موقوفہ پیدا شد مگر آن سلسلہ در حرکت آمد و سلسلہ روزانہ بعد از داؤد
علیہ السلام بروز گاری بر جای بود تا آنکہ بچے از لوک دور قیمتی بردی امانت سپر بعد از مدتی چون طلب کرد آمد نزد
منکر شد پس ہر دو سلسلہ جمع آوردند و یک پیش از ہر دو جیلہ برانگیخت پس چونی میان کادک بود گرفت بود و
آن دو را تشبیہ کرد چون نزدیک سلسلہ رسیدند ہر دو گفت امانت را بمن بپار او انکار نمودہ گفت اگر راست تو میگوئی
این سلسلہ را بدست گیر او دست خود را دراز کرد و اگر گرفت پس آن گفتند تو ہم دست دراز کن و او را بگرایین
چوب مروانگاہ میدان تا من در سلسلہ دست زخم پس آنچوب بدست نہاد پس آن سلسلہ استاد و گفت آہی
تر میدانی کہ من امانت او را کہ بر من عو می کند با و بیوہم و آنچه پیدا و نہانت ہمہ علم تو را برست اگر من درین راست
تو ہم پس دست من بسلسلہ بران پس دست دراز کردہ او را بگرفت و در ہم تعجب کردند و آن سلسلہ شک و درند پس فتح ایتیم
اولیاد است در تفسیر ہر اراک التنزیل تبیان تفسیر کبیر مدنی آیت تقدس علیہ السلام بن عتد و شکم فی السبت نقل کردہ کہ وہ
زمان حضرت داؤد بران عبادت بخور روز مجہ متعین شدہ بود و ایشان روز شنبہ اختیار نمودند پس تعظیو آن روز بر ایشان
لازم بود و روز صید ہست بکار را بدین شمول نشود سبب آنکہ ملائکہ فرمان دارند نمودہ فیہ اختیار کردند تعظیو
این از ایامیست کہ آید این روز شنبہ کہ در آن روز کامرانی بسیار می آید و بر آب ہر مہر داشتہ ظاہر شد و بر در

و شوار آخر ایشانی قرار گرفت که حوض باغی ساختند و از دریا جو بیاوردیدند و روز خنبه که زمان نماز ما هیان بود
 بود آنها را بدان حوضها میرانند و اجهاد پیش راه می مانند تا ما هیان آبخانه در روز یکشنبه میگردند چند نوبت
 که این عمل کردند اثر عذاب ظاهر نشد و لیکن از سر عظیم آن روز بگذشتند و او علیه السلام برای ایشان دعا
 کرد ایشان سه گروه بودند گروهی این فعل بجای آوردند و قوتی ایشان را ازین امر منع می کردند
 جمع می باشد میگردند و نه منع میکردند آنرا که ایشان را منع مینمود بعد از آن که از نصیحت گرفتن ایشان -
 تا امید گشتند ترک ایشان داده میان خانههای خود و ایشان دیواری کشیدند در بجهل خود نشاندند و راه
 آمد و رفت بمنزلههای ایشان بستند و فرزندان و کنوین خود از ملاقات ایشان بازداشتند **و** در قدرت
 حق نظاره کردن چه خوش است از مردم بدکناره کردن چه خوش است و آن دل که در و همسر آبی
 نبوده اندل بپیرا پاره کردن چه خوش است و ایشان را در آن محله خود بیرون آمدند و کسی از محله
 قاسقان بیرون نیامد تفحص نمودند همه را یافتند که بوز نه شده و گردگان خود گریه و گریان میباشند
 و روئے در جامه ایشان میمانند و ایشان میگفتند آیا ما شمار ازین فعل بد نهی میکردیم ایشان را
 می شنیدند و سرها را چنبا میدند و یکدیگر میگریه دیدند و بعد از سه روز بایستی پدید آمدند
 برده در دریا انداخت و بایک ساخت و در تفسیر بدارک ندکور شد که جوانان بصورت بود بنگان
 گشتند و پیران شکل خنجر بیان و تا سه روز زندگانی بسر بردند و بعد از آن مردند و بعضی گفتند
 اندل بقیت و تناسل یعنی باقی ماندند و ازینها توالد و تناسل روداده و در گروهی که نه ما ہی می
 گرفتند و نه منع میکردند اختلاف است که ایشان نیز ستم شده بپاک گشتند یا نجات یافتند
 و هم در مواب علیه در سوره بقره آورده که حقیقتاً فرموده با او و ماترا در زمین خلیفه گردانیدیم
 یعنی رتبه خلافت تبارزانی داشتیم تا ترا خلفا بنیاد که پیش از تو بوده اند سا ختم پس حکم میان
 مردم بعدل درستی بکن متابعت کن بگو نفس را که او گمراه میکند ترا از حق تعالی و آنرا که گمراه
 مینموند از راه حقیقت تعالی مرا ایشانرا عذاب سخت است در فوائد اسلوک آورده که سلطنت چه مشکل
 کاریست و شهر باسی چه گرانباریست که دانده علیه السلام با کمال درجه نبوت و برتبه رسالت بچنین امر ماموش
و نفس قرآن شانه که حق فرموده در مقام خطاب با او و حکمرانی بعدل بین الناس + تاو به ملک
 بعدل اساس + سوئے خلق جهان فرستادم + که ترا از ان خلیفه دادم + هر که را نی بعدل
 دستور است + از مقام خلیفگی دور است + آنکه گیرد ز ریوسبق + عقل چون خواندش ز دیوسبق

فصل سوم در انتقال خلافت داود علیه السلام و ذکر وفات او و تفسیر مواهب علیه در تفسیر قوله تعالى
وسليمان اذ يحكمان في الحريث آورده که چون حضرت داود علیه السلام در محکمه عدالت نشست سیلمان
علیه السلام بر در محکمه بوسه و هر که پیش در آمد سیلمان از مهم و محکم بدر پرسید و نه دو کس بجز که آمدند
یکه دهمقان و یکه صاحب گوسفندان دهمقان گفت یا خلیفه الله و صاحب گوسفندان این صاحب گوسفندان بشب روزه
گوسفندان بچراغ کشت زار من در آمده تمام آنرا بخور و نه و فوسه آنست که بیوستان در آورده بودند و خوشه هاست
انگور را تمام خورده و تلف کرده داود علیه السلام از صاحب گوسفندان حقیقت آن پرسید و جواب داد که آنست چنین
واقع شده پس داود حکم فرمود که گوسفندان خود را بدهمقان برود و شریعت داود تکمیل باقی بود و در رکب آورده
که قیمت گوسفندان و آن نقصان برابر بود چون بیرون آمدند و اینهمه بیوستان معام شد در محکمه در آمدند
درین وقت سیزده ساله بود و در معام مدارک النوار التنزیل آورده که یازده ساله بود یا یک گفت اگر حکم جز این نیست داود
گفت که چه نوع توان کرد و سیلمان جواب داد که گوسفندان را جواله دهمقان بباید کرد تا زو نفع گیرد و بشیر و
روغن و نتایج و پشم و مو و باغ یا تراعت را بصاحب گوسفندان باید داد و انچه ارگی او نمود بدین ترتیب که بود برساند
و چون خوشه های انگور پدید آمد یا گشت برسد سلیم دهمقان سازد گوسفندان خود را بکثیر تا این کد امم بے بهر نماند
داود بدین طریق حکم فرمود حقیقت آنست که در میزان حکم چنان بود که از داود واقع شد و حقیقت آنست که اهام
بوحی کرد سیلمان را به حکم که ناسخ آن حکم بود داود بعد از اطلال بر منسوخ شدن حکم سابق بحکم لاحق عمل
فرمود چنانچه در تفسیر کواشی نیز آورده یا آنکه هر دو جواب از روشی جتهاد بود لیکن اجتهاد سیلمان با صواب
تر بود چنانچه در مدارک و النوار التنزیل آورده و در عالم نیز بود و قول بیان فرموده و در تفسیر علیه رذیل آیت
و در سیلمان او آورده که داود را فرموده پس بود هر یک را و عجمه بر یک بود حقیقت آنست که نامه مهر کرده از آسمان فرود
فرستاد و در آن چند مسئله و کرده فرمود که هر که از اولاد تو این مسائل را جواب بداند از تو وارث ملک باشد داود
فرزندان را جمع و علماء و مشرف را بپیر حاضر گردانید و آن مسائل از فرزندان پرسید که بگویند نزدیک
برین چیز کدام است و در قرین چنین چیست و کدام است آنکه با و النور الفت زیاده است
چیز است که وحشت از و فرزند شتر است و کدام آن و در تخلف داود شن و کدام امر است که عاقبت آن
نکو میزد است و کدام کار است که عاقبت آن ستوده است اولاد داود و از جواب آن عجز یافتند سیلمان فرمود که اگر
ابارت باشد من جواب آنها بگویم داود او را از آن داد سیلمان گفت من در بختن چنان بودی آخرت و در قرین چنین آیم
ببگذرد و از دنیا ازین هست که گفته اند که ما اقرب باموات و ما بعد ما فوات و آنکه بدو الفت و النور بیشتر است چه

السا نبت بار فاح و آو که وحشت از واقعه و شترست بدینست غالی از اوج و فایم زمین آسمان اند و مختلف یل و بنار
 و دو دشمن موت و حیات و کار یک آنرا آن بگویم است تیزی و شبانی در وقت غصب و کار یک عاقبت آن
 ستوده است علم ست در وقت غصب چون جواب سلیمان موافق نامه بودا کا بر بنی اسرائیل همه بفضل
 و کمال سلیمان مقرر شدند و داود ملک بدو تسلیم نمود و در روز دیگر وفات فرمود سلیمان بر تخت نشست
 و بر اینست چون عمر داود با نرسید جبرئیل صند و پیش داود آورد که از فرزندان تو هر که بگوید درین
 صند و حق پست بچکین جواب گفت سلیمان گفت اگر اجازت باشد من بگویم فرمود بگو گفت درین
 صند و حق انگشتریست و تازیانه و نامه چون قفل از صند و حق کشادند بچنان بود که سلیمان گفت آنگاه جبرئیل
 گفت این انگشتری از بهشت آورده اند تا هر که او را در دست کند هر چه او را بایست بقدرت الهی حاصل آید و این تازیانه
 از بهشت تا هر آنکه صاحب تازیانه را مطیع بنماید و بر عذاب کند بے آنکه صاحب تازیانه حرکت کند درین نامیرنج
 مسد است از فرزندان خود جواب آن پیش از فرزندان او بجز از سلیمان کس جواب نگفت داود را و بعهده
 خود گردانیده انگشتری در انگشت او کرد و بر تخت او را نشاند و تازیانه پیش او ماند پس داود خواست که بصومعه
 رفته عبادت کند چون قدم را بر آستانه نهاد ملک الموت در رسید و گفت برائی قبض روح تو آمده ام گفت چندان
 بهشت ده که دو رکعت نماز او کنم گفت فرمان بهشت پیش آتش صومعه جان و اقبض کرد و در بستان فقیه ابو الیث
 آورده که عمر او صد هفتاد سال بوده و قبر در بیت المقدس است همه تخت ملکی پذیر زوال و بجز بخت نماند هیچی لایزال ماند

پایان حوال حضرت سلیمان علیه السلام در آن فصل است

فصل اول در سلطنت رسالت و ذکر بعضی معجزات او بدانکه آورده اند که چون سلیمان پسر داود بر تخت سلطنت
 نشست و آن انگشتری که جبرائیل از بهشت آورده بود را انگشت کرد و مرغان صفها کشید بر بالا سر وی
 آمدند و وحش گرده گرده از صحرا و کوه می آمدند و پیش او می افتادند و آدمیان و پریان دیوانه سحر او شدند
 و تمام رگ زمین هر چه بود مطیع و محکوم شد و هر که میسر زمین بوی می گفت که در من گنج مخفی است بگیر و بهر
 دریا که می رسید او را میداد که من در جواهر دارم از من بگیر پس یوان امیر مومنان از زمین بیرون میکردند و
 در جواهر از قهر دایم بر آوردند و سلطنت تمام عالم او را مسلم گشت و در مواهب علیّه آورده که حق تعالی زبان
 مرغان سلیمان آموخته بود هر مرغی که گفتار کرد می فهمید زور بلی ملا دید که بر سر شاخ نشست و مردم نمی بیند و
 آواز بگوید امحاب خود را گفت بیدار بیدار که این بیل چه بگوید گفتند خدا و رسول و داناتر است باین گفت که بگوید

که من هر روز نیم خورده ام خاک سر دنیا گفته اند که گفتن او از رو و خوشحال و فارغ البال بود و در مدارک مواهب و در سوره
 عنکبوت و ذیل آیه و کاین من دابة لا تحمل در خرها آورده که هیچ حیوانی ذخیره قوت نمیکند مگر آدمی و مویش و
 سورچه و هم در مواهب علیه گوید که عتق ذخیره هندی و فراموش میکند و کشف آورده که بعضی سلف تفکر کرده اند که
 ببلبل را دیدم که خوردنی در زیر بالهای خود پنهان میکرد و قصه جانوران بسیار انداز و خوش و طبع و سباع و هوام و
 حیوانات آبی که از ذخیره نهادن آبی اند و حال رزق خود نمیشدند هم در مواهب علیه آورده ان الا انسان بدرستیک آدمی
 خلق آفریده شد و طبعها بر جمع مال فانی و جمیل از ادراک حقوق ربانی در باب آورده از مقابل ملک بلوغ هم جانور
 است در پس کوه قاف که هر روز هفت صحرای از گیاه خالی میکند یعنی همه حشایش آنرا میخورد و آب هفت پیام شاه و از
 گرامه را خبر می ندارد و هر شب در آندیشه است که فردا چه خورد و حقیقتاً در میسر و اندیشه روزی آدمی را بدین شبیه
 میکند جانور را که کینه آدمی است و معذرت پذیرد و بفرمان آدمی است آنکه نه صبر می برد و بر سر سیر
 غم روزی خورده خورده همه عمر چه پیش و چه کم روزی هر روز ز خوان کرم و در ره حاصلش آسپهان و بیج
 معنی نیست بجز بکیزان و هم در تفسیر مدارک التزیل مواهب علیه آورده در سوره نمل که فاخته آواز نمود سلیمان
 فرمود که یگوئید لیت الخلق لم یخلقوا کاشکی بن خلائق پیدا نمیشدند و هم از وی منقول است که خروس میگویی
 لدل لکم و ابنا الخواب بر آید برائی مردان دنیا کنند برائی خراب شدن و طاعت میگوئید کما تدین و قبلات
 آنچه نمی خراش آن بیانی و سنگخوان گوید من سکت سلم و من سلم بخا بر که خاموش باشد سلامت ماند و هر که
 سلامت ماند نجات یابد و اگر گرس میگوئید یا ابن ادم اعشق ما شئت اخولک الموت و عقاب می گوید فی البعد
 من الناس من لا یدری از مردم انس راحت است و غوک میگوئید سبحان ربی القدوس در معال آورده آن میگوئید
 سبحان لمن لا یدرک لسان و یدرک گوید من لا یرحمه لایرحم هر که رحم نکند بر و رحم نکند و بر دایت مدارک میگوئید
 استغفر الله عما یدنون در معال ان تقول را بصر و نسبت کرده و خطاب یعنی فراتنگ میگوئید قد مرا خیر یابند و لا
 وظایر قمری میگوئید سبحان بی الا علی و طوطی میگوئید ویل یهن لدینا همه فی هر آنکس را که مطلوب و مقصود
 و شما باشد در معال گفته که طوطی میگوئید فکل حتی میوت جدید بال هر زنده مردنی است و هر نوع کینه شد نیست
 و پیغامی گوئید ویل لمن الدینا همه و بحسب ظاهر طوطی و بنیای که است و کیوتر میگوئید سبحان ربی الا علی و ملائک
 سما و ما هر صر و باز می گوئید سبحان ربی العظیم و بحمد و جز میگوئید کل شیء و الا که وجه و هزار استان میگوئید
 سبحان الخالق الدائم و زارع لغت بدو عا بر عشا میکند و در تفسیر و بیط با سناد صحیح نقل آورده از عبد الله بن عمر که از
 رسالت پناه صلی الله علیه سلم پرسیدند که خروس فریاد چه میگوئید فرمود که میگوئید لا اله الا الله که اگر آید یا ایها الغافلون

و هم در وسط از این عباس آورد که چکاوک میگویی خدا یا لصت کن بر دشمن محمد و آل محمد صلی الله علیه و سلم و شارک
 می گویند اللهم انی استألتک تحت یموم بیوم یادزاق و دراج میگویند الرحمن علی الرحمن استوی القسطه
 و استن زبان مرغان مجزه حضرت سلیمان بود آورده اند که یاد را حقتغای در فرغان او کرده بود و دیوانی
 که کارکننده بودند یا نه کار میفرمود و آنها که متهم در سرکش بودند در بند کرده بودند تا ضرر مردم نرسانند و هم در مواهب
 علیه آورده در سوره سبا که درین نزدیک صنعان چشمه مس گداخته بر اثر سلیمان علیه السلام بفرشتگان آمد و در هر هفت
 سه روز بقدرت حضرت بارتیغای جاری میشد از آن هر چه میخواستند راست میکردند و میگویند که ملک که تازیانه در
 دست داشت مویکل شده بر دیوان که هر که از فرغان سلیمان علیه السلام سرکش آن تازیانه برویند و برامی او دیوان
 بنائے و منترها و دلکش و قلعه نامی بر بلندی راست کردند و صو تها می ملک و انبیا علیهم السلام بر وضعیکه در حال عبادت
 بودند میافتند تا مردم مشایخ کرده بر وجهی که ایشان میکردند ایشان نیز عبادت حقتغای نمایند و در آن زمان صوت
 ساختن مباح بود و در تفسیر عین المعانی آورده که تهاها می از آن بصورت آدمیان میافتند که حقتغای
 بوقت جنگ با دشمنان روح در قالب ایشان میدیدند تا در قتال محکم و قوی باشند و در تفسیر مدارک و عالم آورده
 در سوره نمل که هزار خانه از شیشه راست کرده بودند که سیمین منکوحه و مقصد سیر سلیمان علیه السلام در آن خانه های
 می بودند و نیز در مواهب علیه سوره ص آورده که سلیمان با کفار و مشرکان و نصیبین کارزار میکرد تا آنکه هزار سپه ایشان
 در جزیه گرفت و گویند و او علیه السلام با عاقله غزا کرده هزار اسب گرفته بود و میسر است سلیمان
 رسیده در عالم آورده که بعضی نقل کرده اند که اسپان دریائے بودند پر باد استند و دیوان
 بر اسب سلیمان علیه السلام از دریا آورده بودند و در عالم التسنیریل بغوی آورده که از ابراهیم
 یثت مردیت که ببت است بود و از مکرمه روایت کند که ببت هزار و بهر تقدیر خواست
 که آنها را تناسخ کند بعد نماز و یگانه بنظر آهنا مشغول شد و بسبب آن آرزوئی که آخر روز
 داشت باز اندر در مدارک آورده که نماز و یگانه بسبب تناسخ اسپان از وفوت شد و آفتاب غروب
 کرد و چون نماز عصر بر وفرض بود سلیمان ملائک را که مویکل بودند بر آفتاب فرمود باز گردانید آفتاب را
 برائے من حقتغای فرمود تا آفتاب را باز گردانید تا سلیمان علی نبیا و علیه السلام نماز عصر را
 ادا کرد و آن اسپان را در راه خدای تعالی قربان نمود در آن زمان گوشت اسپان حلال میبود بے شکر و
 اسپان را در راه حقتغای قربان میکردند و در عالم آورده که بعد از قربان سلیمان علیه السلام را از آن
 اسپان صد اسب مانده سیانیکه اکنون در دست مردمان اند از نسل همان اسپان اند و حسین

گفته اند که در بدآن زمان سپاه شش ساله با و را و فرمان سلیمان کرد و در تنبیه کشتن دلاکت و غیره و سوره
نمل آورده که لشکر نگاه سلیمان صد فرسخ در صد فرسخ بود و از انچه است و پنج فرسخ برای لشکر آدمیان بود و شل آن
برای لشکر جنیان و مثل آن برای لشکر طیو مثل آن برای لشکر عویش و باد و جود کثرت ضبط و ربط به
مرتبه بود که هیچکس از لشکر این از مقام مقرر خود پیش نخواستی رفت و برای حضرت سلیمان بساطی بافته بودند
از ابریشم یک فرسخ و تخت او را در میان آن بساطی نهادند و چنین تختی که هیچ کس را از بساط طین نه نموده
و آن از زر و نقره بوده و صورت دو شیر ساخته بودند و در زیر تخت و دو گیس بر بالا سکه آن تخت
چون سلیمان خواستی که بر تخت بر آید آن دو شیر باز و نامی بر آید و از پشت پا نی بر آید نهاده بالا میرفت و چون
بر آن می نشست که گسان ببالهائی خود و بر سایه میکردند و در باب پنجم و خبر الملوک آورده که دیوان
بجهت امیدانی از نقره ریخته بودند که طول و عرض آن یک فرسخ بود و تختی از زر در میان آن نهاده و
بر دست راست و چپش هزار کرسی از زر و بر دست چپ آن ششش هزار کرسی از نقره و بر آن
شش هزار کرسی از نقره و برابر آن شش هزار خراب ساخته بودند چون سلیمان بر تخت نشست و
اولاد و بنیاد علیهم السلام بر آن کرسیهای زرین نشستند و ملکا بر کرسیهای شیش مستند و عباد بنی اسرائیل
در آن محرابهای بنما را ستادند و هم در تنبیه بباله گفته که در موضع آورده بجانب ست تخت او و دیست
هزار کرسی بود برای علماء و کاتبان و بر آن می نشستند و بجانب چپ او و دیست هزار کرسی
و دیگر برای اشراف جن بوده و به جانب راست سلیمان سی و پنج منبر نهادند و اجار آدمیان بر آن می نشستند
و بر چپ و بهین عدد منبر بوده که اجار جنیان بر آن قرار میگرفتند و هرگاه سخن میفرمودند جن
انس بر کرسیها گوش نمیدادند و سلیمان بر بالای تخت میبود و در معالم آورده که آن بساط طین بافته بودند و از
زر و ابریشم بود و در میان آن منبری که از زر میبود نهاده و بر آن سلیمان می نشست و گرد آن سه هزار کرسی
از زر و نقره می نهادند پس انبیا علیهم السلام بر کرسیهای محزور می نشستند و ملکا بر کرسیها نقره و گرد ایشان مردم
و دیگر گرد آن او میان جنیان نشسته و ترتیب خوش و دستور لایق و گزینی با خود و دیگر خلایق و مرغان بر بالای
سرو پر در پر بافته و بر سایه میکردند تا تاب آفتاب بر کشته افتاد و با آن بساط را که در آن تخت نهاده و
برداشت و یکماه راه اول روز و یکماه راه آخر روز و غیره و غده و نامشهر و راه و اجناس و هر یک پس بخیر زبان و در گویا و نخست
تا که با و سخن را گوش سلیمان انداخت در مواهب عالی و رفیل آید و سلیمان السریح عاصفه و بی بی با صره
اللا (رضالتی) یاد کنایهها آورده که در تنبیه است که در شام تدبیر نام شهر بود که دیوان بر آن سلیمان ساخته

بودند صبح از آنجا بیرون برآمدی باز به شام باد و بر آنجا بروی و در مدارک مختار انقضص گفته که آمد از تهر
 بیرون آمدی و قیلوله در صحنه و شیرازی کردی و شبانگاه بجای رفتی و روز دیگر کابل بیرون
 آئی و چاشت در صحنه و شام در آن تهر باز آئی و می آرند که طعام چاشت در شهر
 خوردی و طعام آخر روز و شام در عالم آورده که این زید فرمود که سلیمان را مرکبی بود از چوب که هزار
 رکن داشت در هر کسین هزار خانه که کوبی که کردند در آن جن و انس که باه می نمودند و در زیر هر کسینی از آن هزار
 شیطان که آنرا بداشتند و چون مرتفع میگشت باد می آمد و آنرا روان میکرد و روزی صبح اندر
 عراقی برآمد پس قیلوله او در مرد بود و نماز عصر در شهر بلخ ادا نموده بعد به بلاد نرگ رسید تا آنکه سیرا و
 بنشین چمن آنجا رسید بعد از آن از مطبخ شمس بر ساحل رود انگشت و گریه و بر زمین قندار افتاد و در آنجا
 مانده بر آن مکان و گریان و گواهی نهاد پس نرول نموده و چندین روز آنجا آمدند باز اول روز
 آنجا آمدند و قیلوله در شهر کشکر نمود و آنقدر شام رفت مستقر شهر نرود و در قفسه راک التشریل و غیره در سوره
 سبا آورده که دیوان بر او لشکر سلیمان کا سبها و چوین ویران مانند حوضها بزرگ است میگردند که به
 یک کاسه شراب که طعام می خوردند و دیگر کاسه که با نرچو کوهائی برسد پانها ده و هنوز در ولایت یمن تا شام
 یا چمن و دیگر از سنگ تراشیده و پودر است و انقضص آورده که ده طباخ بر پا و یک طعام می پختند
 و بر او نر ابر سر سوند تا کاسه هاسک و دیگر از سنگ تراشیده بر آن بساط می نهادند ابر را می فرمودند تا
 آنها را از آب پر میکرد و ند چند هزار شتر و چند هزار گوسفندان در آن و دیگرهای پختند و باد سموم را می
 فرمودند تا چندین هزار خرد از آن و هوا میا بیند و در باب پنجم ذخیره المساوک آورده که دیوان بخت
 سطح سلیمان و دیگر از سنگ تراشیده بودند و در هر یک ده شتر فرود رفتی و هر زن آن هزار و یک سطح
 او پخته شد و برایشی خلق داشت و خود روزه داشت و همه روز بخت نشسته و زنبیل باقی و چون
 شوی آئی آن زنبیل را می فروختی و از بهای آن و قرص چوین خرییدی و گاهی بر کشید و بسوئی
 کورستان شتافتی تا سیکس یا نر باد می آید آن ده قرص تا ترا افطار میکردی و این همه از جهت خوف حساب
 قیامت بود و با غمی که چه چندی سلیمان کار داشت و از زمین تا عرش گیر و دار داشت و مسکن را
 قدر چون بخت او قوت از زنبیل باقی ساخت او و در قفا سیرند که راست که سلیمان علیه السلام نماز
 صبح ادا کرده و از ولایت شام بطرف یمن توجه نموده می رفت تا آنکه رسید بر بالائی وادی وادی مورچها
 که بجانب جنوب طایف است و در عالم التشریل آورده که بعضی گویند که آن وادی بود که در آن غنایان

ساکن بودند و آن مورچه نام را که ایشان بودند که بر اینها سوار نمیشودند پس مورچه لنگ که دو بال داشت تفسیری آورده
 که در بر رگی مقدار خر و مس بود و در زاد المیسه گفته برابریش و در حقائق آورده مساوی گرگی بود و او و همت
 مورچهگان آن داری بود چون لشکر سلیمان علیه السلام را دیده بلندی بر آمده گفت ای مورچهگان در
 منزل بمانی و مسکنهای خود در آیند میاید و اما لشکر این سلیمان علیه السلام شوید و ایشان ندانند که شما مخالف
 سازند و در مدارک و مواهب علیه آورده که با دین سخن را ز سر کرده راه بگوشش سلیمان علیه السلام
 رسانید پس تبسم کرد از گفتار آن مورچه و او را طلبیده گفت ای مورچه ندانستی که شاکر من ظلم نکند گفت
 دانستم اما من بهتر از این قوم ام مرا از بیعت ایشان پادشاهیست و آری که گشت لشکر من بر تو و چگونه قوم ترا
 پایمال نمید و گفت عرض آن نبود که بر زمین شکسته و پائیل شوند مراد من آن بود که میاید و نظر بر بد و بد و کویسه
 تو کنند و بنظر ایشان که تو مشغول شدی از ذکر خدا و تعالی باز آیند و در میان غفلت پائیل نمانند و
 توبه ای کردند که هر آفریده بغیر از بندگی و یاد آفریدگار خود پائیل است **س** ساعتی از عمر پائیلان برده
 که چه در آن ملک سلیمان برده و شایدا گرداغ به جانش نهند و بالش محرومی از آتش دهند تا آنکه ملک ترا به
 بیدار و زنده دنیا در دل ایشان پیدا آید و دنیا موقوفه و موقوفه حقیقی است در کشف نام را آورده که سلیمان
 علیه السلام از آن مورچه پرسید که لشکر تو چند است گفت چهار هزار مرد و نگارم که زیر دست هر یک چهل هزار نقیب است
 و زیر دست هر نقیبی چهل هزار مورچه سلیمان علیه السلام گفت چرا لشکر تو بیرون زمین نمی آید جواب داد یا نبی لشکریار
 من زمین میدادند اختیار نکردیم و وزیر زمین با ما نمی آید که تقسیم ما بجز حقیقی کسی حال ما را نداند بعد گفت ای پیغامبر
 خدا از عطا ما می که حقیقی ترا داده یکی بگو گفت باور را که ب من ساخته اند که یکجا راه اول روز میرود و یکجا راه
 آخر روز مورچه گفت میبانی که اینچه معنی دارد یعنی هر چه داره اند از ملکات و سلطنت و نیاز چون بادلیست
 که میرا میدهند **س** صد هزار را از مورچه وزیر در دوش از عشق خود شوروی نهند و هم در تفسیر مدارک
 و مواهب علیه آورده که در همین سفر نزدیک سنابوادی بے آب پیدا شد و وقت نماز در آن سلیمان خواست که و نشو
 کنند آب نبوده و دلیل ورت نامی لشکر باب بد بود و آب زیر زمین چنان میدید که مردم و شیعه به بین پس خبر میداد
 و دیوان زمین را می کند بیدار آب اگر در دوزخ و تخت است حیوان می آرد که تاج به بد و دوزخ و هزار دلیل و
 انقضای تاج هر یک از این دوازده هزار مرد بودند که راه می نمودند و انقضای طلب کردند و نیافتند و
 گفته اند که سلیمان بر تخت بود که ناگاه فرجه در سایه پر کما پدید آمد آفتاب بر دی نافه نگاه کرد و موضع بد بخانه
 یافت به نفس آمده گفت چیست که در خیال سرفان بدید را ببینم چشم من بر دی نشسته و غایت است از جمع هر این

بعد از آنکه او را غذای سخت تر که پرنای او را برکنم و او را و آفتاب را در جا که مورچها باشند ایکنم یا میان او و جفت او
 بجدائی حکم کنم یا او را بصد و غیر جنس در قفس بند سازم یا از خدمت خودش دور اندازم یا آنکه او را در خدمت
 هدهد رهم یا بکنم او را بر اثری عبرت و تجربه دیگر مرغان یا آنکه بیاورمش من محتر روشن کند سبب غایب شدن
 او چه بوده و در محال چنین آورد که سبب غایت حضرت سلیمان علیه السلام بر هدهد آن بود که چون از بنای بیت المقدس
 فارغ شد بعزم حرم توجه سوئی زمین حرم فرموده و بعد از رسیدن بدایا چند گاه اقامت نمود و در مدت اقامت
 هر روز پنجه را زناقه و پنجه را گاو و بستان هزار نشاء ذبح میکرد و یک از اشرف قوم او حاضر بود و نگفت این مکان
 خروج نبی عزیزی حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله خاتم الانبیا علیه السلام است که او چنین چنین و سنت سائر
 اوصا حیدر و خصال پسندیده او بیان نمود گفت خوشی با مرد کسی را که او را در پایا و ایمان آرد ایشان گفتند یا نبی
 انبیا این خروج او چه مقدار است گفت مقدار هزار سال بیاید که شاید شما بغایت ناتوانان و انچه رساند که او پیدار شد
 خاتم النبیین **پیشوا** انما و مرسلین و مقدار آخری او همین است آفتاب عالم وین پروران و خواجه فرمان ده
 پیغمبران و در که منظر اقامت نمود تا آنکه از نسک عبادت فارغ شد و صبح روزی از که معظمه بر آفتاب زوال به
 منعاین رسید که مقدار یک ماه را بود چون خوبی آن می دید خواست که فرو آید و از او سازد و بد بخیا لیک حضرت سلیمان
 علیه السلام نازل شد فرخواست و انچه او فرمود فرصت را غنیمت دانست و پر و از آغاز نهاد تا بجانب آسمان مرتفع شده
 طول عرض دنیا نظاره کند پس به جانب بین و شمال نظر کرد و در بین بستانی از آن بلقیس در نظر او در آمد بطرف
 آن فتافت و در آن بستان بدید و دیگر یافت آن بدید بستان بلقیس از بدید سلیمان علیه السلام رسید
 که از کجائی و کجائی توجه می نمائی گفت می آیم از شما و با صاحب خود سلیمان بن داود گفت بن داود کیست گفت
 نبی الله رب العالمین ملات الحن واکانس و شیاطین و طیر و و سوس و دریل و تمام روی زمین پس بدید سلیمانی به
 بدید بستانی گفت تو از کجائی گفت از همین هلا و گفت این و یار کیست گفت نهی است بلقیس نام با استعداد
 تمام اگر چه حادثه ها ملک عظیم دارد لیکن بلقیس هم از و کم نیست زیرا که او ملک تمام ملک نیست و زیر دست
 او ده هزار قایده است که زیر دست هر قایده صد هزار مقام است اگر از من بیائی مشاهده ملک او خواهیم گفت
 من ستمی ترسم از آنکه وقت نماز در آید سلیمان محتاج به آب گردد و طلب من کند و مرا بیا بر بغقاب من
 رشتا بد گفت بخوش خبری که از نیلای بری صاحب تو خوشحال میگردد پس با دروان شد و بطرف بلقیس و
 ملک او نظر کرد و بوقت عصر بجانب ملک سلیمان مراجعت نمود و گفته هر گاه سلیمان در جای که آب نبود
 نزول نمود از من و جن فیاطین طلب آب فرستد ایشان چون جای آب نیندازند پیدان کون آن نتوانستند

بدید باز جست چون او را نیافت گریختی طبعید و از خبر بدید پرسید و او معروف و کارگذار پرندگان بود و او
گفت ارحم الله الملک بنیدانم که او کجاست و نفرت دم او را بجائی رسد بنام خدا را اختیار می بدست +
همه زیر و تنم و فرمان پرست + سلیمان بدید خشمناک شد در باره او بزبان مبارک او گذشت آنچه بالا گذشت
بعد از آن عقاب را که تیر الطیر است خواند و پیش او از بدید سخن راند و باو تاکید و تشدید نموده گفت او را
بگذار و در ساعت پیش من بیار و در ترجمه حیوانه الحیوان آورده که عقاب سریع الطیران است
صباح اگر در عرافت شب در بین پیدا شد پس عقاب شتافت رفت و چندان با سمان
پرداز شد که دنیا بنظرش مقدار کاسه نمود بعد چپ و راست نظر کرد ایندید که بدید از جانب یمن می آید
عقاب آواز کرده رو بسوئی او آواز کرده خود را بر و انداخت بدید چون او را دید ترسید و بخاطرش رسید که عقاب
بسته عقاب می آید و او را قسم داد و گفت بحق آن خدائی که ترا قوت بخشیده و بر من قادر گردانیده که رحم آری
و مرا نیاز آری عقاب او را گذاشت و گفت دانی بر تو که بنی الله سوگند یاد کرده که ترا عذاب کند یا ذبح کند پس
هر دو متوجه درگاه سلیمان گشتند چون به شکر او رسیدند گرس و سایر مرغان نیز او را ترسانیدند و
خبر غضب و قسم سلیمان باورسایندند بدید گفت و قسم هیچ استنادهایم نکرده و هیچ قیدی بزبان آورده گفتند
بلای و لیای تنی سلطان صیبن یعنی آنکه بیار پیش من جعتی و دیلی میبری بدید گفت اکنون باک ندارم که
رتنگارم تا آنکه نزد سلیمان آیند و او بخت نشسته بود عقاب پیش آمد و گفت بنی الله بدید را آورده ایم بدید
پیش شد و از بخت تو وضع خود را زیر داشت و هر دو بال فرو گذاشت و دنبال بر زمین کشید حضرت سلیمان -
بغضب و پیر که کجا بودی هر آینه عذاب کنم خدا بے سختی تیر بخت بدید گفت ای بنی الله الغفور :-

رباعی عقوبت کن عذر خواه آدم + درگاه تور و سیاه آدم + سر یک بر سر نهاده می کلاه + مینداز
در پائی هر خاک راه + و گفت آنوقت یاد کن که پیش خلائق العباد و خواهی است و چون این بگویش سلیمان
انتاد از آن گشت و از سر عذاب او در گذشت و گفت چه چیز باز داشت ترا از خدمت من بدید گفت
مشاهده کردم و رسیدم بچیزیکه تو مشاهده نکرده و بدان فریده آوردم از شهر ری چیزیکه شهرست از ولایت
ایران آن است که چون در هوا به بدید می رسیدم که از آن ولایت بود با من از عصمت آن شهر یار و خوبی آن دیار تقریر
کرد و هوس مشاهده می نمودم و فتم دیدم سلیمان پرسید که باد شاه ایشان کیست و دین او در چیست بدید
گفت یافتیم زنی را بقیس نام که بادشاهی میکند اهل سببا و داده شده است آن زن اهر چیزیکه بادشاهان
دیدند در میان گنجینه است بزرگ و در عالم آورده که بقیل ابن بنائیل اول عزمن کرده بود و ارتفاع او نیز -

گرفت و بقول بعضی طواری هشتاد و گز بود و عرش آنچهل گز و ارتفاع آن سی گز بقول مقاتل هشتاد و گز در هشتاد و
گز بود از آن عرض و طول ارتفاع و همه زرد و نقره بود مکتل بجواهر و قوایم آن از یاقوت احمر و احضر و زمره
بود و بر آن هفت خانه ساخته بودند و گفت آن تران و گمروه او سجده می کند آفتاب را و عبادت در
میکنند و عبادت خدا میکنند و شیطان بعین برائی ایشان این کردار می کند نازیبا آراسته و باز داشتند
ایشان از راه راست تا سجده کنند و خدا میخواهد که بقدرت بیرون می آرد و ظاهر بسیار و قطره ای باران از آسمانها
و نباتات از زمین و میوه معبود منزه و ارب عبادت نیست غیر از می و آفریدگار عرش عظیم است و آفرش که محیط است
بکرسی و بکرسی احاطه کرده آسمانها و زمینها پس از عظمت عرش آن زن یعنی تحت بلقیس نیست این عرش چه تواند بود
و هستند این کور و لان غافل در مدارک آورده که ایشان مجوس بودند و از جهت مصلحتی که حقیقتا می دیدند بودند
با وجود قلت مسافت آنرا از سیلمان مخفی گردانیده چنانچه مکان یوسف یعقوب علیهما السلام مخفی است

فصل دوم در نامه بزرگ پادشاه بلقیس و اطاعت نمون او فرمان سلیمان را و در مواهب علیه رسوله صلوات الله علیه
که بلقیس دختر پادشاهی بود که چهل سال پدر و درین پادشاهی کرده بود و پدر او را با ملک جنیان اتفاق ملاقات افتاد ملک
جنیان دختر خود را بوی داد و بلقیس از او متولد شد و در آنکه آورده پدر او را بغیر از می فرزند می نمود بعد از پدر ملک
او را گرفت و خویشان مادر می او که از جن بودند او را مدگای می نمودند و برائی او تختی بزرگ ساختند و او با قوم خود آفتاب
پرستی میکرد و چون پادشاه خبر او سلیمان رسید و نامه نوشت و مهر فرموده به پادشاه و او بلقیس فرستاد و پادشاه
نامه او را منتظر گرفته بپایه و در جمعی که بلقیس بر تخت بود و وزیران کان دولت تیر حاضر بودند بر تخت او سپرد و از آمد
و مردمان و می دیدند نامه را بر سینه افکند بلقیس بر حسب نامه را بر داشته مطالعه نمود پس فرمان داد
تا ان ارکان دولت و اعیان مملکت او حاضر شوند و در سالم آورده که ایشان دوازده قایده یا هر قایده صد هزار
مقابل بود و از این عباس مردیست که بلقیس پسر از قیل داشت و بعد از او قیل و قیل ملک گویند که فرو قرار ملک
اعظم باشد بقول قشاده المشورت بلقیس بیصد و سیزده مرد بودند و هر مرد از ایشان بر سر و نه کسی حکم داشتند
نامه در دست گرفته بیرون آمد و متوجه ایشان شده گفت اگره اشرفا انگاه شده است بجانب
من نوشته بزرگ نامه را بزرگ گفت باعتبار فرستنده که پنهان میکرد که بزرگوار بود یا بسبب آنکه
آورده او مرغی بود و این امری غریب ایشانست یا بسبب آنکه مهر داشت امام قیشری فرموده که بزرگتر
از آن واسطه بود که در دلمع ملک بود بلکه دعوت با ملک الملک بود یا بسبب آنکه عنوان نامه نام خدا بود پس آن
بزرگترین همه نامها باشد شمس سر نامه نام خداوند پاک و تخرج بخشش لسانی اندوه ناک و ارکان دولت را بر بند

که از که آورده اند آن نوشته را گفت این نوشته از سلیمان است که با دشمنان رو زمین است و مضمون او نیت بسم الله الرحمن الرحیم
 ان لا تعولوا علی و اتقوا مسلمین بر من بر رگی نکند و اگر و نکشی نکند میاید پیش من گویان نهادگان فرمان بزرگان چنان
 قوم او بر مضمون نامه مطلع شد و بدید که با وجود اختصار در الفاظ و لالت بر معانی بسیار دارد حال ایشان بگردید پریشان
 گشتند بلقیس گفت اگر و بزرگان آنچه صلاح و صواب باشد با من بگویند که من بے خصم و فساد بے مشورت شما
 کاری نمیکند ایشان گفتند ما صاحبان قوت و کارزاریم و هم نشکر و هم شجاعت داریم اختیار بدست است در امی تو
 هر چه میفرمائی از جنگ صلح ایستادگی داریم اگر جنگ خواهی بزدلیم و دانشمنان را بدست آوریم و اگر صلح خواهی
 نترسیده ایم و تسلیم حکمت سرانگنده ایم و در تفسیر مدارک التضرل و مواهب علیه در سوره غل تفصیل آورده که چون بلقیس
 از ایشان دریافت که میل قتال دارند پس بدید گفت ما مصلحت جنگ نیست زیرا که کار حرب و رخنه دارد اگر ایشان غایب شوند
 دیار و اموال تلف میشود بادشاهان چون بشهر می در آیند که بغیر بچند خراب سازند آنرا خوار و بمقدار کنند پس پدیده
 اگر آفتابی کند بهر جا که تاخرانی کند پس من میفرستم بطرف سلیمان و قوم او بدید که مقدمه صلح است پس به بنیم که
 که چه چیز می آرند فرستادگان اگر بدید مرقبول کند ملک است و الا پیغام میر در معالیم آورده که صد غلام و صد جاریه و ان
 که دو همه را یکا انواع لباس پوشانند تا ذکر و انشی متنازبنا شد و بقول متقابل دوست غلام خوش اندام و دولیست
 از کینزگان و کینزگان و بقول و غیره با صد غلام و با صد کینز چنانچه در کشف است و در مدارک نیز کینزکان را لباس
 غلامان پوشانند قبا و در بر و منقشها در کمر و غلامان را لباس کینزانه در ساعد ایشان ستوانه و پاره در گردنهای طوق
 و گوشها گوشواره مرصع با انواع جواهر و گفت بخلایمان اگر شما سلیمان علیه السلام سخن را ندانید و بر من و تازگی کلام
 کنید که بکلام زنان مشابهت دارد و کینزکان را گفت شما بد نشستی و غیظت با و کلام کنید که مشابه کلام مردان باشد و هزار
 خشت از نقره یا حی از زر منقلب بیا قوت دور و مقداری از مشک عسبر و حقه و درسی ناسفته و غیره کج سفته که رشته کشیدن
 دره و شوار بر و مندر نام شخصی را با جافه رفتن مقدر کرد و گفت امندرنیا کو اختیار کنی اگر بچشم غضب در تو نظر کنند ترسی که او باد غلظت
 و اگر ترازه رومی و خوشنوی با تو کلام کند بدان پیغام میر است دلیل دیگر بر نبوت او آنست که میلان غلامان و کینزکان تمیز کنند
 و گویند ناسفته را سواران کند و بهر کج سفته را فرستد ایشان بدید که برابر داشته متوجه شدند و بدید پیشان رسیدن ایشان
 پیش سلیمان علیه السلام عرض کرد و بقولی جبرائیل علیه السلام حقیقت حال را بر سلیمان بیان کرد و سلیمان فرمود
 تا دیوان خشتها می از زر و نقره ساختند بدنی کیفیت فرسنگ طول و بدان خشتها فرسنگ انداختند و پاره
 زمین را حلقه گذاشتند و بهر دو طرف آن میدان دیوار کشیدند و بر آن لشکرهای زر و نقره ساختند و اولاد دینان
 که سینه بنیان بوزند ایشان را فرزند بچپ و راست استادند و در روز بیدارین مندر چهار پاهاست برسی

و بحر می در اطراف و جوانب آیند آن صنف بستند و خود بر تخت نشست و گریهها آوازه نهادند و هر یک از آدمیان
 و پریان و دیوان و سباع و دوزیان و هوام پیش حضرت سیماں جداگانه صف بر کشیدند و مرغمان و در هوا پیر
 و پر یافتند **س** با صد هزار دیده ملک در هزار قرن مجلس برین تکلف و خوبی ندیده بود و چون مندر با جماعه بر
 کنار میدان رسید و آن فرش آرایش را دید شاید نمود که چار پائین و خشت تپائی زرد و نقره سرگین می کنند از
 تار به تار می خوشتر شده و هرگاه بداموضع که خالی بود از خشتها رسید تریب که میاد ایشان تهنیت کنند که این
 خشتها را از اینجا زود دیده اند پس آن خشتها را که همراه خود آورده بودند را بخا افکندند چون پیش تخت
 حضرت سیماں رسید آنحضرت بایستی بستم فرمودی و پیشش نمود و فرمود حق را بیارید و کور و درناستند
 و مهره کج سفتاست پس کرکے چوب خوار را فرمود تا آن دورا سوراخ کرد باز و برا حکم کرده تار شسته
 و ردبان گرفته در سوراخ آن مهر کج سفته گذشت و رشت در و کشید و آب طلبید غلامان و کنیزکان را
 از مود که غبار راه بشویند مردان آب برداشتند فی الحال شستن آغاز کردند و زنان آب از دستی دیگر ریختند
 بدین نحته میان هر دو غلام و کنیز تمیز فرمود و آنچه آورده بودند آن زار و کرده گفت آیا بدو یکیند عالم بهتر است
 از آنکه بشمار داده از متاع دنیا و ملک شاید که بهدی خود شاد آید و بینا زید را که پره دنیا در نظر مارا
 باین بال و حال آنکه مال من هم از شما بیشتر است و آنچه عطا کرده مرخصی تعالی از ملک و نبوت و
 همت نمائست **س** آنکه پرواز کند جانب علوی چو پاه و دنیا اندر نظر همت او مرد است فرمود که رسول
 باز گرد بسو بقیس و قوم او بگو تا بیایند و اگر نه آیند هر آینه بیایند برایشان شکر بماند که ایشان
 را طاقت مقاومت نباشد بان شکر بیرون کنیم ایشان را از دنیا و خود در محالیت که سبب عزت و
 بے حرمت باشند مندر بازگشت و تمام احوال بیان نمود بقیس گفت او پیغامبر است ما را طاقت مقاومت
 نیست پس تخت خود را و راندرون مفتاحه مضبوط ساخته در باغخانه را مقفل کرده بگهیانان بر آن گماشت
 و بالشکری چنانچه در مواهب علبه آورده یا دوا زده هزاره ملوک زیر حکم هر یک از چند هزاره سوار بودند
 چنانچه در عالم و مدارک نیز گفته متوجه پایه سر هر سبب نظیر سیماں شد دیوان از دخیل یافتند که چون
 سیماں بقیس را با حسن و جمال و عقل کمال ببیند البته با خستلاط او میل کند و او سیماں
 را با سرار اطلاع دهد یا آنکه فرزند سبب بوجود آید که او را زید کی انس و معن باشد
 و او صاحب ملک گردد و کار براتنگ آید صلاح آنست که طعن زخم بر جال او بکمال او تا غیب
 او در دل سیماں نشیند و بدو توجه نکند و او را اختیار سازد پس بقیس از اشراف جن

پیش تخت آمده بموقف عرض ساینده که عقل بلقیس قصوری تمام دارد و کلام او آراه صواب کج افتاده پائے
ماند شمع خرامت و انگشت ندارد و بر ساقهائی و کوسوئی بے نهایت ست سلیمان متفکر شد اول خواست
عقل و آرائش کند زیرا که شمع هر دو بدل از جو غم باران که نا آرموده کند کار نامه هر گاه یک فرسنگ راه
سیان بلقیس سلیمان فاصله بماند این عباس فرموده که آئین کوفه و حرابو گفت که گروید رنگان کدام
یک از شما می آرد تخت بلقیس را پیش از آنکه او بیاید پیش من سلیمان شده چه هر گاه که سلیمان آید
گرفت تخت را و اندست مگر برضائی او و غرضش آن بود که آورده و را تغییر دهد و از وی به پند که این هر تیرت
یانه را از جواب آن بر عقل و وقوف یا بد در عالم آورده که سلیمان آن تخت دو ماه راه بود دیو که بلند و ناخوش
بود گفت من بیارم پیش از آنکه تو از مجلس حکومت برخیزی و حضرت سلیمان تا نصف نهاد در مجلس حکم می
نشست و گفت من برداشتن آن قادم و اینم بر جواب آن و در آن خیانت نکند به امانت تبو بر سامم
سلیمان فرمود این زود تر خواهی می که دیگر که آن حضر بود یا فرشته که دختر مقدار میر دست و ست و راد و وقت
حق تعالی فرستاد یا جبرئیل یا حضرت سلیمان خود یا مردی استجاب الدعوات یا فرشته که مددگار سلیمان بود گفت
من بیارم تخت بلقیس پیش از آنکه چشم در هم زنی یا چیرے نگر می تا چشم از آن باز داری سلیمان
او را اذن داد و گفت تا سلیمان بجانب راست نظر را در از کرد تا به پنهانی که چشم در اینجا افتاد و آصف دعا
کرد و تخت بلقیس در موضع خود زمین رفت و بطرفه العین پیش حضرت سلیمان بر زمین بر آمد و در و بیضا
فرموده حق تعالی آن تخت را در هر ما بنما مدم کرد و نزد سلیمان موجود القصد چون سلیمان آن تخت پیش
نظر خود دید گفت این کرامت از آفریدگار نیست تا بیا زباید مرا که در مثل این امور شکر میگذارم یا ناسپاسی
کنم که هر پاسد از حضرت باری کن پس سپاس میدار و برائی خود چه شکر موجب نعمت است و در عالم آورده
پس سلیمان فرموده تا آن تخت را تغییر دادند بر آن وجه که اعلی را با سفلی آوردند و مقدم را مؤخر ساختند یا آنکه چهار
را تبدیل کردند که سب را بجائی او سرخ گذاشتند و سفید را در موضع زیر برائی این صحت که بعد از سوال از بلقیس
آیا پیش از تخت خود را یا نه چون نزد یک سلیمان رسید و تخت او پیش تخت سلیمان نهاده بودند و را گفتند آیا پیش
تخت گفت گو یا اگر این است از عزم نگفت از بجهت آنکه احتمال داشت که تختی دیگر باشد مثل آن تخت
و این احتمال عقل بود پس گفت علم من بکمال قدرت الهی و محبت نبوت سلیمان پیش ازین مجزه است
و ما گردن نهاده گان ایلم حکم و پیرا و نیز آورده که سلیمان جهت آرایش باشی و فرمود تا قصری بنا کرده بودند زمین
آز از آبگینه سفید عصاره ساخته و در زیر آن آب در آورده باهیمان در آنجا افکند و در تشریف بردار کس

آوردہ و سایر حیوانات بحری نیز انداختہ چنانچہ صحن آستانہ پر از آب مینمود پس سر سلیمان در میان آن قصر
 نهادند و بلقیس طلبیدند چون بدر قصر رسید اورا گفت درائی درین کوشاک چون زمین قصر را دید آب بسیار
 پنداشت پس دامن جامہ از سر و ساق برداشت تا پائی در آب ہند سلیمان دید کہ پاکی او بیامی و آدیان صاحب حس
 بینماید لیکن موئی بسیار وارد نظر را زد و ایندو گفت بلقیس ز ہمار جامہ برداری کہ آنچہ مے پنداری عرصہ سیت
 سادہ و ہموار از بگینہ بلقیس گفت کہ پروردگار من تخم کروم بر نفس خود سپرتش آفتاب قبل ازین اکنون
 کردن نہادم حکم ترا کہ تاج شرف در بندگی تست و بروست سلیمان اسلام آورد و ربابی اگر بندہ خویش
 جوائے مرا براز ملک جاودانی مرا شہانی کہ بر تخت فرخندہ اندامہ بندگان بندہ اند و در مدارک
 آوردہ کہ بعضے محققان بر آن رفتہ اند کہ اصلاً احتمال نیخیال نیست زیرا کہ او چگونہ تجویز نظر بر سابقہائی ن اغبہ کند
 بلکہ انہمہ برائی اظہار امر نبوت و معجزہ نامی او بود و در معالم و کشف آوردہ کہ بعضے گویند سلیمان خواست کہ اورا
 در نکاح در آورد اما از موہباتی پائے او کرامت داشت دیدن نورہ حمام را راست کردند پس آن موہباتی ایل
 شد از آن باز نورہ حمام پیدا شد سلیمان اورا در عقد نکاح خود در آورد و او دست بیداشت و ملک اورا با و سلم
 گذاشت و در ہر بابی یکبار پیش دیوت و آنجا سہ وزی بود و اورا فرزند می ہم پیدا شد و بعضے گویند نکاح نکردہ بود
 یا کہ تجویز تزویج او ملک ہمدان نمود و آنچنان بود کہ چون بلقیس اسلام آورد سلیمان اورا فرمود کہ در میان قوم خود
 اختیار کن تا ترابو تو بنی و ہم بلقیس گفت یا بنی اللہ مثل منی حال کند مردانہ حال آنکہ مراد قوم خود ملکی بود عظیم و
 سلطنتی فیم سلطان فرمود از تو چنین است و اما در اسلام چارست ازین نحو سز و ترا کہ خدا ترا حرام کرد وانی بلقیس گفت
 اگر میدانی ناگزیر از آنست پس مرا بدمی تیغ لاکہ ملک ہمدانست بنی پس چنانکہ ملک سین بایشان دار و فرساد
 برانجا فصل سوم در گم شدن بکین سلیمان و گشتن سلیمان از مکتب غنیم و کم ہامی رنگانتن و درین فصل است
 عمل است مکر و فتنہ مدت عمر سلیمان ہلاکہ در معالم الزوار و التفریل در سورہ قص و ذیل آری و لقد فتنہ سلیمان آوردہ
 کہ سلیمان بہ باد فہامی کا فکر کرد و جزا ترا میبود و غزا فرمود اورا گشت دختر آن بادشاہ کہ صاحب جمال بود از ایمان آوردن
 و بقدر خودش در آورد اورا با خود برد و آن دختر از فوت پدر خود را تمہیگسیت و چون سلیمان اورا دست سے
 داشت دیوانہ فرسودہ تا تشالی بسورت پیدا کہ بدان کسی گبر و ساغند پس آن دختر با کنیزکان نہبان از سلیمان اورا
 سجدہ کنیز برسم و عادت کہ در ملک خود و فتنہ آصف از بیقتضہ نامرضیہ مطلع شد سلیمان اعلام کرد سلیمان فی الحال
 آن شمال را شکست و آن دختر را مستان خود ادب کرد و گریہ کنان بصحرا رفت و تضرع و زاری مینمود و بختہ نام اورا ولد
 بود کہ در وقت طہارت انگشترے خور با و میبرد برسم عادت روزے انگشترے اورا داد و یو یکہ نامش

حضور بود. پس در سلیمان شد آن انگشتری را از دست آینه گرفته در دست خود کو بختی نشست و حکم او در همه چیز جاری شد
 نکرد و فراتر نوریت ابلهیت سلیمان چون سلیمان پیش آینه آمد طلب انگشتری کرد آینه او را رو نمود سلیمان دانست که
 از شومی آنگناه است و بر در ناگه مردم رفته سوال میکرد و چون میگفت که من سلیمان ام او را شناسم میکردند و در
 کشف آورده چون او را نمی شناختند و برو خاک نیرانداختند و در معال و بحر السواح آورده که عاقبت خدمت های
 گیران اختیار نمود و او را سر روز و ماهی میداد از آن بان میخرید و دیگر پطمان خوش میگردید تا آنکه چهار روز گذشت بعد
 از آن چهار روز که در خانه سلیمان علیه السلام عبادت آن صورت کرده بودند پس آن پیر پند انگشتری در میانداخت پس او
 را باقی فرو برد و آنهای بدست حضرت سلیمان افتاد چون که او را بشکافت انگشتر پریافت در دست گرفت و در حال بدرگاه
 حضرت ذوالجلال سجده رفت و مکی که داشت باز او را حاصل شده و در تفسیر مدارک التفریل زبیدی مسطور است که آن پند مریت حدیث
 خاتم شیطان عبادت بت و خانه سلیمان از باطل و اکاذیب پیرو است در احادیث آمده که سلیمان علیه السلام بعد از سایر
 انبیاء علیه السلام بپانصد سال در جنت مرید بپای آنکه در دنیا نختی بوده و محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در آید
 با جمیع امت خود در بهشت پیش از همه پیغمبران امتان ایشان از جهت اختیار کردن فقر و در دنیا و تفسیر کشف مارک و سوره
 با گفته که بنابر سببیت المقدس او علیه السلام آغاز کرده بود و قبل از تمام آن از پنجهان علق نموده و پنجهان حضرت سلیمان صیانت
 فرموده سلیمان در تمام آن سعی بیعی بجای آورده و بر زمین آیش و بسیار مفید شد و چند نفر از آن هفت سال بخاک میگردند
 و بالائی صخره کبک بغایت راحت کردند و قله را بگوگرد شمر میزد و زنده تاد و از ده کوه شمع آن پیر چنان بنال غوغا میزد آنکه
 بخت نصر و خراب کرد الفصه هنوز یکسال کارانده بود که اجل حضرت سلیمان نزدیک شد و تقی تعالی و از آن آگاه گردید و او
 کسان خود را وصیت فرمود که مرا نماند و مرا بعد از وفات بر عصا من بچشمه میداد و چون از کار خود باز نماند و مهم مسجد با تمام
 رعایت چون سلیمان علیه السلام در گذشت او را غسل دادند و بر نهان گزارده او را بر عصا بچشمه اندودند و تفسیر بر می آورده که روزی
 در عبادتگاه خود ستاده بود ناگاه ملک الموت در رسید سلیمان گفت ای ملک الموت جنتی را بر اعمتایضا گفت تا ایضا سلیمان
 فرمود پس بچنان امان ده تا بخانه باز گردم و اهل خود را و اخ کنم گفت فرمان نمیدانم ده تا کسی خلیفه گذارم گفت
 فرمان نیست گفت امان ده تا بنی نه شینم گفت فرمان نیست گفت فرمان چگونه است همسر بنیال که مستی سینه بر عصا نه زنجیر
 ده سلیمان رد بقبض کرده بر عصا بچشمه زد و ملک الموت بر بنیال روح مبارک کش قبض نمود و یکسال همچنان بود تا
 پریان و دیوان کار میگردند می آمدند و از دور و بیاد میزدند و در محراب استاده و میگفتند عبادت و راز ایتقاد
 است و کشتی طاق آن نبود که نزدیک است و در انوار التفریل آورده که چون اهل و نزدیک پیدایا در طبع تا خانه از خیشیه
 بناسازند و سر در آمد و رفت از آنکه انشتاده خورد و میان آن خانه ستاده خوشتر بر عصا بچشمه داد و بنام مشغول شد

و خاتم و عبادت و خانه سلیمان را کار بسیار بود

و درین حال متعال روح او را قبض فرمود و هر تقدیر دیوان از دور او را زنده می پنداشتند و بهمانکار که نام زردایشان بود
قیام آوردند تا آنکه بعد از یکسال که یک چوب خواره عصا او را بخورد و سلیمان بر زمین افتاد و همه را موت
او معلوم شد حیوان و دیوان فی الحال بصحرای کثر نختند و بفرمان آتشی باد آمد و تخت او را برگرفت
و در معالم التنزیل و الوار در سوره نمل گفته که عمرا و صد و پنجاه و سه سال بود و درستان فقیه ابو الملیث آورده
که کعبا لاجبا گوید که عمرا و صد و هشتاد سال بود قبر مبارکش در بیت المقدس است **س** نه بر باد
رفتی سحرگاه و شام و سر سلیمان علیه السلام با خرنوبیدی که بر باد رفت و خاک آنکه بادالش و داد رفت

باب بیستم بیان احوال حضرت کریم و یحیی علیهما السلام در آن فصل است

فصل اول در ذکر کریم و یحیی علیهما السلام و معالم التنزیل در تفسیر کفلهای که آورده که ذکر یا علی السلام از اولاد
سلیمان بن داود علیهما السلام بود او صاحب قرآن و پیغمبر عالیشان و سر اجار بیت المقدس بود و حق تعالی
او را بنی اسرائیل فرستاد بشریعت توریت عمل مینمود و در مدارک و ره که ذکر یا و زبان عبری بمعنی دایم الذکر و
القیوم است و منقولست که روزی در محراب بیت المقدس بعد از تقرب بقرآن مناجات کرد که پروردگار من است بخوان
من که نتوانم بدن است از ضعف پیری و مومنین سید شدند و استخوان بر آن تخصیص که سخت و محکم ترین اعضا
است پس بایر بدن به طریق اولی مستغنی شد و با خود در الوار التنزیل و سوره مریم آورده که ذکر یا علی السلام در نهنگام
شصت سال یا منقر از و پنجاه یا شصت و پنج سال بود در تفسیر معالم و بحر الموانح در سوره ال عمران آورده که ذکر یا
علیه السلام در نبوت صد و بیست سال بود چنانچه در تفسیر جلالین نیز گفته و بعضی گویند بود در نه سال بود کفای امدارک
ایشان بعضی گفته بود در دو سال بود و زن او هشتاد سال بود و بعضی گفته بود در هشتاد بود و بعضی گفته بود در یکاد و عمرا و مینمود
و در تفسیر زاهدی آورده ذکر یا علی السلام در نجات صد سال بود بیکر ولایت و گفت یارب هرگاه که دعا کرده ام اجابت
فرموده من بدین خوبی کرده ام و تیسرسم از بنی عام خود که پس از من در مهم دین بستی در زنده خلافت بوجه حسن نکند
پس مرا خلقی باید و زن من ناتوانیده است و در سن هفت سالگی رسید به بخش مرا فرزندم که متولی مودین باشد و
میراث گیر و عظم و حکمت را از من بگردان او را شائسته و پسندیده که توان قول عمل را رضی بای بی پر ازین عا سر سبز
نهاد و تضرع ذاری میگرد که حقیقاً دعا او را اجابت فرمود و خطاب کرد که ذکر یا حق تعالی اجابت میدهد و ترا به پسر
که نام و یحیی باشد و معنی آنست که نام پسر زنده باشد و دین پدر زندگی یا بد یا غیر آن یا مشتق است از
احیاء و صفت او اینست که بهتر باشد به عالم و حلم و تقوی و با نایستاد از زنا و از لهو و لعب و پیغمبر باشد

و در مواہب علیہ آورده در سورہ مریم کہ چون زکریا این بشارت یافت گفت یارب ما را جوان خواہی یافت
یا دیری علم قدرت خواہی افراخت خطاب رسید کہ آفرین فرزند دین سن بر خدا تمعالتے آسانست
شعر قدرت بے عجز ندارد بکس قدرت بے عجز مرا راست و بس پس زکریا ندانست کہ عنقریب جو خواہد گرفت
یا بعد تنے بظہور خواہد رسید پس گفت بنما خداوند علامتی کہ بآن قرب وقوع این معاملہ معلوم گردد خطاب
در رسید کہ نشانہ آنست کہ سہ نبار و زنی در پے قادر نباشی بر کلام کردن با وجود آنکہ سؤے الخلق و تندرست
باشی و نیز آورده کہ گویند کہ در ہمان زمان زبان او بزرگ شد بروحی کہ جنبایند بجال نمایند چون سہ روز
گذشت بجال خود آمد و بعد از گذشتن مت حمل یحییٰ متولد شد و از کودکی لباس پلاس پوشید با اختیار عبادت طریق
ریاضت موافقت مینمود پلاس ز آن می پوشید تا نمے جامہ تن او مدانت ندارد کہ از خطوط نفس است روز مادرش
خواست تا جامہ پشیمین پوشید کہ تن او را پلاس سوراخ سوراخ شدہ بود و وحی آمد کہ یا یحییٰ دنیا بزا اختیار کردی بگریست
و باز پلاس پوشیدن گرفت و نہایت زید کوشید و کسے دیگر در زید بدین درجہ نرسید و نیز آورده کہ کوکان محلہ روز
در سائگی گفتند ای یحییٰ بیایا بازی کنیم فرو مغرب ما خلقنا برای بازی آفرید نشد ایم و یحییٰ از خوف حقتعالی
پیوستہ میگریست و بینا لید و در تفسیر بحر المواج روایت کردہ کہ از خوف چندان میگریست کہ پوست و
گوشت ہا محو خسارہ او از ساد موع سودا گشت و دندان و باطن و مان پیوست گرفت مادرش از بہت سرخسارہ
او مکنہا و از سیل اشک اتاد مے افتاد چون بنی اسرائیل بخیرت زکریا آمدند اگر یحییٰ حاضر نمیشد و عذاب میگفت
و میپرسید کہ اگر یحییٰ حاضر باشد و او خود از ترس خدا تعالی ہمیشہ مینالد مبادا سخن شنود کہ موجب زیادتی غم و درد و
الم گردد و روزی بنی اسرائیل جمع شدہ بودند و یحییٰ در کنجی نشست زکریا نہایت کانیجا نیرت صفت و دوزخ
بیان کون گرفت چون بسج یحییٰ کلام پدید آہی کشید و بطرف صحر او دید و بر کوہ رفتہ مینالید مادر بہ طلب او
میگردید و او را نمیدید روزی یک نشان نشان او داد کہ در روزیکوہ میگرد و شب فلان غار میرود مادرش بن آن
غار رفتہ نشست وقت شب یحییٰ رسید چون مادر را دید خواست کہ بگریزد مادر پستان برہنہ کردہ او را و خواست نمود
کہ یک ساعت از گریہ باز آئی گفت اما در چگونہ نگریم کہ چنان دوزخی بر گدازد ما خواہد بود کہ ہمہ را بر آن عبور کرد
نیرت ریاضی ایدل کے فضولی و بوالعجبی از من چہ نشان عافیت مطلبی و سرگشتہ شدہ خواہ وے
خواہ نبی و در وادی ما آوردی بالفعل بی مادر یا الحاح تمام لورا بخانہ در آورد پس یحییٰ بصومعہ رفت و بعبادت
حقتعالی پیوست و در نیوقت ہفت سالہ بود بعضی احوال زکریا و یحییٰ و قصہ مریم و عیسیٰ ذکر کردہ خواہد شد انشاء تعالی
فصل دوم در شہادت زکریا و یحییٰ از دست کفار ان نافر جام القسۃ بنی اسرائیل بعد از مدتی رو بہ شہادت زکریا

ہر چند منع فرمود از نمیکردن آنکہ اورا روزی تنہا یافتند و قصد کشتن او کرده بطرف او دویدند زکریا علیہ السلام
 قرار نمود و دیگر سخت ایشان در پٹ او شدند زکریا علیہ السلام بد زحمت رسید و زنت کلام کرد یا زکریا در من و رانی
 و از ہم باشد زکریا علیہ السلام در آمد ایشان نزدیک بآند زنت رسیدند زکریا را ندیدند حیران شدند ابلیس
 علیہ اللعنت گفت زکریا علیہ السلام درین درخت است انیک شتہ از او بیرون مانده آ رہ بیارید و این
 و زنت را از سترانج بدو نیم کنید آن قوم آ رہ بیاورند و آند زنت را از سر شگافتن گرفتند چون از تبارک
 مبارک زکریا علیہ السلام رسید آ رہ بر کشیدند آ رہ زکریا علیہ السلام آمد کہ اگر بارو
 گر آ رہ بر آری نامت از دیوان پیغامبران محو کنم ندانستی کہ پناہ تمام عالم منم پناہ بد زنت برو می اکنون
 درین بلا صبر کن **س** بر سر آ رہ بروند آ رہ اگر رسد فرقی مکن از شانہ ہ بلکہ آن پیش دل
 کار آ گہان نیست جز از کنش گزشتہاں ہ زکریا دم نزد تا جان مبارک او از تن جدا
 شد ہ در بستان فقیہ آوردہ کہ بقول کعب الاخبار عمر او سہ صد سالہ بود آوردہ اند کہ
 یحییٰ علیہ السلام در عمر خود نے نکاح نکرد و کار او ہر وجہ عصمت چندان ساینده کہ ہرگز
 معصیتے نوزید بلکہ گاہے در خاطر سم اندیشہ نکرد و دل او بدان جسد زنده بود کہ او را **صلی**
 غفلت رو نمود منقولست کہ و نبی اسرائیل ز نے بود بلکہ تمام نبی اسرائیل مطیع او بودند او را
 دختر بود از شوہر دیگر خواست کہ آند دختر خود بشوہر خود نے بہدیکھے فرمود این جائز نیست
 آن زن برو خشم گرفت و پیش شوہر رفتہ حقیقت را گفت شوہر او ملک نبی اسرائیل
 بود گفت تا سپاہ در گردن مبارک یحییٰ علیہ السلام کردہ آوردہ اند جب اسرائیل در رسیدہ و
 گفت یا یحییٰ اگر خواہی بامراتہی زمین را فرو برم و ایشان را ہلاک کنم یحییٰ گفت یا جبریل آیا
 مقدور است کہ مرا بکشند بلی یحییٰ علیہ السلام فرمود را سنی ام بقضائے خدائے تعالیٰ
 شعر چو روی مے نگردد خدنگ قضا پسیت مرندہ را جز رضا پس سر مبارک را جدا از تن
 نمودند و سر بریدہ میگفت دختر زن را زن کردن انشا ید آنگاہ آن زن دختر خود را بشوہر خود
 داو و یکبار می بر بام خانہ بر آمد بادی در آمد او را برگرفت و بسحر آند دختر می از انجائے بر حبست
 و او را برگرفت و پارہ پارہ کرد ملک لعین و قوم او نیز ہلاک شدند و صاحب معالم التنزیل و
 بعضے مؤرخان آوردہ اند ملک بیت المقدس یحییٰ را گرامی داشتی آ ملک را با دختر **س**
 برادر خود میلے تمام پیدا شد خواست کہ او را زن کند یحییٰ علیہ السلام او را منع فرمود آند دختر بد اختر ملک را

امر نمود تا یکجہ علیہ السلام را کشت و سر بریده آواز میکرد که این زن بر تو حلال نیست و او را زنی گرفت و خون
 مبارک یکجہ علیہ السلام بدام میچوید و اینچہ در جهان مشہور شد علماء گفتند تا خون کشتگان او را نپزند
 قرار نگیرد و تسکین نپذیرد چون این خبر بپادشاه آن زمان رسید لشکر بیت المقدس آورد از بنی اسرائیل
 مقتاد و ہزار کس را کشتہ خون ایشان را بر آنجا ریخت ہچنان مے جوشید چون کشتگان او را کہ ملک و زلزلہ
 بود کشتہ و خون شان بر آن ریختند قرار یافت **در جهان گرنیک گرد کرده ہرچہ کہودی جلد با خود کردہ**
در شان فقیہ ابوالمیث آورده کہ عمر یکجہ علیہ السلام مقتاد و پنج سال بود و تربیت مبارک و در جامع و مشقت
باب نوزدیم بیان احوال حضرت عیسیٰ بن مریم علیہ السلام در آن وقت

فصل اول در نسب مریم و مناقب ولادت عیسیٰ علیہ السلام ہم در انوار التنزیل و تفسیرات اللہ اصطفا
 الیم آورده ہنجدہ یا ہنجدہ پشت سلیمان علیہ السلام میرسد و نیز از تفاسیر منقولست کہ مادر مریم علیہا السلام
 نے بود نامہ از بنی اسرائیل حنہ نام در روزگار نر کر یا علیہ السلام و شوہر عمران نام داشت و این عمران
 و راضی عمران پدر موسی است و میان ہر دو عمران ہزار و ہفتصد سال بود چون حنہ عامل شد روزی
 گفت یا رب نذر کردم انی فرزند کہ در شکم منست کہ ترا عبادت کند و خدمت مسجد بیت المقدس
 را کند و گارد دنیا و دنیا پرستی و در آن زمان خدمت بیت المقدس را بزرگے داشتند و فرزند از برای ایشی انکار
 نذر مے کردند و در سرعت ایشان بر فرزندان اطاعت والدین در چنین نذر یا فریضہ بود و در تفسیر بھر
 المواج آورده کہ آن فرزندان بعد بلوغ در مضایع عمل بخیر پیش را اگر میخواست در خدمت بیت المقدس ثابت
 بنمایند یا بازگشتہ باختیار خود را گرفتار عمل و دنیوی مے کرد بعد از نذر حنہ شوہر عمران گفت و ایشی مرا این
 چیت کہ کردی شاید از شکم تو دختر پیدا آید و خدمت مسجد را شاید بزبان حنہ جاری شد کہ قبول کن آنچه
 نذر کردم خداوند از من و او را توفیق رفیق گردان تا در خدمت کوشد چون حنہ باز خود را نہاد زبان بر کشاد
 و از روشی حسرت و اعتذار گفت آپروردگار من این فرزند من دختر آمد و دختر ہرگز چون پسرنہود
 من نام نہامم او را مریم و مریم در لغت عبرانی جابہ را گوید یا بمعنی ائمنہ التدرت یعنی کینترک خدا و
 گفت او را و اولاد او را بتوسیر و ہم تا از شر شیطان ایشان را نگاہ داری پس مریم را پروردگار او قبول
 کرد و پسندیدہ او بر ایشی خدمت بیت المقدس گزید قبولی حسن کہ پیش از ادائیگی کار او را قبول کرد و بحسن
 تربیت پروردگار او را بہتر از مردان گردانید و ثابت کردہ اند کہ در آن روز چہارم نہال مرد و محرم و خادم

بیت المقدس بودند و باره بکشی و خاکروبی و بعد مدت می فطنت عظمت او اهتمام نمودند که ایشا ترا
 نام بخواند که نام مریم منیب است بماند و در انوار التنزیل مواہب علیہ تفسیر قوله تعالیٰ فتنزلنا بها
 آورده که مادر مریم بعد از ولادت او را در تپه چیده در سبیل بیت المقدس آورد آنجا که یا علیہ السلام و سایر علمای
 بنی اسرائیل نشسته بودند و ذکر کیا گفت بگمید این تذکره شده و از آن خدمت ایشان بقبول رخصت کردند
 زیرا که مریم از اولاد بزرگان بنی اسرائیل بود و ذکر کیا گفت من سزاوارترم بجنالت مریم که خاک او در خانه من است
 و بعضی آورده اند که خواهر مریم در خانه ذکر کیا بود الفقه و بگران را رضی نیست و اختلاف در بیان ایشان
 افتاد تا قرع زرد بر نیوجہ کہ قلم نامی خود را کہ بدان کتابت تورات می کردند و جو آب در فتنه بشرط آنکه قلم هر کس بر سر
 آب آید مریم را از تبت نماید و ایشان بست و هفت تن بودند چنانچه در انوار التنزیل و در آن آورده است و نه
 کس بودند چنانچه در معالم گفته اتفاقاً قلم ذکر کیا علیہ السلام بر روی آب آمد و قلمهای دیگران نرفت پس ذکر کیا
 را گرفته بخدا خود برد و بجهت خیر دادن او را دایه مقرر کرد و چون از هر نفیست برآمد او را به سبیل بیت المقدس
 آورده در غرفه که بجز بزدان بر آن نمیتوان برآمد نهاد و هرگاه ذکر کیا علیہ السلام غمخوارگی احوال
 او نموده از پیش او میرفت در دوازده غرفه و همیشه و بروایتی هفت در واره را به قفل محکم میکرد و کلید با خود
 میداشت و بعضی روایت کرده اند در همان ساعت که مریم را به ذکر کیا علیہ السلام سپردند او را گرفت
 در غرفه سبیل بیت المقدس ماند و ایلستان پیچ زنی نه یکمده و شیرینج کے ز چشمیدہ سے
 فستاد غنائے بے عیب و ہر زبان روزیش عالم خیب و در تفسیر جلالین تفسیر بحر المواج آورده از غنائے
 یکروزہ بہ نشو و نما یکسالہ میرسد و بہر تقدیر چون ذکر کیا علیہ السلام در غرفه میسر میوه زیستان و تابستان در زیستان
 پیش مریم علیہا السلام میافت چون ذکر کیا علیہ السلام چند نوبت اینصورت سعائینہ کرد و گفت اگر مریم این میوه
 از کجاست مرا در غیر وقت آن مریم گفت این رزق کہ مے منی از نزد یکس مقتضای است روزید بہر کرا
 مے خواہد بحساب گفتہ اند کہ چون ذکر کیا علیہ السلام در غیر منگام این میوه نامی تازه دید و وجود کلان سالے
 طمعش افتاد و در ہما سخامی زبان بدعائی فرزند می کشاد حقتعالے او را یکھے عطا فرمود و القصہ مریم
 علیہا السلام بہ نہ سالگی رسید بانواع عبادت بہ تمام غائے آنسجد غالب مد و پیوستہ در سجد میبود و در
 تفسیر تیسیر و انوار التنزیل و بحر المواج در سورہ آل عمران آورده کہ مریم را حقتعالے برگزیدہ و از ناس حیض
 و نفاس پاک گردانیدہ و در تفسیر مواہب علیہ در سورہ مریم آورده کہ ہر گاہ وہ سالہ شد با سیرہ
 میرفت و بعد از پاک شدن بمسجد مے آمد و در انوار التنزیل آورده کہ ہر گاہ وہ سالہ شد با سیرہ

ساله در خانه میبود و در عالم التضرع آورده که در نیجالت بست ساله بود و بفصل محتاج شد در جالین غسل
فرمود و مکانی بجانب مشرقی از بیت المقدس از آنجا نوزستان آن موضع افتاب میبود و نیز در عالم آورده که
امام حسین فرمود از نیجیت نصار مشرق را قبله خود مقرر نموده اندالقصه چون مریم بعد از غسل جامه پوشید
آنگاه جبرئیل بصورت مردی نمود مریم چون مردی گمانه دید ترسید و گفت پناه من گریزم به خدا تعالی
از ترس تو جبرئیل چون خطر اب دید فرمود مترس که من فرستاده خدا یم تا بخشم ترا بفرمان الهی پس ر
ستوده و پاک گفت چگونه باشد فرزندی که دست مردی را ننوده ام یعنی منج شوهر مرا ننوده است و ننوده ام
من زنا کار جبرئیل گفت چنین است که تو میگوئی اما حق تعالی قادر است که از تو پسر بی شوهر پیدا آورد پس
جبرئیل نزدیک آمد و راستین پیرایان یا دنان آواز دردمیده و اثر آن در شکم مریم رسید
و مریم در غم حمل گرفت و در تفسیر بجز المواجه مذکور است که زکریا بحکم عادت در مکان مریم آمد حرکت بچهره در
شکم او دید و از تمت مردم ترسید باز زن خود گفت مریم باردار شده این بلا از کجا افتاد او گفت این مریم
بمان مریم قبول است که ناشنیده بودیم که عیسی را بغیر پدر خواهد زاد و این کلمات را بگذار و او را پیش من بیا چون
مریم در خانه زکریا آمد زن زکریا یحیی حامله بود بامریم گفت فرزندی که در شکم من است فرزندی که در شکم
تست سجد و نواضع نمود تو بهترین زنائی و حمل تو بهترین حملها است بر من چون تو چنین اتهام خطاست زن
زکریا از معالیه حمل خوش که با حمل او کرده بود زکریا را خبر نمود و در بعضی لغایر آورده چون مریم حامله گشت از
شهر بیرون شد گویند چگونه رفت در جانب مشرقی از شهر ایلیا که شش میل دور بود و در عالم آورده که
بعد از نه ماه یا هشت ماه وضع حمل نموده و پنج هشت ماه فرزندی زنده میماند که عیسی یادریک ساعت خلق او
بود و یک ساعت تصویر او و یک ساعت وضع او یا آنکه حمل و وضع در یک ساعت بود بهر حال چون وقت وضع
حمل نزدیک شد درخت خراشک دید که شاخ آن بریده و تنه مانده در دره او را در گرفت پس پشت خود
را بر آن درخت خراشک و زبان کشاد که کاشیکه من مردمی پیش ازین واقع و مرا کسی ندانستی حالا همه اجبار
بیت المقدس را میثناسد که دختر امام ایشانم و در تربیت زکریا بوده ام و هنوز بکارت من زائل نشده
و شوهری نکرده ام اکنون فرزندی میزائم از خجالت این حالت نمیدانم چه کنم و در حال به قدرت ایزد
متعالی پس چون ماه تابان از دی پیدا آمد درخت خراشک گشت و یکبار خراش را آورد با وجود
که وقت زمستان بود و در زیر او چشمه آب گشت و سبزه پدید آمد پس عیسی یا فرشته آواز داد یا سریم
عجیب مباحث و آرزوی مرگ خود کن و بچینیان درخت خراشک را میفکند خرامی تر و تازه بے اندازه

و بیاشام صبح و شام ازین آب و طهارت کن و در مدارک آورده گویند از آن باز خوردن ثمر مرغس را
 عادت شده و گفته اند نیست هیچ مرغس را بهتر طب و مرض را بهتر از غسل و حلقه ملائکه را فرستاد تا عیسی را
 غسل دادند و در حیرت پیچیدند و در کنار مریم نهادند و گفتند اگر از تو پرسند که این فرزند از کجاست پس تو بگوئی
 من نذر کرده ام برای خدا روزه را سخن نخواهم گفت بایم هیچ آدمی بلکه با ملائکه سخن میگویم و با حق تعالی مناجات
 میکنم و روزه ایشان ترک طعام و کلام بود او سخن برای اخبار نذر و ابودیا با شارت ازین خبر و او را السلام بالصواب
فصل دوم در بیان رسالت عیسی و ذکر بعضی معجزات او و در مواهب علیّه و روزه مریم که چون از مسجد
 مریم را در محراب نیافتند به تفحص و مشغول شدند که از هر کس میبستند تا کسی نشان داد که او را در فلان موضع دیدیم
 قوم او بدان موضع رفتند مریم چون ایشان را دید عیسی را برداشته متوجه ایشان شد همین که چشم ایشان
 بر او افتاد گفتند مریم آوردی چیز عجیب و گفتند ای خواهر یارون گویند که او را بر دایه بوده از پدر یارون
 نام یا یارون نام مریم معالج بود از نبی اسرائیل که مثل او در صلاح نبوده در عالم آورده که روزه
 و نجات او چهل سال نام از نبی اسرائیل در آن سائر الناس پس روشی جنازه او کرده اند یا یارون -
 فاسقی بود که ضرب المثل اهل فسق بود پس گفتند ای ضرب تمثیل یارون و زرافات و حضور مایانند
 او در فسق و فجور نبوده پدر تو عمران مردی بود بلکه نام در مسجد اتقین و اشرفا حیار و نبوده مادر تو جنت زنا
 کار او با وجود این مادر پدر فرزند پسر را از کجا آوردی مریم اشارت بعیسی کرد که با و کلام کنید و جواب
 از شنوید ایشان گفتند که چگونه گاهیم با کودکی که در گهواره و فهم و خطابت قدرت جواب ندارد گویند عیسی کلام
 ایشان شنید پستان که در دامن داشت آنرا بگذاشت و زبان فصیح و بیان بلیم گفت من بنده خدا ایم داده
 است مرا کتاب یعنی وازل حکم کرده انجیل بمن دبدار امام تعلیمی آورده که گفت تعلیم کرد بمن انجیل را در شکم
 مادر و ساخت پیغامبر گویند و آنحال پیغامبر بود و کلام او معجزه و در عالم و در کتب در سوره مریم آورده
 که عیسی در آن هنگام یکروز بود یا چهل روزه و گفت گردانید مرا باریکت و نفع هر جا که باشم دامن کرد مرا با تمامست
 نماز و ادائی زکوة مادمی که زنده باشم و گردانید مرا نیکو کار مادر و جبران بود و نگردانید مرا گردن کش که با خلق
 خدا اتبعی بحکم من و ایشان را بر بنام چون ایشان این معجزه از عیسی مشاهده نمود از قدرت حق تعالی حیران ماندند
 اسی جهان جان هم حیران تو و صد هزاران مثل سرگردان تو و طفل را در نهاد پیغمبر کنی و در همه پیران را با فر
 کنی و در تفهیم کلام و در سوره آل عمران مذکور است که بعد از آن زبان خود را از کلام کردن باز کشید تا آنکه سلسله
 از عمر که کودکان کلام گفتند رسید کلام کرد بعد از سی سالگی عیسی را و می به تبلیغ شریعت شد

من تكلم الناس في ليله كنه لا يجارت ازين آمده آورده اند اول انبيا عليهم السلام از بنی اسرائیل یوسف
 بن یعقوب علیهما السلام بود و در آخر عیسی بن مریم روشی نمود و بعضی آورده اند که بنی اسرائیل پیش عیسی
 سے آمدند و او همواره در گهواره توریت سے فوائد ایشان سے شیندند و با ایشان کلام میکرد و ہم در بحر المواج
 و سورہ مذکور آورده کہ روایت کرده اند کہ در ایام عیسی پیچکس خط خوبتر از ونے دالت و کسی را کسی درین کار
 بهتر از ونے پنداشت و نیز روایت کرده اند چون عیسی علیہ السلام را پیش معلم آوردند معلم گفته باسم عیسی علیہ السلام
 یسوع المذموم گفت الرحمن عیسی علیہ السلام گفت الرحمن الرحیم ہر چہ تعلیم میکرد عیسی فقط کہ پیشتر از آنت
 نبران سے آورد چون معلم گفت بگو ابجد عیسی گفت منی ابجد حیت معلم گفت منی انم عیسی گفت
 ارف علامت احدیت است و با دالت بزرگی او میکنند و حیم کنایہ از جلال اوست و دال بر دوام دالت
 معلم گفت کسی کہ از من عالم تراست او را چگونہ تعلیم کنم مادر گفت اگر تعلیم کنی او را در کوکان بدار و از
 مجلس خودش بیرون کن تا چون کوکان شستی ما چہ ایشان خورده بودند و آنچه مادر و پدر برائے ایشان
 بگذاشته بودند از آن خبر میدارد و در بار آورده اول کسی کہ عیسی علیہ السلام ایمان آورد یکے علیہ السلام بود
 قاضا احسن عیسی عنہم الکفر اور مواہب علیہ آورده چون بجد بلوغ رسید بفرمان الہی بنی اسرائیل دعوت آغاز کرد
 ایشان ایمان نہ آورده و میگفتند مادیں مودی علیہ السلام را بگفتہ کو کیے پد ترک بنید ہم و بعضے جمودان
 بر قصد قتل و برفاقتند عیسی علیہ السلام از ولایت شام بجانب مصر میرفت و بر لبی ماییل جماعۃ کاہنان دید
 کہ جامہای سے شستہ گفت شما جامہ مار سفید و پاکیزہ بپند اگر با من ہمار شوید لہائے شمار از ظلمت
 کفر و کفران بنور توحید و ایمان پاک سفید کنم ایشان ایمان آوردند و بعضے گفتہ اند کہ گردے را دید کہ مای
 سے گرفتہ گفت بیا پدنا بہتر از بنی شکار پیش گیریم گفتند آن کدام است گفتہ دام توجہ در دریائے توحید
 انگیزم اگر اینجا شکار مای سے کینہ آسجا شکارنا الا شیا کما ہی کینہ و در معالم آورده کہ عیسی علیہ السلام
 گفت بیا پد نامردان را صیہ کنیم گفتند تو کیتی گفت منم عیسی بن مریم عبد اللہ و سولہ ایشان
 یوسے ایمان آوردند و ہمراہ شدند و در تفسیر زایدی آورده چون مادر عیسی را پیش ہر معلمی کہ میبرد
 آن معلم علم او بیشتر از خود یافت و در تعلیم اونے شناخت آخرا در اورا برنگریزے سپرد کہ از
 ہنر بہرہ گیر و روزی آن رنگریز جائی رشتہ بود عیسی ہمہ جامہای مردم را یکجا ساخت و در خم نیل انداخت
 استاد چون آمد آنجامہ ناوید و نگین گردید عیسی علیہ السلام فرمودم مخور کہ آنجامہ در خم نیل انداختہ ام رنگریز بسیار
 نمکین فرزند رنگمائی مختلف مطلوب مالکان جاہل از چہ جواب گویم عیسی علیہ السلام فرمود نمکین ہب اسش کہ

عجلیکن میباش که جامه هر یکی برنگی که مطلوبست برآرم پس همچنان کرد رنگ نریمان مانند گفتند این تبیس
 است این جامه نارالتیوید بد آن طلب کنید هر چه شستند رنگها بر او بهتر و روشن تر میافتند پس
 به عیسی ایمان آورد و ترک خان و مان کرده همراه او شدند و مواهب علی و خیره آورد که بعد از چند گاه بفرمان
 آبی باز آمدن اسرائیل را دعوت کرد و گفت آورده ام معجزه ما از پروردگار خود یکی آنکه میسازم از گل مانند
 فکل مرغ میدم در و نفس خود را پس آن مرغ زنده شود و پرواز میکند باذن الله تعالی گویند نبی اسرائیل
 بر تو تصور عیسی علیه السلام پیشتر اختیار کردند پس از گل شکل را و ریخت و بدست گرفته درو مید و دید
 بقدرت حق تعالی در میان آسمان و زمین میسرید و گفته اند از نظر خلق غائب میشد و مرده بر زمین افتاد و دیگر
 گفت کور مادر زاد را بینا میسازم و شخصی را که برص دارد از آن علت پاک میسازم باذن الله روایت کرد که عیسی
 علیه السلام گاه بودی که پنجاه هزار مریض جمع شد و بدو میآمد و میشدند و آنها که طاقت آمدن نداشتند
 پیش ایشان میرفت و معالجه او جز برباعا اسم اعظم نبود حکایت کرده که چون این خبر بجالینوس رسید که
 استاد طب و حکما بود تعجب نمود که کور مادر زاد و صاحب برص که بخالامیدن سوزن در محل سپید است و
 خون بیرون نیابد بر قاعده اطباء و قانون حکما لا علاج و هیچ دارد به نیشود و صحت نیگیرد اگر چنین است
 پس معالوم میشود که معجزه است پس چشم کور مادر زاد و در موضع برص بدست خود سیج میکرد و به میشد و بعد
 از آن زنده گردان مرده از عیسی طلب نمودند فرمود زنده کنم مردگان را بفرمان آبی بعضی گفته اند که چهار مرده
 زنده گردانید یکی از ایشان سام بن نوح بود که قریب چهار هزار سال از موت او گذشته بود و در تفسیر
 جلالین آورده که سام زنده گردانید باز حقیقتا لای او همان ساعت میسرانید و دیگر مرده دیگر که زنده کرده
 بودند و زنده ماندند و فرزندان زادند کافران گفتند این عمل که میکند معالجت و افسون ممکن است اگر
 آنچه میخوریم و آنچه نگاه میداریم بر آن آگاه کرده و حجت و برهان پیدا آورد پس عیسی حقیقتا حوال
 چنانچه میبود بیان میفرمود در تفسیر مدارک التشریل و مواهب علی و خیره در سوره لیس ما آورده که حضرت عیسی
 و کس بشهر الظاکیه فرستاد تا خلق را بخدا تعالی دعوت کنند ایشان چون نزدیک شهر رسیدند پیر میسرانید
 که گویند ان میچرانید برو سلام کردند پیر رسید که چه ساینده گفتند از جانب عیسی رسولان ایم خلق را از یاد
 غفلت بر آورده بسر منبرال هدایت میسرانیم و میخوانیم گفت بر صدق و دعوی بر تانی دارید که بیارید
 گفتند آری بیمار را شفایمید میم صاحب برص یا اکلایه ز العلت بصحت باز آرم و نابینا را بینا گردانیم باذن
 الله تعالی پیر گفت که سالها که فرزند من بیمار است و اطباء از علان او عاجز اند اگر شما مرض او را معالجه کنید

چهار مرده را
 عیسی زنده کرد

من بخدا می ایمان آریم ایشان بر سر بالین و آمده دعا کردند صحت کامل یافت پیر شنفیسم هر یک آن دو کس ایمان
 با ایشان آورده القصه خبر این دو رسولان در شهر فارش شد و چهار بسیار از بزرگواران ایشان بدارت صحت رسیدند ملک
 آن شهر بتدریج پرستید چون اورا این خبر رسید و بر مضمون دعوت ایشان که منع عبادت صنایع اقرار بود ایست
 ملک علام است اطلاع یافت ایشان را در زندان کرد و شمعون نام سوم کس از جانب عیسی از پی ایشان آمده با خواص
 ملک آشنائی پیدا ساخت و بسبب دانش و فراست و حکمت مقرب حضرت پادشاه شد آورده اند که شمعون با
 ملک در تخیل آمد و نماز بسیار میگزارد و حق تعالی را سجد می کرد و مردم دانستن که او عبادت صنایع میکند پادشاه
 بروی اعتماد تمام میگردد و همیشه او را اقدام بر کار می نمود و روزی شمعون گفت ای ملک شنیدم که دو کس غریب
 را در زندان کرده سبب جدیت ملک گفت ایشان دعوی میکنند که غیر صنایع خدائی دیگر است شمعون از روی
 تعجب سوال کرد که ایشان را حاضر کنند که گفتار ایشان عجیب است ملک گفت تا ایشان را حاضر آورند شمعون پرسید
 که عبادت میکند گفتند آنرا که آفریدگار زمین و آسمان و جمیع مخلوقات است شمعون گفت خدای شما چه بسیار و
 گفت نابینا را بینا سازد شمعون از ملک تماس کرد تا نابینا را حاضر کردند گفت خدا خود را بگویند تا این نابینا را بینا
 کند ایشان دعا کردند ساعت بنیاد در محال آورده که نابینائی بود که موضع چشمان او محو گردیده و هموار شد
 چشم نیمه رو پس ایشان مشغول بدعا گشتند تا آنکه موضع بصیرت کافت ایشان دو غلوه گلی در آنجا نهادند و آن هر
 دو غلوه چشم او گشود پس بدان جهان را دید ملک تعجب کرد و شمعون گفت ای ملک نیز از خدایان خود در خواستیم
 تا اینکار بکنند ملک است گفت شمعون تو میدانی که ایشان هیچ نمیدانند و نمی شنوند و بر چیزی قدرت ندارند شمعون
 گفت خدا شما دیگر چه کند گفتند مرده را زنده میکند شمعون گفت اگر چنین باشد ما ایمان آریم پس شمعون را
 که حقیقتی از مرگ و کبر آمده بود با دیگر مرده هفت روز زنده کردند ملک با قوم خود ایمان آورد و همه در محال و
 مبارک آورده که آن مرده برخاست و گفت مرا در هفت روز در آنجا عذاب عذاب می کردند از جهت
 نفوت من بر شر که که دافتم و آنرا نگذاشتم شمارا نیز واقف میگردانم و از اینترسم میباید که ایمان آرید و پیشیه
 ضلالت بطلالت گذارید و گفت در عالمی آسمان کشاوند جوانی دیدم نیکو روئی یعنی عیسی که شفاعت این سه
 کس میکند ملک گفت آنها کدام اند گفت شمعون و این دو کس ملک را عجیب آمد شمعون چون دید که قول و موثر
 گردید ملک نصیحت آغاز کرد پس ملک جماعتی ایمان آوردند و کسانی که ایمان نیاوردند جبرئیل بر ایشان
 آواز کرد پس همه را هلاک نمود القصد عیسی علیه السلام معجزه ظاهر می کرد بعضی بعضی
 انکار می گفتند این سحر است و بعضی برین معجزه اعتقاد نداشتند که عیسی خدا است

چایشان چنین می پنداشتند که خداوند تعالی در هر زمان در هر شخصی حلول میکند در نیوای در ذات عیسی حلول کرد و بعضی برین عقیده بودند که سه آله اندیکه الله تعالی دیگر مریم زوجه و سرت و دیگر عیسی که سپر خداست از مریم ابن هر سه طایفه بعضی بدولت اسلام شرف شده میگفتند که عیسی بنده خداست و رسول او **کلاه سعادت** یکی بر سرش بگشاید شقاوت یکی بر سرش بگذارد و قولی از قال الحواریون یا عیسی ابن مریم هل یستطیع ذلک ان ینزل علینا مائدة من السماء آلیه و تفسیر موهب علیه آورده که از ابن عباس منقولست در عالم و النوار التنزیل نیز گفته که مومنان قوم او را گفتند یا عیسی باشد که خداوند تعالی فرو فرستد بر ما خوانی را از آسمان که بر آن طعامی باشد تا مشاهده آن علم عیانی بر قدرت ربانی ما را حاصل شود عیسی فرمود تا سی روز و سه روز داشتند بعد از آن عیسی علیه السلام پشمینه پوشیده دعا کرد و حقیقتاً سفره سرخ در میان دو ابرو فرستاده مردم دیدند تا آنکه بر زمین فرود آمد عیسی بگریه درآمد گفت خداوند مرا از خاک گردان گردان این خوان را رحمت گردان و عقوبت نگردان پس نماز گزار دو میگرفت و گفت بسم غیر الزا قین من ذیل از سفره برداشت خوانی پدید آمد که بروهای بریان بود که پوست و خا انداخت و روغن از و میچکید نزدیک سر او نمک و نزدیک دم او سرکه و بر حوالی او انواع ترنا و پنج گرده نان بر آن خوان نهاده بر یک روغن زیتون و بر یک عسل و بر یک روغن و پنج انار نیز گفته اندیکه از ایشان گفت یا روح الله این طعام دنیا است یا طعام آخرت عیسی فرمود از هیچ کدام نیست بلکه طعایست که حقیقتاً با قدرت خود پدید آورد و بخورید آنچه طلب کردید و شکر گوید تا نعمت زیاده شود گفتند یا روح الله اگر درین معجزه معجزه دیگر بنمائی موجب یاده یقین باشد عیسی گفت بآنهاهی بریان که زنده شود آنهاهی بفرمان آبی فی الحال زنده شد و حرکت و راه عیسی فرمود که در ایشان لرزیدن و بپاریدن و افکار انرا طلبید زنده گفت بخورید که شمارا عطاست و دیگر انرا بلاست پس هزار و سه کس چنانچه در تفسیر موهب علیه است یا هزار و سه صد یا پنجاه چنانچه تفسیر بحر المواج است یا پانصد هزار از آن طعام بخوردند چنانچه در تفسیر موهب علیه است و هیچ چیز از آنچه بر آن خوان بود کم نشد و هیچ فقیری از آن نخورد الا توانگر شد و هیچ بیمار تنادل نشد و مگر که شفایافت بعد از آن آن خوان با سمان رفت و در تفسیر موهب و مدارک التنزیل آورده که بعضی گویند که آن روز یکشنبه بود از نیمه شب آمد و انصار عید گرفتند و بعضی گویند همان یکروز فرود آمد و بعضی گفته اند تا سه روز و بعضی بر آن رفته اند که تا هفت روز آید و بعضی بر آنند که تا چهار روز فرود آمد و در زا هدی و بحر المواج و النوار التنزیل آورده که فقر او را غنیار و ضعیف او را کبار از آن بخوردند و در آن آمد و در آن آمد پس حی آمد که عیسی بطعام غنی فقراده و نه با غنی توانگران ازین حکم بعضی است

شد و آن شک آوردند و آنرا بر سحر حمل نمودند عیسی بر ایشان دعائی بد کرد و یارب برین گروه عذاب بفرست
 که بر هیچ قومی نفرستاده باشی پس هشتاد و سه تن بقول صاحب انوار التنزیل یاسی و سه و بروایتی سه خند و
 سی نفر بقول صاحب بحر المواجه بقول صاحب معالم التنزیل یا پنجاهار کس بقول صاحب تفسیر ابدی مسند بصورت
 خوک شدند خاق چون ایشانرا دیدند از عذاب حقتعالی ترسیدند و رو بعیسی علیه السلام آوردند و در گریه
 شدند و ایشان نیز میگفتند اگر چه زبان نداشتند اما بزبان حال زاری میکردند و با شارت برگناه خود اقرار مینمودند
 و در کوچه باغی است خورنده بعد از سه روز مردند و در ارشاد قلا نسی آورده عیسی و یحیی علیهما السلام بایکدیگر
 برادر خاله زاد بودند و عیسی یحیی را گفت تو پیوسته چنان تازه روستی که گویی از عذاب خدا تعلقت این کشته
 عیسی مریم را گفت که تو همیشه چنان غمگین هستی که گویا از رحمت نا امید گشتی از حقتعالی و حی آمد که نزدیک
 من آن پسندیده ترک بایندگان روستی تازه دارد و بعضی آورده که خطاب آمد یا عیسی به تنهایی بیا چنان
 باش که بکینه و یکنی را خطاب آمد که بایندگان من چنان پاشش که عیسی - الفقهه گفته اند
 که عیسی علیه السلام و زید و ترک دنیا در جماعت داشت که هیچ چیز اثر نداشت مگر شانه و کوزه یکی را دید که
 بدست آب خور و کوزه را بیداشت تا زلیست بر خود هیچ خانه بنا ساخت منقولست که عیسی با جماعت
 مسلمانان در صحرا میرفت رد بای پیش ایشان آمد عیسی گفت ارو باه از کجایم آئی گفت از خانه عیسی گفت
 رواه را خانه است پس مریم را خانه نیست مسلمانان گفتند یا روح الله اجازت فرمائی تا جهت تو خانه
 خانه آدمیان بسازیم گفت اینجا که من گویم خانه بنا کنید روز دیگر بخد مت اورفتند که از کجا خانه را بنا کنیم گفت
 با من بیایید ایشانرا گرفته بر کنار دریا برو بجای که موجها پیک می آمدند فرمود اینجا خانه را است کنید گفتند در
 دریا خصوصاً اینجا که بغایت خوفناک و موضع بلاست چگونه عمارت کنیم گفت بنیان دریاست موجها آدمی آید و
 مردم را می رباید اینجا سخت نماز نمیشاید موج دریاست اینجا خراب و بی ثبات همچو نقش بر آب
 در ملک رذیل آیت و اذ قالت الملائكة يا صرير الله ينشر لك بكلمة من اسم الله المسموع آورده که مسیح لقب
 عیسی است و آن از القاب مشرفه است مثل صدیق و فاروق و اصل آنیجا است در لغت عبرانی یعنی مبارک گفته
 مشتق است از مسیح از آنجست آنرا مسیح گویند که هر مرضی و آفت زده را که مسیح میکرد و بدست میمالید او اینک بهتر
 نمیکرد و ایندیا از نیمیت که زمین را سخری ساخت و نمیکردت هیچ زمین کین فصل سوم در بردن حقتعالی عیسی را
 باسمان و نزول او بر آخر الزمان آورده چون عیسی با زبیت المقدس آمد و بر منبر برآمد گفت یا قوم میدانید که روز غیبه فرستاده
 و ترک تعلقات خود و بیکدیگر بود و پیوسته قوم موسی و توریت کتاب بود اکنون شریعت او را منسوخ کرده با نخیل که خدا تعالی بر او داده

کارکنند و رویش تائب اختیار کنند کافران بنی اسرائیل این سخن شوار آمد گفتند هر پند بگو که به بنی اسرائیل آمد شریعت
موسیٰ علیہ السلام میگردد و اندیا و اهل کفر کینم هر چند مومنان میگفتند که ای قوم دیدید که به قتل زکریا و یحیی
به شهادت عذاب رسید اکنون قصد میسج میکنند و اورا از ارد میزدند یا او ایمان آرید چنانکه گفتند فایده نه کرد
و فرصت جستند و در مدارک و موہب علیہ غیثہ در تفسیر قوله تعالی لعن الذین کفروا و امن بنی اسرائیل

و قوله تعالی و مکروا و مکرا الله الایہ چنین آورده اند که چون عیسی و مادر او را دشنام میکردند بدعا و حقتعالی
جوانان را بصورت بوزن گمان و پسیر انرا بشکل خنصر بیان گروا ایند عداوت عیسی و در دل کافران زیاده گشت جماعت را
بر این گفتند که هر جا که عیسی را به بند کشید و صبحم آنت که بالو اعر حیل عیسی را بدست آوردند و در خانه مجبوس
کردند هر شب پاس بانی نمودند علی القبحا و جمع گشتند و سردار ایشان درون خانه رفت تا عیسی را بیرون
آرد و جبریل باذن الله تعالی در آن شب عیسی را با آسمان برده بود پسین که سردار ایشان بخانه درآمد عیسی را
دید و خدا تعالی شبیه عیسی بر او افکند چون بیرون آمد و خواست که بگوید که عیسی در اینجا می نیست و درون
آویختند هر چند فریاد میکرد که من فلان کس ام بیائی نرسید و از دانش در آویختند و باز گردیدند **س** هر که
در این کسے چاہے کند عاقبت خود را در آویخت و افکند بعد از آن بطرب متر خود مشغول شدند چون
اورا یافتند آغاز اضطراب و تردد نمودند و در طریق بر دین عیسی با آسمان اختلاف است بعضی روایت کرده اند
که حقتعالی جان عیسی را قبض کرد و بعد از هفت اورا با آسمان برد و اکثر بر آنند که اول خواب را بر روی
گماشتند بعد از آن اورا برداشت تا به بیت نخورد و در تفسیر جلالین آورده که روایت کرده اند که حقتعالی
ابراہیم را فرستاد تا عیسی را برداشت مادرش با و آویختہ از دیدہ عجزیدہ اشک حسرت میرنجیت عیسی و عدہ
ملاقات قیامت نمودند و اندر شب قدر بود و عیسی در نیوقت سی و سه سالہ بودند بعدہ مادرش بے بے
مریم علیہا السلام شش سال ندگی نمود بعضی گویند که عیسی بعد از زفتن آسمانی روحانی گشت و بصفات ملائکہ
پیوست و بطعام و شراب اورا حاجت نماند و در مدارک انوار التتمیل ذیل آیتہ فاختلف الا خواب منهم
و در سورہ مریم آورده که بعد از رفع عیسی با آسمان ترسیان در باب و اختلاف کرده اند آخر الامر باتفاق ایشان
قرار گرفت که رجوع نمایند بقول سه کس که عالم آن زمان بودند و ایشان یعقوب بنطور و ملک نام داشتند یعقوب
گفت عیسی خدا بود که بر زمین فرود آمد و باز بر آسمان صعود نمود پس تابعان اورا یعقوب بنامند و بنطور گفت او ابن
الله بود ظاہر گردا ایند فایده تعالی اورا آنقدر بدتیکه خواست بعد از آن رو بخود برداشت پس تابعان اورا بنطور بنام
نام کردند و گفت ایشان دروغ می گویند بلکه او بندہ و آفریدہ خداست بنام بود پس تابعان اورا ملک بنام گویند

آوردہ اند کہ بعد از خروج و جال لعین عیسیٰ از آسمان بر صخره بیت المقدس ایادر که فرود آید و با جماعه مومنان نماز فجر ادا نماید و منادی ندا کند که عیسیٰ علیہ السلام از آسمان نزول کرد و جال در نیال چون نمک بجزار در مقدمه و جال مفتاد و هزار پیرو باشد عیسیٰ و جال بد فتنه بگشاید و مسلمانان که با و باشند جهودانرا بکشد بعضی از ایشان پنهان ندور هر مکانی که پنهان شوند از انمکان ندا آید که ای محمدی آید که ایضا جهودیت بیل و ادرا بکشد تا او را بکشد بدیکه بعد از نزول عیسیٰ اسیر کافر بر روی زمین نماند و همه بجان آرند اسیر بر تپه رسد که شیران با شیران و گاردان گو سپندان در مکان بچرند و کو دوکان با باران بازی کنند و عیسیٰ بر شریعت پیدا نام پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم عمل بزن نکاح کنند از ان ن اورا فرودندان پیدا شوند و بعد از چهل سال وفات یابد در مدینه مطهره در روضه نبی صلی اللہ علیہ وسلم و دفن کنند هر که آید در جهانی پر شوره عافیت بیایدش رفتن بگور و بچکس رائیت زین منزل گریزه از گرد او شاه و بزراد پیر

باب نهم در ذکر بعضی احوال بیان حضرت خاتم الانبیا والمرسلین حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم در آن پنج فصل است

فصل اول که در بیان پاره احوال فرخنده آل آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم که قبل از ولادت و ظاهری و در خارج النبوة آورده که بعد از آن که نور حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بعالم ظاهر آمد چند هزار سال بلور و چند هزار سال بگور و ساق عرش میثاق و تسبیح و تهلیل میگفت و چند هزار سال بگور سی جلوه میداد و زبان به تسبیح می کشد و آنگاه فرمان آبی رسید جبرئیل و میکائیل و اسرافیل علیهم السلام که بر زمین رفته از انتقام که حالاروضه مطهره حضرت پیدا نام است قدری خاک پاک جهت نذر و صلی اللہ علیہ وسلم بترتیب نمایند چون فرمان حقیقتی بر زمین رسید زمین از غایت شوق بچوید و بشگافت و خاک پاک سپید چون کافور بظهور پیوست جبرئیل از آن خاک شوقناک مقدار یک مثقال فی الحال گرفته مراجعت نمود فرمان رسید که ای جبرئیل به بهشت رود قدری کافور و مشک و زعفران و سبیل و مار معین و سبیل و شراب تنیم ترکیب کرده با خاک پاک خلط کن جبرئیل حکمت آنرا پسید خطاب در رسید که اهل و ماوہ وجود با وجود حضرت محمد صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم خواهد بود **س** اوست سلطان دار ملک وجود همه عالم طیفیل او مقصوده اگر ملک سر کشد ز حکمت او به چو ابلیس می شود مردوده از کافور استخوان سعادت نشان حضرت محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وسلم بیا فریم از مشک خون او و از زعفران رگ و پے آنفرخنده پے و از سبیل موسیٰ و عیسیٰ و پے او و از مار معین و سبیل یحییٰ و از ان مبارک او و از شراب تسلیم لب و دهن او و ترتیب کنم چون آن گل پراخته

و آن روح نورانی ساخته شد فرمانید که ای جبرائیل آنرا برگردان و آسمانها برگران و اندرون انجمن ملائکه جلوه ده و در جوئیهای بهشت عنبر سرشت آنرا غوطه ده و در بحر و ابر و ابرو بر خلائق نمودار کن و آواز کن که این گل است ماه و اصل حبیب العالمین و شفیع المذنبین مغفوف فی الاولین و مذکور فی الآخرین بعد آن گل نورانی بفرمان کبریا کبریا چون قندیل ساق عرش و یختند و آنرا محل آن نور کامل سرگردانند و آن نور مذکور در آن قندیل یا تحصیل میبوت و قیت که کالید آدم ساختند در میان ابرو و کمری مغاکه نده بود آنروز آنجا نهادند چون جهان در قالب آدم و بعد از آن نور در میان دو ابرو و کمری چنان می افتد که زهر از آسمان تا آنکه از صلب آدم علیه السلام برجم حوا علیها السلام و از آنجا نصیب شدت آمد همچنین از صلابت هریز بارعام و از ابرام طاهرات با صلابت طاهرین آمد چنانچه کرسی بکرسی از آدم علیه السلام ارتحال و انتقال می یافت و در جهه او می یافت

چشم کشا نور مستمد بین	قاعده دولت سرمد بین	کون و مکان مظهر نور و اند
جله جهان موحظ بود	نور رخس روز و شب از مهر و ماه	تافت یکنسان بسفید و سیاه

تا آنکه با جمیع بنیام بر علیه السلام سید و از وی با عید بنات او چنان بنیکو روشی بود که او را قمر میگفتند و از وی به پسرش یاشم و او بجائی بدر نشست و سقایه الحان و زمزم و کلید خانه کعبه بدرست و میبود زبان می قحط افتاده بود او تو نگر ترین اهل مکه معظمه بود و بسجود از همه پیش از بولد و عبد المطلب از بولد او عبد الله که والد بزرگوار حضرت سید الا برار رسالت پناه صلعم بود رسید و او از برادران صاحب جمال و حسن بود و آن نور سرور از جهه و می یافت و در جمال ظاهر شد که زنان قریش شیفته و فریفته و می گشتند استعاضه تزویج کردند اما آن دولت نصیب بی بی آمنه بنت وهب چنانچه در شواهد النبوة آورده و میباید دانست که هرگاه نور حضرت رسالت پناه از پشتی انتقال نمود شیطان را مجوس می ساختند تا در آن هنگام آن فرزندان سعادت مند متول می گشتند بلوغ میرسد آباء و اقیانات آنحضرت از آدم حوا تا عبد الله و آمنه زهد کاس و نابکاری در حفظ حضرت باری بوده اند و دیگر فضائل کمالات که بحضرت سید کائنات علیه افضل الصلوة و کمال النجیات تعلق دارد و بر توبه بیت که از آن عشر عشر در میدان تحریر یاد مکان تقریر یکنجد بلکه از حدیثین نیست

اگر هر مومن گردد زبانی	که از حدیث بخواند استانی	نیاید یکسر مومن بیان کرد
لطافتهای پیچیده عیان کرد	جز این باب آن گوهر چه گویم	که خواهد بود قاصر هر چه گویم

از انجیل است که در شواهد النبوة آورده که کعب الا جبار گوید که بخت نصر بعد از قتل و اسیر کردن بنی اسرائیل خوابی سه گین دید و فراموش کرد که بنان و ساحران را طلبید از ایشان تعبیر خواب خود پرسید گفتند خواب خود را بگوئی تا تعبیر کنیم او در غضب مشغول شفت و گفت من

شمار از بهر آن نگارداشته ام که انقسم مہات را کفایت کیند شمار اہل بیت سرور و آدم تا تعبیر اب من کیند گرنہ
ہمہ خواہیم گشت و انجیر میان مردم مشہور گشت حضرت و انبال علیہ السلام کہ درینہ گام در جس وی بود
صاحب سخن را فرمودیم توانی کہ مرایش ملک یا کنی کہ من خواب میدانم و تعبیر آنرا مینوایم صاحب سخن
بخت نصر را خبر کرد و انبال را طلب نمود پیش و آمدہ سجدہ نکرد چنانچہ عادت قوم او بود بخت نصر ہر کس
را کہ پیش او فرمود تا بچہ روندہ اندیش و انبال را گفت چہ مرا سجدہ نکردی گفت مرا خدا نیست کہ مرا
علم تعبیر خواب ہا داده است بشرط آنکہ غیر و یا سجدہ نکنم ترسیدم کہ ترا سجدہ کنم آنعلم را از من بازستاند و از عہد تعبیر
خواب تو بیرون نتوانم آمد و مرا نکشی و دانستم کہ ترک سجدہ من ترا آسان تر خوابد بود ازین سخن و اندوہ کہ را فی پیش کہ سجدہ
کردم ہم از برای تو دہم از برای خود بخت نصر گفت ہرگز پیش من از تو معتز تر نیست کہ بعد از خدا می خود وفا کردی و خوترین
مردان پیش آنان مبتدیان کہ بعد از خداوند خود وفا کنندگان اند بعد از ان گفت خواب مرا و تعبیر آنرا میسر دانے
گفت آے صنمے و برگ دید کہ طرف علی آن از زر بود و میان سے از نقرہ و سیرین و از مس ساقیہائے او
از آہن و قدہا و کاز سفال و در میان آنکہ تود آن صنم میدید و از خوبی و ترا شکفت مے آمد ناگاہ از آسمان سنگے
فرود آمد و بر تارک سر و خورد و بر یکوقت چنانکہ بگوئی آرد شد و زر و نقرہ و مس و آہن و سفال چنان بہم در
آمیخت کہ چنان گمان بر و اگر ہمہ جن و انس جمع شوند آنرا از ہم جدا نتوانند ساخت و اگر بادے و زوہمہ را
پراگندہ سازد و نظر کردی بآن سنگ کہ از آسمان آمدہ بود دید کہ وی بیالہ و بزرگ میشود تا ہمہ روئے زمین را
فرگرفت پس چنان شد کہ بر آسمان و زمین و آن سنگ ہمہ یک بخت نصر گفت راست گفتی خوابیکہ من دیدہ
بودم نیست تعبیر آن چیست گفت صنم اہم مختلفہ است در این امتی است کہ تود را فی و نقرہ امتی است پس تو
بعد از تو مالک ایشان بود اما مس اہل روم اند و آہن فارس و سفال رومن کہ بادشاہ روم و فارس شوند اما آن
سنگ کہ صنم را بان کو فتند دینی است کہ در آخر الزمان ظاہر شود و مفتحا و پیغمبرے از عرب برانگیرد و ہلہ دیا نرا
باطل گرداند و ہمہ روزین را فراگیرد و دیگر آنکہ ابن عباس فرمود کہ سلیم غسانی کاہن بودہ کہ از اولاد میلے
نداشت و در بدن کے پنج استخوان و پی نبودہ مگر در کلہ سر و در کف دست و در چہ زبان او حرکت نمیکرد و کتختے
ساختہ بودند از شلخ و برگ درخت خرما و اورامی نور و یدند از پائی تا زیر گلہ پچنانکہ جامہ را در نور دیدند و
بر آن تخت استادند و ہر جا کہ میخواستند میبشند ویرا بکتہ معظمہ آوردند چہار کس از قریش بدیدن و رفتند و
برایوے ہدیہ بردند و از وی مخفی داشتند و نجویش ہم پویشدند و خود را نسبت بقبلہ دیگر دادند گفت شما
ازین قبیلہ نیستند بلکہ از قریشاید و ہدیہ پنهان داشتہ را ظاہر ساخت پیش آوردند و اورا سوال ان احوال آن بندہ کردند سخنان

بسیار گفت و در آخر گفت و در مکه معظمه جوانی بیرون آید از نسل عبدالمناف که مردم را برده است خوانده و صنام را
نگوئسگر خواند و خدا یکی آن را عبادت کند و گفت و بر خلفائی باشند نشان هر یک را تفصیل بیان کرد و همچنین
از باوک بعد از ایشان باشند خبر داد و تفصیل آن در کتب مکتوب است و دیگر اینکه عبدالمطلب گفت من
خوابی دیدم که از آن بسیار تریدم صبح پیش کا هنه قریش آمدم چون بمن نظر کرد تغییر مراد ریافت گفت
سید یا چه شد که زنگش متغیر است مگر در حادثه رسیده گفتم روشن جوانی دیدم که گویا از پشت من درختی
پدرست که سر بر آسمان میرود و شاخهائی آن به شرق و مغرب سید بود و صلاهیج نور و از آن درختان تر
ندیدم هفتاد مرتبه از نور آفتاب برزد همه عرب عجم را دیدم که بطرف او سجده میزنند و هر ساعت بر رگی و درختی و
بلندی آن زیاده میشود عتی نهان میشد ساعتی درختان میگشت دیدم جماعتی را از قریش که بشاخهائی که در
آویخته بودند و دیگر جماعتی قریش را دیدم که میخواسته آنرا ببرند و قتی که بان نزدیک میشدند ایشان را باز میگذاشتند و چون آنکه
هرگز از خواب برنگزیدند بودم پس چشمهای ایشان را و پشتهای ایشان را میبندیدم و خود را بر دوشم تا از آن نصیبی
گیرم و گفتم مرا است این نصیب آن جوان گفت آنکس از آنکه بان در آویخته و بر تو مینویسد گرفته پس بیدار شد و ترسناک
عبدالمطلب گفت رو کا هنه را دیدم که متغیر شد پس گفت اگر خواب تو راست باشد ترا فرزندی باشد که از شرق
آید مغرب بگردد و همه مردم متقاد و مطیع و فرمانبردار آنجا میگردند پس رو کا بابوطا لبک پس عبدالمطلب بود
کرده گفت شاید که آن فرزند تو باشی چون سول صلی الله علیه و سلم ظهور نمود ابو طالب آنحضرت را و
میگرد و میگفت و الله اندرخت شجره ابوالقاسم محمد بن است و بر میگفتند چرا ایمان نمی آری میگفت
من این دشنام کفار غدار میخورم و هم از وی نمی آرد که نمی گفتم اخترت النار علی النار و دیگر آنکه پیش جباریه بود
که در تمام بودند جلیز صوف پدید آمده بخون کجی آلوده در کتب سابقه خوانده بودند که هرگاه خون از آن
جبهه متقاطر گردد تمام سپید شود و آنوقت ولادت عبد الله خواهد بود که پدر محمد است صلی الله علیه و سلم
چون آن علامت ظاهر شد لولد و بر تحقیق دانستند و چون یکچندی برآمد جماعتی از قریش بر رسم تجارت
بشام رفته بودند جباریه و از ایشان پرسش احوال عبد الله میکردند ایشان صفت جمال و آن نوریکه از جبهه
او میتافت بیان کردند گفتند آن نور عبد الله نیست نور محمد بن عبد الله است که از وی متولد خواهد بود و تغییر
اسلام خواهد کرد چون قریش آنرا شنیدند بجهت علامات و امارات که مشاهده نموده بودند گفتند سوگند برت
الکعبه که جباریه را سن میگویند و دیگر آنکه چون پیش بهر تحقیق میورست که عبد الله متولد شد است هفتاد تن از جباریه
با یکدیگر بیعت کردند که بگردانند عبد الله را و نکند باز نگرند و ندش بپشتند و روزی نهان میشد چون بمواحمی بیا رسیدند

بتر صدی بودند و فرصت نگاه میداشتند تا آنکه عبداللہ را در واپسها مکہ کہ بصید پیران فتنه بودند بنمایان کنند و بقصد
 پاک و شتافتند و مہرب بن عبداللہ ناف خیر شد حجت عرب در و حرکت آمد گفت چگونه رواداریم کہ یکی از اشراف
 قریش بر دست طایفہ از یہود پاک شود با جمیع از اتباع و انبیاء خود با تخلص و شتافت دید کہ گروہی
 بر آسمان فرود آمدہ اند کہ یسح اہل مین بیند بستند و دفع قتل آن طایفہ سعی بلیغ نمودند چون مہرب
 آنرا مشاہد کرد و بخانہ آمد و اہلبیت خود را برقا نام داشت بسوئے عبدالمطلب فرستاد و گفت دختر
 خود آمنہ را از برای جفت شدن عبداللہ برو عرض کن چون برقا پیش عبدالمطلب آمد و مقصود خود
 عرض نمود عبدالمطلب آنرا قبول کرد و گفت دختری بر من عرض کردی کہ جزوی پیچکس لایق و مناسب
 عبداللہ نیست ہمدان روز آمنہ را کہ در عفت جمال سیدہ قریش میخواندند با عبد اللہ نکاح بستند دیگر آنکہ
 چون عبد اللہ را بآمنہ زفاف واقع شد مدتے برآمد و ہنوز آن نواز حسین و تابان بود آواز آن را طراف و
 اکناف شام شہر تمام داشت دختر بادشاہ شام فاطمہ نام کہ در حسن جمال و غایت کمال و باقیہ آن نور قصد کرد
 و با جمیع از حوائشی و ششم و جوامی و خدم در جوار بیت اللہ فرود آمد و ما بعد چند روز با عبد اللہ ستودہ ذات ملاقات
 کرد و آن نور کہ در جہہ و بود مشاہد نمود عشق آن بروز راورد و پرودہ حیا از پیش برداشت التماس نکاح
 و محو کرد چون عبد اللہ آن حسن کامل و ذوق و شوق غالب بد التماس او را قبول کرد اما گفت بمشورت پدر
 اینکار تو نگر و فاطمہ را را محوئے صواب نمود چون عبد اللہ وقت شب بخانہ خود رفت ویرا بآمنہ
 خاتون میل اجتماع افتاد آن نور از صلب جسم آمنہ انتقال نمود بآمنہ فاطمہ شامیہ با پدر گفت پدرش
 بآن ضا و او بطرف فاطمہ رفت فاطمہ نور را در چین و ندید فریاد از ہنوا و او برآمد و گفت عبداللہ آن نور
 کہ در جہہ تو میدیدم دیگر میبود آن گوہر کہ در صدف وجود تو مشاہدہ مینمودم نصیب دیگر میبود مرا با تو بعد
 ازین سر سودا نماد آخر از روی فرقت آن گاہ بایوس نو مید شدہ بوطن الوف خود باز گشت و در بعضی از
 روایات آمدہ کہ ابن عباس گفت است آنوقت کہ عبدالمطلب عبد اللہ را میر و تازان و ہد بر کاہنہ کہ ویرا
 فاطمہ خیمہ میگفتند بگذشت نور نبوت در و مشاہدہ کرد و گفت عبداللہ یسح توانی کہ با من درین زمان
 و درین وقت جمع شوی و ترا صد شتر بدیم گفت بجرم منجوا ہی قبول ندارم با عی خدا می پاک در ہر شتر
 جدا گانہ بود کاسے و کشتی و بود پاکیرہ طینت پاک کردار از نازادہ نباشد جز زنا کار و اگر حلال
 خواہی ہم چندان باش کہ فرود آیم و درینکار اندیشہ کم بعد از ان باید از اینجا بگذشت و آمدند تو خاتون را
 نکاح کرد و سہ روز با و بود نا گاہ سخن فاطمہ خیمہ بخاطر آمد نفس و میان میل کرد و پیش رفت

و می گفتن جوان از نیجارتی چه کار کردی گفت پدر من آمنه بنت مهب بن نکاح کرد و از پیش و سینه روز
 اقامت کردم آمنه گفت الله من زن بدکار نیستم لیکن در رکوت تو نوری دیدم خواستم که آن نور بمن
 فرود آید اما حق تعالی آنجا فرود آورد که خواست و بگری چون نطفه بلنداراده که ماده صورت حضرت صلعم بود در
 رحم آمنه قرار یافت همه صنایع روی زمین منکوس و نگون افتادند و شیاطین از کار خود باز ماندند ملائکه تخت
 ابلیس لعین را سرنگون کردند و برادر دریا انداختند تا چهل روز عقوبت کردند تا گاه شیطان رجیم از دست
 ایشان بکوه بوقییس که کوهی است در کوه آمد و چنان فریاد کرد که همه لشکرش شنیدند و رجیم آمدند گفت
 وای بر شما که زمان ولادت حضرت محمد رسول الله صلعم نزدیک است بعد ازین لالت و عزا و سایر اقسام باطل
 شود نور توحید جهان را فرو گیرد و شعله بلا تا مدت بشکست و خورد و با عز از دین آب عذاب سبزو
 و همچنین همه کاهنان قریش و سایر قبایل عرب صفت خویش محبوب گشتند کاهانت ایشان مثنی اشد
 و الشب ندائی از آسمان زمین شنیدند میشد که نزدیک آمد وقت بیرون آمدن بنی آخر الزمان با هزار
 یمن و برکت و نه ماه در رحم آمنه قرار گرفت که جمعی و المی بومی رسید بگر قصه صحاب فیل است و آنچنانست
 که ابراهیم که از طرف نجاشی و آل یمن بود و در صفائے یمن کینه بنا نموده بود و از رخام رنگین دیو
 آنرا برده و جواهر مرصع و مزین کرده و به نجاشی نوشت که بنام ملک کینسه بنا کرده ام که در ایام سابق
 بر روی زمین مثل این نبود می خواهم که حج عرب با بنجا باز گردانم و بگذارم که کس بجبهه نرود
 چون این سخن در میان عرب مشهور گشت شخصی از قبیلده از سر تعصب و غضب و آنخانه بقضائے
 حاجت به شربت و بعضی آورده اند که آنجا جماعتی از اعراب آتش کرده بودند و عمارت آنخانه از چوب
 بود و از باد و شراره آتش با آنخانه برود و تمام بسوخت ابره از سر غضب سوگند کرد که کعبه را خراب کند
 بالشکر همه یمن آمد بایک فیل یا هشت فیل و بزرگتر از نام محمود بود چنانچه در تفسیر مولانا یعقوب چرخمی است
 و بروایتی ده فیل و بروایتی هزار فیل بتقریب تخمین کعبه معظمه متوجه بکشد و فیل محمود که بطلست
 چنه مشابه کوه پاره بود با خود برده چون نزدیک آن موضع رسید عید المطلب ثلث مال عرض کرد
 تا باز گردند قبول نکردند و سوار شد فیل قومی که داشتند پیش انداختند لیکن هر چند فیل را
 بجانب که معظمه میرانند نمیرفت و چون بطرف دیگر میرانند روان میرفت و بیلان دیگر بجهت
 اعراض او پیشتر نمیرفتند و در تفسیر یعقوب چرخمی آورده که چون بولایت عرب رسیدند ملک عرب
 و لشکر ایشان جنگ نمود و لشکر عرب بهریت و شکست دادند و ملک عرب را گفتند تا آن فیل را

نماه در رحم
 مادر

قصه صحاب فیل

محمود نام داشت یکصد و بیست و یک نفر از ایشان آن پیل بود ملک ب آن پیل را گفت ای محمود این محرم کعبه است سجد کن خدا تعالی را و باز گردو حال آن پیل سجد کرد و باز گشت هر چند بر سر آن فیل میزدند در محرم کعبه بنیاد الفقه عاجز شده فرو آمدند و کسان فرستادند تا با تیش و مویشی قریش را غارت کردند و همه کابر که معظمه بیرون رفتند و پناه بگوها گرفتند و جز عبد المطلب جد ابن ام مکتوم در آنجا کسی نماند و هر دو ایشان از تعرض آنها ایمن بودند جد ابن ام مکتوم از جهت پیرمی و ضعیفی نابینائی و عبد المطلب جهت ثمت عظمت آشنائی و وسعت شتران شتران او نیز گفتند عبد المطلب طلب شتران پیش از همه فوت چون چشم ابرسم بر و افتاد و میتی بر روی غلبه کرد پیرید که این کیت گفتند بزرگ نهادم است فی الحال استقبال کرد و برابر و ساده خود نشانند و پیرید که حاجت تو چیست شتران من گرفته اند بفرمائی تا باز دهند گفت اسید قریش من آمده ام که خانه که غرض شرف با و ست ا خراب کنم تو از خانه هیچ نپسگوئی و شتران میجوئی گفت شتران از ان من است من طلب ملک خود میکنم خانه از خدا و ندرت از همه اقرار تر که محافظت آن میتوان کرد **و** همه کار بنده و انا و است + بمکانات او توانا و است + آشنائی که قبله گاه همه است + از همه آشنائی پناه همه است + پس شتران خود گرفت و باز گشت و بدر و از کعبه معظمه آمد حلقه در را گرفته بنیاد مستول شد ناگاه مرغان برنگت با گردنهای سبز جوق جوق از جانب فوق آمدن گرفتند و در مواهب آوری که منتقار با آ نهاز رو بود چون منتقار با مرغ و پنجه مائی آن چون پنجه مائی سگ سر مائی آنها چون سر مائی سبغ گویند مرغان سبز گویند با منتقار مائی زرد و هر یک از فراتک خرد تر و از بلخ بزرگتر بود سبکس آن نوع مرغان ندیده بودند و در تفسیر مولانا یعقوب چرخ آورده مانند فراتک بودند سر آنها همچون مرغ و کف همچو کف سگ همه سیاه سفید بودند و گویند سبز بودند نقاست که هفت بار گرد کعبه طواف میکردند و سوسپاه دشمن رو می آوردند و بر سر هر سنگ نشسته یکی در منتقار و دو در خیل نشسته از خود خرد تر و از حدس بزرگتر و بر سر سنگی نام یکی از ان سنگه لان که نیت خانه خرابی میداشتند نوشته چون آن سنگ بر و آمد و از پایان او بگذاشتی و او هلاک گشتی و اگر سوار میبود از زیر مرکوب میگذاشت و هلاک میگشت کفار از پیاده و سوار فرار نمیدادند مرغان در عقب ایشان پیچید و ایشان را میگذاشتند تا آنکه ابریه به بدترین حالات کشته شدند و زیره اگر بزیان افتان خیران از کعبه مستطاب به جبهه رفته پیش بخاشی خود را انداخت و از کعبه معظمه تا آنجا مرغی آن سنگ نامزد و بود در منتقار و دست و پا وجود آن زیر محو محال بعرض بخاشی رسایند و از رو تعجب گفت چگونه مرغان بودند که چندین شیران دلاور را هلاک کردند و زیره بالا نگریت دید که یکی از مرغان گرد سر و میگردد و زیر گرفت که ای ملک یزدان مرغان انیت آفرین همان لحظه سنگی که داشت بر سرش افتاد و در نظر بخاشی هلاک شد و در تفسیر مولانا یعقوب چرخ آورده که همه لشکر مکران فیل که حقیقتاً لای را سجد کرده بود و به کس دیگر که از لشکر گریخته پیش

بخاشی رفت چون اینجمن لوی گفت و نیز همان طریق بلاک گشت چنانچه گزشت چون عبدالمطلب حال صحاب فیل برنمیوال
 دید از کوه فرو آمده آواز برآورد که اهل مکه بیایید و بگو بهایا برآیند که حقیقتا انشراح زمین فاکفایت کرد ایشان آمدند و
 ماهی ایشان گرفتند تا چنین گویند که چهل سال اهل مکه چوپان و خیمه و ایشان میوختند هم رشوا به البتة آورده اینهمه
 بیکت قرب بان لادت حضرت سول صلی الله علیه و سلم و التجهیه بوده و علامات نبوت و این عباس منی الله عنها فرموده
 که در خانه اجدادی از آن سنگها بسیار بوده که در ایام طفلی بان بازی میکردیم الفقه چون نجباء و شجره و زانیه واقع گزشت روز
 و دوازدهم بیج الاول حضرت سالت بنابه صلی الله علیه و سلم متولد گشت و نو شیردان بعد از ولادت پست دو سال بزریت و از
 وقت آنحضرت تا عیسی شصت و سه سال بود و از عیسی تا داود هزار و دویست سال بود و از داود تا موسی علیه السلام پانصد سال
 بود و از موسی تا ابراهیم هفتصد و هفتاد سال بود و از ابراهیم تا نوح علیه السلام هزار و چهارصد و سه سال بود و از نوح تا آدم
 هزار و دویست و چهل سال بود و در بحر المواج در تحت آیه یال لکتاب جاءکم رسولنا یسین اکم آورده که میان عیسی ابن
 مریم و پیغمبر صلی الله علیه و سلم هشتاد سال بود و بعضی گویند پانصد سال و شصت سال بود و بعضی گویند پانصد و چهل سال بود و بعضی
 گویند چهارصد سال و چندین سال بود و میان ایشان چهار پیغمبر بیکر مبعوث گشته و در انوار التنزیل آورده که سیزده نبی
 اسرائیل و یک از عرب خالد بن نبال العیسی نام دهم در بحر المواج در ذیل آیت انا انزلنا التوریه آورده که از آدم تا عیسی
 علیه السلام هزار پیغمبر بود و گویند که چهار هزار پیغمبر بود و همه بتوریت عالم داشتند و متابعت مینمودند و نیز در
 انوار التنزیل آورده در تحت آیه یال لکتاب لم یتحابون فی ابراهیم الا به که ابراهیم پیش از موسی هزار سال بوده و
 پیش از عیسی بدین رسالت الله عالم بحقیقه الحال و در حیون الاثر فرموده که تولد آنحضرت روز دوشنبه بود و از دهم
 ربیع الاول بعد از واقعه صحاب فیل نجاه روز و بقول بعضی روز دوشنبه دوازدهم شهر رمضان بقول بعضی دوشنبه دوم
 ربیع الاول و بقول ششم آن بروایتی از ابن عباس و غیره در روز واقعه صحاب فیل بقول بعد ازین یک ماه
 یا دو ماه و بروایتی بعد از چهار روز و در تفسیر جامالین آورده که واقعه صحاب فیل در عا و رتولد خواججه عالم صلعم
 بوده و در کواشی آورده پیش از آن یکست سال و یا یکست و سه سال یا چهل سال بوده.

فصل دوم در ذکر بعضی احوال و نقال و شئانی آنحضرت که بعد از ولادت با سعادت و قبل
 از ولادت آنحضرت از کوه آمده و هم رشوا به البتة آورده که از انجمن یکے آنست که آمنه خاتون
 و الله رسول صلعم گفته در وقت ولادت تنه باور هم در منزل خود عبدالمطلب طواف و بعد از شدیش از ولادت
 و در صلعم چهار بار در مدینه منوره فوت شده بود و با سجد فغان گشت ناگاه دیدیم که چیر و غیظ از سقف خانه فرو
 آمد برین هیئت تعلیم غالب مد پس چنان دریافتیم که مرغی سبزه بر سر خود برین میالید آن ترس ز من زائل

فصل اول در ولادت حضرت سول
 صلی الله علیه و سلم
 و در بیان علامات نبوت
 و در بیان احوال و نقال
 و شئانی آنحضرت
 که بعد از ولادت
 با سعادت و قبل
 از ولادت آنحضرت

گشت بعد شربت پدید بہ من دادند کہ گمان کردم مگر شربت چون نشہ بودم از آن شیر خوردم و ز ما نے
 دیدم بلند بالا زیبا رے کہ بد ختران عبد مناف مشاہبت داشتند گرد من درآمدند و غمخواری من مینمودند
 و شنیدم کہ کسی میگفت بگریزید و از چشم مژمان و جوئے از مرغان دیدم کہ مے آمدند و تقارن مے ایشان
 از مرد و باہائی ایشان از یاقوت و در آن حالت پرہ راز چشم داشتند تا از مشرق و مغرب روئی زمین را
 دیدم و سہ سیاه علم دیدم براختہ یکے در مشرق و یکے بر اقام خانہ کعبہ بعد از آن بسیار گرد من درآمدند چون
 حضرت محمد مصطفیٰ صلعم بر زمین آمد سر بسجده نهاد و انگشت خود بسو آسمان برداشت بعد از آن پارہ ابر
 فرو داد چون برخاست محمد مصطفیٰ صلعم لغایت گردانید پس شنیدم کہ منادی میگفت کہ محمد صلعم را گرد عالم بر
 آورید تا ہمہ خلق اورا باسم و صوت و صفت معلوم کنند پس در یک چشم زدن آن ابر بجلی شد محمد مصطفیٰ صلعم
 را دیدم در صوفی پیچید و پید تراز شیر و زم تراز حریس بر دیگر برآمد عظیم تر از اول کہ از وے سخن مردمان
 و آواز اسپان مے شنیدم و منادی میگفت محمد مصطفیٰ صلعم را گرد ہمہ جن و انس و سبع بر آوردند و اورا عطا
 مائی دادند خلقت آدم و رفعت نوح و خلقت ابرہیم و لسان اسمعیل و بشارت یعقوب و جمال یوسف
 و صورت داؤد و صبر ایوب و ز پدیکہی و کرم عیسیٰ علیہم السلام - آورده اند کہ فضائل و شمائل و کمالات و
 معجزات جمیع انبیاء و مرسلین کہ داشتند ذات مبارک صفات حضرت تیدا نام علیہ السلام تہاداشت و
 در یک چشم زدن این ابر نیز بر طرف گشت دیگر آنکہ عثمان بن المعاصی مادر خود روایت میکنند کہ گفتہ
 اند من شب ولادت رسول اللہ صلعم در پیش آمنہ خاتون حاضر بودم در آن شب تاریک بہرچہ نظری کردم
 چون آفتاب روشن میبینم و تارگان چنان دیدم کہ نزدیک آئند و گمان بردم کہ شاید بر من
 فرود آیند دیگر آنکہ صفیہ بنت عبدالمطلب چنین گفتہ کہ در شب آنحضرت صلعم قابا وے بودم چنان دیدم
 کہ نور وے بر نور چراغ غالب گشت و در آن شب شش علامت مشاہدہ کردم یکے آنکہ چون
 بر زمین آمد سجده کرد و دوم آنکہ سر برداشت و بر بان فصیح گفت لا الہ الا اللہ فی محمد رسول اللہ
 سوم آنکہ خانہ را از نوروی روشن دیدم چہارم آنکہ خواستم کہ اورا بشویم تا لقی آواز داد کہ صفیہ تو خوشتر
 از حمت مدہ کہ اورا شستہ بیرون آورده ایم پنجم آنکہ خواستم تا بہ پیچم کہ سپر است یا دختر دیدم کہ ہمہ خندہ کردہ بود
 و ہمہ ناف بریدہ ششم آنکہ خواستم کہ اورا در لفافہ پیچم بر پشت او خاتم نبوت بود و در میان کتف او لا الہ الا
 الا اللہ محمد رسول اللہ بر آنجا نوشتہ گفتم این فرزند عجیب سعادتمند بودہ است کہ کعبہ را زمین قدم تو صد
 نرسف و مردہ را زمین قدم پاک تو صد صفای طحی ز نور طلعت تو یافتہ فروغ و شیرین خاک پا تحو بار و نق و بہا +

فیصلت

ودر بعضی حواشی شفا آورده که در روز منقذ ولادت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم عبدالمطلب ختنه او فرموده و همانے
 او نموده و مردم را خوانده و نام محمد نهاده و روایتیست که جبریل اورا ختنه کرده و وقتی که اول آنحضرت
 را غسل داده و در شفا قاضی عیاض نیز آورده که بعضی روایات آمده که پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ختنه کرده
 و ناف بریده زائیده و در بستان فقیه آورده که کعب جابر روایت کرده مامی یا بیم در بعضی کتب که بدرستی
 ده تن از انبیاء علیهم السلام ختنه کرده متولد شد آدم و شیت و ادیس و نوح و لوط و اسمعیل و یوسف و زکریا
 و عیسی و محمد صلی اللہ علیہ وسلم و در مفاہیح شرح مصباح و در بعضی حواشی شفا نیز نوشته که بعضی گفته اند چهارده پیغمبر ختنه
 کرده زائیده اند آدم و شیت و نوح و هود و صالح و لوط و شعیب و موسی و سلیمان و ذکریا و عیسی و خلد بن
 صفوان و ابوبی صاحب لرین بود و حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم دیگر آنکه عبدالمطلب گفته ثوابت محمد مصطفی
 طواف کعبه میکردم چون نیمه از شب گذشت خانه کعبه دیدم که بجانب مقام ابراهیم سجده آورده و بکسیر کرد که اللہ اکبر
 و گفت بدرستی که اکنون مرا پاک گردانید از پیدایشها مشرکان و ناپاکیهائی و جاهلیت پس از آن همه اصرار ریختند و من
 نظر بر جلالتی که بر گستر اصرار بود سرنگون برونگ فتاد و منادی این ندا داد که نگاه باشید که آمد
 خاتون محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را بر او بجایان صفار فتم را بر غوغا دیدم و بچشم من چنان نمود که گویا طیر و کباب را بیکه حشر
 کرده اند پس بطرف خانه آمدم در البته دیدم و آه از دادم آمده در را بکشاد و گفت ای پدر محمد متولد شد گفتم
 بیارتا به پیغمبر گفت او را دستور نیست و گوینده گفت آنکه میفرزند را ناسه ز پیچ کشتی ششیر کشیدم و بخانه درون رفتم
 مرد دیدم ششیر کشید و برقع بر او انداخته گفت ای عبدالمطلب از آقا ملائکه مقربین و سالکین عیالین از زیارت فرزند
 از جند آفرین شوندر زه برتن من افتاد همچنان بدست فمیشیر بیرون آمدم تا قریش را خبر سازم زبان من
 تا هفت روز از کار افتاده بود با هیچکس سخن گفتن نتوانستم گفت دیگر آنکه مجاہد حجتہ اللہ گوید از ابن عباس روایت
 که طیر و کباب باب صاع حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم میگردند فرمودی جمیع خلق الہی در نیمنی نزاع میکردند
 بیکه آمدی زاد سبب آن بود که چون رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم متولد شد آوازی برآمد که ای محشر خلائق محمد بن عبد اللہ متولد
 شد خوش آن پستان ارضاع و کند لاجرم نزاع از میان خلق الہی برخاست و خطاب آمد که از نزاع باز
 ایستند که حق تعالی مرضعه او را بپنجین اول تقدیر کرده چون روز گذشت بروایت ابن عباس نوشته که کنیزک
 ابواب بود تا آمدن بنی بنی حلیله فصاع آنحضرت قیام نمود و از چهار راه حیمه مدو بیکه آنکه در شب ولادت آنحضرت صلی
 اللہ علیہ وسلم کسری انجینه چهارده کنکاز آن بیفتاد و شش در قصر نبوت چو توفی بلند کسری بقصوره کسری افکند
 ارباد شاه فارس بود و اورا تو شیروان عادل نیز میگفتند و آتش فارس که از هزار سال برافروخته بود و هرگز

فضیلت

فضیلت

نموده بود فرو مردود بر پارچه ساده برین خورفت و موبدان عام فحوس بود و خوابید که شتران سرکش بهازا کرد و اسپان
عربی را میکشند تا از دجله بگذشتند و در شهرها متصرف گشتند کسری از تحریک یوان و افتادن کنگره های آن
ترسید و با خویشانی که در و با خود نیاورد چون باداد شد صبرش نماند نشست و با وزیران و دانایان در میان
آورد و در آن سخن بودند که نامه رسید که آتش فارس فرو مرو غم دی از حد زیاد گشت آنگاه موبدان خواب
خود باز گفت کسری پرسید که ای موباه چه تواند بود که ت حادثه ایست که از جانی پیدا شود کسری بنعمان بن منذر
نامه نوشت که مرویرا که و انایان را آنچه از وی پرسیم بفرست که بعد المیخ را پیش فرستاد کسری اقرار از وی پرسید
گفت عالم خیال پیش خیال نیست که سطح نام کا هن است گفت برو و از وی پرس غلبه پیش سطح رفت دید
که او مشرف بر موت است بروی سلام کرد جواب نداد آغاز شعری کرد سطح را چون شعر بگوئس افتاد چشم بکشد و
گفت ترا کسری فرستاده است از جهت تحریک یوان افتادن کنگره های آن خوابیدن و انایان فرو مردان آتش
فارسیان و فرو رفتن در پارچه ساده اینها هم نشان نبی عالیشان پیغامبر آخر الزمان است که ظاهر خواهد شد این دیار را
خواهد گرفت **ع** مشرقش بکوه و مغربش بکوه بر ضیاء مشرق از دما مغرب از رخش نور ضیائی همه را و زردش کار
کشائی همه را و گفت بر عد آن کنگره که افتاده اند جمعی را بل کسری باوشاهی کنند آنگاه دولت ایشان منقطع گردد
و چون عبدالمسیح این خبر بکسری آورد گفت تا آنوقت که چهارده کس باوشاهی کنند پس کار است پس کس ایشان چهار
سال باوشاهی کردند و چهار دیگر تا خلافت امیر المومنین عثمان و دیگر یهودی بوده ساکن که در آن شب که رسول صلعم
متولد شد مجلس مجالس آمد و پرسید که در میان شما فی ثبته هیچ فرزندی زینیه متولد شده است گفتند نه و انهم
گفت اگر ز شما گذشت و فلسطین خواهد بود میانه دو شانه و چند مویست در شب غیر نخورد زیرا که عفرتی از جن
انگشت در دمان در آورد و پیر از شیر باز دارد پس قریش را از انجاس متفرق گشتند و این سخن را تعجب کنان خانه های
خود میگفتند آنگاه خبر یافتند که عبد الله بن عبد المطلب را خفته ای پسر داده است و دیر محمد نام نهاده این قصه را
با یهودی گفتند و بخانه آمنه خاتون آمد و آن علامت را در میان دو شانه رسول الله علیه و آله و سلم بدید
میوهش افتاد و چون بهوش باز آمد گفت والله نبوت از نبی اسرائیل بیرون رفت پس رو بقریش کرد و
گفت شما شادمان شوید والله که بر شما غالب و که خبر آن بشرق و مغرب پیدا گیر آنکه حلیمه مرضیه رسول الله صلعم
گفته است که با جماعتی از زنان قبیلہ قبیله کی اولاد قریش متوجه مکه شد و شوهر من با من بود و با خود را از گواشی
داشتم مانده بود و فاقه سال یافته که هیچ خبر نبود و آن سال قحط بود و خلق از گراشی و سختی تنگ آمده بود و در
ایستان من چندان شیر نماده که فرزندان من ضعیف که رضیع رسول الله صلعم بودند آن خبر شنیدند و از گریه و

مراتب محبت می آید چون بکه تعظیبه بیدم رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را بر من عرض کردند از نادانی گفتم از برائی
 احسان این قدری باید آرد که دیر پند نیست تا غایتی که همه پسران من فرزند گرفتند و هیچ فرزند دیگر مانند من شرم و شرم
 که بی وضع باز گردم و بیا قبول کردم آن خاتون گفت پیش ازین بر شتاب ایندم اگر گفت که دایه فرزند خود را از منی بچید
 غیر از آل بیت باشد من گفتم که من نبی معصوم پندم و نیت است شوهر من را بوزن آب من دست گرفت بخانه خود آورد و
 محمد دیدم صلی الله علیه و آله و سلم در صوف پیچیده و از بوی مشک آمده و از طلعت و پر تو سعادت نیافت بر
 حریر بن خفته پستان خویش بر سینه می نهادم چشم می بالانید آسمان میرفت رو روان او را پوشیدم و آنرا از آینه
 خاتون مستور داشتم بعد از آن وی را برداشتم و پستان راست در دهنش نهادم یکیدن آغاز کرد بعد از آن پستان
 چپ در دهنش نهادم نمیکند این عباس گفت استحقاق او را در آن حالت الهام عدل کرد که در
 آن شیریکه هم داشت لاجرم یک پستان را برایشی او باز گذاشت حلیمه گفت ست که پستان راست را بچم
 میدادم و پستان چپ را بفرزند خود ضمیر و هرگز فرزند من پیش از محمد شیر نمی یکید یگرا نکه حلیمه گفته است که
 چون محمد را شیر دادم پستان پر شیر میشد که محمد را شیر دادم و ضمیر را شیر می میدادم همچنان پستان من پر شیر میبود
 و ناله من که لقطه نثار دادم شیر دار شد که هر طرف که در منزل می بود همه را پر می ساخت شوهر من گفت که حلیمه
 برکتی بخانه من رفته است و حقیقتا نسبت با عنایت کرده اینهمه برکت وجود با وجود این فرزند ارجمند
 است و یگرا نکه حلیمه گفته است که چون محمد را به منزل خود بردم سه شب که بودم شب سوم دیدم که مردی
 جامه نامی سبز پوشیده بود و نور از سینه اش تابفت بر بالین محمد نشست و روی و روی می بود
 شوهر خود را از آن آگاه کردم گفت حلیمه این راز مخفی دار که هیچکس از ما سعادتمند تر بدیار خود باز نخواهد
 گشت و یگرا نکه حلیمه گفته است که چون عزم مراجعت کردم به راز گوش خود سوار شدم و محمد را پیش
 خود گرفتم آن دراز گوش را دیدم که سه بار بجانب خانه کعبه سجده کرد بعد از آن سر برداشت و از همه مرکبها
 پسران و گذشت و چنان میرفت که همه از وی باز پس ماندند و میگفتند که ای حلیمه عنان مرکب
 خود کشیده و از آن خرنه همان مرکب است که هزار حیل از جاحر کت نم کرد من گفتم که همچنان
 گمان می برم که این همه از برکت این فرزند است و یگرا گفته است که چون محمد نزدیک شد که سخن
 گوید از برداشت و گفت الله اکبر الحمد لله رب العالمین و چنین آورده اند که رسول الله صلی الله علیه و آله
 چون دو ماه شد بجز طرف با کودکان میرفت چون سه ماه شد قدرت پر رقتن پیدا کرد و چون چهار ماه شد
 دست مبارک بر دیوار می نهاد و میرفت و چون بهفت ماهگی رسید هر طرف خوش میدوید چون هشت ماه

حلیمه

حلیمه

حلیمه

بر روی گذشت پنهان سخن میفرمود که مفهوم میشد و در نه باطنی کلام فصیح کردی آغاز کرد ... کرده چون ماه گشت با طفلان
 بهم تیراندازی میکرد و دیگر آنکه حلیمه گفت که در ایام شیر دادن آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام آسایش بوم که هرگز بر
 هیچ چیز بول نکرد که آنرا بیاید شست بلکه در هر شبانه روز در وقت معین بیکبار بول می کرد و روز دیگر آنوقت
 بیکبار بول میکرد و همیشه از سی دولت مادر روزگار که پوری چنین پروردگار بدو گیر آنکه هم حلیمه گفته است
 که چون محمد صلعم سه ساله شد میل کرد که بایرادان رضای خود بچراگاه گوشتان رود و سر و زرع صابری میگرفت
 و بایرادان با شوق و خوشحالی میرفت و شبانگاه از آن چراگاه شاد و خرم می آمد و بیکبار و زهره بسیار گرم بود و بول
 میکرد که امر و زهره اگر است تشویش خواهد بود و خواهر رضای وی گفت ای مادر غم مخور من پیشانی فتم و بایرادان میان
 بزرگان دیدم پاره ابر بر سر سایه کرده بود و بر طرف و گشت باد می گشت و در بعضی شروع
 قصیده برده آورده که اینقصه را نقل کرده یکایک این دوم آنکه ابوطالب آنحضرت صلعم را درین وازده
 سالگی بفرید و در آن سفر پاره ابر سفید همواره بر بالای آنحضرت سایه دار بود و این معجزه شک نمود
 همه خلق بے تکلف بدیدی هر کجا که رسول صلعم رسید و در خواشی آنقصیده آورده که مشهور آنست که سایه
 کند رسول صلعم ابر می بود لیکن فرشته بود که سایه می کرد و پیامبر و در نظر مردم ابر پاره می نمود و دیگر آنکه هم حلیمه
 گفته که محمد روزی بایرادان رضای بچراگاه رفته بود ناگاه در میان روز و در شمس ضمیره گریان آمد گفت
 ای مادر قریشی مرا در یاب که زنده یافتن او مشکل می بینم گفتم قصه چیست گفت با هم بازی می کردم
 سر می بود که ویران میان مادر بود و بالای کوه شتافت و شکم او را بکار و بشکافت حلیمه گوید که من ابو
 زریب که شوهر من بود دیدم او را بر بالای کوه دیدیم چهره بر افروخته و چشم در آسمان دوخته پیش رو
 و در افتادیم و بوسه بر پیشانی نورانی دادیم گفتم ای جان مادر حال چیست گفت آنوقت که بایرادان
 بازی می کردم که کسی مدد و دست یکی ابر بقی سیمین دور دست و دیگر می طشت از زمره پیر از برف سفید
 و مرا از برادران دور بودند و بالای کوه بر آوردند و یکے بمطاف تمام مرا بخوابانید و سینه مرا تاناف به
 شکافت من نظر میکردم هیچ املی در و نمی یافتم دست خود درون من کرده دل مرا بر آورده بشکافت
 و از اندرون آن چسبیده خون آلوده بیرون آورد و بنیدخت و گفت در وجود تو پسر شیطان بود
 آنرا انداختم و ترا از آن و سوسه و فریب وی ایمن کردم پس لعلشست و بجا خود باز نهاد و بخانی از نور مهر
 کرد و من آنخورد و بایرادان غاتم در عروق و مفاصل خود احساس میکنم و سوسه بر خاست و گفت شما دور
 شوید و کار خود کردید پس نزد یک مد دست خود بر سینه من نهاد آنشکافت فراتم آمد تا یکی از آن دو کس گفت

و با او کس است و بر کس کشید من گران آدم پس گفت یار من اگر کس را است و بر کس کشید من گران
 آدم پس گفت بگذار اگر با همه آتش بر کس غلبه گران خواهد آمد پس دست مرا بگیر گفت او باز نشاند من
 هر سه بوسه بر پیشانی من دادند و گفتند ای حبیب خلیه هیچ ترس مباد و ترا اگر دانی که ترا چه سعادتها و نعمتها خواهد
 اندر آید و بینی بر پیشانی من میخیزد و شعله همه انبیاء و در پناه تواند + میخیزد در بارگاه تواند + پس به طرف بالا پرواز کردند
 و در میان آسمان درآمدند اگر خواهد موضع درآمدن ایشان بشما بنمایم - دیگر آنکه حضرت عباس با رسول الله
 صلعم گفته که مرا بدین خود آنروز خواندی که در گهواره بود ماه سخن میگفتی و لبوس و سبب انگشت خود اشارت
 میکردی بجانب اشاره بکردی میل میکرد رسول الله فرمود باو سخن میکردم و با من منع میکرد و مرا از گریه و باز
 میداشت از آن و آواز آنرا که در عرش سجد می نمودم و شنیدم دیگر آنکه چون آمد رسول صلعم پیش احوال بدینیه بود
 و ام این بایشان بود بجا آمدن اقامت نموده بودند چون رسول الله صلعم بعد از هجرت بدینیه رسید بعضی اموی که در وقت اقامت
 بدینیه بودند گذشته بود و میگردید و میفرمود که یهودی بمن می بگریستند و مرا تنهاده میگفتند غلام تو نام تو چیست
 گفتیم احمد و پشت من کرد شنیدم که میگفت این پیغمبر این است بعد از آن پیش احوال من رفت
 این جز بایشان گفت ما و من چون آنرا شنیدیم بر سر سینه از بدینیه معطله بیرون آمدیم ام این گفته که در بدینیه
 بودیم مروت بدینیه و در میان روز آمدند و گفتند احمد بیرون آر بیرون آوردیم بوی نظر کردند و پشت و بسیار
 نگریستند پس یکی از میان مویگه را گفت این پیغمبر این است و این بلندار هجرت و خوانده بود و در
 باشد که درین بلندار قتل اسیر کار عظیم واقع خواهد و دیگر آنکه چون در وقت مراجعت بکه موضع ابوا که میان که
 و بدینیه است رسیدند آمنه خاتون بیمار شد رسول الله صلعم بر بالین و نشسته بود ناگاه بیخوش شد بعد از آن بیخوش باز آمد
 و بر رسول نظر کرد و بیتی چند خواند که بیات از آن جمله است **بارک الله فیات یا غلام** + ان صح ما یصترق المتام +
 قانت مشعوانی لا نام + من عشتد الجلال الا که کرام + بعد از آن گفت هر زنده میسر نده است و هر نوکینه خواهد شد
 اگر میسر نکند زنده خواهد بود زیرا که پاکیزه نهاد زاده ام و نیکو کاری یادگاری گذشته ام و چون بمرد آواز فوج من آمد که
 برو و برگشتند میگفتند **تکلی التقاء الرکاب** بنده شریعت عبد الله احقر بنده خدام نبی الله و السکینه + و صاحب
 المایه بالمدينة و در عین الان فرموده که رسول در نیمه شش ساله بود و قیل و قال و بعد از وفات مادرش فاطمه زهرا کائنات
 در حضانت ام المومنین کفالت عجله مطلب بود بعد از یک سال و پانزده ماه عبد المطلب بیرونات یافت و در سنه تسع از عام
 الفیل و پیش از آنکه در وقت وفات عبد المطلب شش ساله بود و قیل و قال و دیگر آنکه ابن عباس فرمود که بر امی عبد المطلب
 در سایه کعبه فراموشی شد و از خنده و از جیت لعظمه ضرام کسی بگریزان نشسته و پسران او گردان و نشسته و بیرون

نے آمد و بران نشست پس رسول کو دک بود بیرون آمد و میخواست که بران نشیند اعمام حضرت نیکو نشستند
 عبدالمطلب گفت دعوانی لله ان لہ شاناً عظیماً یعنی بگذارید سپر مرا بر جا که خوابید نشیند سو گند بخندتالی که او را ثانی
 بزرگست بیکفیت بنیم که روزی پیش آمد بوسید شایسته این نور که در حسین دے منیم نور کسی است که از و سرور و
 بهتر سے مردم آید پس رو بفرزند خود ابوطالب کہ او عبد اللہ از یکا در بودند کروہی و گفتی یا اباطالب این
 کو دکے را کاری عظیم در پیش است اورانگا ہدایتا کروہی و ناخوشی بوئی نرسد و اباطالب بغایت ست داری و ادراہر
 گون خود و نشانہ ند طواف کعبہ میکرد و چون بیدالت کہ محمد صنام را بکروہ پیدا و او را پیش صنام نمید و چون عبدالمطلب
 ہشتاد و دو سالگی و برواتی صد و ہ سالگی وفات یافت ابوطالب جو بیت پدم بر تربیت و قیام مینمود
 چنانکہ مشہور است و در عیون الاثر آورده کہ در سن عبدالمطلب ختلاف است و فی آن نمود و پنج سال است اعلیٰ قصد و
 چہل سال و اللہ عالم تحقیقہ الحال بگرا آنکہ حضرت سید کائنات بعد از وفات عبدالمطلب سید ابوطالب آنوقت ہشت
 سالہ بود ابوطالب اورا بسیار دوست بدشت در آنحال کہ خیال ابوطالب بایکدیگر تنہا طعام میخوردند تیسرینشدند و
 چون یا رسول اللہ طعام میخوردند سیریش بد پس ابوطالب چون خواست کہ خیال طعام دید با ایشان گفتی باشد کہ
 تا محمد حاضر شود چون حاضر شد طعام با و میخوردند و ہمہ سیر میشدند و چیرہ و آنان طعام افرونگ آمد و اگر چنانچہ شیر بود
 اول رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بیانشا بیک پس آن کاسہ شیر بعبال و فرزندان ابوطالب داد ہمہ از آن شیر سیر میشد و اگر چہ
 آن کاسہ ہر یک تنہا میتوانست خورد پس ابوطالب یرا گفت ای فرزند تو مبارکے دیگر آنکہ چون رسول با بد و از خواب
 برخاستی و مجمع فرزندان ابوطالب یز بحال خود میاراستے ہمہ امویہا در شہم سکتہ و مژگان بر ہم بستہ و میسا کو عینین چشم
 جہان میں بے شانہ نشانہ کردہ و بے سر نہ ناک و بگرا آنکہ چون آنحضرت بد و ازہ سالگی رسید ابوطالب را غریمت سفر
 تمام شد بر رسول مفارقت عم موجب غم الم شد و گفت غم من باعتماد کہ آنجائے گرام و چون مادر و پدر شفق ندام مرا یکدل کس
 یلہ از ابوطالب رفتی پیداشد سو گند خورد کہ اورا با خود برد و برادران و خواہران گفتندش کہے خود و سال است
 طاقت سفر ندارد و تیرد شد و خواست کہ در بر خود برد و رسول اللہ را دید کہ تنہا بیگسیت از وی پرسید کہ سبب یہ توصیت
 رسول اللہ خاموش شد گفت شاید کیان گریہ تو از اندیشہ مفارقت من باشد گفت آسے ابوطالب سو گند یاد کرد کہ
 میر نہ بیدار من مفارقت نکند و برابر با خود برد و ہوار غمخواری او مینمود تا بموضع از زمین شام فرود آمدند کہ از ابرہہ گفتند آنجا
 را سبب بود کہ اورا بحیرہ مے گفتند و عالم بود پیش از ان قافلہ می بیاروسی گذشتہ بودند و التفات نکردہ بود و مگر
 بانسال زیرا کہ چون قافلہ نزدیک رسید کہ شخصی کہ رسید بر کوسایہ کردہ بہر جا کہ میر و با و میر و و چون دریائے
 درختی نزول کرد آن ببالائی اندرخت با الیتا و دید کہ ساختہ اند تخت مالک اسیر ہمایون بخت میل کردند تا و در سالیہ ہا

باشد چون بجز آنرا دید طعام فرموده قافل را طلب نمود که بر طعام حاضر شوند و بیکس از خود بزرگ تخلف نکنند چون آنجماعت
 حاضر شدند بجز آنرا هر چند که نظر کرد و مقصود خود را ندید بایشان گفت بیایید بیکس از شما تخلف نکنند گفتند نکرده است
 مگر یک خرد کن بجز آنرا گفت و بیا حاضر کنید چون عارت بن عبد المطلب این شنید بلاست و غری خوگند کرد که از کرم و
 مروت و احسان راست که محمد بن عبد المطلب در منزل گذاریم با طعام حاضر شویم چون بجز آنرا نام محمد شنید حاضر گردید و
 استعجال نمود عارت بن عبد المطلب و رفت و بجز آنرا نگریت و دید چون از زیر درخت بیرون آمد آنرا بر سپید پاشی
 رواند چون فردی آن مجلس سید بجز آنرا خواست و تعظیم تکریم تقدیم پادشاهان نشاند و تیر تیر در نظر او و مشابهت علامات
 که در کتب سابقه دانسته بود بینم و چون جماعت از طعام خوردن فارغ شدند و متفرق گشتند بجز آنرا گفت سوگند بلاست
 و غری که هر چه ترا بر سر مرا از آن خبر دهی درین سوگند تقلید آنجماعه کرد رسول الله صلعم فرمود بلاست و غری سوگند ده که
 پیش من هیچ چیز منخوف منقبض تر از بلاست و غری نیت **○** تیر کن خجسته را بر سلاست و بنهار لات منی زینات و تاج
 عزت ز سر عزت کش و زینت عت بدر کش و پس بجز آنرا گفت بخدا که از هر چه بر سر من خبری رسول الله علیه سلم فرموده است
 میخواهی پرسن بجز آنرا خواب بیدار و سایر احوال فرخنده مال و سوال کرد رسول الله صلعم گفت بسیار خوش و نیکشاد ابو طالب
 چون شوق و غالب دید گفت ای فرزندان کشف خود بکش چون بکشاد مهر نبوت را پنهان صفات که در کتب آسمانی خوانده بودند دید آنرا
 بوسید و آچنان بود که بر جانب کشف ایستری باین الکشفین گوشت پاره بود از پوست برآمده و بر آنجا می شکو چند دور
 بعضی روایات از ابن عمر آمده است که بر آنجا گوشت مکنوب بود لا اله الا الله و بعضی روایات هم از و آورده که
 بجز آنرا گریان گریان ابو طالب گفت این کودک با توجه نسبت دارد گفت نسبت بجز آنرا گفت و تیر نیست بیاید که در پد
 زنده بنشیند ابو طالب گفت این برادر زاده نیست بجز آنرا گفت راست میگویی بعد از آن ابو طالب گفت این برادر زاده
 تو پیغمبر من است خواهد بود و در نزد و بشهر خود برآورد و از پیروز نگاردار که اگر آنچه من دانستم ایشان بدانند
 قصد قتل و بکنند و در مادر باین کودک عهد و پیمان بسیار است ابو طالب گفت آن عهد و
 پیمان که از شما گرفته است بجز آنرا بستم کرده گفت حقیقتی در کتابی که به عیسی فرستاده است چون
 ابو طالب آن سفر بکه باز آمد بار دیگر و برآورد بسفر نسیرو و اگر از آن یگانه آفاق الم فراق در پیافت خود
 نیز بسفر نیست **○** خوش آن بیدل که دولت یار گردد و بگوید خاطر دلدار گردد و برون آید تمام از خوشتر و شیرین
 ولد و خواهش و کامش خویش و چو گوید از سر با پی سازد و بجز متکوار می و سرفراز د و دیگر آنکه چون رسول الله
 در سن بست و پنج سالگی پیش از تزیین خدیجه رضی الله عنهما با غلام و پیغمبر نام بسفر شام رفت به بصره رسید و سالی
 را همه جواب و بجز آنرا از صفات و سمات دانسته بود موافق یافت بعد از آن خواست که مهر نبوت را مشاهده کند

رسول الله در خیمه که نزدیک نا طو را می بود نزول فرمود آن نا طو را می پیشانی خست گفت ای سر این کیست که در سایه این
 درخت فرود آمده است گفت مردی است از اشراف قریش گفت حقا که در زیر این درخت خیمه می نمودن نکرده است پس
 پرسید که در چشم و در خدمت که هرگز از او دور نشود میسر گفت هست پس آن میسر گفت که در و می بینا می که خال زبان خاتم
 بینا میسران کاشکے تا وقت بعثت و میزنده میبودم تا در ملت اسلام متابعت و میبودم دیگر آنکه چون آنحضرت
 صلعم بخبرید و فروخت مشغول شد میان و دو شخص در میع و نشر خلائی افتاد آن شخص رسول الله صلعم را گفت اگر
 راست میگوئی بیا و غری سوگند یاد کن آنحضرت فرمود که من هرگز بیا و غری سوگند نمیخورم و هیچ چیز را
 از اینها نمیترسم آن شخص گفت نه انیقول قول است پس و پرسید که تو از اهل عربی گفت آن شخص میسر گفت در خلوت که
 و اللہ این همه تو پیغمبر خداست خاتم انبیاست میسر بوجوب فرموده آن میسر این شخص اکرام و احترام و می فرود و
 و مرتبه احوال آنحضرت زیادت اتمام تمیوضه خورشید آن کسان که نشاند اهل کمال بحال شان متوجه شوند در
 بحال و دیگر آنکه چون در وقت مراجعت این سفر بطهران رسیدند ابو بکر نیز در آن کار روان بود با میسر
 گفت که از برای بشارت رسیدن قافلہ محمد رسول الله صلعم پیش خدیجه رضی الله عنها بفرست میسر قبول کرد
 چون و برار روان می ساخت ابو جہل نیز درون قافلہ بود گفت اے میسر و خرم سال است مباد که راه گم کند و دیگر
 فرست میسر گفت اگر بیا و غری سوگند یاد کن آنحضرت فرمود که من هرگز بیا و غری سوگند نمیخورم و هیچ چیز را
 خواب کرد و شتر از راه بیرن رفت حقیقتا بی خبر نیل فرمود که بهار شتر او را بگیرد و بر راه راست و آرسه و زه راه بیکر و زه
 قطع کن جبرئیل چنانکه و و بقول بعضی مفسران بشارت با نمینے است قوله تع و وجدک حناک فنادی پس رسول
 در همان روز نامه را بخدیجه ساینده در همان روز بازگشت و چون به نزدیک به کاروان رسید ابو جہل و را دید شادی و زید
 و گفت ای سر سخن من نشیند اینک محمد را راه غلط کرده است و بازگشته ابو بکر و میسر هر دو غمگین گشتند چون
 رسول الله بید مکتوب خدیجه ساینده ابو جہل را گفت معلوم شد که تو راه غلط کرده که محمد را راه را غلط نکرده ابو جہل
 شرمندہ شد گفت برین نامه اعتماد ندارم که چندین روز راه بیک روز قطع کردن محال است من
 غلام خود را میفرستم غلام را فرستاد موجب یابی شرمندگی گشت اما چه فایده که او را هیچ اثر نماند

فصل سوم در بعضی معجزات که بعد از بعثت تا وقت هجرت آنحضرت صلعم بظہر میبویست و هم در شواہد النبوة
 آورده که در ایام نزول حق بر رسول صلعم نزدیک بید کا رسول الله صلعم از یک معظّم بیرون می آمد
 بر سر سنگی که میگفت از آن سنگ آواز می آمد که السلام علیک یا رسول الله علیه وسلم و هر طرف که نگاه می کرد
 بیچاره میبید و در شفا آورده که بهر شجر و حجر که میگفت میبیدت السلام علیک یا جابر بن عبد الله میبیدت

کہ آن حجر و شجر اور اسجد و نیز میکرو و در صحیح بخاری مذکور است کہ ابتدائی کار مختار صلی اللہ علیہ وسلم خواہاں راست
 بوئے ہرچہ دیدی پیچور و شنائی صبح ظاہر شدے بعد از ان خلوت را دوست میداشت و شبھائی بسیار
 در غار حرائی بسر میکرد و چون بطرف خدیجہ رضی اللہ عنہا باز میگشت زاد و تو شہ چند روزہ کہ مادرہ کردہ بودی آزا
 ہمراہ وی روان کردی بعد از ان پچل سالگی رسید و در ماہ رمضان بغار حرا تیکہ کردہ بود جبرئیل بصورت
 مردے آمد و چادر شبی از وی باج در دست داشت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را گفت بخوان رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ وسلم فرمود من گفتم کہ من خواندہ میتم آنچادر شب بر سر من انداخت چنان سرور و نئی مرا فرا گرفت کہ پنداشتہم
 کہ ہنگام مرگ است پس آن چادر را از سر من باز گرفت و گفت بخوان فرمود کہ من خواندہ میتم و دیگر بار آن چادر
 را بر سر من انداختہ بدستور سابق با من معاملہ میکرد و بانا ترا بکشد گفت اقرا و باسم ربک الذی

خلق خلق الانسان من علق قواء و ربک لا کرم الذی علم بالقلم علم الانسان ما لم یعلم بعد از ان
 بابتاد و آنچہ شنیدہ بودم بر دل خود مسطور یافتہم ترسیم کردم البصر و جنون نسبت و کسی تبحر و جنون و شاعر مینقص
 بیش من نبود خواستم کہ خود را از سر کوہ بلند بیندازم بکوبے بر آدم و در آن اثناء از جانب آسمان آوازی شنیدہم
 کہ محمد رسول خدائی و من جبیلیم بعد از ان نظر بجانب آسمان کردم جبیل بر آمد و دیدم بصورت
 قد خلیل بر افق آسمان نداہ میگونی یا محمد رسول خدائی و من جبیلیم پس میانہ راہ بایستادم و انداختن خود را
 از سر کوہ باز آوردم و بہر طرف از اطراف آسمان کہ روتے میتافتم و با نماز شام در مقام حیات بودہم و در وقت
 خدیجہ رضی اللہ عنہا بہر طرف کہ انرا بطلب من فرستادہ چون بعضی ایشان بمن رسیدند
 جبرئیل غائب شد من بجانب خدیجہ رضی اللہ عنہا باز گفتم و بہشت زوہ لزرہ بر اعضا من افتادہ بہر تو انستے
 و منہادم و ازین واقعہ او را آگاہی دادم و گفتم میت رسم ناگاہ کاہنے شوم خدیجہ رضی اللہ عنہا گفت معافا اللہ کہ
 حضرت حق تعالی در حق تو خیر خیر بخواند پس این امید میدارم کہ تو پیغمبر مبین است خواہی شد بعد از ان خدیجہ
 بر قاست و بخدمت در قبیل فوئل کہ ابن تم خدیجہ بود و عالم کتب سابقہ برقت و احوال فرخندہ بآل رسول اللہ
 صلی اللہ علیہ وسلم باو ہو گفت ورتو گفت ورتو کہ حق خدائی کہ نفس من در قبضہ قدرت اوست کہ اگر ورین
 کلام صافے محمد پیغمبر مبین است ناموس اکبر یعنی جبرائیل کہ بوئے آدمی خواہد آمد شدہم ہام رسل
 پیشوای سبیل و ایمین خدا صبط جبرائیل بعد از ان در قدر رسول را در بیت اللہ دیدار و پریدہ گفت آفرزند
 من از انچہ دیدہ مرا خبر باز دہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم چون خبر باز دادم سوگند یاد کرد و گفت البتہ ناموس اکبر
 بموجب کلام الہی خواہد آمد و چنانچہ بموسے آورد و رسول مبین ہستی گفت تجاوز قوم آزار خواہد رسید و انرا اند

و طعن بیرون خواهند کرد طایفه توفیق نظرت خواهند یافت و اگر عمر من فاکر می هر آینه بدست زبان مال جان بیار
 تو بر خاستی بعد از آن بوسه بر تارک مبارک رسول اللہ صلیم و او آنحضرت صلعم با طمینان خاطر عطر بخانه خدیجه مرتجع
 فرمود و دیگران که سفیان حربی گفته است که با کاروانی در راه شام می رفتیم و در وقت صبح فرود آمدیم تا
 خواب کنیم ناگاه دیدیم که سوار در میان آسمان و زمین استاده میگوید ای خواب کنندگان برخیزید که وقت
 خواب نیست احمد بیرون آمده است که و دستیکائینات و فضل مخلوقات است و جنیان همه مترو و مرد شدند
 ما ترسیم با وجود آنکه هم دلیر بودیم چمن بخانه خود رسیدیم شنیدیم که در یک معظنه اختلاص یافته واقع شده که از نبی
 عبد المطلب پیغام بر بیرون آمده است که نام وی احمد است صلی اللہ علیہ وسلم دیگر آنکه روزی ابو جہل بمناظرات
 مشاجرات بسیار با قریش گفت مادر کار این مرد معذور گشته و اللہ که اگر بعد الیوم به بینیم که بدست
 سابق به نماز قیام کند که سنگی بگیرم سر او را بگویم تا از شر وی خلاص یابم و بیاید که در آن ساعت دست از مدگار
 من بردارید و مرا بیدارید همه برین سوگند نامی عظیم یاد کردند چون با مداد شد بگاه حضرت سالت پناه
 صلی اللہ علیہ وسلم نماز گاه آمد آن لعین سنگی بدست گرفته در عقب و روان شد چون آنحضرت نماز استائے
 و نزدیک زد که ابو جہل متغیر گشت و گویان باز گشت قریش گفتند چه شد ای ابوالحکم گفت و اللہ از
 جانب و خست و دست برین حمله کرد من هرگز به بلند گو ماندم و کوفانی ندیده ام و تیزی دندان و دندان
 نه بیند ام اگر نزدیک شد مدی هر آینه مریاک کردی رسول اللہ صلیم نیز گفت اگر نزدیک من میشد هر آینه او را می گرفت
 جبریل مراجعین خبر کرده دیگر آنکه روزی ابو جہل قریش گفت که محمد هر کس پیش شمار و می خود خاک آلوده کند
 گفت آری گفت سوگند ما به خدائی که بومی سوگند میخور دنیا اگر من را چنین پنجم هر آینه و بر پائی خود بگویم نشان
 گفتند آنجا نماز میگزارد و بجانب گردان شد بومی رسید بقضا باز گشت و بدست خود چهره از دے خود دور
 میکرد و اگر گفتند ای ابوالحکم چه شد گفت میان خود و خدائی از آتش دیدم از آن رو باز گردایندم با وجود که
 آن مرد در چنین معجزه نامعاینه میکرد ایمان بنیاد و بکفر بود **و** حسن بصری را از حبش سپیل در رم و از خاک مکہ ابو جہل
 ابو العجی است بدو دیگر آنکه مرد از بابل بکہ آمده و چهار پائی خود بدست ابو جہل فروخت ابو جہل در ادائی بهائی آن
 چپا پای تاخیر میکرد و در آن بابی در مجلس قریش آمد و گفت من مرد غریبم ابو جہل از من چیزی خرید و بهائی آن
 بنید کسی تواند که از حق من بستاند رسول اللہ صلیم در آن نزدیکی نشسته بود قریش را بر آنکه استهزار و سخف آنحضرت
 با بر او نشان دادند که آن مرد را بگوئی که مهم ترا کفالت کند پیش آنحضرت آمده فقه خود باز گفت خواجه عالم مصطفی
 صلی اللہ علیہ وسلم بمقتضای لطف و کرم برخاست و گفت بیای تا حق ترا بتانم **و** کرم خواندم سیرت و ان غلط گفتم خلاق بنیامین

منبت

منبت

منبت

منبت

پیغمبرین و قریش و کس عقب ایشان فرستادند تا مشاهده احوال ایشان کنند رسول الله صلعم حلقه بر دور خانه
 بعین بر دو گفت رسول الله صلعم فرمود محمد بن عبد الله پیغمبر آئی ابو جهل فی الحال در بکشا دورنگ و متغیر
 شد و لرزه بر اعضا رفته افتاد گفت حق ویرا بد گفت بد هم رسول الله صلعم فرمود از بنی امیه و م تاحق و
 نمیدهی ابو جهل زود بخانه درآمد و حق آمد بیرون آورد و تسلیم او نمود رسول الله صلعم برفت آمد و بایک پیش
 قریش بان لشکر گذاری رسول الله صلعم بکشا و گفت خایه ای محمد را خیر داد که حق مرا از آن ظالم نایند بود
 از آن آن دو کس نیز آمدند و قصد باز گفتند ابو جهل هم در عقب ایشان رسید گفت آن خال که محمد حلقه و رز و
 اول من از جای برفت بیرون آمدم بر بالائی شری شری را دیدم بغایت عظیم دمان باز کرده که اگر یک لحظه در آدا
 حق آن مرد تو قف کردم سرم از تن بر میداشت آن قوم گفتند این نیز از سحرهای محمد است و یگما نکم مردی
 از بنی سعد شتر آورده که بفروشد ابو جهل زود خریداری کرد و بمن آن داد رسول الله صلعم در مسجد نشسته بود آن
 سدی حکایت حالی گفت رسول پرید شتران تو کجا است گفت در بازار رسول الله صلعم برخاست و بی بازار
 آمد و شتران ویرا برضای بخرد و دو فتر البفر و فتر آدائی فمن هر سه فتر نمود و اشترا دیگر را بفروخت با اهل بنی
 عبد المطلب یعنی بیوگان و درویشان و محتاجان از مردان و زنان قسمت کرد ابو جهل بعین در ناحیه بازار
 نشسته بود و مجال و مزون داشت بعد از آن رسول صلی الله علیه و سلم روئے خود با ابو جهل نمود و
 فرمود انعم و بیکر چنین معامله کن اگر نه قبولی حق شود از آنچه بکرده ترازان نمود ابو جهل گفت فکنم اے محمد
 بعضی مشرکان ابو جهل را گفتند در دست محمد خوار شدی ای ابو الحکم بگر متابعت دین او کردی خوف او
 بر تو مستول گشت گفت من هرگز متابعت دین او نخواهم کرد اما مردی چند بر دست راست
 ویدم و مرد بر دست چپ و که در دست نیز نائی داشتند و بر من حمله میکردند اگر انقیاد و محکم نمیکردم مرا بپاک
 میکردند گفتند این نیز سحرهای محمد است و یگما نکم خدیجه رضی الله عنها دختر خود را زنیب نام در حال خیانت
 خود بخوابزاده خود ابو العاص داد و رسول صلعم رقیه یا اثم اکلثوم را بعت بن ابی لهب داد و چون
 میان رسول الله صلعم و قریش خصومت بالا گرفت و او آن رسول الله صلعم را گفتند که شما دختران محمد
 را خوار و تنگاری کردید و باز اردل و بداشتند آنها را بوئی رو کنید تا در رنج افتند و هر کدام را از دختران
 قریش که خواهید بشمارید هم ابو العاص گفت که من از زوجه خود و مفارقت نمیکنم هیچ زنی از قریش با و
 بر بنی امیه رسول الله صلعم ویرا در نیکار نشان گفت و عتبه گفت اگر دختر سعید بن ابی لهب را پس دهند دختر
 محمد را طلاق دهم و دختر سعید را بوئی دادند آن بذکت هنوز با دختر رسول الله صلعم علیه السلام نشسته بود

مخبر

مخبر

پیش رسول الله صلعم آمد و گفت ادا ما و لا نوم به الذی فتدی فکان قاب قوسین اذنی و آذان
 تا مبارک خود بجانب رسول الله صلعم اندخت آن مرد و دختر رسول الله صلعم را و دایع کرد و سخنان ناخوش گفت و
 باز گشت رسول الله صلعم علیه السلام بر آنجا و دعا می کرد و گفت اللهم سلط علیه کلکلب من کلابات بوطالب
 حاضر بود عتبه گفت ای برادر زاده من ترا ازین دعائی بد توانی رست و بعضی گویند که نمکین شده یا رسول
 الله صلعم علیه السلام گفت ای برادر زاده من ترا ازین دعائی بد چه فایده عتبه پیش پد آمد و آنرا با و می گفت
 او غمناک گشت بعد از آن هر دو بر ستم تجارت عزیمت شام کردند و در منبری فرو آمدند را به ایشان گفت
 آگاه باشید که در نیمه صبح سباع بسیار اند بولوب هم را ن را گفت بدو گاسه کنید که از دعائی بدایم
 بنیم جمع بار بار یکایک بگرماندند و عتبه را بر بالائی آن بخوابانیدند و اگر دعوای بخسپید نیم شب بود که
 شبی که آمد و هر کدام را از ایشان بویید و بر بالائی بار حاجت و بت پنج شکم ویرا بدید عتبه فریاد بر
 آورد و روح خود را بملک و درخ شپرد حسان بن ثابت اینمغنی را در یکی از قصاید منظم آورده دیگر قصه
 معراج است قال الله تعالی سبحان الذی استر بعدة لیسلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی الا یہور
 تفسیر مواب علیہ ورده که آن بقول اکثر علماء در سال دو از دهم از یثت بوده و در ماه آن اختلاف است
 که ربیع الاول بود یا ربیع الآخر یا رمضان یا شوال اشهر آنست که در شب بست و هفتم از ماه رجب بود و
 رفتن آنحضرت صلی الله علیه و سلم از مکه تا بیت المقدس نبض قرآن ثابت شد و منکر آن کافریت و
 عروج او بر آسمان نا و وصول او بر تبه قرب با حادیت صحیح شش هجده که قریب است بحادثه ثابت شده و هر
 که انکار آن کند ضال مبتدع بود و نشد حوشا بد معراج بنی و افر است و آنکه مقرئین بدین کافر است
 و معتقد اکثر اهل اسلام آنست که عروج نبی صلی الله علیه و سلم به تن روح بوده معاد و بیداری واقع شده
 اما آنکه در نیقصد نقل جبرائیل و انما از صعود او باب بدعت اند و منکر این قدرت و اهل یهود و نصرا
 آنکه بر شت تنش از جان بوده سیر و عروجش متن آسان بوده و در آن شب جبرائیل علیه السلام
 با جوفی از ملائکه آمده آنحضرت را از حجره اقامه بفرمان یافت مسجد الحرام برده بعد از شکافتن سینه
 بے کینه و شستن دل و بر براق سوار ساخته باندک فرصت به بیت المقدس ساینده روایت صحیح
 است چنانچه در تفسیر عالم نیر وارد است که حضرت سالت پناه صلی الله علیه و سلم در بیت المقدس انبیاء
 و ملائکه را دید ایشان را امانت کرده از صخره معراج آمده بر براق یا بر پر جبرائیل علیه السلام در آسمان
 اول آدم علیه السلام و در دوم عیسی علیه السلام و یکم علیه السلام را و در سوم یوسف علیه السلام را

و در چهارم ادریس علیه السلام را و در پنجم هارون علیه السلام را و در ششم موسی علیه السلام را و در هفتم ابراهیم
 علیه السلام را دید و برایشان سلام کرد و جواب بر سبیل کرم شنید و سدره المنتبه و بیت المعمور و
 جوئی کوثر و بهر الرحمن بنظر مبارک او در آمد و جبرئیل علیه السلام نزدیک حجاب بفرمان الهی از همراهی
 حضرت رسالت پناه صلعم باز ایستاد و گفت بود نوح که نوحا و خولیا و از آنجا تنها حجاب نور و ظلمت را
 قطع کرده بجائی رسید براق نیز از رفتار بماند پس بر فرف سوار گشته بجائی عرش مجید رسید هزار نوبت انا حضرت
 ننه خطاب بن منی یعنی نزدیک شو بن شنیده و هر نوبت آنحضرت صلعم ترقی دیگر است او تا قدم بر سر پرده
 نهاده شمع خواجه در آن پرده بدید آنچه دید و آنچه نیاید بربان هم شنید و گفت ای الهی الطیبات لله والصلوات
 و الطیبات بجا آورده با کرام السلام علیک یا ایا الهی و رحمة الله وبرکاته مخاطب گشت و در تشریف
 این سلام امت خود را داخل ساخته فرموده السلام علینا و علی عباد الله الصالحین شمع چو کرده
 و عده هاشمی لطف زو گوش + نکرده امت خود را فراموش + و در وقت مراجعت بهشت و دوزخ و
 درجات بهشت و درکات دوزخ بنظر مبارک او در آوردند و بیت المقدس باز آمد و متوجه مکه معظمه شد
 کاروان قریش را که از شام میسرید و مدت این ساعت و بقوله چهار ساعت بود آورده اند که چون
 این شب قصه معراج بیان فرمود مومنان تصدیق نمودند و کفار از جهت استبعاد انکار و استفسار
 علامات بیت المقدس نمودند و آن مسجد در پیش نظر متشکل گشت از هر چه طالبید نشان باز داد و از
 کاروان خود جستند صبح بالیشان گفت و آنرا که ند تو فیت رفیق نبود و تکذیب و انکار فرود و دهم مواهب علیه
 در آخر سوره بقره ذکر کرده که در صحیح مسلم برایت ابن مسعود آورده که آنحضرت را در بهشت پیوسته عطا فرمودند
 نماز هاشمی پنجگانه و خواتیم سوره بقره آنکه گناهان کبائر را بیا مزنند کسی که از امت او شرک نیاورده باشد بخدا و
 نیامع آورده که چون رسول معراج رفت بساط کونین را بقدم همت طے کرده بمنزل قرب سید رباعی
 سوعا لے شد که عالم نماند و زود در میان سایه هم نماند برون آمد از پرده بود خویش + نگه کرده بے پژه مقصود
 خویش و بوقتی که در مقام اواد فی السلام و کلام الهی در مقابل حیات حضرت رسالت پناه صی واقع شد حقیقائے
 رسول الله صلعم را ستایش فرمود که امن الرسول بما انزل الیه من دبه خواجه عالم مناجاتی کرد و شتمه آنکه مرا شربت
 این کرامت بے مومنان باضم و گوار نیست حقیقائے فرمود المومنون کل امن بالله الا ین خطاب الهی رسید
 که امت تو قبول حکام چه میگویند آنحضرت صلعم گفت و قالوا سمعنا و اطعنا خطاب آمد که من هم تخفیف
 کردم و حضرت مولانا یعقوب چرخ در تفسیر سوره اذ التما و انشقت آورده و از امام صحاک روایت کرده که رسول و معراج

بست دشت هزار ساله راه قطع کرده و امام فخرالدین رازی در معالم خود گفته که قطع آن مسافت بعید و زندگیت
 محال بعید نیست چنانچه علم اقلیدس معلوم شده که آفتاب را که جسم عظیم است و صد چند بار مثل کره زمین و
 در آن مقدار وقت که است نیز رود در وقت دویدن قدم نهید و بر دار و مقدار هزار سال راه قطع میکنند و آن
 حدیث که منعم از جبرئیل رسید که در وقت نماز ظهر شده گفت لا و نعم دیدت بر حقیقت این سخن پس اگر بجدیات
 الوهیت سید المرسل علیه الصلوة والسلام آن مقدار مسافت در یک شب قطع کند محال نباشد آن قصه
 در شواهد النبوة آورده که چون رسول صلعم در سال ششم از بعثت قصه معراج با قریش باز گفت و
 در آن مذکور شد که در آتش مسجد قصور سید است چنانچه قرآن بآن ناطق است و ایشان میدانستند
 که وی برگزیده است جبرئیل زمین بیت المقدس را در برابر او بداشت و هر چه رسیدند جواب از سر مشاهده باز گفت از
 حال کاروان آن پرسیدند رسول فرمود کاروان در راه هست در وقت گذشتن فلان برشته نشسته بود سرا و را
 دریافت و از غلام خود کلیم طلبید و من بر برق نشسته بودم و از کوه فلان آب خور و و چپ سگم کرده بود و چون
 با بخار رسیدیم گم کرده خود را یافت و شتران کاروانیان که بر برق مارا دیدند میزدند و متفرق شدند اگر
 کاروانیان در طلب آنها روزگاری بزند باید که فلان روز بوقت طلوع آفتاب اینجا برسند قریش ازین
 اخبار تعجب کردند و منتظر بودند چون وقت موعود رسید قریش دو گروه شدند گروهی چشم بر آفتاب داشتند
 و گروهی نظر بر کاروان گماشتند ناگاه از یک گروه آواز برآمد که اینک کاروان رسید گروه دیگر بانگ
 کردند که اینک آفتاب برآمد همه استقبال کاروان کردند از قصه کلیم و کوزه آب درمیدان شتران یافتن
 گم کرده پرسیدند همه بر آن بهنج بود که آنحضرت صلعم خبر فرموده بود با وجود آن قفلهها که بر دلهای ایشان
 بود کشته نشده بلکه در انکار می افزودند و در بخار مبالغه مینمودند و در معالم و شواهد النبوة چنین ذکر کرده
 اما در شفائی آورده که چون قریش از آنحضرت صلعم پرسیدند که کاروان کجاست فرمود که روز
 چهارشنبه پس در آن روز منتظر بودند چون آخر روز رسید کاروان نرسید رسول دعا کرد و حقتعالی خبر آفتاب
 فرمود یک ساعت دیگر بروز از فرد دیگری آنکه اسود بن عبدالمطلب عاص بن دؤل دو لید بن المغیره و ابن اطله
 در شهر بیت و استنهار با آنحضرت صلعم مبالغه بسیار میکردند جبرئیل آمد و نزدیک پهلوی دے صلی الله علیه و سلم
 بایستاد و اینجاعت در طواف بیت الله بودند و لید بن مغیره بر جبرئیل بگذاشت بر زخمی که بر کف دست و س
 از اثر تیر شده بود و مندل گشته اشارت کرد و خون روان گشت و بدان هلاک شد بعد عاص بن دؤل
 گذشت و بر کف پاوی زخمی بود که روزی خار در آن خلیفه بود جبرئیل علیه السلام در آنجا نگاه کرد آن زخم

در وقت
 نماز ظهر
 در آنجا
 سال را
 قطع کرده
 ۱۲

تازه شد و بهمان هلاک گشت بعد از آن اسود بن عبدالمطلب گذشت و رفتی سبز بر روی سینه انداخت
 کور شد بعد از آن ابن طلائع بگذشت اشارت بسرا و دوم از آن روان شد بهمان بهر و حقیقتاً
 در شان ایشان این آیه فرستادنا کفیناک المستهزین یعنی آنکه ما کار اهل استهزائی را بر آئین تو کفایت
 کردیم و در تفاسیر پنجکس نام برده و تفاوت انیقصره را ذکر کرده دیگر آنکه مشرکان پیش رسول الله صلعم
 آمدند و گفتند اگر تو درین دعوی صاف می مایه رابد و نیمه کن آنحضرت صلی الله علیه و آله سلم فرمود اگر ماه رابد و نیمه
 کنم ایمان آری گفتند آری و آنوقت ثلث چهار و پنجم بود رسول الله صلعم درخواست نمود که ماه دو
 نیمه شود ماه دو نیمه شد چنانکه یک نیمه بر کوه انقیس و یک نیمه یکوه دیگر افتاد رسول الله صلی الله علیه و آله سلم ندانید
 تمام یک یک دیگر که ای فلان ای فلان به بیند چون آن بد بختان آنرا مشاهده کردند گفتند محمد را سحر کرده پس
 گفتند از مسافرین که از اطراف آیند این را ببینید اگر گویند آنرا مشاهده کرده ایم راست است الا سحر است
 و دروغ از مسافر یکم پرسیدند خبر داد که در فلان شب اینرا بینید و دیده ایم که شهادت داده اید دیگر آنکه در شواهد
 النبوة آورده که اهل مکه روزی آنرا بسیار با حضرت صلعم رسانیدند و مبارک را خون آلوده ساختند
 بسیار غمناک شد در جای منبشت جبرئیل علیه السلام پیش و آمد و بدرختی از اندرختان در می نظر کرد
 و گفت فلان درخت را بخوان سول آنرا بخواند آن درخت روان شد و می آمد تا پیش آنحضرت صلعم
 بایستاد پس بر آگفت باز گرو باز گشت تا مکان خود رسید رسول صلعم فرمود همین کافیت و دیگر آنکه حضرت
 صلی الله علیه و آله سلم بر کانه ابن عبدزید که پیلوان زمانه بود فرمود که وقت آن شده که ایمان من
 آری میخواهی که معجزه بنمایم گفت آری نصف فلان درخت را بخوان تا بیاورد رسول الله صلعم نصف
 آن درخت را بخواند درخت بشکافت و یک نصف و یکطرف آنحضرت نشافت بعد از آن ویرا باز
 گرد تا باز گشت و آن نصف دیگر متصل گشت راوی گوید که من آن درخت را دیدم که محل اتصال و نصفه
 تا چون رشته دراز می نمود چون رکانه آنرا مشاهده کرد گفت من اینهارا نمیدانم با تو گفتم میگیم اگر مرا
 بیندازی یک نیمه گویند آن من از آن توانا شد رسول را بینداخت و دیگر بار رکانه طلب گشتی
 باز کرد و بنیاد پس رسول صلی الله علیه و آله سلم را گفت چون بقریش برسی چه خواهی گفت گفت خواهم
 گفت که رکانه را بیند ختم و نصف گویند آن او گرفتیم رکانه گفت چنین گوئی که مراد شوا می آید بگو که رکانه بمن
 بخشید رسول فرمود که دروغ چون گویم رکانه گفت که هرگز دروغ نمیگوئی رسول الله صلعم فرمود که میگویم پس
 مسلمان شد و دیگر آنکه بشیر رسول الله صلی الله علیه و آله سلم را سلام حبیبین ایلتا لعمر الخطاب بابن جهمل

معجزه

معجزه

معجزه

معجزه

معجزه

این هشام چون عمر آمد اسلام آورد و دیگر آنکه ابن عباس گفت که مردی آمد و گفت بچه دلیل تو پیغمبر خدا هستی
 رسول فرمود اگر آن درخت خراب را بخوانم و بیاید بیا آن آری پس درخت خراب را بخواند و آمد آن مرد اسلام
 آورده و در بعضی روایات چنین آمده که رسول یک خوشه خراب را از آن درخت بخواند خوشه خود را از درخت بکند و بر
 زمین افکند و بر محبت به پیش آن حضرت عمو پست رسول الله صلعم فرمود که مکان خود باز گرد باز گرد و پدید تا
 بمکان اول رسید گفت آن مرد اشد اشد انت رسول الله و دیگر آنکه روزی رسول برای قضا حاجت بصحرای بئر
 رفت پناهی نبود یکی از اصحاب فرمود که فلان درخت را بگوئی تا به پهلوی آن درخت دیگر آید صحابا بای
 بآن درخت پیغام رسانند و او را بخوانند پهلوی آن درخت آمد آن حضرت در پس آن قضا حاجت کرد
 بعد آن درخت بموضع خود باز گشت و دیگر آنکه در مواهب علیه در سوره اخفاف آورده که رسول در
 وقت مراجعت از طایف به بطن نخله فرود آمد برخاسته نماز پنجگانه را در قرآن بلند میخواند جمعی از
 جنیان از نصیبین بمن میسر شدند آنجا رسیدند و از قررت شنیدند و خود را بحضرت رسالت صلعم
 نمودند و ایشان هفت نفر فرمودند و از اهل نصیبین با سومی جزیره موصول گویند و عدد بودند و در بعثه
 از ایشان بوده و او پس از بلای است و ده دوازده نفر گفته اند و چون قرات با تمام رسید با آن حضرت ایان
 آوردند و چیز را پریدند رسول ایشان را بر رسالت قوم ایشان نامزد کرد و ایشان باز گشتند سومی قوم خود بیم
 کنندگان و با اسلام خوانندگان و گفتند ای گروه بد رستی که شنیدیم کتابی که از نزدیک خدا میآید
 فرستاده شد از پس کتابی تصدیق کننده چیز را که پیش از او بوده از کتاب نامی یا موافق یا نهی
 راه بینایان کتاب بطرف حق و صواب معنی آنچه درست است از عقاید و بر رست رسانند یعنی مقصود
 گویند از جنیان یہود بودند از نزول انجیل خبر داشتند و باعتبار نمیکردند انجیل را چنانچه معتقد
 یہود است از پنجت گفتند فرستاده شد پس از کتاب موسی و نیز در مواهب علیه و معالم در
 سوره جن آورده چنانچه مواهب متفرقه و مختلفه در انس هستند چون قدریه و جبریه و مرجیه و
 رافضیه و خارجیہ و غیر ایشان در میان جن نیز هستند القیہ در شواهد النبوة آورده بعد از آن
 چون گذشت باز با جماعه با گروه دیگر از جن نصیبین بطرف آن حضرت آمدند و با علامه معظّمه نزول
 کردند و یکی از ایشان بطرف رسول آمدی با اصحاب نشست بود فرمود بیاید که یکی از شما با من بیاید که
 در دل وی ذره نعل نبود عجب شد بن مسعود برخاست و گفت یا رسول الله من بخد مت باشم مطهره
 رسول که پراز نعل بود چو آنرا پراز آب پنداشت با خود برداشت رسول صلعم با علامه معظّمه بیرون آمد

مختص

مختص

خط کشید و فرمود کہ از خط بیرون نیامی از پیچ پشیم تر سے عبد اللہ گفت کہ من میان خط ششم و
 نوزدهم محاسبہ ہا میدیم کہ انحصار ششستہ بود و رسول نزدیک ایشان رفت ہمہ برخاستند و شرط فدا کنندارے
 بجاء آوردند و رسول تا بوقت صبح بایشان بود بعد از آن بجانب من بیاید و فرمود شستہ ای عبد اللہ بن مسعود گفتیم
 چگونه نشینیم و چرا متابعت قرآن تو نگزینیم کہ سعادت و جهانی و دولت جاودانی در موفقت قرآن است بعد از آن
 دو شخص از آن طائفہ بسوی آنحضرت صلعم آمدند آنحضرت فرمود حاجت شمارا کفایت کردم بر آچہ آمدہ اید گفتند آمدہ
 تا در نماز با تو اقتدا کنیم رسول پرسید کہ بالتو پیچ آب ہست گفتیم یا رسول اللہ نیز تہ است فرمود تہ طیبہ یا رطبہ پس
 بآن وقت ساخت و نماز گزاردہ و باز گشت گفتیم یا رسول اللہ انیان کیانند فرمودند جن نصیبین اند ایشان را دعوت
 کردیم سلام آوردند بر ہر چیز یا اختلاف داشتند در میان ایشان حکم کردیم زاد طلبیدند استخوانہا را دایشان
 ساختیم و سرگین علف دو اب گروا میدم بعد از آن استنجا بسرگین و استخوان ہنی فرمود در معالم و لباب در سورہ
 الاحقاف آوردہ کہ ایشان ہفتاد تن بودند و در بدر ک گفتہ کہ ایشان دوازده ہزار بود و سورتے کہ برایشان
 خواند اقرار باسم ربک بود رباعی داخل اند و دعوت او جن و انس ہما قیامت امتش ہر نوع و جنس
 اوست سلطان طفیل و ہمہ ہاوست شاہنشاہ خیل او ہمہ در تفسیر مولانا یعقوب چمرخی قدس سرہ
 در سورہ جن ذکر کردہ کہ در سیر النبی آوردہ کہ اینقصہ در سال دہم از بعثت بودہ و آنچنان بود کہ حضرت سالت
 پناہ صلعم و صحابہ قرینہ نخل نماز باہد و میگزارد گروہی از یریان آمدند و قرآن شنیدند رقت دو جد و رقاب
 ایشان پیدا آمد و محبت رسول اللہ صلعم ہوید اہمیطاقت گشتند و پیش قوم خود رفتند و اینحالت را گفتند
 و شبی پیش آنحضرت صلعم آمدند و ایمان آوردند و در لیلۃ الحجن غیر عبد اللہ بن مسعود رضا با آنحضرت نبود و در
 صحیح مسلم آوردہ کہ سچا پس از صحابہ کرام بوی صلعم نبود رسول صلعم فرمود کہ یریان بئہ نوع اند بعضی همچون
 مرغان با پڑبال در ہوا پیزند بعضی بصورت سگان و ماران زندگانی بسر میبرند و بعضی بصورت ہر جنس
 کہ خواہند میگردند و لیلۃ الحجن بموضع بود کہ آنرا مجون گویند و آن گورستانیت متبرک دریکہ مغظمہ چنانچہ
 بتقیع و در بنہ مطہرہ و کلان تر ایشان ترک استماع قرآن کردہ بود نام و عمر بود عبد اللہ بن مسعود فرمود از
 قومی شنیدیم کہ در سفر بودیم ماری دیدیم کہ شستہ و در خون غلطیدہ یکے از یریان مار را در خاک
 دفن کرد و ما رفتیم بعدہ قومی مار پیش آمدند و گفتند از شما کہ در زیر خاک کرد عمر را گفتیم عمر کیست گفتند آنمار
 کہ شما اورا دفن کردید و رفلان موضع از یریان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بود از یریان نام او عمر بود و او
 استماع قرآن کردہ بود و میان قبیلہ از یریان جنگ شد یک قبیلہ مسلمانان بودند عمر ایشان

و قبیلہ دیگر کافر بودند و عمر را مقتول نمودند و مرتبه شهادت یافت و در معالم و مواهب علیه در سورۃ احقاف آورده که بر همه کس واضح باشد که علماء را در حکم مومنان جن اختلاف است بعضی بر آنند که ثواب ایشان با مومنان است از آتش دوزخ چنانچه حق تعالی فرماید و یجرکم من عذاب لجر و از سفیان ثوری قدس سره نیز منقولست که ثواب جن آنست که از آتش خلاص یابند پس ایشانرا خاک سازند بر منوال پیغمبر و امام اعظم نیز بر آن رفته و امام مالک حمتہ اللہ با جمعی بر آنند که ایشانرا بر حسان ثوابست چنانچه بر عیضا عقیاب خواهد بود و از جنحاک صنی اللہ تعالی عنہ منقولست که ایشان به بهشت در آیند و بخورند و بپاشا مانند و در تفسیر ابوبکر نقاس حمتہ اللہ تعالی حدیثی می آرد که ایشان به بهشت در آیند و از امام نقاش پرسیدند که ایشان از نعیم بهشت تناول کنند فرمود که ایشانرا ذکر تسبیح الهام شود که از ان چندان لذات یابند که نبی آدم از بهشت و از حمزه بن حبیب حمتہ اللہ تعالی پرسیدند که مومنان جن را ثواب بهشت

فرمود آری و آیت و لم یطعمهن النمل قبلہم ولا جان و گفت الا نسیات لالنس الحنات للجن و از عمر بن عبدالعزیز نقل میکنند که مومنان جن گرداگرد بهشت خواهند بود و در تمهید ابوالشکور سلمی آورده که اصح آنست که بگوئیم نخواهد بود ایشانرا خوردن و آشامیدن و لیکن بهره میگیرند بدیدن و پوشیدن و شمیدن چنانچه در دنیا و هم در مواهب علیه آورده که قاضی انور فرموده که اظهر آنست که جن هم در نواصع تکلیف مانند انسانند و اللہ اعلم **فصل چهارم در بیان پارہ از آنچه از هجرت تا مدت آنحضرت صلعم لفظ ہو پیوسته و آنچه خصوصیت بوقت معین نداشته در شواهد النبوة آورده که چون آنحضرت هجرت از مکہ بطرف مدینہ مطہرہ ماور شد آنسال چهارم بود از بعثت آنشب که از مکہ بیرون آمد کفار قریش قصد آن داشتند که چون آنحضرت صلعم در خواب شود در خانه او در آیند و ویرا بکشند چون وقت خفتن شد همه قوم آمدند و در خانه وی صلعم منتظر بودند که در خواب شود آنشب که ل سورۃ یسین نازل شد رسول صلی اللہ علیہ وسلم مشتی از خاک برگرفت و بیرون آمد و آیت و جعلنا من بین یدیم سدا و من خلفهم سدا بر ایشان خوانده بر سر چشم آنخاکساران افشانند از میان بیرون راند که هیچکس آگاه نشد شخصی آنرا دیده بود بایشان گفت خدا تعالی شما را نا امید گردانید و محمد آنچه بشما کرد به بیند همه برخاستند خاک بر سر روئید خود افشانند و در تفسیر مواهب علیه غیر در ذیل آیت کریمہ ثانی ایشانرا ذہابی القاد آورده اند که آنشب نچنبہ عزہ ربیع الاول بود که آنحضرت از مکہ از خانه حضرت صدیق اکبر برفاقت و بی بیرون آمدی بغار محو که در جبل ثور بود توجه نمود و آن غار سیت بر علی جبل ثور در جانب یمن مکہ معظمہ بمسیر ساعتی از ساعات زمانے که در آنوقت یکسے**

یانے کہ در آنوقت کسی باصلاح آنموضع نمیدرخشانان اهل محاری از نزول آن فارغ نبودند پس در آنجا شب
 گذرانیدند روز دیگر کفار بطلب حضرت تبه مختار بفرستادند و در آنوقت در خواب انبیا و ائمه
 که چون بخار رسیدند ابو بکر صدیق گفت یا رسول الله من پیشوایم تا ترا گزینم نزد چون بخار در آمد بر سوراخ
 که میدیدانگشت و آنیکه در آنجا سوراخ بزرگ پس پائی بیرون آورد و بدو پیچید پیراهن خود را پاره پاره میکرد
 و در هر سوراخی از پاره پاره میکرد تا آنکه پیراهن همه تمام شد یک سوراخ ماند پائی خود را و آنجا نهاد و بهر تقدیر
 در آنشب ویران گردید پس گفت یا رسول الله ترا گزینم تا تو جائی راست کرده ام رسول الله بخار در
 آمد و با سحر مشغول شد اما حضرت صدیق اکبر از زخم آن مار در دوش و شوش ناخوش بود چون با مداد شد
 رسول الله صلعم احساس آن بر تن صدیق دید پس سید این چیت ابو بکر گفت که مار گزیده است
 یا رسول الله فرمود که چه خبر نکردی گفت نخواتم که از خواب ترا باز دارم رسول است مبارک خود بر تن و مالید
 و در وقت و آناس فرو گشت حقتانے همانشب رخت میخاران را بر در غار رو یا نیند حقت کبوتر خوشی را امر
 فرمود تا آنجا آشیانه گرفته بیضه نهاد و عکبوت را الهام اند تا بدو قاتلند بر در غار که گذار می تو بود
 و طلب خیم حصا تو بود و پرده چایان یک بانور بیضه بر آنچه نهاد آن دو گزید تا زخم زایل خلاف
 مدت آن بیضه گزین و مع بانف چون مشرکان از رفتن ایشان اطلاع یافتند از هر قبیله شش
 جوانان بعصاب و کمانها و طلب ایشان فتافتند تا آنکه میان کفار و آنمقدار دوست گزیدند و بروایتی
 پنجاه گزیکه را گفتند تا بخار و آید چون آنکس نزدیک را رسید باز گوی گفتند چرا باز گشتی گفت دو کبوتر خوشی را
 در آنمکان دیدم بفهمیدم که کس در غار نیست آنحضرت توانست که مشرکان بسبب آن دو کبوتر در غار نیندند و در
 حق آن دو کبوتر و عا نو شیر کرد حقتانے ایشان را و حرم که جائی داد آنجا بیضه نهادند بسیار شد و در تفسیر مواهب
 و غیر آورده که آنحضرت صلعم در یکیش از هجرت مدینه بوقت نماز توجه بکعبه نمود و بعد از هجرت به مدینه فرمان
 بد که در بیت المقدس نماز گزارد و بعد ازین خوشحال شد میگفتند که اگر محمدین تا دو بار قبل از نماز میگزارد
 میگفتند انیم و در صحاب راه بقبله مانع بودند تا نماز را ندیدند جهت قبله را نیافتند از نجهت خاطر عا طر رسول
 و دل گشت و آرزو کرد که قبله او کعبه باشد که قبل ابراهیم است و اقدام لقبیتین در نیاب با جبریل
 سخن گفت جبریل متوجه مقام خود شد و سید کائنات علی افضل الصلوة و اکمل التسلیات هر ساعت
 در پیش آن با سمان منکر است و منتظر دمی بیو رتا آنکه جبریل آمد و آیت آورد با نیمهون که توجه ترا
 با سمان دیدیم هر آینه متوجه گردانیم ترا بان قبله که تو می خواهی و می پسندی پس بگو ان روی

و کبوتر را دعا فرمودند

روئے خود را بسوی مسجد حرام که محیط است بخانه کعبه الله عزوجل چو مقصود کون و مکان بود از دست خدا میبرد
آنچه مقصود است پس روز دوشنبه بنصف ماه ربیع دوم از هجرت پیش از قتال بدر بدو ماه حضرت
رسالت ماب با اصحاب خلی الله عنهم در مسجد نبی اسد در رکعت نماز ظهر ادا کرده که این حکم نازل شدیم در نماز رسول الله
صخره بیت المقدس گردانیدیم این کعبه الله تو بخود فرمود آن مسجد بنویسند و در تفسیر جلالین آورده
که حضرت رسالت پناه صلعم تا پیش ماه یا هفت ماه بجانب بیت المقدس نماز گزارده و در بحر المواجه در ذیل آیه
میقول استغناء آورده روایت کرده اند که رسول الله صلعم در نماز سوئی کعبه که قبله ابراهیم خلیل الله
و جمع پیغمبران علیهم السلام بود توجه نمود بحکم فرمان الهی از جهت زعم مشرکان بهم در مکه بیت المقدس قبله
ساخت و توجه بطرف او پرداخت و بعضی گویند که رسول الله صلعم تا در مکه توجه بطرف کعبه ننمود چون در
مدینه آمد از جهت ترغیب یهود بر حکم فرمان الهی خبر ده ماه و بروایتی هفت ماه و بروایتی شش ماه
و بروایتی نه ماه و در روز رومی بجانب بیت المقدس کرده باز قبله او کعبه مقرر شد چنانچه بالا گذشت و دیگر
آنکه دست مبارک و هر چه رسید خیر و برکت گرفته چنانچه در ربستان گویند بی شیر کرسی
شیر آورده آوردند که درین سفر اصحاب آنحضرت صلعم نیمه نام معبد رسیدند و امام معبد رسول الله صلعم را
نیشاخت آنحضرت ویرا گفت ام پیش تو بیج شیر هست گفت لا والله گویند آن دوران رسول نظر کرد
در خمیه و پیشی بد فرمود این پیش چیست گفت این پیش است که از ضعف و لاغری از گویند آن دور
مانده است آنحضرت فرمود آن مسکنی که از شیر بدو شتم گفت والله هرگز گویند یا بی جفت نشده
اختیار است رسول صلعم آن پیش را پیش خواهد و دوست مبارک محمد پستان پشت آن فرود آورد پس
طرفی طلب چندان شیر بدو شد که آنطرف پر شد اصحاب نیز سیر گردانیدند و در یک طرف یکم و شیر پیش
آقم معبد گذاشت با اصحاب آنجا کوچ فرمود امام معبد گفته که آن پیش مبارک با شیر چنان در خانه بود
تا زمان امیر المومنین عمر بن الخطاب بآورد و شبانگاه از وی خیرید و خیم و در تمام قبایل آن سال شیر
حاصل میشد و دیگر آنکه ز محشری در کتاب بیع الابرار روایت کرده از هند خواهر اقم معبد که اقم معبد
روایت کرده که آنحضرت در خمیه من خواب کرد چون بیدار شد آب طلبید و هر دو دست خود را شست و مضمضه
نمود و آب مضمضه در خاک یک بطرف خمیه بود ریخت چون با آید شد و دیدم که از انوضع درختی بزرگ رسته است
میو باز آورده پس بزرگ شد بومی آن چون بومی غنم و طعم شهد اگر گرسنه از آن بخوردی سیر میشد و اگر
تشنه خوردی سیر آب گشتی و اگر بیار خورده می خیم گشتی و هرگز گویند که برگ آن را بخوردی شیر می پیا شد

میخواستند مبارک نام نهاده بودند و از همه باویه مایاران بجانب مای آمدند و از میوه آن زاد میگرفتند یکروز
 ببادا کردیم دیدیم میوه مای آن ریخته بود و برگهای او خورده شده فزع بسیار کردیم ناگاه خبر وفات
 سید کائینات صلعم رسید چون از بنوا فح شش سال گذشت یکروز ببادا کردیم دیدیم از بنج تا شاخ همه خار
 برآورده است و میوه مای آن ریخته ناگاه جز قتل میرالمومنین علی کرم الله وجهه سید و بعد از آن میوه
 نداد اما از برگهای مای نفع میگرفتیم و یکبار ببادا کردیم دیدیم که از ساق و مای خون خالص بیرون آمده
 است و برگهای مای فرموده گشت در میان آنکه بسیار غمگین بودیم ناگاه خبر قتل حسین آوردند بعد از
 آن درخت خشک ناچیز گشت ز محشری گفته عجبت که این قصه همچون قصه گرگ مشهور شد و دیگر آنکه ابن مسعود
 آورده چون رسول صلعم در کوچه مای مدینه درآمد شتری دهان بجانب او آمد و در سجده و مای افتاد پس
 برخاست باز چشمان وی اشک میریخت آنحضرت فرمود که خداوند این شتر کیت گفتند از فلان کس است
 فرمود تا ویرا بخوانند چون آمد فرمود که باین شتر چه کردی که شکایت میکند گفت این شتر بیست و هشت سال
 است که بومی آب کشیده ام اکنون فریب ساختم تا بکشم رسول صلعم فرمود آنرا بمن فروش پس با پنجش
 گفت از آن شتر یا رسول آنحضرت آنرا در میان شتران خود فرستاده و دیگر آنکه انس گوید که رسول صلعم
 بیباغی که از انصار بود در آمده ابو بکر رضو عمر و حمی انصاری با وی بودند ابو بکر بگریه که ربه گو سپندان
 آنحضرت را سجد کردند ابو بکر گفت یا رسول ما سراه اریم بسجده کردن این گو سپندان فرمود که نمیشاید که
 کسی جز خدا را سجد میبرد و اگر شایستی من زمان را می فرمودم تا شوی همان خود را سجد میکردند دیگر این
 سلمان فارسی اول بنده یهودی بود رسول دیرا فرمود که از خواجه خود طلب کن تا ترا مکاتب سازد
 و سلمان خواجه خود را الحاح بسیار کرد تا ویرا مکاتب ساخت بر آنکه برائے و سیدقتد
 نخل بنشانند که هیچ یک خط نشود و بر چهل اوقیه نقره که چهار هزار درم باشد رسول اصحاب گفت که برادر
 خود سلمان را مددکاری نمایند هر کدام بآن مقدار که توانستند مددگاری نمودند تا سیدقتد نخل جمع شد رسول
 ویرا فرمود که برو و مواضع آنها را بکن بعد از آن مرا خبر کن چون مواضع آنها بکند رسول همه را بدست
 مبارک خود بنشانند سلمان سوگند خورد که بدان فدائیکه جان من در قبضه قدر اوست که یکی از آنها خشک
 نشد بعد از آن یکروز اصحاب پیش رسول متفاد بقیه خالص آورد که در بعضی معاون یافته بود رسول سلمان
 طلب داشت و گفت این را بستان و بقیه کتابت خود را باین ادا کن سلمان گفت یا رسول الله اینقدر وفا نخواهد
 کرد بادا می آنچه در ذممه است رسول فرمود که حق تعالی باین تقدیر تو را خواهد کرد و در بعضی روایات چنین آمده است

که رسول بن بریقه زبان مبارک خود گردانید پس فرمود تمام بن خود باین ادا کن سلیمان آنرا ببرد و زن که
 موازی چهل و نهم برآمد و هیچ کم زیاده نیامد و شواهد النبوة چنین ذکر کرده اند و شفا آورده که بر چهل و نهم طلا
 و سبب نخل و برامکات سبختند همه رسول بدست مبارک خود زمین کنند مگر یکی آنرا دیگر نشاند پس
 هیچ از آنها خطا نمود مگر آن یکی که دیگر نشاند بود رسول آنرا بر کند و بدست مبارک خود باز نشاند آن نیز جائز
 گرفته و خطا پذیرفته و در کتاب بزرگ گفته که همه در همان سال بار دادند و از آن بریقه زن که شل بریقه بود چهل
 و نهم و والی خود رسانید و آنقدر پیش و نیز فاضل اند و دیگر آنکه چون سلمان فارسی آمد ایمان آورد رسول زبان
 وی را بست که در چه میگویی و نیز حافی طایفه تاجری از یهود آوردند که فارسی و عربی میدانست سلمان رسول را
 مدح گفت و قوم پیروزانست کرد و یهود او را معلوم و مفهوم کردند و ترجمه را تحریف کرد و یار رسول گفت که سلمان ترا
 و فنام داد رسول فرمود که ناری آمده ما را ایند می کند جبرئیل فرود آمد و ترجمه کلام سلمان کرد رسول آنرا بایهود
 گفت یهودی گفت که محمد بن تو این میدانی چقدر ترجمان ساختی گفت من نمیدانستم جبرئیل مرا تعلیم نمود
 یهودی گفت ای محمد پیش ازین ترا متهم میدادیم اکنون مرا یقین شد که تو رسول خدائی اشهد ان لا اله الا الله
 و انک رسول الله بعد از ان رسول جبرئیل گفت که سلمان زبان عربی تعلیم کن گفت ویرا گو که هر چشم خود را
 بپوشند و دمان بکشایند و چنین کرد پس آری دمان خود در دمان و انداخت در ساعت عربی گفتن آغاز کرد
 و بگر خروید دست و تاریخ امام باقری فرموده که اندر سه نایب از هجرت هفدهم ماه رمضان روز جمعه بوده و شواهد
 النبوة آورده که پیش از آنکه عرب قائم شود و در رسول بدست مبارک خود اشارت بر زمین میکرد و میفرمود انموضع
 هلاک فلا انت و انموضع هلاک فلا انت پس هلاک بی کس انموضع که مقرر کرده بود تخلف نمود امیر المؤمنین علیه السلام
 گفته است سوگند یا خدا که هر حق فرستاده است از ان خطوط که کشید بود و حدائی که معین کرده بودند و نگذشت
 و بهما بخلاک گشتند و بگمرا نکه رسول روز بدر بایسته صد سیزده تن مقاتلان بعد از حایط ابوت بیران مدین نشان
 و عاکرو گفت اللهم خذ اللهم انهم غلوا ما لبسهم اللهم انهم جباع فاسبعهم می پس از آنها باز
 نکشت مگر با یک شتر یا دو شتر همه پوشید و شیر نشد بودند و بگمرا نکه در روز جنگ ملائکه نازل شد امیر المؤمنین علی گفته و نشان
 که از چاه بد آب میکشیدیم ناگاه بادی قوی آمد که از ان باد قویتر ندیده بودیم بعد از ان باد و بگمرا نکه که قویتر ندیده بودیم
 که بار اول جبرئیل علیه السلام بود باین فرشته و باد و دوم میکائیل علیه السلام بودی و نیز باین فرشته و باد سوم اسرافیل
 بودی و نیز باین فرشته میکائیل بدست راست رسول صلعم ایستاد و ابو بکر آنجا بود و اسرافیل بدست چپ و من آنجا
 بودم ابن عباس رضی الله تعالی عنه روایت کرده است که یکی از انصار پیش رسول آمد و گفت یا رسول الله

من در یکی از مشرکان می رفتم و او یک گام پیشتر می رفت ناگاه بالا می سر خود آواز تازیانه شنیدم و سخن آنکس که تازیانه
 می زد را شنیدم برپا شد و گفت من سید و آن مشرک که در پی او می رفتم افتاده دیدم رسول فرمود آری از مدد
 ملائکه و مدد آسمانست و ابوهریره درین روز پیش رسول سر آورده بود رسول ویرا گفت ظفرت یسینک
 همیشه رفیر و ز باد دست راست تو ابوهریره گفت یا رسول الله و کس من کشته ام یا سوم را مرد سفید خوبروی
 سر بریده من بود ششم رسول الله صلعم فرمود این از مدد ملائکه است و از بسیار اصحاب رسول صلعم روایت است که
 گفتند با قصد مردی از قریش می کردیم پیش از آنکه با شمشیر زخم می زدیم جدا شد و دیگر آنکه چون سفیان بن
 الحریز را زدند گریه به کرد و ابوهریره را زدی حال پرسید گفت دشمنان سلاح گرفته بودند و بر هر جا که می خواستند
 می نمودند با وجود این مردمانی دیدم سپید بر سپان ابلق شسته و در میان آسمان و زمین استاده که هیچ
 وجه با رطافت مقاومت با ایشان نبود این عباس صنی الله عنه گفته است که مردی از بنی غفار
 حکایت کرد که من و ابن عمر بن ابی زریک که بریده شرف بود بر آن بودیم منتظر آنکه بهر طایفه که غالب
 شوند در غارت موافقت کنیم زیرا که هنوز در اسلام نیامده بودیم ناگاه پاره ابرو دیدیم که از آنجا آواز سپان
 شنید شد از آن میان یکی گفت پیش رو و خیر و دم نام سپ جبرائیل علیه السلام ازین هشت این
 عمر من هلاک شد و من نیز باک می شدم اما نجات یافتیم دیگر آنکه ابوالبشر کعب بن عمر و عباس را سیر کرد و گفت مرد
 گرد پشت بود و عباس بغایت جسیم رسول الله صلعم پرسید که عباس را چاونه اسیر کردی گفت یا
 رسول الله صلعم مردی مرا در کاری کرد که ویرا هرگز ندیده بودم و بعد از آن نیز ندیدم و وصیت او
 کرد رسول الله علیه السلام فرمود تا ترا ملکی عظیم بدو گای کرده دیگر آنکه چون عباس صنی الله
 تعالی عنه پیش از او بست او قبیله زر بود که از برائی طعام شریکین برداشته ویرا که یکی
 از آن ده کس بود که متکفل طعام ایشان شده بودند اما هنوز نوبت بوی نرسیده بود عباس می گوید
 که رسول صلعم آن زر را از من بستند گفتم یا رسول الله آنرا در فدی من حساب کن فرمود چیز که
 بیرون آورده تا بدان دشمنان ما را یاری دهی از فدی تو محسوب نمی افتد و بر تو تکلیف فدی
 من و فدی متعلقان من باقی است گفتم چنان کردی که در باقی عمر مرا مردم چیزی باید سوال کرد فرمود آن
 زر گیر با المفضل یعنی زن خود وادی گفته اگر حادثه باشد از آن تو و عبد الله و فضل و قثم است بچه کار
 آید گفتم از کجاستی فرمود که حقیقتا مرا خبر داد گفتم گواهی میدهم که تو صادق زیرا که
 زر را که من با قمر المفضل داده ام هیچکس بغیر از خدای تعالی مطلع نشد ز من

مخبر

مخبر

فی
 خبر
 علی
 السلام

گواهی میدهم که هیچ خدا بخیر خدا نمی عالم نیست و تورو خدا می دیکم آنکه عکاشه بن محسن روز بد مقاتله میکردند
 شمشیر و شمشیر سول صلعم فسخ میسر میزد بزرگ بود و دادگر باین مقاتله میکن چون از بدست خود گرفته و بجنایه
 شمشیر میزد بغایت خوب بآن مقاتله میکرد تا اهل اسلام غالب آمدند بعد از آن همیشه در همه عزوات بآن
 مقاتله میکرد تا آنروز که حرب اهل رات شهید شد آن شمشیر را چون نام کرده بودند دیگر آنکه در بن روز
 امیه بن خلف ضربه بخصیبت زد و یکست است او را زد و شش برداشت و جاساخت بعد از آنکه ضعیب امیه را
 گشت رسول الله صلی الله علیه و آله بجای باز نهاد و خدا تعالی او را صحت داد دیگر آنکه حارث بن ابی رفاه پیش سول
 آمد تا اسیران خود را بستاند و از برائے فدیة شتری چند و کینه که آورده بود اما در راه محقق کرد چون بر
 رسول آمد و طلب اسیران که در سول پرسید که فدیة چه آورده گفت هیچ نیاورده ام فرمود که آن شتران
 و کینه که در فلان موضع گذاشتی بیا حارث گفت اشهد ان لا اله الا الله و انک رسول الله
 با من هیچکس نبود و هیچکس پیش از من نیامد و دیگر غروه احدیست در بستان فقیه ابواللیث که آن در سنه
 ثمانی از هجرت بعد از جنگ بدر در مدینه علیه آورده که هفتم شوال سنه ثلث من الهجرة بوده در تارخ
 یافتی نیز گوید که سه سوم هفتم شوال روز دوشنبه بود القصد و رشوا بدالبیوة آورده که قصد آبخندان است که
 ابوسفیان لشکری را بجای عرب فراهم آورده متوجه مدینه شد و بامه هزار پیاده و سوار که مقتصد زره
 دولیت اسپ بایشان بود بجوای کوه احد فرود آمد حضرت رسالت پناه صلعم میخواست که در مدینه توقف
 نماید و شهر بایشان مقابل و مقاتله نماید جمعی از سپاه اصحاب که در حرب حاضر بودند در باب خروج بمالقه
 بودند آنحضرت صلی الله علیه و آله با هزار کسان مهاجر و انصار بقتال ایشان توجه فرمود و در آنرا راه عبداللہ بن ابی
 باصد کس منافق لعنهم الله تعالی پشت بر لشکر اسلام آورده مراجعت نمودند و سید عالم صلعم با مقتصد
 کس در برابر دشمن صف بر کشیده کوه احد و قفا نصیب بدین بسیار گذاشته و بجانب مدینه آورده عبداللہ
 بن حنیف با پنجاه مرد تیراندخته در رخنه که بر طرف کوه احد بود مقرر فرمود و توقف در مرکز محاطت آن بمالقه
 بسیار نمود بنفس نفیس خود بشوید صف عسکر با یون اثر اقدام کرد و مینه لشکر به زبیر بن عوالم نامزد کرد و میر
 را بمقدم بن اسود و قلب بجزیره علی را بجای امت خود تعیین کرد و بعد از تسویه صفین بجای قیام نمودند
 و علمداران قریش یکے از یکے دیگر کشته گشتند و لشکر یکے رو به پشت نهادند و مدینه در لشکرگاه ایشان ریخته آغاز
 بهشت غارت کردند جماعه تیراندازان که بجا فطرت رخنه کوه تعلق بایشان داشت بآنکه پیغمبر صلی الله علیه و آله
 فرموده بود که اگر غایت مغلوب شویم از نیموضع بجائی دیگر نروید بر میدان تاراج غنائم روئے باشکرگاه آوردند

چند آنکه عبد الله بن جبیر که برایشان تامل بود مبالغه نمود و از تاکید حضرت رسالت پناه صلی الله علیه آله وسلم
 آگاهی داد بجائی رسید و جمعی اندک که عدو ایشان بده نیر سید بوئی توقف کردند و باقی به سخن امیر خود التفات
 ننموده متوجه غنیمت شدند و ایشانست مخالف فرمان نبوی صلی الله علیه آله وسلم شکست و رشک
 اسلام رسید و خالد بن لید و عمر بن ابی جهل که غریت هر یک داشتند چون رخنه کوه را از محافظان بجای دیدند
 جماعتی از کفار همسر عبد الله بن جبیر را خنند و او را بایاران او شهید کردند از عقبش کردند و قتیبه ر فتح
 سغاسغ و خبر ظفر کفار بگریختگان ایشان رسید باز گشتند و اهل یمن را که مرکز محیط عرفان بودند و اثره سان
 در میان گرفتند و سید الشهدا حمزه علیه السلام با بعضی از اصحاب شهید شدند و برخی دیگر رو بگریه نهادند و جمعی
 در ملازمت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه آله وسلم نطق اطاعت بر میان بستند و قصه کار بد آسجا
 و سید که سنگ بد گوهر و شاهوار و در روح لعل آید رسید المختار و صلی الله علیه آله وسلم آرزو شد و حضرت صلی الله
 علیه آله وسلم در میان کشتگان افتاد و جمعی از اصحاب بجانب نقیب صدر رفتند و کافران باز گشته رو
 بکد نهادند چون رسول صلی الله علیه آله وسلم از شهادت عم خود حمزه و در مسئله شدنش با بعضی دیگر از کشتگان
 و توقف یافت بر خاطر مبارکش خطور کرد که تیر نفرین بر بدف خلل اهل ضلالان فکن از بارگاه کبرایه جاه و
 جلالین آیت نزول جلال یافت که لیس الت من الامشی نیست مرزا از نیگار یعنی نفرین کفار چیزه
 یعنی زام تنیصال و تنیصال انیضا یقه بدست توفیرت آورده اند که چون خواج عالم صلی الله علیه آله
 و سلم در میان کشتگان افتاد و ابیس لعین ندائے ان محمد ا قتل در داد قوس از صغار اهل اسلام
 خواستند که رجوع بعبد الله بن لبته نموده التماس کنند که از ابوسفیان بڑائی ایشان خطا مان بستاند
 و قوس دیگر بگریختند و بعد از آن آنحضرت صلی الله علیه آله وسلم شهرمان را ملامت میکرد که چرا فرار
 اختیار کردید و پشت بر میدان کارزار آوردید ایشان بان عذر کشود گفتند که ما آواز قتل تو شنید
 نیم روز کار ما شورید شد و از غایت ترس بگریختیم حقتعالی بر نمود فتح عذر ایشان آیت فرستاد که ما
 محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل فان مات او قتل لعلتم علی عقابکم الایه و بگریختن و شواهدا لنبوة آور
 که چون سامان روز جنگ مدینه هم شدند قتاده بن نعمان رضی الله تعالی عنه از پیش رسول صلی الله
 علیه آله وسلم غایب گشت و چشم وی زخمی رسید که صدقه او بیرون جست و بر زخاره او افتاد و
 قوم خواستند که بر ند باز گفتند که اول یا رسول الله صلی الله علیه آله وسلم شورت کنیم رسول الله صلی الله
 علیه آله وسلم را بخواند و بنزدیک خود نشاند و صدقه بجایش نهاد و گفت مبارک خدا بر آسجا مالید

از اول بهتر و بنیادگر و چنان است در اکثر روایات و در بعضی روایات آمده که این واقعه در روز بدر
 بود و الله عالم دیگر آنکه در شواهد النبوة ذکر کرده که جماعتی که دندان رباعیه رسول صلی الله علیه و آله و سلم
 سخته بودند فرزندان ایشان را هرگز دندان رباعیه نمیرست **ح** با تو آنکه در جنگ زدند و درج یاقوت
 ترا سنگ زدند و گوهرین جام لبست را خستند و ساغر دولت خود را شکستند و دیگر آنکه در شفا مذکور است
 که نابینائی گفت یا رسول الله عمار کن تا خدا تعالی پرده از چشم من بردارد و فرمود طهارت بجا آر و
 دو رکعت نماز بگذار و بعد از آن بگوئی ای پروردگار میخواهم از تو توبه من کنم ای سوئی تو به محمد
 که نبی رحمت است یا محمد توبه من نمایم تو سوئی پروردگار تو که کرم فرماید و کشف پرده از بصر من نماید
 خداوند شفاعت او قبول کن در حق من پس آن نابینا بر رفت و همچنین کرد و گفت حق تعالی پرده از
 نظر وی برداشت و نیز در شفا مذکور است که عقیل از حبیب بن فاریک یا فاریک نقل کرده که هر دو چشم او سپید
 گشت و هیچ نمیدید رسول صلی الله علیه و سلم در چشمان او دید بنیادگر و دید تا آنکه هشتاد سالگی رسید
 و رسته در سوزن می کشید و دیگر آنکه هم در شواهد النبوة مسطور است که ابو برادر از برائے رسول الله
 صلعم دو اسپ و شتر هدیه فرستاد رسول الله صلعم فرمود که اگر بدیشتر کین قبول میکنم و م هم هدیه
 ابو برادر قبول میکنم گفتند یا رسول الله او را و بلی است طلب شفا را اینها بتوفیق رسول الله صلعم
 پاره از زمین برداشت و آب دهان مبارک خود در آن انداخت و فرمود که این را در آب انداز و آن
 آب را بخورد چون بر آن عمل کرد شفا یافت دیگر آنکه حبیب بن فاریک حکایت کرده است که پدر من مرد
 پیش رسول صلعم بود و هر دو چشم من سپید بود و هیچ چیز نمیدیدم رسول الله صلعم پرسید که چشم ترا چه شده
 است گفتم روزی شتر خود را میسراندا پائے من بر میضیه ماری آمد چشم آمد من سپید شد رسول الله نفس
 مبارک بر هر دو چشم من دید چشم من بنیادگشت راوی گوید که من و برادریدم که هشتاد ساله شده بود و در شتر
 در سوزن میکشید و چشمها می سپید بود دیگر آنکه در غزوه خندق که سه راج یا خاس بود از هجرت چنانکه
 در تاریخ امام یافعی رحمه الله تعالی مذکور است که صحاب رضی الله عنهم خندق میکنند و ندانستگست سخت پیش آمد
 که از شکستن آن عاجز ماندند سلمان رضی الله عنه رسول الله صلی الله علیه و سلم را خبر کردند رسول بختدق
 فرود آمد سلمان نیز همراه بود و بعضی اصحاب بر کناره استاد بود رسول و این را از سلمان گرفت و بر
 آن سنگ دپاره شد و از آن برقی جست و همه مدینه را روشن گردانید رسول تبکیه فتم گفت و همه ای سلام
 نیز تبکیه گفتند ضربه دیگر بر وی رفتی بخت رسول الله صلعم تبکیه گرفت و همه مردم بموفقت تبکیه گفتند و در ضرب

منجبه

منجبه

منجبه

نابینا

منجبه

منجبه

منجبه

منجبه

منجبه

منجبه

منجبه

منجبه

منجبه

منجبه

و در ضرب سوم نیز همین حال شد سلمان گفت یا رسول الله پدر و مادر من فدای تو باد این چیست که مادیه ایم
 که هرگز مثل این ندیده ایم رسول الله صلعم بقوم نظر کرد و پرسید که شما نیز دیده آید آنچه سلمان را دیده است
 گفت بله یا رسول الله فرمود که ضرب اولی بر قتی حجت و در روشنی آن گوشکهای جوی از ارض کسری
 دیدیم چون ایناب کلاب و جبرئیل مرا خبر کرد که ائت او بر آندست خواهد یافت و در ضرب دوم بر قتی حجت
 و در روشنی آن گوشکهای سرخ و زمین روم چون ایناب کلاب مشاهده نمودیم جبرئیل مرا خبر کرد
 که ائت تو برین ممالک غالب خواهد آمد و در ضرب سوم بر قتی حجت در روشنی آن گوشکهای صنعار ادید که
 جبرئیل مرا خبر داد که ائت تو فتح ایل بلاد خواهد کرد و اقدائی گوید که رسول صلعم گوشک سپید کسری و صوف
 کرد سلمان را گفت و الله که صفت او همینست که میگویی من گواهی میدهم که تو رسولی را می رسول صلعم فرمود
 هر آینه شام فتح شود و هر قل باقصی ممالک خود گریزد و بر شام حاکم شود و هیچکس با شما منازعت نتواند کرد
 و هر آینه بمن نیز فتح شود و کسری کشته گردد و بعد از آن کسری نباشد سلمان گوید آنچه رسول صلعم فرمود همه را
 بعد از و سه پچنان مشاهده کردم دیگر آنکه دختر بشیر بن سعد گفت که مادر من یک خرما بمن داد که این را
 به پدر خود حال خود بجدانند ببرت تا بخورد من خرما را گرفتم و رفتم رسول صلعم جائی نشسته بود فرمود که ای
 دختر ک من بیا و پرسید که با خود چه داری گفتم آنکه خرما را از او گرفتم مبارک کرد و ختم آرا بدست مبارک
 خود بر بالای بام چید و مرا فرمود که اهل خندق را ندا کن تا همه بیایند و جمع شدند و چند آنکه بایستند خوردند
 باز گشتند و همه سه هزار بودند و هنوز از اطراف آنجا از بسیار خرما خرما میر خیت دیگر آنکه آنحضرت جمال صورت
 و تنار عطا و حسن آن بر وجهی داشت که میزدید بر آن متصور نیست چنانچه در بسیار از احادیث بصحت
 پیوسته و در شمائل ترمذی و شافعی قاضی عیاض آورده که گندم گون بود و بایل پسید کشاده پیشانی بار یک
 بر و کشاده و سیاه چشم و فرخ سرخی آمیزه بزمین کشاده دندانهای گریز و روی گرد دریش و راز
 در دست چنانچه دستش بر الزور رسید نرم و دراز انگشت سر انگشتان دست پائی آنحضرت صلی الله علیه
 و آله بایل بخلط بود این صفت در زبان مذموم و در مروان محمود و فرخ دست و قدم و کشاده سینه
 و برابر شکم و در سینه مبارک و بر شکم مبارک آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم هیچ موسی نبود مگر خطی
 از سینه تا ناف او بود آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم اجر و یعنی بے موسی در شرح شمائل
 مسی عجیفه آورده که در نهاد آورده که مقصود نه آنست که بر تمام اندام آنحضرت مودع نبود بلکه مراد آنست
 که در بعضی مواضع مخصوصه موسی بود چنانچه خط سینه مبارک و در ساعدین و در ساقین و در غسبین

در بیان حلیه مبارک رسول

عقبه

خط سینه مبارک

و در تاج بهیمنی آورده که اجر و معنی خور و مونسیت یعنی آنحضرت صلعم خرد و بار یک میان بالا بود در کمال
اعتدال و با وجود این هیچ بلند بالا که بطول قامت منسوب بود و بادیه همراهی نمودی مگر که
قامت آنحضرت صلعم از قامت او بلند نموده و چون کلام فرمودی روشنی دیده شد
که از میان دندان او بیرون آمده و در شب چهاردهم در ماه تمام و در روزی مبارک آنحضرت
صلعم نظر میکردند حسن ماه در مقابل او و مبارک او ناقص مینمود آورده که عایشه رضی الله عنها
در حجره چیزه گم کرده بود و نمیبافت رسول صلعم در آمد بنور حبه مبارک او حجره روشن شد عایشه بفر
گم کرده خود را باز یافت و دیگر آنکه از قوت رجولیت او آنکه در مجامعت لیسار قوت مرد داشت
و گاه بود که در یک ساعت از شب یا روز بر همه نساه خود از حرار و سرداری بگذشتی و همه یازده تن بودند سلمه
کنیز که میگفت است بر زمان نه گانه خود بگذشت و از هر یک قبل از آنکه بدگر و رسد غسل نمود فرمود که
این پاکیزه تراست و خوشتر دیگر آنکه در قوت بدست از همه کس زیاده بود بار کانه که قوی و پهلوان
ترین زمانه بود کشتی گرفت و بر آبر زمین زد و وقتیکه ویرا با سلام خوانده بود و در جاهلیت بر زمین
زد و همچنین پدر کانه را که وی نیز قوی ترین مردمان وقت خواهد بود و دیگر آنکه آنحضرت صلی الله
علیه و آله و سلم چون پیاده رفتی کسی بوی ز سید ابی هریره رضی الله عنه میگوید ندیدم هیچ کس
را که شتاب رفتی از رسول صلی الله علیه و آله و سلم گویا که زمین که در زیر قدم وی نور دیده میشد و خود را
در رنج می انداختیم و وی سیرنج میرفت و بوی غیر سیدیم دیگر آنکه مینائی چشم آنحضرت صلی الله علیه و آله
و سلم چنان بود که هر چه از پیش میرد از پس پشت همچنان میدید روزی بر حکم بن العاص بگذشت
حکم از پس پشت او تقلید دے میکرد و خود را ای جنبایند آنحضرت بنور نبوت خود دید و فرمود که همچنان
باش در هزاران جا ویرا عتقه گرفت و هرگز از وی مفارقت نکرد و همچنان که در روشنائی میدید و تاریکی
نیز میدید و می آرند که در ثریا سیزده ستاره اند میدید چنانچه در شفاء بعضی احادیث نیز آمده و در خواشی شفاء دارد
شده بود رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و چشم دیگر در کتف مثل سفار سوزن داشت و مانع نمیشد او را
چاهما از نظر کردن دیدن دیگر آنکه فصاحت لسان و بلاغت کلام آنحضرت جوامع کلام و بدایع حکم مخصوص
بود و زبان همه قبایل عرب از و طواف ایشانرا نیکو میداشت و با هر کسی زبان و سخن میگفت چنانچه
بسیار بود که فهم آن بر اصحاب کرام مشکل میشد و از وی شرح آن می طلبیدند و با غنی و فصیح عالم دین را
که توانم و در شرح حال او و انبیاء در وصف و حیران شدند و شمسنا سان نیز سرگردان شوند

معجزه

معجزه

معجزه

معجزه

دیگر آنکه از لطافت جسم دست طیب را بچاق و نز است بدن مبارک و از قافورات الن رضی الله عنه که
 هرگز نپذیردیم هیچ مشکلی و هیچ خوشبویی خوشتر از بویی رسول الله صلعم آورده اند که میچکس یاد میمصافحه نمود
 مگر آنکه همه از بوی خوش اندوست خود شمیم دوست بر سر هیچ کودک نه نهاد مگر که آن کودک از همه
 کودکان بوی خوش ممتاز گشتی روزی خانه انس در خواب شد و عرق کرده مادر حضرت انس شیشه
 آورده آن عرق را جمع کرد رسول الله صلعم از وی پرسید که این را چه میکنی گفت این را بوی خوش می آمیزم
 زیرا که این خوشبو ترین همه خوشبوها است و آورده که چون رسول برای گشتی هر که پی وی در آمدی معلوم
 بکردی که وی صلعم از آن راه گذر فرموده و اسحق بن راهب بگفته است که آن را یک خاصه میخوانند آنکه طیبی بکار برده
 باشد (بر باغی) بوی خوش آن سرزمین که منزل است «یا بر آنجا گذار محل دوست» هر کجا بگذرد چو با بهار
 نهد جز بمشک بوی تار «دیگر آنکه ابوهریره گفت که مروی پیش رسول الله علیه و سلم آمد که دختر
 را بشوهر میدهم مراد گاری کن آنحضرت فرمود که چیزی موجود نیست لیکن چون باد شود شیشه کشاده
 و شلخ چوب بیارد چون باد شد آن شیشه و شلخ چوب آورد رسول از ساعدای مبارک خود عرق
 مبارک خود جمع میکرد و در آن شیشه می نهاد و تاپر شد فرمود که این بدختر خود بده و بگو هرگاه که خواهر بوی
 خوش بکار بر و این چوب درین شیشه فرو بر و آنچه باین چوب بیرون آید مال گویند هرگاه آن دختر آن کار
 بکردی همه ایام رینه آن بوی خوش را بشمیدند و خانه آن ایشال را بیت المطیب نام نهادند دیگر آنکه میچکس
 غلطه آنحضرت را ندیده هرگاه که ویرا بان حاجت افتاد زمین را بشکافتی و آنرا فرو بردی عایشه پرسید
 یا رسول الله توجه خلا جا میدوی و از تو پیچ اثر نمیدینم فرمود ای عایشه ندانسته که هر چه از انبیاء ظاهر میشود و از زمین
 فرو میرود دیگر آنکه بر اندام مبارک آنحضرت کسی نه نشست و سایه بلند پایه زمین نمی افتاد و دیگر آنکه از چاه
 و لوله آب پیش آنحضرت آوردند از آن آب بیاشامیدند آنکه آن دهن مبارک خود در دلو ریخت آب آن دلو را
 در چاه ریختند از آن چاه بوی مشک می آمد دیگر آنکه یکم از اهل یمن گوید که در خانه خود درین چاه کندیدم آب
 شور بیرون آمد آنرا یا رسول گفتم مطهره آب بمن داد و آن چاه ریختم شیرین شد دیگر آنکه آب شوره از نزدیک
 و دور آب دهن آنحضرت شیرین میشد آب انس میگوید که در چاه آب شور بود آنحضرت صلعم آب هاں خود را
 انداخت شیرین شد و در مینه آب شیرین تر از آن بنوده دیگر آنکه حشمت و بزرگی در چشمان دولهائے
 پیش از بعثت و بعد از آن بر تبه بود که هر چند مشرکان که و معظم تکذیب و و ایندای اصحاب می
 رضی الله تعالی عنهم میکردند و در خاطر خود می گفتند که بوی آزار رسانند چو بوی میر رسیدند

ویرا بزرگ داشتند و قضاء حاجت میکردند و گاه بودی که کسی را ندیده بودی چون ویرا دیدی بهیئت
بروے مستوی و غائب شدی و لرزه بر اندام و افتادی و دیگر آنکه کمال عقل و علم معرفت و بشا به بود که
هرگز هیچ آدمی را چنان نبوده است دلیل برین آنست که با وجود آنکه اُمّی بود از هیچکس علم نیاموخته اعمال و
احوال و غیر شمایل و صلح بر وجهی بود که علم و عقل کسی مثل آن نمیرسد چنانچه در شفا نیز آورده که و مصعب
بن یمنه گفته که در هفتاد و یک کتاب خوانده ام که آنحضرت صلعم ارجح الناس عقلا و افضلهم یا بود و
در روایت دیگر گفته که یافتیم در تمامی کتب آنکه بدستی خدایتعالی از ابتداء دنیایا انتهائے آن نداده
جمیع الناس از عقل و جنب عقل آنحضرت صلعم مگر مثل آن از ریگ ریگهای دنیا و ایضا هر چه از تورات
و انجیل و سایر کتب منزه واقع بود اذنا علم داشتند بے آنکه ویرا کسی تعلیم کند یا مطالعه کتب کند
یا بعلوم اهل کتاب بنشیند ۵ تقدیر شریف سلاله طحی ۶ امی لوح خوان ما اوحی فیض ام الکتاب پرورش
لقب اُمّی خدا ازاں کردش ۲ لوح تعلیم ناگرفته بر همه اسرار لوح داده خبر قلم لوح بودش اندر مشیت
ز آن نقر سودش از قلم انگشت ۳ و همچنین حکمتها حکما و سپهرهای امتهای گذشته را نیکو می دانست و صفات
امثال و سیاست انام و تقریر ترائع و احکام و تعین آداب شریفه و خصائل لطیفه همه از وی بر وجهی
صادر می شد که دلالت میکرد بر کمال عقل و علم و بر مرتبه که از قوت بشری خارج می نمود و همچنین سایر
اخلاق و از حلم و عفو و وجود سخا و شجاعت و حیا و معاشرت با خلق خدا و شفقت در اوقات و رت با جمیع
خلایق و وفا به عهد و صلح و رحم و تواضع و عدل و امانت و عفت و صدق و مردود و وفاداری و زهد و دنیا و فساد و غیر
و انک من الاخلاق الحمیده والاوصاف الشریفه در کمال اعتدال واقع بود که مزید بر این متصور
نیست و دیگر آنکه جابر بن عبد الله گفت که عادت سید مخلوقات آن بود که هر که او را ببمانی خواندی
اجابت فرمودی روزی جابر آنحضرت را ببمانی خواند و عده فرمود که فلاں روز بیایم انشاء الله تعالی
چون آنروز شد آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم بخانه جابر رسید چوں او را دید شاد گردید
و از نشاندن مشک آب بیندخت و غلطان پیش آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم گفت
یا رسول الله و آئی که آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آمد جابر بره داشت فی الحال او را فسخ کرد
تا بریای کند جابر و فرزند و پسر بودیکه که بزرگ بود خود را گفت بیایا تو بنمایم که پدر ما این بره را چگونه
فسخ کرد پس برادر خود را به بست و کار در حلق او را زد و بنادانی او را فسخ کرد و سر و پیرا داشت بن
جابر چوں آن را بدید از پس پسر و دید آن پسر ترسید و بر بام گرخت مادر در پی او میرفت

از بیم مادر آن پسر از بام بیفتاد و هلاک شد زن جابر که کامل العقل بود **و** پنجو خورشید مونت در نام
 یک در نور یقین مرد تمام گفت اگر بنالم و فریاد کنم خاطر عاقل رسول صلعم ملول شود صبر کرد و جزع نکرد و در
 تازه داشت ولیکن بدل خون میتالید تا بزره را بریای کرد و جابر را از خیال فرزند خبری نبود چون بزره
 پیش آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم نهاد جبریل آمد و گفت یا رسول الله حق تعالی میفرماید که جابر را
 بگو که فرزندان خود را بیارتا تا تو طعام خورد و در رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم جابر را فرمود فرزندان را
 بیا جابر بیرون آمد و از زن خود پرسید که فرزندان کجا اند گفت آنحضرت صلعم را بگو که غائب اند رسول
 صلی الله علیه و آله و سلم فرمود فرمان حق تعالی است که ایشان را حاضر کنی جابر بیرون آمد زن خود را گفت
 فرمان خداوند تعزین است که ایشان از و بخوان ضعیفه گریای شد و گفت یا جابر بنی آدم گفت چه
 افتاده است پس هر دو پسر را بجای بردند و چون جابر به دور آمده دید گریای شد پس جابر به وزن او آمدند
 و در پای رسول صلعم افتادند و خروش از خانه برآمد خدا تعالی جبریل را فرستاد که یا محمد خدا تعالی
 میفرماید ترا که بر سر ایشان آمده دعا کنی آنحضرت برخاست و دعا کرد و بفرمان الهی هر دو فرزند زنده
 شدند **و** لعل جان بخشش که یاد از آب حیوان میدادند زنده را جان می ستاند مرده را جان **معجزه**
 میدادند دیگر آنکه ابو سعید جدری را گوید که در حوالی مدینه شبانی گوسفندان می چرانید گرگ خواست که
 گوسفند را از روم دی بر باد شبان آمد مانع آن گرگ شد گرگ بدم خود باز نشست و گفت از خدا
 تعالی نه ترسیدم در میان ما و روزی من مانع شبان گفت عجب حالیکه گرگ بدم خود نشسته
 است و چون آدمیا سخن میگویی گرگ گفت ترا زین آنست که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 در مدینه با هر و مان خبر قبول ماضیه میگویی شبان گوسفندان خود را را ندن گرفت تا به مدینه رسید و آنها را
 در جائی مضبوط ساخت و پیش رسول درآمد و آنقصه را بیان کرد رسول بیرون آمد و را می را فرمود که آنچه
 گرگ گفته با مردم بگو شبان برخاست از با مردم گفت رسول صلعم فرمود شبان راست می گوید
 از علامات قیامت است آن که سباع با آدمی کلام کنند و دیگر آنکه روزی اجمان بن دس خزاعی **معجزه**
 در گوسفندان خود بود ناگاه گرگ گوسفند را از روم در بود و بدید اجمان و سعادید و گفت
 و الله که من گرگ ظالم ازین ندیده ام در عقب و سعادید تا گوسفند از و بستاند گرگ به سخن
 آمده گفت مرا محروم می سازی از آنچه مرا حق تعالی روزی گردانیده است اجمان گفت
 عجب گرگ است که کلام میکند گرگ گفت عجب ترا زین آنست که محمد در خلتان مدینه ظاهر است

و شمارا بکتاب خداستخواند و شما از و غافل آید احبان گفت گو سپندان مرا نگاه میداری که من
پیش او میروم گرگ گفت من محافظت و زیاده از آنچه مقرر کنی نخورم احبان برای او قوتی مقرر ساخت
گو سپندان را بوی گداشت باجمعی از شانان روان چون بینه رسیدند آنحضرت را دید که با صحابه کرام نشسته
بود چون چشم وی بر احبان افتاد فرمود گرگ وفا کرد آنچه ضامن بود احبان بمران ایمان و روزیانی گذاری
که شود دیگر آنکه درین آبی بود هر که از آن آب میخورد میمیرد رسول آن آب پیغام فرستاد که مردم مسلمان شده اند
تو نیز مسلمان شو آن آب مسلمان شده دیگر هر کس که از آن میخورد و یراتپ میگرفت و لیکن نم خورد دیگر آنکه رسول
در آخر روزی الحجه از سال ششم از هجرت یا اول ماه محرم از سال هفتم رسولان را باب رومان فرستاد و حیه کلیبی
بهر قل صاحبم فرستاد و کتابی با و همراه کرد و مضمونش بعد از بسم الله آنکه ای کتابیست از محمد که بنده خدا
و رسول اوست بطرف هر قل اعظم روست سلام بر کسانی که متابعت هدایت کنند اما بعد بدینیکه
تراب دعوت الاسلام میخوانم سلام ازنا سلامتانی خداست اجر ترا مضاعف گرداند و اگر زین دولت روی بگردانی گناه همه
المردم که محکوم فرمان تواند بر تو خواهد بود قل یا اهل الکتاب تعالوا الی کلمه سواء بیننا بینکم لا نعبد الا الله ولا نشرك
به شیئا ولا یخذ بعضنا بعضا دبا من دون الله فان تولوا فقلوا شهد بانا مسلمون و حیه کلیبی در
حصص هر قل رسید و کتاب بوی رسانید چو هر قل بد عنوان آن عربیست بتعالی طلبید در صحیح بخاری چنین است که
که در آنوقت ابوسفیان جمعی از قریش را ایلیا یعنی بیت المقدس و در هر قل ایشان را طلبیده است و گفت کدام یک شما بانیرد
که کتاب فرستاده است نزدیک است ابوسفیان گفت من از هر نزدیکتم هر قل گفت یا نزدیک من آرید و دیگر آنرا
در قفای و سیدارید پس ترجمان را گفت هایشان بگو من از نیرد که دعوی قرابت صاحب کتاب کنی کنه بخنان
خواهم پرسید هر چه دروغ گوید تکذیب و کنه ابوسفیان گفت اشک ابر گرفته و هم تکذیب بوی و ستایش
که دروغ گفتی پس اول سوالی که کرد این بود که نسبت و چگونه است گفتم آنسب شریف دارد و دیگر
گفت باین دعوی که میکند هرگز کسی در میان شما کرده بود گفتم نه پس گفت هیچکس از پدران و س
لک بوده است گفتم نه گفت اشرف مردم متابعت او کردند یا ضعیف گفتم ضعیف گفت روز بروز زیاد
میتواند یا کم گفتم زیاد گفت هیچکس از جهت ناپسندیدن دین از و برگشته است گفتم نه گفت پیش از آنکه
این سخن گوید و هیچ امری ویرا مهمم بکذب داشتند گفتم نه گفت هیچ عذر میکند گفتم نه اما حالا دوریم از وی
از جزئیات احوال خبر ندادم ابوسفیان میگوید که سوالات و چنان متعاقب بود که مرا ازین کلمه حمال
گفتن نبود بعد از آن پرسید که با هیچ مقاتله کردید گفتم آری گفت قتال شما با و چگونه بود گفتم

گلبے ظفر در جانب او بود و گاہے در جانب گفت شمارا بچہ میفرماید گفت میفرماید که شما مشرکان مبتدع
 حق تعالی را بوحده نیت و یگانگی پرستید و پیچ چیز را با او در عبادت شریک سازید که او واحد است
 و یکتا و بیوتا و الصلوة و صدقہ و عفاف و رحم امر میکند پس ترجمانرا گفت با او بگو من از نسبت او پرسم
 تو او را شریف آنسب گفتی و انبیاء چنین باشند و پرسیدم در میان شما هیچکس این دعوی کرده بود گفتی
 نه اگر قبل از وی این دعوی کس کرده باشد شاید که او نیز بر تعیبت ذکرده باشد و گفتم که از پدران و بزرگان
 ملک بود گفتی نه اگر پدران و کسی ملک بود شائستی که برای ملک پدران این دعوی کرد و گفتم پیش ازین
 هرگز مستهم بکذب بوده است گفتی نه و اتم هیچکس چنان نکند که با خلالتی راست گوید و برخدا دروغ
 بند و واقرا کند و گر پرسیدم که اشراف متابعت میکنند یا ضعیفان گفتی ضعیفان ماییدم که اتباع
 رسل همیشه ضعیفان بوده اند و دیگر گفتی که همیشه زیاده میثویام که همیشه سنت الہی چنین بوده است
 تا دین تمام شد و اقروده است و گفتی که هیچکس از ویں سے نیگردد و این نشان صفاء قلب است
 بنور ایمان و دیگر گفتی عذر نمیکند و بعبادت حق تعالی میفرماید و از شرک ہی میکند و الصلوة و صدقہ
 و عفاف و صلہ رحم میخواند اگر آنچه تو میگوئی راست بود و ادعا که اینوضع را که قدم را بر آن نهاده ام در
 تحت تصرف خود آورده ام من یقین میداشتم که چنین کسی مبعوث خواهد شد اما گمان من بر دم که
 از شما باشد اگر من دانستمی بخدمت دی تو انم رسید لقائی او را غنیمت شمردی و خاک پای
 او را توتیا کردی بعد از آن کتاب رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ دحیہ قلبی آورده بود فرمود بکشاف
 چون بر مضمون آن اطلاع یافت آنچه بخاطر دی رسید تقریر کرده و آواز قیل و قال بلند شد ما از این
 بیرون آمدہ ایم و من اصحاب خود گفتم کہ کار محمد بلند شد کہ ملک بنی اصرغر یعنی اہل روم از خوف
 او لرزید و یقین شد کہ کار وی ظهور تمام خواهد یافت و این یقین در دل من بود و روز بروز
 مے افزود تا حق تعالی دل مرا بنور ایمان منور ساخت و دیگر آنکہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم عبد اللہ
 بن حدیقہ را بکسرے فرستاد کتابے بوی نوشت کسری این کتاب را کہ نامہ سعادت رے
 بود برید چون اینجانب بر رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رسید فرمود مرق کتابے و لہ میسرق بلکه
 یعنی نامہ مرا پاره کرد و رو باشد کہ حق تعالی نامہ ملک او را پاره گرداند ہمدان نزدیکی شیر و یہ
 ویران بقضار رسانید و دیگر آنکہ از کتاب رسول ہمیت بر کسرے مستولی شد چون عبد اللہ بن حدیقہ از
 پیش وے بازگشت اصحاب خود را گفت باید کہ بعد از یوم هیچکس را از عرب نگذارید کہ پیش من در آید

و چون بخلوت خاص خود که آنجا هیچ کس نمی توانست داخل شود آمد و دید که مردی سیاه است و عصا بدست گرفته میگوید که ای
 کسری ایمان آر که حقت را رسول فرستاده است که خلق را بدین حق میخواند گفت امروز از پیش
 من بیرون رو بعد از آن اصحاب خود را طلب کرد و سیاست نمود بعضی را بکشت بعضی را دست و پا
 بریده گفت با وجود این مبالغه که من کرده ام چوں میگزاردید که عربی بخلوت خاص من در آید ایشان
 سوگند عظیم یاد کردند که محافظت درگاه کرده ایم و بچیس را نگذاشته ایم بار دیگر آن شخص بهما طریق ظاهر
 شد و عصا بر سر آورده گفت پیش از آنکه این عصا شکسته شود به پیغمبر ایمان آر چون ایمان آورد و بار سوم عصا
 را بشکست و بهما نشیب پس او شیر و پیا و را قتل کرد و دیگر آنکه کسری بعد از آن کتاب رسول صلعم پاره کرد
 و بادان که نائب در زمین بود نوشت که چنان معلوم شده که در آن زمین شخصی پیدا آمده که دعوی
 نبوت میکند فی الحال مردی دانا بجانب وی فرست تا کجای احوال او معلوم کند بلکه ویرا
 مقید سازد و زود بهامیر سازد و باذان دو کس را فرستاد چوں بمدینه رسیدند و بلاقات رسول مشرف
 شدند گفتند بملک الموت یعنی کسری باذان نوشته است که ترا بخدمت وی فرستد رسول به تسم فرمود
 که بنشین مرد و بزن تو آمدند و رسول ایشان را دعوت کرد و باسلام خواند ایشان گفتند برخیز ای محمد و فرمان
 ملک را امتثال نمائی اگر باختیار خود بروی باذان ملک سفارش نویسد که نافع باشد اگر بروی میدانی
 که کسری کیست و چگونه ترا با قوم هلاک گردانید و بلاد ترا ویران گرداند و آن دو کس اگر چه ویرانه گاه
 می کردند اما از میریت مجلس رسول بشمارنده برایشان افتاده بودند و باذان بیرون آمده بایکدیگر گفتند
 اگر پیش ازین در مجلس خود مارا بازداشتی بیم آن بود که از بهیبت و هلاک میشدیم بعد از آن از رسول
 صلعم جواب کتابت باذان طلبیدند رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که امروز بمنزل خود باز روید
 و فرمایید چوں بباد و بیامند رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که بصاحب خبر برید که پروردگار
 ما خداست و پروردگار او کسری است که دوش مقتول شد تا اگر ایمان آری و اسلام قبول کنی بلکه که حال او
 تصرف تست بگویم و زود باشد که دین من ظاهر شود و اهل سلام بر هر چه در تصرف که الهیت مستط
 شوند چوں رسولان این خبر بباذان رسانیدند باذان گفت اگر و درین سخن صادق باشد میخامیر خدا
 عزوجل بایده که هیچکس از ملوک در ایمان بوی برین سابق نباشد و خیال بودند که رسولان شیر و خمر قتل
 کسری آوردند باذان با همه اهل فرزندان و با جماعه قریب که با وی بودند بدولت اسلام مشرف شود
 و دیگر آنکه ام اوس عکه پسر از روغن پیش رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم بدید فرستاد و آنرا قبول کرد

واند کے روغن در آنجا گذاشت و نفس مبارک و بر آنجا میدود عابرت کرد پس فرمود که این را بوی
 باز و پید آنرا بوی باز بردند و بوی پر از روغن دید تصور کرد که رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آنرا قبول
 نفرمود پیش رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فریاد کنان آمد و گفت یا رسول اللہ من آن روغن را ساخته
 ایم بک از برای آنکه تو او را بخوری رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود که ویرا بگویند که در روغن آنرا بخورد
 و عابرت کرد و لم النرضی اللہ عنه گفته است که آن روغن را خورد و دردت حیات رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ وآلہ وسلم و دردت خلافت ابو بکر و عمر و عثمان تا آن زمان که واقع شد میان علی و معاویہ رضی اللہ عنہما آنچه
 واقع شد و دیگر آنکه ام شریک عکہ روغن بکینرک دو گفت پیش رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بود بگوئی که ام
 شریک فرستاده است کینرک آنرا بر دور رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آنرا قبول و خالی ساخت و بان
 کینرک فرمود که آن عکہ را پیش بیا و نیز سر آنرا بلند روزه ام شریک بخانه درآمد و دید که آن عکہ پر از روغنست
 سر آنرا ببت و با کینرک عتاب کرد و ترا گفتم که آنرا پیش رسول ببر کینرک گفت که سوگند بخدا که آنرا پیش
 رسول صلعم بردم و خالی ساخت چنانچه بر دست سرنگون کردم یک قطره از آن بچکید و لیکن مرا گفت
 که آنرا پیا و نیز سر آنرا بلند پس از آن عکہ میخوردند تا آنوقت که ام شریک وفات یافت و یکبار
 بمقتاد و کس از آن خورد و هیچ کم نشد و دیگر آنکه ام سلیم و مادر النرضی اللہ عنہا عکہ روغن بهدی فرستاد
 رسول صلعم آنرا قبول کرد و عکہ باز فرستاد و پیش آمد و قدس روغن طلبید ام سلیم گفت عکہ
 روغن که دادم بهدی پیش رسول فرستادم آن زن گفت آن عکہ را باز جویند شاید که چیرے بیا بید ام سلیم
 دختر خود را گفت برخیز عکہ بر رسول باز جو دختر بر رفت دید که آن عکہ پر از روغن است ام سلیم پیش رسول اللہ
 صلعم آمد و گفت ترا چه باز داشت از آنکه عکہ را قبول کنی رسول فرمود آنرا خالی ساختیم چنانکه در و
 هیچ باقی نمانده ام سلیم گفت سوگند بخدا که ترا براسی انگیزته است که از روغن پر است صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم خندان شد فرمود از آن میخورد و آنرا بجنبان و دیگر آنکه جابر رضی اللہ عنه گفت رسول از برای
 شکستن سنگی بخندق آمده اگر سنگی سنگ بستم بود چون آنرا دیدم بے اختیار شدم و اجازت خواستم
 و بخانه رفتم و حال باطنی را گفتم گفتند یک صاع جو داریم و یک بزغاله جو را آورد کردم و بزغاله را ذبح نمودم
 و در یک غذا ختم بعد از آن بجانب سؤل باز گشتم و الیخانه گفته بودند که صورت حال ظاہر کنی تا شرمساری
 مزیم من آهسته بار رسول گفتم کیفیت و کمیت آن طعام باز نمودیم رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آوازی
 برداشت که ای الخندق جابر رضی اللہ عنه ما را مہمانی ساخته است همه بیایند که بسیار است

معجز

معجز

معجز

و پاکیزه و با من گفت این خورد را بگو تا دیگران دیگران بر ندر و تا من ز رسم و نان پیرو من پیشتر ختم و با اهل خود گفتم
 که یا رسول الله صلعم با مهاجرین انصار و تبعاع و انبیا ع می آیند گفت اگر رسول معلوم کرده است هیچ باک
 نیست چون رسول با جماعت بخانه رسید فرمودند که فرقه در آیند پس فرمود تا خمیر بسیار را بر پیاورد و نان
 مبارک بکشد و ازان سر شمشیرت و برکات رشتی در آن خمیر دید و از حقیقت آن برکت طلبید پس فرمود
 که پزنده نان را بسیار تا نان پیرو فرمود جابر تا از تنور نان و از دیگر گوشت می گرفت و مردم میداد و تا همه سیر
 شدند و مراجعت نمودند و نان و گوشت همه باقی بود و در سفارت قاضی آورده که هر امر و بودند که از آن تناول
 کردند دیگر انس بن مالک گفته است که چون رسول بدین مطهره آمد من هشت سال لها بودم پدر من مرده بود
 و مادر من ابو طلحه را شوهر کرده بود و ابو طلحه را چیزی نبود گاه بودی که یک شب یا دو شب بگذشتی که طعام نخور
 یگر و ز مادر من مثنی جو یافت آنرا آورد و کرد و نان پخت و اندک شیر از همسایه طلبید و بر آن ریخت و مرا گفت برو
 و ابو طلحه را بخوان تا این را بهم بخوریم من رفتم شامی کنان که چیزی خواهم خورد ناگاه دیدم رسول با صحاب
 رضی الله عنهم شسته بوسی نزدیک شدم و گفتم مادر من ترا میخواند رسول الله صلی الله علیه و سلم برخاست
 و اصحاب کرام رضی الله عنهم را فرمود که برخیزید تا بمنزل نزدیک بید رسول صلی الله علیه و سلم ابو طلحه را
 فرمود هیچ چیز آماده ساخته آید که مار می خواند ابو طلحه گفت سوگند با خدا می که ترا به پیغمبر ریخت که از ده
 با مار و هیچ در و نان من زبیده است رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود پس ام سلمه را می چه خوانده است در آنی
 بین پس ابو طلحه قبل از همه بخانه درآمد و پرسید که یا ام سلمه رسول الله صلی الله علیه و سلم را برای چه خواند ام سلمه
 گفت من غیاز نیگار که قرص جوین بچشم و قدس فیروز همسایه گرفت و بر آن ریختم و انس را گفتم که برو و
 ابو طلحه را بخوان تا آنرا بهم به خورد پس طلحه بیرون آمد و آنچه ام گفته بود باز گفت رسول الله صلی الله علیه و
 آله و سلم فرمود که نیت مار به خانه در آور پس رسول علیه السلام و ابو طلحه بخانه درآمدند من نیز بایشان در آمد
 فرمود ام سلمه بیار قرص خود را ام سلمه آنرا آورد رسول الله صلی الله علیه و سلم کف مبارک خود بر آن
 قرص نهاد و انگشتان از یک دیگر جدا ساخت و فرمود که ای طلحه برو و ده تن را از اصحاب بخوان ده تن
 می آمدند فرمود که بنشینند بسم الله بگویند و از میان انگشتان من بخورید بنشینند و بسم الله گفتند و از میان
 انگشتان و بخوردند تا سیر شدند و گفتند سیر شدیم یا رسول فرمود که باز گردید و ابو طلحه را فرمود ده تن دیگر بخوان
 همچنین ده تن میرفتند و ده تن می آمدند تا هفتاد و شش تن ازان خوردند پس فرمود ابو طلحه و انس بیایند
 پس رسول صلعم و ابو طلحه و من نیز بخوریم چنانچه سیر شدیم بعد ازان قرص را برداشت و فرمود که ام سلمه

این بستاند و خود بخورد هر کرا خواهی بخوران دیگر آنکه سمره بن جندب که یک سبه طعام پیش رسول الله
 صلی الله علیه وسلم آوردند از باد او تا ظهر جمعه بغداد جمع میخوردند یکی از سمره پرسید که آن کاسه را هیچ
 مد میسر دسمه گفت که آنرا هیچ مد نمیسرید بگر از آنجا اشارت با سمان کرد دیگر آنکه چون لشتم از هجرت
 آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم با جمیع اصحاب بقصد عمره بکه توجه فرمود در لוחی حدیبیه که نام مقام است
 بنزد یک چاه فرو آمدند آب آنچاه کم بود چون اندک آب کشیدند تمام شد مردم از تشنگی شکایت با آنحضرت
 صلی الله علیه و آله و سلم آوردند تیرے از ترکش خود بیرون آورده گفت این را در تک چاه بخلائند راوی گوید
 والله بعد از خلائیدن آن تیر هزار و چهار صد کس و چهار پایان اصحاب کرام سیراب شدند
 و در صحیح بخاری آورده که حدیبیه یکی از اصحاب پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم از آب شکایت کرد رسول
 علیه السلام بکنار چاه آمد و دو آب طلبید و از آن وضو کرد و دامن مبارک خود شست آن آب در چاه ریخت
 یک لحظه نگذشت آب آنچاه چندان شد که سیراب شدند و همه شیران را نیز آب و در دیگر آنکه جابر بن عبد الله
 گفته است که در روز حدیبیه تشنگی مردم غلبه کرد بخد مت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم کوزه بود از آن وضو
 ساخت همه مردم رو بطرف او نهادند فرمود شمارا چه بوده است گفتند ما را نه آبست که وضو سازیم
 و نه آبست که بیاشامیم دست مبارک خود در کوزه نهاد و آب زمیان انگشتان و چنانچه از چشمه بارخو شد
 جوشیدن گرفت و روان شدن گرفت و همه سیراب شدیم و وضو ساختیم و از جابر پرسیدند که چند کس بودند
 گفت اگر صد هزار می بودیم کفایت میکرد اما هزار و پانصد کس بودیم چنانچه در شفا نیز گفته دیگر آنکه رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم در حدیبیه بمو مبارک خود را تراشیده آن موها بر سر درخت سبزه انداخت صحابه کرام
 رضی الله عنهم ثاب آنموی را بر سر انداختند عماره میگویند که من چند تا مو می گرفته بودم بعد از آن
 حضرت هر کرا مرضی و بیماری میبود آن موی را در آب شستم و آن آب بمرض میدادم حقیقاً او را
 صحت و شفا میداد و دیگر آنکه در سال منعم محکم بن حشامه عامر اشجعی را بعد از آن که اسلام آورده
 بود بکشت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم محکم را عتاب فرمود که مرد مسلمان را کشتی محکم گفت یا رسول الله
 ما کلمه گفتن و از جهت قتل بود آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که تو دل او را شکافتی تا بدانی که چه
 خواسته زبان از جان دست بعد از آن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بر محکم دعائی بدکرد بعد از هفت روز
 بمرد چون او را دفن کردند زمین ویرا بیرون انداخت و حال بر نیگوده بود تا پنج نوبت آخر در زیر سنگ پنهان
 کردند چون بان سرور کائنات علیه الصلوٰۃ و خبر دادند فرمود که زمین بدتر از وی فردا این از برائی آن بود

که شرف کلمه شهادت را بدانند دیگر آنکه چون رسال منقسم از هجرت بغزوه خیبر بیرون آمدند رسول صلعم اول
 بار علم با امیر المؤمنین عمر و ادوی با جماعت مسلمانان برفت و در پیوست لشکر اسلام فتح نکرده باز گشتند
 و رسول در وثیقته داشت بیرون نیامد اما فرمود که مقابل کنسید امیر المؤمنین ابو بکر صدیق اکبر
 علم برداشت و برفت و جنگ از آن سخت تر کرده و فتح نشده باز گشت بار دیگر امیر المؤمنین عمر علم داشت
 و برفت و جنگ از آن سخت تر کرده و فتح نشده باز گریه خبر خواجیه عالم رسید فرمود لا عین الی لایت غدا
 رجلا کوارا غیره و ایچ الله و رسول و ایچ الله و جمع حتی یقاتل الله علیه و یدیر روی گوید امیر المؤمنین
 علی آنروز حاضر بنوی که در چشم داشت ابو بکر صدیق و عمر و سایر صحاب مترصد منتظر بودند که آنکس کدام یکی
 از ایشان باشد بعد میگوید در برابر هر دو چشم رسول بزنند و آدم و باز برخواستند و بایستادند با تمیز
 آنکه آنکس من باشم و امیر المؤمنین عمر می گوید که هرگز امارت را دوست ندارم مگر آن روز که از رسول صلعم
 شنیدم که خدا رسول خدا را دوست دارد و خدا و رسول خدا را دوست دارند باز نگرد و تا بر دست و فتح نکرده
 پس حضرت رسول الله صلعم فرمود تا علی آوردند او در داشت آب دهان مبارک و در چشم می انداخت
 و در حال صحت یافت و در باقی عمر هرگز در درنگ و بعد از آن رایت را بوی داد و ذرع خود در براد پوشانید و
 ذوالفقار و در دست داد و دعا گفت اللهم امنه البجرا البر امیر المؤمنین علی رضی الله عنه گفته است که بعد
 از آن هرگز گریه و سراد من اثر نکرد و گویند در گرمی سخت قبای پر پنبه می پوشید و هیچ باک نداشت در سرما
 بجای تنگ بیرون آمد و از سر تا سر نیشد پس امیر المؤمنین علی رضی الله عنه تعجیل تمام متوجه
 حصن شد چنانکه لشکر که در آخر بود نرسیده بود که وی بحصن رسید ابورافع موله رسول صلعم گوید چون
 نزدیک حصار رسید پیو و چنان ضربتی بر وی زد که پشش میفتاد و راهنی حصار را که آهسته بود بر کند و سپهر
 خود ساخت همچنان در دست بود که تا فتح کرد گویند از آن در پشت خود انداخت و پل ساخت
 تا همه مسلمانان بحصن درآمدند چون فارغ شد در را بیداشت ابورافع گوید ما هفت مرد و فقیه تا در را
 منقلب گردانیم نتوانستیم دیگر آن در غزوه خیبر نه از پیو دو گوسپند زهر آلوده بریان کرده و ذراع و کتف
 آن بسیار کرد که دانسته بود که رسول آنرا دوست میدارد پیش رسول آورد آنحضرت تناول کرد و آن شاة
 با شے بسخن درآمد که یا رسول الله من زهر آلوده ام پاره در دهان داشت و میخواهم بنده شت بشیرین البراء
 از آن پاره بخور و ببرد دیگر اسبابنت عیسی گفته که در صفا خیبر فرودیم که سر مبارک رسول بر کنار علی بود
 و می نازل شد و آفتاب غروب کرد علی نماز عصر نکرده بود چون شے شعل شد رسول دعا کرده

عجرات

عجرات

الهی علی در طاعت رسول تو بود آفتاب را باز گردان اسماء بنت عمیس گفت بعد از آن که آفتاب غروب
 کرده بود دیدم که باز طلوع یافت و بر کوه وزین تافت طحاوی گفته است این حدیث صحیح است و راویان
 آن ثقات اند و یحیی بن اسماعیل صلعم وقتی که خطبه خوانده تکیه بر چوب نخلی که در مسجد افراسیته بودند
 می نمود چون و رسال ششم و بروایتی در سال هفتم از هجرت برائے آنحضرت صلعم منبر سے ساختند
 و در روز جمعہ بر آن منبر خطبه خواند آنچوب نخلی در نیجالت در ناله آمد و مثال طفل گریه میکرد رسول اللہ
 صلی اللہ علیہ وسلم دانست کہ ناله دگریہ از آنجہت مے کند کہ خطبہ بروے مے خواندم و نخواندم پس
 از منبر فرود آمد و دست مبارک بر کوبالید و از ناله و گریہ باز ماند و باز بر منبر رفت و در شفا آوردہ کہ
 همچون شتر آوہ آبتن مینالید و بروایت انس تا بحدیکہ مسجد باو از آن در اضطراب
 و تحریک آمد بروایت سہل بن خالد او مردم ہم گریستند و بروایت مطلب آنکہ چوب از ہم شکافت آنحضرت
 صلی اللہ علیہ وسلم دست مبارک خود بر آن میمالید پس خاموش گردید و فرام آوردہ بعد آنحضرت صلعم
 قسم یاد کرد و گفت اگر ورنہ میگردانم ناله میکرد تا قیام قیامت از جہت فوسوس حسرت پس فرمود او را تحت منبر
 شریف دفن نمودند و یاد چو بہائم سقف در آوردند و اسفرائیل آوردہ کہ رسول صلعم او را بطرف خود خواند
 او زمین پارہ کردہ و در پیش آنحضرت رساند او صلعم او را در کنار خود گرفت بعد از آن فرمود تا بموضع
 خود باز گشت بریدہ روایت نمودہ کہ رسول صلعم او را فرمود اگر نخواہی ترا و کنم نجات دانی کہ بودے در آن
 تا عروق بر وید و خلقت تو کامل شود و برگھائی تو تازہ گردد و باز از سر نو خداداد تو پیدا آمد و اگر نخواہی ترا
 در جنت نشانم تا بخورند او لبیا رند میوہ از تو پس آنحضرت صلعم گوش مبارک بسوے او نہاد تا چہ جواب
 خواہد داد و گفت بلکہ مرا نشان در بہشت تا بخورند از من او لبیا رند و باشم و رجائی کہ کہنہ نشوم پس آن
 شنودند کسانیکہ نزدیک آنحضرت صلعم بودند آنحضرت چنین کرد و گفت اختیار کرد او بقرار بردار فنا
 دیگر آنکہ زید بن ارقم گفتہ است یا رسول اللہ در بعضی کوچھائے مدینہ گشتم ناگاہ بنمیمہ اعرابی رسیدم ہو
 مادہ بان خیمہ بستہ دیدم فریاد کرد یا رسول اللہ مرا اعرابی صید کردہ و من دو فرزند دارم در میان و شیر
 در پستان من بند شدہ است نہ مرا میکشد تا ازین رنج و بلا خلاص یابم و نیکزار دور و قریب باشم و فرزند از
 شیر و ہم آنحضرت صلعم فرمود اگر ترا بگذارم باز می آئی گفت آری اگر باز بنیایم خدا تعالی مرا عذاب کند
 عذاب شمار پس رسول اللہ صلعم ہر یک داشت چندان بر نیاید کہ باز رسید و بزبان لب خود را مے لبید
 آنحضرت صلعم ہر یک بان خیمہ باز بست ناگاہ دیدیم کہ اعرابی مے آید با مشک آب رسول اللہ صلعم

معجزہ

معجزہ

معجزه

معجزه

معجزه

ویرا گفت که آن آهورامیفر و شای عراب گفت و از آن تبت یار رسول الله پس آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم
ویرا آزاد کرد و زید بن ارقم گوید و می را دیدم در بیان فریاد کرده میگفت لا اله الا الله محمد رسول الله در
شفای این قصه را از ام سلمه روایت کرده آورده اند که ماده آهورا صحرا میگرد کرده بود که بر رسول صلعم کلام
کرده و دیگر آنکه چون سال هشتم از هجرت فتح مکه شد رسول صلعم طواف خانه کعبه کرد و در جوانی بنی سید صد
و شصت بت بودند پایشان و ایشان بر صا ص و نحاس محکم کرده بود به چوب که در دست داشت
بطرف آن بتی که شارت کردی بے آنکه چوبی بوریس بر روی افتاد و همه بتیان دیگر که بر روی افتادند
در مکه معظمه در خانه کعبه که بتی بود در آن لحظه نگوشتار و افتاد و بعضی گفته اند که رسول الله صلی الله علیه و آله و
سلم با علی کرم الله وجهه خانه کعبه را مد و بعضی بتیان را بر جاتهای بلند نهاده بودند که دست بر آنجا
نمیرسد علی رضی الله عنه گفت یا رسول الله پائی مبارک خود بر پشت من نه و این بتیان را فرو د آر
آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود که قرا طاعت نقل ثبوت نیست تو پائی بر کتف من بتی علی تنشال فرموده
پائی بر کتف مبارک رسول بنهاد و بتیان را فرو آورد و در آن حالت حضرت رسالت پناه صلعم از علی پرسید
که خود را چگونه بینی گفت یا رسول الله حجاب ما از من کشف شد و چنان در نظر بینماید که سر من بساق
عرش میساید و بهر چه دست دراز میکنم بدست آید دیگر آنکه در غزه چنین که وادیت میان مکه و طائف
و آن بعد از فتح مکه بود بیگاه چون اولاً نهر بیت بر مسلمانان افتاد و باز جمع آمدند رسول صلعم دعا کرد که ای
بنظف و نصرت که وعده کرده بده پس نصرت الهی در رسید ملائکه سفید پوش بر اسپان بلیق سوار و جنگ
در آمدند رسول گفت هاجبن خرا و طیس یعنی این هنگامه با نیست که گرم شده است تنور حرب پس شتر از خاک
طبیید و در رکاب فران افشاند و گفت شاهرت الوجه یعنی فیم و زشت باور و شکر کا فران هیچکس نماند
که هر دو چشم او از آن خاک پر نشد بعد از آن کا فران نهر بیت خوردند و پشت دادند و در بعضی روایات آمده که
رسول صلعم بعباس گفت یا عباس هر یک کف دست یک بده تا که بر آن رسول سوار بود فهمیده خود را
پست گردانید چنانکه شکم او بر زمین رسید آنحضرت بدست مبارک خود یک کف دست و دست از ریگ گرفت
و در رکاب شترکان انداخت حقیقتا لای ایشانرا منهرم ساخت و دیگر آنکه در شفای آورده که این زک و کر کرده
که رسول شبی در غزه طائف میرفت و آن بعد از مراجعت از غزه چنین است در بتیان ابواللیث آورد
حال آنکه آنحضرت صلعم خواب آلود و طیس پیش آمد در راه بتید مختار و درخت کنار و نیم گشت تا آنکه آنحضرت
صلعم از میان گذشت و باقیست آن دراز حکم خدا برده و ساق تا انیوقت و آن معروف و معظم است

دیگر آنکه در شواهد النبوة آورده که غزوه تبوک سال نهم از هجرت بود و در منزله از منازل که شب کرده بود رسول
صلعم نزدیک صبح در خواب تباهی می کرد که آفتاب برآمد و از ابو قتاده آب طلبیده ابو قتاده گفت که مطهر
آب اشتم بر دست رسول ریخته تا وضو کرد و فرمود که باقی نگه دار که بکار خواهد آمد همه مردم پیشتر رفته بودند
و در موضعی بے آب فرود آمده هر چند ابو بکر عمر فرموده بودند که بر سر آب بیاییم التفاف نکرده بودند
چون بایشان رسیدیم دیدیم که حرارت هوا در ایشان اثر کرده است و از تشنگی شتران خویش قربان
میکنند بقیه بے که در معده شتران می یابند میخورند چون رسول آنحال را ندانست فرمود که اگر گفته ابو بکر
و عمر رضی الله عنهما را می شنیدند بایشان گزندی نمی رسد بعد از آن مطهر را که در آن بقیه آب بود
طلبید و مردم را آواز داد و آب میریخت و مردم خوردند تا همه سیراب شدند و ده هزار پیاده پا نرده هزار
شتر را نیز آب دادند و دیگر آنکه چون در عبد القیس بمید آمدند چنانچه همراه آوردند و پیرا پیش رسول
آوردند و نظر کردن اثر جنون ظاهر بود رسول فرمود که پشت او را بطرف من کنید چنان کردند جامه
بر پشت او داد فرمود اخرج یا عدو الله فی الحال اثر جنون از جسم او دور شد و باز نگر نیست چون
نگریستن عاقلان بعد از آن رسول صلعم و پیرا پیش خود نشاند و دعا کرد و دست بر او فرود آورد و اثر
آندست در رکوعی ماند با وجودیکه پیر شده بود و روشی و می چون روشی جوانان خوب و سبکی می نمود
عقل و می چنان کمال شد که در آنقوم از سبکی عاقل تر نبود و دیگر آنکه در نیکسال که نهم از هجرت بود
بخاشی ملک حبشه در حبشه وفات نمود رسول اصحابه کرام را فرمود که بقیه بیرون آیند چون بیرون آمدند
فرمود آن حاکم البخاشی قدوات پس چهار تکبیر بر او نماز جنازه گذارد و عایشه فرموده است که همیشه
بر قبر بخاشی نور مشایده کرده شد است و دیگر آنکه چون در سال نهم از هجرت رسول امیر المومنین علی رضی
الله عنه و جعفر را به یمن فرستاد که ابلیح جبار آنجا بوده پیش امیر المومنین علی آمد و در صفات رسول استفسار
کرد چون حضرت امیر شرح شمایل اخلاق رسول مشغول شد کعب تبسم کرد و حضرت امیر المومنین از و
سبب پرسید گفت کعب این صفات در کتب قدیمه چنین یافته ایم پس تصدیق کرد و ایمان
آورد و بقدرت طاقت احکام اسلام آموخت و بهادرین قامت نمود و احکام اسلام ب مردم تعلیم میکرد
و در ایام خلافت امیر المومنین عمر به مدینه مطهره آمد و میگفت کاش ایام هجرت نتوانستم تا مشرف
صحبت رسول خدمتی در بعضی کتب چنین است انا مشهور آنست که اسلام کعب را جبار در شام بود
و ایام خلافت حضرت عمر رضی الله عنه بر دست و چنانچه طبعی شرح مشکوٰۃ نیز آورده و سعد بن ابی سبک گوید که

معجزه

معجزه

معجزه

در میان آنکه امیر المؤمنین عباس در محراب نشسته بود ناگاه کعب جبار پیش آمد عباس از وی پرسید
 که ترا چه مانع بود که در عهد رسول در وقت ابو بکر صدیق ایمان نیاوردی و در ایام خلافت امیر المؤمنین عمر یان
 آوردی گفت پدر من از برای من چیزی از تورات نوشت و بمن داد و کبرین عمل کنی و تورات را بهر کرده بمن
 سوگند داد که این مهر را شکنی چون اسلام ظاهر شد و دروغ غیر چیز مشاهده نکردم با خود گفتم که شاید پدر من بعضی
 معلوم را از تو پنهان کرده باشد هر دو را بشکستم و در صفت محمد صلعم و همت و یرایا فتم شافتم و ایمان آوردم دیگر آنکه
 چون رسول قربانی میکرد پنج فستق و بر او تیر شش نشتر پیش آوردند هر یک از آن فستق را بر یکدیگر پیش میگرفت و بر رسول
 تقرب میجست تا با او میآید ازین کج کند دیگر چون رسول معاذ را بمن فرستاد و پراویتی در از فرمود بعد از آن گفت
 یا معاذ اگر میان ما و تو بعد ازین ملاقات بودی وصیت کوتاه کردی لیکن تا از قیامت بهم باز نخواهم
 پیوست و چنان بود که معاذ در پیش رسول و ملاقات نمود دیگر آنکه ابن عباس گفت است که زنی
 پیش رسول صلعم آمد پسری آورد گفت یا رسول الله این پسر را با ما دو و ثبانا نگاه جنون میگیرد و کارهای ناشایسته
 می کند رسول صلعم بدست مبارک خود سینه و بر مسج فرموده دعائی کرد و ویراتی آمد مثل سنگ بچه از درون شکم او
 بیرون آمد و برقت و دیگر آنکه در شفائی آورده که مرویت از عمر که حضرت رسول صلعم در محفل بود از اصحاب که ناگاه
 اعراب آمد که شکار سوسمار کرده بودند پس پرستش نمود که این کیست گفتند نبی است گفت سوگند لات و عزی که
 ایمان نیاریم تنوایان نیار و تنوایان سوسمار و انداخت آنرا پیش رسول فرمود یا سوسمار و جواب داد بر بان
 فصیح و بیان صریح که همه مردم می شنیدند و می فهمیدند گفت لبیک سعدیک یا زین من اتی الیقمه یعنی
 استاده امر از برای جواب تو استادی و بعد استادی یاری میکنم ترا یاری کردنی امی زیب زینت آن کسانیکه
 رسیدند و آمده اند یقیا مسیبت آخرت پیغام فرمود که ای پرستی گفت آنخدا می که بالاست عرش در زمین است
 سلطان و در سحر است سبیل و در جنت است رحمت و در آوازه است غضب رسول الله علیه آله و سلم فرمود من
 من انما کیستم من سوسمار گفت رسول تب العالمین خاتم النبیین تحقیق رستگار و فیروز من کسیکه تصدیق تو کرد
 و نا امید گشت آنکه تکذیب تو کرد پس اعراب اسلام آورد و دیگر آنکه یکی از اصحاب کرم گفته که در ایام
 حجة الوداع در یکی از خانه های مکه معظمه در آمد رسول صلعم در آنجا بود گویا که روئے و چون
 دایره ماه بود روزی از اهل یمان کودکی را در خرقه پیچیده آوردند آنحضرت آن کودک را پرسید
 من انما کیستم من کودک گفت انت تو رسول خدائی آنحضرت فرمود و صدقت راست گفتی
 کودک گفت بارک الله نیاک برکت کناد خدا تعالی در تو بعد از آن آن کلام نکرد تا بزرگ شد و آن کودک را

معجزه

معجزه

معجزه

معجزه

[illegible]

12/

Title _____

Author

Accession No.

Call No.

[illegible]

[illegible]